

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitae Sanctorvm

complectens sanctos Mensium, Ivlivm Avgvstvm & Septembrem

Lippeloo, Zacharias

Coloniae Agrippinae, 1603

September.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42728

SEPTEMBER.

MARTIRIVM DVODECIM FRA- *Vide Notat.*
 trum Afrorum: Ex eo quod a *Alfanus, Episcopus*
Salernitanus, hexametro versu conscripsit. *C. Baron. in*
Martyrol.
Roman.

FUIT in Aphrica a Valeriani tem- *a al. Alpha-*
 poribus, Bonifacius quidam, vir *nus.*
 illustri genere natus: qui ducta in *1. Septem.*
 vxorem Tecla, æquè illustri gene- *a Anno eius*
 re fœmina, duodecim ex ea susce- *Imperij 6.*
 pit liberos: quorum hæc dicuntur fuisse nomi- *qui fuit Chri-*
 na. Donatus, Felix, Arontius, Honoratus, For- *sti Domini*
 tunatus, Sabinianus, Septiminius, Ianuarius, *260. Sixti*
 Felix alter, Vitalis, Satyrus, & Repositus. Hos *Papæ 1. cap.*
 pij parentes, præclaram sanè sobolem, literis *ta est eius*
 & Christi cognitione perfectissima imbuen- *persecutio in*
 dos suscepere, tanto studio atque diligentia, vt *Africa.*
 non raro pias Christo lachrymas funderent; *Teste C. Ba-*
 quod eorum filij vitam ab omni sceleris conta- *ron. Tom. 2.*
 gione, ac præcipuè ab infandis simulacrorum *Annal.*
 sacrificijs puram perpetuò ducerent. Hæc cum *Patria &*
 verbo & doctrina, die nocteque apud eos age- *Parentes.*
 rent, & assiduis precibus à Diuino numine fla- *Nomina*
 gitarent, illi ad vnum omnes dociles inprimis *duodecim*
 se parentibus præbuere; annosq; pueriles pru- *martyrum*
 dentia & virtute longè superârunt. Indè cres- *fratrum.*
 cente paulatim ætate, adeò feruor fidei in pe- *In fide à pa-*
 storibus eorum exarsit, vt spretis possessioni- *rentib. insti-*
 bus, domo ac familia cōtempta, totos se ad de- *tuuntur.*
 bellandum Satanæ regnum conferrent, mul- *Profectus*
 tosque mortales miserè errantes, ad Christi o- *egregium.*
 uile traducere gauderent. Et quidem vt suis
 à ciuibz exitialem deorum culturam antè

Vv omnia

omnia pellerent, patriamque Adrumen-
nam, à fœdis Iouis & Herculis sacrificijs re-
purgarent, pari virtute & constantia omnes
Florentium Herculis sacerdotem (eo die quo
cum ciuibus solenni maximè ritu thura of-
ferebat) aggressi sunt; & luculenta ratione
impium facinus confutarunt. Stupebat ad
martyrum constantiam & grauitatem admi-
randam, quæ ex vultu oculisque mirificè re-
cebat, plebs vniuersa; arrectisque auribus or-
tionis facundiam excipiebat; actandem, ne-
quicquam obtestante Florentio, se Christi sa-
cra percipere velle conclamabat. Disserebant
enim martyres primùm de cruciatibus & hor-
rendis tormentis apud inferos deorum culto-
ribus & impijs omnibus constitutis; inde ver-
bis suauissimis, præmia & cælestis regni gau-
dia in omni æternitate Christi fidelibus & pijs
omnibus repozita ob oculos ponebant; tan-
ta virtute ac gratia, vt cuncti certatim sua
capita lustralibus aquis subderent, animas-
que cum summo gaudio expiandas commit-
terent.

*Multos con-
uertunt ad
Christum.*

*S. Cyprianus
Carthaginē-
sis Episcopus
Donatum
creat pres-
byterum, &
Felicem hy-
podiaconum.*

Interea Cyprianus Carthaginensis antistes,
vt primùm de tam insigni & admiranda planè
fratrum virtute certior est factus, accitos ilicò
ad se, ad virtutis constantiam & martyrij glo-
riam eos animauit accenditque; & Donatum
quidem natu maximum, sacerdotio, Felicem
verò in ordine secundum, Hypodiaconatu ini-
tiauit. Indè pleni gaudio & exultatione ada-
nimarum curationem se conferre; cunctosque
morbos & ægitudines, inuocato Christi no-
mine, ab vrbe pelleret. Erat eo tempore in
vrbe

in urbe nobilis admodum matrona, Restituta nomine; quæ præter viduitatis malum, incredibili animi dolore, propter filium vnicum sæuò dæmonio obsessum, affligebatur. Nam puer immanes dæmonis patiebatur cruciatus, terroresque admodum edebat clamores: qui matris dolores quouis mortis aculeo acerbiores adferebant. Cum verò sacer ille fratrum cætus in urbe degeret, dæmon ab ore pueri clamare cepit, se nullatenus recessurum, nisi Donatus & Felix, cæteri quæ fratres aduenirent, & fidei suæ, quam profitebantur, rationem redderent.

Eo clamore excita mater, ilicò missis legatis, fratrum præsentiam supplex postulauit: qui quanquam icineri iam iam accincti, insita tamen pietate commoti, ad domum matronæ conuenerunt. Quæ mox victa supplicij filij atrocitate, ad eorum se pedes humi posttrauit; & miserando valdè eiulatu, ut extremis filij miseris succurrerent, obtestata est. Cui sancti: Quid, inquit, o mulier, dii tui huic puero tibi que non subueniunt? An non æquum esse putas, ut Iupiter & Apollo, quos tantis honoribus ac muneribus cumularis, hanc vobis vicissim præstent gratiam, ut filius tuus illorum beneficio sospitatem consequatur? Ad hæc Deodatus Tribunus: O inquit, utinam vestra medicamina huic misero prodesse queant: spondeo vos hodiè donis & muneribus amplissimis ornandos; & summo apud Carthagenenses in honore futuros.

Talia spondentem martyres modesto risu sic affati sunt: Ecquæ sunt quæ tu promittis

Christi seruis, qui cuncta munda huius boni
stercora arbitrantur, vt Christum lucrificia-
Nos neque opes, neque honores, ne tãtilli qui-
dem facimus, sed tota auiditate animarum sa-
lutem, pro qua Christus noster IESVS suum
effundere sanguinem non dubitauit, scimus
proq; ea præter opes & facultates amplissimas
quas spôtè reliquimus, hæc etiam corpora ex-
pendere parati sumus. Quare si huius infeli-
cis pueri mater, à teterrimo dæmonum cultu
recedere, & filium pariter Christo consecrare
velit, cedit ilicò dæmon, & puer integra sani-
tate subsistet. Mater ad hæc, vix mentis præ do-
lore compos, protinùs exclamans, ait: Si hoc
modo optata salus filio redire potest, tum &
ego & filius & tota denique familia libentes
Christi sacra amplectimur; ipsumq; verum
Deum confitemur. Tunc Donatus Christi
numen ardèntissimis precibus aliquamdiu pre-
catus, dæmonem egredi compulit: qui mox re-
lictò habitaculo, horrendo cum rugitu fugam
capessuit, & puerum Christi potentiam ac bo-
nitatem prædicantem sanum & incolumen re-
liquit.

*Donatus fi-
lium Resti-
tutæ, illu-
stris matro-
ne, à demo-
ne liberat,
& illa cum
tota familia
credit.*

Nec mora: Mater incredibili perfusa gau-
dio, cum lætabunda familia Christi sanctissi-
ma sacra suscepit, & fratres non minori affectu
lætitia, suam ad Urbem cœpto itinere perre-
xerunt. Interea fama rei gestæ magna cum ce-
lebritate Romam peruenit; ipsumq; in primis
Valerianum perpulit, vt antè omnia in marty-
res acri supplicio vindicaret. Itaque Roma
Carthaginem summa cum festinatione con-
tendit, & ilicò Restitutæ, quæ cum suis Deo

YAC

verbat, domum ingressus, minacibus admo-
dum verbis eam inuasit, iurans & obtestans
per capita deorum suorum, quod eam, ni com-
munio sanguinis obstaret, gladio conficeret.
At vero Restituta, admiranda animi tranquil-
litate minas excipiens, placido sermone tale
fertur responsum dedisse: Equidem, ut nosti, ha-
ctenus quod ad deorum cultum quam maximè
faceret neglexi nihil: opes ingentes obtuli, die
noctæque precibus ac lachrymis pro filij salu-
te numina eorum fatigavi: supplex ad eorum
limina lacui, sacrificia infinita obtuli: sed pro
pudor, eorum nemo miseræ opem postulanti
conferre potuit. Nec mirum sanè: Dij enim,
qui à me hactenus tanto in honore sunt habiti,
flagitijs innumeris cooperti fuere; eaque pro-
pter infernalibus nunc ignibus addicti, æter-
num cruciantur. Solus Christus I E S U S
æterni Dei filius, qui sanguine suo nostra ex-
piavit scelera, veram mihi meoque filio salu-
tem contulit, dæmonem fugavit; & viam deni-
que, per salutare lauacrum, ad cæleste regnum
aperuit.

*Restituta
Valeriani
cognata.*

*Præclara Re-
stituta con-
fessio.*

His auditis, Imperator quæsiuit, quorum o-
pera vel studio, ad eam cælestis regni cognitio-
nem venisset. Cui matrona: Studio, inquit, sua-
trum duodecim; quorum excellens & eruditio
& virtus, haud dubito quin tibi quoque eadem
facile persuadere poterit. Tunc Valerianus,
missis confestim Victore militum tribuno, A-
drumentum, iussit Christi confessores victos
adduci. Abijt confestim Victor furoris & mi-
narum plenus: quem fratres orationi pariter
intenti venientem placidè exceperunt. Indè

*Victor Tri-
bunus à Va-
leriano mit-
titur ad ca-
piendos fra-
tres.*

VV 3 mox

*Victor cum
suis à Do-
nato conuer-
titur & ba-
ptizatur.*

mox Donatus sermonem de dijs instituit, prudēter per ambages, ad vnius & summi Dei potentiam deflexit. Præbebat attētas aures Victor, scilicet eximia viri facundia delinitus; tandem, mirabili Christi gratia adiutus, deos omnes deasque repudiāns, ab vno Christo veram salutem sperandam esse didicit. Sequenti sunt protinūs Ducem suum milites; ac paucos omnes lustralibus aquis expiati, indissolubili amoris vinculo Christo adhasere.

*Præclarè re-
spondet Do-
natus Vale-
riano.*

Interea Imperator, moræ impatiens, missa alia militum caterva fratres recepit, ac illic catenis vinctos tetto carcere condemnauit. Altera verò die tribunali oblatos minis terribilibus aggressus est; indignum facinus clamitans, deos omnes deasque, vni homini in Crucem sublato postponere. Ad quæ Donatus pio admodum & sereno vultu respondit: Tu, qui hominem illum Deumque simul in Crucem actum, tanta animi superbia contemnis, experire num eius potentiam superare potes. Experire, inquam, vtrum plebs Christi dæmonibus cedit; an verò nos Christi virtute, dæmonū potentiam frāgere poterimus. Mihi crede, potes olida hæc nostra corpora internecione delere, animæ verò victrices de tua dæmonū tyrannide, in omni æternitate triumphagent. Nostra enim virtus, noster triumphus, Crux Christi est; quam tu polluto ore spernere non horruisti.

*Adunum
fustib. mar-
tyres.*

Infremuit ad hæc Valerianus, eamque (vt ille putabat) contumeliam fustibus vindicare præcepit. Fuere illic martyres vestibus nudati, ac multiplici confusione fatigati: adeo vt

fractis ossibus, ac visceribus nudatis, vix spirari ducerent. Sed quibus dulcia Christi præmia ob oculos perpetuò versabantur, in omni supplicio inuicti perstabant: ipsumque tyrannum sua constantia vehementius turbabant. Indè *Mittuntur in carcerem, sed liberantur ab Angelo.* in tetrum abducti carcerem, cælesti protinus consolatione recreari fuere. Nam nocte concubia Angelus Domini adfuit mirabili splendore coruscans: qui, solutis vinculis & catenis contractis, iussit martyres illæsos abire. Illi gaudio & exultatione pleni egressi sunt; totaque Carthaginem in maximam admirationem pertraxerunt. Populus enim cum cerneret duodecim illos fratres omnibus vinculis solutos mediam inambulare ciuitatem, aliud sanè, quam id quod res erat, sibi persuadere non potuit: nempe eos Christi virtute è vinculis ereptos, ad plurimorum curandam salutem missos esse. Vndè cuncti inter se Imperatoris tyrannidem execrari, eumque potius supplicio, quod in martyres statuerat, dignum esse clamare.

Quo populi murmure perculsus Tyrannus, turpi fuga per medias noctis tenebras, assumptis fratribus, salutem quæsiuit. Sed qui terræ pericula euasisse se gaudebat, mox ab ipso mari vindictam sensit. Nam sequa tempestate coorta, vltimum in periculum carina impellitur: prorsus ut nauæ omni salutis spe abiecta, ad impia deorum numina confugerent, & ab ijs solis salutem sperandam esse decernerent. Perculit ea vox nautarum Tyranni animum grauiter; ipseque sceleris conscientia fractus, non à dijs, sed à sanctis, quibus tot tantaque

Fugit Tyrannus cum sanctis martyribus.

*Pescit impi
Præfatus
sanctorum
suffragia.*

iniurias intulerat, opem postulandam esse statu-
tuebat. Igitur cum diu frustra nautes omnes cla-
moribus & sacrificijs demonum simulacra fa-
tigassent: Valerianus mortis periculo exani-
matus, fratrum nomina cum gemitu inlama-
uit, orans supplicansque, ut virtute superna,
quam profitebantur, procellas fugarent.
Hæc anxie postulantem, occulta Donati Reli-
gisque virtus, vel potius testis conscientia
eum admonuit, ut primum ab impio deo-
rum cultu pura confessione ad Christum tran-
siret, eiusque numen cum fide imploraret:
ac tum demum certam salutis rationem expe-
ctaret.

*Potifragus
tyrannus, ac-
ceptam salu-
tem Ioui as-
cribit.*

Dum hisce cogitationibus anxie fluctuat, &
vota precesque diuino Christi Numini spon-
det, ac etiam promittit se sanctissima Christia-
næ fidei sacra suscepturum, si sanctorum ora-
tionibus præsens mortis periculum euaderet,
eccè mox furētis pelagi vndæ quieuerunt: ac præ-
ter spem omnem navis incolumis portum ap-
pulit. Tunc Tyrannus, optata salute gauisus,
nouo scelere impietatem cumulauit. Nam vo-
ti oblitus, Christi virtutem Ioui ascripsit: ei-
que soli salutem omnem acceptam referendam cla-
mauit. Indè iterum martyres aggressus, blandi-
tibus à Christo auellere conat^{us} est; spondens pro-
mittensque eos primis honoribus extollendos,
& muneribus diuitijsque afficiendos, si Ioui
sacrificare vellent. Negarunt martyres, ac im-
piam tyranni vocem execrantes, se occidi pos-
se, vinci verò non posse, constanter responde-
runt. Hoc tam constanti responso commo-
tus Tyrannus, omiſſa deinceps verborum con-
certa-

ematione, sanctos martyres vna secum in Italiam perduxit: ibidemque post varios cruciatus, diuersis diebus inuictos Christi athletarum martyrio coronauit.

VITA S. LVPI, EPISCOPI SENONENSIS. Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Surium. Numeratur hic inter Senonenses antistites in ordine vicesimus. Claruit præcipuè Anno Salutis 614. sub Clotario Francorum Rege.

In Italia 12. dem SS.

martyres certamen absoluunt.

Vide Tom. 8.

Annal. C.

Baron. &

Notat. in

Martyr.

Rom.

BEATISSIMVS Lupus, inclytus parentibus, quadam ex parte regio stemmate illustratis, patre Bettone, matre verò

1. Septem.

Patria &

parētes eius.

Austregilde natus est. Territorium Aurelianense ad Ligerim flumen situm, tali progenie nobilitatum fuit. Cùm autem pij parentes diuino quodam præfagio, futurâ prolis suæ sanctitatem cognouissent, mox, vt literarum studijs idoneus inuentus est, prædago commissus, tantos in disciplinis breui fecit processus, vt haud mediocrem ex eo cognati omnes ac Parentes præcipuè haurirent voluptatem. Erât matri eius fratres duo; Austrenus & Aunarius, venerandi antistites; ille Aurelianēsis, hic Antistidorensis; qui visa morum grauitate in Lupo, & animi religione sanè admiranda, eum in Clērum adoptârunt. Itaq; sacris omnibus initiatus, tanta indies magis magisque gratia pollet vt Senonenses, defuncto Arthemio, eum si-
bi antistitem à Rege postularent. Annuir benignè Rex; vtpotè fama sanctitatis eius, quæ longè lateque increbuerat, probè instructus, eum, non illo modo, sed longè quoque maiore honore dignum esse.

Duo eum auunculi Episcopi.

Initiatur sacris S. Lupi.

Vv 5

Itaque

*Fit Episcopus
pius.*

*a Habetur
istius Ania-
ni vita 17.
Novembris.*

*Diuinitus ei
patefcunt
fores Ecclē-
stie.*

*Egregia eius
benignitas
in iniucos.*

Itaque Pontificali infusa decoratus, gregem sibi commissum summo studio ac vigilātia regere tuerique; admirandis quoque virtutum signis clarescere: die quidem semina diuini verbi spargendo, nocte verò precibus & lachrymis in conspectu Dei fufis, dæmonis insidias auertendo. Cum autem quadam nocte ad limina basilicæ Beati Aniani peruiſi in precibus staret, & fores custodum diligentiāriter obseratæ eum ab ingressu arcerent, & ipse prostratus in limine pias Domini aures precibus pulsaret, ecce derepentē, amoris celitūs repagulis, patefcunt valux, templique adita sanctum virum roseo vultu nitentem accipiunt. Inter omnia verò virtutum eius studia, charitas, ac præcipuè præclara in obrectatoribus eius eluxit benignitas: quæ tanta fuit, ut eos non tantum beneuolentia, sed donis etiam muneribusque prosequeretur; ut se vel inprimis pacis maximè studiosum ostenderet. Cæterum vno conscientia teste contentus, nihil maleuolorum hominum linguis mouebatur.

Per id tempus Theodoricus Rex cum Brunichilde auiā, Burgūdiæ regnum administrabat. Ex eius aula venit ad sanctum Episcopum Fulcarius vir illustris & Aurelianorū Comes: ea de causa beato viro præcipuè addictus, quod pater eius Betto ipsum è sacro fonte sulcepisset: indi cauītq; illi, quod in regia honestos parum rumores de illo audiisset, tanquam qui ancillam Dei Verosiam, antecessoris eius Arthemij filiā, immoderatiū amare videretur. Cui vir sanctus aduersum illa obrectationū telā, Euangelici sermonis scutum opposuit, cōmemorans

morans illam Saluatoris sententiam: Beati erunt, cum maledixerint vobis homines, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.

Matth. 5.

Contemnit
hominū ob-
treffatione s.

Mortuo autem Theodorico principe, Rex Clotarius in Burgundiam veniens, hostili manu armatū Blidebodem ducē misit in Senones. Illo ergo tela atrociter in oppidū vibrāte, sanctus Episcopus in protomartyris æde ad orationum præsidia cōfugiens, dato ecclesiæ a signo, imbellem, turbā pariter conuocare decreuit. Ecce hostes, audito signo, tanto sunt terrore correpti, ut in sola fuga oēm salutis spem collocandā putarent. Ita vir sanctissimus, dum infatigabiliter ad cælū tollit manū, hostes profligat. Postquā verò Clotarius Burgūdiæ regnū obtinuit, Farulphū, virū diuitijs & potētia celebrē ob regia negocia cuiusdā eò ablegauit. Is vehementer indignatus, quod parum honorificè ab antistite exceptus fuisset, quodq; muneribus ei obuiā non venisset, Regi deindē multa de sancto viro falsa retulit, & mendacijs Medegisili viri nequissimi ei⁹ emuli, artificio cōflatis persuasit, ut S. Lupū exilio damnaret. Nihil ea turbatus iniuria sanctus, in villam Andesaginā, ad flumen Auciam mādato Ducis Bosonis Landegisili, pagani, Christianis inprimis infesti, profectus est. Ibi verò constitutus, ad solatium sui exilij gentem illam Christianis sacris imbuedam suscepit. Adfuit cœptis virtus diuina. Nam cum verbis duræ ceruicis populum, agrè mollire posset; miraculis rem aggressus est; cæcumq; inprimis, spectante Duce, Christi gratia & vir-

a Fuit illud
pregrande
tintinnabu-
lum, quod
Campanam
vocat.

Oratione ho-
stes in fugā
vertit.

Exodi 17.

Mittitur in
exilium.

Cæcum illu-
minat, &
multos con-
uertit.

& virtute illustravit. Eo miraculo, expugnat
protinus Ducis perfidia fuit: ipseque aquis sa-
lutaribus expiatus, ceteram plebem suo exem-
plo ad parem gratiam ritè percipiendam in-
uitavit.

*Restituitur
Ecclesie sue
S. Lupus.*

*Rex eius pe-
dibus se pro-
sternit.*

*Magna Regis
humilitas.*

*Capivi mul-
ti viri e S.
Lupi libe-
rantur.*

Interea ciues Senonenses, ablatum sibi im-
pia crudelitate pastorem dolentes, Medegesi-
lum in Basilica S. Remigij acerba morte in-
terimunt; & summis infimisque precibus, ab
ipso Rege per Vvinebaudum Abbatem, pasto-
rem sibi restitui postulant. Flectitur VVine-
baudi precibus Rex; mutatoque in beneuo-
lentiam odio, Episcopum reduci imperat.
Reuocatur ab exilio vir diuinus, & Regis
vultui summo procerum gaudio presenta-
tur. Rex verò venientem episcopum contem-
platus, pietate flexus, ad pedes eius humi pro-
sternitur, veniamque ab illo deprecatur. Cer-
nens verò antistitem macie & squalore confe-
ctum; conscientia tactus, magno cum gemitu
eius se miseriam reum fatetur; & sancti viri de-
latoribus dirè imprecans, iubet eum honorifi-
cè tractari; & coma barbaque tonsis, regio cò-
uiuio, vnà cum eius Clero excipi. Ibi tum Rex
ex persecutore factus beati viri minister, suis
manibus ei cibos porrigit; & rursus in media
conuiuantium turba humi prostratus, sui faci-
noris veniam petit: Tandem magno omnium
gaudio & exultatione conuiuium celebrato, do-
nis muneribusque affectus, Senones vnà cum
VVinebaudo concessit. Porro cum Lutetia iter
haberent, ingens reorum turba vinculis carce-
ribusque inclusa eorum virtute mortem eua-
sit; festiuoque cum gaudio obuiam procedens
diui-

divinum beneficium sanctorum istorum meritis acceptum, publica confessione retulit. Inde ad castrum Miledunum progressus, horreum immensi flamma correptum vidit; populoque frustra incendium sopire conante, ipse mox in oratione prostratus non prius è terræ pulvere faciem leuavit; quàm flammis fugatis, horreum nulla ex parte læsum à ciuibus inuentum fuit. His claris miraculis à Senonico populo cum hymnis & canticis exceptus fuit; & summo cū honore in sedem restitutus.

Precibus incendium restinguit.

Ceterum quanta virtute ac charitate dignitatem illam administrauerit, cū alia multa, tum præclarum illud, quod in *Obordone prædio contigit miraculum; abundè testatur. Cū enim diuinis mysterijs intētus, effusi pro nobis Christi sanguinis cōsecrationem perageret, sacerdotibus Leuitisque præsentibus, gemma radiis micante pulcherrima, cælitus in calicem delapsa est; quæ diu apud Senones conseruata, iubente Rege, inter reliqua Sanctorum pignora reposita est.

* *Bardene.*

Gemma cælitus labitur in eius calicem.

Nocte quadam inter sacras vigilias, vir sanctus insolita quadam siti se vehementius urgeri sensit. Admirans verò sitis causam, faciumque ardorem, frigidam adferri iussit. Qua allata, gulæ cupiditatem acrius adhuc dæmonis profecto fraude tentari animaduertit. Tum verò infidias hostis antiqui probè intelligens, (qui per gulam in corporis eius domicilium aditum querebat) signatum suum puluinar, ad vasculi os strictim applicari iussit. Res mira, dæmon vasi inclusus, tota nocte miserandos edens euiolatus, fraudes suas inuitus patefecit; ac orto demum

Notarem miram.

Precibus ardorem libidinis extinguit.

Miraculis claret.

Obitus eius.

mum Sole pudebundus abscessit. Vir sanctus ut erat vigiliarum patientissimus, ita singulis ferè noctibus, vno contentus comite, vicina sanctorum loca venerabundus obibat. Cum autem quadam nocte hoc pietatis studium pergeret, duos inter se Clericos de concubitu feminæ vnius corrixantes audiuit. Quo facinore quanquam haud mediocriter turbatus, pudenter tamen se continuit: statuens, sanctis potius precibus, quam iracundo iurgio miserandum eorum casum sublenare. Festinus igitur ad ecclesiâ abiit; fusisq; pro eis breuiter precibus, suis ipse manibus insonuit: omniq; illo saue libidinis ardore extincto, cum alijs ad Ecclesiâ properarunt; debitumq; officium ritè persoluerunt. Inde prudens antistes, accito utroque, in spiritu lenitatis correptionem instituit; eaq; cum prudentia teterrimum facinus ob oculos eis proposuit, ut vltro prostrati veniam peterent, & melioris vitæ propositum integrè conciperent. Et ut multis animarum cecitate laborantibus lumen restituit, ita miseros quoslibet, corporeo visu, aliove sensu priuatos, nequaquam diuini beneficii expertes reliquit: sed quouis tempore, ac quouis loco, languidos curauit, ægros inuisit, pauperib. largam manu subuenit; ac omnibus deniq; omnia factus, singulis debitam consolationem exhibuit.

Tandem verò ætate deuexa, plenus bonorum operum, in prædio Briennonensi spiritum suum Creatori tradidit; ea cum odoris fragrantia, ut nihil aromatibus ad corpus condiendum seruandumq; opus esset. Funus fuit multorum lachrymis ad pedes S. Columbæ in basilica

filia, sepulturæ mandatum. Vbi multis claustrum miraculis aliquamdiu cūm quieuisset, Episcopus quidam, improbus ille, inuidiæ stimulis concitatus, quasi ea miraculorum gloria S. Lupi meritis precibusq; minimè tribuenda foret, sepulchrum eius proteruè conculcasset, sed mox contractis nervis, caduco morbo, sceleris sui poenam persensit. Qui deindè, admissi sceleris poenitudine ductus, supplex à sancto remedium postulauit; percepitque.

Pena Episcopi petulanter eius sepulchrum conculcantis.

VITA S. AEGIDII ABBATIS, EX
antiquis M.S. Codicibus. Quo tempore claruerit, patet infra: Ex Casarij nempe Arelatensis Episcopi.

Vide Tom. 6. Annal. C. Baron. & Not. in Martyr. Rom.

SANCTVS Aegidius Athenis oriundus, præclaris admodū & regia stirpe illustribus natus parētibus, patre videlicet Theodoro, matre verò Pelagia, egregiam parentum pietatem, suis ipse virtutibus sempiternā reddidit. Ut primū tenera illius ætas disciplinis idonea extitit, fuit à parentibus, quibus erat vniceq; charus, literis adhibitus: quibus ira deditus fuit, vt cætera præ illarum amore contemnere videretur. Veruntamen ita mentem liberalibus artibus imbuebat, vt maiorem tamen ardore charitatis officijs deferuaret: nullamque de omnibus benemerendi occasionem negligeret. Hinc cum die quodam ad ecclesiam pergens, agrum quendam humistratum miserandis vocibus alimoniam à prætereuntibus petentem audiret, sanctus puer, misericordia motus, confestim propria se tunica exuens,

1. Septem. Patria & parētes eius.

Studij eius & egregia pietas in tenera etate.

exuens, eam egeno tribuit : Nam aliud quod daret, ad manus non habebat. Ea verò indutus æger, ilicò se à graui corporis afflictatione liberatum sensit; lætusque exiliens, magis de salute quàm de veste gauisus est. Aegidius verò domum reuersus, & à parentibus ubi vestem reliquisset interrogatus, respondit, quendam haud satis sibi notum eam abstulisse.

Patrimonium suum pauperibus distribuit.

Pro terrenis accipit celestia.

Nauem periclitantem suis precibus liberat.

Non multum verò post parentibus eius munere sanctè perfunctis; patrimonium suum lautum atque opulentum in pauperes erogauit; suarumque possessionum lætabundus Christum fecit hæredem: ut à Christo vicissim superiores diuinæ gratiæ, cui totus inhærebat, opes acciperet. Nec est sua spe frustratus iuuenis. Nam præter admirabilem conscientie tranquillitatem, & gaudium illud Spiritus sancti, quod omnem sensum & intellectum superat, multis magnisque miraculorum gratijs à Deo mirificè ditatus fuit; adeò ut ex summa nominis celebritate animæ suæ periculum vehementer timeret. Itaque cum in patria maximarum laudum præconia se diutius declinare possè diffideret, solitudinem vltra mare petere decreuit. Cumque clam omnibus solus matris litus inambularet, & fuis precibus opem transmittendi à Deo postularèt, vidit procul quendam nauim horrenda quassatam tempestate, certum iam ad exitium deferri. Tum ille humi confestim stratus, supplices pro vectorum salute cum lachrymis Deo obtulit preces: quarum virtute, lacera nauis, sedata tempestate, ad portum appulit. Videntes autem nauæ viri factum adhuc orationi & lachrymis & intentis

quis

Quibus & cuias esset, interrogarunt. Quibus ille, se Christianum esse, Romamque, si facultas daretur, pergere respondit. Illi, visa viri sanctitatis, eius mox pedibus prouoluti, & nauim, & commeatum, aliaque vitæ degendæ necessaria contulerunt; si placeret ea facultate uti. Eo beneficio vir sanctus gauisus, nauim conscendit, paruisque velis, post dies quatuor totidemque noctes cuidam insulæ applicuerunt. Ibi verò nautæ cum humana vestigia littoris saburra impressa cernerent, ijs prudenter insistentes, Aegidio comite, ad tugurium quoddam inter veprium densitates situm peruenerunt. Vbi Aegidius hominem lectioni librorum intentum conspiciens, cum gaudio irrupit, hominemque arctissimè amplexans, de institutione & tempore ibidem exacto studiosè inquirat. Respondit ille, se duodennem ibidem poenitentiam egisse, crudisque herbarum radicibus & aqua sustentatū, cunctas corporis molestias & dæmonum insidias, facile celestium rerum delicijs superasse. His auditis, Aegidius similis vitæ cupidine mirabiliter exarsit; nec persuaderi à nautis potuit, quin saltem triduum cum viro Dei ibidem exigeret.

*Petit Romā
S. Aegidius.*

*Triduo a
pud quendam
eremicolam
manet.*

Inde verò ab inuicem non finè acri dolore diuulsi, sub latis ancoris, prospero cursu Maris, vbi illabuntur. Præerat tunc Arelatensi Ecclesiæ magna cum opinione sanctitatis Cæsarius: cuius virtutum præconio prouocatus Aegidius, Arelatem contendit; ut tanti præfati colloquio instrueretur. Eum autem Arelatis vidua quædam cum primis locupletis ho-

*Cæsarium Arelatensem
Episcopum
inuisit, qui
floruit anno
Domini
508.*

Xx

spicio

Ec. sub Clo-
doveo Fran-
corum Rege;
vt patet
Tom. 6. An-
nal. C. Baron.
Item in ap-
pendice
Tom. 7. vbi
fit men-
tio eiusdem
Aegidij.

Sanat preci-
bis puellam
triennio fe-
bricitantem.

Biennio mas-
net apud Cæ-
sarium.

Clam petit
eremum.

Veredemius
eremita.

spicio officiosissimè excepit; & omni qua-
tuit humanitate tractauit. Interea dum coe-
na præpararetur, vir sanctus audiens in se-
cretiori domus parte quandam luctuosa sus-
piria & gemitus ducere, matronā interrogat,
quid sibi suspiria illa vellent. Cui illa: Est, in-
quit, filia mea Theocrita, quæ triennio & am-
plius cum febribus miserabiliter confilua,
nullum suæ miseriæ remediū inuenire potuit.
Equidem opes plurimas pro salute eius in me-
dicos erogando distraxi; sed nullo hactenus tā-
tæ operæ precio: tu si quid medicaminis nosti,
quod huic opitulari potest, multis magnisque
ditatus muneribus hinc abibis. At ille nihil
terrenæ medicinæ se scire fassus, solito præcū
antidoto, optatæ eam sospitati restituit: I-
stius autem miraculi fama breui diuulgata, ad
Cæsarij Præfulis aures peruenit. Mox igitur
misso archidiacono suo Aurelio, Aegidium
accescit; venientem summa cum reuerentia
suscipit, ac biennio multis obsecrationibus a-
pud se detinet.

Sed vir Domini transacto biennio, solita-
riæ vitæ amore clām inde secessit; transitoque
Rhodano: secus ripam Guardanis fluij ali-
quod latibulum suo proposito aptum quærens,
haud sinè numine Veredemiū inuenit eremi-
colam; sanctitate & miraculis insignem. Is in
cuiusdam rupis concauo morabatur: quo sa-
xorum asperis anfractibus satis difficilis erat
ascensus. Cuius vitæ institutum sanè sanctis-
simum Aegidius æmulatus, eidem aliquan-
diu adhæsit; seque inter alia mirabilium ex-
citorum exhibuit. Nam morbosos (quorum in-
gens

gens numerus ad eos confluebat) quosque sanabatur, & terræ sterilitatē, orationibus fretus, fugisse perhibetur. Quæ aliq; plurima cum rusticis celebrem de eo rumorem longè lateq; spargent, veritus ne aliquandò conscientia punitam ijs miraculorum signis turpiter foedaret, relicto Veredemio, fuga salutarī interiorē eremum penetrauit.

Peruenit autem ad locum quendam, cui Septimania nomen, haud longè à Rhodani fluij in mare decursu, frutetis arboribusque obstitum, solisque ferarum lustris frequentatum. Ibi reperto quodam antro, pellucido quodam fonticulo gratissimo, mansionem constituit; & tanquam regio apparatu diues in summa tranquillitate, pro salute totius populi sanctissimas Deo preces obtulit. Cibus ei herbarum radices, potum aqua suppeditabant: sed ut clarius innotesceret, quàm grata acceptaque Deo eius vitæ ratio esset, cerua quædam certis horis suorum ei vberum potestatem faciebat; lactisque alimoniam abundè præbebat.

Triennio ibidē cælestibus fruitus erat delictis, cum à Regis familia sylvas illas saltusque venando peragrās, ceruam illam corpore specieque præstantem conspicit. Nec mora: prædatam speciosa inescati, solutis canibus eam insequuntur. Illa verò vitæ suæ diffusa, ad alumnū suū confugit auxilium; querulisque mugitibus à sancto virō præsidium flagitat. At ille ceruæ suæ præter solitum admirans mugitus, foras egressus, canum audit latratus, & venatorum clamores. Tum protinūs, cognita re,

Petit interiorem eremū.

Moratur in antro iuxta fonticulum.

Cerua ei sua præbet vbera.

a Fuit is Clodoveus Frācorum Rex; nullus etenim Carolus nomine, ijs temporibus ac multis post, regnasse reperitur.

XX 2

flexis

*Cervam suā
precibus cō-
tra canes
ascendit.*

flexis genibus pro nutricis suæ salute Deum precatur. Deinde surgens innuit ceruam, ut magitibus parceret. Illa voce repressa, pedibus illius accubuit. Canes verò infrà lapidis virum iactum, cum ululatu substituerunt; ac nox denique superueniens, venatorum conatus irritos reddidit. Manè autem factò, omnis familia Regis cervam venatura in syluam properat; sed eodem ordine ac modo, oleum & operam perdidit.

*Vulneratur
vir S. sagitta.*

Eares ut Regi relata est, admiratione, ut par erat, defixus, accito Nemausensi episcopo; proxima luce cum multitudine venatorum & canum, syluam eam ingressus est. Cumque speluncæ appropinquantes canes cum ululatu retrocederent, vnus venatorum; ut latente in spelunca cervam expelleret, eo sagittam direxit; quæ oranti pro nutrice viro Dei, graue vulnus infixit. Inter ea verò milites acrius insistentes, & ferro semitas aperientes, tandem ad speluncam peruenire. Sed vbi senem canicie & ætate venerabilem, & horrida tectum veste, recentique ex vulnere cruore aspersum, & cervam illius pedibus accumbentem conspiciunt, religione tacti, pedem referunt; solusque Rex cum antistite, cæteris retro stare iussis, antrum subintrant. Ibi tum data acceptaque mutua salutatione, ut nomen patriamque viri, & instituti rationem probe cognorunt, pedibus eius prouoluti, tantæ molestiæ veniam postulantes, medicos & impensas spondendo vulneri sponponderunt. At ille, quæ eius animi mansuetudine vir, flexis genibus pro illorum erratis Deum precatus, negavit vllum

suoque corpori vnquam medicamentum
adhibendum. Obtulit deinde opes & numera
Rex amplissima: quæ vir sanctus auersatus,
monuit Regem, vt ea potius egenis conferret,
vel monasterium conderet; in quo seruos Dei
celestibus ornandos disciplinis congregaret.
Paruit lætus & alacer Rex: duasque ecclesias,
alteram Apostolorum principi sacram, con-
struxit; Priuato martyri alteram: in qua vir di-
uinus crebris intentus vigilijs, deinde perno-
ctare solitus fuit. Concessit verò ijsdem mona-
sterijs Rex spacium terræ quinque miliariorū,
quod S. Abbas (nam flagitante Rege id oneris
inuitus susceperat) tanto interuallo à spelunca
sua digressus, Regi occurrisse dicatur.

*Rex duas ec-
clesias co-
monasteriū
construit, co-
gitque Aegi-
dium Abba-
tem esse.*

Interea vir Domini, Abbatis munere san-
ctissime fungens, instanti monachorum suorum
supplicijque precatu, ad Sacerdotij honorem
euectus fuit: quod ille munus cum inuitus sus-
ciperet, tum maiore sanctitate administrandū
existimauit. Itaque cum illud Pauli, Virtus in
infirmis perficitur, animo reputaret, petijt
à Domino ne vnquam ab inflicto vulneris do-
lore in hac vita sanaretur. Cæterum commis-
sum sibi gregem tanta prudentia tantoque mo-
deramine instituit, vt Clodoueus Franciæ rex
fama virtutum eius commotus, missis legatis,
eius cōspectu colloquioque frui voluerit. Aegi-
dus, cognita Regis voluntate, eum adiit; &
sermonem de mundi contemptu familiariter,
haud sine fructu instituit. Nam Rex cum occul-
ti sceleris cuiusdam conscientia ligatus, ad il-
lum vsque diem Dei iudicium non extimesce-
ret, tunc subito horrore percussus, supplex

*Fit Sacer-
dos.*

2. Cor. 12.

*Adit Clodo-
ueum Fran-
corū Regem.*

Aegidium rogauit; ut iratum suis sceleribus numen, precibus pacatum reddere dignaretur. Ea Regis supplicatione motus Aegidius, proxima deinde Dominica, Agni oblaturus sacrificium; intentius pro Rege Deum precatus est: & ecce sub ipso (ut vocant) Canone, angelus Domini in altari scedulam deposuit, quae Regem voti sui compotem fecit. Eam scedulam sanctus Abbas Regi legendam tradidit, eumque feueris monitis ab omni peccato absterruit; & sic demum donis muneribusque ad pauperum consolationem affectus, monasterium repetijt. Antè verò quàm tecta monasterij subiret; fertur defunctum principis filium, in Nemaufensi vrbe ad vitam reuocasse. Monasteriū deinde ingressus, prophetico spiritu nunciauit fratribus, euersionem monasterij ab hostibus breui affuturam. Itaque ut & suo desiderio faceret satis, & monasterij bona iuri subderet Apostolico, Romam profectus est: ubi cuncta à Christi vicario ex animi sententia obtinuit; & duobus insuper ostijs cypressinis, ad ornamentum sui monasterij donatus est. Ea verò ostia vir diuinus in Tyberim demitti præcepit: omnibus interim stultitiæ & insanix virum sanctum arguentibus.

*Proficiscitur
Romam S.
Aegidius.*

Aliud miraculum.

At ille, peractis itineris sui negotijs, ut primū monasterium est ingressus, nuntiatum est, duo miræ sculpturæ in portu fluminis adeste ostia. Eo nuncio gaudius, immensas Deo gratias egit, qui eas per tot vndarum vertigines, per tot scopulorum collisiones, per tot etiā portuum applicationes, sibi illa gubernare dignatus esset. Tunc ea deferendū mona-

monasterium, & in templi liminibus ad decus
 puer, & Romani pacti monumentum poste-
 rius constitui iussit. Confirmatis igitur in Dei
 militia fratribus, monasterijque rebus conue-
 nienter dispositis, vir sanctus, ut potè miles e-
 meritus, de transitu sui die diuinitus certior
 factus, è presenti ergastulo ad cælos migravit: *Felix obi-*
 cuius animam, multi qui aderant, cum hym- *tus eius.*
 nis angelicis & odore suauissimo, ad beatas il-
 las mansiones delatam testantur.

VITA S. IUSTI DECIMI TERTII

Lugdunensis Episcopi; Ex ea quæ est apud V. P.
 Laur. Surium. Claruit autem Anno Domini
 387. &c. sub Damaso Papa & Gratiano Impe-
 ratore.

Vide Rom.
 4. Annal. &
 Notat. ad
 Martyr.
 Rom.

BEATVS Iustus Antistes Lugdunensis quã- 2. Septem.
 quam compertum non sit, quo sanguine,
 quibusve parentibus in lucem prodie-
 rit, præclaris tamen & generosis planè na-
 talibus eum ortum fuisse crediderim: ut potè
 qui tam excelso animo arduam virtutis se-
 mitam à teneris est aggressus, ut martyribus
 haud inferior meritò haberi possit. Nam ut in-
 expugnabile eius in operibus fidem præterea-
 mus, præcipuus in victu rigor & parsimonia,
 diuturna in solitudine habitatio, cæteraq; in-
 uictæ virtutis & patiëntiæ certamina tanta fuê-
 re, ut martyrij sinè sanguine palma iure ei tri-
 buatur. Itaque primùm Viennensis Diaconus,
 postea Lugdunensis Ecclesiæ antistes, populum
 sibi creditum tâta virtute & integritate guber-
 nauit, ut magnificos & præstantes quoslibet

S. Iustus à
 scriptoribus
 martyribus
 æquatur.

Xx 4

Domini

Domini Sacerdotes omni virtutum gratia anteiret. Sed cum ita intentus functioni suae, & plebis profectui, illi Ecclesiae praesideret, ad eum expellendum frementis diaboli exarsit inuidia. Nam cum in ea vrbe quidam subito mentis furore correptus, in publicum se propriens, obuios ignarosque confodisset, atrocitate rei excitato tumultu, hinc atque inde premeretur ab infesta multitudine, eodem quo in scelere usus fuerat, telo se defendens, in Ecclesiam, nonnihil iam sibi restitutus, confugit; obsecratisque sacrarum aedium valuis, diu reuerentia loci, insanientis populi furorem a se amouit.

Sed cum seditio increfcens, iam etiam templo Domini ignes minaretur, beatus Iustus Episcopus, neccssitate cōpulsus, accepta à quodam viro primario sacramentali fide, quod nihil homini illi periculi intentarent, sed tantisper duntaxat in custodia asseruarent, donec populo esset factum satis; reum extra Ecclesiae claustra dimisit. Eū verò turba, quae in tumultu nihil alicuius pensi habet, pedibus colligatum trahens, vltimo mortis supplicio affecit. Tum ille vir Dei, sanctitate memorabilis, admissum facinus adscribit sibi; alienum crimen sibi imputat. Peccauit incondita plebs; & quidem Satanæ instinctu peccauit; Iustus autem quid fecit? Confidebat ille in Domino, & dicebatur animae eius, Transmigre in motem sicut passer. Nam Iustus ille, qui fuerat magnus Sacerdotio, factus est maior voluntario exilio; officio scilicet Sacerdotali se statim abdicare, & loca peregrina animo lacerantem

*A'ienum
peccatū sibi
imputat.*

Psalm. 10.

expe-

am gratia an-
oni suæ, &
ræfideret, ad
aboli exar-
uidam subito
icum se pro-
disset, apro-
inc argum-
line, eodem
efendens, in-
utus, confu-
n valuis, diu
i furem a

etiam tem-
us Iustus E-
epta à quo-
de, quod ni-
t, sed tantis-
nt, donec
râ Ecclesiæ
æ in tumul-
us colliga-
cio affecit.
rabilis, ad-
ienum cri-
dita plebs;
uit; Iustus
in Domi-
nismigra in
qui fuerat
r voluntas
i se statim
o laetitiam
expe-

expetere. Reuersus igitur ex quadam Italię Sy-
nodo, non Lugdunum venit, nè totius plebis a-
more obstrictus, liberam non haberet discedē-
tiam; sed apud Torrentem residens, si
amici ad valedicendum ipsi eò excurrerent,
uellent, sustinuit. Multis verò turbis luctu-
is lachrymis oppletis eò accurrentibus, veri-
tus ne multitudine oppressus retineretur, clā
solus, & præter omnem expectationem reces-
sit; nec quisquam ei se adiunxit comitem, præ-
ter vnum Viatorem, egregiæ indolis puerum;
qui tum in Ecclesia Lectoris munere fungeba-
tur. Is solus inquam, beatissimi senis latere cu-
pientis vestigijs inhefit; & iam Arelate & Mas-
silia agent, nauemque cōscendere volenti, nō
sine admiratione se ei obtulit. Illo ergò in pe-
grinationis solatium recepto, eremū siriens,
in Aegyptum nauigauit; soli ac vni illi adhæ-
rens, qui est spes omnium finium terræ, & in
mari longè. Et cū à facie furoris satanici, in-
star Eliæ Iezabelis minas fugientis, se sub-
ducere vellet, in deserta secessit; Aegyptijs illi
alimoniam suppeditantibus: imò vt planius
dicam, coruis illi, vt Eliæ, escas ministranti-
bus. Quoties enim per manus peccatorum
sanctis victus affertur, toties suos Dominus
coruorum opera pascit; quorum sanè atrum
colorem, iniqui non immerito à suis vitijs in-
duunt.

Postquam autē Episcopus, & nomine & me-
ritis Iustus, eò peruenit, inter sanctos illos ere-
mitas degens, diu se celauit; vt tum nomine, tū
dignitate suppressa, sumæ humilitatis opus ex-
ercere posset; non iam Clericis duntaxat, sed

X x 5 etiam

*Hic ille Iu-
stinus est, qui
pro omnib.
Gallicanis
Episcopis in-
terfuit lega-
tus concilio
Aquileiensi.*

*Vir sanctus
clam deserit
Episcopatū,
& fugit in
Aegyptum.*

Psal. 64.

3. Reg. 19.

3. Reg. 17.

*Agnoscat
à monachis.*

etiam monachis & laicis se inferiorem exhibens. Cumque non breui tempore ita tectus latuisset, accidit aliquando, ut in præcipuo monachorum sanctorum cōuentu, à quodam fratre, qui ex hac prouincia eò tum peregrinus aduenerat, agnosceretur: isque ad eius genua prouolutus, cunctis stupentibus, & quid id rei esset sciscitantibus, sanctum Episcopum Iustum illum esse confiteretur. Quod ubi cognitum ab illis, omnes tantæ humilitatis virum admirantes, culpantesque ignorantie suæ temeritatem, quod pontifici Iese quamuis nescij præposuissent, superiorem erga illum negligentiam recenti honoris exhibitione compensarunt.

*Precibus suis
pascit reli-
quas oues.*

Horum itaque vitæ particeps Iustus noster, noctes atque dies precibus & ieiunijs transigens, in conspectu Domini perpetuus erat pro suis Lugdunensibus deprecator. Nam tametsi corpore ab illis aberat, at precibus aderat: neque illos reliquisse censendus est, ad quos suas preces referebat. Expetierat lachrymis opportuna loca, ut soli Deo vacans, quæ pro illis peteret, efficacius impetraret. Eo autem tempore, quo sanctus antistes in eremo morabatur, Antiochus tunc presbyter Lugdunensis, pio incitatus officio, ad visendum præsulem suum peregrè proficisci deliberabat, vir sanè vitæ seueritate præcipuus, & qui non immerito postea in ea sede beato Iusto successerit. Cum igitur tanti Præsulis desiderio terras ac maria transmitteret, beatus Iustus aduentum eius adeò prænunciasset fertur, ut etiam, quibus diebus, quæ loca adiret, exprimeret; ita dicēs: Charissimus

*Antiochus
Iusti succes-
sor.*

Antio-

riorem exhi
ita tectus la
rācipuo mo
quodam fra
n peregrinus
d eius genua
& quid id rei
copum lūstū
cognitum et
virum admi
uā temerita
s nescij pra
m negligē
e compenfa

stus noster,
unij transi
us erat pro
Nam tamen
aderat: ne
d quos suas
mis oppor
pro illis pe
tem tempo
morabatur,
ēsis, pio in
em suū per
vita seue
tō postea in
igitur tan
ia transmi
adeo pra
iebus, qui
Charissimus
Anno-

Antiochus noster hodiē illic moratur. Immo
verō illum ipsum diem, quo venturus esset
ad eum, indicavit. Porro cū annis aliquot
in eremo angelis proximam egisset vitam, &
vigorum laborum dignus adesset finis, regna
celorum scandenti, & in extremis agenti, flens
& animo consternatus dixit Viator: Cui me
Domine relinquis? Beatus Iustus respondit: Ne
turberis fili, tanquam solatio destitutus, non
ita diu post tu me sequeris. Quam eius prædi
cationem, à diuina reuelatione manantem, ve
ram fuisse sanctissimi iuuenis obitus declara
uit.

*Prophetia
S. Iusti.*

*S. Iusti obi
tus.*

*Itemque
Viatoris ei?
ministra.*

Hoc autem silentio premere nolim, Lugdu
nensium ciuium erga sanctissimum antistitem
suum, studium & amorem tantum fuisse, ut nō
dubitauerit in Aegyptum proficisci, & penē
inaccessas præ ardoribus scrutari solitudines,
ut sacrum eius corpus indē in patriam as
portarent. Nouerant illum eius fugæ cupidum
fuisse, nec quod ipso deseruisset, ei imputare
voluerunt. Neque enim discesserat ab eis ali
quo illorum contemptu, sed compunctione a
nimi, ob eam, quam supra diximus, culpam
suscepta. Et certō ostenderunt Lugdunenses
se tam præclaro non indignos antistite: cū
gratiæ eius magnitudinem officij gloria æqui
pararunt: cū egregij sacerdotis & sancti se
nis ossa reuerenda, fidelissima plebs à longin
quis regionibus cum multa alacritate & reli
gione reduxit; & cum lachrymis præ gaudio
fuisse ea exceperunt: dederuntque operam, ut
qui spiritu cum ipsis erat, esset & corpore:
in honorem Domini nostri Iesu Christi, cui est
pote-

*Nota studiū
Lugdunen
sium, erga
sacrum eius
corpus.*

*Transferunt
eius corpus
ex Aegypto
Lugdunum.*

potestas & gloria, cum patre & S. Spiritu, in secula seculorum.

VITA ET MARTYRIVM S. AIGVL-

phi, Abbatis Lirinensis, & Sociorum eius: Ex ea, quam optima Fide refert V. P. Laur. Surius, Passi sunt circa annum Domini 660. regnante Clodoueo eius nomine 2. Francorum Rege.

Vide Tom. 8.
Annal. C.
Baron. &
Notat. in
Martyr.
Rom.

3. Septem.

S. Aigulphi
humilis ad-
modum pro-
sapia.

1. Cor. 1.

BLESENSE castrum ad montis cuiusdam latus situm est; quē Liger fluuius præterfluit: eo loco sanè piscosus in primis, & magnam illi adferens vini atque frumenti, ceterarumque rerum, homini nutriendo, necessariorum, fertilitatē. Huius pagi & caltri incolæ fuisse Beati Aigulphi parentes, certissima relatione didicimus; non quidē superbo stemmate valdè insignes, nec opibus affluentes, sed tanta prole beatos. Poterat enim & de Aigulpho dici: Infirma mundi & contemptibilia, & ea quæ non sunt, elegit Deus. Vt verò pueritiæ annos exegerit, quanta animi puritate nocte dieque diuinis officijs haud rarò interfuerit, qua cura & studio pauperes pro viribus adiuerit, explicatu est difficile.

Postquàm autem adolescentiæ annos attingit, tædio rerum præterlabentium affectus, multo vehementiùs in studia æternitatis exarsit; adeo ut enixè cuperet suos pedes, ruptis seculi nexibus, in suaues Christi compedes iniicere. Itaque celebri admodum fama Mummoli Abbatis Floriacensis prouocatus, ad eum profectus, animi sui æstum ei aperuit; arduamque virtutis litem, gratulante Abbate, viriliter est ingre-

Spiritu, in se

S. AIGVL-

um eius: Ex

Laur. Surus,

660. regum

um Regi.

is cuiusdam

nus præter-

in primis, &

umenti, &

endo, neces-

caltri inco-

, certissima

perbo stem-

uentes, sed

& de Aigul-

ptibilia, &

erò pueritæ

ritate nocte

interfuerit,

ibus adiu-

nos attingit,

ctus, malro

exarfit; adeò

seculi nexi-

gere. Itaq;

li Abbatis

fectus, ani-

virtutis lo-

est ingre-

fas.

tasque à beato Mummolo laudatissimo, regularis disciplinæ genere aliquādiu probatus, tandem in sanctæ societatis contubernium admissus est. Tūc ille, qui summa quæque animo suo proposuerat, nè laruam potiùs virtutum vel umbras, per imprudentiam, quàm veras solidasque virtutes sectaretur; antè omnia indefesso studio è sacris literis perspicuam dilucidamque omnis boni & mali cognitionem (quæ discretionem vocant) sibi comparauit. Qua in re usq; adeò profecit, ut non solùm ei⁹ prouinciz hominibus, sed etiam exteris doctrina eius haud vulgari admirationi esset.

Voluit autem Deus, quàm ei gratus esset, euidenter demonstrare. Iampridem vir sanctissimus & toto orbe celeberrimus, Benedictus, in Cassinensi cœnobio vita functus & sepultus erat: & ut ipse prædixerat, diu postea à Longobardis illud cœnobium in solitudinem redactum est. Volens autem diuina prouidentia fratres beatissimi viri reliquias eo, quo par erat, honore affici, & Gallias earum aduentu consolari, per visum præcepit beato Mummolo Abbati, ut Aigulphum, Cassinum mittat, sanctissimi Benedicti ossa inde deportatum. Facit ita Abbas; & Aigulphus diuina ope fretus admirabiliter Cassinum peruenit: quod quærebatur, nullo negotio reperit, & ad Patrem Mummolum lætissimus adducit. Extat hac de re libellus conscriptus. Hinc verò, licet nihil tale curaret, magna apud Regem & aulicos sanctitatis opinio beato Aigulpho comparata fuit. Cumque ea fama increbresceret, & per id tempus monachi Lirinenses, pastore destituti, à Rege

Fit Monach⁹
Floriacensis
S. Aigul-
phm.

S. Aigulph⁹
S. Benedicti
ossa quidem
adducit in
Gallias: re-
mansisse ve-
rò in Cassinē-
si Cœnobio,
redactas in
puluerē car-
nes, ibidem-
que pro cor-
pore integro,

piè ac sanctè
à fidelibus
venerari; dō-
probat C. Ba

ron. Tom. 8.

Annal. anno

Christi 644.

Fit Abbas

Lirinenfis.

Rege Abbatem postulant, Rex, habito cum
suis consilio, beatum Aigulphum præ ceteris
omnibus maximè idoneum ei functioni iudi-
cavit.

Itaque vir beatus à Rege accitus, Abbatis
munus suscipere cogitur. Is verò, quanquam si-
lentio & quiete propter sacrarum literarum
amorem vehementer delectaretur, æquomè
animo illud sibi onus imponi est passus: ea be-
ut morum suauitate locum illum florentissi-
mum redderet. Et quidem fuit primum magna
cum charitatis ac lætitiæ significatione à fra-
tribus exceptus: quibus ipse tanta discretione
salutaria animarum fercula ministrabat, ut
cuncti se talem pastorem nactos esse mirificè
gratulentur. Aderat omnibus ipsius conati-
bus Deus, eiusque verbis tantam vim & effica-
ciam præstabat, ut non modò præsentibus eum
cupide audirent, sed illi etiam, quia à mona-
sterio recesserant, magno cum desiderio redi-
rent. Præterea multi quotidie ad tam exi-
mij pastoris ouile & sacram disciplinam con-
fluebant: & viri potentes donis amplissimis
eum honorabant; ut nihil obstar, quò mi-
nùs quoslibet sacri illius instituti cupidos ad-
mitteret.

Sed his mirè torquebatur tortuosus ille ser-
pens, qui inuidia tabescebat, cum se ab ijs, quos
rudum sibi obsequentes habuerat, excludi
cernebat. Itaque ad suas veterator artes con-
uersus, singulorum pectora sedulò explorat:
num per aliquos, inter summè pacificos dis-
cordiæ incendium excitare posset. Tandem
perit duos egregios suæ nequitie ministros,

Ata-

habito cum
n præ cæteris
nctioni iudi-

us, Abbatis
quanquam si-
m literarum
t, æquomē
passus: cap-
n florentilli-
imū magnā
atione à fra-
discretionē
nistrabat, vt
esse mirificē
olius conati-
im & effica-
sentes eum
quia à mona-
stiderio redi-
ad tam exi-
plinam con-
amplissimis
er, quō mi-
cupidos ad-

ofus ille fer-
e ab ijs, quos
at, excludi
r artes con-
d explorat
acificos dis-
Tandem
dministrat,
Arc-

Arcadium & Columbū; quorum opera sparso
inter fratres pestiferæ discordiæ semine, totus
inducubuit, vt Aigulphū monasterio extur-
baret: quo, pastore sublato, liberius in oues lu-
pæ ferire posset. Tandem verò duo isti dēmo-
nstrati, cū iam & numero confiderent,
& sui pectoris rabiem diutiùs celare non pos-
sent, instar flammæ diū pressæ subitò erumpūt;
& ægrè à cæde beati viri, eorumque qui illi ad-
hærebant, manus abstinēt. Et quidē cæteris
fuga ad Ecclesiam S. Ioannis periculum decli-
nantibus, solus Aigulphus pro sua singulari
mansuetudine verbis blandissimis rabiem eo-
rum lenire studuit; ac tandem post multa: Si,
inquit, me propter, hæc fiunt; dico vobis Ionæ
verbis: Tollite me, & mittite in mare. Sati-
us enim mihi est à vobis corpore separari, quàm
vestra dissensione apud vos discrucari.

*Arcadius &
Columbus
pseudomo-
nachi perse-
quuntur S.
Aigulphum.*

Ion. 1.

Hac ille oratione visus est quidē ad tem-
pus illorum turbulentos animi motus cōpres-
sisse, & sedasse furorem; adeò vt omnem melio-
ris vitæ frugem promittere viderentur. Sed la-
tebat in pectorum illorum latebris serpēs an-
tiquus; nec poterat vllis sancti viri monitis vel
adhortamentis indè extrahi. Cumque per mul-
torum ora impium facinus volitaret, & ad re-
gias usque aures perueniret, veriti conspiratio-
nis auctores, ne Regis seueritas in ipsos anim-
aduerneret, statuunt inter se vt alter ipsorum
nempe Arcadius, relicto monasterio, ad Cle-
rum ciuitatis populumque se adiungeret: alter
verò, nempe Columbus, in ipso monasterio, eo-
rum qui à sancto viro descuerant animos, in-
suscepta perfidia confirmaret.

Inter-

Interea Aigulpho, die nocteque precibus & doctrinis insistente, Arcadius tandem ad monasterium redit; fictis verbis & simulata humilitate, locum sibi restitui postulans. Cuius pestilentem animum vir Dei sentiens, praesens non modò negauit, sed fratribus annitentibus, coenobio expulit. Qua ille ignominia provocatus, summa cum festinatione ad Nucerni civitatis principem Mummolum nomine illum eumque hortatur, ut festinus ad monasterium, multas illic reperturus pecunias, se conferat. Princeps cupiditatis flama incensus, incunctanter capessit iter, venitque ad virum Dei: qui eum quòd saepe cum illo de rebus animae salutaribus colloqui consueuisset, lauto satis excepit conuiuio; tametsi ex Audoeno Episcopo, iam antè infidias cognouisset. Mummolo igitur cum conspirationis socijs prandente, subito instar ludę turbis stipatus aduolat Arcadius; manusque beato viro iniiciens ligari ac fustibus cedi iubet. Vincit ille grauiterque cæsus, exultat in Domino, hortaturque suos qui arctius ei adhaerebāt, ut praesentes tribulationes summum & maximum Dei donum animis repurarent. Et quidē cum varijs iniurijs ad solis usque occasum affecti essent, tandem è monasterij claustris quasi ad mortem abripiuntur: vbi sanè mirificis se mutuò verbis ad necem subeundam confirmabant. Ruebant in mutuos amplexus; gratulantes sibi inuicem, quòd non tantum cōtumelias sed & mortem pro Christi nomine pati mererentur. Cumque suauissimis sermonibus, è sacra ferè scriptura depromptis, & noctis tenebras, & arumnas suas solarentur, accidit vix

*S. Aigulphus
captus ver-
beratur.*

*En viri san-
cti & ei ad-
herentium
constantiam.*

timore, quæ est humanæ naturæ imbecillitas, & vincti & custodes arctiori somno corripuntur. Vnus verò è custodibus misericordiam pernotus, reclusum carceris aperit, eosque ad fugam capeffendam hortatur. At sanctus Angelus, gratijs quidem humanitati illius, consilio parère recusans, ait: Siue vivimus, Domino vivimus; siue morimur, Domino morimur: cuius providentiæ cum semel nos permiserimus; eius voluntati haudquaquam reluctabimur. Fiat de nobis, quod vult ille.

Rom. 14.

His dictis, Arcadius totius mali huius caput advenit; blandis verbis sanctorum dolores lenire volens. At unus ex illis, Trucharius nomine, vultu dolore commotus, quod suggerebat animus, in faciem ei obijcit: Doleo, inquit, te imitatione filium esse Saranæ, qui cum in exitum omnes impellat, etiam consolator vult videri. Doleo te fratrem esse Iudæ proditoris, qui instar illi⁹ pro ficto osculo, sermones proferens blanditijs quidem mellitos, sed succis venenatis refertos. Sed perfricta frons, cum animi crudelitate coniuncta, obiurgatione non retunditur: immò importunè perstat in sententia, se consolatorem simulans. Utque magis etiam fidem faceret, se non fecisse, quæ fecerat, ad horam tertiam sanctis viris cibos & pocula offert, & tanquam illorum dolores miserans, hortatur ut se reficiant. At illi respondent, sibi fas non esse statutam refectiois horam prævenire, quæ hoc tempore in horam usque notam producenda erat. Itaque amotis escis, ad canonicam horam dilata refectio est. Quæ cum

Arcadij simulatione.

En veros monachos.

Yy

adue-

aduenisset, fufis primùm pro Arcadio preci oblatum cibum cum gratiarum actione pater perceperunt.

Mummolus princeps diripit res monasterij.

Porro Mummolus, simulans se illis, quæ fiant, offensum, à monasterio iam recesserat: sed tertia die rediens, præda inescatus, cepit singulis instatissimè pecunias extorquere. Negant illi quidquam sibi pecuniarum esse: potè qui ex vitæ instituto, quod professi fuerant, nihil omninò proprij, ne ipsam quidem propriam voluntatem, possiderent. Itaque Mummolus sua spe frustratus, ne inanis omninò domum rediret, publica monasterij bona diripit, cunctaque quæ impia & scelerata cupiditas suadebat secum auerit. Eo verò cum præda dein recedente, beatus Aigulphus & ceteri pro voluntate Arcadij & Columbi ergastulo conclusi, decem admodum diebus squalore vexabantur. Quibus exactis, Arcadius & Columbus omnes naui impositos vnà secum, (incertum quò) per marinos fluctus abripere constituunt. Vbi autem longiùs euecti fuere, subito venti contrarij in naui exitium conspirare visi sunt: sed nè sancti cum impijs poenæ luerent, naui ita in medijs tempestatibus conseruata fuit; vt tamen diebus quadraginta, toto illo freto oberraret, nec vllò modo litus attingeret.

Sanctorum lingue præciduntur.

Videns verò Columbus mare sibi negare exitum, simulque metuens, si terram appropinquant, & sanctorum innocentiam, & suam crudelitatem patefactum iri, illorum linguas præcidi iubet: ne quo modo impium facinus sancti proderent. Sed illi præcis linguis non minus

namque integris, Domino psallunt. At miser
Columbus, nihil tanto motus miraculo, præci-
pi linguas eorum radicitus excindi: sed nihil
efficit, nihil proficis sæua crudelitas. Edunt
verba sancti, sinè linguis perfectissimè. Audiēs
Columbus, addit scelus sceleris, viam omne
modumque inquirens, vt sanctos tanti facino-
ris prodendi facultate priuaret. Igitur nihil à
diuinis laudibus cessantibus oculos erui iubet.
Orbit luminibus corporis, interioris homi-
nis oculos habentes cantabant: Ad te Domine
leuamus oculos nostros, qui habitas in cæ-
lis. Atqui nec sic quidem immanitas Columbi
& Arcadij repressa, suis eos vestibibus nudari iu-
bet, & alijs sordidis vilissimisque indui, ne ex-
ternus religiosæ vitæ habitus, internam san-
ctorum proderet innocentiam.

Cum sic autem varijs atrocibusque affecti
supplicij per multos dies in mari iactati es-
sent, tandem ad insulam Caprariam, die illo,
quorum per orbem instituta à Christo Eu-
charistæ memoria celebratur, appellant. Ibi
cum ingens degeret monachorum numerus,
fuerit incredibili humanitate ab illis excepti,
& à diuturnis maris molestijs mirificè recrea-
ti. In ipso autem sacratissimo Paschatis die sub
Missæ sacrificio, flagitiosissimus mortalium o-
mnium Columbus, Diaconi functus est mi-
nistrio: & cum ad id loci ventum esset, quo
corporis & sanguinis CHRISTI sacramenta
percepturi se inuicem osculabantur, ille im-
purus non dubitauit tam crudeliter à se mul-
ctatis oscula præbere. At beatus Aigulphus
eiusque socij pro acceptis iniurijs gratias Deo

*Sinè linguis
loquuntur.*

*Oculis orbā-
tur.*

Psalm. 122.

*Appellunt
Caprariam
insulam.*

*Olim moris
erat in Ec-
clesia, vt fi-
deles se in-
uicem pacis
osculo exci-
perent, antè
quàm sacrā
communione
perciperent.*

Yy 2

age-

agebant: suosque hostes haud aliter quam iustos fratres, incredibili charitate complectebantur.

*Aigulphus
elinguis pre-
clare de re-
bus diuinis
differit.*

** al. Amati-
nam.*

*Capite ca-
duntur.*

Expleta verò solennitate, Columbus Ephesum seculi negotijs operam daturus, proficiscitur: Aigulphus verò cum socijs illo in monasterio reditum eius operiri iussi, exercitijs maximarum virtutum sedulò incumbere. Et quidem Aigulphus, absente æmulo, diuini verbi pabula monachis suppeditare aggressus, tanta oris facundia de rebus cælestibus differbat, ut cuncti ab illius ore pèdentes, vix ad momentum quidè indè auelli possent. Deus namque, qui homini elingui sermonem cõferebat, tantam pariter gratiam addebat, ut humanæ mentis intelligentiam ferè superaret. Reuersus autem Epheso Columbus, sanctos viros monasterio abstractos rursus nauim imponit: & à portu deindè sublatos aliam in nauim ab Africa illis obuiam factam transponi à satellitibus iubet; cum mandato ut eos ad insulam Amaritinam venientes, internecone delere non differrent. Igitur ut ad insulam (quæ Corsicam inter & Sardiniam sita est) peruenit, carnifices prompta manu ad eadem se parant; sancti orant, paulisper ut precari ipsis liceat: post preces, quibus suas animas Domino commendarunt, surgunt; & cum omni fiducia & alacritate inter verba oratiõis & Domini laudes capite cæsi, spiritum reddunt, tertio Nonas Septemb.

Apparet sanè, malignissimum dæmonem molitum esse, ut martyrum certamen peccatis tenebris inuolueretur: nè haberent homi-

ne propinquo exempla, quibus ad patientiæ
crendas coronas animaretur. Sed cum tru-

Briconium e-
nadit cadē.

illi carnifices in sanctorum nece occuparē-
t, ex sanctis illis, Briconius nomine, sca-
piāctus, indè se subducit. Fas est eum crede-
re eterna nequaquam gloria priuatum, quem
martyrio retraxit, sed DEVS

eo tantam vilitatem seruauit. Itaque is ad
monasterium rediens, iam beato Aigulpho

Rigomirus
Abbas S. Ai-
gulphi Suc-
cessor.

substitutum reperit virum venerandæ vitæ Ri-
gomirus, cui nuncius tam atrocis cædis, item-

que fratribus magnum attulit luctum & mœ-
rorem. Simul autem eius rei certiolem faciunt

Abbatissam Angarissam, à viro sancto ab in-
eunte ætate tam in scripturis diuinis, quā dis-

ciplina monastica probè institutam. Itaque
communi consilio & ope naues parant, & per

Sanctorum
corporare-
ducuntur ad
monasteriū
Lirinense.

fideles ministros præclaras martyrum exuias,
hominum quidem custodia destitutas, sed di-

uinitus conseruatas, ad monasterium reuocāt.
Et quidem Abbatissæ, caput cum brachio de-

xxero, totum corpus S. Aigulphi obnixè peten-
ti, concessa fuere: reliquum verò cum aliorum

fratrum reliquijs, monachi suum intrā mona-
sterium condiderunt.

Porrò sanctæ Abbatissæ deuotio, suo nequa-
quam caruit fructu. Nam eius in monasterio

Cæca monia-
loris quædam omni videndi facultate priuata,
lis lumen re-
cepit.

cum plena fide ad sacras reliquias tota nocte
in precibus excubasset, manè redditam sibi lu-

cem sensit, iucundoque animo orbem solis ra-
dijs illustratum vidit. Nec modò deuotis sibi

& diuina per ipsum beneficia polcentibus. pa-
trocinatus est sanctus, sed & ipsi suo persecu-

Y y 3 cori

*Vista terri-
bilis Colum-
bo offertur.*

tori opem tulit. Columbus enim auctor cedis
eius, cum ea nocte, quæ diem martyrij eius se-
quitur, in lectulo se quietis causa reposuisset,
mox ei astitit vir Dei, seuera cum obiurgatio-
ne, cur tantis immeritum se malis affecisset, &
innoxium sanguinem fudisset: atque ijs dictis,
guttam fusi sanguinis tulit, eaque in pectore &
dorso eius circulum pinxit. Tum miser ille ve-
mebundus ad pedes eius corruens, rogauit in-
uictam & solitam eius mansuetudinem, ne ip-
sum tanti sceleri obnoxium, diuino iudicio
reseruaret. Eius precibus flexus vir beatus, al-
terum expungit circulum, alterum abolere no-
luit, dicens id fieri non posse, donec apud Clo-
doueum regem & Ebroinum maiorem domus,
publicumque Francorum iudicium ei remedium
afferretur, quod etiam factum est. Nam iussu
Regis quaesitus & comprehensus, in vincula
coniectus est; lataque in eum sententia diris
poenis affectus, & tandem interfectus est.

*Columbus
dat penas a-
trocitatis.*

MARTYRIVM PRAECLARAE VIR-

*Vide Tom. 2.
Aual. C.
Baron.*

ginis S. Seraphiae. Ex eo quod est apud V. P.
Laurent. Surium. Coronata est anno Christi
122. Alexandri Papæ 2. Hadriani vero Im-
perat. 3.

*3. Septem.
Lec. pass.
Iulij.*

*Seraphia Sa-
binam con-
uerit.*

CVM terribilis persecutionis dies Chri-
stianis innotuisset, & multi per orbem
terrarum pro Christo caderentur, fan-
cta Virgo Seraphia, ciuis Antiochena, apud op-
pidum Vindinense in domo illustrissimæ Sa-
binæ, quam etiam ab impio simulacrorum cultu
ad sanctissima Christi sacra pertraxit, morabu-
tur. Eo Beryllus praefes promptam militum de-
stinatus.

Stetit manum, qui eam ad ipsi⁹ tribunal vin-
ctam adducerent. Sed cum ei se comitem adiū-
xisset Sabina, Præses eam reueritus (erat enim
eius admodum natalibus orta) dimisit vnā cū
etiam S. Seraphiam. Post triduū verò Præ- *Trahitur ad*
sustructo trans pontem tribunali supra ar- *tribunal Be-*
cum Albini, vbi solebāt iudicia exerceri, præ- *villi Præsi-*
cepit adduci Seraphiam, toto illo triduo mar- *dis.*
tyrij desiderio vehementer ardentem. Eam igitur
ab officiarijs ex ædibus raptam, sequitur
rursus Sabina. Sed cum cerneret se illam eri-
pere non posse, iusto animi dolore cōmota, ex-
clamans ait ad Præsidem: Canis rabide Asiati-
ce, poli tuam in perniciem, sanctam Dei virgi- *Sabina Præ-*
nem & dominam tuam iniurijs afficere. Propè *fidem obiur-*
est enim Christus Deus noster, qui te & Impe- *gat.*
ratores tuos pœnis afficiet sempiternis, pro-
pter maleficia quæ in seruos Dei viui, crudeli
& impia mente expromitis. His dictis, abiit la-
chrymans in domum suam.

Tum verò Præses ad Seraphiam conuersus,
Sacrifica, inquit, dijs immortalibus, per totum
orbem à cunctis honoratis. Cui Seraphia re-
spondit: Ego Christiana sum, & omnipoten- *Constantia*
tem Deum, cæli terræque conditorem timeo, *S. Seraphiæ.*
& veneror: vestri verò dij, quos me adorare
præcipis, dæmones sunt. Tunc Præses: Accede
igitur, inquit, & Christo tuo sacrifica. Ego
verò, ait Seraphia, quotidie illi offero sacrifi-
cium. Et vbi, inquit Præses, est templū Christi
tibi sacrificiū q̄ illi offers? Dixit Seraphia:
Hoc est illud sacrificium, vt me ipsam mundā
illi exhibeam studio castitatis, & alios quam-
plurimos, eius gratia adiuta, à morte ad vitam,

à tenebris ad lucem, à cultu dæmonis ad eius
seruitutem, in qua vera salus & vita consistit
adducam. Præses ait: Hoccinè est ergo templum
& sacrificium Christi tui? Hoc ipsum, inquit
Sabina; quo nullum præstabilius est, quàm ve-
rum Deum nosse, illique tota mente atque vir-
tute, piè viuendo, seruire. Ergò, inquit Præses,
Tu ipsa es templum Dei tui? Respondit Sabi-
na: Si eius freta auxilio mundam me confen-
uero, illius utique templum ego sum, cum do-
cat scriptura: Vos estis templum Dei viui, &
Spiritus Dei habitat in vobis. Præses ait: Si er-
go violata fueris, desines esse templum Dei tui?
S. Seraphia respondit: Si quis tēplum Dei vio-
lauerit, disperdet illum Deus.

2. Cor. 3.

Ibidem.

Traditur
duobus iuue-
nibus desflo-
randa.

Lasciui iu-
venes diuini-
tatis puniun-
tur.

At Præses id haud intelligens, iussit eam
duobus lasciuis Aegyptijs iuuenibus tradi, ut
ea tota nocte abuterentur. Accipiunt ergò illā
impuri iuuenes, abductamque in cubiculum
valdè obscurum, ad foedas voluptates allicere
cogitabant. Illa verò primò ingressu ad preces
conuersa, Christi IESU sponsi sui implora-
uit opem. ea virtute atque animi fiducia, ut sub
prima noctis hora, qua impudici ad eam acce-
dere tentabant, terribilis terramotus & sonus
subito excitatus totum oppidum concuteret
& iuuenes metu & horrore penè exanimis, hu-
mi deiiceret. Cernens autem virgo sanctissi-
ma diuinum sibi adesse auxilium, gaudio incre-
dibili perfusa, totam illam noctem, extensis ad
cælum manibus, in laudibus & gratiarum ac-
tionibus Domino exegit.

Manè verò facto, missi adsunt à Præside sacro-
lites: qui visis iuuenibus humi miserabiliter
stratis

stus, & virgine in Christi laudibus mirabiliter exultante, renunciant Præsidi, iuuenes, membris omnibus dissolutis, neque loquendi neque exurgendi vires habere. Fit protinus magnus hominum concursus; paratur, tribunal; & virgo eximia pulchritudine prædita, ad Præsidem adducitur. Tunc Præses per ludibriū ait ad eadem: Quid est Seraphia? Satisne factū est desiderio, an adhuc ferues libidine? Cui Seraphia: Tu quidem, inquit, pro peruersitate mentis tuæ, quam occupat diabolus, irridens hæc loqueris: ego verò eos, quos tu dicis iuuenes, nec sensi, nec apud me fuisse scio. Tū Præses: Dic, ait, quibus maleficijs iuuenes eneruasti? Respondit Seraphia: Nobis Christianis magicas exercere artes fas non est. Quos autē vos per maleficia vestra interficitis, eos noster & omnium Dominus Christus Iesus inuocatus vitæ restituit. Præses ait: Si ergo Christus tuus maleficus omnes artes superat, inuoca illum, ut his iuuenibus pristinas reddat vires: ex quibus tum discere poterimus, quid tota apud te nocte egerint. Ego verò certissimè sic sentio, idcirco quibusdā malis artibus te illos demeruisse, ne tuam turpitudinem proderet. Fac igitur, ut iuuenes resumptis viribus loquātur, ut tui corporis integritas, quam prædicas, nobis innotescat.

Tum Seraphia, adductis ad tribunal iuuenibus, prolixas Dōmino preces fudit; ijsque expletis, fide plena accessit; & iuuenes omnibus membris destitutos ac planè languidos, in nomine Christi Iesu surgere præcepit. Exilierunt illi dicto citius, & populo non immeritò ad-

Sanat iuuenes pessimè multatos.

Y y 4

miran-

mirante; Præses pariter stupore confixus, iubet edicere iuuenes, quo pacto foemina & metis & membrorum eos officio priuasset. Respondent illi, iuuenem quēdam præstanti corporis forma, & mirabili splendore aduenisse, qui se medium puellam inter & eos interposuit: cuius splendor tremorem & caliginem & defectionem intulisset; atque ex eo tempore in præsens vsque, mentis compotes non fuisse. Vnde, inquit, necessario, concludimus, eam aut magam esse, aut certè, eius Deum reuera magnum esse. His auditis, Præses, Dic, inquit, Seraphia quibus artibus isthuc effeceris, & quamprimùm te missam faciam. Respondit virgo; Ego malas artes odi: immò Christiani omnes expresso Christi nomine incantationes omnes profligabūt, nec quicquam eis officient.

*Lampades
ei admotæ
extinguuntur.*

*Cedit in
fustibus.*

*Capite puni-
tur.*

Tunc Præses ardentes ei lampades admoueri præcepit: quæ protinùs extinctæ sunt; & quæ eas applicabant, resupini in terram cecidere. Sancta verò Seraphia, sublati ad cælum oculis gratias Deo agēs, Præsidem sua virtute & constantia pudore afficiebat. Is vero dedecoris impatiens, fustibus eam cedi iussit, Quod cum beret, ingens terræ motus vindictam de Præsidis scelere expetere videbatur: namq; fragmentū quoddā ē fuste, quo virgo cædebatur, in prædid oculum infiliens, triduo post lumē oppressit. Tum ille furore correptus, capitis eā damnauit: quam illa sententiam cum gaudio excipiens niueam virginēamq; cernicem iuxta arcem Vindiciani trans arcem Faustini, licet feriendam præbuit; quarto Kal. Augusti: cum sacra-

sanctissimas reliquias illustrissima Sabina colligens, suo in monumento reposuit, quod sibi magno studio parauerat.

VITA S. REMACLI, EPISCOPI TRA-
iectensis (qui Episcopatus postea Leodium trans-
latus est.) Ex ea quam Notgerus antistes Leo-
diensis vir doctissimus conscripsit. Quo vero
tempore hic sanctus floruerit, patet infra.

Claruit is
Notgerus
anno Domi-
ni 850.

QVO tempore Clotarius Rex, Francie re-
gnum sub Dominicæ fidei iugo floren-
tissimum administrabat, & inclytum fi-
lium suum Dagobertum Austrasianis præfice-
bat, is erat regni illi⁹ Christianissimi status, ut
innumeros penè vtriusq; sexus homines meri-
tis & vitæ sanctitate ornatissimos suppedita-
ret. Vix enim vel hoc ipso tempore vlla aut
rara intra regni istius limites ecclesia inueni-
tur, quæ non alicuius eius tempestatis sancti il-
lustretur patrocinij. Atq; ut innumeros præ-
termittamus, Eligius & Audoenus viri sancti,
regis ministerijsungebantur; beatus item Ar-
nolphus & Romaricus, Regi à cõsilijs haud cõ-
temnendam toti regno operã præstabant: S. A-
mãdus & beatissimus Remaclus, sanctusq; Go-
ar, Aquitaniam ortu suo illustrabât. Habet ea,
præter castra & loca munita, vrbes quatuorde-
cim prægrandes; easq; populosas & celeberrimas
quib⁹ duæ sût metropoles; vna Burdegala-
ensis, magnis sèper viris cõspicua, altera Bitu-
ricensis, cuius tum Archiepiscopus, sanctus fuit
Aulregisilus; & B. Sulpitius Archidiaconus; B.
Aulregisili in episcopatu successor. In quorũ
parce-

3. Septem.

En statum
Gallicane
Ecclesie flo-
rentissimũ.

S. Remacli
patria & pa-
rentes.

paroecia per id tempus beatus Remacius in hanc lucem est editus, patre Albutio, Matrima matre: stirpe cum opibus & generis nobilitate, tum moribus & pietate sanè illustri.

Instituitur à
S. Sulpitio.

Igitur pientissimi parentes, ut filium suum pari virtute ac pietate ornatissimum haberet, eum B. Sulpitio literis moribusque imbuendū tradiderunt. Apud quem primis pueritiæ annis

Commenda-
tur S. Eligio.

præclarè exactis, indè fuit beato Eligio, un inter eius ætatis homines meritorum gratia facile primo, commendatus. Is verò generosè indolis adolescentem in Solenniacensi monasterio, quod suo in fundo construebat, sacris monasticæ disciplinæ institutionibus exactè imbuìt: præclarè prudenterque secum itans, magna ingenia ad res maximas nata, nūquam in dignitatibus foeliciter versari posse, nisi primò profundam numinis diuini cognitionem, ac salutarem timorem hauserint. Caterū Remacius in illa palæstra tam sedulò strenueque diem ac nocte sese exercuit, ut stemmatis sui nobilissimi & opum maximarum oblitus, totum suum amorem Christo consecraret: nihilque ardentius in votis haberet, quam totum vitæ decursum in ea spiritali lucta exigere. Interim B. Eligius mandato Regis ad regni quædam negocia prudentia sua administranda euocatus, non dubitauit curam totius monasterij Remaclo committere; eumque sibi substituere.

Præficitur
monasterio.

Remacius ea cura tanquàm stimulis quibusnam ad omnem perfectionem multo ardentius sectandam incitatus, tanta contentione adopicem virtutum omnium annisus est; ut fama
sancti-

Remaclum in
Matrimonia
nobilitate
fuit.
filium suum
haberet,
imbuendum
eritque
ligio, vni
gratia
generose in
monaste-
sacris mo-
exacte im-
statuens,
nūquam
osse, nisi
cognicio-
nt. Ceterū
strenue-
stemmatis
n oblitus,
craret: ni-
quam totū
cta exige-
s ad regni
ministran-
torius mo-
q; sibi sub-
is quibus-
ardētius
ione ad-
t; vt fama
sancti-

sanctitatis eius longè lateque sparsa, ad ipsos
etiam aulae proceres perueniret. Quid igitur?
Clamant certatim omnes, tantum virum, tam
illustribus meritorum insignibus decoratum,
Regis præsentiæ haud deesse debere; vt eius
prudentia difficillima quæque regni negocia
disponantur. Euocatur ergo, & honorificè, vt
par erat, in regiam deducitur; magno deinceps
omnibus solatio futurus. Per id tempus defun-
cto Ioanne Tungrensium vel Traiectensium an-
tistite, inclytus Rex Dagobertus beatum Amā-
dium in ea cathedra collocare nitebatur. Et quia
cum iniuria eum expulerat, ab illo ob quædā
facinora repræhensus, vt arctius eum sibi de-
vinceret, obtulit ei filium suum Sigebertum è
sacro fonte suscipiendum: quem etiam vir san-
ctus disciplinis erudiit. Inde inuitum & planè
reluctantem, Traiectensium sedi præfecit: quā
ille quidem toto admodū triennio multis ma-
gnisque laboribus, sed nullo penè tantæ operæ
fructu, regendam suscepit: prorsus vt incolarū
scelere offensus, excusso pedum puluere, in-
de recesserit. Incompertum verò est, quanto
tempore plebs Traiectensis deindè pastore ca-
ruerit.

*Cogitur in
Regis aula
versari.*

*S. Amandus
fit Episcopus
Traiectensis.*

*a Claruit an-
no 647. &c.
teste C. Ba-
ron. Tom. 8.
Annal. De
eiusdem Re-
gis virtuti-
bus lauda-
tis, vide an-
no Christi
658. vbi*

Verū enim verò cum a Sigebertum pater
Austriacis Regem dedisset, & in Mediama-
tricum vrbe sedem constituisset, Traiectenses
ex communi Sacerdotum electione, magnatū
multa frequētia, & omnium Ordinum postu-
latione, eiusmodi preces offerunt, neminem
ipsos nisi beatum Remaclum Episcopum præfi-
ci debere. Commemorāunt deindè plurima
de insigni eius & prudentia & sanctitate: eximia
verò

Sedem Tra-
iectensem
inuitus obti-
net S. Re-
macus.

Præclari ali-
quot Sancti
eius disci-
puli.

Sigebertus
Rex multa
condidit mo-
nasteria.

verò charitatem, & promptum de omnibus benemerendi studium, laudibus in cælum extulerunt. Illis eorum sermonibus permotus Rex, accersit ad se beatum Remacum, eumque modis omnibus reluctantem, ea sede dignissimum pronunciat. Tum Remacus, veritus ne diuinæ resisteret voluntati, inuitus quidem septimus & vicesimus Tungrensi vel Tridensi ecclesiæ antistes datur: ut verbi diuini lena, quæ hæcenus apud se celauerat, plurimum impertiret. Quæ verò religione, quæ integritate, illud munus executus sit, non opus est nostræ explicare.

Multorum ille cœnobiorum, & fundator & rector, discipulos habuit admiranda sanctitatis opinione celebres. In quibus beatus Theodardus, illius etiã in dignitate successor, martyrij gloria decoratus est vita abiit. Itemque S. Lambertus, qui itidem sua tempestate egregium se martyrem exhibuit. Beatus quoque Adelinus, in Aquitania natus, & peregrinationis eius (ut fertur) comes; post obitum etiam miraculis clarus. Quin & S. Trudo; cuius vitæ institutum, & futuræ sanctitatis excellentiam, ordinemque disciplinæ, diuinitus multo antè cognoscere meruit: quæ in ipsius Trudonis vita latius ibidè explicatur. Interim beatus Remacus cum die ac nocte in cômisso sibi grege pascendo sedulus incuberet, coepit maiori pariter ardere desiderio liberius Deo vacandi: ut possit quàm suavis sit Dominus, vberius gustare. Porro per id tempus Sigebertus inter alia à se condita monasteria, in loco quæ Casæcongidum vocant, ad Sefmarum flumi, procerum consilium,

creo-

EPISC.

de omnibus
in cælum ex-
ous permotus
elum, eumque
fede digniss-
s, veritus ne
uitus quidem
vel Tridē-
diuini len-
at, plurima
qua integrit-
pis est nostrę

z fundator &
nda sanctira-
beatus Theo-
cessor, mar-
Itemque S.
bestate egre-
atus quoque
eregrinatio-
icū etiammū
; cuius vitz
cellenciam,
multo antē
rudonis vira
eatus Rema-
i grege pas-
iori pariter
di: vt possit
gustare. Por-
alia à se cō-
econdidit
ū consilia,
c210-

cœnobium Apostolis Petro & Paulo sacrum
construxit: idque sua liberalitate ditatum, &
optimis spiritalis militiæ habitatoribus in-
structum, beato Remaclo regendum tradidit.
Nec recusauit vir beatus; & maximè desiderio
electus, vt se totum ibidem vni soli; Deo of-
ferret. Itaque rupem orationis studio aptissi-
mam, ferramentis excindi & aptari curauit:
in qua tam egregiam cælestibus disciplinis na-
uauit operam, vt eadem postea & dæmonibus
terribilis, & hominibus supernorum virtute
beneficiorū maximè salutaris esset. At eius tan-
dem loci pertæsus, (nimirum quod potētiores
quidam magnas ei molestias inferrent) petijt
obtinuitque à Rege, vt liceret in Arduenna,
quæ sola cœnobiorū expers erat, cæleste quo-
que domicilium construere.

Itaque regia auctoritate & necessarijs muni-
tus comitibus, Arduennam syluam, paludibus
& montibus impeditā, petijt: atque Vvarchin-
nam fluuium adiens, inuenit illic certa indi-
cia, loca illa quondam idololatriæ fuisse man-
cipata. Erant enim ibi lapides Dianę nomini-
bus & effigie insculpti: fontes etiam homi-
num quidem vsibus apti, sed dæmonum infe-
statione obnoxij. Quæ vt adhibita adiuratio-
ne per Christi nomen & S. Crucis signum ritē
expiauit, locum Malmundariū appellari vo-
luit, quasi à malo mundatum. Extruxit autem
ibi oratoriū, cellulis & domicilijs in vsus ser-
uorū Dei distinctum. Et quia is locus in Agrip-
pinensi dioecesi situs erat, cœnobium suscepit
construendum, quod suæ dioecesis limitibus
contineretur. Procedens ergo indē quasi ad
duo

*Rogat Regē
vt monaste-
ria construat
in Arduēna.*

*Malmunda-
riū cur sic
dictum, eius-
que origo.*

*Stabulense
monasteriū
conditur, &
eius nomi-
nis etymolo-
gia.*

*Virtus Cru-
cis contra
insidias da-
monum.
S. Remaclus
monasticam
seclaturus
vitā, Theo-
dardum sibi
petit substi-
tuit.*

duo milliaria Occidentem versus, Callam riuulum, qui parochijs conterminus est, transiit, & ad Amblauam fluuium in cuiusdam montis confinio substitit: vbi aliquamdiu commoratus, multa de se sanctæ cōuersationis exempla dedit. Etsi autem locus ille fontibus diues esset, tamen quia angustior, eo relicto, ad Orientem gressus reflexit: vbi locum proprio suo futuroque operi accommodatiorem inuenit. Porro quod feræ eo vndique ceu ad stabulum vel potius vel pastus causa confluerent, antiquitus ille locus Stabulaus dictus fuit. Quod nomen vir sanctus minimè immutandum censuit, sed & dici & esse voluit fidelium animarum stabulum. At verò fratribus, studio viri Dei illic congregatis, non paruum saepe terrorem attulit strepitus ferarum; eo cateruatim accurrentium: ita ut cum horrore quodam frequenter ad Beatum Remaclum confugerent: eiusque opem contra diaboli machinas terroremque anxij imploraret. Quibus vir diuinus, præter alia monita, remediū sacrosanctæ Crucis signum fronti impressum dare solebat: ipse non rarò expertus, impotentem dæmonis vim sola Crucis virtute concidisse.

Tandem vtriusque monasterij structura ad culmen perfectionemque foeliciter perducta, Remaclus remotioris vitæ sectandæ & capandæ solitudinis occasionem adeptus, Regem adiit, petijtque ut sibi desideratam diu eremum inhabitare cupienti, Theodardum in munere episcopali substituere dignaretur. Perculit et vox Regem inprimis, tum subditos omnes: itaque maxime affecit, ut omnis ætas ab euntem

Callam
est, transi
dam moni
u commora
nis exempla
us diues el
elicto, ad O
in proprio
torem me
eu ad stab
fluere, an
is fuit. Quod
candum cen
ium anima
studio viri
speret ro
cateruatim
quodam fre
fugerent
nas terro
vir diuinus,
sancta Cri
olebat: ipse
emonis vim
structura ad
r perducta,
æ & capta
Regem a
u eremum
in munere
perculit et
omnes
abeunt
cum

lachrymis prosequeretur; At ille perrexit
mere suo, & permultos sanè suo exemplo
imitationem pertraxit. Quis enim apud il
lū tristitiam non mutauit in gaudium? Quis
tam animi tranquillitate & pace non depu
latus? Quis laborum onere prægrauatus, eius
non est adhortatione erectus? Quis adoles
cens fruentis libidinis igne succensus, non
confestim ad eius admonitionem saluberrimam
pudicitiae cultor extitit? Curabat vexa
torum demonio: illicitis cogitationibus æstu
ans, ab opere malo retrahebat; docens eas
ad petram Christū allidere. Nouerat quo quis
que laboraret morbo; & ex vitæ meritis singu
los existimās, pro ratione morborum adhibe
bat medicamina.

Interea verò ut vidit vtrumque monasteri
um Stabulense & Malmundariense, optimis
sanctissimisque disciplinis egregiè constitu
tum, Romam, S. Petri aliorumque sanctorum
suffragia imploraturus, profectus est. Vbi tam
diu in vota precesque incubuit, donec diuina
& angelica consolatione fretus, quantam re
liquiarum eiusdem beatissimi Apostoli par
tem meruit obtinere; quæ quidem apud nos
auro gemmisque ornata, præcipuo cum ho
nore asseruantur. Eandem verò post diuturnam
Christo exhibitam seruitutē, leui correptione
morbo, cum se sacrosancti Corporis & san
guinis Domini viatico confirmasset, inter suo
rum lachrymas & singultus, animā Creatori red
didit. Corpus fuit, summo quo par erat honore,
in beati Martini oratorio sepultum. Successit
torem ei Dominus Papolenus; atque illi Sigo

*Proficiscitur
Romam.*

*Felix obitus
eius.*

*Primi Ab
bates Stabu
lenses &
Malmunda
rien.*

Z z

linus,

limus; & deinde Sigolino Guoduinus; qui sancti viri corpus in Ecclesiam S. Petri transfudit: ubi per eius merita Dominus multa miraculorum signa effecit.

MARTYRIUM S. MARCELLI, QVO

Vide Tom.
2. Annal. C.
Baron.

apud Cabilonem pro Christo coronatus est anno
Salutis 179. Soteris Papa 5. Marci Aurelii Im-
perat. 17. Ex eo quod extat apud V. P. L. 581.

4. Septem.
* Marco
Aurelio.
Lugduni 50:
martyres.

Matth. 10.
Marcellus
& Valeria-
nus e carce-
re clam fu-
gunt.

CVM sub * Antonino Imperatore per omnes prouincias & ciuitates sua persecutionis flamma in Christianos sa- uiret, Lugduni quinquaginta viri, sacre religionis cultui dediti, diuersis suppliciorum generibus cruciandi, in ergastulis detinebantur. Equibus duo primarij, beatissimi Marcellus & Valerianus, patefacto diuinitus carcere, ut habet doctrina Euangelica, ad aliam ciuitatem clam aufugerunt. Quod quidem diuina prouidentia factum nemo ambigit; ut ad illa properarent loca, ubi gentiles, & doctrina eorum & martyrio, ab impio idolorum cultu ad Christum adducendi erant. Porro cum sic persecutionis turbinem declinarent, non mente, sed flumine, non fide sed itinere separati sunt. Valerianus enim Augustodunum petiit. Marcellus Sequanæ territorium: ut veriusque ripæ accolæ ad verum Dei cultum diuinis sermonibus conuerterent: ut non solum proprii sanguinis effusione, sed etiam multorum ad Christianam religionem translatione, de diabolo triumpharent.

Cumque Marcellus latendi studio viam oc-

hinc itineris conficeret Dominus noster Iesus
Christus confessorum suum diutius latere pas-
sonem est. Quidam enim Lationus ab impro-
bis eoam hospicio accepit: qui statuam Martis
perestrem, Mercurij etiam & Minerue simula-
crum, ex quodam metallo fabrefacta, in ipso vesti-
bulo collocata, peculiari cultu prosequen-
tur. Cuius prophanæ superstitionis errorem cū
sanctus Dei nō sine multo animi dolore vidis-
set, admonet hospitē, ut ab hac miserabili su-
perstitione discedat: asserens saxa carētia sensu,
nō posse cuiquā opitulari: & illos aut brutis
pecudibus cōparandos, aut nō multum à saxis
distare, qui deos crederent, quos humana ma-
nus ad dæmonum similitudinem effinxisset. Ea
obiurgatio tantam apud Lationum vim ha-
buisse fertur, ut brevī tēpore tota eius do-
mus, contempto errore, ad fidem Christi con-
versa sit. Cum autem nō irritō labore ali-
quamdiu illic Marcellus hæssisset, audit ferue-
re locis omnibus persecutionis procellam Ita-
que relicta vrbe Cabilonensi, Argentomagēsis
aggeris vicum petit; ubi in Priscum præsidem
solenni epularum apparatu profana sacrificia
numinibus suis immolantem incurrit; & ab il-
lo hospitalitatis studio ad conuiuiū inuitatur.
Sed sanctus Dei martyr ab illis epulis ab-
horrens, cōuiuas obiurgandos potius censuit,
quam vitādos. Ea verò repræhensione ut Chri-
stianum se esse declarauit, omnium ea senten-
tia fuit, nostis eum supplicijs excruciantum,
& ad arboris ramos natura diffusos toto cor-
pore duris restibus alligandū, atq; ita vi addu-
ctis ramis & postea laxatis, membris omnibus

Marcellus
hospitem
suum ad Chris-
tum con-
uertit.

Obiurgat
Priscum
Præsidem
& conuiuiū
eius ob idola-
triam.

*Inuita S.
Marcelli
constantia.*

*Nota info-
lens imma-
nus supplicij
genus.*

discerpendū. Sed sancto martyre fidei constan-
tia in cōfessionis suæ proposito fortissimè per-
durante, cruento persecutori nequissimæ cru-
delitatis cōsilio illud atrocius visum est, ut sub
populi cōspectu, diuersis pœnarum generibus
conficeretur. Iubet itaq; eum ad Saturni stru-
duci, quæ Araris ripæ imminebat; & ad Solis
mulacrū, quod ab alia fluminis parte colaba-
tur: quibus si nolit sacrificium offerre, glorio-
sum caput eius amputari. At fides martyris, calo-
sti virtute confirmata, frangi nō potuit: sic ve-
rò quoties esset interrogatus respondit: Quis-
quis Deum viuū totis animi viribus, & perfe-
cta cordis fide complexus est, insensibilibus i-
dolis nunquam sacrificabit: quæ cum sint ex re-
re & saxis confecta, nefas planè est, animæ ce-
litus datam, vitæ suæ auctore neglecto, ea cole-
re: quod quidem diabolus in humani generis
certissimam perniciem hortatur. Se vero nun-
quam eo adductum iri, ut tam prophanis sacri-
ficijs contaminetur: utpotè qui Christo quoti-
die hostiam synceram offerat: potius verò præ-
cedentium sociorum exempla secuturum: cum
quibus se speret æternæ beatitudinis præmia a-
depturum.

Cernens igitur Præses eum nec minas, nec
supplicia reformidantem, furentis iracundiae
stimulis incitatus, inaudito crudelitatis gene-
re defodi eum cingulotenus & rectū stare iu-
bet: ut sepultura viuo esset ad pœnam, quæ
vita functis impenditur ad requiem. Atque in
hunc modum inuictus Dei martyr secundo
Cabilone milliario viuens in Christo sepe-
tur: & in tertium diem in Dei amore & laudi-
bus

perseuerans, impollutum Domino redditum; sancti corporis exuias, nobis ad patrocinium derelinquens.

VITA SANCTISSIMAE IDAE CONIUGATA. Ex ea qua est per Vffingum, monachum Vvertinensem S. Ludgeri. Quo tempore claruerit patet infra.

EO tempore quo Carolus Imperator multis victorijs inclytus, Saxonum & Frácorum sceptrá, multarumque gentium frenatoliciter gubernabat, fuit inter alios Orientis proceres, qui exercitum propter Galliarum seditionem in Occidentem dirigebant, quidam Præfectus Egbertus nomine; qui gravissima in itinere correptus infirmitate, ab ea quam administrabat præfectura, secedere coactus fuit. Porro cū esset prædicto Augusto, præiunctæ constantiæ & prudentiæ opinione, eximie acceptus, fuit eiusdem cura & studio infirmo cuidam Comiti, laudibus humanitatis præceteris ornatissimo, commissus: ut quibuscunque posset beneficijs eum foueret, & medicorum opera ad sanitatem reuocaret. Erat autem Comiti filia vnica, egregia sanè forma commodis moribus virgo; quæ ab insita humanitate egrotanti die nocteque sedulo seruebat, & cōgrua doloribus adhibebat medicamina; tanto ipsius præfecti solatio ac gaudio, ut eam si optata salute potiretur, sibi coniugem expetere apud se decerneret.

Interea Imperator, rebus in tutū compositis, victor reuersus, haud immemor amici apud

4. Septem.
a Circa annum Christi.
804. iuxta
C. Baron.
Tom. 9.

Egbertus
Præfectus
Caroli Magni gravissimè infirmatur.

Humanissimè à S. Ida tractatur.

*Carolus
Imp. eum
visitat.*

Comitem relictū, ciuitatem, in qua decumbebat, visitandi gratia adiit; eumq; viribus nō nihil restitutū, magno animi sui gaudio reperit. Dumque mutuo aliquamdiu colloquio frueretur, illustri vir Egbert^o, post multa humanitatis officia, ab Ida sibi exhibita, Imperatori relata, ait se praeſatae virginis nuptias vehemēter

Egbertus petiit S. Idam sibi uxorem.

expetere: quapropter se Augustum obnixorare, vt eius consilio, imō Dei auxilio, tā inſigē & chara conforte potiri mereretur. Princeps ea postulatione gauisus, ilicō parentum virginis tentata voluntate, haud grauātē eorum adeptus est fauorem: quem vt magis etiam magisque incenderet, Praefectum amicum, quamquam potentia & diuitijs inclytum, multis insuper possessionibus locupletauit, ornavitque muneribus: quatenus viciniore potentia sociis acceptior factus, nō minori apud illos, quā in genitrali solo praecelleret dignitate. Insuper etiam cunctis Saxonibus, qui Rhenum inter & VVifurgim maxima flumina inhabitant, ducem praefecit. Post hanc sponsam suam Christianissimam ipse admodum religiosus, cum Dei timore suscepit, secumque deinde in patriam auexit.

Porro dum itineri insistentes perpetuas Deo laudes iubilāt, seseq; mutuo dulcissimis colloquijs ad castū Dei amorem & pietatem inflammanr, venerunt ad locum quendam iuxta Lupiā flumen, qui Saxonica lingua Hirutſelt nuncupatur; amoenis conſitum nemoribus; ibique inuenta non magna planitie, fixis tentorijs, noctem illam exegerūt. Interea, omnibus alto sopore depressis, venerabilis matrona angelica

Visa S. Ida. visio-

monita est, fore ut ibidem oratorium
sumptibus construeret: in quo Domino li-
berius deseruiret, postq; viri huius cursum cō-
summatum, eodē in loco sepulturam vnā cum
marito haberet. Hæc ut ab angelo acceperat,
manē factio, marito exponit, sciscitaturq; gra-
ulabūda, quomodō ea animo illius cederent. *Construitur*
Accommodat ille verbis fidem, hortaturq; cō- *Ecclesia in*
ingem, ut pijs operibus insistere, & cæleste nu- *honorem S.*
men propitiū illis reddere pergat. Nec mul- *Virginis Mar-*
tō post eodē in loco Basilica polito opere con- *tris & S.*
struitur; quæ Virgini Matri & S. Germano E- *Germani.*
piscopo consecrata fuit.

Non paucis verò post hæc annis, Egbertus
Deo hominib; charus, ex hac vita in cælum
migravit. Quo defuncto, beata Ida totum suū
amorem in Christum transtulit: deditq; ope-
ram ut cunctis ornata virtutibus, eius oculis
quam maximè placeret, cuius amore, incredi-
bili ardebat. Itaque ut Christum in eius mem-
bris foueret, congestas ex annuis redditibus
opes mox in cælestes apothecas transtulit: &
pauperes admirandis beneficijs affecit. Con- *Benignitas*
struxerat sibi marmoreum sarcophagum lon- *eius in pau-*
gē ante supremum diem; quem duabus quoti- *peres.*
diē vicibus, diuersis alimentorum aliarumve
rerum impensis summo tenus impleuit: eaque
deindē pauperibus & afflictis hilariter distri-
buit. Excubiarum mirē patiens orationi diu
noctuq; insistebat: eratq; ei summa in pri-
mis cura, ut mens cælestibus rebus assiduò in-
tenta, nullum terrenæ conuersationis pulue-
rem attraheret. Hinc extrā cellæ, quam incole-
bat, ianuam, nunquam pedem extulisse fertur:

Zx 4

nifi

Oblit Egbertus.

Benignitas eius in pauperes.

*Eccē quā
fuerit solū
saria.*

nisi dum inopum stipendijs deseruiet. Talibus virtutum insignibus sacrosanctum suum adornauit velamen. Nec non inter agendū cautissimè studuit popularem vitare fauorem: firmissimam in cælis spei anchoram figens, vt ad plenam perfectionis (quæ Deus est) pertingeret charitatem.

His ad desiderabilem finē perductis, molesta vitalium valetudine acriter pulsata, hanc præsensit vltimam. Itaque accito presbytero suo Bertgero nomine, sibi iustis ex causis fidissimo, pluribusque feruis Dei, preces eorū exposulat, vtq; in ipso vltimo diri certaminis conflictu victoriam sibi à Domino impetrēt, profusis lachrymis precatur. Factum est; oratum est; de cælis auditum est; quod iam olim prædestinatum est: sicque illa carnali fasce leuata, spiritum amatori suo Christo transmissit. Corpus eius fuit cum pijs laudibus in arcam saxeam, quā supra retulimus, illatum, & in ipsa porticu, qua se diuino cultui mancipauit, honorificè tumulatum: vbi eius sanctitas & in cælesti regno gloria, maximis virtutum miraculis coruscat.

*Obdormit
feliciter.*

*Bertgerus
presbyter
qualis fuerit.*

Porro Bertgerus (neque enim eximia illius viri sanctitas silentio præteriri debet) ex illorum erat contubernio, quos beata Ida primū de Gallijs secum aduexerat, vir religiosæ conuersationis & probatæ castitatis. Inter cetera namque grauitatis eius insignia, fertur nunquam suis in tectis muliebrem personam commorari aut domesticis vsibus interfuire passus fuisse. Cui etiam ob tantam cœdis innocentiam à Deo collatum est, vt extremam

temam vitæ horam præsciret. Nam eo ipso
obiturus erat die, Missarum ex more sa-
cramenta consummauit, ac mox Dominico
designatus viatico, in ipsis vestibus sacerdo-
tibus antè sanctum altare animam reddidit
Creatori: cuius corpus ob egregium iustitiæ
meritum, propè Idæ tumbam dignè humatum
est.

Post hæc autem cum ipse locus ab alijs hæ-
reditaria successione possideretur, & ob præsi-
dentium incuriam vilitatibus obsolescere cœ-
pisset, continuò benignus Dominus sanctæ fa-
miliæ sœ merita ad castigationem improbo-
rum terribili patefecit euentu. Nam præclari
Comitis Ludolphi amabilis soboles, dum ad-
huc in albis ab hac luce raperetur, ad eandem
Ecclesiam defertur. Et quia sanctæ Dei opinio
necum in aperto emicuit, penes eam pusio-
nem sepelierunt: qui die sequenti de tumulo
extractus antè ianuam vestibuli inuenitur, in
quo erat inclusus. Stupefacti, quibus res erat
commissa, corpusculum denuò pristino loco
abdiderunt; quod nihilominus inuisibili ite-
rum violentia diuinitus proiectum repere-
rant. Obstinatis ergò animis incassum labo-
rem præstigijs imputantes, tertia vice vagæ of-
fæ recondunt. Sed in vanum vires expendē-
runt, quia quod hesternò labore fuerat oppila-
tum, tunc in extremo atrij angulo viderunt
eualsum. Quo demùm pudore mulctati, ibi-
dem terræ commiserunt. Hoc prorsus formi-
dabili portento claruit, quanta prouectione
beata Ida in cælis vtatur, cuius sepulchrum
D a v s nullo carnalis corruptelæ fœtore

Z z s inter-

*Quanta san-
ctitatem hæc
matrona ex-
tulerit, effos-
sio illius
pueri prote-
stat.*

918 MARTYR. S. VICTORINI EPIS.

*Item pra-
clavum hoc
miraculum.*

in terris zelatus est maculari. Quin & ann.
Dominicæ Incarnationis 980. cum huius bene-
dictæ Dei matronæ sacra ossa de tumulo in ec-
clesiam essent transferenda, amoto marmore
operculo, suavißima mox fragrantia de monu-
mento eructans, tam odorifera adstantes om-
nes iucunditate resperfit, vt liquidò videri
sentirent, ob innotificanda sanctissimæ
merita, illam cælitus esse destinatam.

MARTYRIVM S. VICTORINIEPI.

*Teste C. Ba-
ron. Tom. 2.
Annal.*

*copi vrbis Amiterninæ. Ex eo quod est apud R.
P. Laur. Surium, in Actis SS. Nerei & Achil-
lei, 12. Maij. Tom. 3. Passus est anno Salutis 100
Clementis Papæ 8. Neruæ Traiani Imp. 1.*

5. Septem.

*S. Victorinus
vixit fuit ex
precipuis
domesticis
S. Domitille.*

CVM Aurelianus Memmij Rufi Con-
sularis filius, Flaviæ Domitillæ Virginis
illustrissimæ ac Christianissimæ spon-
sus, Christiani nominis inimicus, Nereum at-
que Achilleum eius cubicularios eunuchos
(tùm quòd eam virginitatem suam illibatam
Christo conseruare consecrareque essent ad-
hortati ac persuasissent eoque is ab eadem iam
contemneretur, cùm quòd Christiana cupri-
mis religione spectati, dijs libamina offerre
recusarent) varijs cruciatuum exagitationes ge-
neribus, Neruæ Traiani Imperatoris quidam
assensu, capitis demùm obtruncatione immani
feritate peremisset; inter alios insuper, aliquan-
to post tempore, ex præmemorata sacratæ vir-
ginis domesticis specialibus, & Victorinum
moribus sanè ac generis nobilitate præclaram
comprehendit; vt eum si simulacra nefandis sacri-

Quin & ann
n huius bene
umulo in eo
to marmori
tia de monu
adstantes om
uidō vniuersi
tissimam
am.

NI EPIS

od est apud R
rei & Achil
no Salus 100
ani imp. r.

Rufi Confu
llz Virginis
ssimz spon
Nereum at
s eunuchos
m illibam
e essent ad
o eadem iam
na compri
mina offerre
ragitatos ge
oris quidam
one immani
per, aliqua
sacrata vir
Victorinum
e praelam
ra nefandis
sacri-

sanctis honorare abnueret, crudeli interne
ne deleteret. Cum verò inuictus Christi ath
letae in fide solidatus viriliter pro veritate cer
taret, ac eius minas contemnens nulla ratione
idolis immolandū induci posset, tāquam vi
ctimum mācipium in vnum praediorum eius,
tragesimo ab vrbe milliario via Salaria rele
gatus, vt ibidē tota die terram foderet, & qui
dem ad vesperam post immensum diei pondus
toleratum & aestus, vna Cantabrica herba di
ram famem solaretur.

*En duram
seruitutem.*

At Deus omnipotens qui dat iumentis escam
ipsorum & pullis cornuorum inuocantibus eū;
qui aperit manum suam & implet omne ani
mal benedictione; post transactam aliquantu
lo temporis curriculo calamitosam vitam, in
uocantem se in veritate non dereliquit, verūm
fecit illū gratiosum in loco peregrino, ac mi
raculorum gratia illustrauit. Et primò quidē
eiusdem loci vicedominum triennio ex para
lysi decumbentem sola oratione sanauit; alijs
que dein admirandis admodū eximiae sancti
tatis signis coruscavit. Vndē & breui summam
inuenit gratiam coram incolarū oculis; quo
rum inculta, occaecataque corda, vir sanctus, e
uangelica iugiter erudiebat expolibatque do
ctrina; tanta virtute ac dexteritate, vt copio
sam populi multitudinem ab execrando dæ
moniorum cultu ad Christi castra gratulabun
dam traduxerit. Cuius vnanimi pauld post ele
ctione ac suffragiorum collatione, ornatus pri
mum sacro presbyterio, Amīterninē vrbs Ca
thedram Pontificalem inuitus plane ascēdere
cogitur. Quanta verò animi sollicitudine ac
pieta-

*Psal. 144.
146.*

*claret mi
raculis.*

*Incumbis se
dulō infide
lium conuer
sioni.*

*Consecratur
episcopus A
miterninen
sis, ac optimē
præst suū.*

pietatis significatione nouellam plāationem
ipsi à Domino concreditam, diligens pastor,
sub suaui mandatorū Dei, ac S. Matris Ecclesie
præceptorum iugo conseruārit, quæ vis oratio-
nis dignè explicare queat?

Ceterum cum assidua Diuini verbi diffemi-
natione, credentium indies numerus egregiè
augeretur, fama que excellentium virtutū eius
longè lateq; sese diffundens, ad aures tandem
tyranni peruenisset; exagitante eum omnis bo-
ni inuido satana, ac animum eius acri ira in-
flamante, confestim eò quosdam è suis desti-
nauit, qui multiplici pœnarum genere Christi
sectatores exterminarent. Et quidem sacrum
Antistitem apud eum locum, qui Cutilias ap-
pellatur, in agro Reatino, vbi putentes & sul-
phureæ emanant aquæ, in ipsas aquas capite
deorsum verso, trium horarum spatio depri-
mi mandauit, iterumque sustolli. Quod cum
triduo vir sanctus pro Christi nomine pertu-
lisset, ad regna cælorum solutis mortalitatis
vinculis emigravit.

Porro tametsi Aurelianus strictè veruisset,
ne quis sacrum corpus eius terra conderet; vt
fieret esca volatilibus cœli, vel bestiis terras
pio attamen zelo accensi Amiternenses, postri-
diè venientes, illud inde velociter raptum in
suum territorium gemebundi transtuleres
ac honorificè multis cum lachrymis
sepultura mandarunt; Nonis
Septembris.

*Martyrij
palmam adi-
piscitur.*

*En pietatem
Amiternen-
sium.*

VITA S. BERTINI, ABBATIS. EX

taque extat apud V. P. Laur. Surium, qui- *Vide Tom. 8.*
 busdam ex vita S. Audomari, ritè superaddi- *Annal. C.*
 tis. Migravit ex humanis, anno Domini sexcē- *Baron.*
 tesimo nonagesimo octavo. *et Notat.*
Martyr.
Rom.

Vo tempore beatus Audomarus divini
 verbi semina vberissimo cū fructu spar-
 gebat, tres viri eruditione præclari,
 Mummolinus, Bertramnus, & Bertinus, con-
 tempto paterno solo, & cunctis vitæ oblecta-
 mentis excelso admodum animo spretis, ad
 eum venēre: ut pariter verbo vitæ fruerentur,
 & nodi rerumque omnium egeni Christum se-
 querentur. Accepit eos multa cum animi exul-
 tatione Audomarus a Morinensis antistes; Do-
 mino profusus lachrymis gratias agens, quod
 tales ipsi misisset adiutores, qui subditis ei po-
 pulis æternæ vitæ pabula administrarent. Cum
 vero omni studio atque diligentia in opus Eu-
 angelij incumberet, inter alios, cū in vitæ inno-
 centia, tum Christianæ facundiæ laude, Adro-
 aldam quendam, virum non minus potentem
 quam generis dignitate clarum, ab infœlici
 demonum cultu ad Christi sacra foeliciter
 traduxit atque sacris expiatum aquis sanctiori-
 bus quibusdam disciplinis egregiè instruxit. Is
 vero paulatim cupiditate æternæ vitæ incēsus,
 rerumque mundanarum pertæsus, omnes suas
 facultates & villam Sithiu Christo & S. Audomari
 transcripsit. Ijs oblati vltro, acceptif-
 que possessionibus, Audomarus ilico cuncta
 ad Domini vineam multò diligentius colen-
 dam conseruandamque applicuit. Et primò
 qui-

5. Septem.
 Mummolinus
 Bertramnus
 & Bertinus
 veniunt ad
 S. Audoma-
 rum.

a Eius vitā
 habet lector
 infra 9. Se-
 ptembris.

Nunc est op-
 pidum S.
 Audomari.

Exstruxit S.
Bertinus cū
socijs cæno-
bium, quod
Vetus tem-
plum dici-
tur.

Psalm. 131.

Construant
monasteriū
in loco diui-
nitūs illis
exhibito,
nūc celeberrimum.

Argemone.

• 172224

10

quidem extirpatis spinis ac vepribus, egregie
in Sichiū templū magnis extruxit sumptibus
cui protinus tres illi sancti diuinæ religionis
cultores, Mummolinus, Bertramnus & Bertin-
nus, coenobium pari magnificentia, quod Ver-
tus templum dicitur, adiunxerunt.

Sed cùm animaduertenter locum illum monasticæ quieti minùs accòmòdum , explorare statuūt, habeantnè vicina loca monastica disciplinae situm opportuniorem. Est illic stagnum quod flante Euro, ab æstu marino parùm differat. Eò se conferentes tres illi Christi milites, nauium sine remige intrant ; vt eò solo ventorum flatu tendant, quò Spiritui sancto visum sit. Itaque cùm nauiis neque remigio , neque vlla remigis arte instructa, neque ventorum acta flatibus in gurgite hæreret , & illi fiducia pleni locum sibi cælitùs monstrandum expectarent, psalmisq̃ue decãtandis intenti ad eum versum peruenissent; Hæc requies mea in sæculum sæculi; hic habitabo, quoniam elegi eam; nauicula, dictu mirum , mira celeritate ad littus appellitur. Tum verò sancti ab inhospita excepti tellure, gratijs antè omnia Deo prolixè admodum persolutis, miro feruore ad construendũ illic monasterium sese componunt. Congratulatur pijs eorum conatibus studijsq̃ue antistes Audomarus, vrget opus, instat per se perq̃ artifices, vt prima monasterij fundamenta ad * Agmonem fluuium iaciantur. Necdum operi suprema erat imposita manus, & iam monastico structa apparatu , fortissima castra religionis virorum implet multitudo. Itaque Sacerdos Domini Audomarus, tam foelici rerum

seu sibi suisque congratulans, Mummoli-
ni illi cenobio præficit. Qui cum aliquam-
tempus magna cum laude ac maiore cum fructu con-
cedita sibi gubernacula administrasset, tandè
post decessum Aicharij in Nouiomenfis Eccle-
siæ cathedra illi successit: quo in pontificatu
se & viginti admodum annis strenuè se gerès,
in vltima ætate angelicis est foeliciter socia-
tus ciuibus.

Porò in Episcopum electo Mummolino, *S. Bertinus*
S. Audomarus Sithiësis monasterij curam bea- *fit Abbas Sæ-*
to demandauit Bertino: qui illo ministerio *thiensis.*
probe fungens, talem se omnibus exhibuit, vt
excluso timore seruili, incredibili eum amore
cuncti complecterentur. Seruabat sacrum mo-
nachorum coetum sub districto instituti sui iu-
gæo moderamine ac paterna sollicitudine, vt
non inuito sed alacri sanè animo colla subde-
rent, eiusque correptiones, ab insigni mansue-
tudine prodeuntes, ipsi pariter mansuetè per-
ferrent. Cernens autem benignissimus bono-
rum operum compensator Deus, indefessam
militis sui aduersus diaboli tentationes pugnam
& certamen, tum etiam erga gregem ipsi com-
missum curam egregiam, admirandis eum si-
gnis & virtutibus illustrauit, è quibus nos pau-
ca duntaxat annotabimus.

Fuit quidam Comes spectata probitate ac
pietate vir VValtbertus nomine, qui, ducta
in uxorem Rogentrude nobili æquè foemina,
vita suæ cursum ex consilio ferè Bertini mode-
rabatur. Delicta namque sua apud eum oris con-
fessione expiabat: eratq; vtrique à sacris con-
fessionibus beatus pater: immò etiam cōpater.

VEVO

*Egregiè pas-
cit gregem
sibi creditam.*

ut vocant, ex laudabili Christianorum more
quo inter se fraterni amoris foedera quaedam
ineunt. Quia de causa vir pius VValtbertus cre-
bro ad eum ventitabat, & salubres admodum
de aeterna salute sermones conferebat, eiusque
deinde potitus benedictione, domum cum gau-
dio redibat. Quodam verò die in Ecclesia,
Audomari reliquijs inclita, precibus ablu-
festinus domum contendit, neglectaque con-
fuerat Bertini benedictione, equum cõscen-
sed medio in itinere ex equo in petrosam col-
latus humum, omnibus penè membris graui-
ter quassatus, & femore penitus confracto, in
ultimum vitæ discrimen venit. Eundem illum
casum beatus Bertinus prophetico planè spiri-
tu Dodoni discipulo suo prædixerat futurum.
Interim mittitur à VValtberto nuncius velox
beati viri opè imploraturus. Tunc Bertinus re-
positum in sacrario, VValtberto proferri iubet
vinum: sed Dodo, cui hoc muneris committe-
batur, negabat in eo vasculo quidquam vel
certè parum admodum vini esse: Cui rursus
vir beatus charitate feruens & fide perfectus,
Abi, inquit, fili mi ad vasculum illud. Credo
enim clementissimum Deum, cui nihil impos-
sibile est: qui propè est omnibus innocenti-
bus eum, nostro tam malè affecto amico salutarem
indè potum præbiturum. Paret Dodo, ingres-
susque sacrariū, inuenit vas optimo vino ple-
num: cuius etiam odore admirabili coram do-
mum completam sensit. Eo deindè ad VValt-
bertum delato, eiusque faucibus penè mori-
bundis ingesto, optata protinùs sanitas rediit.
Permoit hoc tam insigne miraculum Com-

*Præclaro
miraculo sa-
crati Comitis
VValtberti.*

Psal. 144.

Waltbertum, ut bonam possessionum
partem Deo & beato Bertino largire-

Tandem verò, post vite curriculum in omni
fidelitate foeliciter exactum, plenus operi-
bus bonis & Spiritu sancto, Nonis Septembris
hoc mundo migravit: corpore in monaste-
rio Sithin quod ipse in honorem beatissimæ
maris Dei & Principis Apostol. Petri con-
struxerat, ad sepulturam relicto. Ad eius tu-
mulum, multa Dominus orantibus beneficia
largiri dignatus est.

*Obdormit
foeliciter S.
Bertinus.*

*Clarus mira-
culis post ob-
itum.*

MARTIRIVM SS. EVDOXII, ROMV-
li, Zenonis & Macarij. Ex eo quod est apud
Metaphrasten Passi verò sunt diuersis tempo-
ribus ut patet infra.

TRAIANVS Imperator cum execranda
simulacrorum superstitione vehemeter
confiscaretur, ante omnes per fas per
nefas milites suos Christianis initiatos sacris,
demonibus sacrificare cogebat Erant illi (pre-
cipuum sanè totius exercitus, qui in Oriente
erat, robur) numero vndecim admodum mil-
lia, qui ijs ipsis diebus inclytam de hoste victo-
riam Imperatori retulerant. Tyrannus nulla
vel victoriæ, vel communis boni habita ratio-
ne, fortes, adeò & multis trophæis illustres vi-
ros, exilio Melitenæ in Armenia damnauit: iu-
rans & obtestans per deos suos deasque, tetro
cunctos supplicio mulctandos, ni ad cultum
demoniorum supplices redirēt. At illi, quan-
quam animis & viribus coniuncti, Imperij

5. Septem.

*Vndecim
millia chri-
stianorum in
exercitu
Traiani.*

*Damnat eos
exilio.*

AAA

fini-

*C. Baronius
existimat
hos ipsos
esse 1000.
præstantissi-
mos marty-
res, qui in
sylvæ mon-
tis Ararat,
in Armenia
sunt crucifixi
Tom. 2. An-
nal. anno
Domini 108
Romuli,
Præfetti pas-
latij egregia
virtus.*

*Capite ple-
ctitur, anno
Christi 108
Traiani
Imp. 9. teste
C. Baron.
Tom. 2. An-
nal.*

Imperij finibus vastitatem horrendam inferre potuissent, Christianæ tamen disciplinæ ac præcipuè mansuetudinis memores, ab omni iniuriâ manus continuere: parati pro Christi nomine necem potiùs gloriosam excipere, quàm hostibus suis cladem omninò aliquam inferre.

Romulus autem aulæ Imperatoriæ tueri-positus, tam insigni iniuria contumeliâq; Christianis illata vehemèter còmotus, intrepide ipsum Imperatorem sceleris redarguit, tyrānidisq; ni protin⁹ iniquo exilio multatos Christianos, cum honore in pristinum militiæ & dignitatis gradum reuocaret. Ille autem Romuli audacia sanè exasperatus, post maledicta sacrilego ore in eum congesta, mortem illi minabatur, ni protin⁹ supplici corpore & mente tantæ audaciæ veniam peteret. At Romulus, despectis Tyranni maledictis, ac morte contempta, mox probris deos insectans, Christum mirifico præconio extulit: eumque solum & verum Deum confessus est. Tum verò magis irritatus Imperator, Christi còfessorem extendi & virgis cædi iussit. Is verò magno & inuictō animo plagas accipiens, Traiano insultabat: maximo se beneficio affici exclamās, quod ruber ille sanguis, qui ex corpore vndique defluebat, còtractas ex nidore simulacrorum sor-des ablueret. Non tulit hæc Traianus, sed maiori ira percitus, celerem ei mortem, capitis abscissione per carnificem intulit. Atque ille quidem lætabuntus martyrij stadiū ingressus, glorioso triumpho palmam accepit.

Indè

Indè post multum temporis Diocletianus, occupato per tyrannidem Imperio, crebris edictis statuit omnes vel suæ impietatis facere participes, vel horrendis supplicijs in Christi fide constantes internecione delere. Christianæ itaque tam sæua & immani prorsus illius ira exterriti, in solitudines & ferarum habitacula fugiebant: satius esse statuentes cum feris bellijs in speluncis, quàm cum hominibus, quàmvis bellua crudelioribus, in ædibus splendidis ac tectis magnificis degere. Eo a verò tempore, Eudoxius aut Marianus, (vtrumque enim ei nomen erat proprium) vir non minore pietate quàm generis dignitate clarus, Christianæ religionis, apud Melitenæ Præsidentem accusatus est: qui Præsides lucris, quod ex præda adedò opulenta haud dubiè sperabat, avidus, missò confestim milite, eum adduci præcepit. Fuerat autem Eudoxius antea Præsidentis, & ab ea dignitate, propter Christianæ religionis professionem, ad inferiorem Comitum dignitatem translatus erat. Cæterum cum egregius Christi amator de aduentu militum certior factus fuisset, ilicò mutata veste, venientem ignotus excepit hostem: quærensque ab eis quæ causa aduentus esset, respondens illi, se à Præsidente missos Eudoxium velle. Quibus ille optimè sperare iussis, convivium protinùs lautum instrui iussit. Deindè illis epulantibus, & vino hilariter indulgentibus, ac tandem promissum exigentibus, ut eum ostenderet quem quærebant, ille continuo mira hilaritate perfusus; En, inquit, Eudoxius. Ego sum quem quæritis. Bono animo

Aaa 2

clito-

Magna Diocletiani immanitas.

a Anno forsitan Maximi & Diocletiani Imp. 19. quo (iuxta Baron. Tom. 2. Annal.) seu in Melitine Christianos, generatim viguit persecutio. Eudoxius insignis Christianus, primò Primicerius, indè Comes.

Excipit hostes suos lauto convivio.

estote: ego me vnà vobiscū Præsidi sistam. Hæc voce illi sanè animis prostrati, cum admiratione responderunt: Nunquam eo nos scelere astringemus, vt eum, à quo tam insigni excepti fuimus conuiuio, prodamus. Absit à nobis tam immane scelus, vt pro hospitalitate tam malè gratiam referamus.

*Basilissa vx-
or eius.*

*Abit ad Præ-
sidem mar-
tyr.*

Illis hæc dicentibus, Eudoxius martyrij gloria auidus, vxorem suam Basilissam, aut si uiuis Mandanem, (vtroque enim nomine appellabatur) ad se vocauit: ei que cura vniuersæ familiæ cōmendata, dixit se ad desideratam diu martyrij gloriam pergere, quare orare atque obsecrare, vt decessum suum non lachrymis, sed omni potius lætitia prosequeretur. His supremis mandatis vxori traditis, rectà ad Præsidentem contendit: qui egregia animi alacritate venientem vultu pariter hilari excepit, monuitque protinùs, vt Ioui magno deo ex Imperatorum edicto sacrificium offerret. Ad quæ Eudoxius ita respondit, vt intelligere posset Præses, illum ad quæuis potiùs supplicia sustinenda, quàm ad tantum scelus patrandum paratum esse.

*Eudoxius
proiecit in
faciem Præ-
sidis dignita-
tis sue orna-
menta.*

Interim Præses cogitabundus aliquamdiu subsistens, toruo tandem & feroci intuitu ad circumfistentē ait militem. Quicumque ex vobis iussa regia sequi detrectat, protinùs se insignibus exuat dignitatis. Hæc illo dicente, Eudoxius ilicò ornamentis se spoliens, ea in faciem proiecit Præsidentis, suoque exemplo ceteros, vt idem facerent, Christianos hortatus est. Nec mora. Mille admodum centum & quatuor pueri alacritate exemplum eius sequenti, milita-

in signa Præsidis antè pedes proiecerunt. *Idem faciūte*
 Præses multitudine à supplicio inferendo de- *1104. Chri-*
 stritus, rem ad Diocletianum detulit: qui in *stiani mili-*
 tibus tantæ audaciæ acri vindicta animad- *tes.*
 verti præcepit: reliquorum verò sententiam
 ad Senatum reiecit. Hac accepta potestate, Præ-
 ses inuidum Christi athletam varia suppli-
 ciorum genera antè oculos posita contemnen-
 tem, loris verberari crudeliter iussit: indè in
 carcerè abripi, & membratim torqueri. Ad- *Verberatur*
 hibita igitur noua & insolita tormentorum *lori & dirè*
 machinatio: ceruicem quippè martyr ferreis *torquetur S.*
 globis conerit, articulosque suo loco dimo- *martyr.*
 uit: sed nequaquam erectam inuicti martyr
 virtutem deiecit. Stabat ille, oculis perpetuò
 ad cælum sublatis, sanctissimum Christi nu- *Nota has S.*
 men inuocans, vt quicunq̃ eius post mortem *martyris*
 imploraret patrociniū, beneficia diuina a- *preces.*
 bundè cōsequeretur. Hæc illo profusis lachry-
 mis orante, charissima coniunx dulcissimis sti-
 pata prolibus aduenit: quam ille intuitus;
 Nosti, inquit, chara coniunx, quæ tibi suprema *Venit ad eā*
 discens mandata dederim. Nil te hæc tormen- *coniunx sti-*
 ta nostra conturbent, sed potiùs gaudio affi- *pata proli-*
 ciant. Age & fossam in loco Amimna huic *bus.*
 meo corpori ad sepulturam præpara. Vix hæc
 effatus, conspicatus est Zenonem, intima sibi
 familiaritate coniunctum, ingenti lachryma-
 rum imbre mortē illius deplorantem. Cui il-
 le: Tu quidem, inquit, chare Zeno nostram de-
 fies separationem, sed Deus, sat scio, nequa-
 quam nos separari permittet; quos idem amor
 eademque fides præclarè coniunxit. His zeno
 inflammatus, in medium profiliit, seque, cun-

*Egregia vir-
tis Zenonis.*

*Zeno decol-
latur.*

*Item Eudo-
xius.*

*Eius vxor
excipit san-
guinem e
collo pro-
fluentem.*

*Macario co-
njugio co-
nsecrati.
et c. Baran.
in Notat. ad
M. tyrol.
Roman.*

ctis stupentibus, eiusdem gloriæ pro Christi nomine consortem fieri velle protestatus est. Hæc voce libera clamantem lictores iussu Tyranni comprehendunt, & dictum factum capitis supplicio afficiunt. Eum protinus Eudoxius, amici gloriæ congratulans, est sequutus, eandemque coronam eodem certamine est adeptus.

Porro coniunx eius quæ spectaculo intererat, vt vidit maritum martyrio coronatum, animo virili accurrit, eiusque sanguinem collo profluentem lanæ vellere excepit; ac truncum cum capite corpus colligens honorifice sepeliuit. Vndè mox à Traiano accersita, pari constantia ac virtute adfuit, & deos deasque, minitante nequicquam Tyranno, ludibrio habens, ad gloriosam mortem inferendam diu multumque eum prouocauit. Sed recusauit Tyrannus virilis animi foeminae eam cōferre gloriam, qua suo nomini ignominiam iniuri cernebat.

Vix septem à glorioso martyris certamine dies transferant, cum in somnis coniugi apparens iubet, vt Macarium familiarem seu & amicum ad prætorium mittat. Ea verò vt Macario visionem retulit, ita ille prompto animo ad martyrij contendit gloriam: seque in prætorio intrepidè sistens, Præfidi Christianam religionem professus est. Præles autem audiens eum Eudoxij discipulum, omni tpe victoriz abiecta, certamen nullum tentare præsumptis sed capitis eum sententia damnavit: quam ille letabundus excepit. Ex horum militum numero, qui Melitena in Armenia coronati sunt, qui-

pro Christi
testatus est.
es iussu Ty-
cum capi-
inūs Eudo-
st sequutus,
mine est.

maior sacra corpora delata Constantinopo-
m, reperta sunt temporibus Iustiniani Im-
peratoris; quorum beneficio idem Imp. letha-
morbo curatus est. Rem gestam perpetuis di-
gram monumentis conscripsit Procopius Lib.
de ædific. Iustiniani Imperatoris.

VITA S. ELEUTHERII, ABBATIS: *Vide Notar.*
Ex ea quæ est per Gregorium Papam. Lib. 3. *C. Baron. in*
Dialog. cap. 33. cuius & temporibus claruit. *Martyrol.*
Roman.

ELEUTHERIVS pater monasterij beati
Euangelistæ Marci, quod in Spolitanæ
urbis Pomœrijs situm est, diu mecū hac
in vrbe in meo monasterio conuersatus, ibiq;
defunctus est. Quem discipuli eius mortuum
plorando suscitasse referebant. Vir autem tan-
tæ simplicitatis erat & compunctionis, vt du-
bitum non esset, quod illæ lachrymæ ex ea hu-
mili simpliciq; mente editæ, apud Omnipoten-
tem Deum multâ obtinere potuissent. Hy-
ius ergo aliquod narrabo miraculum, quod
inquisitus mihi simpliciter & ipse fateba-
tur.

6. Septē.

*Eleutherius
mortuum
excitat.*

Quadam die dum iter carperet, facto vespe-
recum hospitium deesset, ad quoddam virgi-
num deuenit monasterium; in quo paruulus
quidā dæmonio obsessus, singulis noctibus mi-
lere torquebatur. Eum itaq; puerum sanctimo-
niales scemina ea nocte venerando seni detu-
lerunt; cuius innocentia dubio procul & pre-
cib; illa nocte sœu^o dæmon repressus est. Manē
facto, vt sanctæ virgines à pio sene intellexe-
rūt, nihil ea nocte puerū ab hoste mali passum,

*Puer quidā
grauiter à
dæmonio vex-
atur.*

eum obnixè rogarunt, ut puerum indè secum ad monasterium assumeret. Consensit senex, eumq; suum ad monasteriũ perduxit: ubi cum multo tempore ab omni infestatione dæmonis liber degisset, pius senex de salute pueri immoderatus exultare & fratribus dicere: Diabolus cum illis sororibus iocabatur: at verò ubi ad seruos Dei ventum est, ad hunc puerum accedere non præsumpsit. Vix hæc cessatus est, cum ecce misellus puer à dæmone correptus terræ alliditur. Quo viso, senex setorum lamentis dedit, fratribusque eum consolari volentibus dixit, neminem antè panem gustaturum, quàm puer ille à dæmonio liberatus integra salute frueretur. Tunc se in oratione cum omnibus strauit; nec prius à precibus cessatum est, quàm dæmon fugatus puerum sanum planè & incolumem dereliqueret.

Vide vim n. rationis communis.

Nota de ieiunio Sabbathi Sancti.

Precum S. viri mirum.

Huius viri oratio quantæ virtutis esset, in memetipso expertus sum. Nam cum die quodam animi deliquium præ nimia stomachi infirmitate paterer, & frequentiori refectioe indigerem, Paschalis superuenit dies. Cumque sacratissimo Sabbatho, in quo & paruuli quilibet ieiunio vacat, ego ieiunare nõ possem, coepi plus merore quam infirmitate deficere. Itaque immodica affectus tristitia, adij virũ Dei, eumque, ut suis precibus ieiunandi virtutem à Domino impetraret, rogaui. Fecit ille quod rogaueram, & post paululum expleta oratione, ad vocem benedictionis illius, tantam stomachi sensi virtutem, ut cibi omnis & aegritudinis oblitus, ieiunium ad alterum vsque diem transferre potuissem.

Pond

Porro S. Gregorius præclarum hoc acceptum
propter huius sancti preces beneficium, non
solum scriptis sed & pictura exprimi volu-
it, quemadmodum Hadrianus Papa, ad Caro-
lum Magnum scribens, testatur his verbis: S.
Gregorius Papa in monasterio suo pulchrum
fecit oratoriū; & ipsum diuersis historijs pin-
xit; atque sacras ibidem erexit imagines: ut
cum ipse cum beato Eleutherio pro ægritudi-
ne stomachi ingressus, in oratione pariter ex-
auditi sunt. Et ille vir S. Eleutherius, quem di-
cunt & mortuum fuscitasse, antè ipsas sacras
imagines se prosternens, diuinam exorare cle-
mentiam, cum S. Gregorio non dubitauit; sed
fidem ferētes perfectam, pariter exauditi sunt:
Et utque hæc tenus apud nos venerantur. Hæc
Hadrianus.

VITA S. HUMBERTI CONFESSORIS

in Hannonia quiescentis: Ex ea qua est a-
pud V. P. Laur. Surium a Natalis eius incidit
in Annunciationis Dominicæ diem; Eleuatio ve-
ro in sextum Septembris: quo die Cameracen-
sis Ecclesia eius festum celebrat. Quo tempore
claruerit patet infra.

a Teste Io-
han. Molano
in Indiculo
SS. Belgij.

S Humbertus claris Francorum proceri-
bus patre Eurardo, matre Popita natus, 6. Septem.
villam cui de Macerijs nomen est, ortu Patria &
parētes eius.
suo illustrauit. Nam ab ipsis puerilibus annis
egregia futuræ sanctitatis dedit indicia: adeo
ut parentes, mundanarum rerum fastidio la-
borantem puerum, Lauduni viris peritissimis
sacris literis imbuendum traderent. Vbi miri-

Aaa s

ficè

*Recludit se
in monaste-
rio & initi-
atur sacer-
dotio.*

*Cū S. Aman-
do & Nica-
sio Romā it.*

*Hæc pere-
grinatio S.
Amandi,
Romam ver-
sus, contigit
(iuste C. Ba-
ron. Tom. 8.
Annal. anno
Christi 650.
Martini Pa-
pæ 2.*

ficè in cognitione rerum diuinarum proficiēs in monasterio sese reclusit: donec cunctis vir- tutibus egregiè ornatus, dignus habitus est, qui sacerdotio initiatus ad aliorum quoque sa- lutem procurandam mitteretur. Multi im- rim eius prouocati exemplo, ab aduersa vici- rum tempestate ad tutissimas salutis semitas confugiebant. Euoluto deindè aliquando tem- pore, accepta ab Episcopo benedictione, ad possessiones sibi à parētibz relictas peruen- ut eas Christi famulis die nocteque pro salutem omnium excubantibus, sola adductus liberali- tate, traderet. Cū autem ad quendam suæ di- tionis locum peruenisset, obuiam habuit san- ctum Amandum antistitem, cum Nicasio viro venerabili, peregrinationis ergò ad Apostolo- rum limina pergentem. Eos Humbertus pera- manter hospitio excepit, seque illis peregrina- tionis comitem adiunxit.

Illis ergò pariter iter agentibus, dum qua- dam die fatigati ex itinere residerēt, ecce sub- itò ex sylua, quæ fortè cōtigua erat, miræ mag- nitudini⁹ vrsus profiliens, equum eorum, quo ad vehendas sarcinas utebantur, momēto pro- strauit, eumq; suffocans, summa auiditate vis- cera inuasit. Interim sancti diuinis fortè rebus intenti, familiare damnum ignorabant. Cū verò tempus ad captū iter protequendū vrgeret, & Amandus, famulū ad equū educendū, quē gra- mina pascere existimabat, misisset, & is nimio pauore correptus moram traheret, accurrens mox Humbertus inuenit equum euisceratum, vrsūque sanguine cruentatū iuxta conside- tem. Quem magna apprehendens securitate,

Quatuor, inquit, iumētum ad solatium nobis à
 Deo concessum inuadere non dubitasti, oportet
 nobis deinceps hoc obsequiū suppleas;
 atque sarcinulas toto peregrinationis itinere
 feras. Res mira: Fera bestia ouis instar mā-
 nis subsistens, onus patienter suscipit; seseque
 illo itinere sanctorum mandatis per omnia
 obedientem præbet. Illis coenantibus, illa ferat.
 summa mansuetudine subsistebat, suæque por-
 tionis stipēdia de manu porrigentis humiliter
 sumebat. Dehinc ad sarcinas rediēs, eas, sanctis
 quiescentibus, officiosè seruabat. Verum illis
 per uides iter agētibus, ingens omnes admira-
 tio tenebat, cum cernerent ferum animal tāta
 promptitudine humanis vsibus famulari. Sed
 ne forte sancti iactantiæ vitio tentarētur, ipsis
 Romæ appropinquantibus, eiusdem sedis Pō-
 ntificem admonuit per Angelum Dominus, ut
 homines ab occiduis finibus meritis sublimes
 aduentantes præmissis in occursum nuncio, blā-
 dis verbis induceret, ut feram agrestem, quæ ad
 obsequium comitabatur, in syluas dimitteret;
 æt multos plebis in se admirationē exci-
 tarent. Qua Pontificis iussione audita, sancti
 monitis obedientes, feram in latebras dimise-
 runt.

Visitatis igitur locis sacris, Amandus cū Ni-
 casio Helnonense territorium, Humbertus ve-
 ni Maricolas petiuit. Verum elapso aliquanto
 tempore, beatus Humbertus eandē peregrina-
 tionem secundo solus arripuit: ubi cum in B.
 Petri oratorio precib⁹ insisteret, Angelus Dei,
 cunctis cernētibus, ei astitit, & Dominice Cru-
 cis signum in vertice illius expressit, Cumque
 visen-

*Imperat Vr-
 so, ut sarci-
 nas suas Ro-
 mam vsque*

*In presenti-
 bus locis po-
 stea fuerunt
 exstructa
 monasteria.*

visendi beatum Amādum cupidus rursus Galias cogitaret, ferunt eūdem Amandum ab angelo admonitum, vt in fronte properantis ad eum Humberti expressam Crucis formam contemplaretur. Nec mora: Beatus Dei sacerdos procedens in occursum Humberti, vidit super caput illius radiantem Dominicæ Crucis speciem fulgore incredibili: ad eū vt pio timore correptus, ad eius se genua venerabiliter abijceret, eumque mira festiuitate hospitio ciperet.

*Construit
monasteria.*

Post hæc vir sanctus magnis virtutum meritis illustris, ad aliorum similiter salutem omni studio procurandam promouendamque adiecit animum. Et primò quidem monasteriū super alueum Helpræ Maricolis construxit: in quo rem Christianam in ea regione egregie multiplicauit. Aliud itē haud indè procul condidit cœnobium, quod triginta insigni pietate & eruditione clericos Ecclesiæ alebat. Accidit verò res, quæ stuporis & miraculi plena, nomē illius famamque sanctitatis mirificè illustrauit. Quodam die vir sanctus colendo agro strenuam nauabat operam, vt fratrum habitacula construeret: atque quo expeditius operi incuberet, pallium fortè, vt fit, procul abiecit. Illo interim ad sudorem vsque manibus laborante & tota mente ac cogitatione cælestibus rebus intendente, venatoris cuiusdam canes ceruum inter sylvas insequabantur. Cumque venatores tubis perstreptibus feram cursu & clamore vrgerent, iamque victa penè nullū pænè refugium haberet, saltum in agrum viri dei dedit, seseque sub ipso pallio anhela cōponit. Quid

Quid ultra? Canes prædam antè oculos positã
 ruingere quidem ausi fuere; immò nequic-
 iose agitantibus venatoribus, timidi potiùs
 succedebant. Quo viso, venatores tela depo-
 nunt; beati viri meritum agnoscere, sanctitatẽ
 prædicare: denique eorum vnus cum primis lo-
 quens ac potens, patrimonium suum B. Hum-
 berto ad vsus fratrum offerre. Sanctus verò ob-
 lata cuncta repudiare: sed nimia importunita-
 te, victus vnicam tantùm ex omnibus amplif-
 simamque viri bonis villam admittere: quæ
 Limitas dicta, stipendiaria in vsus fratrum
 cessit.

Interea longè lateque fama viri sancti pro-
 mulgata, beata Aldegundis mira eius visendi
 cupiditate incensa, ad monasterium venit.
 Cumque spiritales inter delicias & pia san-
 ctique colloquia, circumiacentia monaste-
 rij arua iustrarent, contigit beatam virginem
 æstu & labore itineris fatigatam intolerabili
 siti cruciari: prorsus vt paulatim violenta siti
 eiciat, animo se deficere clamaret. Eius mole-
 stia motus vir sanctus, cum aliud nullũ super-
 esse refugium, ad preces conuersus, aquam à
 Domino in arenti loco petere non dubitauit.
 Integre plus minus horæ spatio orationi in-
 stiterat; cum ecce sensim ab arenti & arenoso
 solo scatentis aquæ vena profiliens, largum sa-
 tis fontem protulit. Patet in hodiernum vsque
 diem: nec deficit fons ille suauis ad gustum, v-
 tilis ad vsus.

Adueniente obitûs sui tempore, misit ipse
 sanctus ad beatam Aldegundem, vt lintea in v-
 sus exequiarum virgineis texta manibus mit-
 tere

*Canes non
 audent inua-
 dere ceruam
 sub pallio
 viri Dei la-
 titantem.*

*S. Aldegundis eum in-
 uisit: eam vi-
 tam habet
 lector 30.
 Iannarij.*

*Silenti Al-
 degundi
 fontem pre-
 cibus exci-
 tat.*

Tonia oriundus, Christi gratia à nefando
 demonum cultu ereptus, ad veri Dei castra
 transiit: & pro Tarasij nomine in fonte sacro
 baptizatus sibi nomen assumpsit. Erat is opti-
 mus & in dolis adolescens, & pascendis pecoribus
 solusque præcipuè operam dabat: ita tamen,
 ut ovisque pastor pabulū diuini verbi ho-
 minibus etiam frequenter administraret. Cum
 autem aliquandò iuxta fontem amænissimo
 in circuitu gramine gratissimū, gregem pasce-
 ret, eum valdè opportunus & suavis admo-
 dum inuasit somnus: qui visione quadam illu-
 stratus, magnum ei ad omnem pietatem adde-
 bat animus. Cum verò insolito quodam per-
 fectius gaudio egregius ille pastor indè Pōpeio-
 polim abiisset, cerneretque in ea ciuitate re-
 bus Christianorum humi deiectis, summeque
 neglectis, solam impietatem florere, cultum-
 que demonum in pretio esse, ille magno pieta-
 tis zelo cōcitatus ad fanum venit, dexteramque
 aureæ statuæ confregit: eaque diuendita, pau-
 perum multitudinem aliquamdiu sustinuit.
 Non poterat ea res diu latere ædituos: qui
 confestim plurimos, ad quos fortè suspicio
 pertinebat, in vincula cōijci, & quæstionibus
 acerbè exerceri curarunt: sacrilegum illum
 maleficorum omnium sceleratissimum cla-
 mantes, qui Dei manum furripere veritus non
 fuisset.

*Sozon antea
 Tarasium di-
 citur.*

*Sozon pa-
 stor ouium.*

Viso eius.

*Nota egre-
 gium Sozon-
 tis zelum.*

Interea miseri illi cū finè causa pessimè ha-
 berentur, nec quisquam esset, qui innoxij opẽ
 ferret, Sozō generosi animi iuuenis, intrepidè
 ædituos accessit, seque vnum esse dixit, qui sta-
 tuæ manum surripuit, eamque egenis distribuit:
 quare

*Magna an-
 ti-fortitu-
 do.*

quarè se rogare & petere, vt innoxia capite missa faciant, & furorem in se vnum conuertant. Eam animi magnitudinem admirati domonum cultores, hominem protinus ad Maximianum adducunt; qui pro tribunali, maximo, quo potuit, fastu sedens, generosum iuuenem de nomine, religione, & patria interrogatur. Ad quæ cum prudenti non minus quam magno animo respondisset Sozon, tandem ait: Præses: Et qua audacia tu Dei dexteram furari presumis.

Prudentissimum pastorem respondit.

Ea Præsidis verba excipiens Sozon, prudenter sanè constanterque respondit: Quod nec audaciæ, neque peccato hoc meum factum ascribi debeat, testis mihi in primis est tuus ipse Deus: qui neque ea iniuria motus fuit, neque asperè quicquam dixit. Veruntamen si vox aliqua ei foret, credo equidem quòd vestram illè dementiam potius argueret, quòd, relicto omnium opifice, inane simulacrum tanta superstitione colitis. His ægrè in aures admissis, Præses; Si vis, inquit, delicti tui veniam consequi, confestim Deo, cui te sacrilegij reum fecisti, sacrificia; & nostram insuper gratiam cum amplissimo munere consequeris. Cui Sozon: Ne ego, inquit, quouis simulacro stolidior forem, si eum statuerem colere, qui nullo sensu præditus, neque illatam iniuriam vlisci, neque in periculis constitutus aliorum opem implorare, neque qualia patiatur, protestari potest.

Immanissimè laniatur.

Maximianus his ad iram furoremque provocatus, præcepit martyrem ferreis laniari ungulis: indè ad ipsa vique ossa carne nudum, calcibus

acutis clavis confixis indui, iisque cum
dolorem, cum ad ludibrium ambulare. Sed
multus athleta Tyranni ludibrium suas lau-
re reputabat, seque purpureo tinctum san-
guine circumspiciebat lætus. Cæterum Præses
animi fastu victoriam metiens, & Christi
martyrem à vili abiectoque, sancto tamen, pa-
loris officio despiciens, Tibia, inquit, cane So-
ron, cras magna procedente dea: & per illam
intro, quod ab omni cruciatu protinus libera-
beris. Martyr autem: Tu quidem ludibrio me
perens, à maligno dæmone instructus, hæc lo-
queris. Ego autem & prius quidem tibia in a-
grotectè, cecini, measque oues ad lætā deduxi
palcua & reduxi: nunc verò cano Domino Deo
meo canticum novum, eius salutare omnibus
annuncians. Tua autem dea fuerit omnino, ut
est in proverbio, asinus ad tibiā, ut potè ina-
nimā, nulloque sensu prædita.

His magis in eum accentus Præses, plagas
multiplicari iubet tanta crudelitate, ut disso-
luta corporis compage, pia martyris viscera
instar aquæ diffuerent. Deinde copioso accen-
so rogo, minabatur se reliquias flāmis absump-
turum, ne vlla omnino nominis eius memoria
extaret. Desudabāt interea in inferēdis marty-
ri supplicijs carnifices; cū ille in medijs tormē-
tis tanquam in molli strato beatam Deo animā
reddidit. Porro cū flamma ignis in altū sub-
leuata iam reliquias expectaret, subito hor-
ribilæ tonitrua mixtis fulgetris & crebro imbre
ac grandine, lictores in effusam fugam compu-
lere. Amici autem martyris nihil terroribus
de cælo, immissis commoti, secure martyris

Bbb

collē-

*Horrendis
afficitur pa-*
nis.

*Reddit Deo
spiritum.*

*Miraculum
tempore se-
pulturæ eius.*

collegere reliquias : Cumque ingruentibus noctis tenebris à studio sepulturæ tardarentur , cælestis quidam splendor ilicò adfuit, discussisque tenebris , præclaram facultatem sepeliendi martyris reliquias ijs præstitit. Lux enim illa ad ipsum usque comitata sepulchrum adfuit : nec prius densas nocturnebras dominari permisit , quàm sepulchri officio honorificè peracto , suam quisque domum reuersus esset.

Vide 3. & 4. Tom Annal. C. Baron.

VITA S. EVORTII, EPISCOPI AURELIANENSIS: Ex ea quæ est apud V. P. LAM. SARRIUM: Interfuit Concilio Valentino 4. celebrato in Gallijs, anno Domini 374. Damasi Papæ 8. Valentiniani Imp. 11. Reperitur sedisse vitæ 39. annos.

*7. Septem.
Desinianus
Episcopus
Aurelianen-
sis.*

S Desiniano Aurelianensi antistite vitæ munere sanctè perfuncto, cū de nouo eligendo episcopo in conciliū itū esset, tāta inter omnes & procures & plebem orta est dissensio, vt à lōga concertatione ad arma curreretur, & teter admodū luctus & horror, fuso sanguine, vrbē vniuersam inuaderet. Cumque eæ cedes & seditiones Cōstantinum Imperat. latere non possent, ille subditis volēs cōsolare populis, Prophyrium quendam Præfectū eō misit , qui compresso protinūs tumultu, prudenti concilio , ad pertractandum Dei negocium, Galliarum Episcopos aduocauit. Inaccessi vt primum ingressi vrbem , cōperta populī discordia, ad funestum exitum cunctēdere viderunt , communi omnium sententia

ingruentibus
re tardaren-
ilicò adfuit,
m facultatem
præstitit. Lux
nitata sepul-
as nocturne
m sepulchro
quisque

COP. AV.

P. LXX. Sa-
no 4. celebrato
masi Papa 8.
disse vltra 33.

ntistite vita
cū de nouo e-
itū esset, rē
dem orta est
ad arma cur-
horror, fuso
et. Cumque
um Imperat.
olēs consule-
Præfectū eo
multu, pru-
m Dei nego-
cauit. Ija
cōperta po-
m cunctis
m sententia
tri.

triduanum vniuersæ plebis indixere ieiuni-
um, vt Deus mentem suam in episcopi ele-
ctione certis quibusdam signis declarare dig-
naretur.

Cumq; triduo illo omnes in ecclesia conue-
nerent, & ieiunijs precibusque diuinam mentē
consulerēt, accidit fortē, vt Euortius captiuo-
rū perquirendorū causa ab vrbe Roma altero
ieiunij die Auréliā veniret. Fungebatur tūc in

Ecclesia Subdiaconi officio. Porro urbē ingres-
sus, peracta primū de more in templo preca-
tionē, cū hinc indē circumspiciens præ tem-

pli foribus expectaret aliquem, qui eū hospi-
tio excipere dignaretur, accessit demū eccle-
siae ostiarius, salutat eum humaniter, percun-
ctatur quis sit, vnde veniat, & quo iter intēdat.

Respondit Euortius, se Romanæ Ecclesiæ Cleri-
cū eas prouincias peragrarē, vt fratres suos Eu-
morphiū & Cassium, vi hostium in captiuita-
tem abductos, requirat. Ostiarius, qua erat hu-

manitate præditus, peramanter eum ad hospi-
tium imitat; benignē accipit; pedes pro religio-
sa consuetudine lauat; abluit; simulq; tenui vi-
ctu, pro facultate, reficit. Altera luce Euortius

ostiario gratijs, vt par erat, actis, ceptum iter
prosequi instituit. Cumq; domo egressus ouās
pergeret, ostiarius diuinitus, vt verisimile est,

permotus eum reuocat: asserēs se habere quod
ei indicatum vellet. Redit ille, & attentas præ-
bet ostiario aures; qui cōcitata in vrbe seditio-

nis causam & seriem explicans, tandē ait: Ob-
secro te, vt tertium indicti ieiunij diē præsto-
leris, quo rem tantā omnibus deindē certō ex-
plicare possis. Acquieuit ostiario Euorti^o, & si-

Bbb 2

mul

*Triduanum
ieiunium in-
dicitur ob E-
piscopi ele-
ctionem.*

*Euortius
Subdiaconus
Roma Aure-
liam venit.*

*Excipit ho-
spitio Euor-
tium Ostia-
rius.*

*Permotus
Deus Ostia-
rium ad re-
uocandum
suum hospi-
tem.*

mul cum eo ad ecclesiam pergens, cunctabundus finem præstolabatur. Erāt, obseratis ecclesiæ foribus, congregati episcopi: & omnes pariter humi prostrati, multis cum lachrymis diuini numinis mentem explorabant, quem vellet vr̄bis eius episcopum constitui.

Illis ergò hoc modo orātibz, & Euortio ad fores ecclesiæ procul, precibus similiter interbente, eccē Columba per fenestrā diuinitus ecclesiam dilapsa, totam eādem semel iterumq; alarum strepitu peruagatur: ac tandem, cūcū admiratione & stupore defixis, placidè capiti ipsius Euortij illabitur. Ille verò manibus eā abigit: Stupet interim populus, perquirēque quidnā ille sit, cuius innocentia Columba celsitū missa testimoniū perhibuisse videatur. Ibitum rursus & hominum & sermonum extitit concertatio; alijs ostiarium esse, alijs alium esse contendentibus: Iterum ergo & Episcopi & ordines ad preces redeunt; rogantq; Dominum, vt iubeat denuò redire columbam. Non spernit Deus illorum preces; columba redijs per omnem ferè ecclesiam circumuolat; & tandem in capite B. Euortij quiescit. Illi rei nouitate perterritus, rursus eam repellit; eaq; repulsa, exit templo. Exoritur populi strepitus iubent Episcopi hominem tanto miraculo celebrem ad se accedere, rogant ab eo, quibus ex locis eo venerit, aut quo proficisci velit. Respondet ille eadem quæ iam antè retulerat ostiario. Illi se exauditos à Domino sentientes, præcipiunt Euortio, vt cū ipsīs ad orationem se submittat. Paret ille: & eccē tertio columba in supplicantis Euortij insidet caput.

Columba in capite S. Euortij residet, sed ab eo repellitur.

Rursus eius capiti insidet columba.

Tertio in eius capite quiescit columba.

Tura

in uno ore ab omnibus acclamatum est, eū
dignum esse sacerdotio, quem cæleste
men stupendis ad eod signis eligere visum est.
Ac mora: Episcopi silentium indicentes, vota
omnibusque gradus & ordinis inquirunt, omnibus
in Euortium sua suffragia conferentibus,
pro illius ciuitatis more, ab episcopis solenni
pompa ad Marci deducitur basilicam; primo-
que Leuita, indè Sacerdos, postremo episcopus
consecratur.

Porro quē diuinū numen eod dignitatis pro-
uerat, mox alijs atq; alijs virtutibus miracu-
lis; ornare non destitit. Curabat ille solo ver-
bo morbos; dæmones ab obsessis fugabat cor-
poribus; deniq; quauis calamitate pressos di-
uinis beneficijs afficiebat. Et quidē, vt reliqua
silentio prætereamus, vnum hoc nō minū ad-
mirandum, quā toti ciuitati salutare refera-
mus. Vrbs penē vniuersa casu, incertum quo,
flammis correpta, ciuibz extremum excidiū
vastitatemq; rerum omnium minitabatur. Ac-
currunt illi pauidi ad Præsidentem, orant vt vrbi
cum ignibus colluctati succurrat. Abit ille ad
ecclesiam; fundit preces; restinguit incendiū;
populūque de accepta salute exultantē hor-
tatur, vt collati diuinitus beneficij memores
aliquam pecuniæ summam cōferant, qua tem-
pli angustia ampliori structura dilatari pos-
sint. Nihil illi recusant; alacres quidquid erat
necessariū spondēt. Vbi autē adfuit dies operi
inchoando indictus, Episcopus, pro quarundā
prouinciarum consuetudine, arrepto sarculo
fodere cœpit. Cumque ad tres ferē pedes ter-
ram egressisset, ecce cernit ollam bitumine ex-

*Ordinatur
Diaconus,
Sacerdos &
Episcopus.*

*Claret mul-
tis miracu-
lis.*

*Precibus ex-
tinguit vrbi
incendium.*

*Inuenit
multam pe-
cuniam con-
struendæ
Ecclesiæ as-
seruatam.*

*Imperator
Constanti-
nus mittit
pecuniam,
qua Ecclesia
construatur
Aureliæ.*

*Orare ad tu-
mulus mar-
tyrum quam
si prius.*

arte oblitam. Miratur; referit clausam; videt
aceruum nummorum pulcherrima Neronis
effigie insignitorum. Nec mora: Gratijs Deo
antè omnia actis, mittit eodem cum thesauro
Archidiaconum Romam, qui Imperatori &
gesta Aureliæ, & inuenti thesauri seriem ex-
ponat.

At verò Imperator, audita Archidiaconi
legatione, non modò thesaurū illum ædificanti
ecclesiæ benignè concessit, sed duplo insupe-
maiorē addidit pecuniā; censumq; vr̄bis illius
incolis triennio remisit, vt egregia magnificē-
tia templum conderetur, quod donis quoq; au-
ri & argēti præclarè ornauit. Legatione igitur
foeliciter peracta, Archidiaconus ingenti cum
lætitia domū redijt: quo tempore sanctus an-
tistes lætissimum pariter nuncium de inuentis
fratribus meruit accipere; quod qua ratione
contigerit, non erit alienum explicare. Anni
iam quadraginta à primo captiuitatis tempo-
re elapsi erant, cū Sueffonensis episcopus
ad tumulos martyrum Crispini & Crispina-
ni orandi causa profectus est; cumq; in pre-
ces prostratus longa ab imo pectore traheret
suspiria, audiuit duos ibidem cōsistentes reli-
gioso indutos habitu martyrum implorare pa-
trocinium, vt tandem aliquando fratris con-
spectu frui possent. Quorum precibus lachry-
misq; excitatus antistes, percūctari cœpit, qui
essent quæ oriundi patria; & quæ deniq; tan-
tarum lachrymarum causa. Respondent illi,
se ciues Romanos esse; tres fuisse fratres: duos
in prædā celsisse hostibus; tertiu in vr̄be ma-
nisse: cuius videndi miro tenerentur desidēdo.

Hæc

Et autem omnia adeò lachrymabundi Epif-
 copo referebāt, vt ipse quoque vim lachryma-
 rum profunderet, ac si eadem captiuitate pre-
 teretur. Interea cuncta ex fide Euortio nūcia-
 tur, qui protinus misso redemptionis precio, *S. Euortius*
 iungo seruitutis fratres extraxit, ac pristina *recipit capti-*
 libertate donatos, ingenti cum animi lætitia *uos fratres*
 ciuitatis totius exultatione recepit. *suos.*

Ceterum Ecclesiæ structura ad fastigiū per-
 ducta, ritè consecrata, ac varijs sanctorum re-
 liquijs, ex diuersis locis procuratis decorata,
 vt diuinus ad populi salutem omnibus modis
 promouendam cogitationes conuertit. Nec fuit
 eius finè fructu conatus. Nā & miraculis cla-
 rus, & doctrina celebris, triduo, septē ferè pa-
 gatorum millia cælestis gratiæ illustrauit lu-
 mine, cunctosque sacro fonte ritè expiatos in
 S. Matris Ecclesiæ gremiū lætabundus accepit.
 His alijsque rebus præclarè gestis, cum plenus
 dierum de imminente obitū sui die diuinitus
 cognouisset, suprema suis subditis monita tra-
 dere decreuit.

Erat per id tempus in Aurelianensi ciuita-
 te, tam in Clero quàm in populo magna nobi-
 lium copia: & dum plerique suis vel propin-
 quis, vel amicis cuperent gratificari, non igno-
 rabat vir sanctus, quin iterum pestifera dissen-
 sionis semina ob eligendum antistitem pullu-
 larent. Igitur vt omni conatu nefariam adeò
 & exitialem prorsus pestem opprimeret, ora-
 tionem ad Clerum & ad quosdam è præcipua
 nobilitate procures instituit: qua sereno pror-
 sus animo docebat, nullum sibi episcopali mu-
 nere digniorem Aniano Abbate videri: quare

7000. con-
 uertit &
 baptizat.

Iterum exoritur discordia pro electione noui Antistitis.

Oratio S. Evortii ad Clerum & proceres, ut discordiam sopiat.

se rogatos omnes velle, ut eum, cuius & vita & eruditio cunctis esset notissima, in sedē collocare dignaretur, antē quā fomes altercationū vires acciperet, totamq; ciuitatē pristinis discordiæ flammis inuolueret. Hanc eius orationem presbyteri quidam, natalium splendore inflati, & laici quoque eodem morbo laborantes, haud ita benignis accepere auribus; quidam ad eam inprimis sedem vel aspirarent, vel suos cognatos ad illum dignitatis gradum quā maximē euectos cuperent.

Sed antistes, comperto nouo dissensionis incendio, rursus Clerum proceresq; cōuocat, & huiusmodi ferē oratione dissidentes animos in concordia vocat: Charissimi & vnanimis fratres, vosq; excellentissimi filij: Cum animo exquisitissimo ē vita discedam, vna tamē cura vehementius me sollicitat, quā vos oro atq; obtestor, ut pro vestra prudētia lenire dignemini. Proposui vobis Anianū in antistitē eligendū, non humano affectu; (testor numē diuinū) sed solo Dei adductus timore. Vos si meis parere monitis haud æquum putatis, hoc vnū igitur precibus à vobis obtinere contendo, ut saltem Dei mentem, quæ falli fallereq; nō potest; vna mecum exploretis. Tres ut audio, ad hūc dignitatis gradum pertinaci contentione aspirāt. Sed cum tres, ut nostis, vna hac dignitate potiri nō queant, reliquum est, ut vnum ex mēte diuinā hoc munere dignissimū eligatis. Quod ut fiat, tres chartulas singulorū nomine inscriptas in altare mittamus, peractisq; cras legitimo tempore sacrificijs, innocentem puerum adducamus, qui vnam ē tribus in medium producat.

ne

ne id quidem sufficere videtur, Psalteria
 Evangelia pariter proponantur; vt per sorte
 scripturis confirmetur, Placuit cunctis
 prudentiæ ac pacis plenus. Peraguntur
 glia; vota precesq; tota nocte Deo nuncu-
 rantur; Missæ celebrantur; innocens adducitur
 per quem Dei mens atq; volûtas demon-
 stratur. Is ad extrahendas chartulas dexteram
 extendens, vnamq; digitis cõprehendens, tan-
 quam prophetans exclamat: Anianus, Anianus,
 Anianus, solus dignus est huius vrbis Episco-
 pus. Aperitur deindè Psalterium, statimq; of-
 ferte versus ille; Beatus quẽ elegisti & assum- *Psalm. 64.*
 pisti Domine; inhabitabit in tabernaculo tuo.
 Denique in Euangelijs hic textus occurrit: Tu
 es Petrus & super hanc petram ædificabo Ec- *Matt. 16.*
 clesiam meam.

Hic igitur euentissimis admoniti docu-
 mentis, cuncti Anianum designant Episcopum; *Anianum E-*
 cumque amplectuntur, quem diuino testimo- *uortio diui-*
 nio cõprobatum cernebat. Cæterum Euortius *nitus substi-*
 plenus gaudio & exultatione domum se rece- *tuitur.*
 pit vbi febribus correptus, die illo, qui diuini-
 tus ei indicatus fuerat, corpus terræ, animam
 celo reddidit. Corpus eius fuit multis ciuium *Felix obitus*
 lacrymis à Tetradio præfecto in agro ipsius *S. Euortij.*
 ad Orientem sito sepultum; & exigua cellula
 desuper extructa honoratum; non paupertate
 sed necessitate; quod gentiles populabûdi Gal-
 lias vastarent, nec cuiquã tuto vno in loco diu-
 morandi facultatem concederent. In eo autẽ
 sepulturæ eius loco, diuersa sũt, eaq; creberri- *Miracula*
 ma miracula, Diuina assiduo operante virtute. *sunt ad tu-*
mulum eius.

Bbb 5

VITA

miraculum eius.

VITA STEPHANI PRIMO CARTHUSIANI, inde Episcopi Diensis : Ex ea qua est apud V. P. Laur. Surium. Claruit, ut patet infra, anno Dominici Natalis 1208. & seq.

7. Septēb.
Patria &
Parentes
Stephani.

Sextis ferijs
infans absti-
net ab vberi-
bus.

STEPHANVS, Lugduno præclara & celebri cum primis Galliarum vrbe, oriundus, parentes habuit de Castellione dominos; & sanguinis & religionis nobilitate præeximios. Porro optimæ indolis puer, ab ipsi incunabulis egregia futuræ sanctitatis dabat indicia; prorsus ut & parentes & cognati admiratione interdum defixi gesta moresque infantis contemplarentur; & signis minime dubijs diuinam in eo gratiam copiosè infusam faterentur. Nunquam enim (ut cætera taceam) sextis ferijs, vel vbera nutricis vel quidquam alimonix admittere voluit; sed eum diem infans planè ieiunus trans mittebat. Inde verò ab vberibus abstractus, in ipsa pueritia literis disciplinisq; imbuendus pedagogo est traditus; cui dictu mirum, quàm se modestu, quàm docilem quàm deniq; amabilem præbuerit. Omnis laiciuix puerilis ignarus, annos morib; transcendebat; suumq; doctore ipse & maturitate morum, & vnctione Spiritus sancti, quæ ex vultu oculisque mirificè relucebat, puer docebat.

Hiscè moribus pueritia ad adolescentiam transmissa, manifestius apparere cœpit, quàm firmas Dei gratia in eius animo radices ageret. Nam nobilis adolescens cum tota mente fontem veræ sapientiæ sitiret, antè omnia acerrimum, cum vètre, sapientiæ & religionis hoste infestissimo, suscepit bellum: prorsus ut omni

carnium penitus sibi interdicto, turrim il-
lius in ipsis cunis fundamenta iecerat,
relare non minus quàm constanter, ad sum-
mum perduceret. Neq; segnius interim, quan-
tum licebat, misericordiæ operibus officijsq;
numbebat; virtutes cōtinuò virtutibus adij-
cens, totisq; animi medullis ad apicem per-
fectionis aspirans. Itaque adolescentia in iu-
uentutem abeunte, coepit vehementi contem-
plationis desiderio & amore flagrare, ac tacita
cogitatione locum exquirere, in quo Davidis
iugum cum tartæreo Golia singulare posset
certamen: vt eo deuicto penitusq; pro-
strato, liberè quò tendebat, sine vlla offensione
perueniret. Agebat tunc annum sextum suprā
viginti cū ad palestræ campum prope-
rans, audiuit Portarum Carthusiam, huic cer-
tissimi aptissimam, multisq; trophæis incly-
tam, inter cæteros, duos habuisse athletas for-
tissimos, eosdē eius loci Priores, qui de Golia
vultibus aucti victorijs, sempiternæ felicità-
tis amplissima præmia reportassent. Ex ijs
alter fuit Bernardus, cuius hortatu beatus Ber-
nardus, Claræuallensis Abbas, Cantica Can-
ticorum exposuit: quiq; post suum obitum in
ea Carthusia sepultus, multis claruit miracu-
lis. Alter verò non imparis meriti, sanctus fuit
Anhelmus; qui ex Carthusiæ Portarum Priore,
Bellicensis factus antistes, vitæ sanctitatem &
mens & defunctus præclaris adornauit mira-
culis. Horum igitur præcipuè exemplis anima-
tus Stephanus, haud difficilem sibi de antiquo
hoste victoriam pollicebatur. Itaq; magna ani-
mi fiducia loci Præfectū, cæterosq; fratres ibi-
dem

*Abstinet à
carnibus.*

1. Reg. 17.

*Bernardus
& Anhel-
mus viri
sancti, Car-
thusiani.*

dem degentes adit; orat maiore instantia, ut in album sacrorum istorum militum conscribi posset. Ostendit se ad quævis subeunda paratū certamina. Nullis terretur difficultatibus. Offert se prompto hilarique animo omnium feruum. Illi, visa iuuenis alacritate, propensissimis assentiuntur, ac peramanter acceptum hortantur, ut expeditis rebus omnibus ad certum se terminum denuo sistat: quo & externis internisque sacræ militiæ armis ritè instrui, & cum hoste in certamen descendere posset.

*Induitur
Stephanus
monastico
Carthusia-
normi habi-
tu.*

Nec mora: euoluto præfixo temporis spatio, adest pugil fortissimus, cominus cum hoste terribilissimo præliaturus. Igitur monastico indutus habitu, cum ingenti feruore id vitæ genus aspiciatur: ita ut breui regularibus eius instituti disciplinis & exercitijs imbutus, præclarum de seipso cunctis viuendi præberet specimen. Nam tametsi cōplures illic inuenit miræ sanctitatis & pœnitentiæ viros, attamen breui per multa sanctitatis opera seipsum exhibuit religionis exemplum; aded ut præter communem monasticæ disciplinæ austeritatem, antiquam illam Sâctorum in eremo patrum sanctitatem præclarè æmulari videretur. Nam ut de cibi potûsque parcitate (quæ in studio perfectionis sudantibus, plurimum sanè confert adiumenti) aliquid dicamus, cum cæteri singulis hebdomadibus, ex Canonis sui præscripto, Carthusiani, tribus diebus solo pane & aqua victitènt, ille pro maiori temporis parte vix quidquam præter panem & aquam ad mensam suam admittere. Cæterum mentem quibus putandum est

*Etiam absti-
nentia.*

leum pauisse delicijs? Nam vt panis ab vna
arte, & codex ab altera, vtriq̃ue homini ali-
mentum præbebant: ita sanè, latrantis stoma-
chi murmur sæpè non attendebat; cùm spiritus
eius diuino amore ebrius suauissimè epulare-

Porro cùm diuinis assisteret mysterijs, & ce-
leste illud epulù à Christo nobis in vltima il-
la cœna relictum contemplaretur, mox la-
chrymarum imber ex oculis fluebat dulcis-
simus; adeò vt præ ima cordis cõpunctione &
attentione, cum ipso Christo cruci affixus vide-
retur. Sed nimirum hæc, quanquàm eximia, nõ
tamen inter solidas virtutes numeràda. Maius
hoc & omni admiratione dignù in nostro Ste-
phano, quòd ita suam ipse voluntatem damna-
uit, protriueritq̃ue, vt vix vnquam vel mini-
mus rebellis animi motus exsurgere potuerit,
qui eum de statu mentis dijceret. Studebat por-
ro otium animæ inimicũ exitiosum, omni co-
nata vitare; orationi, meditationi, contempla-
tioni, sacrorum psalmorum perscrutationi diu
noctnque vacare; labori quoque manuario &
corporalibus exercitijs debitis horis incum-
bere: denique nullum omninò prætermittere
tempus, quo non vt bonus agricola in Domi-
nico agro laboraret. Indè verò indies augeba-
tur eius amor & feruor ergà Deum; & sancti-
tatis eius inter fratres creuit opinio; nomenq̃;
eius & intus & foris celeberrimum reddidit.
Et vt de interiori eius homine taceamus (cuius
pulchritudinem, puritatem, constantiã & for-
titudinem, satis indicabant mores;) semper ex-
teriorẽ hominem tanta componebat mode-

*Magna eius
erga Eucha-
ristiam de-
uotio.*

*Varia pla-
eius exerci-
tia.*

stia,

stia, tanta suauitate, vt cunctos inspectantium animos in sui amorem protinùs accenderet. Nec mirum sanè quòd mortales eius conspectu dulciq̃ue alloquio libenter fruerentur, cuius puritate ipsos angelos constat mirifice delectatos fuisse. Cùm die quodam coram Crucifixi imagine contemplationi inhæreretur, subito Angelus Domini in humana effigie ei astitit visus est: nimirum pijs eius operibus & sancti delectatus studijs, quibus die nocteq̃ sedulus incumbibat.

*Angelica inter orandum
fruitur præsencia.*

*Præficitur
Carthusiæ
Portarum.*

Cùm verò multis annis hoc pacto vitam in solitudine transsegisset, defuncto tandem Carthusiæ illius pastore, vnus præ cæteris omnibus maximè idoneus visus est, qui aliorum regimini præficeretur. Qua verò prudentia, qua discretione, qua strenuitate, commissum sibi munus administrauerit, profectò haud facile foret, debita oratione explicare. Neque enim subditum sibi gregem tantum ad æternæ vitæ pascua deducere conabatur, sed externos etiam odore virtutum suarum suauissimo, ad suauem Christi iugum amplexandum alliciebat: prorsus vt multi aduētantes, quorum erat ad illam domum frequens concursus, è mundi vanitate in sacra familias commigrarent.

*Multos suis
monitis ad
viam salutis
reducit.*

*Eligitur in
Episcopum
Diensem.*

Interea accidit, vt Diensis Ecclesia, suo destituta pastore, de nono eligendo anxie laboraret. Quid multis? Alijs hunc, alijs illum, eo munere dignum asserentibus, prudentiores quidam magnū illum Carthusianum Stephanum ea functione vnū omnium dignissimum clamant. Concurrunt protinùs omniū vota: & quia p̃bè nouerant virū sanctum à solitudinis dulcedine

de difficulter auellendum, missis clam ad pontificem Romanum nuncijs, confirmatio-
nem impetrant. Ea obtenta, Stephanum adeunt;
eunt ut dignitatis istius sarcinam humeris
suscipiat: & subditis sibi populis diuini
vbi pabula cum auctoritate ministret. At il-
lisperlectis Pontificis literis, stupore quodam
percellus post plura demum respondit, se mo-
nachum esse, & alterius voluntati subiectum;
nempe Prioris Carthusiæ: cui ad mortem usque
obediendi necessitas incumbat. Hoc illi respon-
so accepto, cum nihil obsecrando proficerent,
alij à Pontifice literis impetratis, quibus Car-
thusiæ Priori mandabatur, ut eum obedire cō-
pelleret, Stephanum è latebris, in quas se abdi-
derat, eiusdem iussu euocatum, & electioni cō-
sentire coactum, multo cum gaudio & honore
Viam deducunt: vbi à tribus Archiepisco-
pis solenni ritu est consecratus, anno restaura-
tæ salutis 1028. Redditus deinde Diensi Eccle-
siæ, multa que cum celebritate & exultatione
in cathedra collocatus, monastica instituta nō
solum non omisit, sed eadem maiori vitæ au-
steritate & virtutum splendore illustrauit.

*Intellige
Carthusiam
primariam.*

*En quàm in-
uitus pasto-
ralem curam
suscipiat.*

Cum autem iam concionando, hortando, vi-
sitando cœpisset exercere munus suum, & cō-
perisset gentem miseram & execrabili consue-
tutine cæcam, diem Dominicum luxui, taber-
nis choreis, & perniciosis denique spectaculis
consecrare, statuit blandis & mellitis verbis,
peritissimisque rationibus peccati illius e-
normitatem eis ostendere. Sed gens belluina
& cæca, non modò non ad aures, saluberrimos
sermones, sed etiam, ut fit in
deplo-

*Prophanatio
Dominicæ
diei.*

deplorata salutis hominibus, fannis ludibrijs, que eos excipiens, contemptim deinde proiecit. Quorum scelere & impudentia commotus sanè vir Dei, opportunè & importunè insistentum sibi putauit, vt si verbis tā impios ac barbaros mores expugnare non posset, virtutibus & miraculis corrigeret. Nec mora: Cum audas illorum aures diu frustra pulsaret, ad extremum, virum referens Apostolicum, & in Apostolatūs signa euidenter ostendens, precepit dæmonibus, qui ad ea, quæ diximus, facinora, eos incitabant, & quorum voluntati parebant, vt sine vlla cuiusquam lēſione palam se eis visendos exhiberent. Mox parent illi dæmones, quem homines peruicaces audire nolebant. Horrendum sanè & terribile tum videre licebat spectaculum; dæmones proceri & immani statura, nigerrimos; cornutos; foetorem & flammæ per nares, oculos, & ora spirantes, ad viri imperium apparere cunctis; rursusque recedere; nec quenquam lædere posse. Cæpit ergo occæcata gens aperire oculos; vitia & mores corrigere; & se totam viro Dei sanandam committere.

Cogit dæmones se visibiles exhibere populo quem deceperant.

Hominem desperantem renocat ad salutem.

Quam verò erga peccatores humanus, benignus & misericors fuerit, vno exemplo, cæteris prætermiſſis, satis sit declarasse. Quidam ex subditis eius ægrotans, sæuo, obsessus demonio, vultu, voce, alijsq; signis, omni salutis spe abiecta, haud dubiè ad exitialem exitum rede-
re videbatur. Iacebat miser humi ab omnibus destitutus; quia ad detestanda & cōfitenda crimina nullis omninò monitis induci poterat. Ad vbi cognouit vir Dei, è faucibus tartari,
si quæ

ia posset, eum eripere statuit. Sed diabolus illius tenacius occupate, salutaria san-
 viri monita furibundus repellebat. Videns
 ar alijs utendum armis; ad solitas preces
 lachrymis se conuertit. Et ecce æger ho-
 demone purgatus, confestim ad se redit, &
 cata Stephano ritè cōfessus, magna cum sa-
 æternæ sp̄e, omnibus munitus sacramen-
 tis e vita excedit. Alium quendam ægrotū, diu-
 turo morbo oppressum, manus suæ contactu
 suam integræ restituit sanitati.

*Ægrotū
sanat.*

Ortam quandoque immanem grandinis
 tempestatem, quæ regioni exitium minitari vi-
 debatur, Crucis signo contrā eam edito, re-
 pressit. Quædam mulier ob sua, ut videbatur,
 maleficia à diabolò præfocata, subitò expira-
 vit. Eius rei rumor ad virum Dei peruenit. Is
 miseratus casum tam acerbum infastæ mulie-
 ris, venit ad locum ubi iacebat exanimis; ma-
 gnā fundit lachrymarum vim; orat pro eā
 Dominum; implorat eius misericordiam. Po-
 stea illa velut à graui somno euigilans, surgit:
 narrat Christi erga se misericordiam ob meri-
 ta viri Dei, sibi quæ restituta; exiliens & exul-
 tans laudat Deum.

*Tempestas
sedat.*

*Excitās
mortuam.*

Nec minor eius fuit erga viuos, quàm defun-
 ctos misericordia. Præter victum enim mode-
 ratum, quo se suamque familiam sustentabat,
 omnia in pauperes erogabat. Imminente autē
 huius termino, cum Ecclesiæ suæ filij, ut
 testamentum conderet, eum vrgerēt; ille veræ
 paupertatis amator, nihil se habere, nihil pos-
 siedere, sed cuncta sponsæ suæ esse respōdit. Cæ-
 lerum benedictionem & consilium petentibus

*Benignit dñs
eius in pñs
peres.*

CCC

non

*Sanat bene-
dictione sua
infirmam.*

*Felix eius
obitum.*

*Claret mira-
culis post o-
bitum.*

non negabat. In ijs mulier quædam longa tabe exhausta, & omni medicorum arte destituta, pro recuperanda salute eius benedictionem supplex expetijt. Tandem admittitur; ab eo benedicatur: & sana recedit. Postremò cum suis multis sermonibus ad concordiam & mutuam charitatem hortatus esset, & inter discordes hostiliq; odio dissidentes pacem concilia- set, inter verba orationis migravit ad Domi- num; Septemb. die 7. anno Restauratæ Salutis 1213. ætatis suæ 58. Episcopatus sexto. Corpus eius fuit multorum lachrymis & omnium lu- ctu in Ecclesia Virgini matri sacra (vix vivens mandarat) sepultum: vbi multis miraculorum signis illustre, foeliciter requiescit.

DE SOLENNITATE NATIVITATIS
*Beatissimæ Virginis Deiparæ: de q; eius laudibus
& Commendatione: Ex Sermone beati Ioan-
nis Damasceni, lib. 4. de Orthodoxa fide, cap.
15. Et Sermone 2. B. Petri Damiani de Na-
tuitate eiusdem.*

1. Septem.

*Isaie 19.
Psalm. 88.
Psalm. 131.*

*Matth. 1.
Luc. 3.*

SANCTA atque omni laude sublimior semperq; Virgo ac Dei Genitrix Maria, omni quidem ævo antiquiore, ac præscien- te Dei consilio prædestinata, varijsq; Prophe- tarum imaginibus, ac sermonibus per Spiritu sanctum adumbrata, certo tandem atque præsi- nito tempore ex Dauidica radice orta est. E- nimuerò quòd Ioseph ex Dauidica tribu origi- nem duxerit, sanctissimi Euangelistæ Matthæus & Lucas liquido demonstrarunt. Verùm hoc inter eos discriminis est, quod Matthæus ex Daude per Salomonem Iosephum deducit: Lu-

longa rabe
e destituta,
dictionem
ur; ab eobe
dum suos
& mutam
r discordes
conciliaf
ad Domi
ata Salu
o. Corpus
minium lu
vri viuens
raculorum

utem per Nathan: At verò sanctæ Virgi
ortum vterq; silentio præterijt. Quocirca
operæ precium est, nec apud Hebræos, nec
Scripturam sacram, hoc in more positum
esse, vt mulierum genus recēseretur. Verum
idem lege cautum erat, nè tribus vlla,
ores ex altera tribu accēseret. Ac proinde
Ioseph, qui lex tribu Dauidica ortum trahe
bat, iustitiamque colebat, (hanc enim lau
dem ei tribuit diuinum Euangelium) san
ctam Virginem haudquaquàm præter legis
prescriptum despondisset, nisi ex eodem sce
pero genus duxisset. Ob idque satis habuit Eu
angelista demonstrasse vnde Ioseph ortum tra
xit.

*Mulierum
genus in scri
ptura recen
set. non so
let.*

Num. 36.

Matth. 1.

ITATIS
ius laudibus
beati Ioh
ca fide, cap.
ani de Na

sublimior
itrix Maria,
ac præscien
sq; Prophe
per Spiritu
atque præ
orta est. E
tribus origi
te Mathæus
Verum hoc
Mathæus
educit; Lu
cat

Quin illud quoque sciendum est, quòd Legē
sanctum erat, vt si quispiam sinè liberis è vita
decessisset, ipsius frater vxorem mortui in ma
trimonium acciperet, ac fratri semen excita
ret. Ita, quòd in lucem edebatur, natura quidē
secundi erat, hoc est, eius qui genuerat; si au
tem legem spectes, eius qui mortem obierat: I
gitur ex stirpe Nathan, filij Dauid, Leui genuit
Melchi & Pantherem. Panther autem genuit
Barpantherem, (nam ita vocabatur.) Barpan
ther rursus genuit Ioachim, Ioachim denique
genuit sanctā Dei Genitricem. Rursus ex stir
pe Salomonis filij Dauid, Mathan ex vxore sua
genuit Iacob. Mortuo autem Mathan, Melchi
ex tribu Nathan, filius Leui, ac frater Panthe
ri, vxorē ipsius Mathan, quæ etiam Iacobi ma
ter erat, matrimonio sibi copulauit, atq; ex ea
genuit Heli. Ita vterini fratres erant Iacob &
Melchille nimirum ex tribu Salomonis, hic ex

Deut. 25.

1. Reg. 1.

S. Maria om-
nium crea-
turarum Do-
mina.
Psalm. 91.

tribu Nathan oriundus. Porro Heli, qui ex tri-
bu Nathan erat, nullis liberis susceptis è vita
migravit; eaque de causa Iacob ipsius frater,
qui ex tribu Salomonis fluxerat, ipsius uxorem
accepit, fratrique suo semen excitavit, ac Iose-
phum progeniuit. Ioseph itaque natura quidem
filius Iacob erat, à Salomone oriundus: Legis
autem ratione, patrem habebat Heli, et Na-
than oriundum. Quæ cum ita sint, Ioachim
lectissimam illam ac summis laudibus dignam
mulierem Annam matrimonio sibi copulavit.
Verum quemadmodum prisca illa Anna cum
sterilitatis morbo laboraret, per orationem
ac promissionem Samuelem procreavit: eo-
dem modo hæc etiam per obsecrationem &
promissionem, Dei genitricem à Deo accepit,
ut nè hic quoque cuiquam ex illustribus ma-
tronis cederet.

Itaque gratia (nam hoc sonat Annæ vocabu-
lum) Dominam parit (id enim Mariæ nomine
significatur.) Verè etenim rerum omnium co-
ditarum domina facta est: cum Creatoris ma-
ter extitit. Ad templum autem adducta, ac de-
indè in domo Dei plantata, atque per Spiritum
sanctum faginata, instar oliuæ fructifera vir-
tutum omnium domicilium efficitur; ut quæ
videlicet ab omni huiusce vitæ & carnis con-
cupiscentia mentem abstraxisset, atque ita vir-
ginem vnà cum corpore animam conservasset:
ut eam decebat, quæ Deum sinu suo exceptura
erat. Sanctus enim ipse, cum sit, in sanctis
quiescit.

Meritò igitur sacra eius natiuitas præ-
puum & singulare mortalibus præbet gau-
dium.

, qui ex tri-
ceptis è vita
sui frater,
sui uxorem
huit, ac Iose-
phura quidem
dus: Legis
eli, et Na-
Joachim-
bus dignum
i copulavit.
Anna cum
orationem
reavit: co-
rationem &
Deo accepit,
tribus ma-
nae vocabu-
rix nomine
minum co-
reatoris ma-
ucta, ac de-
er Spiritum
ictifera vir-
tur; ut quæ
carnis con-
que ita vir-
conseruasset:
o exceptura
i sanctis ro-

que totius extitit humanæ salutis exor-
um. Sic enim omnipotens Deus ineffabili
videntiæ suæ intuitu, antequam homo fie-
in hominem periturum diabolica machina-
one prævidit: sic etiã redemptionis humanæ
consilium, antè secula in immensæ pietatis sue
seribus habuit. Et non solum qualiter re-
dimeret, modum & ordinem in profundissi-
fima sapientiæ suæ ratione constituit: verum-
etiam quando redimeret, certum temporis ar-
ticulum præfiniuit. Sicut ergò impossibile e-
ra, ut humani generis redemptio fieret, nisi
Dei filius de virgine nasceretur: ita etiam ne-
cessarium fuerat, ut virgo, ex qua verbum caro
fieret, nasceretur. Oportebat quippè prius edi-
ficari domum, in quam descendens cælestis
Rex habere dignaretur hospitium; illam vide-
licet, de qua per Salomonem dicitur: Sapien-
tia edificauit sibi domum: excidit columnas
septem. Et quidem septem virginalis hæc do-
mus suffulta columnis extitit: quia intemera-
ta Dei genitrix, septem Spiritus sancti do-
nis, id est, sapientiæ & intellectus, confi-
lij & fortitudinis, scientiæ & pieta-
tis, atque timoris Dei do-
tata fuit.

*Quam neces-
saria fuerit
natiuitas
Deiparæ
virginis.*

Proverb. 9.

Esaiæ II.

*Adriani Martyrium habet Lector 4. Mar-
ty. Tom. 1. quo die & Martyrologium Ro-
manum.*

VITA S. CORBINIANI, PRIMI E-

piscopi Frisingensis : Ex ea quæ est per Aribonem, quartum Frisingensem Episcopum. Clauit temporibus Gregorij Secundi, Papa: anno Domini 716. & seq.

Vide Tom.

9. Annal. C.

Baronij.

8. Septēb.

Patria &

Parentes

eius.

Vnde dictus

fit Corbinia-

nus.

Habitat so-

litaris in

luguriola.

Abis Romæ

ad summum

Pontificem.

CORBINIANVS e regione Melitosen-
si, in vico cui nomen Castrus, oriundus
patrem habuit VValdekisum, matrem
Corbinianam. Prodiit verò in lucē infans, ge-
nitore ex humanis sublato: vnde cū genitrix
in sacro fonte patris ei nomē imposuisset, pau-
lò post immodico filij amore capta, mutato
nomine, Corbinianum eum appellari voluit.
Qui optimæ indolis puer cum ipso lacte pie-
tatem imbibens, eò demum Christi gratia ad-
ductus est, vt paulò adultior, spreta mundi va-
nitate, iuxta beati Germani Ecclesiam, tugu-
riolum, verius tamen ergastulum dixerim, cō-
strueret: in quo sagacissimus sacra scriptura
indagator, vigilijs & orationibus strenuè in-
cumbebat: & alios quoti die eò confluentes ce-
lestibus pariter disciplinis instruebat, tanto cū
fructu, vt præter gratissima animarum lucra,
ex oblati sibi pecunijs muneribusque, paupe-
ribus quoque admodum benignè consuleret.
Quæ res cū maximam ei nominis celebra-
tē breui adferret, tātus ad eum & nobilium
& ignobiliū vtriusque sexus factus est concu-
sus, qui aternæ vitæ monita ex illius ore perci-
pere gaudebant, vt eorum frequentia fatigatus
loci mutationem cogitaret.

Annum tunc quartum decimum in eo clau-
stro exigerat, cū maiore pietatis ac præcipue
solu-

studinis desiderio incensus, reuulsis clau-
 siliis repagulis, ad sacra Apostolorum limi-
 contendit: ut sibi suisque à summo Pontifice
 citandi in quodam angulo facultatem, cer-
 que vitæ institutū impetraret. Verum Pon-
 tificis, audita viri sapientia, & admiranda oris
 cundia, protinus vel inuitū per singulos gra-
 dus ad pontificalem usque prouexit honorem,
 datoque pallio, prædicationis officium per to-
 rum orbem exercendi potestatem ei per amplā
 fecit. Quo ille accepto honore in Galliam re-
 uertus est: & melliflua instar viui fontis in au-
 res audientium effudit monita, & plurimos sa-
 nā à prauitate vitæ ad virtutis conuertit stu-
 dium: adeo ut collapsa etiam multis in mona-
 sterijs pietatis fundamenta, eius potissimum
 studio & doctrina resurgerent.

Interea contigit, ut maior domus Lotha-
 rij Regis in Gallia, (qui erat Carolus Martel-
 lus) virum Dei ad se accerferet. Illo verò ad re-
 giam proficiscente, quidam Adalbertus no-
 mine, latrocinij reus, ultimo damnatus suppli-
 cio ad patibulum trahebatur. Quo viso, Cor-
 binianus misericordia motus, ex equo desiliit,
 ipsosque Iudices infimis precibus veniam pro
 reo rogauit. Illis verò precisè negantibus, &
 publicam functionem inuiolatè conseruandā
 asserentibus, vir Dei reum admonere studuit,
 ut animæ suæ putredines vulneraq; integra &
 pura confessione ritè expiaret. Qua sanè à reo,
 multis cum lachrymis & salutari scelerum de-
 testatione, peracta, sanctus antistes caput illius
 pectusq; Crucis signo muniuit: & optimè de in-
 de reo precatus, summa cū festinatione cor-
 p-

*Ordinatur à
 Papa Grego-
 rio Secundo
 Episcopus.*

*a Teste Cesa-
 Baron. Toma
 9. Annal.
 anno 720.*

tum iter peregit; nihilque prius habuit, quam
ut Principis aduolutus pedibus, vel corpus sal-
tem suspensi, & (ut omnium erat opinio) iam de-
functi peteret. Princeps, audito viri sancti po-
stulato, vix lachrymas tenuit, quod viventem
Pontifex obtinere nequiuisset. Dictum igitur
factum postulatis eius fecit satis; missisque
cuius mandauit defunctum antistitis volumi-
confestim tradi. Rex mira, & quæ fidem su-
rare videretur, nisi oculato plurimorum testi-
monio confirmata esset. Tertius iam dies ho-
minem recte strangulatum cælum inter & ter-
ram habebat; cum ecce soluto fune Adalbertus
non modò incolumis, sed ne læsus quidem,
inuentus est. Permoit rei miraculum nun-
cios, ut hominem ad regiam deducerent, &
Principi ipsi contemplandum exhiberēt. Con-
templatur eum princeps; contemplantur &
optimates; & ingens denique concurrentium
multitudo. Stupent omnes miraculi magni-
tudinem: sed stupent multò magis Corbiniani
sanctitatem.

*Homo tri-
duo suspens,
precib. Cor-
biniani ma-
net incolu-
m.*

*Iterum se
abdijt in tu-
guriū suū.*

*Iterum va-
dit Romam.*

Creuit deinde per singula momenta cele-
britas viri; creuit honor: prorsus ut ille hono-
ris ambitionem expauescens, rursus se in erge-
stulo suo præ foribus Ecclesiæ B. Germani ab-
deret. Sed quantò ille studiosius honorem &
famæ celebritatem fugiebat, tantò acrius ho-
nor fugientem sequebatur. Quid tunc faceret
vir sanctus? Septē annis cōtinuis, nec sinē am-
plissimo animarū fructu, ibidē seclusus fuerat;
cum rursus tutissimum salutis refugium in so-
ga constituit; Romamq; repetijt: ut bona Pu-
tificis voluntate, aliquo in monasterio aliena
seve-

abuit, quam
el corpus sal-
inio) iam de-
iri sancti po-
dod viuentem
Dictum igitur
missis quoniam
itis volunt
æ fidem sine
imorum reli-
iam dies ho-
inter & cer-
ne Adalbertus
æsus quidem,
aculum nun-
ducerent, &
aliberet. Con-
implantur &
necurrentium
aculi magni
s Corbiniani
menta cele-
ut ille hono-
us se in erga
Germani ad-
honorem &
d acris ho-
tunc faceret
nec sine am-
lusus fuerat,
ugium in se
t bona Pub-
erio a leu-
se.

olantati priuatus subdere posset, Atque ut
allorum (quibus erat notissimus) conatus, à
reuocare volentium, eluderet, secretiore
in Alemanniam peruenit; deinde in Germa-
niam: sicque in Noricum delatus, ibidem ali-
quo, salutarè Euangelij impartiuit doctrinā,
adidit rudi & recens ad Christū conuerso po-
Erat eo tempore Bauariæ Dux insigni pieta-
te & magna potentia vir Theodo; cum alijs re-
bus, cum præcipuè filiorum nobiliumque vi-
rorum virtute, quos habebat ornatissimos, ad-
modum fœlix. Is venientem eas in partes virū
Dei omnibus modis apud se retinere conaba-
tur: sed honores remis, quod aiunt, velis-
que fugientem nec precibus, multò minùs
muneribus permouere poterat, ut institutum
Romam versus iter omitteret, Itaque do-
nis muneribusque ornatum à se dimisit; qui de-
inde in partes filij eius nomine Grimoaldi ve-
niens, fuit ab eo perquam honorificè accep-
tus, & importunis precibus oppugnatus, ut i-
bidem sedem figere, & populo diuini verbi
pabula administrare dignaretur. Sed cum fru-
stra viri sancti aures ijs precibus pulsaret, fe-
cit quidem ei copiam abeundi, sed ita tamen,
ut etiam habitatoribus Alpium tam Venusticæ
vallis, quam alijs circumquaque mandaret, ut
reduntem ex Italia interciperent, & ad Prin-
cipem Baiuorum perducerent.

Igitur cœptum iter prosequens vir Dei, cū
Bretones peruenisset, coactus fuit quadam in
sylua, tempore, ut credo, ciuitate exclusus per-
noctare. Ibi verò dum custodes equorum, pro-
fundo oppressi somno, equos pabulatū, incau-

*In Norico
predicat
verbū Dei.*

*Theodo Ba-
uariæ insig-
nis Dux.*

*Grimoaldus
filius Theo-
donis.*

tius vagari permittunt, vrsus è latebris prorū-
pens, caballum viri Dei discerpit, eiusque car-
nibus exhaustum longa inedia ventrem ad sa-
tietatē implet. Mane factō, Ansericus viri san-
cti minister vrsū equo humi strato insidentē,
nec semiesam prēdam quanquam satur desere-
re volētem inuenit. Quo sanē nuncio tristi ad-
modum ad Corbinianum delato, mādāt is An-
serico, vt vrsū flagello acriter cedat, & lig-
nariam sellam ei imponat; sicque cum ceteris
caballis onustum deducat. Horruit primò ad
mandatum minister; sed hortante & metum
demente viro sancto, paruit is; & feram bestia
farcinis onustam Romam vsque perduxit: vbi
à Corbiniano in viam suam dimissa, consuetas
latebras petiuit.

*Vrsū cogit
ferre farci-
nas Roman
vsque.*

*Petit à sum-
mo Pontifice
ab Episcopa-
tu absolutio-
nem, sed non
impetrat.*

Itaque prospero itinere Romam delatus vir
Dei, coepit Pontifici fufis lachrymis cunctas a-
nimi sui aperire angustias: quomodò nō imme-
ritò ex blanda & fucata honorū specie, anime
sue ruinam & sempiternum interitum perti-
mesceret. Petere igitur atque orare, vt vel co-
nobiū aliquod ingredi, vel syluā aliquā inha-
bitare permetteret. His auditis, Pontifex cōuo-
cata Synodo viri sancti postulata exponit. Sed
omnes vna voce reclamant, multis Scriptura-
rum testimonijs confirmantes, indignum esse
talem tantumq; pastore oues sibi creditas de-
serere velle. Quorum verbis se victum cōside-
rans, animū ad intermissa honoris munia ob-
eunda tristis resumpsit: seq; in viā tradens, cum
ad castrū Magienſe venisset, fuit à custodibus
Grimoaldi interceptus, ibidemque volens mori
lens, tandiu detentus, donec Bauariæ Dux ab-
eundi

bris prout
 iusque car-
 trem ad sa-
 us viri sap-
 o infidens
 tur desere-
 o tristi ad-
 adat is de-
 dat, & in-
 um ceteru
 primò ad
 & metum
 ram bestia
 duxit: ubi
 consuetas
 elatus vir
 cunctas a-
 nò imme-
 cie, animæ
 um perti-
 ut vel co-
 quā inha-
 ifex cōvo-
 ponit. Sed
 Scriptura-
 gnū esse
 editas de-
 m cōfide-
 nuntia ob-
 dens, cum
 iustodib
 olens no-
 e Dux ab-
 eundi

ei potestatem faceret. Quæ vir Dei impedi-
 ta viæ suæ diligenter pertractans, cōfide-
 re diuinæ virtutis gratia vacua non fuisse.
 enim ad B. Valentini confessoris sepul-
 crationis ergo se cōtulisset, cerneretq; ter-
 ram vniuersam frugibus & syluis non minus
 Dei cultum quam ornatum præclare distin-
 da, cogitauit eo in loco secretum sibi domici-
 lium condere: si tolerabili aliquo precio eū sibi
 comparare posset. Hæc cogitantē Grimoaldus
 dum missis nuncijs summa eū veneratione ad
 se deduci præcepit. Tū vir Dei parere coactus,
 ad principem mæstus perrexit. Sed ut palatio
 eius appropinquauit, dixit cuidam, qui princi-
 pi a cubiculis erat, se nequaquam faciem illius
 videre velle, nisi lasciuam coniugem, quam
 post obitum fratris sui Theodoaldi, vi-
 diam copulauerat, à se expelleret. Perculit
 ex viri Dei sententia vtrumque grauiter; &
 cum Grimoaldo salutarem timorem, tum
 Philrud (hoc namque illustri faminae nomen
 erat) acrem sanè inuidiæ flammam submini-
 strauit: prorsus ut certa de nece viro sancto in-
 ferenda consilia captaret. At ille, funestæ He-
 rodiadis nihil vel minas vel insidias veritus,
 persistit in sententia, diebusque quadraginta
 continuis, quibus illorum conspectum auer-
 satus est, eos ad diuortium tam execrabilis cō-
 iugij monere iugiter non destitit. Tandem ve-
 ro ad promissionem separationis perduxit v-
 trumque; positq; ob oculos tremendo Dei iu-
 dicio, eò poenitudinis ac doloris permouit, ut
 humi prostrati ambo, extēsis ad pedes eius bra-
 chijs, profuso lachrymarum imbre reatū suū
 agno-

Oyat vir san-
 ctus ad S.
 Valentini se-
 pulchrum.

Grimoaldus
 duxit uxore
 defuncti fra-
 tris sui.

Hortatur
 eos constan-
 ter ad sepa-
 rationē Cor-
 binianus.
 Ecce insigne
 exemplum
 poenitentie.

agnoscerent: ultroque poenam, ut vocant, satisfactionis postularent. Quos vir Dei peramanter amplexans, blandis pijsque monitis in viâ salutis æternæ deduxit, & ab omni delicto vehementer deterruit. Verum cum non longius (ut par erat) à se fæminam illam Grimbaldus ablegasset, reuersus ad vomitum, vlciscētamine, in se suosque (ut infra patet) Dei vultum miser expertus est.

*Ecclesia S.
Marie Frisinge
quid dedit Dux
Grimoaldus.*

*S. Corbinianus
Episcopus Frisingensis.*

Porro cum antea loci amœnitate, tunc multo magis egregia vtriusque pietate permotus fuit vir Dei, ut in Magiensi confinio celestis domicilium construeret, & vniuersam gentem illustriore æterni Dei cognitione instrueret. Itaque in loco, cui Camina nomen, inter duos riuulos Timonem & Finalem, ipse Grimoaldus, agros, prata, & vineas cum parte Alpium emit viro Dei, à loci illius possessoribus; quæ Corbinianus Deo, & Ecclesiæ Virgini Mari in Castro Frisingensi sacræ cōsecrauit: exstructoque habitaculo, basilicam sub Valentini & Zenonis patrocinijs ædificauit; totumque locum illum, pomiferis confitum arboribus, cum Dei cultoribus, tum ipsis in primis pauperibus reddidit sanè vtilissimum. Tenuit deinde ibidem cathedram pontificalem Corbinianus, & rem Christianam multiplicauit egregie: tanto ipsius Grimoaldi gaudio, ut eum nō modo tanquam amicum amaret, sed etiam parentis instar coleret & obediret.

Quadam die cum vir sanctus vnà cum Principe cibum sumpturus appositas dapes Cruce de more consignasset, Grimoaldus dilecto filii cani panem per iucuriam proiecit. Quod

aspexit Corbinianus, indignatione commo-
 tripodi calcem impegit, mensamque argē-
 vasculis refertam evertit: simul ex scamno
 ciliens domo exiuit, dicens cum eo se vltre-
 panem sumere nō velle, qui cani eū proij-
 re veritus nō esset. Ea res mulieris sopitum
 ante furorē nouis inuidiæ facibus suc-
 cedit, inflammauitq; adeo, vt principem iner-
 tia & soliditatis arguere non dubitaret, si ho-
 minem illum non vni mortis supplicio obno-
 xum, continuò nō plecteret. At princeps pru-
 denti secum animo expendens non parui mo-
 menti rem esse, virum sanctum & summū Dei
 amicum offensum habere, ilicò cum primati-
 bus palatio egressus viri Dei se vestigiis pro-
 secutus, satisfactionē spondēs, si osculū pacis à
 beato antistite impetraret. Recepit eū tandem
 amplexus, redijtq; pariter ad mēsam subuersam;
 nihil non faciens, vt peccati horrorem princi-
 pibus antè omnia salutarem incuteret.

Porro erat in vicino monte oratorium bea-
 ti Stephani: in quo vir Dei Diuinas laudes per-
 solvere consueuerat. Cum autem ministri de
 aquarum penuria propter altitudinem montis
 (quod ibidem eam quotidie ferendo lassaren-
 tur) murmurare cēpissent, vir sanctus quodam
 die diluculò consurgens, solus montis latera
 circumiens, in plaga meridiana ad orationem
 humi se prostrauit. Qua cōpleta, baculū quo
 sustentabatur in terram defixit. Cumque pau-
 lū perfodisset, tanta mox ex eadem fouea
 aquarum emanauit abundantia, vt ad totius
 oratorij ministerium sufficeret: insuper & vs-
 que ad montis imam crepidinē deflueret. Qui
 fons

*En quanti d-
 lim etiā viri
 principes, sa-
 cerdotum
 bonorum a-
 micitiā se-
 cerint.*

*En in signe
 miraculum
 in excitando
 fonte.*

ons usque in præsens perdurans, intuitu oculis veritati testimonium perhibet.

Cum die quodam vespertina hora ad ecclesiā beatę Virginis properaret, ecce mulier quędā rustica maleficij suspitione laborans ei obuiam perrexit, carnibus delicatis, grato utpe-
rabat antistiti munere, onusta. Qua visa, vir Dei ex baiulis inquirere, quinam esset illius aduentus. Ad hæc mulier gloriabunda sancti respondit, se quandam principis sobolem demonum illusionibus in iuuentute circumuentam, suo carmine suisq; artibus ad salutem perduxisse, indeque xenia illa consecutam antistiti suo impartire velle. Quib⁹ auditis, vir Dei vehementer expauit, ac protinus ex equo desiliens, magam illam proprijs manibus grauitè cecidit, & xenia ad portā ciuitatis pauperibus distribui curauit. Socia verò antiqui serpentis sparsis crinibus, cruenta facie principis se obtulit conspectui. Quam ita flentem incesta vxor conspiciens, diabolico furore mirabiliter incensa, vix sibi à manibus episcopo inferendis temperare poterat: sed principis vindictā verita, in præsens quidem sibi temperauit; Ninotamen, qui ei à secretis erat, occultè præcepit, ut quouis modo recedentem ab ea villa antistite interimeret. Sed antistes cum insidiarū mulieris ei innotuissent mature percussoris manus declinavit: & Grimoaldo imminentem interitum prophetico spiritu significauit. At princeps, cognitis insidijs, vehementer indoluit, nullumque non mouit lapidem, ut vir Dei ad regiam rediret. At ille, Iezabelis pessimę mulieris insidias, & declinandas, & breui diuinā vindi-

*En quā
execratur
artem magi-
cam.*

*Necem sibi
structam e-
madit.*

intuentiu
et.

ora ad eccle-
mulier que
orans ei ob-
grato vt spe-
qua visa, vir
n esset illis
nda sanen-
olem demo-
tumuentam,
tem perdu-
am antistiti
vir Dei ve-
uo desiliens,
uiter caci-
peribus di-
ni serpentis
pis se obtu-
ncesta vxor
iliter ince-
rendis tem-
icta verita,
; Ninota-
recepit, vt
la antistite
a mulieris
manus de-
em interi-
. At prin-
indoluit,
vir Dei ad
ssimæ mo-
ui diuina
vindi-

dicta terminandas, respondit. Nec irritum
viaticinum.

Nam primò filius eius, quem nefando car- *Grimoaldus*
mine mulier nefanda incantauerat, rebus ex- *miserè in-*
cessu humanis; eoque mortuo, Grimoaldus *terfiscitur.*
insidiatoribus interfectus est. Ninus ve-
ro, qui necem episcopo machinatus erat, cum
ventrem purgaturus secessit, lancea percus-
sus interiit. Postremò & ipsa Pilidrud Caro-
lum Martellum in Gallias sequens, proprijs
eura substantijs, in extrema rerum omnium
inopia & ignominia vitam finiuit; natiq; illius
ad vnum omnes regno priuati, multo cum de-
decore vitæ terminum clausurunt. Cæterû fan-
ctus antistes in Dei laudibus strenuè persistens,
ab Hucberto, qui deindè ad regni istius guber- *Hucbertus*
nacula successit, summo cum honore reuoca- *princeps.*
tus fuit.

Porro vt instante vitæ termino sibi migran-
dum cognouit, balneo se abluit; capillos totò-
que caput barbamque rasit, ac vestibis denique
sacris indutus, oblato sacrificio, viaticum pro- *En mirabile*
prijs manibus recepit. Quo ritè cõfirmatus, & *sancti viri*
domum regressus, omnis planè doloris expers, *obitum.*
postquàm se semel iterumq; Crucis signo mu-
nisset, beatum Deo spiritum tradidit. Et quidè
tunc fuit corpus in Ecclesia Dei genitricis à mi-
nistris sepultum. Sed mox pluuia atque pro-
cella continuis triginta diebus totidemq; no-
ctibus est subsecuta, donec beati viri corpus in-
de Magias, quemadmodum in vltima volunta-
te cauerat, transferretur. Itaque tricesimo obi- *Miraculum;*
tus sui die de humo eleuatus, integra adeò &

viui-

viuida forma inuentus est, vt cuncti eum spiritum ducere existimarent. Cum verò corpus eius plauastro impositum summo cum honore & festiuo cantu Magias veheretur; accidit vtriusque puellæ in via fortè consistentes sermones inter se varios conferrent. Viso autem antistitis funere, earum altera nefando sermone, ab insita linguæ petulantia, non est verita dicere, se suæ lasciuia atque immunditiæ episcopum socium habuisse. Protulit illa verba improbandè quidem, magis vt fociam deludere, quam antistitem eius criminis ex animo accusare vellet; statim diuina vindicta suum ipsa femur dexterum incuruatum ac planè rigidum sensit: prorsus vt reliquo vitæ tempore claudicantem gressum binis firmare baculis cogeretur.

Quedam ob lasciuum sermonem diuinitus castigatur.

Calidus sanguis fuit de naribus diu defuncti.

Locus sepulture eius miraculis celestis.

Eadem etiam in translatione binis vicibus calidus de naribus viri sancti guttatim fluxit sanguis; ac alijs insuper in itinere miraculis à Deo illustratus, tandem honorificè in Ecclesia Valentini ab eo constructa conditus est. Vbi ad illud vsque tempus quicuit, quo ab Aribone tertio eius, in sede pontificali, successore, generali Synodo congregata, ac triduo remanente peracto, non sine reuelatione, ex Magico ciuitate, Frisingam translatus, eximjs in itinere miraculis clarum in Ecclesia Virginis Martris, vbi primò sepultus fuerat, recondidit; ad gloriam nominis Christi sempiternam, omniumque credentium consolationem: quibus illic sanitates iugiter conferuntur.

SIGNÈ MARTYRIVM SS. IO-

annis, Petri, Dorothei, ac Sociorum, Nobilium
 ac Aulicorum: ex libro 8. Historiæ Ecclesiasti. Vide Tom.
 Eusebii Casariensis. Coronati sunt anno Chri- 2. Annal.
 sti Domini 302. Dioclet. & Maximiani. Impp. C. Baron.
 19. Marcelli Papa 6.

EODEM quidem tempore, cum salutaris
 passionis Dominicæ festum iam pro fo-
 ribus esset, omnibus in locis palam per
 literas edictum fuit, ut deiectis solotenus ec-
 clesijs, scripturæ igne absumerentur, & qui ho-
 mores adepti fuissent, omnibus ornamentis
 turpiter spoliarentur, & priuati, si modò in
 professione Christiana perstarent, libertate
 penitus priuarentur. Ac primùm edictum con-
 tra eos editum, tale fuit. Non longo tempore
 post, alijs literis mandatum est, ut omnes ec-
 clesiarum præfides, vbicunq; gentium, pri-
 tum conijcerentur in vincula; deindè omni-
 bus adhibitis machinis, idolis victimas immo-
 lare cogerentur.

Simulatq; edictum contra Ecclesias Chri-
 sti editum, in Nicomedia propositum erat, vir
 quidam non obscurus & ignobilis, sed, ut ho-
 minū fert opinio, longè illustrissimus, incredi-
 bili amore erga Deum & ardenti fide incitatus,
 occurrit in medium, & illud in aperto &
 publico affixum, tanquam profanū & maximè
 impium, manu auellens dilacerat; idq; cum
 duo ex Imperatoribus in ciuitate adesset: quo-
 rum alter ætate præ cæteris prouecta, primum
 imperij gradum, alter quartum ab eo obtinuit.
 Iste primus martyrū, qui tum occubue-

D d d runt,

9. Septē.
 Impium de-
 cretum Imp.
 contra Chri-
 stianos.

Item aliud
 contra Epi-
 scopos.

Ecce pium
 zelum Chri-
 stiani cuius
 dam, nomine
 Ioannis.

runt, ad hunc modum eximiè nobilitatus, taliaque cruciamenta perpeffus; qualia erat verisimile eū, qui fuisset in eiusmodi facinore deprehensus, subiturum, tum constanti & virili animo, tum pacato & tràquillo, ad extremum vsque spiritum constitit.

*Eximia vir-
tus S. Doro-
thei.*

Ex omnibus porrò, qui vnquā vel apud Græcos, vel apud Barbaros propter animi magnitudinē illustres, & hominū sermone celebrati sunt, nullus cū diuinis & eximijs nostri temporis martyribus Dorotheo & suis sodalibus, Imperatorum ministris, comparari potest. Qui quidem cū summum honorem apud dominos adepti fuissent, & amore essent apud illos liberis proprijs & ingenuis nō inferiores, probra & afflictationes pro pietate corporib. impositas, noua & multiplicia mortis genera cōtra ipsos excogitata, splendidiore reuerā extimarunt diuitias, quā gloriam, quā delicias, quib. hominum vita solet diffluere, Mortem igitur vnus ex illorum numero, qualis fuerit, commemorare placet, eamque lectoribus spectandam relinquere; vt indē, quæ reliquis etiam eius sodalibus contigerint, animaduerti possit.

*Horrendi
cruciatu
Petri mar-
tyris.*

Quidam illorum in ciuitate suprā commemorata coram Imperatoribus, quos diximus, in medium adducitur. Qui cū iussus idolis immolare, omninō recusaret, mandarunt nudum in sublime tolli, ac flagellis eouſque toto corpore dilaniari, quoad supplicio euectus, etiam animo inuito, quod erat imperatum, præstaret. Sed vbi ista perpeffus, constans & immutabilis persisteret, de reliquo ossibus eius im-

me denudatis acetum fale permistū in cor-
poris membra cruciatu attenuata, & propè cō-
fecta, infuderunt. Atque vt istos dolores
protriuerat, & veluti pedibus conculcarat, in-
de craticula & ignis in medium trahuntur, &
liquor eius corporis, tanquā carnes ad com-
edendum paratæ, ignis incendio non raptim
(vt breui ē vita decedens, omni dolore libera-
retur) sed paulatim absumptæ fuerunt. Neque
qui eum imposuerant in rogi, etiam post tot
tamque graua cruciamenta ei vllum respiran-
di locum dare in animo habebant, nisi prius i-
plorum imperata facturum annueret. Sed ille
proposito suo mordicus adhærescens, victor in
tormentis animam efflauit. Tale vnus regio-
rum famulorum martyrium extitit; appella-
tione sua (Petrus enim nominatus fuit) reuera
dignum. Ceterum Dorotheus, Gorgonius, alij-
que non pauci ex Imperatoris familia, atrocissi-
mis cruciatuum pariter generibus excarnifi-
cati, vitæque spoliati, diuinæ victoriæ, inuicti
Christi athletæ, præmia reportarunt. Porro
plura de his martyribus lector inueniet in hi-
storia Indes & Domnæ 27. Decemb. Tom. 4.

VITA S. AVDOMARI, EPISCOPI Vide Tom.
Morimensis: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Sur. 8. Annal.
Excessit ex humanis anno Domini 695. C. Baron.

BEATVS Audomarus antistes, nobilibus 9. Septē.
& secundum seculi dignitatem inclytis,
atq; in fide catholica eruditus, ortus pa- Patria &
rentibus, haud ita procul à Costantia, eo loco, parentes S.
qui Aurea Vallis nuncupatur, vitæ initium Audomari.

Ddd 2 auspi-

auspicatus est. Pater eius Friulphus, inter suos clarus, mater Domita, æquè nobilis foemina, cum in se cuncta pietatis ornamenta à teneris egregiè tutati fuissent, tum eadem omni studio atque diligentia Audomaro puero vna cum lacte instillare non destiterunt. Erat enim vnicus illis filius tenerè admodum, vt fieri solet, dilectus. Igitur cùm optimæ indolis puer naturæ adiumentis, & parentum disciplinæ, adulta iam ætate raram quandam & pietatis & eruditiois in se speciem exprimeret, defuncta tandem Domita matre, ipse soli Christo deinceps seruiturus, haud difficulter parentem ad idem suaue iugum proprijs humeris imponendum permouit.

Matt. 19.

S. Audomarus vna cum parente monasterium ingreditur.

S. Eustachij vita habetur 29. Mart.

Ambo igitur, & Friulphus parens, & Audomarus adolescens, calore diuini amoris mirabiliter incensi, illud Saluatoris: Vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & veni, sequere me, alacri sanè mente adimplentæ ad Christi militum illic celeberrimum sese contulere monasterium, quod Luxouium vocant, à B. Columbano in Burgundionû regione quondam exstructum. Præerat tunc illi coenobio beatus Eustachius egregia sanctitate vir; qui vtrumque peramâter amplexans, optimis sanctissimisque monasticæ disciplinæ institutis informauit: prorsus vt nihil ijs in sancta illa congregatione ornatius nihil castius, nihil in Dei obsequio feruentius esset.

Præcipuus tamen maximarum virtutû splendor in Audomaro relucebat: adeò vt fama eius longè lateque diffusa ad Dagoberti quoque Francorû Regis notitiam perueniret: qui nullo modo

s, inter suos
lis foemina,
nta à teneris
omni studio
vna cum la-
at enim mi-
t fieri solet,
olis pueri
disciplinis
& pietati
neret, defun-
Christo de-
er parentem
meris impo-

ns, & Ando-
moris mira-
ade & vende
us: & veni,
plentia ad
um sese con-
um vocant;
gione quon-
li cœnobio
ate vir; qui
optimis fan-
æ institutis
n sancta illa
us, nihil in

irtutis splē-
rt fama eius
eri quoque
r: qui nullo
modo

modo tam præclarum lumen in angulo latere
passus: sed ad Taruanensis vrbis populum,
Nichario Nouiomenfi antistite hoc ipsum ob-
tinere & instanter postulante, instituendum gu-
bernandumque euocauit. Non potuit ille Re-
s non parere voluntati; qui hoc vnum die no-
neque precibus & lachrymis apud Dominum
agebat, vt populi peccatorum sordibus foeda-
ti, & in dæmonis seruitutem sua ipsorum vo-
luntate redacti, Christi gratia mundaren-
tur, veramque libertatem, quæ in observatio-
ne Christianæ disciplinæ sita est, consequeren-
tur. Itaque Audomarus ad Taruanensem cathe-
dram cum auctoritate prouectus, diuini verbi
semina in credentium pectora deiicere, ani-
marum & corporum languores sanare, capti-
vos & vinctos redimere, viduarum ac inopum
maximè curam gerere, plebem sibi commis-
sam ad aternæ vitæ pascua inuitare; ac postre-
mo inuicta animi virtute immensos labores
decurare: quò gentem horrendis ignorantiae
tenebris occæcatam, Euangelicæ veritatis lu-
mine collustraret.

Quancquàm enim longè antè eius aduentum
plebs Taruanensis à beatissimi martyris Dio-
nysij socijs Fusciano & Victorico verbum Dei
accepisset, mox tamen à martyrio eorum ad
dæmonum cultum relapsa fuerat: & idola sa-
crilega gens denuò erexerat. Ea verò diuinus
Audomarus denuò euertere, & igni obijcere;
sacrilegoque cultu ab vrbe funditus exturba-
to, populum ad salutaria Christi dogmata op-
portunè importunè inuitare. Nec defuit præ-
dicationi eius diuina virtus; quæ & miraculo-

*Audomarus
fit Episco-
pus.*

*Taruanenses
populi Euan-
gelium pri-
mò accepere
à Fusciano
& Victori-
co.*

rum gratia, & occulta quadam Numinis vigetis perfidiam expugnabat. Puer quidam contra viri sancti iussum nauiculæ lustrabundus se crediderat. Et ecce ludentem illum in ripa fluminis, vehemens ab improviso ventus pervastum pelagus, tumescentibus haud semel in a-pertam nauiculæ perniciem vndis, ad Saxoni- usque regionem abripuit. Ibi verò consistens, non minori se periculo, ob infesta latrocini- loca, se expositum cernebat, quàm in vasto gurgite perpeffus fuerat. Itaque miser mortis vndique anxietate circumuentus, B. Audoma- ri confusus meritis, denuò se vndis sauientibus permittere potius, quàm præda raptorū fieri de- creuit. Et ecce benignissima Christi misericor- dia adiutus, quàm illi dubio procul precibus & lachrymis Audomarus obtinebat, nauicula, remis, velisque planè destituta, prospero cur- su pelagus emetitur; donec ad eum rediret portum, vnde eum valida venti vis extruserat; vbi Elua fluuiolus in mare euoluitur. Est & aliud miraculum quo Dominus, quantis esset ornatus meritis antistes, testatum facere vo- luit. Cùm aliquando propinqua vrbi diocesis suæ loca peragraret, circa horam diei sextam, sub patulæ arboris tegmine dedit se sopori, haud procul à villa, quæ Iormacus dicitur. In- dè post breuem quietem surgens, iubet ex lig- no, Crucis fieri effigiem, eamque sub eadem arbore defigi. Proxima nocte eodem in loco tam ingens lucis refulsit splendor, vt populus admiratione defixus locum illum venerabun- dus accederet, & vota precesque cum lachry- mis Deo nuncuparet. Ibi tunc multò clarius, &

*Ingens mi-
vaculum.*

*Effigie Cru-
cis iubet vir
sanctus fieri.*

Cruceis virtus & Audomari sanctitas cunctis
 nocuit; cum egri debilesque optata protinus
 sanate potirentur. Idem ille locus, etiamnum
 religioni consecratus, eadem virtute præditus
 præhibetur.

Hæc aliaque, quæ literis mandata non sunt,
 virtutis indicia exhibente Audomaro, venere
 ad eum viri tres ex Constantiensi territorio,
 Mummolinus, Bertramnus & Bertinus, erudi-
 tione non minus quam pietate ornati: qui cum
 se de Evangelicæ predicationis & aliorum la-
 borum omniū socios sanè præberent fidelissi-
 mos, accidit, ut Adroaldus quidam reb. locu-
 ples, stemmateq; mundanæ nobilitatis clarus,
 in infelici dæmonum cultu ad Christi sacra-
 transiret: omnesq; suas facultates, diuini amo-
 ris studio inflammatus, & villam Sithiu sancto
 Audomaro transcriberet: qui protinus ad rem
 Christianam magis magisque multiplicandam,
 magnificum in ea templum Virgini Matri sa-
 crum exstruxit.

Ita ad culmen breui perducto, & Sanctorum
 reliquijs alijsque pietatis adminiculis & or-
 namentis præclare instructo, multò adhuc a-
 lacrius ardentiusque in opus incubuit Euange-
 lij: donec omni illa circa regione sub legis Eu-
 angelicæ iugo missa, fides intemerata sceptrum
 sibi vendicaret. Porro sanctus deuexa tum æta-
 te vir, utroque oculorum orbatus est lumine:
 credo ut pia mente clarius illam sempiternæ
 lucis arcem perlustraret, ad quam breui an-
 gelico ministerio assumendus erat. Felix pro-
 fecto ea corporeæ lucis amissio, quæ menti
 celestis luminis adfert copiam maiorem; quo

Ddd 4 Chri-

*Mummoli-
 nus, Bertra-
 nus & S.
 Bertinus S.
 Audomari
 discipuli.
 S Bertini vi-
 ta habetur 5.
 Septemb.
 Adroaldum
 virum nobi-
 lem conuer-
 tit S. Audomari.*

*S. Audomar-
 us fuit cæcus.*

*Obitus viri
sancti.*

Christus Iesus cōspicitur, cæli ostia referantur,

Postquàm verò Morinensis siue Taruanensis cathedra 30. annorum spatio, tanto esset potius præfule, columna illa Dei corporeis destituta viribus, acri cœpit febri pulsari, concuti, atque discrucari. Sub mortem autem ad limina Ecclesiæ debilis progreditur; ibidem post vota precesq; Deo cum lachrymis oblatas, sacrosancto corporis & sanguinis Christi sacramento pectus suum communit beatus senex & abituræ animæ diuinum præbet viaticum. Post quæ rursum lecto domi excipitur, ac paulò post ruptis corporis vinculis, ad æternitatis gloriam in cælos ab angelis trāsferitur. In eius verò egressu, tanta illic extitit odoris fragrantia, ut omnia aromata, omnes balsami & thuris odores vinceret.

*Sepelitur in
monasterio
Sithiensis à
S. Bertino.*

Non latebant hæc beatum Bertinum: sed de ijs diuinitus edoctus, absque mora in ades, ubi funus iacebat, discipulorum caterua stipatus, venit: corpusque illud nulla vnquam libidine pollutum, secum quo par erat honore ad monasterium perpetuæ Virginis absportauit: atq; in monumento cōdidit. Vbi sacræ eius exuvie, multis & præclaris coruscant miraculis.

Haud multò post à die obitus eius duo inter se casu conuenere; quorum alter vasro & versuto ingenio, alterum antiqui seculi virum argenti solidum mutuò rogauit: spōdens ad certum diem bona fide se restitutum. Elapso die, commonefacit hominem debiti. Negat ille debitum, & stomachans grauiter cum viro bono de iniuria expostulat. Respondet alter: Eamus ad venerandum patris Audomari sepulcrum, & liqui-

liquidem iuramento confirmare non dubi-
 eris, quod nequiter fingis, eris à solidi per-
 mitione immanis. Eunt pariter ad sacrum
 templum, sed ante quàm eò ventum esset, credi-
 tus subsistens: Quid, inquit, quiescentis patris
 habuimus loculum? Deus iustus iudex ubiq;
 nec virtus Audomari intra sepulcrum in-
 iusta est. Hoc ergò in loco sancti patris nu-
 mentestificare, & mihi erit satisfactum. Ille
 miser semper æstuantis auaritiæ coëcatus libi-
 dine, verso ad sacrum templum vultu, & sub-
 leuatis cælum manibus, dum vult commotis
 libris periurio se obstringere, confestim cor-
 ruens, & ad extrema perducitur. Oculi crepâtes
 hinc mouentur locis; nerui membrorum om-
 nium soluuntur; spiritus per immensos extor-
 tuatus, tertio die è corpore excedit.
 Quid ob perpetrata facinora, ferrea vinctus
 catena, manicisq; constrictus ferreis, cum ad
 supplicium iuxta beati Audomari fores trahe-
 retur, miser sancti viri patrociniū tacitus im-
 plorauit, omnemq; melioris vitæ frugē pro-
 mittere, si præsens mortis periculū euaderet. Res
 facta admiratione digna. Mox vinculis ad pe-
 des defluentibus, liber ipse celeri cursu ad san-
 cti viri tumulū se recepit, ibidēq; fuso lachry-
 marum imbri, suos tortores miraculi magni-
 tudine retrocedere compulit. Pauca hæc de
 multis libamus obiter; ne, si cuncta, quibus &
 in vita & post mortem claruit miraculis
 referre velimus, infinitam propè
 congeriem adfe-
 ramus.

Ddd 5

PASSI-

*Cauendum
 nobis est, ne
 vnquam fa-
 ctum hoc i-
 mitemur. Is
 enim qui iu-
 ramentum
 postulauit,
 grauius deli-
 quit, quam
 is qui peri-
 rium fecit:
 Nā & alte-
 rius & suam
 animam oc-
 cidit. Habes
 euidentem exē-
 plum apud
 S. Augusti-
 num, Sermon.
 qui est de S.
 Iohan. Bap-
 tistæ decol-
 latione.
 Vinctus, im-
 plorato S.
 Audomari
 patrociniū,
 diuinitum
 soluitur.
 In viuis &
 post mortem
 celeberrimi
 miracu-
 li.*

PASSIO SS. EPISCOPORVM NE-

a Teste C.

Baron. Tom.

2. Annal.

Alius fuit

Nemesianus

in Africa,

martyrij

gloria cla-

rissimus; qui

puer subiit

martyrium:

de quo Au-

gust. Serm.

de Divers.

39. Cap. 3.

10. Septē.

S. Cyprianus

exul propter

Christum

a Hec idcir-

cō Cypria-

nus; quod

et si ipse quo-

que relega-

tus fuisset,

nō tamē sicut

illi fastibus

verberatus,

et metalli,

pena proba-

tus esset.

mesiani, Datiui, Felicis, ac sociorum: Ex Epi-
stola B. Cypriani antistitis Carthaginensis, ad
eosdem data, anno a Salutis 260. Sixti Papa
1. Valer. & Gal. Imp. 6. qua eos ad metalla
damnatos studuit consolari.

GLORIA quidem vestra poscebat be-
atissimi fratres, ut ad conspectum aequi
complexum vestrum venire ipse debo-
rem, nisi me quoque ob confessionem nominis re-
legatum, praefiniti loci termini coërceret. Sed
quomodo possum, repraesentare me vobis, & ad
vos etiam si corpore & gressu venire non datur,
dilectione tamen & spiritu venio, exprimens
literis animum meum, quo in istis virtutibus
& laudibus vestris laetus exulto, & participem
me computans vobis, etsi non passione corpo-
ris, confortio charitatis. An ego possim tace-
re, & vocem meam silentio premere, cum de
charissimis meis tam multa & gloriosa cog-
noscam, quibus vos diuina dignatio honora-
rauit? ut ex vobis pars iam martyrij sui consum-
matione praecesserit, meritorum suorum coro-
nam de Domino receptura? pars adhuc in car-
cerum claustris siue in metallis & vinculis
demoretur? exhibens per ipsas suppliciorum
moras, corroborandis fratribus & armatis ma-
iora documēta? ad meritorum titulos amplio-
res tormentorum tarditate proficiens? habitu-
ra tot mercedes in caelestibus praemijs, quae
nunc dies numerantur in poenis? Quae quidem
vobis, fortissimi ac beatissimi fratres, prome-
rito religionis ac fidei vestrae accidisse non
miror,

Nota qui
mores pro-
uehant ad
martyrij
gloriam.

RV M NE-
rum: Ex Epi-
agimensis, ad
S. Sixti Papae
ros ad metalla

oscebat be-
ectum augu-
e ipse debo-
nominis re-
erceret. Sed
vobis, & ad
re nō datur,
, exprimens
is virtutibus
participem
hone corpo-
possum tace-
ere, cum de
loriosa cog-
atio honora-
ij sui cosum-
uorum coro-
dhuc in car-
& vinculis
appliciorum
armadis ma-
los amplio-
iens habitu-
mij, quot
Quæ quidem
res, prome-
cidisse non
miror,

ut, ut vos sic Dominus ad gloriarum subli-
fastigium clarificationis suæ honore pro-
perit, qui semper in Ecclesia eius custodi-
dei tenore viguistis, conseruantes firmiter
dominica mandata, in simplicitate innocen-
in, in charitate concordiam, modestiam in
militate, diligētiam in administratione, vi-
glantiam in adiuuandis laborantibus, miseri-
cordiam in fouendis pauperibus, in defenden-
da veritate constantiam, in disciplinæ seueri-
tate censuram.

Ac ne aliquid ad exemplum bonorū facto-
rum deesset in vobis, etiam nūc in confessione
vris & passione corporis, fratrum mētes ad di-
uina martyria prouocatis; duces vos exhibēdo
vultis: ut dum grex pastores suos sequitur &
condignis a p̄positis cernit imitatur, paribus
obsequiorum meritis à Domino coronetur.
Quod autem fustibus cæsi prius grauiter, &
fustis, per eiusmodi pœnas initiastis confes-
sionis vestræ religiosa primordia, execranda
nobis ista res non est. Neque enim ad fustes
Christianū corpus expauit, cuius est spes om-
nis in ligno. Quid verò mirum si vasa aurea &
argentea in metallū, id est, auri & argenti do-
miliū dati estis, nisi quod nūc metallorū na-
tura cōuersa est, loca q̄, quæ aurū & argētū da-
re ante consueuerāt, accipere cœperūt? Impo-
suerunt quoque compedes pedibus vestris, &
membra foelicia ac Dei tēpla infamib. vinculis
ligauerūt: quasi cū corpore ligetur & spiritūs;
aut aurum vestrū ferri contagione maculetur.
Dicatis Deo hominibus, & fidem suā religiosa
virtute testantibus, ornamenta sunt ista, non
vincu-

*Sancti mar-
tyres fusti-
bus cæsi.*

*Damnati ad
metalla.*

*Vincti com-
pedibus.*

vincula: nec Christianorum pedes ad infamiam
 copulant, sed clarificant ad coronam. O pedes
 feliciter vincti, qui non à fabro, sed à Domino
 resoluuntur. O pedes feliciter vincti, qui ite-
 nere salutari ad paradysum diriguntur, O pe-
 des in seculo ad præsens ligati, vt sint semper
 apud Dominum liberi. O pedes compedibus
 & transuersarijs interim cunctabundi, sed ce-
 leriter ad Christum glorioso itinere cursum.
 Quantum vult hîc vel inuida crudelitas, vel
 maligna, nexibus vos suis, & vinculis teneat,
 citò à terris & poenis istis ad cœlorum regna
 venietis. Non fouetur in metallis lecto & cul-
 citris corpus, sed refrigerio & solatio Chri-
 sti fouetur. Humi iacent fessa laboribus viscera:
 sed poena non est, cum Christo iacere. Squa-
 lent sine balneis membra, situ & sorde defor-
 mia: sed spiritualiter intus abluuntur, quod foris
 carnaliter sordidatur. Panis illic exiguus: at
 non in solo pane viuit homo, sed in sermone
 Dei. Vestis algentibus deest: sed qui Christum
 induit, & vestitus abundanter & cultus est. Se-
 miton si capitis capillus horrescit: sed cum sit
 caput viri Christus, quaecunque illud caput
 deceat necesse est, quod ob Domini nomen in-
 signe est. Omnis ista deformitas, detestabilis
 & tetra gentilibus, quali splendore pensabi-
 tur? Secularis hæc & brevis poena, quam clari
 & æterni honoris mercede mutabitur, cum se-
 cundum beati Apostoli vocem transformave-
 rit Dominus corpus humilitatis nostræ, con-
 formatum corpori claritatis suæ?

Deutero 8.

2. Corint. 11.

Philip. 3.

*Nota de Mis-
 sa sacrificio.*

Sed nec in illo, fratres dilectissimi, aliqua
 potest aut religionis, aut fidei iactura ferri,
 quod

es ad infamiam. O pedes
 sed à Domino
 vincti, qui tri-
 untur, O pe-
 ut sint semper
 s compedibus
 bundi, felice
 inere curam.
 udelitas, vel
 nculis teneat;
 elorum regna
 s lecto & cul-
 solatio Chri-
 oribus visce-
 iacere. Squa-
 forde defor-
 ur, quod foris
 exiguus: at
 ed in sermone
 qui Christum
 cultus est. Se-
 t: sed cum sit
 e illud caput
 ini nomen in-
 , detestabilis
 dore pensabi-
 a, quam clari-
 bitur, cum se-
 ransformaue-
 nostræ, con-
 iissimi, aliqua
 ctura sentiri,
 quod

illic nunc sacerdotibus Dei facultas non
 offerendi & celebrandi sacrificia diuina.
 laboris, imò offertis sacrificium Deo &
 iosum pariter & gloriosum, & plurimum
 is ad retributionem præmiorum cælestiū
 uturum; cum scriptura diuina loquatur &
 at: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, *Psal. 50.*
 contritum & humiliatum Deus nō despi-
 cit. Hoc vos sacrificium Deo offertis; hoc sacri-
 ficium sinē intermissione die ac nocte celebra-
 tis: hostiæ facti Deo, & vosmetipsos sanctas & *Rom. 12.*
 immolatas victimas exhibentes; sicut Apo-
 ulus adhortatur & dicit: Oro ergo vos fra-
 tres, per misericordiam Dei, vt constituatis
 tempora vestra hostiam viuam, sanctam placē-
 tem Deo: nec configuremini seculo huic, sed
 transformamini renouatione sensus, ad probā-
 dum quæ sit voluntas Dei bona, & placens, &
 perfecta. Hoc est enim, quod præcipuè Deo
 placeat; hoc est, in quo maioribus meritis ad *Merita ope-*
 promerendam voluntatem Dei, opera nostra *rum.*
 proueniant; hoc est, quod solū Domino de
 beneficijs eius grandibus & salutaribus, fidei
 ac deuotionis nostræ obsequia retribuāt: præ- *Psal. 115.*
 dicante in Psalmis & contestante Spiritu san-
 cto: Quid retribuā, inquit, Domino pro omni-
 bus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris ac-
 cipiam, & nomen Domini inuocabo. Preciosa
 in conspectu Domini mors sanctorū eius. Quis
 tam libenter & promptè calicem salutis acci-
 pit, quis non appetat, gaudibundus & lætus,
 in quo aliquid & ipse Domino suo retribuatur?
 quis non preciosam in cōspectū Domini mor-
 tem forititer & cōstanter excipiat, placiturus
 eius

eius oculis, qui nos in congressione nominis
fui desuper spectans, volentes comprobat,
adiuuat dimicantes, vincentes coronat retri-
butiōe bonitatis ac pietatis paternæ remune-
rans in nobis, quidquid ipse præstitit, & ho-
norans quod ipse perfecit? Ipsius enim esse,
quod vincimus, & quod ad maximi certami-
nis palmam subacto aduersario peruenimus,
declarat & docet Dominus in Euāgelio suo di-
cens: Cū autem vos tradiderint, nolite cogi-
tare quomodò, aut quid loquamini. Dabitur e-
nim vobis in illa hora quid loquamini. Non e-
nim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris
vestri, qui loquitur in vobis Et iterum: Ponite
in cordibus vestris non præmeditari excusare.
Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui non
poterunt resistere aduersarij vestri. In quo qui-
dem & credentium magna fiducia est, & culpa
grauissima perfidorum, non credere ei, qui se
opem suam daturum confitentibus pollicetur:
nec rursus eundem timere, qui æternam poenā
negantibus comminatur.

Matth. 10.

Luc. 21.

Matth. 5.

Multi mar-
tyres pro-
miscui sexus
& ætatis.

Quæ vos omnia, fortissimi ac fidelissimi mi-
lites Christi, insinuāstis fratribus nostris; im-
plētes factis, quod verbis antè docuistis; futuri
maximi in regno cælorum, pollicēte Domino
& dicente; Qui fecerit, & docuerit, maximus
vocabitur in regno cælorum. Deniq; exemplū
vestrū secuta multiplex plebis portio, cōfessa
est vobiscū pariter, & pariter coronata est: cō-
nexa vobis vinculo fortissimæ charitatis, & à
præpositis suis nec carcere, nec metallo sepa-
rata. Cuius numero nec virgines desunt; quib'
ad sexagenariū fructum cētenus accessit; qual-
que

ad celestem coronā gloria geminata pro-
 uat. In pueris quoque virtus maior etate, an-
 tuos confessionis laude transcendit; ut mar-
 vestri beatum gregem & sexus & etas om-
 ornaret. Qui nūc vobis; dilectissimi fratres;
 uictricis vigor? quæ sublimitas a-
 quæ in sensu exultantia? qui triumphus
 pectore? vnumquemque vestrum stare ad
 promissum Dei præmium? de iudicij die esse
 securum? ambulare in metallo, captiuo quidē
 corpore, sed corde regnante? scire Christum
 sem esse præsentē, gaudentem tolerātia ser-
 uorum, per vestigia & vias suas ad regna
 eterna gradientium? Expectatis quotidie lati-
 tudinis vestræ salutarem diē, & iam iam
 de seculo recessuri, ad martyrum munera
 domicilia diuina properatis: post has mun-
 dæ nebras visuri candidissimā lucem, & acce-
 paturi maiore passionib. omnibus & cōflictati-
 onibus claritatem; Apostolo contestante & di-
 cente; Non sunt condignæ passiones huius tē-
 poris, ad superuenturam claritatē quæ reuela-
 tur in nobis. Planē quia nūc vobis in precib.
 efficacior sermo est, & ad impetrandum quod
 pressuris petitur, facilius oratio est, Petite
 impensius & rogate, ut confessionem omnium
 vestrum dignatio diuina cōsummet; & de istis
 tenebris & laqueis mundi nos quoq; vobiscū
 negros & gloriosos Deus liberet: ut qui hīc
 caritatis & pacis vinculo copulati, cōtra hæ-
 reticorum iniurias & pressuras gentiliū simul
 stemus, pariter in regnis cælestibus gaudea-
 mus. Haftenus ex Epistola Cypriani:
 Ceterū omnes sanctissimi illi ac præcla-
 rissimi

Rom. 8.

*Pari Marty-
rij gloria co-
ronantur.*

*Hæc C. Ba-
ron Tom. 2.
Annal. anno
Domini
360.*

riffimi Christi confessores, in loco in quem de-
portati fuere, dicto Metallum Siguenſe, aliter
ſigenſe, apud Sigā ciuitatem Mauritaniz Tin-
ginatæ, ex aduerſo Malachæ in Hiſpania ſitæ,
coſummantes agonem ſuū, de longo exantlato
martyrio, parem martyribus coronam retule-
runt: quos omnes anniuerſaria commem-
oratione Dei eccleſia antiquitus venerata eſt,
quarto Idus Septembris.

**MARTYRIVM SANCTARVM VIR-
ginum ſororū, Menodora, Metrodora, & Nym-
phodora. Ex eo quod eſt per Metaphraſt. Coro-
nata ſunt circā Annum Domini 311. ſub Galerio
Maximiano Imp:**

*10. Septē.
Patria SS.
Virginum.*

*Eximia earū
pulchritudo.*

*Fugiant ho-
minum con-
ſuetudinem
& clarent
miraculis.*

TRES virgines ſorores, Menodora, Nym-
phodora & Metrodora, è Bithynia oriū-
dæ, multis & animi & corporis dotibus
egregiè ornatae, ac liberaliter à teneris educa-
tæ, cū adulta paulatim ætate decor & forma
cunctis & admirationi & amorī eſſet, ſtatue-
runt pari voluntate & vnanimi conſenſu, reli-
cta hominum frequentia, in ſacram aliquam
ſolitudinem ſecedere: ne corporis animique
ſpecies ſanè eximia alijs laqueos ad ruinā ten-
deret. Itaque patria Chriſti amore libenter re-
liſta, quendam ad tumulum haud procul à Py-
thijs thermis venerunt: vbi ſeſe ſuaq; Deo con-
ſecrantes, breui tantis euasere virtutibus cla-
ræ, vt morbi quilibet & infeſta hominibus dæ-
monia earum precibus cederent, vt ſanctitatē
earum nequiſſimi ſpiritus lōgè lateq; diſſi-
gant. Hinc cū maxima hominū multitudo
ad eas

cas conflueret, earumque virtutes fama
superiores esse prædicarent; Fronto qui-
m, cui regionis illius administratio com-
missa erat, à maligno dæmone concitatus, mis-
sillo ministris suis, virgines adduci præce-

Nec mora: Sorores liberali specie conspe-
ctui Iudicis oblatae, morum grauitate & vultus
modestia haud parua eum admiratione affe-
cerunt: prorsus vt aliquamdiu morum & verbo-
rum liberalitatem silentio admiratus, durius-
culè quidquam effari erubesceret. Tandem ve-
ro rater ille & callidus antiqui sepentis famu-
lus, mira oris blanditia & omni suauitate fer-
uoribus eas aggressus, in fraudem hoc modo

*Sistuntur
Iudici Fron-
toni.*

inducere conatus est: O charæ puellæ diuino
munere ornatissimæ, profectò & corporis ve-
ludècor, & morum liberalitas & rara pru-
dentia paterno quodam amore me stimulant,
vt tot tantaq; gratiarum munera à dijs immor-
talibus vobis donata, hodie maioribus bonis
& diuitijs quàm maximè cumulata velim.

*Blanditur
eis Iudex.*

Accedite igitur, & dijs antè omnia sacrificium
offerte, vt Imperatoris beneuolentiam as-
sequamini: & maximis donis ac muneribus au-
gè, immortalis gloria celebremini. Sin minus
neceste est, vt immane & crudele supplicium
volcherrimam istam & delicatam vestrà spe-
ciem consumat. Ad hæc Menodora: At nobis,
inquit, nec quæ tu promittis tanquàm magna
admirationem commouent; nec quæ tu rursus
minaris, vllum terrorem incutiunt. Nam frui
quidem diuitijs, & delicijs, & gloria, alijsque
vtilibus & pecuniis voluptatibus, quid quæso

*Addit mi-
nas.*

*Sapientissi-
mè respon-
det Meno-
dora.*

Eec aliud

aliud est, quàm maiora diuturnioraq; apud inferos sibi conciliare supplicia? Porro præsens corporis afflictio, quam tu adeò vehementer horres, breui admodum tempore definitur; & certas æternasque gloriæ coronas nobis conciliat. Castiga itaque, ô Iudex, hunc tibi pulchrum corporis florem, & consume flagellis. Nullum enim ornamentum, nulla monilia vel gemmæ, ita nostra exornabunt corpora ut tuæ plagæ, tua flagella, quæ nos iamdudum propter Christum sitimus.

*Flagrat
martyrij de-
siderio.*

*Menodora
cæditur.*

His auditis, Iudex vehementer excanduit, iussitq; virginē vestib. spoliata à quatuor lictoribus acerrimè flagellari: Dux admodum horæ in supplicio illo expensæ fuere; sed virginis animus inuictus permanens, nè gemitum quidem in atroci adeò supplicio edidit: prorsus ut Iudex ira pariter & admiratione correptus, tormenta multiplicare, ossa contere, roseas martyris genas carnibus nudare iuberet. Illa verò valido & firmo Christi desiderio omni ex parte alligata, spretis cruciatibus, vno Christi nomine sæpiùs in clamato, tandem beatam Deo animam tradidit.

*Felix virgi-
nis decessus.*

*Menodora
corpus hor-
rendis sup-
plicijs defor-
matum pro-
ponit Iudex
alijs forori-
bus ad ter-
rorem.*

Quartò dein die Iudex, accitis sororibus alijs Metrodora & Nymphodora, liuidum illud & omni ex parte con fractum ac vibicibus deformatum Menodora corpusculum, earum oculis miserandum sanè spectaculū proposuit. Cuncti qui aderant vim lachrymarum vel inuiti profundeabant; tetroque illo & miserabili valdè spectaculo, durissimæ etiam mentes ad misericordiam flectebantur: Ioseph sorores, quàm natura vim gratiæ superare cōtenderet, ani-

oraq; apud in-
torro præfens
vehementer
e definitur; &
as nobis con-
hunc tibi pul-
tume flagellis,
la monilia vel
corpora in tu-
udum proper

er excaudit;
à quatuor li-
duæ admodum
têres sed virgi-
nè gemitum
edidit: pro-
ratione corre-
ssa conterere,
nudare iube-
risti desiderio
ticiatibus, vno
o, tãdem bea-

fororibus a-
liuidum illud
vibicibus de-
lum, earum o-
lû proposuit.
narum vel in-
o & miserabili
am mentes ad
forores, quã-
e cõtenderet,
ani-

num ab omni perturbatione inuictum ad-
bant; siccisque oculis miserabile & de-
me, immò splendidum & decorum so-
nis corpusculum contemplabantur: & ar-
entibus animis ad similem gloriam aspira-
unt.

Ea animorum fortitudo licet ingentem Iu-
di admirationem commoueret, nullo tamen
modo perfidiam eius expugnare, vel ad diuinã
genitric cognitionem adducere potuit. Igitur
impotenti iræ indulgens Metrodoram à foro-
re uulsam lampadibus aduri, ferreis premi-
stibus, corpus & ossa confringi, alijsque fa-
ngari supplicijs iussit: donec in Christi con-
fessione præclara virgo & martyr spiritum ex-
halaret.

Interèa Iudex iniquus dedecoris sui impa-
rens, nihil non moliri, ut saltem Nymphodo-
ram à Christi confessione auelleret, eaque
victoria lætabundus exultaret. Blanditijs
igitur, & multis promissis, & amplissimis de-
mum muneribus virginem aggressus, huius-
modi ferè orationem, fraudis & nequitie ple-
nam, instituit: O adolescentularum omnium
pulcherrima, cuius & ætas & pulchritudo vel
ipsos deos amore incendit, tunè me, me inquã,
tui tanquam filie charissime amantissimum, ad
crudele, iustum tamen Imperatorum edictum
itate exercendum cogis? Hei mihi, tunè pari-
tum sororibus dementia, in apertam pestem
& mortem nihil tibi profuturam rues? Quin
potius per tuam istam pulchritudinẽ, per glo-
riam & diuitias tibi constitutas, per antiquum
& illustre genus quo orta es, per omnia deni-

Ecc 2

que

*Martyrium
Metrodore.*

*Blanditiæ
Iudicis ad
Nymphodo-
ram.*

*Constans
Nymphodo-
ra respon-
sum.*

que deorum numina oro atque obtestor, ut ab hac infania ad mentem redeas, & gloria delictijs atque diuitijs securè fruaris. Hæc & alia cum Iudex ficta quadam simulataque mansuetudinis specie dixisset, Nymphodora virgo, Iudicis oratione sprete, ab inuicta animi fortitudine & constantia tale ferè responsum dedit: Insuper tu, me putas à sororum mearum generosa animi virtute & fidei veritate, quam Christus Iesus nostris inspirauit mentibus, degeneraturam? En tibi carnes paratæ pati propter Christum multò magis, quàm tuos punire.

*Horrendi
cruciatui
Nymphodo-
ra.*

Hoc sanè virginis dicto perculsus scelestus, inops planè consilij, cogitationes in omnem partem versabat: ac tandem impio victus furore, virginem in sublime tolli, ferreis vngulis discerpi, vectibus ossa confringi, ceteraque quæ mens furibunda suppeditabat, supplicia inferri curauit: donec inuicta per omnia virgo, pari cum sororibus victoria coronata ad Christum migravit.

Ceterùm feruens Iudicis ira nè tunc quidem conquieuit: sed quas viuas superare non poterat, saltem mortuas penitus delere cogitabat. Accensa igitur fornace, sacras virginum reliquias concremari, & in cineres ac fauillas redigi præcepit. Sed ecce cum Iudex virginibus fortè insultans inflato circà fornacem obambulet animo, ingens repente tonitruum fulgurumque vis ignem fornacis præueniens, ipsum Iudicem, & quæ ei seruiebat, multitudinem corripuit, ac temporis momento in fauillam & fuliginem redegit. Vehemens autem

am pluvia protinùs consecuta, & erumpen- *plio diuina*
 fornacis flammam extinxit, & Christi fide- *in impium*
 us ad virginum reliquias tollendas, hono- *Iudicem &*
 reque tumulandas, tempus præstitit. Tem- *alios.*
 plum autem in hodiernum vsque diem posi-
 tum est in earum sepulchro: innumeris quæ i-
 dem fidelibus præstantur virtutibus cele-
 errimum. Atque ita sanctissimæ virgines & *Innumera*
 glorioso admodum martyrij triumpho incly- *miracula ad*
 te, sorores in vita, sorores in cælis, sorores in *tumulū san-*
 terra multò illustriorem nominis famæque *tarum mar-*
 gloriam in extrema illa, vt mundus reputat, *tyrum.*
 gnomina consecutæ sunt, quàm omnes vn-
 quam reginæ & illustres nobilissimæque vir-
 gines & matronæ ex suo corporis ornatu, ex
 diuitijs & gemmis, ex potentia & honore con-
 sequi potuerunt.

VITA S. SALVII, EPISCOPI ALBI-
 gensis. Ex Gregorio Turonensi Histor. Franco- *Vide Tom.*
 rum lib. 7. cap. 1. Obijt anno à partu virgineo 7. *Annal.*
 17. Temporibus Guntheramni Francorum *C. Baron.*
 Regis.

SALVIUS honestis & claris, vt veri simi- *10. Septēb.*
 le est, ortus parentibus, post diuinarum
 humanarumque rerum scientiam multis
 studioribus adeptam, animum ad iudicialis fori
 negocia applicuit; multoque tempore iuridi-
 cundo cum alijs iudicibus præfuit: ita tamen,
 internus quidam religionis amor illas mū-
 di curas & functiones iudiciales assiduò depas-
 ceret, & pijs stimulis ad monasticam discipli-
 nam incitaret. Itaq; stimulante perpetua qua-
 dam

*Saluius præ-
 est causis iu-
 dicialibus.
 Abijt in mo-
 nasterium.*

Eee 3

Fit Abbas.

dam pietate animum, tandem ruptis mundanæ gloriæ & honoris vinculis, ad monasteriū confugit; in quo post multum tempus in omni sanctitate exactum, defuncto Abbate, illud honoris fastigium subire coactus est.

*Degit in -
clusus &
claret mira-
culis.*

Sed cum ardentissima cælestis desiderij flamma multò acrius animū eius ad solitudinis secessum stimulet, se illo honoris & dignitatis officio spontè abdicauit: & in angustam cellulam abdidit, vt mente libera amplissima cœli spatia facilius peragraret: vbi in maiori virtutum omnium exercitatione degens: etiam infirmis sanitatem conferebat.

Abit è vita.

Quodam verò tempore nimia exhaustus febre anhelus iacebat in lecto, & ecce fuso calitūs in cellulam immenso splendore, extensis ad cælum manibus cum gratiarum actione spiritū exhalauit. Mixto igitur vlulatu monachi cum ipsius genitrice corpus defuncti extrahūt aqua abluunt; & reliquā funeri necessaria, de more peragunt. Manè aut factō, officio funeris præparato, corpus in feretro moueri coepit, ac tandem resumpto spiritu, quasi de graui somno excitatus homo apertis oculis manibusque in altum sublatis, ait: O Domine misericors, quid me in hūc mundanæ habitationis locum redire voluisti, cum melior mihi esset in cælo tua misericordia, quàm istius mundi vitæ nequissima? Stupentibus autem cunctis & attonita mente multa percunctantibus, prorsus nè verbum quidē vllum respondit: sed de feretro surgens, triduo absq; cibo omni ac potu in lectu & lachrymis perseuerauit. Tertio autē die conuocatis monachis & matre ait: Verè cuncta

Reuiscit.

quæ

in mundo cernitis, vanitas sunt, fumus de- *Ecclesi.*
ne & umbra. Foelix ille, qui ea hic medita-
re agit, vnde Dei gloriam in cælo cernere
creatur. His dictis, conticuit: & cunctabūdu
ab imo suspiria traxit.

Porro fratribus importunè, vt exponeret *Mirabilis*
si fuisset, vrgentibus, tandem respondit. Cū *eius visio.*

ne antè hos dies exanimem vidistis, apprahē-
sus a duobus Angelis, in cælorum excelsa sub-
latus sum; ita vt non solū hoc squalidum se-
culum, verum etiam nubes, lunam, solem & fi-
terra sub pedibus habere putarem. Deindè per
portam luce ista clariorem introductus sum in
illud habitaculū in quo omne pauimentū auro
& argento stratum incredibilem ex se lucem
frudebat: quam ita multitudo promiscui sexus
obexerat, vt longitudo ac latitudo cateruæ
porius peruiideri non posset. Cumque nobis
via inter comprimentes ab his, qui præcede-
bant, Angelis pararetur, peruenimus ad locū,
quem iam de longinquo contemplantur: ei-
que superpendebat nubes omni luce lucidior,
in qua non sol, non luna, non astrum cerni po-
terat, sed super his omnibus quiddam naturali
luce splendidiū effulgebat. Et vox procedebat
de nube, quasi vox aquarum multarum. Ibi etiā
me peccatorem salutabant viri in veste sacer-
dotali, ac seculari, eosque mihi, qui præcede-
bant, enarrauerunt esse martyres, ac confesso-
res, quos hic summo excolimus famulatu.

*En cultus
Sanctorum
angelicote-
stimonio cō-
probatos.*

Stans igitur in loco, in quo iussus sum, ope-
ruit me odor nimix suauitatis, ita vt ab hac
suauitate resectus, nullum adhuc cibum potū-
que desiderem. Et audiui vocē dicentē: Reuer-

Ecc 4 tatur

*Recedit ab
eo celestis
odor, quod
secreta cele-
stia reuela-
rit.*

tatur hic in seculum, quoniam necessarius est Ecclesijs nostris. Et ego prostratus cū fletu admodum lugubri sententiam illam deprecari coepi. Sed Domino imperante, & ab angelis ductoribus relictus descendens cum flatu per portam, qua ingressus fueram, huc regressus sum. Hæc eo loquente, stupentibus cunctis, cepit iterum sanctus Dei profusis lachrymis dicere: Væ mihi, qui tale mysteriū reuelare non dubitavi. Ecce enim odor ille suauitatis, cuius vigore in hunc vsque diem cibum omnem potumque fastidio, recessit à me. Sed & lingua mea grauibus operata vulneribus, temeritatem meam castigare videtur. Sed tu Domine nostri cordis mei simplicitatem, ideoque esto mihi propitius, & non me derelinquas iuxta pollicitationem tuam. His dictis conticuit: & cibo cum gemitu & lachrymis sumpto quieuit.

*En tibi veri-
tatem histo-
ria.*

*Fit Episco-
pus beatus
Saluius.*

Vereor nè hæc narratio plus admirationis apud plerosque quàm fidei habitura sit; sed testor omnipotentem Deum, quia ab ipsius ore omnia quæ retuli, audita cognoui. Post multū verò tempus ipse vir beatus cellula sua extractus, ad Episcopale munus vocatus est. In quo, vt opinor, decimum annum cū ageret, inualecente apud Albigensem urbem inguinario morbo, & maxima iam parte de populo illo defuncta, paucis admodum superstitibus vir beatus tãquam bonus pastor ouibus perpetuò adhærens, sine intermissione eos hortabatur, vt orationi vigilijsque instanter insisterent, & iter sibi ad æternitatis gloriam bonis sanctisq; operibus munirent.

Cum

nam autem, ut credo, iam reuelante Domi-
tempus suæ vocationis agnosceret, ipse si-
cophagum composuit; corpus abluit; ve-
m induit; & sic intentum semper cælo beatū
exhalauit. Fuit autem magnæ sancti-
& ab omnibus auaritiæ sordibus alienif-
us. Quidquid enim auri vel argenti oblatū
cupiebat, id protinus pauperibus erogabat.
Cum Mummolus vir patritius multos ab vrbe
captiuos duxisset, ille persecutus omnes rede-
it. Tanta enim gratia & auctoritate apud
omnes libet valebat, ut mira facilitate quidquid
vellet impetraret.

*Felix eius o-
bitus.*

VITA S. THEODARDI, EPISCOPI
Traiectensis & Martyris: Ex ea quæ est per Si-
bertum Gamblacensem in Chron: qui se ean-
dem luculentiori stylo expolisse testatur. Passus
est anno Domini 658. Temporibus Childerici,
Sigeberti Francorum Regis filij, planè impij.

*Vide Tom.
8. Annal. C.
Baronij.*

Quo tempore Clotarius eius nominis
secundus, Chilperici filius, Franciæ gu-
bernacula regebat, Theodardus claro
cum primis stemmate natus, magnum gloriæ &
sanctitatis pondus Ecclesiæ Gallicanæ attulif-
se fertur. Ut primū à pueritia, ad blandientis
mundi voluptates & natura, & amplissimis o-
pibus, magnaque potentia impelli cœpit, pru-
denter sanè egregia indole adolescens ad phi-
losophorum istorum, quos monachos vocant,
scholastica declinauit. Ibi cum aqua sapientiæ
salutaris mentem inebriaret, breui, reiectis ex
tremo mūdānæ voluptatis cogitationibus, eō

10. Septē,

*S. Theodar-
dus fit mo-
nachus.*

Ecc 5

pieta-

Fit Abbas.

pietatis ac religionis euasit, vt inter alios plurimos eximia sanctitate viros, quorū tunc Gallia feracissima erat, Abbatis honore & munere dignissimus haberetur.

*S. Remacius
abdicato E-
piscopatu,
conferi se ad
Stabulense
monasteriū.*

Eam functionem vt præclara cum opinione sanctitatis administrabat, ita fama virtutis eius, omnium sermone celebrata, maiore aliquam in Ecclesia administratione ei postulare videbatur. Id cum Remacium Tungresem antistitem, minimè lateret, & is honorum laborumque pertæsus, vehementi desiderio adtutissimum solitariæ vitæ portum aspiraret, importunis à Rege Sigeberto precibus petijt, obtinuitque, vt subrogato in episcopatum Theodardo, sibi ad Stabulensis monasterij tranquillitatē migrare liceret. Itaq; Theodardus & Ecclesiæ totius consensu, & vnanimi Regis Clerique applausu, ad cathedram perducitur; atque à Cuniberto Coloniensi Episcopo, antistes vicesimus octauus à Materno eiusdem sedis primo, honorificè consecratur.

*Theodardus
creatur Epi-
scopus.*

Et quidem eo munere decoratus, non minùs foeliciter quàm fructuosè commissa sibi Ecclesiæ istius gubernacula tractauit, tantisque virtutum omnium ornamentis decorauit, vt eæteram quæ temporis longinquitate & hominum malitia cōculcata, & per summam iniquitatē Ecclesiæ subtracta fuerāt, ipse in integrū restituerit; aliosque omnes sedis istius antistites & virtutis & cōstantiæ laude anteuerit. Verū Sigeberto Rege egregio pietatis ac religionis protectore ex humanis sublato, impietas, reuulsis æquitatis & iustitiæ, repagulis, palā dominari cœpit. Theodardus aut, qui instar opti-

*Mortuo Si-
geberto im-
pietas reg-
nat.*

astoris cōcreditum sibi gregē intimē dili-
git, paratus animā suam pro ouibus ponere,
mit Regem adire Childericum, & palam de
Ecclesię suę iniurijs cum aduersarijs ex-
calare. Optimam enim prouentuum Eccle-
się partem, Christi inquam patrimonium, pau-
peribus & calamitosus ad solatium relictum,
etiam quidam raptores inuadere & per fas
perque nefas sibi ascribere non dubitabant.
Eam itaque iniustitiam vt argueret, debitoque
implicio apud Regē vindicaret Theodardus,
adire decreuerat. Id cū aduersarios
intimē latēret, & illi causę suę æquitati dif-
fidam pertimescerent, positis opportuno
loco insidiis, virum sanctum ē medio tollere
intendit. Sed vir diuinus; qui cælesti oraculo de
perone sua edoctus erat, nihil eorum insidias
presens mortis periculum veritus, intrepidē
se in viam dedit, obuiumque sibi inimicorum
conueniunt in pago, quem Alifatiam vulgō dicūt,
illius sanē mente ac vultu excepit. At illi
furor & amentia pleni, luporum instar ag-
grem circundant; & pacem eis precantem con-
tumelias afficiunt, ac humi prosternunt. Indē
fructis gladijs sanctum illius caput in frustra
secant, corpusque virgineum membratim di-
scindunt.

Aderat ē famulatio sancti Præsidis puer; qui
solus, cæteris in fugā versis, excubabat ad corp⁹
exanime, & mœrore ac lachrymis opplet⁹, in-
ter planē consilij, varias mente cogitationes
agitabat, quomodō dissecta membra coniun-
geret, colligaretque. Hæc meditabundus per-
tractans tandem surrexit, & ad proximam vil-
lam

*Possessiones
S. Tungrēsis
Ecclesię, ab
improbis oc-
cupatæ.*

*S. Theodar-
dus ab im-
pijs crudeli-
ter necatur.*

lam opis petendæ causa pergere statuit. Cum-
 que aliquantulum itineris emensus esset, con-
 spicatus est mulierculam in gregis custodia
 occupatam, simulque nendo fila de colo dedu-
 centem. Eam blandè compellans orat supplex,
 ut fila aliquot ad Reuerendi Præsulis membra
 frustratim concisa honestè coniungenda sup-
 peditet. Illa, audita antistitis nece, primò per-
 horrescens obstupuit, & fila petèti, quanquam
 non ignoraret id in magnum sui detrimentum
 & capitis etiam periculum cessurum (famula-
 batur namque Dominæ ancilla) suppeditauit.
 Interim puer voti compos cum summa celerita-
 te ad corpus rediret, inuenit duo luminaria;
 alterum ad caput martyris, ad pedes alterum,
 diuinitus collocata. Hoc præclarum sanè mi-
 raculum mox diuina virtus maiori miraculo
 confirmauit. Mulier enim, quæ pensi sui partē,
 pro obsequio illius, puero tradiderat, cum ve-
 speri reuocatis ad caulas ouibus diurnum ex
 æquo pensum Dominæ non redderet, pessimè
 ab ea mulctata fuit. Sed Dominus ancillā frau-
 dis excusare volens, subita oculorum cæcitate
 Dominam percussit; quæ protinùs magno eiu-
 latu exclamans, non modò familiam, sed vni-
 uersam villam ad propriæ miseræ spectaculū
 conuocabat. Ibi cum cuncti attoniti starent,
 nec satis tam subitæ cæcitatē causam explica-
 re possent, ancilla causam exponens hortatur
 Dominam, ut Præsulem sibi reconciliet, & à
 Deo meritis Theodardi veniam postulet. Co-
 git Dominam angustia, ut verbis ancillæ cre-
 dula consulat suæ miseræ. Duce ancilla venit
 ad locum ubi corpus exanime miserabiliter
 disse-

*Miraculum
 circa corpus
 S. Theodardi.*

festum iacebat. Domina profusis lachrymis
num suum fatetur; orat, ut rediuiuo lumine,
ligata suis filis sancti martyris membra vi-
re mereatur. Nec frustra tanti martyris pa-
recinium postulat. Nam inter preces &
larymas deterfa caligine, optata mulieri lux
dij; & debita martyr reuerentia, fama per
vicinam volitante, mirificè accreuit.
Quaquaersum oculos flecteres, concurren-
tium turbas cerneret. Mater familias, quæ cau-
sa testis erat tanti miraculi, totam se reijcie-
bat in gratiam sancti martyris, verbo & exem-
plum inuitans omnes ad obsequium celebrandi
martyris.

Nec mora; Leuato corporis loculo, nunc
illi gaudent succedere vicissim one-
ris corporis ferendi. Gestatur honorificè pre-
cibus tectum velaminibus corpus, & ad locū,
qui Nec dicitur, magno omnium gaudio ad se-
pulturam defertur. Interim coeunt vndique
morum agmina, per merita noui martyris
sepius consequi à Deo morborum medi-
camina. Et quidē quot ibi pietatis opera, quot
sanitatum beneficia, prouenerint Theodardi
patrocinio, testantur multa paralyticorum &
claudorum subsellia, & plurima rerum monu-
menta; quæ ad sempiternam posterorum me-
moriā ibidem ab incolis affixa pendent.

Interea fama longè lateque euagando pro-
fus totam regionem, quam alluit Rhenus,
peruasit; permouitque Vangionum (quam vr-
tem nunc VVormatiam vocant) antistitem, ut
sacrum martyris corpus ex eo loco ad maiore
ecclesiam transportaret. Sed cum concurrenti-
bus

*Caca mulier
ad corpus S.
Theodardi
recipit lumē.*

*Locus pri-
mus sepulta-
re viri san-
cti.*

*Innumera
miracula ad
tumulū eim.*

bus vndique populis ad opus se accingeret; celum subito inhorruit; præsens fulgurū coruscatio oculos omnium perstrinxit; tonitrua solito grauiora aures animosque omnium exterrueret; ac continua nimborum inundatio omnes in fugam verfos ab incepto deterruit.

*S. Lambert.
proficiscitur,
vt recipiat
corpus S.
Theodardi.*

*Tandem ob-
tinet, & Le-
giam, hodie
Leodium
transfert.*

*Vide Notat.
C. Baron. in
Martyrol.
Roman.*

At Lambertus, qui viuente Theodardo erat spes altera Traiectensis ecclesiæ, cum Clero & populo serio agit, vt antistitis sui corpus, tantisque miraculis clarum Traiectum recipiant. Clerus & populus totius rei pondus Lambertus imponunt: qui protinus ad locum, vbi corpus defuncti patris peregrinabatur, contendit. Vbi persolutis, quas filius patri debebat, lachrymis, pandit incolis terræ aduentus sui causam. At illi vno omnes ore contradicunt Lambertus: clamant suum iure esse Theodardum, quem Deus tot illustratum miraculis vltro eis patronum miserit. Cumque hac via nihil se proficere cerneret, paucis post temporis intervallo alios eos aggressus est. Auri & argenti aliarumque specierum congregat ingentem vim, ipsique incolarum animis sæpius delinitis, tandem concupitum diu obtinet reliquiarum thesaurum, eumque cum hymnis & laudibus ad villam publicam Legiam reducit: ibidemque, quo par erat, honore martyrem tumulat.

VITA S. NICOLAI TOLLENTINI;
ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini: Ex ea, quæ est apud V. P. Laur. Sur Excessit corpore anno Domini 1306. Relatus est inter sanctos ab Eugenio Papa, eius nominis quarto, anno Pontificatus XV. Domini autem 1446.

RD I.
 cingeret, cæ-
 lurgū coruf-
 onitrua foli-
 um exterruē-
 tio omnes in
 it.
 eodardo erat
 cum Clero de
 corpus, ut
 ectum recipi-
 ondus Lam-
 d locum, ubi
 datur, contē-
 tri debebat,
 aduentus fui
 radicum Lā-
 dardū, quem
 rō eis patro-
 se proficere
 eruallo alia
 iarumq; spe-
 ijsq; incola-
 em concupi-
 aurum, eum
 lam publi-
 quo par erat,
 ENTINI;
 Augustini: Ex
 cessit e corpo-
 inter sanctos
 quarto, anno
 446.
 la

Ncastro sancti Angeli territorij Firmanæ
 ciuitatis, quæ est in Marchia Anconitana,
 honesta quædam matrona Amata nomine,
 isto tēpore sterilitatis opprobrio obnoxia
 marito suo vixerat; nullis interim nō pre-
 bus ac lachrymis à Domino postulās, vt pro-
 largiri dignaretur, quam perpetuo ipsius
 lequo consecrare posset. Hæc illa assiduò
 recante, nocte quadā angelus Domini vtriq;
 parenti astitisse dicitur; eisq; mandasse, vt ad
 Nicolaum Barrensem properarent cognituri
 quis ex eis propediē nasciturus esset. Ea
 mirificè exhilarati, nihil de Angelica
 missione hæsitantes, sanctum arripiunt i-
 peregrinorum instar ad B. Nicolai Bar-
 nensem perueniūt ecclesiam. Vbi cū ante al-
 teras preces ac munera obtulissent, ex lōgo fef-
 cere dulci sopore corripiuntur. Et ecce
 in habitu Pōtificis visus adeste Nicolaus;
 cuius precibus meritq; innixi in spē concipi-
 endæ prolis veniebāt. Is verò diuturnū eorum
 marem consolans, nascituri pueri prædicit
 sanctitatem; hortaturq; vt disciplinis & exem-
 plis pia eius studia promoueant.
 Itaque parentes pleni gaudio & exultatione
 domum redeūt, moxq; Amata grauida facta;
 tandem parit filium; qui Nicolaus appellatus,
 & literarum studijs adhibitus, vultu & mori-
 bus & rara quadam animi prudentia, magnum
 futuræ sanctitatis de se specimen præbebat. In
 ecclesia adeò pium & deuotum in Deū erige-
 bat animum, vt corporeis etiā oculis Christū
 contempnisset credatur. Hinc cū tot tantisq;
 claris virtutibus cunctis mirificè charus esset,
 in Ec-

10. Septē.

Patria &

Parentes

eum.

Visio paren-

tum Nicolai

Tollentini.

Inuifunt S.

Nicolauum

Barrensem.

Nicolauus

nascitur.

*Fili Canonici-
um.*

in Ecclesia Saluatoris haud ignobili fanè, ca-
nonico vt vocant beneficio honoratus, ad dig-
nitates & opes paulatim peruenit: sed qui in-
credibili desiderio noctes atque dies de solis
caelestis patriæ opibus cogitabat, aliud vitz
institutum iam animo complexus erat.

*Amplectitur
Augustinia-
norum insti-
tutum.*

Accidit interim, vt quidam Prior Ordinis
Eremitarum S. Augustini, vir vitæ meritis &
doctrina eximius, in platea concionem ad-
pulsum de mundi vanitate ac contemptu habu-
ret: quæ animum iuuenis adeò penetravit, in-
flammauitque, vt mox à concione eundem adi-
ret Priorem, & summis infimisque precibus in
eamdem vitæ societatem admitti postularet.
Fuit eius postulato, explorata tamen prius pa-
rentum voluntate, satis benignè factum. Ipse
verò in religiosæ vitæ stadium admissus, mox
ardua quæque sanctitatis moliri opera; carnè
longa atterere inedia; precibus ac lachrymis
insiltere; caelestium commentatione rerum men-
tē ad æternitatis studia assiduò excitare: deni-
que alia instanter agere, quæ ægrè admodum
veterani milites assequi poterant.

*Pia eius ex-
ercitia.*

Cùm autem hisce sanctitatis operibus vitæ
præclarè exornaret, sacerdotio initiatus, ad E-
remum Vallimauensem, quæ iuxta Pisas est,
transmittitur: vbi præcipua quadam deuotio-
ne sibi suisque, ac toti denique Ecclesiæ quoti-
diano Missæ sacrificio consulere studuit. Cùm
verò nocte Dominicæ proximè sequentis, heb-
domadarias sacerdotij sui vices de more in-
choaturus esset, in somno audiuit spiritum,
quendam miserando valdè eiulatu exclama-
tem: Nicolae frater, respice in me. Illo autem
respi-

*Visum vi-
det.*

bili sanè, ca-
 ratus, ad dig-
 it : sed qui in-
 dies de solis
 t, aliud nix
 serat.
 Prior Ordin-
 ta meritis &
 ionem ad po-
 temtu habo-
 netrauit, in-
 e eundem ad-
 te precibus in-
 ei postulare.
 men prius pa-
 factum. Ipse
 dimissus, mot
 opera; carne
 ac lachrymis
 nererù men-
 citare: deni-
 re admodum
 .
 operibus vitæ
 titatus, ad E-
 xta Pisas est,
 lam deuotio-
 nalis quori-
 tudine. Cum
 quentis, heb-
 de more in-
 nit spiritum,
 u exclama-
 . Illo autem
 relipi-

piciente, & ocyus, quisnam esset, percun-
 te, respondit spiritus. Ego sum anima per-
 pini Auxiniensis, quem uiuentem nouisti
 tuum; cruciorque in hac flamma. Pur-
 gatorijs namque poenis misericorditer à Deo
 putata, qui æternas merueram, tuis sanè
 precibus ac Missæ sacrificio liberari potero, si
 hoc charitatis officium præstare velis. Cui
 Nicolaus : Adiuuet te Saluator meus, cuius
 sanguine redemptus es. Ego enim qui ad sum-
 mum sacrificium solenniter faciendum hoc
 præsertim Dominico die, cuius officium mu-
 nere non licet, deputatus sum, Missam pro de-
 functis celebrare non possum. Tum ille : Ve-
 ni, inquit, venerande pater, & vide, num te
 liceat precibus tantæ tamque miseræ mul-
 tudinis, à qua missus sum, assensum negare,
 atque miserum tam inhumaniter repellere.

Alia visio.

Duxit ergò eum ad alteram eremi partem,
 per quamque illam apud Pisas planitiem ei o-
 pandit. Eccè videt promiscui sexûs, diuer-
 se ætatis & ordinis, innumeram multitudi-
 nem, lachrymabili admodum voce eius pre-
 ces & suffragia, ac Missarum præcipuè oblati-
 ones postulantem.

Euigilans autem vir sanctus, totus præ com-
 miseratione lachrymis infusus, omnium Sal-
 uatorem pro eis precatus est. Indè mane facto
 priorem loci illius adiens, visionem pro parte
 exposuit, petijtque vt bona ipsius venia tota il-
 le hebdomada pro defunctis Missas celebrare
 liceret. Annuit eius petitioni Prior, & alio in
 eius locû substituto, ipse animarû istarum pa-
 trocinij ex fide suscepit, bonamque illarû par-
 tem

FFF

tem

*En efficiā
Missæ Sacri-
ficij.*

tem è flammis purgatorijs liberavit. Transacta enim hebdomada, supradicti spiritus peregrini pro impetrata misericordia gratias acturus redijt, magnamque illius multitudinis partem è pœnis acerbissimis ereptam dixit.

*Consobrinus
eius malè ei
consulit.*

At verò tam præclaræ sanctitatis initijs hostis antiquus inuidens, vt olim primum hominem per Euam, ita sanctum virum per eius consobrinum euertere conatus est. Erat is consobrinus, monasterij cuiusdā, quod Sancta Maria Iacobi appellatur, propè Firmanam urbē Praefectus: dolensque Nicolai vicem, quòd ita inedia ac vitæ austeritate exhaustus esset, eum ad monasterij istius bonis secum securè fruendis inuitabat. Sed vir sanctus fraudulenti dæmonis insidias pertimescēs, in eius monasterij ecclesia ad deprecandū Dominum totum se cōtulit. Et ecce inter oratiōis verba vidit viginti iuvenes in duos distributos choros; qui albis indutis vestibus, ac rutilāte splendore, ter vna voce clamabāt: Tollentini, Tollētini, Tollēini, erit finis tuus. In ea vocatione, qua vocatus es, permanes: in ea namque erit salus tua. Ea visione vir diuinus admonitus, repudiat is ilicō consobrini blandimentis, Tollentiū properauit: vitæque asperitatem, inediam, nuditatē, ceterasque corporis afflictiones tanta contentione resumpsit, vt triginta & amplius annis nunquā carnes, oua, pisces, immò nec poma siuè sanus siuè æger comederit. Quin & præter eum vitæ rigorem, secunda, quarta, & sexta feria, & in honorem beatissimæ virginis etiam Sabbatho, solo pane & aqua victitabat. Sed quid de eius ieiunijs attinet dicere? quando etiam septimo

*Notarāram
eius absti-
mentiam.*

gratis

it. Transacta
itus peregrina-
tias acturus
dinis partem
it.

is inijt ho-
imum homi-
per eius co-
ratis con-
Sancta Mari-
um vrbē Pra-
quod tāta in-
effec, eum ad
urē fruendis
lēti dāmonis
asterij eccle-
um se cōtulit.
viginti iuue-
ui albis indu-
ter vna voce
ollēcini, erit
catus es, per-
na. Ea visio-
is ilico con-
properant.
ditatē, cate-
contentione
nnis nunquā
na suē sanus
ter eum vitæ
feria, & in
m Sabbatho,
quid de eius
am septimo
gratis

ris suę anno tribus cuiusq; hebdomadę die-
is noluit cibum sumere? sanctum Nicolaum
ntificem imitatus, qui quarta & sexta feria
terna vbera recusabat.

Nec verò ieiunio duntaxat & inedia, sed et-
m verberibus & cruciamentis corpus suum
digeat in seruitutem. Corporis enim deli-
cis valere iussis, ferrea carnem domabat cate-
nala, & vigilijs attenuabat: adeò vt à primis te-
nobis precibus sinē intermissione incumben-
tem, Sol matutinus sæpē deprehenderet. Eius
verò orationis studio tartareus dāmon inui-
dens, infesto incurfu sæpē eum impedire, ac
horribilibus interdum formis, durisq; verbe-
ribus fatigare conabatur: ita vt per multos et-
iam dies vulnerum vestigia toto eius corpore
no rarò cernerentur. Neque putandum, quòd
salsis precib. Deo placere vir sanctus studuerit:
Nā vbi res postulabat, proximo cuilibet cha-
ritatis operibus gratificatur⁹ aderat. Aegrotis
perpetuam quasi operam nauabat; eorumque
relinendis corporibus animisq; omni cura ac
diligentia totum sese impendebat. In peregrin-
os ac fratres præcipuē hospirio excipiendos,
mira fuit illius benignitas. Non enim suum il-
lis obsequium, vt hominibus, sed tanquā Angelis
exhibebat.

Fertur præclarū quoddam admirandę illius
sanctitatis documentū cēlitus exhibitū fuisse,
multo antē, quam ex hac vita migraret. Nā eo
in loco, qui postea ipsius monumento cum pri-
mis honoratus fuit, radiantissimum quoddam
sydus apparebat, quotiescunq; ibi precibus vel
rei diuinę operam daret. Luxit autem in eo

*Precum eius
assiduitas.*

*Impedire
eum conatur
Satan.*

*Officia cha-
ritatis erga
proximos.*

*Sydus app-
ret ad moni-
menti eius
locum.*

*Quædam e-
ius miracu-
la.*

*Audit mul-
to tempore
Angelorum
melodias.*

non modò egregius sanctitatis splendor, sed & illustris admodum miraculorum gloria. Inter alia sanè, foemina quædam sanguinis profluio annis quinque miserè laborans, Crucis signo ab eo curata fuit: & paruulus quidam in ignem lapsus & luminibus ab adustione orbatus, pristinae sanitati per eum restitutus fuit. Alios præterea non paucos vtriusque sexus homines edito Crucis signo à diuersis curat morbis: ac languentes etiam animas, & peccatorum contagione fædatas, suauissimis pietatis sue fomentis ad integritatem reuocauit.

Sex antè obitum suum mensibus, qualibet nocte vir diuinus dulcissimas Angelorum voces & cælestem quandam harmoniam audire meruit adeò delectabilem, vt assidue corporis sui dissolutione profusus à Domino lachrymis peteret; quam illi Dominus tâto illius gaudio & animi exultatione concessit: vt nihil dubitarent fratres, quin recta è corpore in cælum migraret. Nam cum imminente mortis hora ab omnibus & singulis dilectis sibi fratribus tanquam multorum criminum reus veniam postulasset, & diuinorum iudiciorum abyssum vehementer formidaret, omnium peccatorum absolutionem, & Ecclesiastica sacramenta sibi ministrari à Monasterij Præfecto humiliter petijt: quibus eximia deuotione perceptis, cum plenus spe, Domini misericordiam sine intermissione imploraret, eccè subito vultu hilari & iucundo insolitam quandam præse ferre visus est lætitiâ. Qua animaduersa, fratres rogârunt quæ res tantoperè illius animum vultumque exhilararet. Quibus ille attonitus sanè,

re iunctis sursum manibus, & oculis stu-
pida quadam pietate sublati, Eccè, inquit,
Christi Iesu Domini nostri præsentiâ; qui
indignû famulû suum ad sempiterna regni
gaudia inuitat. His dictis, exclamans ait:
Domine, in manus tuas commendo spiritum
meum; simulque sancta illa anima corporeis
vincta vinculis ad coelos migravit. Cæterum
obitu illius die, annis admodum viginti cō-
tinuis, innumera miraculorum genera ad eius
monumentum coruscârunt; operante eo, qui
in sanctis mirabilis, facit mirabilia magna
filius.

*Moriturus
videt Chri-
stum.*

*Claret mira-
culu post o-
bitum.*

Psal. 67.

135.

*Martyrium SS. Proti & Hyacinthi, habet Lector
15. Decembris, in vita S. Eugeniæ virginis &
Martyris.*

VITA S. THEODORAE ALEXANDRI-
na: Ex ea quæ est per Simeonem Metaphra-
stem. Est autem hæc diuersa ab illa cuius sit mē-
tio 28. Aprilis.

QVO tempore a Zeno Romano admini-
strabat imperium, & Gregorius Præfecti
in Alexandrina Aegypti ciuitate magi-
stratum gerebat, erat ibidem Theodora eadem
patria & loco oriunda; scemina vt moribus ca-
stissimis & insigni prudentiæ opinione orna-
tissima, ita viro suo, cui sacro matrimonij scæ-
lere coniuncta erat, eximiè chara. At verò
cum (vt quotidianis docemur exemplis) om-
nis inculpatæ vitæ ratio, infinitis maligni op-
pugnetur insidijs, tum quoque grauis in hanc

II. Septeb.

a Imperare
cepit anno
Domini
474. teste

C. Baron.

Tom 6. An-
nal.

Castitas ex-
imia S. The-
odora.

Fff 3

egre-

egregia pietate ac prudentia matronam excitatur tentatio.

*Insidiatur
eius pudici-
tie iuuenis
quidam.*

Erat iuuenis quidam, opum & diuitiarum gloria tumidus; qui stimulis parum honesti amoris acriter incitat⁹, florentē Theodorae speciem miserè deperibat: nihilq; nō per se, per amicos, per extraneos moliebatur, vt illicito & flagitioso castissimæ matronæ cōcubitu fruere-
tur. Illa verò & toto corpore ac mēte nefariū adeò scelus vt perhorrebat: ita iuuenem eius sceleris adiutores modis omnib⁹, pposito extremi iudicij die & gehēnæ timore, ab eo facinore deterrire conabatur. Quin etiā, Erubescere dicebat, vel ipsum solem tanti flagitij testē habere. Quod quidem verbum vna ex lenis, cū alijs artibus, tū magica hanc in rem probè instructa excipies, Sed hoc, inquit, fiat post Solis occasum, quo nec mortalium quisquam, nec Sol huius rei testis sit. Adhibuit deindē cuncta amoris fomēta, ac sensim inter verba pudicissimæ matronæ animum libidine inflammavit: perpulitque, vt cæca mente in medias amoris flammās sese præcipitem daret.

*Detestabilis
mulier eam
pellit in rui-
nam.*

*Redit ad se,
& valde
dolet.*

Sed vix perpetrato facinore, cū absteria caligine, splendor veritatis ad mentem rediret, acerrimo doloris sensu compuncta cruciari animo, & amara admodum duci pænitentia: fixitatis ignominiam, ad quam ex castitatis honore transisset, calido lachrymarum fonte deplorare: hæc & similia effari: O me miseram, ô me infœlicem. Quis mihi tribuat, vt vel in inferno abscondas me Domine, donec pertranseat furor tuus. O peccati foetor, ô deformitas, quæ antè tam speciosa, tam blanda
appa-

arebas . Quid faciam, quo me vertam? O
 mis voluptas, quam acerbos tu mihi dolo-
 ry no momento peperisti?
 Et talibus quidem lamenti peccati facto-
 rum & deformitatem Theodora abstergebat.
 coniunx autem causæ tantarum lachrymarum
 maroris ignarus, eam modis omnibus à tri-
 stitia & fletu, ad gaudium & hilaritatem re-
 vocare conabatur. Sed internus ille conscien-
 tia vermis nullo blandientis mundi gaudia
 foras elici, nulla hilaritate deleri poterat.
 licet illa epulas inter & falsa mundi gau-
 dilia vultu simularet, peccati tamē pru-
 go, pessimi instar ulceris, interiora assiduò
 palcebat, stimulatque; ut convenientē suo
 dolori medicinam maturè exquireret. Nec iā
 fletus assiduo fletu sædata mariti aspectū diu-
 tius sustinebat.

Igitur doloris sui impatiens virilis animi
 femina, viri induta habitu clam fuga salutari
 salutem quærere & hærentem visceribus pe-
 llem medicinæ acrimonia expellere statuit.
 Erat cenobiū cultu ac disciplinæ observantia
 sive celeberrimū, decē & octo miliarib. Ale-
 xandria distās. Eo demū ocyus contendēs, sum-
 mis infimisque precibus introitum precari eā-
 demque disciplinam petere. At verò, qui in
 sacro illo sapientiæ domicilio degebāt, introi-
 tum & communionem vitæ negare, nisi prius
 noctis vnius sub dio excubijs & constantiæ &
 patientiæ documentum daret. Nihil eam tam
 aspera conditio deterruit; sed plena fiduciæ in
 precibus ac lachrymis pernoctavit: ac eadem
 planè nocte præclarum diuinæ misericordiæ

*Conseruatur
diuinitus, ne
à feris lada-*

*Admittitur
in societate
monachorū.
Exercetur
obedientia.*

*Magna eius
penitentia.*

*Meret mari-
tus uxoris
amissionem.*

*Maritus ei
obuiam ve-
niens, eam
non agnoscit.*

testimonium accepit. Nam cum loca illa de-
serta & agrestia ferarum incurfu valde infesta
essent, ipsam ante monasterij vestibulum con-
seruauit, ne à feris discerperetur; quamobrem
monachi, eo facto futuram illius sanctitatem
conijcientes, eam receperunt: ita tamē, ut Præ-
fectus vilissima quæq; munia ei obeunda man-
daret. Versabatur quotidie in horti cura, &
plātandis oleribus, extirpandisq; zizanijs in-
fessam nauabat operā. Culinæ insuper ministe-
rio deputata, alacri animo in cūctis erat sedu-
la: neq; tamen quidquā diuinorum in Ecclesia
operum prætermittebat. Porro cū alij noctis
tempore somno indulgerent, illa, delicti sui
assiduò memor, præcipuam noctis partem in
precibus & lachrymis exigebat.

Interea maritus animi propter amissam cō-
iugem vehemēter saucius, assiduis votis preci-
busq; à Deo petijt, ut sibi manifestū faceret,
an Theodora impuro amore accēsa alium virū
sequeretur. Hæc multis lachrymis die nocteq;
à domino postulanti adfuit Angelus, qui suspi-
cionis depellens molestiam, iussit ut primo
mane ad Petri Apostoli basilicam obuium sibi
attenderet vultum: futurum enim, ut coniūgē
ibi cōtemplaretur. Eodem illo tempore Theo-
dora, Præfecti mandato oleum emptura, cum
camelis Alexandriam abierat. Ad basilicā au-
tē Apostoli veniens, maritum obuium habuit;
quē probè cognitum verbo salutauit. Ille verò
exesam lōgis fletibus & inedia faciē haud ag-
noscēs, vicissim peramāter ei salutē impartijt;
ac multa animi affectus ægritudine, quod con-
iugem, ut sperabat, non inuenisset, domum
rediit.

loca illa de-
valde infesta
ibulum con-
quamobrem
sanctitatem
ramē, ut Prae-
eunda man-
orti cura, &
zizanijs in-
per minito-
tis erat sedu-
n in Ecclesia
m alij noctis
la, delicti sui
is partem in

amissam co-
votis preci-
estū faceret,
a alium virū
die nocteq;
us, qui suspi-
ssit ut primo
obuium sibi
, ut coniugē
ipore Theo-
ptura, cum
basilica au-
ium habuit
nit. Ille verò
cie haud ag-
ē impartire
, quod con-
et, domum
redire

Ibi verò rursus querulis vocibus ac la-
ymis solitudinem suam deplorare, seque
ina promissione frustratum esse lamentari.
ac verò altera vice apparens Angelus eum
crepuit, monuitque ut lamentandi finem fa-
ret; nam, inquit, & coniugem vidisti, & acce-
ab ea dataque salutatione scire debes, eam
monastico indutam habitu ab omni libidinis
cogitatione puram & sanctam in Dei seruitio
vram agere. Ille his auditis, quāquā abster-
sub animo omni suspitione praua, luctum ta-
am deponere nequiuit. Illa verò Christi a-
nemagis accensa, nullum puniendi corpo-
is, cuius fragilitate in fraudem impulsā fue-
ra, vel tempus negligebat, vel locum; adeò ut
hebdomadarum inedia carnem maceraret,
luentem assiduis vigilijs ac precibus ab om-
necogitatione rerum terrenarum ad caelestia
reduceret. Interim ut misericors Deus longa
tus certamina & assiduas lachrymas luctum-
que solaretur, præclaro quodā miraculo eam
illuminare, omnemque peccati rubiginem ab-
sterfam esse declarare dignatus est.

Erat haud procul à monasterio lacus, quem
crocodilus hominibus valde infestum redde-
bat; prorsus ut nemo illac sine certissimo vitæ
periculo iter habere posset. Porro monasterij
Præfectus cum multis indicijs eximiam Theo-
dore sanctitatem notâset, non dubitauit eam
ad lacum mittere, ut ex eo aquam fratrum vsibus
necessariam hauriret. Illa freta in Deum fidē,
obedienciæ opus alacriter arripuit: & intrep-
ide ad lacum perrexit. Interea loci accolæ &
milites, qui à Gregorio ciuitatis Præfecto, ad

*Vide absti-
nentiam.*

*Insignis obe-
dientiæ infi-
gne miracu-
lum.*

Fff 5

laci

laci custodiam pro hominum salute constitui erant, magnis clamorib⁹ eam reuocare & manifestum exitium denunciare. At illa, surda aure clamores pertransiens, ad lacum peruenit: & ecce bellua sanctam suo dorso excipiens, cum aquam hausisset, illam in terram exposuit. Tunc illa, belluam increpuit; quæ (dictum mirum) ad verba sanctæ disrupto ventre, effusisque humi intestinis, simul cum vita nocendi finem fecit.

Fratrū quorundam erga eam malevolentia.

Quæ res cum omnem illam regionem celebri sanè fama peruagaretur, ac Theodoræ sanctitatem ad cælum vsque attolleret, cum quosdā monachos inuidetiæ stimulis incitauit, ut sanctam illam omniū præconio mirificè celebratam, celeri morte absumeret. Itaq; habito inter se nefario consilio, sanctam euocant; traditisq; epistolis ad quoddā monasteriū eam noctu ablegant; specie quidē, ut res quasdā necessarias celeriter expediret: re autē vera, ut in ipso itinere, quod infinitis ferarum incurfibus erat expositum, præda bestiis fieret. Sed frustra has insidias moliebatur aduersarius in eam, quam omnipotentis dextera protegebat. Nam & simplici animo, & ad quosuis obedientiæ labores promptissimo, viam iniit; mox errati fera quædam se comitem præbuit, eamq; sine vllō errore ad monasterij fores, ad quod missa fuerat, deduxit. Cumque illa ad Præfectum vnā cum literis festina pergeret, fera bestia diurna fame stimulata ianitorem inuasit. Ille autem, sublato mox clamore periculum denuncians, sanctam reuocat; quæ protinūs conuersa hominem iam penè strangulatum ab interitu libera-

Miraculum.

ac feram verbo interimit. Hæc illa quò ma-
studio oculere nitebatur, eò fama rē ge-
magis magisq; prædicabat: adeò vt Præ-
cognitis dæmonis insidijs per inuidos
eam structis, scire vellet, quinam sanctā in-
pusta nocte per ignotas viarū ambages, &
nitis mortis periculis expositas, eò desti-
rent. Cui illa, vt fratres tanquā nulli crimi-
nallines excusaret, respondit, eo ipso tempo-
ream internos quàm externos oculos somno
fuisse grauatōs, vt planè eorum nomina edice-
non posset. Ea mulieris simplicitas multò
acrius dæmonem perculit, excitauitque,
missis insidijs, aperta vi eam oppugnaret.
Audi antiquas dæmonis insidias, & belli in-
cipium excitati principium. Monasterio extre-
mummenti inopia laborante, Theodora Præ-
dicto mandato, Alexandriam tendebat. Cumq;
intrinsece ad monasterium, cui Nonum nomen
ed, diuertere cogeretur, eccè tibi noctis medio
adolescens, quæ consanguinitatis ratione
commonachis istis ibidē versabatur, clā Theo-
doram adiens, quàm virum esse opinabatur, o-
mni pudore postposito, ad stimulum libidinis
incitat. At illa recenti adhuc dolore ex pristi-
no delicto aspersa, puellam impudicam abo-
minari; verbis & gestibus, ad castitatem inuita-
re; deniq; nihil non agere, vt miseram ab ea li-
bidinis peste ad sanitatē reuocaret. At illa, la-
nti igne vehementer inflāmata, omiffa Theo-
dora, alteri cuidam eadē nocte se contaminan-
dam exhibuit. Quid igitur? Intumescētē vir-
ginitis vtero, cū amici & cognati, pudoris &
indignationis pleni, auctorem sceleris præcisè
inqui-

*Insignis ani-
mi candor in
Theodora.*

*Theodora
patitur sibi
crimen im-
putari, quod
non admise-
rat.*

inquirerent, illa, instigante dæmone, Theodo-
ram arguere non est verita. Quid multis? Natus
tandem infans, ad monasterium, in quo sancta
Deo seruiebat, defertur: & Theodoræ nutrien-
dus obtruditur. Ibi tunc & Præfectus & ceteri
monachi admissum flagitium & voce & mani-
bus in innoxia punientes, tandem vna cum in-
fante, quem illa tanquàm suum amplexabatur,
expellunt: & maiori insuper supplicio dignum
exclamant.

Illa verò tanquam pater infantem benigne
suscipit nutriendum, talis probri eligens igno-
miniam, vt suum antea commissum volunta-
rie flagitium, rursus voluntario tegetet dede-
core. Itaque sola teste conscientia gaudens, rei
improbæ sustinebat calumniam; alienum in-
fantulum ouino nutriens lacte, annis conti-
nuis admodum septem; præ foribus monasterij
frigori, nuditati, inedia, & quod grauissimum
est, omnium contemptui ac ludibrio exposita.
Cibatum ei agrestes herbae, potum aqua, vel vt
verius dicam, lachrymae præbebant. Vngues
præ diuturna corporis negligentia prolixi ex-
creuerant, capilli & cutis solis exulta ardori-
bus feram potiùs quàm hominem referebant.
Neque tamen tot tantæque calamitates & mi-
seriæ eius constantiam frangere, vel latum vi-
guem à monasterij vestibulo dimouere pore-
rant. Et quidem cum homines assiduè eam ca-
lumnijs impeterent, tum multò infestius ini-
micus humani generis bellum mouebat. Die
quadam, assumpta mariti specie ad eam venit
egregia fallendi arte instructus. Post lachry-
mas enim & verba dulcissima, quibus eam suauiter
lumi-

*Eius esca
potus, & re-
liqua duris-
sima.*

*Hostis infi-
die apparen-
tis in specie
mariti.*

e, Theodo-
 aultis? Natus
 a quo sancta
 re nutrien-
 us & exeri-
 ce & mani-
 vna cum in-
 plexabatur,
 cio dignum
 em benigne
 igens igno-
 m volunta-
 egeret dede-
 gaudens, rei
 alienum in-
 annis conti-
 monasterij
 raiissimum
 io exposita.
 aqua, vel ut
 at. Vngues
 prolixi ex-
 ista ardori-
 referebant.
 ates & mi-
 larum vn-
 uere pote-
 nis eam ca-
 festius ini-
 uebat. Die
 eam venit
 ost lachry-
 us eam suū
 lumi-

minare, exultationem, voluptatem, lucem
 morum, ac malorum omnium solatium ap-
 labat; Age, inquit, Domina mea, siste mihi
 tum tot annorum tua causa susceptū, prom-
 & alacri animo domum reuertere. Cū
 em illa re vera suum esse maritum putaret,
 epit veniam deprecari; orare denique & ob-
 strare, ut eam reliquum vitæ tempus in con-
 mione & peccatorum poenitudine exigere
 cederet. Illo autem instante, & summis in-
 tibusque precibus blandiente, ait Theodora;
 quomodò tantæ potero esse impudentiæ, ut i-
 um communi tecum fruar thoro, quem ego
 ulterio contaminaui, ac nefariè pollui? Hæc
 tens, vim protinùs lachrymarum fudit, &
 dicti sui recordatione faucia, sublati ad cæ-
 humanibus veniam à Deo postulare, pectus
 rondere, crines vellere, aliaque egregiæ san-
 pentientiæ indicia dare. Quo factò, hostis in-
 fugam versus (neque enim vim orationis ferre
 poterat) insidias detexit. Paucis verò post dieb.
 agens bestiarum caterua (præstigiæ dæmonis
 eam circumstiterè visa est: quam illa o-
 rationis virtute in fugam compulit. Rursus
 paulò post princeps quidam copioso instru-
 tus exercitu apparuit; qui diuinos sibi hono-
 res à sancta illa muliere deposcebat. Illa au-
 tem negante, & Deum solum adorandum esse
 testante, fuit adedò grauiter cæsa, ut pasto-
 res, qui è longinquo factum cōtemplabantur,
 eam mortuam esse in Monasterio annunciarēt.
 Rursus autem cum eam resumptis viribus in-
 voluamem ac precibus intentam conspicerent,
 admiratione & gaudio repleti, monachis rem-
 indi-

*Alie demo-
 nis præsti-
 gie.*

*Ceditur à
 demonibus.*

indicarūt. Et quidem tantis fuerat afflicta verberibus sancta, vt vibices sanè deformes (ea præclari certaminis erant insignia) in corpore permanerent.

Recipitur in monasteriū. Hæc aliaque eximia patientiæ documenta tandē monasterij Præfectum permouerunt, vt sanctam illam, & tot tantisque trophæis inclamantem, denuò reciperet; non tamen ita, vt priuam ei libertatem inter monachorum cœtum restitueret, sed omni functione priuatam angusta eam cellula concluderet. Accidit autem biennio post, vt extrema quædam siccitas non modo terram, sed omnes quoque monasterij cisternas exhaustisset. Quæ sanè miseria Præfecti sanctissimæ mulieris virtutes denuò, vt prius, experiri coëgit. Iussit itaque, vt missa in cisternam, quæ nè guttam quidem aquæ habebat, vrina hauriret: & fratribus nimia siti coëctis potum præberet. Eccè verò, illa omni curiositate postposita, situlam aqua plenam protinus educit, & abundè omnibus potum, Præfecto ceterisque ingenti stupore defixis, præbet.

Magnum miraculum.

Feliciſimè obdormit in Domino.

Paucis post hæc diebus, cum leui correpta morbo diuinitus supremum adesse diem inteligeret, tollens puerum se vnà cum eo in cellula inclusit. Vbi optimis sanctissimisque vitæ documentis illi prolixè datis & inculcatis, beatū Deo spiritū tradidit: quo tempore monasterij Præfectus cælesti visione de eximia illius sanctitate & innocentia, a toto denique vitæ cursu instructus fuit. Igitur sancta illa vitæ munere sancta, Præfectus cum vniuersa monachorum turba, adductus etiam calumniatorib; iniquis, defunctæ ingreditur cellulam; habitaque breui demo-

more exhortatione, En, inquit, videte nouū
inauditum spectaculum; foeminam omniū
monum tentationibus superiorem; inui-
um patientiæ exēplum; perfectionis specu-
& Angelorum omnium cōsortem dignif-
nam. His dictis, simulq; corporis quibusdam
tribus detectis, lugubris omnium eiulatus
oritur. Stupent cuncti metu & tremore per-
fū. Pama protinūs longē lateq; vagatur. Fit
gens hominum concursus. Accurrit & ipse
maritus diuinitūs, excitatus: Agnoscit tandem
conjugem; ruit in amplexus; curat lachrymis
nec auelli se patitur; figit oscula; stringit
brachijs arctissimē corpusculum; prouocat ad
lachrymas omnes.

*Innotescit
omnibus
quod fuerit
mulier.*

*Maritus eius
venit ad eā.*

Cum verò tandem vix luctus desisset, psal-
mū & hymni statim sunt cōsecuti: & fun⁹ sum-
mum honore in monumentum deponitur.
Quid interim maritus? Rebus omnibus valere
nullis, Theodoræ cellam protinus occupat; se-
loque totum Christo consecrans, strenuē viri-
tatemque coniugis æmulatur virtutem: ac tandē
plenus bonorum operum, eundem beatæ vitæ
finem consequitur. Puer verò nutricis suæ do-
ctrinæ & instructiōis præclarē memor, eò vir-
tutis ac perfectionis peruenit, vt eidem mona-
sterio, & sanctitate & numero præclarorū vi-
rorum celeberrimo, præfici mereretur.

*Fit mona-
chus.*

VITA S. GVIDONIS, CONFESSORIS. *Vide C. Ba-
ron. in Not.
ad Martyr.
Rom. & Io.
Mol. in Chro.
SS. Belgij.*
ri, Anderlaci iuxta Bruxellas quiescentis: Ex
ea qua optima fide extat apud V. P. Laur. Su-
rum. Migravit ex humanis, anno Domini mil-
lesimo centesimo duodecimo.

VIR

12. Septē.

*Humili loco
natus S.
Guido.*

*Pietas eius
adhuc pueri.*

*Servit in
Ecclesia La-
kensi, idque
accuratè sa-
nè.*

*Quedam
virtutes
eius.*

VIR venerabilis Guido, in pago quodam Brabātensi tugurio rusticano & paupere domo natus & educatus, familiam suam eximio pietatis splendore egregiè illustravit. Ab ipsis primæ ætatis initijs precandi studio mirabiliter deditus, certas horas parentum suffurabatur oculis, quibus vel Ecclesiam oraturus adibat, vel infirmis ex facultatibus suis licet exiguis aliquid impartiebat. Neque enim hilaritatem aliquam animo concipere, vel liberè in opere versari poterat, nisi prius & attentas Deo preces obtulisset, & pauperibus charitatis officium pro sua tenuitate præstitisset. Stupebat genitor, & vicini pariter admirantes diuinum aliquod in eo venerabantur. Peruenit tandem ad villulam Lakensem: vbi cum in ecclesia Virgini Matri sacra preces de more peregisset, presbyter loci illius, caput eximia eius pietate & venusti vultus gravitate, eum ad se inuitavit; persuasitque, ut operam suam, relictis mundi vanitatibus Ecclesiæ isti deinceps conferret. Non recusavit optatam diu conditionem Guido; sed mox paternæ domus & rerum omnium oblitus, ad Ecclesiæ istius, ac præcipuè animæ suæ cultum se totum contulit; deditque operam, ut cuncta niterent; vasa luculenta & cætera ornamenta, sacerdotes & externos ad pietatem excitarent; denique nihil non esset, quod & Deo placeret, & hominum oculis mirificè arrideret.

Caterum cum tanto studio ac diligentia templum istud lapideum exornaret, tum multò diligentius & suam ipsius & aliorum animas virtutum omnium splendore cultissimas reddere cona-

go quodam
& paupe-
familiam
gregiè illu-
precandi
horas pa-
vel Eccle-
ex facultati-
tiebat. Ne-
imo concu-
poterat, nisi
ffer, & pau-
tenuitate
cini pariter
veneraban-
Lakensem:
sacra preces
illius, cap-
vultus gra-
tèque, ut o-
ibus Eccle-
culauit op-
mox pater-
s, ad Eccle-
tum se to-
cuncta nre-
menta, fa-
excitarent
o placeret,
ret.

igentia tē-
multò di-
animas vir-
as reddere
conā-

nabatur. Corpus assiduis domabat ieiunijs;
ntem à noxijs cogitationibus sacris vigilijs
rerum diuinarum commentatione abstra-
bat, atque ad cælestia erigebat. Peccata quo-
diana, sine quibus fragilis hæc vita transigi
n potest, tanto lachrymarum imbri diluere
ebat, ut immanium scelerū reus videri pos-
et. Petentem eleemosynam potius quam ina-
tem dimitteret, ad alienas fores stipem emen-
tabat, ut haberet vndè inopi ac pauperi be-
ignè facere posset.

Mercator quidam Bruxellensis cū ex iti-
ne ad eū diuertens officiosè admodū ut sem-
per exceptus esset, cerneretq; eximiam viri in-
superes liberalitatem, & benignè omnibus
faciendi studium, pia quadam commiseratione
mms, primū de vestimentorum eius vilita-
re conueneri: indè, ut eleemosynis præstandis
maior facultas esset, hortari, ut mercaturā ex-
teret, breuique temporis spatio immensas o-
pæ colligat, vndè multis annis multorum in-
opæ consulere posset. Hoc fraudulento demo-

*Decipitur à
quodā mer-
catore.*

strat consilio sub magno pietatis prætextu per-
fusus Guido, repentè, non sinè ingenti omniū
admiratione, nouum se mercatorem exhibet.
sed benignus Deus non est passus famuli sui a-
nimam turpis lucri cupiditate inquinari. Nam
tū die quodam carina preciosis onusta mer-
chibus ad littus quoddam appellitur, & præsens
subito periculum naui exitium minatur, Gui-
do arrepto conto nauem subrigere & exitium
depellere conatus est. Et ecce lignum manibus
tenacissimè adhærens & vires infringere
maius periculum denunciare visum est.

*Diuina ca-
stigatione
renocatur in
viam.*

Ggg

Guido

Guido interim animi deliquio prostratus, nec lignum deferere, nec alius quisquam è manib. eius extorquere potuit. Ad se igitur reuersus, reum se intelligens, quodd ignobili mercaturæ animum applicuisset, ad Ecclesiam redijt: nec vllam aut oculis à lachrymis, aut ori à precibus requiem dedit, donec lignum illud, quod manibus inhærebat, in terram decidisse videret. Ita ergò, quandoquidem mercatura ram aut nunquam sine culpa exercetur, Guido singulari Domini beneficio auocatus fuit; antequàm longius in ea progressus, dulci cupiditate lucri animum penitus inescâisset. Reuersus igitur ad superioris vitæ tranquillitatem, perinde ac si teterrimi sceleris reus esset, maioribus ieiunijs, precibus ac lachrymis operam dedit: ac totis viribus amissos prioris vitæ labores reuocauit.

Romam proficiscitur: inde Hierosolymam.

Haud multò post, tactus desiderio Romæ ac sanctorum locorum, iter ad limina Apostolorum suscepit: inde Hierosolymam petens, toto septennio sanctorum Ecclesias per orbem inuisit. Cumq; Deo duce Roma reuertisset, viri venerabilem VVonedulphum, in pago Brabantensi Decanum, cum alijs itineris eius comitibus Hierosolymam tendentē, obuiam habuit. Is verò, viso ac agnito tandem Guidone, prostrato in terram corpore eum obnixè precari, vt se & linguæ & itineris ignarum, Hierosolymam versus comitem præberet. Non recusauit vir sanctus; adiiciens se & ipsam animam, si res postularet, libenter pro eis, expositurum. Eius itaque sancti viri VVonedulphus nactus consortiū, magno cum gaudio loca sancta iultra-

ostratus, nec
am è manib.
ur reuersus,
i mercaturæ
n redijt: nec
ori à preci-
illud, quod
cidisse vide-
rcaturam
Guido su-
fuit; anno
lci cupidita-
t. Reuersus i-
ratem, perin-
t, maioribus
eram dedit:
labores re-

sed in reditu leui correptus febris ad supe-
migravit. Porro in extremo vitæ termino,
ito ad se Guidoni suprema ad suos mandata
lit. Quem quidem VVonedulphum quanto
ore in cælis Dominus extulisset, hominib.
r declarare dignatus est: cum ad eius tumu-
m, beato Guidone & multis alijs cernētibus
es claudi & duo cæci curati sunt.
Ceterum Guido cum coepto itinere in pa-
trum pergeret, ingentes molestias à fame, siti,
gore & inedia perpeffus, tandem sanguinis
penè confectus Anderlacum venit; vbi
uperis cuiusdam exceptus hospitio, cuncta
nde de VVonedulpho exposuit. Quæ cum
Wedecano innotuissent, ipse confestim cum
quodam è Clero ad illas ædes venit, & Gui-
donem virum Dei vnà secum domum suam ab-
duxit: vbi post varia eximiæ sanctitatis indicia
in infirmitate corporis exhibita, tandem bea-
to fine vita huius terminum cōclufit. Proximæ
vbi diei Dominicæ nocte, antè corporis eius
dissolutionem, cunctis qui aderant spectanti-
bus, lumen cælitus fufum columbæ instar su-
per seruum Dei descendit: simulq; vox omniū
turibus clarè insonuit, Veniat dilectus noster
ad percipiendam æternæ iucunditatis coronæ
quæ fidem seruauit. Mox aduolantes, qui in do-
mo erant, Dei famulum in cælestes mansiones
migrasse cernunt. Eius sacrum corpus fuit
loco illi^o Canonicis honorificè tumulatum:
multa deindè diuina operante gratia, mi-
racula coruscarunt.
At verò temporis processu tumulus viri fan-
cti omnium pedibus culcari: adeoque eius

*S. VVone-
dulphi decan-
ni obitum.*

*Venit An-
derlacum S.
Guido.*

*Abit in cæ-
los vir fan-
ctus.*

Ggg 2

memo-

*Nota ultio-
nem in petu-
lantes rusti-
cos.*

*Multa mira-
cula sunt ad
tumulum
eius.*

memoria & cultus in obliuionem venire, vt pecora ad pastum euntia ac redeuntia sepulcrum fēdarent, & in tumulo accubarent. Accidit autem, vt quædam ex ijs à demone correpta expirarent. Qua re permotus villa Dominus duobus rusticis præcepit, vt beati viri sepulcrum sepe communirent. At illi daemones in stinctu in risum concitati; Age, inquiūt, senem istum iam pridem defunctū, ne fortè nobis effugiat, intra septem concludamus. Vix verba diderant, cum protinus corporis quodam ardore lāguore, Domini magis imperio coacti quam voluntate spontanea impulsī, ad opus accedūt. Sed viribus paulatim cadentibus, re penè infecta, domum venerunt. Et ecce nocte concubia alter magnis cum cruciatibus animam expirauit: alter amentia & furore plenus, suam ipsius faciē pugnis & vnguibus fœdè dilacerans, postridiè è vita excessit. Ea res vt cunctis ingentem sanè timorem incussit, ita non paucis cum propè tum procul degentibus præsentem in rebus deploratis salutē peperit. Nam mox pluri mi varijs detenti languoribus, ad despectum multo tempore viri sancti sepulcrum conuētes, post vota precesq; optatam sanitatem consecuti sunt.

Hinc verò pro loco & tempore sacra supra tumulum ædícula constructa, maior indies honos viro sancto accreuit; donec insigni opere basilica à fundamentis exstructa, ossa beati viri in eius medio honorifice collocata sunt: ubi signa & virtutes multò deindè illustriora edita sunt.

MAATY.

n venire, vt
leuntia sepul-
ubarent. Acci-
none correpta
illa Dominus
eati viri sepul-
li damonis in-
quiūt, senem
forte nobis e-
is. Vix verba
s quodam a-
erio coacti qui
opus accedūt,
s, re penē infe-
octe concubia
nimam expira-
nus, suam ipsius
dilacerans, po-
cunctis ingen-
on paucis cum
resentem in re-
am mox pluri-
ad despectum
crum condue-
lanitatem con-
ore sacra supra
aior indies ho-
c insigni opere
ssa beati vi-
ocata sunt: vbi
llustriora edi-

MATA.

ARTYRIVM S. AVTONOMI. EX
eo quod est apud Metaphrasten. Passus est cir-
ca annum Domini 302. vt patet infra, tempori-
bus Diocletiani Imp.

DIUVINVS Autonomus, strenuus verita-
tis athleta ac Episcopali dignitate in I-
talia clarus, vt cognouit Diocletiani tē-
pore acre & vehemens bellum aduersus Chri-
stianam Ecclesiam erupisse, relicta Italia, venit in
Bithyniam ea mente & consilio, vt labantem
ibi ac pietatis structuram diuini verbi prædi-
catione fulciret: & alios item densis impieta-
tibus immersos tenebris ad lucem veritatis ad-
duceret. Et quidem in loco, cui nomen Soreæ,
quodam Cornelio hospitio exceptus, eum
omnino fidei lumine illustrauit; multoque
tempore ibidem moratus, salutaris doctrinæ
semina terræ illi suppeditauit; tanto cum fru-
ctu, vt ædificata oratoria æde Michaëli princi-
palia, ipsum Cornelium primò Diaconum,
inde ad alia perrecturus loca presbyterum or-
dinauerit. Postquàm verò de aduentu Diocle-
tiani Nicomediam intellexit Autonomus, vt
furentis belluæ insaniam euitaret, Mantinium
& Claudiopolim enauigauit: vbi sanè dignos
operæ suæ fructus retulit. Deindè reuersus ad
Soreos, inuenit Ecclesiam illam egregiè multi-
plicatam, & studijs fidei ac pietatis mirificè
flurentem. Vndè ingenti affectus gaudio, Cor-
nellium Antistitem constituit; eiusque curæ at-
que tutelæ eum Christi gregem penitus cōmi-
ssit. Ipse verò Asianorum obiens regionem, om-
nibus illis circà populis Christum prædicauit,

Ggg 3 donec

12. Septēb.

S. Autono-
mus Episco-
pus Italiae.

Prædicat in
Bithynia.

Quendam
Cornelium
primò Dia-
conum, dein-
indè presby-
terum, po-
stremò Epi-
scopū creat.
a Accidit
iuxta C. Ba-
ron. Tom. 2.
Annal. anno
Domini 302.

donec Limnas veniens, qui locus propè Soreos est, magna pietatis segete onustus, eam quoque gentem, profundis ignorantiae tenebris diu ac pertinaciter immerfam, in lucem affereret.

Cùm hæc autem Dei benignitate per Christi confessorem foeliciter ad opatum finem perducta essent, accidit, vt quidam in dicto loco errore impietatis impliciti, in quodam demonis festo, ab eis celebrari solito, simulacra offerrent libamina, & ad insaniam vsque debaccharentur. Quæ cùm Christi cultores ad iustam indignationem prouocarent, tùm zelo pietatis adeò inflammârunt, vt mutuis adhortamentis excitati, arreptis armis, simulacra inuaderent, & in puluerem cineresque redigeret. Hæc vt impiorum insaniam acriter stimularât, ita animis vindictæ cupidis nullâ quietis partem concessere, nisi Autonomum præclarum demoniorum hostem interneccione delerent, atque in vno illius capite simulacrorum euerfionem ad satietatem vlscerentur. Itaque die quodam, cùm Dei seruus in oratorio Soreano diuina celebraret mysteria, gens impia & crudelis, armatis ferro dextris repenti aduolat, & fusis fugatisque qui aderant populis, nefarie obtruncant antistitem, & gloriosum veritatis præconem atque Pontificem foedis concisum vulnere ibus in æde sacra relinquunt. Porro Maria quædam, quæ Diaconatus dignitate ornata erat, assumptis secum aliquot eximia pietate & virtute viris, sanctissimas eius reliquas, quod par erat honore, terræ mandauit: quas deinde Deus mirabiliter post annos plurimos gloriosas reddere dignatus est.

*Christiani
euerunt si-
mulacra dæ-
monum.*

*S. Autono-
mus occidi-
tur.*

*Honorificè
sepelitur.*

Quo

Quo tempore Constantinus Romani Imperatoris tenebat, Seuerianus Alexandriae Praefectus per ea loca ubi martyris reliquiae recondite iacebant, iter facturus, occultam reliquiarum vim mirabiliter sensit. Cum enim mulieres quae venissent, subito quasi religione adhaerenti gressum fixerunt: neque ullis verberibus vel latum vnguem à loco dimoueri potuerunt. Ea res cum haud immerito Seuerianum timore afficeret, & cogitandum ibidem spectatorem detineret, quidam qui forte in comitatu erat, insigni religione ac prudentia vir, conuenit ut eodem in loco templum se diuino martyri excitaturum voueret: futurum tunc subito procul, ut fixa animalia pristinam gradendi virtutem reciperent. Annuit is promissum, acriterque animo; cum ecce vix voto emissum, mali maximo impetu iter prosecuti sunt: & Seuerianum permouerunt, ut iuxta votum, prope oratorium in B. martyris memoriam templum exstrui curaret.

*En mirabile
reliquiarum
virtutem.*

Multo vero deinde post tempore Sacerdos quidam in eadem aede incruentum oblaturus sacrificium, defluente ex tabulatis aqua, haud paruum sensit incommodum: ratusque hoc ipsum ad contumeliam factum, peracto sacrificio, adiculam diruit; & alio in loco politior opere templum exstruxit; ignorans interim facti martyris reliquias ibi reconditas iaceant. Sexaginta autem deinde post annos, Iohannes quidam laudibus virtutis militaris admodum clarus, eadem circa loca, Imperatori quibusdam in rebus operam nauans, versabatur. Is cum die quodam venationi

*Vide Missam
appellari in-
cruentum sa-
crificium.*

Ggg 4 inten-

intentus super martyris tumulum arcule por-
fixisset, aliaq; animantia venatus domū redij-
set, fuit eadem nocte in somnis admonitus, ve-
eo in loco, quo leporem occiderat, tabernacu-
lum figeret: & deinceps ibidem domicilium
teneret, Ioānes visioni parens, ilicō eō habita-
tionem transtulit, & cunctabundus de ordine
& veritate visionis diu noctuq; multa cum
mente sua pertractabat. Ecce autē paucis pos-
annis martyr secundū quietem manifestis
ei apparens, & euidentius quāquam sit edoce-
& quomodo ibidem reconditæ essent reliquæ
indicat. Tunc verò miles gaudio pariter & ti-
more perfusus, ad Imperatorem abiit, (iserat
Anastasius, qui defuncto Zenoni successerat)
eique seriem ac veritatem visionis sincerè ex-
posuit. Anastasius verò sine mora, non tam pie-
rate, quā hominum beneuolentia, (quam stu-
diosè captabat) impulsus, basilicam, quæ etiam
num extat, construi fecit: quam protinus tran-
slatæ eō martyris reliquæ nouis signis atq; vir-
tutibus illustrarunt.

Nam ut reliqua silentio præteream, ego ip-
se inuicti Christi athletæ corpus sanè veneran-
dum, annis à glorioſo certamine iam ducentis,
non modò incorruptum, sed planè viuū in
sepulchro adspexi: coma capitis densa & illa-
sa; formæ character integer; & nē pilis quidem
labri superioris amissis, ad adſpectum gratus;
pellis firma & intensa; orbes oculorum aperti
denique nulla non corporis pars adeò firmiter
& præclare vnita, ut totus homo, nihil à dor-
miente vel planè uiuo differre videretur.

*S. Martyr
reuelat re-
liquias suas.*

*Tumulus
martyris
miraculis il-
lustris.*

*S. Martyris
corpus per
annos pluri-
mos incorru-
ptum conspi-
cit ipse au-
thor huius
historiæ.*

ITA SS. SYRI ET IVENTII, SEV

Iuuentij, Ticinensium Episcoporum: Ex ea quæ a Vide Tom.
est apud V. P. Laurent. Surium. patet infrà eos 1. Annal. C.
claruisse tēpore Neronianæ persecutionis: quæ Baronij.
maximè ferbuit anno Christi 69. Neronis
Imp. 13.

Vo tempore, & qua via, modoque Ti-
cinenſium vrbs, quæ proprio nomine
Papia vocitatur, è densis errorum tene-
bris ad clarissimum veritatis ac fidei lumen e-
merſit, vtile non minus quàm iucundum est
explicare. Nam à primo crescentis Ecclesiæ
tempore, ipsiſ Christi Apostolis fidei semina lon-
ge lateque spargentibus, hæc etiam ciuitas di-
gnumuenta est, quæ primitias Euangelij perci-
pere, vnaque antè alias plurimas cælestis reg-
ni hereditatem capeſſeret. Cùm enim Aposto-
lorum princeps fundata Antiochena Ecclesia,
in qua primùm nouellæ gentis Christianū no-
men exortum est, ædificaturus Romanā, Ro-
mam venisset, ibidemque renouatis miraculis
Iudaicam egregiè perfidiam expugnaret, & sa-
lutarē Christi Saluatoris doctrinam luculē-
tiori ore expromeret, Marcus adiutor & inter-
pres eius fidelis eam scripto excipiens, accura-
tè Euangelium concinnauit; firmatumque A-
postoli auctoritate Ecclesiæ tradidit. Cæterùm
per primam Romanæ Ecclesiæ fundamenta
laciens, & digno sanè operæ fructu in opus se-
culū incumbente, Marcus assumpto secū, quod
Romæ confecerat, Euangelio ad Aegyptum
perrexit, atque Alexandrinam ex doctrina Ma-
gistri operarius veritatis, mira concordia &

12. Septē.
Quomodo
ex à quibus
Papia ad fi-
dem sit con-
uerſa.

Ggg 5 sanctis.

*Syrus & Iu-
uentius Her-
magoras au-
ditores, qui
fuit S. Marci
discipulus,
& tertius
Ticinensis
sedis Anti-
stes teste C.
Baron. in
Not. ad mar-
tyr. Roman.*

*SS. Syrus &
Iuuentius
Papiam Evan-
gelizatum
ab Herma-
gora missi.*

Marci 19.

sanctissima cōuersatione fundauit. Porro Her-
magoram, à se educatum atque enutritum or-
dine vicis suæ, Italiæ, prudentia & sanctitate
reliquit insignem. Huius auditores atque mi-
nistri vanerabiles viri Syrus fuere atque Iuue-
ntius: qui deinde Papiam urbem Euangelij face
illustrabant.

Cum enim Hermagoras apud Aquilensem
urbem rem Christianam diuini verbi prædica-
tione mirificè multiplicaret, & multi populi
fama virtutum & doctrinæ eius excitati, & lon-
ginquis partibus ad eum confluerent, vir diui-
nus, vt omnium saluti commodius consuleret,
Syrum alumnum suum Episcopali munere
decorauit; eumque sinè mora vnà cum Iuuen-
tio prædicationis socio Papiam destinauit; vt
ea in vrbe honoris sui fungeretur ministerio,
ac animos paganorū Christi gratiæ copularet.
Itaque Patris aucti benedictionibus iter capel-
sentes, ad primum Veronensis oppidi ingres-
sum, matrona quædā nobilissima vnico orba-
ta filio, luctu ac lachrymis mirabiliter defor-
mata, pedib. sanctissimi Syri se prosternit, oras
atque obsecrans, vt sobolem sibi viuam restitua-
t. Si faceret, mox & illa & tota familia Chri-
sti sacra sincero animo amplexarentur. Cuius
precibus lachrymisque commotus vir diuinus
respondit: Si ex toto corde crederet, credeti o-
mnia possibilia esse. Illa autem in constantia
permanēte, vir Dei domum eius protinus per-
rexit; fusaque super funus oratione ad Domi-
num vitæ & saluti pristinæ defunctum resti-
tuit. Itaque adolescens in vitam reuocatus ma-
gna voce Deum Christianorū glorificare cœ-
pit.

prorsus ut ad tanti miraculi nouitatem nō
 mater & familia, sed & ingens pagano-
 multitudo Christo nomen daret.
 Hinc verò digressus vir Domini, ante quā
 veniret, fama iam præcurrente, immē-
 populū agmen festiuo cū gaudio ei ob-
 processit. Cum quā certatim gratulabun-
 se eius vestigijs prosternerent, viri quinque
 arduo languore vexati ad eius tactum cōfe-
 sanitatem consecuti sunt. Cū verò vrbis
 portas ingrederetur, prophetico spiritu futurę
 prosperitatis eius annuncians, deprompsit præ-
 dictum: Delectare gaudijs vrbs gloriosa Papia;
 veniet tibi ab æternis mōtibus exultatio,
 vocaberis minima, sed copiosa in finitimis
 civitatib⁹: & vā tibi Aquileia, cū in impiorū
 manderis manus, destrueris, nec vltra reedifica-
 urus. Populi autem multitudo vna voce
 Christū extollebat, ac cōculcatis idolis capita
 lustralibus aquis expianda proferebat.
 Eodem verò tempore orta in Mediolanen-
 vrbe persecutione in Christianos, Prota-
 sius & Gervasius à Comite Anolino homine i-
 dolorum cultui summē dedito in vincula cō-
 iecti sunt: & Nazarius vna cum asseclā suo par-
 uulo Celso, capite obruncati. Quo, cognito,
 beatissimus Syrus venerandum virum Iuven-
 tium eō confestim destinavit, ut & sacra
 martyrum corpora debito cum honore se-
 pulchræ mandaret: & idem beneficium Pro-
 tasio, & Gervasio, peracto certamine, reueren-
 ter impenderet. Et quidem Iuuentius latus ac
 huius præcipuē legationis iter arripies,
 non sinē periculo & timore ad urbem
 per-

S. Syrus
mortuum
excitat apud
Veronenses:
vnde &
multi ad
Christi fi-
dem conuer-
tuntur.
Quinque ad
ingressum e-
ius curantur.
Vaticinium
hoc refert
Luitprādus
Ticinis
Lib 3 Ca. 2.

Persecutio
Neroniana
Anolino
Præfide.
Gervasius &
Protasius in
vincula con-
iecti.

Martyrium
Nazarij &
Celsi.

*Eccè quo in
precio apud
veteres fue-
runt Sancto-
rum reliquiæ.*

*Demoniacum
curatur vir-
tute cruoris
S. Nazarij.
Item multi
ægri.*

peruenit: vbi legationis suæ mandata exponēs,
à fidelibus intellexit corpora sanctorum mar-
tyrum iam antè honorificè cū epitaphio cer-
taminis condita esse. Quo audito, Iuuentius
Obsecro, inquit, vos, vt dum hi qui supersunt
beatissimi Protasij & Geruasij certamen cō-
pleuerint, aliquid pro amoris dulcedine eorū-
que reuerentia, de vestibus vel corporibus eo-
rum nostris desiderijs reseruētis. His auditis
qui aderant responderunt, quandam Dei famu-
lam sacrum Nazarij cruorem ab abscissis cer-
uicibus largè profluentē linteo excepisse. Quo
responso vir Dei Iuuentius commonitus, in i-
pso itinere eandem Christi ancillam cōuenit:
cruoremque martyris gratissimi muneris the-
saurum obtinuit. At verò cū incredibili gau-
dio ad moenia Ticinensis vrbis reuersus, mox
portitor tanti doni in ipso vrbis ingressu vir-
tutem martyris eodem illo cruore præclarè il-
lustrauit. Erat puer à sæuo arreptus dæmonio,
quod luctuosa sanè voce eiulans ad ingressum
Iuuentij clamabat, se eo cruore quem ille ge-
stabat vehementer cruciari. Quo audito, Chri-
sti miles martyris sanguinem ori pueri appli-
cuit: ac protinus dæmonium ab eo expulit. Ne-
que ibi in vno illo miraculo virtus cruoris
quieuit; sed pari facilitate cæcitatem oculorū,
surditates aurium, aliasque corporis in-
firmitates fugauit, ac mutorum ora resoluit;
qui deindè Christianæ fidei præstantiam præ-
dicabant, ac perfidorum duritiem palam arguebant.

Post aliquod dehinc temporis intervallum,
cū sanctorum Protasij & Geruasij apud Me-
diola-

planum finita essent certamina, beatissimus
 us à Lyberio Christi fidei particulam san-
 rum exuuiarum, munus longè gratissimum
 cepit; quod signis & virtutibus coruscans,
 ia sanitatum genera cōferebat varijs; adeò
 rerum mirabilium magnitudine permotus
 istes, templum haud procul ab vrbe mœ-
 extra ciuitatem exstruxerit: quo tam exi-
 na sanctorum virtus & memoria immortalis
 ad posteros permaneret. Perfectis autē noui
 pli dedicationis insignibus, cū quotidiana
 ibidem laudes Deo resonarent, & vna die
 Pontifex Missarum solennia celebraret,
 plūmque cæleste cunctis de more fidelibus
 porrigeret, ecce inter alios perfidus quidam
 Iudeus, satanico furore plenus, corpus Domi-
 num suscipere ac nequitia suæ perfidiaque
 ad ludibrium exponere cogitabat. Et
 quidem inter fidelium turbas ad manus viri
 Dei perueniens, ausu nefario immundo ore il-
 lud excepit; sed cū reiiciendi animo os ape-
 ruit, digna ultione percussus, sinè affatu ver-
 borum cunctis audientibus & videntibus cla-
 mare coepit. Et quidem cū labia iungere &
 verba edere conaretur, lingua rigida officium
 loquendi negabat: & quasi ignito perfossus ia-
 culo immensis doloribus torquebatur. Reso-
 nabat omnis ecclesiā ineptæ vocis clamori-
 bus, & tam egregij virtute miraculi, Christi fi-
 delium letabatur conuentus. Iudeus autem ni-
 lilo dolore superatus, voces emittere absque
 sermonibus non cessabat; habēs in gutture suæ
 malitiæ cruciatum. Cæterum fidelibus subti-
 lius adspectantibus mirabili ratione corpus
 Domi-

*Martyrium
 Geruasij &
 Protasij.*

*Reliquiarū
 eorum parti-
 cula miracu-
 la eximia o-
 peratur.
 Construit
 basilicam in
 eorum me-
 moriam S.
 Syrus.*

*Diuinitus
 castigatur
 Iudeus ma-
 la intentio-
 ne corpus
 Domini sus-
 cipiens.*

*En insigne
miraculum.*

Dominicum in ore videbatur Iudæi dependere, ut nec linguæ subter compagi insideret, nec desuper immundo adhæreret palato. Interim postulantibus pro eius miseria fidelibus, vir Dei beatus Syrus manum tetendit, & sanctæ Eucharistiæ mysterium à sacrilego ore abstraxit. Iudæus autem eius aduolutus pedibus, Christo nomen ex animo dedit: eoque baptizato, multi eius exemplo, abiurata perfidia, sacro fonte renati, Christi fidelibus ac spiritali cœtui vniti sunt.

*Iudæus cre-
dit in Chri-
stū, & mul-
ticum eo.*

*Spiritu pro-
phético vi-
det cogitati-
ones homi-
nis impij
S. Syrus.*

*Surdus &
mutus puer
Crucis signo
curatur.*

Igitur dum multis ubique vir diuinus & signis & virtutibus claresceret, quidam sub speciosa magnæ pietatis figura superbo spiritu adueniens, nescio quid fraudis & nequitie moliebatur. Quem vir sanctus intuens, Sileret magis oportet, inquit, quàm loqui: nam occultæ pestilentis animi tui cogitationes nequaquam latent. Et ecce mox obmutescens, omni linguæ officio se miser priuatū sensit; & flens eiulansque iniquæ cogitationis pandebat arcanū; cui eius, Syrus, loquendi restituit beneficiū: hortatusque, ut sacri muneris ministerium pie deinceps ac sanctè obiret, in pace dimisit. Quodam verò tempore vrbe egressus, dum vicos villasque & circum circa ciuitates, sparsō, ubique euangelij semine, peragraret, puer illi surdus pariter ac mutus offertur; cui vir sanctus, pro sua in omnes beneuolentia, formato in ore & auribus Crucis signo, pristinam sensuum facultatem restituit: eodemque miraculo maximam paganorum multitudinē ad Christiana sacra amplexanda perduxit. Cumque iam laeto successu indies credentium numerus mirificè excre-

resceret, discipulum suum Iuuentium & ampeium Diaconos ordinauit. Chrysanthū & Fortunatum, viros & generis digni- & virtutum splendore illustres, presbyteros constituit: totamque illam ecclesiam, fugam errorum tenebris, Christiana fide ac pietate egregiè illustrauit.

Interea cū alijs in locis grauissima persecutio Christianos defœuaret, quidam operarij iniquitatis, audita fama rerum mirabiliū à Syngestorum, pleni amentia & furoris Papiam uenerunt; ut vna internecone cōstituta Christianæ fidei fundamenta subuerterēt. Sed fidei multitudo deterrii, beati viri caput pe-

re, in eoq; vindictā omnem exercere decreuerunt. At verò Syrus, nihil impiorum terrore commotus, veniētes vultu placido excepit: eo- rumque rabiem Christianæ facundia præstantia emolliuit, ut omnes ad vnum, detestata prioris vitæ insania, prouoluti ad sancti vestigia, vberiores salutaris doctrinæ ei⁹ fontes ex-

pluerent: nihilque ardentius, quam in Christi familiam adscribi, desiderarent. Itaque nouo fructu Ticinensi Ecclesia aucta, Syrus, ut alijs quoque læta Euangelij sata impartiret, ad Brixianā ciuitatis plebem erudiendam abiit: vbi puerum tetro vexatum dæmone orationis virtute sanauit: & haud exiguum populi multitudinem ad Christi fidem eo miraculo attraxit. Egressus verò è ciuitate Brixiana, obuium ei a natiuitate cæcum in Laudensium oppido illuminauit; baptizatumq; cum omni domo ad certum fideiū adiunxit. Indè Papiā regressus, accito ad se Iuuentio multa insignis prudentiæ dedit

*Ordina-
Diaconos &
presbyteros.*

*Sena perse-
cutio in Chri-
stianos.*

*Impios per-
cussores vir
sanctus con-
uertit ad
Christum.*

*Predicat po-
pulo Brixia-
no: & mul-
tos conuertit
miraculo li-
berationis
obsessi pue-
ri.*

*Prædicit Iu-
uentio, quod
tertius post
eum sit futu-
rus Episco-
pus.*

*Pompeius e-
ius successor
feliciter o-
bit.*

*Fugit ne fiat
Episcopus S.
Iuuentius.*

*Viduarum
ac pupillorū
defensor S.
Iuuentius.*

dedit documenta: ac prophetico spiritu, eum tertium in ea functionis cathedra futurum antistitem prædicens, migravit ad Dominum: cuius sacras reliquias in Protasij & Gervasij basilica, quam ipse construxerat, debito honore & summa diligentia Clerus Ticinensis condidit.

Cuius post decessum Pompeius, quem ipse gradu Diaconatus sublimauerat, eius sedis effulgentiam affecutus: quo similiter paucis post annis vitæ munere sanctissimè perfuncto, Iuuentius ad suscipiendam curam Pontificij omnium votis expetitus fuit. Et quidem is quamquam fuga illum honoris gradum declinare studeret, denunciata tamen sibi à Patre pontificalis dignitatis insignia subterfugere non potuit. Itaque cum aliquamdiu apud Laudensium urbem delituisset, tandem diligentissimè à populo Ticinensi inquisitus, ac repertus Papiam reducit, & mira omnium gratulatione tristis in cathedra collocatur. Igitur vel inuitus ad hoc honoris culmen euectus, sedulus ante omnia Patris ac nutritoris sui æmulator, pauperum, viduarum ac pupillorū suscepit patrocinium: tanta pietate ac fide, ut signis etiam atque miraculis oppressores iniquos repelleret. Vidua siquidem quædam à creditore suo oppressa, atque à crudeli numulario ad duplum compulsa, ad virum Dei confugiens misericordiam postulabat. Cognito vir Dei hoc negotio, protinus Diaconum suum cum eadem vidua ad creditorem direxit; per eum denunciatis, ut sceleratas usuras viduæ remitteret, ac recepto contentus commodato, impiam illam pecunie cupi-

piritu, eum
uturum an-
Dominum:
& Gerua-
at, debito
Ticinensis

quem ipse
ius sedis est
cis post an-
cto, Iuven-
ficij omnia
quaque
re stunderet,
tificialis di-
potuit. Ita-
um urbem
hè à populo
piam redu-
ne tristis in
itus ad hoc
ante omnia
pauperum,
rociniū;
atq; mira-
t. Vidua si-
pressa, atq;
impulla, ad
iam postu-
, protinus
na ad cre-
as, ut sceler-
cepto con-
n pecunie
cupi-

aviditatem avaritiamque ex animo reijceret.
recusaret, futurum prænunciabat, ut simul
in usuris proprias etiam possessiones iusto
iudicio amitteret. Et quia vir sanctus haud
morabat, animum impiæ cupiditatis ac aua-
ritie viculis cōstrictum vix ullis pietatis ope-
bus solui posse, suo ipse Diacono pecuniæ,
quam à vidua exigebat, summā tradidit, ut ean-
dem, si postularet, viduæ nomine nummula-
to promeret. Quid igitur? Ecce tibi pectus ter-
rena cupiditate tenaciter obsessum; ecce iusti-
tiam diuinam avari scelus, quo nihil scelestius
occurrere punientem: Accedente cum vidua Dia-
cono & Antistitis iussa supplici voce exponen-
te, usurarius avaritia tabescens iussa nē ad au-
ritatem admittere, sed præcisē ac pertina-
cipium expetere. Tunc Diaconus aureos *ut lito diuina*
traditos expromere: quos auidius arripiēs *in usurariā.*
nummularius, vix ijs in arcam repositis, ex-
peruit.

Alio quoque tempore quidam de exactori-
bus, fluvium Ticini trāsmisurus, arreptus
ab vadis sævientibus, penē submersus pecuniæ
relictum amisit. Cum verò miser mortis sup-
plicium propter eam pecunię amissionem per-
ficeret, curis anxius ad virum Dei Iuven-
tium festinus cucurrit: eiq; multis cum lachry-
mis cladem suam exposuit. Cui vir Dei, Eamus
inquit, ad aquas, quæ concreditam tuæ fidei pe-
cuniam absorbuit. Abeunt illi; & mox ad lo-
cum ut ventum est, Iuuentius ait: Tibi dico a-
qua in nomine Domini nostri Iesu Christi, qui
pedibus super te ambulavit, redde pecuniam,
pro qua miser hic mortis timore circumuētus

*Ad imperiū
S. Iuuentij
aqua euo-
mit amissas
pecunias.
Ioan. 6.*

H h h

affli-

4. Reg. 6.

affligitur. Continuo autem vasculum, in quo recondita erat, super aquas natare visum, vndarum impulsibus ad viri Dei vestigia in loco quo stabat applicuit. Quam pecuniam apprehendens tribulato restituit: dignus imitator Helisæi, qui ex Iordanis gurgite coram oculis filiorum Prophetarum ferramentum, quod in eum dilapsum ceciderat, super aquas natare fecit; missoque in aquis manubrio, qui amiserat, moerenti restituit.

Beatissimus vero Inuentius spiritualibus inflammatus desiderijs, Mediolanum perrexit, ut paganorum contumaciam, pijs Christi cultoribus insultantium, virtute diuina compesceret, & instar optimi pastoris oves à luporum rabie ac furore defenderet. Et quidem aduentantem illum impij varijs affectere iniurijs, atque extremum supplicium, ni à Christianis sacris desisteret, minitabundi proponebant. At illo oculis insita pietate ad cælum sublatis pro eorum salute Dominum deprecante, ecce subito coactæ nubes magno cum cæli fragore, tonitribusque & procellis ingentem vim grandinis effudere: quæ capita, brachia & ossa inimicorum veritatis, eodem in loco præ stupore consistentium, fugaque frustra euadere conantium, ita grauiter contudit; ut agnito propriae prauitatis reatu, viri sancti patrocinium implorarent, libenterque se Christo nomina daturos exclamarent. Indè fugato precibus viri sancti procelloso & noxio turbine, multi salutari doctrina ritè instructi & sacro fonte lustrati, Mediolanam urbem, deletis pro maxima parte erroribus, Christiana pietate ornatissimam reddiderunt.

Diuinitus castigantur, qui viro Dei resistunt.

Mediolanenses conuertunt.

erunt. Itaque Clero & Sacerdotibus ibi con-
 iutis, Iuuentius Papiam remeavit: ubi in pri-
 mo vrbis ingressu paralyticā lecto affixā, Cru-
 cis signo dextera formato mirabiliter sanauit.
 Inter hosce tā prosperos rei Christianæ suc-
 cessus, a Vespasian^o Cēsar graue aduersus Chri-
 stianam religionem mouit bellū. Porphyrius
 quidam vrbis Romæ Præfectus missus ab eo in
 mandatis habebat, vt ciuitates ac vicos omnes
 peragrando rem Christianam quam maximē
 oppugnaret. Igitur vrbem Papiam ingressus, cū
 bellum numerū infinitē multiplicatum cer-
 neret, decreuit antē omnia Iuuentium adori-
 tioque internecione deletō, furoris sui arma
 in reliquam multitudinem conuertere. Eadem
 hora Iuuentius in basilica S. Nazarij à se
 constructa Missarum celebrabat solennia; cum
 Porphyrius effero in eam corde cum armata
 militū manu ingrediens, Præsulem ac Dei po-
 pulū vno impetu trucidare cogitabat. Sed ecce
 tamquam impetum in Christi famulum sacri-
 ficio intētum faceret, arreptus dæmonio cum
 omnibus secum ingressis, alterutrū pugnis ora,
 & faciem cædentes, extra atrium eccle-
 siæ seiplos cœperunt expellere: Inde amentes
 effecti, aëra luctuosis vocibus & nimio clamo-
 re implebant. Completo autē Mysticæ oblatio-
 nis ministerio, egressus foras vir Dei cū omni
 plebe, humi prostratus prolixas admodū pre-
 ces pro eorū salute ad Dominū fudit. Ecce verò
 subito terræ motus exortus, ingenti omnes pa-
 uore concussit; & ignis cælitus missus eos cir-
 cundans, corda eorum simul amore diuino in-
 tendit; ita vt Christi nomen prædicatione

*Paralyticā
 sanat.*

*a Regnauit
 is anno Salu-
 tis 80. circ.*

C. Baron.

*Tom. 1. An-
 naliū te-
 ste.*

*En Misse
 officium in
 primitia
 Ecclesia.*

*Vexatur à
 dæmonio
 Porphyrius,
 volens cum
 satellitibus
 virum Dei
 inuadere.*

H h h 2

cele-

Redit ad mentem cum suis Porphyrius, & confitetur Iesum Christum.

celebrarent, & eadem die baptizati pro fidei constantia mortem subire se paratos ostenderent. Porphyrius autem sequenti die, immodico perfusus gaudio, ex mortalitatis huius ergastulo ad immortalem vitam migravit.

Porro Iuuentius virtutum & miraculorum gloria ubique clarus, post 39. annorum decursum, quibus cathedram illam sanctissime administravit, cum beatus Syrus ei cum Nazario & Celso Geruasio & Protasio apparuissent, & vitæ exitum annuiciasent, tertio dein die corporis habitaculo in cælum immigravit: cuius exuuias deuota Ticinensis plebs multis cum lachrymis ac debito honore in Nazarij basilica recondidit: ubi & nunc usque virtutibus florent atque miraculis.

Tumulus ei miraculis illustris.

*De S. Philippo Patre S. Eugenia Virginis, habet lector infra VIII. Kalend. Ianuarij. in vita Eugenia. Vbi obseruandum ex Notis Baronij & Tomo 2. Annal. hunc Philippum nequaquam fuisse Alexandrinum Episcopum, ut scribunt Beda Vsuardus, & Ado: neque rursus Imperatorem, ut Cedrenus in Maximino; Sed præfectum Augustalem Aegypti: Passumq; anno Imperij Severi 10. qui fuit Christi Domini 204. Zephyri-
ni Papæ 2.*

** al. Maurilii, Maurilij. Vide Tom. 4. Annal. C. Baronij. & Notat. in Martyr. Rom.*

VITA S. *MAVRILII, EPISCOPI ANDEGAUENSIS: Ex ea quæ est per Fortunatum. Claruit temporib. Theodosij Imper. & Honorij eius filij: anno Salutis 394. & seqq. Alius fuit eiusdem nominis episcopus Rhotomagensis, qui vixit circa annum Domini 1070.

MAY

MAVRILIUS Mediolani splēdidis ad-
modū ortus parentibus, ab ipsis pe-
nē incunabulis à beato Martino sacris
litteris fuit. Sed beato Martino Axi-
orum perfidia de ciuitate illa expulso, Mauri-
us ibidem est demoratus, donec à Sancto. Am-
brofio, ciuitatis istius episcopo, Lectoris offi-
cium accepit. Interea patre eius, qui totius pe-
des Hesperia gubernacula tractabat, defuncto,
iple amore cælestium totus incensus, relicta
matre, Martinum, qui tūc Turonicam admini-
strabat metropolim, expetit; eidemque diuinis
occupatus officijs constanter adhæsit: donec
sacris omnib. initiatus, ad ardua magis eniten-
dam sibi existimaret. Adeptus itaque sacerdo-
tium honorem, cum monasticæ vitæ disciplinam
non adamaret, B. Martino in Domino valere
iussu, Andegauorum aggressus est urbem: vbi
super Ligerim fluuium quadam in villa
conuersis idolorum culturis dedicatum inuenit.
Quod cum animo eius incredibilem inureret
dolorem, neq; tamen humana virtute subuer-
tere posset, tota mente ad Dominum conuer-
sus precib. incubuit; donec ignis è cælo de mis-
sus & fanum & simulacra, & quidquid deniq;
immunditiæ erat, momento temporis in fauil-
lam & cinerem conuerteret. Eliminata itaque
omni spurcitie, honorabilem Christo fundauit
ecclesiam, eamq; populi frequentia & pieta-
tis studio celebrem reddidit: ac bisseis annis,
multis clarus virtutibus, sedulo administra-
uit. Nam & hominis cuiusdā aridas à natiuita-
te manus, Crucis signo mirabiliter curauit: &
læmoniacam catenis vinctam & luminib. or-
batam

13. Septē.

*A quo de-
tus.**Ordinatus
Lector.**Illustris S.
Maurilij fa-
milia.**Fanum de-
monum, pre-
cibus suis
mirabiliter
subuertit.**Condit ibidē
Ecclesiam.**Claret mi-
raculis.*

H h h 3 batam

batā integrę sanitati pari ratione ac virtute re-
stituit. Idem quoque à vipera puerum, & toto
corpore tumidum, atque ipsa cum morte lu-
ctantem, Crucis signo ad vitam reuocauit; &
sterili insuper deuexę ætatis fœminę preci-
bus suis partum impetrauit: aliaque sanè effe-
cit, quæ minimè vulgare sanctitatis testimo-
nium præbebant.

Non longe à vico Calonnæ, qui viri sancti
incolatu (quanquam diuersis idolorum titulis
decoratus) dæmonibus exosus erat, simulacrum
quoddam mira populi superstitione coleba-
tur. Eò contendens Maurilius animi dolore
sauciū, idolum signo Sanctę Crucis opposito
euerit, dæmonesque, immenso fœtore reli-
cto, in fugam compulit. Deindè simulacris om-
nibus igne concrematis, eodem in loco mona-
sterium condidit: & multos diuturna dæmonis
seruitute oppressos in libertatem Christianam
vindicauit.

Proximis exindè diebus, cū negotiatores
inter diuersas mercium copias, Italos vtriusque
sexus per Calonnæ prædium in Hispaniam ve-
nales ducerent, vnus eorum, magno proflens
impetu ad Ecclesiam confugit; moxque prono-
lutus cum lachrymis pedibus confessoris, ora-
bat redemptionem; fletibus commotus sacer-
dos, sinè mora pro captiuo; ipsius Domino sup-
plicaturus egreditur. Sed Dominus, sprecis
Maurilij precibus, suis innuit, vt ipsi ab asy-
lo vi auellerent. Ministris impigrè parentibus
& vim facientibus, captiuus immentis clamo-
ribus opem sacerdotis implorare. Sacerdos
verò flexis solo paululum genibus, pias pro
capti-

*Condit mo-
nasterium
in vico Ca-
lonnæ, fuga-
tis indè dæ-
monibus.*

*Confugit ad
virum Dei
captiuus qui-
dam.*

virtute re.
m, & toto
morte lu.
ocauit; &
nae preci-
sanè effe.
s testimo-
iri sancti
quintulis
simulacri
e coleba-
ni dolore
opposito
etore reli-
lacris om-
co mona-
demonis
ristianam
ociatores
s virulq;
aniam ve-
osiliens
ne provo-
oris, ora-
us sacer-
mino sup-
sprecis
ni ab asy-
rentibus
s clamo-
Sacerdos
pias pro
capti-

captiuo ad Deum fudit lachrymas : ad cuius
preces protinùs tanta vis febrium dominum i-
us arripuit, vt antè spiritum exhalaret, quā
ministris vllum remedium adferri posset.
ius morte subitanea reliqui tanta sunt op-
ressi formidine, vt relicto captiuo sibi vitam
eprecarentur; veriti ne terra viuos omnes ab-
orberet. Vir verò beatus terræ prostratus, im-
mensis singultibus Christum pro defuncti sa-
lute precabatur, nec antè è solo surrexit, quā
defuncto vitam, & captiuo acquireret li-
bertatem.

His alijsque, quæ studio breuitatis omitti-
mus, vir diuinus in vico Calonnæ clarus mira-
culis, ab Andegauenfibus pastore orbatis anti-
bus expetitur. Fiebat hoc ex mente & consilio
sanctissimi Præsulis Martini, qui Andegauum
reuerat, & tumultuantem in electione noui
auitatis plebem pariter ac nobilitatem seda-
uerat; cum clarissima sanè sanctitatis testi-
monia Maurilio perhiberet. Nec ipse solùm,
sed & Spiritus sanctus in specie columbæ su-
perius caput in ecclesia apparens, neminem
e sacri muneris functione digniorem esse te-
staturus est. Itaque Maurilius, & miraculo &
precibus victus à Beato Martino consecratus
suscepit sacerdotium, Apostolica redimitus
simplicitate, ac cordis puritate perlucidus, af-
siduis precibus, vigilijs, & ieiunijs intentus, vt
commissum sibi gregem Domino & integrum
& ab omni peccati cōtagione purum restitue-
ret. Rutilabat in eo tanta Domini gratia, vt nō
minora per eum, quàm dudum per Apostolos,
signa & miracula fierent.

*Precibus ob-
tinet captiuo
missionem.*

*Suscitat
mortuum.*

*S. Martini
præsulis te-
stimonium
de S. Mauri-
lio.*

*Inuitus ra-
pitur ad An-
degauensem
Episcopatum
à B. Martino
consecratus.*

*Quanta ope-
ratus fuit
miracula.*

Hhh 4

Quo-

Quodam die viro sancto in basilica beati Petri sanctam solennitatem celebrante, aduenit cum moriente puero matrona; cui quondam sterili eundem suis precibus apud Dominum obtinuerat: postulans, ut antè obitum eum consignare, & contra dæmonum insultus munire dignaretur. Sed præfule diutius paululum in sacrosancta oblatione remorante, puer è vita excessit. Expleto autem mysterio ut cognouit antistes, cum nullis munitum sacramenti migrasse, incredibili ea propter dolore sauci, totum se lachrymis dedit, quòd ovisculam chrismatis dono consignare distulisset. Cumque diu multumque eam negligentiam deploraret, neque tamen ullam turbæ conscientie tranquillitatem inueniret, consilium coepit, ut istud negligentie piaculum durioribus poenitentiae laboribus expiaret. Igitur relicta clam patria, assumptis secum clauibus, sanctorum reliquiarum, quibus Ecclesia Andegauensis decorabatur, conscendit nauim, prius tamen in lapide quodam littoris, transitus sui die inciso. Cumque processisset in altum, claues contemplando mirandoque quare secum eas sumpsisset, de manibus elapsæ in æquore submerguntur. Tum verò nouo dolore sauciatus, cum lachrymis exclamasse fertur: Nisi has iterum videre meruero claues, patriam urbemque, quam effugio, nunquam repetam. Transmisso verò mari, mox mutato habitu, professus se hortulanum, cuidam regionis principi se in seruitutem tradidit: ut corpus assiduo labore castigaret.

Interea plebs Andegauensis, calicis sibi quon-

Clam se subducit ab Episcopatu.

Fuit Princeps cuiusdam hortulanus sanctus Vir.

a beati Pe-
 re, aduenit
 quondam
 Dominum
 eum cō-
 tus munire
 aululum in
 puer è vita
 cognouit
 sacramenti
 dolore sau-
 uod ouicu-
 distulisset.
 gligentiam
 urbarum con-
 consilium
 m duriori-
 . Igitur re-
 clauib. san-
 da Andeg-
 auim, prius
 ransitus sui
 aleum, cla-
 re secum
 e in æquore
 ore faucia-
 ur: Nisi has
 riam urbē-
 am. Trans-
 a, professus
 principi se
 duo labo-
 alius sibi
 quon-

andam commisso viduata pastore, crebris
 epit visionibus admoneri, & portentis terre-
 ut antistitem suum requirerent: ni mallent
 minens vrbi excidium præstolari. Itaque ni-
 o pauore perculsi, habito semel iterumque
 consilio, quatuor eligunt insigni virtute ac fi-
 e viros, qui sumptibus ex voto collatis & re-
 necessarijs ad itineris labores optimè in-
 tructi, antistitem indagarent, nec, nisi eo in-
 uento, ad propria redirent. Igitur legatione
 ita, vrbes oppidaque & vicos omnes præter-
 eunt; omni que ferè perlustrata Europa, sep-
 timo tandem anno irritò conatu in partes Gal-
 liarum reuertentes, diuino ductu ad portum Oce-
 anis maris, qui in Britannia manet minori, per-
 uenerunt: ubi in littore residentes, scriptum,
 quod suprà diximus, in silice inuenerunt: Hic
 consiit Maurilius, Andegauorum Episcopus.
 De eam euidenti alacres facti indicio, conscē-
 sa nauis trans pontum abiēre securi. Cumque
 in medio tranquilli æquoris vndas secarent,
 repente emersus è gurgite piscis immanis
 prostrauit in nauim. Quo exenterato, reliquia-
 rum claves de manibus viri sancti in mare de-
 lapsas, in pisces iecore reppererunt. Quibus rā-
 dem agnitis, ingenti stupore defixi metuunt,
 ne cum ipsis Maurilius naufragium passus ma-
 rinis belluis esca cesserit. Demissis igitur de
 nauis ancoris, consilium ineunt, an eo testimo-
 nio contenti domum redire, an verò cœptum
 iter prosequi debeant. Verumenim verò nocte
 sequenti omnes pariter cælesti visione admo-
 niti sunt; ut omisso inani timore, confidenter
 pergerent, & cœptis fælicibus antistitem in
 patriam

Hhh 5

patriam

*Septem an-
 nis tota ferè
 Europa per-
 quiritur.*

*Vide rem
 stupendam.*

patriam reducerent. Ea visione cuncti mirificè roborati, iter peragunt, Angeloque ductore, ad ædes principis, cui vir sanctus deferuebat, perueniunt. Ingressi autem, ilicò Maurilium, ut cum oleribus, quibus princeps vi consueuerat, præstò esset, inclamari audiunt. Illi verò eo nomine protinùs excitati, oculorum aciem in omnes partes dirigunt: nec mora, cum oleribus Maurilium accurrentem conspiciunt. Ibi tum gaudio pariter & admiratione confixi, confestim pedibus illius prostrati magno cum fletu rogant, ut propriæ ecclesiæ ac ciuitati subueniat. Ipse verò stupore similiter defixus, cum se negare non posset, cum lachrymis repugnare, asserens se & voto & iuramento constrictum, nequam in patriam rediret, nisi submersas in mari clauas videre mereretur. Tum illi statim eas depromentes, cuncta quæ in mari viderat, quæque pertulerant, ex ordine referunt. Statim fama hæc peruoluat, ipsumque sollicitat regē. Mirantur cuncti, & quem ut hortulanum habuerant, nunc ut beatissimum Præsulem venerantes adorant.

Tandem inuenitur vir beatus.

Nota hic diuinam providentiam.

Cæterùm Maurilius tot fatigatus precibus, & miraculis victus, statuit quidē patriam repetere, sed ita tamen, ut tota illa nocte vigiliis & orationibus mentem Domini attentus consulere, eius opē in omnibus implorare vellet. Ecce aut nocte cōcubia, lōgo fessus peruigilio, cum leni sopore oppressus iaceret, vidit Angelum sibi dicentem: Surge Maurili, & populorum te requirentium exequere votum. Nam &

tuis

precibus commissas tibi Dominus seruauit
 & insuper reddidit puerū quem diutius
 horans quesuisti. Quid multis? Mane reddito,
 concurrentibus vndiq; populis, magno cū ho-
 nore ad nauem deducitur, & traductus, nō mi-
 nor gloria à patria propria excipitur. Taliter
 ad propriam regressus ad urbem, nimirū ex-
 spectantibus turbis, de Domini promissione se-
 curus, venit ad pueri tumultū. Quo rastris dis-
 cooperto, inuocat diutissimè planctibus Chri-
 stum. Tandem expleta cum lachrymis oratio-
 ne, utriq; consurgunt, Maurilius de oratione,
 & puer de morte. Quem septiformis spiritūs
 gratia consecratum, ex euentu vocauit Renatū:
 qui diuinis cultibus ilicò mācipatus, & à bea-
 to Maurilio diligenter eruditus, tantis prome-
 rit florere virtutibus, vt post Maurilium pon-
 tificalem Andegauēsis Ecclesiæ cathedrā post-
 hūmus sortiretur vt hæres. Quod si quis fortas-
 si existimauerit fabulosum, Andegauam recur-
 rat ad urbem. Ibi enim inueniet preciosissimū
 Christi confessorem Maurilium immensis vir-
 tutibus florentem & nec minus Renatum An-
 tistitem, successorem ipsius miraculis corus-
 cantem. Sunt enim & alia plurima virtutum e-
 ius miracula huic nequaquam inferiora, quæ
 propositi memores silentio præterimus.

Vt autem breui compendio quotidianam il-
 lius vitæ conuersationem ob oculos ponamus,
 senē ab exordio Episcopatus sui ad usq; termi-
 num vitæ, vili tegumento & cibatu pertenui
 contentus, mentem diuinis assiduò rebus intē-
 tū habuit. Diebus verò Quadragesimæ, vespē-
 rinus die tertia cibus, panis inquam aridus, cū
 sale

*Honorificè
 excipitur à
 fidelium
 multitudine
 Andegauēsi.*

*Eccè rē pro-
 festo stupen-
 dam de pue-
 ro tot annis
 mortuo.*

*Idem resus-
 citatus suc-
 cessit Mauri-
 lio in Epif-
 copatu.*

*Summa quæ-
 dam vitæ S.
 Maurilij.*

fale & aqua tepida, fractas inedia corporis vi-
res non nihil restaurabat: eodemque tempore
pedem foras proferebat nunquā: ne mens Deo
penitus intenta vanis rerum imaginibus delu-
sa vagaretur. Et quidem cū tanta severitate
corpus tractaret, & triduo plerumque ieiunio
conficeret, tamen viribus robustus, & facies
rubicunda succique plena occultam Dei
gratiam facile declarabat. Nam cū deueni-
planē ætate totum vitæ curriculum infinitis
subdidisset laboribus, non caput, non dentes,
non visum, non stomachum, non cætera mem-
bra dolebat; sed sui semper & ubique similis,
in diuina benignitate lætus exultabat.

*Summa eius
incolumitas
in summa
abstinentia.*

*Ante mortē
curat sibi pa-
vari sepul-
crum.*

*Miracula ad
eius funus.*

Talibus ergo ab ipsa pueritiæ suæ ætate, flo-
rens virtutibus, cū transitus sui diem appro-
pinquare cerneret, haud procul ab Andegava
vrbe ad Septentrionalem eiusdem vrbs par-
tem, duplicem sepulturæ suæ cryptam ædifica-
ri præcepit. Qua completa, septimo infirmita-
tis suæ die, ætatis suæ anno nonagesimo, Epis-
copatus verò tricesimo, pius pastor & doctor,
qualem de sacri fontis baptismate sumpsit, ta-
lem Idibus Septembris. Omnipotenti Deo a-
nimam reddidit. Cū autem die altera sacrū
corpus multis psallentium choris ad tumulū
portaretur, gemini ex utero matris cæci ad lo-
culum lumen ilicò recipere meruerunt: & al-
lius quidam, triginta plus minus annis para-
lysis incommodo distentus, osculato beati fu-
neris feretro, pristinam ilicò sanitatem re-
cepit. Cæterum quanti qualisque apud Do-
minum fuerit meriti, quotidianæ virtutes &
miracula, quibus eum Dominus exornare
digna-

ignatur, luce meridiana clarius testantur.

ITA S. AMATI, PRESBYTERI ET *Vide Tom. 3. Annal. C. Baron.*
 Abbatis Monasterij Romarici: Ex ea quæ est a-
 pud V. P. Laur. Surium. Floruit temporibus Clo-
 tharij Regis Franc. anno Domini 617.

AMATVS præclaræ indolis puer in sub-
 urbio ciuitatis Gratianopolitanæ cla-
 ris admodum Romanæ stirpis ortus na-
 tus, patrem habuit Theodorum nomine;
 cum alijs laudibus tum virtute in pri-
 oribus & religione ornatissimum. Qui cum iam
 filium monasterio oblaturum deuotissi-
 mus Amatum ad Agaunense cœnobium dedu-
 cit, diuinis humanisque imbutus literis de
 quo vitæ genere maturè prudenterque se-
 ut dispiceret. Sed cum puero, deindè viro
 monastico statu salutaris, nihil ad ani-
 mam tranquillitatem iucundius videretur, an-
 te modum triginta eodem in loco perpe-
 tuè se studijs & disciplinis exercuit mona-
 sticus adeoque magis magisque indies diuino
 amore incaluit, vt intimam assiduò solitudinē
 cogitaret. Itaque clàm monasterio egressus,
 haud procul ad excelsi cuiusdam montis rupē
 se cōtulit. Interim ab Abbate & fratribus ma-
 gno studio quæsitus, tandem triduano exacto
 itinere, agrè inuenitur. Repertum orant fra-
 tres, vt ad monasterium redeat, suæque præsen-
 tiæ Abbati cæterisque eius causa anxij moero-
 rem adimat. Respondet ille: Sinite, quæso, fra-
 tres, sinite me in hoc angusto loco mea lugere
 peccata, & Redemptori meo sedulò inservire.
 Cum

13. Septē.
 Patria &
 parentes S.
 Amati.

Triginta an-
 nis est mona-
 chus.

Clam petie
 desertum lo-
 cum.

Victus eius.

Cum ergo eum à sententia nullo modo deducere possent, quærunt quam sibi velit alimoniam deferri. Quibus inquit; hordeaceus panis & aqua post triduum mihi præbeantur: lautiores verò cibos afferre nolite, ne breui hosti ludibrio pateam. Abeunt fratres, indicant Abbati repertum Amatum; exponit nouum & horridum vitæ institutum. Mox ab Abbate designatur frater Berinus, qui officiosè illi ministraret. Is accepto pane, vrceoq; aqua pleno, pergit ad virum Dei, eiq; traditis vitæ necessarijs, recedit.

Vexatur à diabolo.

Interea viro Dei orationibus intento tentator in corui specie adfuit; ablatoq; pane, aqua effudit. Ea maligni fraude animaduersa Amatus, Gratias, inquit, tibi ago Domine Iesu Christe, qui me productiori vis exerceri ieiunio. Erat mihi hoc magno emolumento, quandoquidem nihil in hoc mundo geritur absq; tua providentia. Non diù post Abbas misso ad illum artifice, cellulam vel specū ei ædificari voluit. Cumq; imprudenter artifex ligna multò breviora, quàm structura poscebat, secuisset, accedens ad virum Dei acceptū per imprudentiam damnum ei exposuit. Cui vir Dei; Vade, inquit, filij, vade & rursus metire, noli autem existimare quidquam damni acceptum esse. Tantum esto

Miraculum.

in fide firmus. Eo abeunte rursusq; dimittente, inuenit, (visu mirabile) tantum ad ligna ultra mensuram accessisse, quātum prius deerat. Aliud quoque miraculum per eum Dominus patrauit.

Cum iam annum vnum aqua illi Berini ministerio ex vallium amnibus allata fuisset, ille

trum miseratus penuriam, cunctos aduoca-
 iussitq; vt secum pariter humi cū fide pro-
 strati Deum precarentur, vt fontē illis è saxo
 oppeditare dignaretur. Prostrati orāt finitif-
 re precibus surgunt; & vir Dei baculo, quem
 manu gestabat, petram percutiēs, mox aquam
 asperuē illic fluitantem elicit. Postea verò ea-
 dem in rupe exiguū terræ spatium vir sanctus
 atueniēs, excisis virgultis, agellum tertiæ par-
 tis vnius modij capacem effecit: qui deindē o-
 pera & labore eius sedulò excultus hordeum
 oppeditabat. Porro infra cellulā mola versa-
 lū strenuē sese exercebat; eò potissimū, vt ori-
 somnumque hostes solitudinis præcipuos,
 fugaret, animumq; in diuinis laudib. per-
 uigilem haberet. Et quidem cū calceis
 inquam vteretur, tum spatium illud, in quo
 mendi causa pedes extendere solebat, minu-
 tiq; præcutis lapillis constratū erat, vt eo
 dolore & carnis tentationes & dæmonis infe-
 rationes repelleret.

*Ex petra eli-
 cit fontem
 aquarum.*

*Luctatur cū
 somno.*

Cum aliquādō in agello suo fodiendo suda-
 re, vidit ab excelsa montis rupe, immani saxo
 ruere, repentinum suæ cellulæ imminere exci-
 dium. Puto equidē id satanæ astu & machinis
 accidisse. Sed vir Dei protinūs accurrens, ex-
 presso contrā Crucis signo, In nomine, inquit,
 Domini nostri Iesu Christi præcipio tibi, ne
 ulterius descēdas. Iā non longē à recto mansi-
 tuncula aberat saxū; moxque figens gradū, mō-
 ad miraculum sanē inhæsit: penderq; etiam-
 num, nihil prorsus domicilium ledens. Et cre-
 bō alias diabolus cū satellitibus accedēs, mi-
 nabatur se funditus cellulā euersurum: cui for-
 tissi-

*Mirabilis fi-
 gni Crucis
 fidei virtus.*

tissimus Christi miles inconcusso & intrepido animo respondebat; Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.

Psal. 117.

Loci illius Episcopus, qui intima ei familiaritate deuinctus erat, cum crebrius virum Dei pro Christi amore paupertatem sectantem inuideret, statuit quādam pecuniæ summam pro eius consolatione illi largiri. Cui Amatus: Quæ tu mihi offers, inquit, optime antistes, et illis tribuenda sunt, quos maior premit inopia. Ego verò, spretis huius mudi impedimentis, sicut nudus est terra egressus sum, ita nudus in puluerem reuertar. Episcopus nihilo minus instat importunè, ut munus oblatum non respuat; sed cum cerneret inexorabilem, pecuniam clam altariolo, in quo sacrificare consueuerat, imposuit. Cum autem nocte exacta, ad sacra peragenda mysteria vir Dei hora legitima accederet, repletos nummos tanquam hostis tartarei insidias execrans, in profundam, vi magna, abiecit vallem, ita dicens: Dominus pars hereditatis meæ; ego his non indigeo. Vestis ei erat ex vernecum pellibus. Porro in Quadragesimali ieiunio pro quotidiana refectioe post vespertinas laudes quinque nucleis cum exiguo aqua poculo, vilis quidem, sed grata Deo illius mensa instruebatur. Interdum verò triduanæ, & sæpè etiam prolixiora sibi ipsi ieiunia indicens, membris quidem fessus, sed sancti spiritus gratia plenus, Christo perpetuum exhibebat famulatum. Balnearum fomentis bis tantum toto illic anno utebatur; ante Saluatoris natalem, & eius sacram resurrectionem. Atque hæc illi corporis cura.

*Eccè quantum
abominatur
Vir sanctus
pecuniam.*

*Vestis eius,
Cibus in
Quadragesi-
ma.*

Per

Per id tempus in Vosagi partibus vir prudentia & religione celeberrimus Eustachius Abbas, Italiam lustraturus, ad Agaunense vel coenobium; ubi cognita egregia Amati virtute, eum inde secum Luxouium perduxit: suo exemplo in amplissimo illo monasterio omnes ad ardens virtutis & religionis studium incitaret. Contigit autem, ut ea tempestate missus à fratribus quidam Austrasianorum vrbes concionandi gratia, qua plurimum excellebat, peragraret. Fuit tum vir nobilis & in populo cum primis honoratus, Romaricus nomine; cuius ad ædes nutu diuino sanctus inuertens, reuerenter & honorificè exceptus fuit. Cumque strata mensa, epulis pariter accumberent, Romaricus, qua erat pietate, auidius eo aliquod salutis verbum expetiit. Cui Amatus, ut erat haud vulgari prudentia & docendi facultate præditus, Cernis, inquit, hunc discum argenteum? Quam multos ista hac habuit, & deinde habiturus est seruus. Et tu ipse, velis nolis, eius nunc seruus es; siquidem seruandi causa eum possides. Et ille quidem nunc ex se edentibus æqualem nauat operam; sed à te, qui eum nunc seruas, de illo quandoque ratio exigetur. Scriptum namque est; Aurum & argentum vestrum æruginauit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit. Et ipse Dominus ait; Væ vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram. Hæc dicente Amato, Romaricus affectu diuini spiritus permotus, aliquot diebus Virum sanctum detinuit. Ut latius cum eo de vera salute differeret, & cōsiliū de mutando

Abbas Eustachius eum secum ducit Luxouium. Eustachij vitam querere 29. martij Tom. I.

Iacob. 5.

Luca 6.

Matth. 19.

vitæ genere captaret. Cui Amatus; Cùm sis, inquit, & generis nobilitate sublimis, & opibus pollens, & magno insuper ingenio præditus, equidem demiror te ignorare, quæ via modò; ambulandum sit. Sciscitanti quondam iuueni, quid faciendo vitam æternam possideret, respondit Dominus; Si vis ad vitam ingredi, serua mandata; quæ cùm ille à teneris se custodisse diceret, subiunxit Dominus: Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me.

*Romarius
vir illustris
in disciplina
monastica se
totum Ama-
to subdit.*

His auditis, Romarius amore & desiderio Dei inflammatus, spretis diuitijs, & generis dignitate contempta, monasticis se disciplinis subdidit; ac totum se Amato regendum formadumque tradidit. Postea verò Amatus institutu diuino vnà cum Romarico virginum condidit monasterium: in quo tam copiosum Deo famulantium collegit numerum, vt virgines in septem turmas distributæ, noctu diuque per vices sinè intermissione psallerent: ita vt semper virgines duodecim in vnaquaque turma essent. Ipse verò solitudinis amantiſſimus in obliqua montis parte concauum pro domicilio habebat saxum, corporis longitudini accommodatum; in quod è pendente superius rupem minister ligato ad funem tintinnabulo exigua panis particulam & aquæ haustum certis temporibus demittebat. Dominicis verò diebus indè progrediens, fratribus pariter & sororibus diuini verbi pabula promebat: & errantes consilio in viam dirigebat, lapsosque consolatione erigebat.

*Construunt
virginū Mo-
nasterium.*

*Amatus in
Cōcauo saxo
moratur.*

Dehinc

Dehinc anno antè obitum suum integro ius-
 sibi pro lectulo culcitram è cilicio densis o-
 ram cineribus sterni; vt in ijs pēnitētiæ do-
 ribus vltimū vitæ actum perageret. Iacebat
 comoda corporis affectus valetudine, per-
 tuoque cruciatus dolore, die ac nocte pec-
 torum suorū, quasi grauissimorum criminū
 us, à Domine veniam postulabat Iamque an-
 te in eo cilicio & cinere exacto, cute & carne
 nimio membrorum cruciatu exesis, nuda
 tuebant ossa; cū interim ille de futura Do-
 mini misericordia securus, in illis doloribus
 iustificè exultabat. Cumque iam vitæ terminus
 esset, professione catholicæ fidei ex Epistola
 Leonis Papæ, quam ad sanctum Flavianū scri-
 ptā recitata, iussit sibi fodi sepulcrum in ipso
 basilicæ Matris Dei, huiusmodi cum Epi-
 taphio ab ipso edito: Quicumque hunc locum
 orationis ergò introieris, pro anima Amati pē-
 nitentis hic sepulti, Domini misericordiā de-
 precari digneris, vt si quid mea paruitas de pec-
 cata meis tepidè pœnitendo obtinere nō po-
 tui, obtineat vestra tantorum charitas, sedulo
 Domini misericordiam deprecando.
 His ita constitutis, inter mortuis vocibus
 veniam ab omnibus postulando animam expi-
 tavit. Tertiò deindè à sepulturæ die fratribus
 visum apparens, Ne contristemini, inquit,
 quia me à peccatis absolutum, & Comiter à
 Domino acceptum: qui non multos post dies
 vobis omnibus bonis abundare vos faciet. His dictis,
 disparuit: & Rex paucis post diebus ducentos
 aureos illis dono misit, locumque illum
 munificentia ornatissimum, reddidit.

Iii 2

Post

*Vide mollē
 eius calcitrā*

*En rigidam
 pœnitētiā.*

*Epitaphium
 S. Viri ab i-
 pso composi-
 tum.*

*Excedit ē
 viuis.*

*Apparet frā-
 tribus.*

*Eius solenni-
tas.*

Post anni verò circulum corpus eius intra bea-
tissimæ Virginis basilicam receptum fuit: eius-
que natalis dies solennni dein gaudio quotan-
nis celebratus, frequenti admodum populorū
concurſu; vt tanti patris patrociniō frueretur.

VITA S. AMATI, SENONENSIS EPI-

*Vide Tom.
8. Annal. C.
Baronij. &
Notat. in
Martyr.
Rom.
13. Septē.*

*scopi vigesimi secundi: ex ea quæ est apud V. P.
Laur. Surium. Migravit è corpore anno Saluti-
690. qui fuit Sergij Papæ 3. Clodovei verò, ta-
tij eius nominis Francorum Regis 2.*

*Magnus pro-
fectus eius
in litteris &
pietate.*

BEATVS Amatus parentibus non modo
Chrīstiana religione, verum etiam vitæ
probitate multum cōspicuis progenitus
est: qui eum piē educarunt, & in tenera ætate
litteris erudiendum tradiderunt. In quibus ille
perdiscendis cōætaneos suos faciliè excelluit:
& quod præstantius multo est, cum doctrina
pietatem cōiungens, Christi mandatis se ac-
comodare, die ac nocte illi seruire, & ab omni
vitio & peccato immunem sedulò se seruare.
Ita verò constitutus, in Clerum ascitus est: in
quo ita se comparavit, vt vix quisquam illi si-
milis inueniretur, qui conseruaret legem ex-
celſi, tam consummatè.

Fuit Clericus.

Porro incrementibz cum ætate virtutum
incrementis, singulis Ecclesiæ gradibus sulce-
ptis, cum non esset nescius, quanto quis est ho-
nore præstantior, tanto erga Deum seruen-
torem esse debere, & sibi ipsi magnam adhibe-
bat cautionem: & alijs fiebat imitatione admi-
rabilis. Contigit verò interea Senecium Seno-
nensem Antistitem humanis rebus excedere.

Marens

*Subrogatur
Senecio in eo
episcopatu Se-
nonensi.*

*Qualem se in
eodē gesse-
rit.*

*Childerico
Francorum
Regi necato
succedit ger-
manus eius
Theodoricus
dictus Lu-
nior.*

*Pervertitur
ab Ebroino
Apostata.*

*Exercet ty-
rannidem
in suos.*

rens itaque grex pastore orbatus, annuen-
bus Episcopis sanctum Amatum tanquam v-
ni omnium dignissimum eligunt: & licet in-
tum admodum in Cathedram Pontificalem
constituunt. Ea autem Apostolica auctus dig-
itate populum sibi creditum sanæ doctrinæ
abulis reficiebat; benedictione confirmabat;
peruigili cura custodiebat: in omnib. seipsum
exemplum operum bonorum præbens. Adeo
verò demonibus erat terribilis & infestus, ut
eum tentandum accedere formidarent.

Hac tempestate Childericus Francorū Rex
niensis in Regno, cum ob nimiam sænitiam in
Francorum nobiles exhibitam, eorūdem in se
rimos concitasset; à quodam Bobilone, quem
seculi supplicio ad stipitem tentum verbera-
verat: occisus est. In locum verò eius sub-
rogatur germanus eius Theodoricus: antea cū
Childericus eligeretur repudiatus. Quo audi-
to Ebroinus, qui illi prius studuisset (ut qui eū
Childerico præferre annitebatur) & eius causa
in Monasterium Luxouienſe detrusus esset, vel
timore malorum s. fontē adiisset; ex monacho
mutatus in militem, aduersus eos quos passus
esset aduersarios gladium strinxit: summoque
magistratu Maioris Domūs eidem Regi Theo-
drico (ut & antea eius patri Clotario) inhæ-
rens, nobiles complures obtruncavit: ac post-
modum opera eius Synodo verè tyrannica à
lege coacta multi Episcoporum ex eius sen-
tentia Episcopatu priuantur: aliqui etiam
eorum inauditi, irreuocabili exilio damnan-
tur.

Inter quos fuit sanctus hic Amatus: qui mox

*S. Amatus
mittitur in
exilium.*

vbi (quamvis præter ius fasque) abire in exiliū iussus est, oves suas Domino commendans, ad locum destinatum libentissimè proficiscitur, iussuque tyranni Peronam pagum Veromanduorum perductus, sub egregio abbate Ultano in custodia pmanet. Is Ultanus frater fuit Fursei & Foillani *Episcoporum: qui ex Hybernia regio stemmate orti, in Frāciam peregrini venerant.

* *Abbatum.*
Huius S.
Fursei vita
habetur 16.
Ianuuar.

Sub illo venerabili Abbate beatus Amatus haud modico temporis spatio permansit; patientissimè ferens diuturnum exilium; verbis gratiæ & alimoniæ subsidijs à beato Ultano confirmatus illud Apostolicum commemorans: Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Itemque illud Iacobi Apostoli: Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.

Roman 8.
Iacob. 2.

Mauronti
Abbatis pie-
tatis.

Per id tempus illustri stemmate ortus Maurontus, Adalbaldi & S. Rictrudis primogenitus, in aula Regis insignis habebatur. Is à beato Amando Episcopo Clericorum Abbas institutus & ordinatus Diaconus, in fundo suo Broilo nuncupato monasterium in S. Petri honorem construxit. Porro Ultano Abbate interea hac luce subtrac̃to, Rex Maurontū ad se vocat, iubetque vt Amatū Antistitem è loco exilij sinè mora secum abducatur, & in suo monasterio custodiendum seruet: facit ilicò Maurontus vt erat iussus.

Mutat locū
exilij S. A-
mati 166.

Cū autem in itinere Cameracum venissent, S. Amatus solus orandi gratia Deipara virgi-

XI
ginis bat
ta tractan
onit, & vt
tum nesci
domino ei
aud multè
vidensq
aque ad be
militar pet
mum ausu
ille comite
es mandat
rarum se
fuerit an
is letitia: r
Vndè cu
perfectioni
um est tand
no eum præ
illum Dom
Amatus, a
stus cœnob
nus viribus
inferuire;
empla de se
& institutio
puritate.
Habeba
am, orati
stibus inh
quies spec
cabat: & qui
rat, proxim

reginis basilicam ingreditur, menteque cæle-
 stia tractans fortè cucullum suum à collo de-
 onit, & vtranque manicam; adque solis ra-
 dium nescius suspendit: tam insigni miraculo
 Domino eius sanctitatem demonstrante. Venit
 aut multò post ad templum etiam Mauron-
 is; vidensque admirabile signum obstupescit:
 itaque ad beati Antistitis vestigia collapsus, hu-
 militer petit veniam, quod talem ac tantum
 virum ausus esset custodiendum suscipere. At
 ille comiter ei respondens, ad quæcunque Re-
 gis mandata siuè ad carceres siuè ad mortem
 paratum se esse declarat. Quæ verò deinceps il-
 li fuerit animorum coniunctio atq; commu-
 nis letitia: referri vix possit.

*En insigne
miraculum.*

Vndè cum indies in beato Amato totius
 perfectionis gratia abundantior reluceret, vi-
 dum est tandem Mauronto, Broilensi Monaste-
 rio eum præficere: & se & prædium suum per
 illum Domino offerre. Coactus itaque sanctus
 Amatus, atque inuitus planè præfecturam i-
 stius cœnobij tandem suscipiens, totis proti-
 nus viribus illic Domino sanctè & religiosè
 inservire; subditis maximarum virtutum ex-
 empla de se præbere: tam verborum doctrina
 & institutione, quam vitæ simplicis eximia
 puritate.

*Præficitar
Cœnobio
Broilensi in-
uitus.*

Habebat autem iuxta templum cellu-
 lam, orationis causa illic extructam; vbi cæ-
 lestibus inhians, tanquàm in quadam æternæ
 quietis specula diuinorum cōtemplationi va-
 cabat: & quia diu vitæ actuosæ laborib. insudā-
 bat, proximis suis pro virib. ministrans; iam cō-

*Vacat con-
templationi-
bus diuinis.*

*Feliciter
obit.*

*Catena fer-
rea ad cor-
pus eius po-
stea miracu-
lis celebris.*

templationi sic inhærebat, ut vni viuens Deo,
mundo mortuus videretur. Tandem ut iam e-
meritus miles labore omni absolueretur, à
Domino vocatus, in pace quieuit. Fecerat autè
adhuc viuens ferream catenam sanè immanè
eaque corpus suum constrinxerat. Hæc dere-
pentè ab eius exanimi corpore soluta, multis
attulit remedia sanitatis; præstante Domino
nostro IESU Christo: cui est honor & gloria,
in secula seculorum.

Vide Tom. 4 VITA S. IOANNIS CHRYSOSTO-

*& 5. Annal.
C. Baron. &
Not. ad mar-
tyr. Roman.*

*ni, Archiepiscopi Constantinopolitani: Ex ijs
quæ extant apud Metaphrasten, & C. Baron.
Migravit è corpore sacratissimus Antistes, Co-
manis, in exilio: anno Christi Domini 407. In-
nocentij Papæ 6. Arcadij & Honorij Imp. 13.
Ætatis suæ 52. mense 8. cum sedisset inclusis
annis exilij, Annos 9. menses. 7. dies 8.*

*14. Septē.
Patria &
Parentes
eius.*

IOANNES, qui ob admirabile & dulcissi-
mum eloquentiæ flumen, Chrysostomi co-
gnomen adeptus est, nobilissima ciuitate
Antiochia, quæ in Coelesyria sita est, oriundus,
patrem habuit militaris gloriæ laude inprimis
celebrem, nomine Secundum, matrè verò An-
thusam; & generis nobilitate & splendore vi-
tæ paucis secundam. Ij verò cum antè profun-
dis ignorantia tenebris inuoluti nefario gen-
tilium errore miserè cōflicarentur, fuere me-
ritis haud dubiè filij diuino lumine illustrati,
& ad sanctissima Christi sacra foeliciter ad-
iuncti. Porro Ioannes ut primùm ex ephebis
excessit, morum gauditate & senili quadā pru-
den-

entia ætatem transcendit: eamq; maximarum
 ritium disciplinis tam excellenter ornauit, vt
 xtera præ incredibili discendi cupiditate o-
 nia contemneret. Fuit autem in primis ab o-
 ni fastu vehementer alienus: prorsus vt abie-
 ctus & pusilli admodum animi esse diceret, gra-
 uita fortunæ vel naturæ bona ad superbiam
 namque gloriam traducere. Vt primum pa-
 per vitæ munere perfunctus ad cælos migravit,
 Ioannes annos natus decem & octo, relicto Li-
 bano Sophista, à quo Grammatices & Rhetor-
 ices præceptis imbutus fuerat, Athenas cõces-
 sit, vbi cum præstantissimis Rhetoribus & Phi-
 losophis assiduus mentē vberiori rerū omniū
 cognitione locupletauit: adeo vt nō modò am-
 plissimos sibi honores apud doctos probosque
 compararet, sed etiā magnā inuidiæ flammā a-
 pud æmulos præcipuis eloquentiæ laudib⁹ ex-
 citaret. Et quanquam ab humanis laudibus ab-
 horreret plurimū, abiectaq; quadā corporis
 specie infimum studiosē locū sectaretur, tamē
 fieri nō poterat, vt inuidorū tela, quæ in eum à
 varijs passim eiaculabantur, euitaret. Cum die
 quodam præfectus Prætorius Atheniensiu candi-
 dados dicendi facultate præcipuos cōuocaf-
 set, Ioannemque (iam tum forensib. eum nego-
 tijs operā nauasse credendū est) magna cū lau-
 de præ ceteris differentē audiuiisset, adeo in no-
 minis illius amorē concitatus est, vt inuitū &
 reluctantē magnis honorū præmijs decoraret.
 Ita res cū Anthemiū eloquentiæ studijs in pri-
 mis deditū & laudis auidissimum vehementer
 cruciaret, enixè contendit vt partā Ioanni glo-
 riam eriperet. Erat autē religione gētilis; & quia

Ardor discendi in Ioanne.

Vera eius magnanimitas.

Abhorret à fastu.

Patitur Anthemiū obire fastorem.

non ignorabat Chrysostomū præcipuū Christē
cultorē esse, hanc illi apud præfectū calumniā
struxit, ut diceret hominē à cultu deorum alie-
nū, & magicis Christianorū artib⁹ imbutū, nō
modò honore, sed etiā Academia & ciuitatis
iure spoliandum esse. Cumq; vrgeret & insta-
ret, atq; incōditis clamorib⁹ virū sanctū obru-
ere niteretur, & interim Christi numē maledi-
ctis appeteret, Ioannē placidē respondente, &
Christi potentiā tacitē interdū inuocāte, subi-
tò à maligno spiritu arrept⁹ Anthemius, terre-
que allisus, impietatis suæ poenā tulit; & alia-
tibus ipsiq; præfecto ingentē admirationē ti-
moremq; incussit. Stabant illi stupore oppres-
si, & rutilantē pietatis quibusdā radijs Ioannis
faciem contemplantes, latentē diuinæ virtutis
vim signis minimē dubijs agnoscebant: deinde
supplicibus ab eo precibus contendebant, ve
misero opem ferret. Ille, qua erat in omnes be-
nignitate, hominis calamitatē miseratus, pre-
ces ad Deum pro eo fudit, & non modò à ma-
ligno dēmonē, sed etiā à pestifero gentiliū
errore liberauit, & ad Christum adiunxit.

Hæc aliaq; præclara fidei pietatisq; opera ve-
cognouit Athenarum antistes, statuit eum sibi
successorem quouis modo ordinare: indignum
nimium ratus, tantam virtutem, tamq̃ue exi-
miam dicendi facultatem in rebus forensibus
consumi. At Ioannes maiora secum animo vo-
lutās, solitudinis secessum meditabatur; ut re-
bus terrenis exutus libera mente ipsum cælum
penetraret. Hæc cogitantem, & instituti sui so-
cium Basilium Antiochia oriundum nactum,
mater multis lachrymis & precib⁹ impediunt;
& ar-

*Anthemium
demon in-
uadit.*

*Curatur à
Chrysostomo
in utroque
homine An-
themius.*

*Cogitans so-
litudinem à
matre impe-
ditur.*

ardens pietatis studium maiore pietate re-
 inxit. Inter hæc Zeno Tyri Archiepiscopus
 iochiam veniens, eum lectorem ordinavit;
 pijs monitis ad omnem sanctitatis rationē
 vehementius accendit. Non multò post matre
 hac vita ad meliorē translata, Ioannes ea iā
 exoneratus, feuerioris disciplinæ institu-
 tum, Basilium sequutus, protinūs arripuit: seq̃;
 omnia vni Deo in solitudine cōsecrauit.
 verò quæ eius potissimū fuere lucubratio-
 nes. Certè posita sunt, secundum illud prophe-
 tam, deserta in stagna aquarum, cū fluentia
 strinē ex ei⁹ pectore pro opportunitate ma-
 nant. In hac gratia, quiete & silētio duos il-
 los de Compūctiōe cordis elaboravit libros;
 tres de Prouidētia Dei magna admiratione
 habitos; sed & aduersus vituperatores vitę mo-
 nica nobile opus elucubrauit tribus libris
 distinctū: magnoperē admiratus aliquos adeo
 felices reperiri, qui tam sublimi philoso-
 phiæ impudenter detraherent. Præterea de Sa-
 cerdotio, de virginitate, aliaq; præclara inge-
 nio & eruditionis suæ monumenta edidit; qui-
 bus magnum Ecclesiæ vniuersæ splendorem
 attulit. Etenim ad Theodorum collegam, de-
 sertorem ignauum, vt ad eremum, vndē excel-
 serat, eum reuocaret, insignem edidit commē-
 tarium: quem quidē peccati telo grauiter fau-
 rem medica manu curauit; sed mox is in dete-
 rora prolapsus, eò impietatis prorupit, vt
 preterito viri sancti sano consilio, apertum hære-
 sis patrocinium susciperet.
 Porro quanquā die nocteq; vir sanctus om-
 nium eruditionis genere Ecclesiam exornaret, ho-
 minef-

*Zeno eum
 lectorem or-
 dinat.*

*Abit in soli-
 tudinem,
 matre de-
 functa.
 Psalm. 106.*

*Scripta eius
 in solitudine.
 2. lib. de Cō-
 punctiōe.
 3. de Proui-
 dentia Dei;
 3. aduersus
 vituperat.
 vitæ monast.
 De Sacerdo-
 tio.*

*De Virgini-
 tate.*

*Item alia.
 Theodorus
 eius collega,
 apostata, fit
 hæreticus.*

*Benignitas
eius in agro-
tos.*

*Valetudinis
ergo patriam
repetere co-
gitur.*

*Insignia
quædam eius
miracula.*

minesque cælesti doctrina à vitijs ad virtutis amorem traduceret, multò tamen clarius admirandis pietatis operibus & se & alios illustrabat. Nam præter assiduum orationis studium, quo laboranti Ecclesiæ subueniebat, summam in primis ægrotorum curâ gerebat; quos pro insita benignitate quotidie visitabat, & cū verbis tum factis à miserijs subleuabat: imple verò tanto rigore vitam instituebat, tantaque inedia & perpetuis vigilijs adeò se macerabat, ut volens nolens, ob contractas ex duro viuendi genere ægritudines, patriam repetere & afflictæ vehementer valetudini consulere cogeretur.

Inter hæc cum fama virtutum eius magis magisque incretueret, & in ore omnium cum admiratione versaretur, vir quidam Antiochenus illustri genere intolerabili hemigranij dolore torquebatur; adeò ut oculorum alter, vi morbi è sede sua emotus, miserando valde spectaculo in maxillam propenderet. Is cum incassum in medicos oēs facultates consumpsisset, tandem desperatione fractus ad Ioannem confugit. Ille verò hortatur hominem, ut nefario inanum deorum cultu relicto, sordibusque animi per poenitentiam elutis, ad Christum accedat; certam ab eo & corporis & animæ salutem consequuturus. Ea Ioannis admonitione Antiochenus fide adeò incaluit, ut humi ad pedes viri sancti sese abijceret, arreptamque vestis illius oram laboranti capiti oculoque admouit; & dicto citius integram sanitatem obtinuit. Post hunc Archelaus quidam ex proceribus, lepræ maculis turpiter ac misere deformatus,

armatus, pari ad eum fide accessit: quem Ioan-
 es postquam diuinorum eloquiorum aqua
 bluiisset, iussit eum elementari quoque aqua
 vari, quo facto, protinus mundus ac purus
 fuit. Eucleum quoque qui inuidia diaboli al-
 tero oculo orbatum miseriam suam assidue de-
 plorabat, precibus suis restituit; & à dæmonū
 cultu liberatum, ad Christi castra sub signo
 monastico adiunxit. Præterea mulierem septē
 annos sanguinis profluvio laborantem sanauit:
 quod admirabilius est, à foeda peccatorum
 contagione, quā maculata iustam Dei omni-
 potens iram sustinebat, salutaribus monitis in-
 tegre liberauit. Et ne infinita eius miracula
 prosequamur, quanta vitæ integritate ac piera-
 Deo coniunctus fuerit, vel ex eo cognoscere
 licet, quod feras etiam bestias virtuti suæ sub-
 iecerit. Erat leo immanissimus, qui non modò
 agris villisque vastitatē, sed multis etiam ho-
 minibus crudelem sanè mortem inferebat. Eū
 cum nullis armis, nullaque virtute homines
 superare possent, tandem ad virum Dei agris
 omnibusque desertis cōfugerunt, ut si qua pos-
 set immanem belluam virtute reprimeret. Ille
 diuinorum præceptorum contemptum eis ex-
 probans hortatus est omnes, ut flagitiorum
 cōfessione atque detestatione expiarentur, vi-
 tæque melioris studio infensum Christi numē
 placarent. Hæc ubi dixit, tradidit eis crucē lig-
 atam in locis maximè infestis defigendam: qua
 defixa, insequenti luce, immanis bellua antè
 eam exanimis inuenta fuit.

*Eccè vim
 Crucis ad-
 mirandam.*

His signis & virtutibus clarus, cum annos
 quatuor in eremo exegisset, ne ali-
 quam

*Fugit in hor-
ridam Spe-
luncam.*

*Ex solitudi-
ne venit An-
tiochiam, &
consecratur
Diaconus;
inde presby-
ter.*

*In ordinati-
one presby-
terij colūba*

quam ex nominis celebritate vanam gloriam contraheret, omnibus inscijs, in horridam speluncam soli Dei cognitus concessit: vbi annos duos rebus planè omnibus ad corporis vsum necessarijs destitutus; solo pane victitavit. Et quanquam omnibus esset aëris iniurijs & infinitis incommodis expositus, tamen cælestis philosophiæ dulcedine omnes vitæ acerbitates adeò dulces reddebat, vt quasi corporis expers grauissimam vim morbi, qua conflictabatur, non prius sentiret, quàm viribus destitutus, corporis sarcinam spiritum in terram deprimètem cognosceret. Hac ergò necessitate compulsus, vel potius diuino spiritu ex eo loco ad multorum salutem curadam deductus, venit Antiochiam: vbi Diaconatus munere insignitus, annos quinque admirandum de se sanctitatis specimen præbuit. Interea Meletio Antiochiæ antistiti vita sanctissimè perfuncto succedit Flavianus; qui cùm de more noctis intempestæ silentio diuinis esset meditationibus intētus, Angelus Domini cælesti splendore coruscans ei astitit; monuitq; vt sinè mora Ioannem, diuinis virtutibus mirificè ornatum, sacerdotem Dei altissimi cōsecraret. Eadem verò hora eadem planè visio Ioanni oblata est: idemque Domini angelus, vt Flavianum ad Ecclesiam tendentem sinè mora sequeretur, hortatus est. Hac visione simulq; cohortatione angeli excitatus Ioannes, quanquàm non sinè timore, paruit; ne diuinæ volūtatī adeò manifestæ resistere videretur. Cumque hora ordinationis adesset, & res diuina maxima cum ceremonia fieret, repentinè niuei candoris columba exli-

alitus delapsa capiti eius insidere visa est. Fit *celitus eius*
 agnus ad nouum spectaculum populi cōcur- *capiti insi-*
 s. cunctique admiratione oppressi, eximiam *det.*
 annis sanctitatem prædicant.

Cū itaq; gratia Spiritûs sancti mirificè dota-

us esset, statim à suscepto presbyterij honore,

quotidiè, vrgēte Flauiano, conciones ad popu-

um habuit, quæ cum sublimiores essent quàm

vulgi captus eas assequeretur, muliercula

quædam, ardenti pietatis studio commota nō

habitauit in media populi frequentia eum re-

arguere, quòd genus orationis prorsus infru-

gerū proferret. Tum ille euestigio iuuenilis

nimi, cuius est alta petere, instituto mutato,

orationem faciliorem imis auribus accommo-

dauit. Qua ex parte illud est consecutus, vt cu-

culauitate sermonū eius capti, publicis fre-

quentibusque acclamationibus, os aureum eū

appellarent. Quod perindè ac inditum diuini-

us nomen, veluti egregius titulus, in eius scri-

*Mulier in
publica con-
cione eum
redarguit,
quod alta ni-
mis profer-
ret.*

*Nomē Chry-
sostomi vn-
dè.*

*Fugit hono-
res, vt libe-
rius anima-
rum salutē
vacet.*

Post hæc Flauianus, vt eum post se Ecclesiæ

Antiochenæ antistitem haberet, rerum ei cu-

ram tradere voluit. Sed vir sanctus, ne eiusmo-

di rebus plus nimium distractus à docendi stu-

dio & pauperum visitatione arceretur, omni-

bus modis honores illos subterfugit: seseq; in-

credibili ardore ad animarū corporumque sa-

lutem procurandam comparauit. Erat Antio-

chæ Euclia quædam illustris matrona, cuius fi-

us ardente febre confectus in vltimū vitæ di-

crimen venerat, quæ cum iam antè à medico-

rum arte magnis impendijs frustra medicamē

petijisset, (quatuor namque filios eadem vi-

morbi

morbi extinctos paulò ante lamentabatur) ad Ioannem, consilium & auxilium imploratur, confugit: orans obsecransque, vt quintum ab ipsa morte similiter penè absumptum liberare vellet. Cui Ioannes; Si, inquit, peccatorum scditatem, qua polluta es, deferere, teque Omnipotenti Deo per veram contritionem conciliare velis, filius ab hoc presenti mortis periculo eripi poterit: sin autem, continuò eadem, quam priores quatuor, calamitas & eum & te conciet. Euclia, his auditis, cum lachrymis & crebro singultu vitæ emendationem promittere. Ioannes verò aqua benedicta trina vice puerum aspergens sanum & incolumem matri eum restituit.

En aqua benedicta virtutem.

Eadem tempestate Præses ciuitatis, prauis Marcionis dogmatibus infectus, Orthodoxos innumeris malis opprimebat: porro eius coniunx diris intestinorum torminibus laborans, nunc à medicis, nunc verò ab hæreseos ministris sanitatem quærebat. Cumque ab omni spe salutis exclusa in medijs cruciatibus Ioannis recordaretur, curauit se in lecto decumbentem ad templi fores deferri, firmiter secum statuens, si optatam à Ioanne salutem consequeretur, protinus relicta nefaria Marcionis religio, in Christi verba iurare. Cumque ad templi fores delata esset. Flauianus & Ioannes foras predeuntes, Ecclesiæ introitum & ei & baiulis negarunt; neque æquum neque honestum esse asserentes, vt eis templum pateret, quorum anima dogmatibus pietatis pertinaciter occlusa erat. Illi autem, misericordiam deprecantes, promiserunt fore, si afflictæ matronæ sanitas

En vt olim hæretici ab ingressu Ecclesiæ arcebantur.

conferrent, vt Marcionis dogma ex animo
 totius reiicerent, & sanam Orthodoxorū fi-
 dem amplecterētur. His flexus Ioannes, aquam
 Antistite benedictam adferri iussit, eaque
 Præsidis coniugem aspergēs, in nomine Chri-
 sti Iesu sanam eam surgere & incolumem abi-
 iussit. Mira res: mulier, dicto citius, è lecto
 ciliens, domum abiit; & impia Marcionista-
 rum superstitione relicta, vnā cū marito to-
 tæque familia, pura ac syncera fide Christo
 nomen dedit. Ea res cū hæreticorum ani-
 mos magno dolore afficeret, tum præcipuè in
 illum Ioannis accendit: adeò vt clam palām
 eum melius appeterent, & magicis im-
 aginib. res admirandas gerere calūniaren-
 tur. Sed ea calumniandi temeritas nequaquam
 impunè stetit: nam paucis post diebus cū
 consueta impietatis suæ cōuenticula in do-
 mum vnā confluxissent, magnus terræmotus
 subito domūs fundamenta euertit; & incredi-
 bilem eorum multitudinem miserando valdè
 interitu deleuit: alijs interim, qui prauitate o-
 pinionum imbuti non erant; magno miraculo
 ad vnum omnibus conseruatis.

His ita gestis, pij non modò in fide stabili-
 ti, sed alij etiam innumerabiles, prauis ad illam
 que diem opinionibus infecti, ad lucem ve-
 ritatis adducti sunt: prorsus vt certatim simu-
 lacrorum templa demolirentur, domosque o-
 ratorias Deo excitarent consecrarentque. Por-
 to in monte Ammano, vbi homines quadā im-
 manitate bestiarum efferati degebant, doctri-
 na & virtutis suæ efficacia adeò dura eorum
 astra emolluit, vt ab impio simulacrorum

K k k

cultu

*Aqua bene-
 dicta sanat
 infirmam
 Præsidis cō-
 iugem.*

*Vltio diuina
 in schismati-
 cos, viri san-
 cti calumni-
 atores.*

*Multos ad
Christi fidem
conuertit.*

cultu ad suauissimum Christi iugum trāsire,
seque libenter monasticæ disciplinæ regulis
subijcerent, vt puriorem Deo seruitutem exhi-
berent. In monte verò Casio dæmonum sacrifi-
cijs, pro dolor, celeberrimo, & idola subuertit
& fana destruxit, & homines, infinitis errori-
bus miserrimè implicatos & dæmonum serui-
tute oppressos, tam excellenti virtute doctri-
naque in Christi libertatem vindicauit, vt po-
stea ipsis dæmonibus, qui locum illum incol-
luerant, propter vitæ sanctitatem valdè terri-
biles essent. Potest etiam vniuersa illa, quæ cir-
ca Seleuciam habitatur regio, præclaris viri
sanctissimi factis meritò gloriari: vtpotè quæ à
dæmonum cultu & nefaria simulacrorum re-
ligione purgata, nunc diuinæ ædes & viros o-
mnibus virtutibus mirificè ornatos habet.

*Petitur Epi-
scopus à po-
pulo cōstan-
tinopolitano.*

Post hæc Nectarius Præsul Constantinopo-
litanus vita functus est; & Ioannes summo to-
tius ciuitatis consensu, & magna Imperatoris
Archadij voluntate substitutus. At Antiocheni
nullo modo tanti viri doctrina virtuteq; spo-
liari volebant: prorsus vt Ioannem Constanti-
nopolim destinare præcisè constanterque ne-
garent. At verò Imperator arcanis literis Co-
miti Antiocheno in mandatis dedit, vt Ioannem
pia fraude è ciuitate educeret, equoque impo-
tum celeri cursu abduceret. Fecit hoc tanta de-
xteritate, vt Antiocheni, nihil minus suspici-
tes, paucis post diebus Ioannem pontificij ho-
noris vinculis Constantinopoli constrictū cer-
nerent. Ea res quamquàm animos eorū crucia-
ret plurimū, tamen cum fructus, quos vir san-
ctus in ea Ecclesia faciebat, vberimos cōtem-
plaren-

*Pia fraude
Constantino-
poli Episco-
pum creauit.*

arentur, facile conceptum animi dolorem
 merunt, & sibi Ioanni que gratulati sunt val-
 e, quod ex eorum palæstra tantus tamque exi-
 mus athleta ad Ecclesiæ totius stabilimentum
 prodijisset. Nam ut primùm pontificali infula
 oblimatus est, licet antè strenuè admodum
 contra animarum nostrarum hostes rem ges-
 sisset, tum verò tanto ardore sacrum illud bel-
 lum prosecutus est, ut quasi cōtinuè sacris, quas
 populum habebat, concionibus classicum
 caneret, ut sæuientis inimici insidias pruden-
 ter vigilanterque præcauerent. Neque modò
 Constantinopolim cælestis eius tuba peruasit,
 sed vniuersas ferè orbis regiones quas præci-
 piæ diaboli tyrannide oppressas sciebat. Cùm
 intellexisset Phœniciam simulacris adhuc de-
 dicatam, assumpta manu regia protinus eò con-
 tendit, & fanis illis execrandis humi stratis,
 gloriosa Christi trophæa erexit: virosque pie-
 tate præstantes immisit, qui dæmonis impetus
 repellerent, populumque Christianis sacris in-
 structum in omni religionis officio continere-
 rent. Indè verò ad Celtas Arianismi laqueis
 implicatos liberandos perrexit; quos breui ab
 errore ad primam fidei puritatem reduxit.
 Scythas item Christianæ veritatis cognitione
 illustrauit; & quosdam etiam vicos Orientis
 Marcionis hæresi infectos repurgauit; & sic de-
 vniuersam ecclesiā synceris fidei & pie-
 tatis operibus efflorentem reddidit.

Porro in pauperum inopia subleuanda mirè
 beneficus fuit. Quicquid enim ex Episcopatus eius in pa-
 uperum munere accipiebat, id totum nosocomijs peres,
 pauperib. distribuebat: cū ipse interim te-
 nuiss-

*Multas gen-
 tes ad Chri-
 stum tradu-
 cit: & hære-
 ticos conuer-
 tit.*

B. magnitas

kkk 2

nuiss-

*S. Paulus ei
in Epistolas
commentan-
si adstat.*

nuissimo victu vitam non tam sustentaret quam affligeret. Adeo namq; in sacrarum literarum meditatione absorptus erat, vt corporei alimenti penè oblitus, die nocteque spiritualibus delicijs & diuinarum rerum commentatione animum pasceret. Cum diuinas Pauli Epistolas ad Ecclesiæ totius vtilitatem interpretari decreuisset, dubia & suspensa cogitatione repente correptus hæere cœpit, an earum interpretatio Deo grata esset. Cumq; altissimo noctis silentio timidè rem aggrediretur, ecce ipse gentium Doctor post sedem ad caput Pœtificis, ore auri eius admoto adstitit; scribentiq; commentaria earum sanè luculenta & planè diuina dictare visus est.

Luc. 12.

*Suscipit Vi-
duarum &
pauperum*

Iisdem temporibus cum multi in Ecclesia ingenti auaritiæ morbo laborarent, & sanctissima quæq; vitæ officia pecuniæ cupiditate peruerterent, Ioannes sine intermissione pestem adeo nefariâ tollere nitebatur; sed ea res cum omnium ferè, tum inprimis ipsius Imperatricis odium sanè acerbissimum in eum concitauit. Erat Theodoricus quidam Patricius, vir opulentus & splendidus; cuius thesauros Imperatrix cum honesta parum cupiditate ex peteret, iamque spe minimè dubia eas deuoraret, is Ioannis consilij & suasionibus inductus, mammonam iniquitatis pauperibus erogans, & prudenter sacculos non veterascentes inde sibi confecit. Quæ vt rescivit Imperatrix, statim odium, quod animo iam antè parturiebat, in eum exprompsit; alijs odio eius iniquis calumnijs opem ferentibus. At verò quanta animi fortitudine & constantia vir sanctus iustitiæ

et quam
terarum
orei ali-
tualibus
ratione
i Episto-
rpretari
ione re-
m inter-
mo no-
ecce ip-
ut Pori-
ibentiq;
& planè

Alexandriæ Paulacius Dux exercitus magi-
stratum gerebat; omniaque ferè Reipublicæ
munia pecuniæ cupiditate metiebatur; & o-
pes ingentes quouis tandem modo corradere
studebat. Ad hunc cum vidua quædam, nomine
Callitrope, delata esset, quod diuitijs abunda-
ret, ille protinùs quingentos ab ea aureos (in-
certum quo commento) exegit. Vidua magno
metu affecta, nè in grauiore miseria veniret,
omnibus ferè bonis suis oppignoratis, quin-
gentos aureos iniquo Iudici tradidit. Cum au-
tem post annos duos, munere suo defunctus,
administrationis suæ rationem reddere coge-
retur, vidua oblata temporis opportunitate v-
tens, euestigio ad Imperatorem accessit, de quæ
illata iniuria, iniustaque exactiōe grauer
conquesta est. Commisit protinùs Imperator
causam suo præfecto viduæ causam; sed ille
muneribus peruersus non se vindicem, sed po-
tius aduersariū afflictæ mulieri præbuit. Tum
illa ad Eudoxiam Imperatricem confugiens,
precibus ac lachrymis flagitauit, vt aliqua sui
misericordia caperetur: & viduam bonis suis
per summam iniustitiam exutam in integrum
restitueret. Eudoxia hac occasione nouas cor-
radendi diuitias auidissimè arrepta, Paulaciū
accesit, eumque asperis verbis increpitū cen-
tum librarum auri damnat; e quibus sex tan-
tum & triginta numismata viduæ tradit, reli-
quas verò suis opibus accumulat. Qua iniusti-

patrocinium
sanè constan-
ter: vnde in-
currit indig-
nationē Em-
doxiæ Impe-
ratrix.

tia multò grauiùs afflicta Callitrope, omniā spe destituta, communi illo viduarum paterno, tanquam vltimo refugio, vti cōstituit. Nec mora; Luctu & lachrymis miserabiliter deformata ad Episcopum abiit; eiūque cum crebro singultu calamitatē suā exponit; orat obsecratque, vt afflicta viduæ & cum extrema rerum omnium inopia certanti opem ferat. Ille nihil cunctatus, neque Eudoxiæ furorem quicquam veritus, Ducem quondā exercitus adiit, eumque verbis grauissimis de illata viduæ iniuria corripuit, & aurum ab eo requisit. At ille centū auri libris ab Eudoxia se mulctatum, ac planè ab ea causa absolutū esse respōdit. Cui antistes: Pro delictis, inquit, publicis facta est illa exactio. Tu verò nō aliter effugies, nisi mulieri 500. aureos numeraueris. Hæc dicens hominē secū abduci, & in tēplo custodiri iussit. Quæ res simul ac ad aures Eudoxiæ peruenit, illa animo vehementer cōmota, cū verbis minacibus apud virum sanctū nihil proficeret, duos extēplo Centuriones misit, qui hominem vī tēplo abriperēt. Et illi quidem armis animique præferoces abierunt; sed cū templi foribus appropinquarent, & iam iamque irrumpere velarent, vident (dictū mirabile) angelum Dei specie terribilem, stricta rhomphæa ab ingressu eos arcentem. Quo viso exanimati metu in fugam conuersi sunt; & Eudoxiæ admirandū spectaculum recenti adhuc stupore oppressi nararunt. Tum illa omnem animi ferociam posuit, & virum Dei effeminatis blanditijs à tanta iustitia & æquitate eneruare conata est. At vir sanctus, vt minis ita & blanditijs omnibus

*Nota v. m.
admirabilem.*

omniā
patro-
uit. Nec
r de for-
crebro
olecrat-
erum o-
le nihil
icquam
, eumq;
ria cor-
le cenit
ac planē
antistes:
Illa exa-
lieri so-
ne secu-
æ res si-
a animo
cibus a-
os exte-
i è rem-
imique
foribus
ere vel-
Dei spe-
ingressu
u in su-
dū spe-
essi nar-
iam po-
s a tan-
est. At
mnibus
supe-

superior, eandemque semper & ubique animi
constantia fortitudinemque conseruabat: Pau-
laciumque, ficulneo Eudoxia auxilio subni-
tum, ablatam viduæ pecuniam integram resti-
tuere compulit.

His ita peractis, cū indefessa sanctissimi pon-
tificis vigilantia, Ecclesia diuinæ fidei splen-
doribus magis magisque illustraretur, & pietatis
illuminatione fidelium vita refulgeret, salu-
tis humanæ inimicus tam prosperis rerum suc-
cessibus irritatus, rebelles quorundam animos
apertissima malitiæ suæ instrumenta, excitauit,
ut virum Dei è medio tolleretur. Hanc in rem
Theophilum, Seuerianum, Acacium & Anti-
ochum, & alios quosdam presbyteros & dia-
conos, ac præcipue è prima nobilitate fœmi-
nis inuidiæ suæ armis instruxit, ut quouis tan-
dem modo virum sanctum pontificia auctori-
tate exuerent. Et illi quidem, multis ac varijs
eum insidijs aggressi, nihil non fecerunt, quò
rem ad exitum perducerent: sed omnes eorum
conatus, Deo famulum suum protegente, in ni-
hilum reciderunt.

*Multi pres-
byteri, dia-
coni & no-
biles fœmi-
ne ei insidiā-
tur: quod eo-
rum luxum
& pompam
coargueret.*

Inter hæc Theognostus, spectata fide ac pie-
te vir, Archadio Imperatori cum primis cha-
rus, cum cuidā Ariano Gaio nomine, admodū
esset inuisus, ab eodem de calūnia in Impera-
tricem, apud Imperatorem accusatur; & iniu-
sta bonorū publicatione cum vxore & liberis
exilio damnatur; qui in ipso itinere vita fun-
ctus, coniugem extremo dolore & malis innu-
merabilibus circumuentam reliquit. Illa cū
nullum prorsus in calamitatibus refugium ha-
beret, continuò in patriā, opem viri sancti im-
plora-

ploratura, redijt. Quam pro insita humanitate vir diuinus excipiens, cum tota mente in eo esset, vt viduam in ablatam bonorū possessionem restitueret, in aliam insuper calamitatem incidit. Cum enim Imperatrix animi causa ex vrbe egressa in huius fortè viduæ vinea obambularet, accidit vt manu sua botrum vnum aut alterum exactū comederet. Erat verò lege cautum, vt cum tale quid accideret, nimirum cum Imperatores rem alienam quantumuis exigua contrectarent, dominium eius rei eisdem (domino tamen eius precio persoluto) accresceret. Eius igitur legis ope Imperatrix adiuta, vt viduam magis affligeret, simulque Ioannem, si fortè eam ignorantia legis contra legem defendere vellet, calumniaretur, vineam in numerum suorum suburbanorū retulit. Hæc omnia Pontifex vt cognouit, primò suadens supplicansque Eudoxiam ab immodico viduæ odio liberare tentauit: multa interim alia atque alia philosophiæ suæ medicamenta adhibens, vt exulceratum Imperatricis animum tandem aliquando sanaret. Sed illa, quo erat animi furore in Ioannem, responsa impudentiæ plena dabat; Romanæ legis auxilium adducens; quo iustè vineam illam suam esse defendebat. At Ioannes legem illam ab Imperatoribus à fide ac pietate Christiana alienis latam esse dicebat; neque decere, vt puritas Christianæ religionis iniquis impiorum legibus subuerteretur. Quare monebat illam, nè se Iezabelis impietate contaminaret, suisque sceleribus Deum ad vindictam prouocaret. Hæc aliaque cum nihil apud eam valerent, vir sanctus, qua polle-

*Imperatrix
Eudoxia ei
insidiatur.*

*3. Reg. 21.
Excommu-
nicat Impe-
ratricem.*

bar

at auctoritate, publico edicto ab Ecclesiæ li-
minibus eam coercuit, neq; prius ad commu-
nionem sanctorum admittendam decrevit, quā
herentem visceribus pestem digno medicami-
ne profligasset. Aderat dies Sanctissimæ Crucis
exaltationi sacer & magno hominum concur-
su celebris; cum hominibus summæ infimæque
conditionis ad templum confluentibus, sola
Eudoxia iussu Pontificis repulsam patitur. Ea
res cum tanta dignitate heroinam publica ig-
nominia notaret, tum adeo vehementi furo-
re inflammavit, ut in Deum Pontificemq; con-
tumelijs inuecta, gladio fores templi aperiri
mandaret. Et quidem cum è satellitibus vnus
stricto ense vim inferre vellet, ecce manus
eius protinus virtute sua destituta exaruit.
Quo sanè miraculo perculsa Imperatrix, cele-
stis gradu domum se indè proripuit; sacrilegus
verò poenitudine ductus ad sanctum accessit,
& profusis lachrymis sceleris sui veniam po-
stulans, confestim manus sanitatem recupe-
ruit.

Hæc quāquam alijs salutarem metum incu-
terent, nō potuere tamen animum Imperatri-
cis, pecuniæ cupiditate victum & inuidiæ sti-
mulis acriter concitatum, ad saniora perduce-
re. Non multo post Epiphanius Cypri Episco-
pus Constantinopolim venit, quē Theophilus,
ut erat callido & vafro ingenio, ad suas partes
facile allexit, persuasitque, ut sese à Ioānis fa-
miliaritate alienum ostenderet. Accessit dein-
de Imperatrix, quæ quasi furijs quibusdam agi-
tata omnes adhibuit machinas, ut Epiphanium
in idem odium Ioannis secum pertraheret:

*En vltionem
diuinam in
templi inua-
sorem.*

*Breuis omnia
malitia su-
per malitiā
mulieris.*

K k k 5

con- Eccles. 25.

constanter impudenterq; asserēs, eū hæresi infectum esse, & Orthodoxæ fidei subuersionem impiè moliri. Cui Epiphani⁹; Si hæresi, inquit, cōtaminatus est, adsit & causam suā dicat; vt dignis pænitiæ operibus conceptū animo flagitiū expiet. Sin autē tu, ō Imperatrix, odio parū iusto concitata hæc dicis, profectō minimè tibi assentitur Epiphanius. Tunc illa ab animi sui furore victa in execrandā hanc vocem prorupit. Nisi tu, ō Epiphani, manum adiutricem porrexeris, vt Iohannes exilio mulctetur, ego clausa idolorum templa aperiā, omnibūq; ea adoranda proponam. Quo audito, Epiphanius impiam fœminæ vocem execratus abiit. Iohannes verò in medijs insidiantium periculis relictus, tādē in grauissimā ipsius etiā Imperatoris inuidiā impiorū calumnijs incidit. Quam ille cū aliquamdiu pari animi fortitudine, vt cætera mala, sustineret, aduersarij nouis criminibus quotidie cōfictis assiduò laborabant, vt Imperator pontificia dignitate eum exueret & in ignotas terras procul amanderet. Dum hæc geruntur, impium conciliabulū extrā urbem in Ruffini prædio quodam nomine Quercus, conuenit, vt quantocius Ioannem è sede exturbarent. Itaque post nefaria consilia impiè agitata, fraudibus & mendacijs instructi aduersarij, Ioannem aduocant, vt accusationibus responderet. At vir Dei optimo cōsciētiae testimonio fretus, venire renuit; scriptoque nunciauit, se non conciliabuli alicuius, sed Oecumenici tantum synodi sententiam ratam habiturum. Hæc vt accepit didicitque concilium, in eos, qui missi fuerant, irruentes,

alios

*En quid non
faciat ani-
mus inuidia
oppressus.*

*En verum
impiorū Con-
ciliabulum.*

alios grauitè ceciderunt; alios in vincula & ferreos compedes coniecerunt; quos illi bacchantes sanctissimo antistiti parauerāt. Deinde absentem condēant, ac pontificia dignitate exutum exilio dignissimū iudicant: suadentque Imperatori, vt sentētiā à sacerdotibus in Ioannem latam sinè mora executioni mandet.

Itaque Imperator eis credens, missa manu militari, sanctum relegari iubet; populo eam rē agrè ferente, & vi atque armis iniuriam à suo Pontifice propulsare enixè cupiente. Sed vir sanctissimus, publicæ salutis quàm suæ studiofor, exilium haud inuitus subiit, & vespere ingruentibus tenebris, relicta ciuitate, ad Euxini Propontidem appulit.

His Theophil⁹ alijsq; dēmonis satellites elati, aliqua impietatis suæ arma expedire aggressi sunt: sed Deus vindex iniquitatis impios eorū conat⁹ egregiè repressit, & famulū suū improborū calumnijs diutius inuolui passus non est. Nam dum vltèrius in Iohannem pietatemque passari constituunt, eccē horribili terræmotu cōcussa ciuitas, Imperatoris ipsius edibus subuersionem minari videbatur; adeò vt populus, periculi magnitudine percuss⁹, magno clamore cū Imperatore de illata viro sancto iniuria exostularet, & præcisè in pristinam dignitatem eum restitutū velleret. Sed & Imperator ob facinus imprudenter admissum ingemiscens, seque suosque summæ iniustitiæ condemnans, misso confestim Brisone Eudoxiæ ministro, Ioannem reuocauit, & amplificatis honoribus quanquam inuitum & reluctantem in sedem collocauit.

Non

*Mittitur in
exilium vir
sanctiss. ab
impio conci-
liabulo.*

*Vltio diuina
in urbem
Constanti-
nopolim &
Imperatorē
qui Ioannem
iniuste dam-
nauerat.*

*Reuocatur
Ioannes ab
exilio.*

*Iterum ei in-
fidiatur Eu-
doxia.*

Non multum intercessit temporis, cum vir Dei suo pro viribus officio fungens, dum omnes impietatis labe ab Ecclesia remouere nititur, in nouam eamque multo quam ante grauiorem Eudoxiae inuidiam incidit. Itaque Theophilum Alexandriae degentem literis aduocat, ut rursus opem ferat, quo Ioannem quouis modo e sede dignitateque deiciat. Theophilus cum recenti adhuc criminis nota infamis urbem regiam subire vereretur, Ariano canone absens aduersus sanctum pugnavit, scribens, ei qui semel de sede depositus est, minimè licitum esse eandem absque Synodo repetere. Sed has calumnias cum nullo ferè negotio submouisset antistes, dicens se auctoritate pontificia nequaquam depositum, sed vi ab Imperatore expulsum, & denuò vel inuitum ab eodem restitutum esse, accusatores alia atque alia machinantes, tandem post menses decem inuictum ad illud usque tempus Imperatoris animum eò impulerunt, ut recusaret sacra mysteria de manu Pontificis percipere, nisi prius obiecta, ut dicebat, crimina diluisset. Indè assiduis improborum calumnijs magis magisque inflammatus Archadius, diuina ei mysteria interdixit: prorsus ut vir sanctus in medio diuinorum apparatu (erat enim dies, qui Christi à mortuis excitati memoria, ingenti lætitia celebratur) è summo templo ad ædes quasdam sacras, quæ Constantinæ dicebantur, cum populo se transferre cogeretur. Ibi verò cum magnus catechumenorum numerus ad lauacrum regenerationis confluxisset, seseque viri pariter ac foeminae ad sacramentum illud percipiendum ritè adornassent,

cessent,repentè multitudo militum, duce Lu-
 cio gentili, præferocibus animis irruit, & tur-
 bam illam iam iam Deo sacrandam in effusam
 fugam conuertit:& quod grauius est, sacrum
 viricem purpureo quorundam sanguine mis-
 cit. Indè verò mentis quodam furore ebrij, sa-
 cro sancta corporis & sanguinis Christi myste-
 ria nefariè conculcant, cæteraquæ religionis
 ornamenta diripiunt, atrociterquæ in omnem
 sexum defæuiunt; adeò vt sacerdotibus in car-
 cerem abductis, & alijs pietatis cultoribus
 hinc indè dispersis,perpetua mortis imago ob-
 oculos versaretur. Sed his omnibus inuictus
 milita Christi non cessit malis, quin potiùs
 commissum sibi gregem è lupis dispersum in
 campos syluasquæ congregauit,vbi diuini ver-
 bi pabulo pascere eum non destitit. Erant fide-
 les ad tria millia cælesti lumine recens illu-
 strati; qui cùm candido amictu in patenti cam-
 po (in templis enim non licebat) versarentur;
 & Imperator eum fortè fidelium exercitum
 conspicatus esset,ingenti admiratione captus,
 quid nouum hoc spectaculum sibi vellet ro-
 gavit. Cui aduersarij subdoli corruptores; Est,
 inquiunt,impia Valentinianorum multitudo,
 quæ insidias molitur. Quod simulatquæ dixi-
 sent,armis animisquæ expediti impetû in eos
 fecerunt,& alios quidem ferro trucidârunt; a-
 lios impositis plagis in fugam compulerunt;
 alios verò, quorû ingens erat numerus, in car-
 ceres & vincula cõiecerunt: prorsus vt carce-
 res, ecclesiarû instar, diuinas laudes & cãti-
 ca & hymnos resonarent; ecclesiæ verò carce-
 ribus deteriores pœnas & flagella & tormen-
 ta,

*Vide hic
 quam graues
 Vir sanctus
 sit passus per-
 secutiones.*

ta, miserandum sanè spectaculum, exhiberent.

*Iterum exu-
lare iubetur
vir sanctissi-
mus.*

Duo inter hæc menses abiēre, cū Imperator vi aduersariorum persuasus Ioannē in exilium abire iubet. Tū verò sacer antistes multò ardentius pietatis operibus incumbere, suorum animos diuinis sermonibus confirmare, Ecclesię fundamenta stabilire, omniaq; diligēter peragere, vt eo absente Christiana religio pietasq; cōtra impiorū vim atque arma, inuicta perstaret. Posthæc Ecclesiæ benè precatus, clā ad maris littus paucis comitatus abiit, ne sui lacrimis luctuq; omnia cōplerent, abeūtemq; vi retinerent. Accidit verò tūc res sanè admiratione digna, & quæ minimè vulgarem de illata viro sancto iniuria vindictā testabatur.

*Nota hic in-
signe mira-
culum, & si-
mul obserua-
bereticorum
impietatem
haud absimi-
lem nostris
temporibus.*

Nam simulac Pontifex ciuitate excessit, terribilis repentē flamma ex medio throno, in quo vir diuinus scripturas populo interpretari solet, exurgēs ad tēpli vsque fastigium peruasit, indeq; vento sub solano ad regiā delata, ipsam horrendē populata est; domuncula interim, in qua asseruabātur vasa sacra, q̃ miraculi magnitudinē augebat, illæsa pmanēte. Hęc omnia cū apertē nimis sycophātārū impietatē arguerēt, ne ea propter in sēpiternā ignominiā vel mortis discriminē inciderent, statim diuulgato quorundā sermone cōmentiti sunt, flāmā illā à lohānitis (sic .n. antistitis discipulos & fautores appellabāt) excitatā esse. Hinc Præfēt^{us} ciuitatis, qui rumoris illi^{us} pars magna erat, homogenis, Christi sacerdotes pastoresq; varijs tormentis subiecit, ipsumq; Pōtificē vinculis astrictū, militib. quibuscū in Bithyniā deportandū tradidit: Indē verò in quoddam Armeniæ oppidu-

idulū, Cucufos nomine; ab Ifauris obsidione nocte & interdiu cinctum; quod si quandoque caperetur, sperabat nefarius, virū sanctum cū reliquis interimendū: sed Deus, qui suorū sanctorū in rebus asperis præcipuā curā gerit, dimittit a Philadelphiū Anabisi episcopum ac quendam Dioscorum opibus admodū pollentem (apud quem & postea diuertit ac iugiter mansit) admonuit, vt virum sanctum hospitio exciperet, & a malorum tempestate, qua iactus fuerat, recrearent. Præstitere verò ijdem ipsū haud impigrè summa liberalitate ac largitate. Erat aut locus ille dæmonū cultu infamis; & populi miseranda simulacrorū superstitione cōfictati, frustra à falsis numinib. opē implorabāt. Cū verò fama Ioānis virtutibus & miraculis inclyta in omnium ore versaretur, adduxerūt ei hominē quendā paralyticū, vt eū integro membrorū officio restitueret. Nec abiecit vir sanctus; sed mox accepta conuersione & fide miseri, dicto citius eum curauit; eoquē facto omnium animos ita repentē conuertit, vrabiurato simulacrorum cultu certatim nomina sua Christo dare gauderent.

Inter hæc Byzātina sedes ab Arfacio emotæ mentis homine, & loculo magis quàm throno digno, occupatur. Quem cū mensibus admodū quatuordecim ægrè sedes illa sustinisset, mors nequaquā immatura abstulit: cui succedens Atticus clauū ecclesiæ illius ita moderatus est, vt plurimi, qui fuga carceres & vincula euadere poterant, credulitatis eius pertasi, Romam irent, vt Innocentio perturbatum Ecclesiæ statum & miserandam rerum faciem exponerent. Innocentius verò ea re grauiter, vt

a al. Aldelphius.

Sanat Paralyticum, & idolorū cultores conuertuntur.

Arfacius occupat eius sedem.

Post eum Atticus homo impius & crudelis.

*Honorius
fratrem Ar-
chadiū mo-
net, vt Ioan-
nem in dig-
nitatem re-
stituat.*

par erat, commotus Honorium admonuit, vt Imperatorem fratrem de tanta impietate corriperet; hortareturque eum, vt Ioannem in ablatam dignitatem restitueret. Præstitit hoc ipsum egregiè Honorius, fratremque acriter redarguit, & comparatas ab iniquis in Ioannem insidias machinationesque pulchrè exposuit, perpulitque, vt virum sanctum ab exilio rursus reuocare proponeret.

*En impias
fraudes Eu-
doxie.*

Non latuerunt hæc Eudoxiam; quæ modis omnibus (erat enim in huiusmodi vafro admodum ingenio) persuasit Imperatori, vt prius eorum, qui Romæ erant, aduētum expectaret, quàm Ioannem temeritate quadam in ablatam sedem restitueret. Interea clam vias portusque omnes, per quæ transitus illis necessariò futurus erat, obsidet, Romæque venientes detinet, atque in custodiam coniicit: ac postremò pessimè mulctatos literis spoliatur.

*Cucusso Ara-
bissum vir
sanctus abri-
pitur.*

Toto iam anno in Cucusso oppidulo vir sanctus cum admiranda virtutis opinione versatus fuerat, plurimosque ab erroribus ad veritatis cognitionem adduxerat, & incredibile ærumnarum cumulum magno animo deuorauerat, cum aduersarij nouis inuidiæ facibus inflammati aduolant: indeque abreptum Arabissum transmittunt. Neque tamē concitatus illorum furor vel tum quieuit; sed varijs insidijs, vt vita etiā exuerent, laborabant. Quam ob rem Pityuntem versus, definitum ei locum exilij, penitus desertum, ripæ Pontici maris imminentem, eum quidem abducunt, vt fractam longis miserijs ætatem citò abrumperet, & tandē aliquando morte sua odium inimicorū expleret.

*Indè Pityū-
tem versus,
sed eò non
peruenit.*

Ab

Ast verò prius quam vir sanctus eò perueniret, fuit ab Apostolis Petro & Ioāne in medio certaminū decursu mirificè confirmatus; qui nocte quadam precibus incumbenti apparuerunt, & iam iam sempiternam pro exantlatis laboribus præparatam à Deo mercedem adesse prædixerunt. Cumque verbis suauissimis eum consolati essent, postremò cibum quandam obtulerunt, ut eo collapsas vires roboraret, alio deinceps nullo opus fore asserentes. Quo sumpto, reliquum iter inter innumeras militum iniurias ieiunus ita peregit, ut cuncti eum nullius consolatione indigere perspicere. At verò militum sæuitia nihil de insita crudelitate remittebat: sed per singula ferè momenta nouis virum sanctum malis onerabatur. Comanæ autem appropinquantes, in templo quodam manserunt: in quo eccè noctu Basiliscus præclarus Christi martyr, Comanensis olim Episcopus ei apparens dixit: Bono animo esto Ioannes: Cras enim cælesti nobiscum mensa perfrueris. Hac visione monitus vir sanctus sequenti die, cum iam febribus laborare cepisset, cōfestim vestē splendidā temporis & dignitati congruentem induit; omnibusque, quæ secum deferabat in alios distributis, diuina mysteria admiranda cum pietate ac religione in martyris basilica peregit; ijsdemque mysterijs munitus, post debitas Deo preces cum magna gratiarū actione psolutas recubuit; ac sic demū beatā animā in man⁹ Creatoris efflavit, decimo quarto Mensis Septem. Sacrum corpus fuit multorum lachrymis curatum, & glorioso Christi martyri Basilisco adiunctum.

*Petrus &
Ioannes A-
postoli ei
apparuit.*

*Basiliscus
martyr ei
apparet, qui
coronatus
fuit anno
Christi 304.
sub Galerio
Maximiano
Imp. iuxta
C. Baronij.
Tom. 2.
Annal.
Obitus eius
admirabilis
& felicissi-
mus.*

cap. 128.

*Præclara eius scripta.**Opus imperfectum in Mattheum eius nomine indignum. En mirabile eius visionem.**Translatio reliquiarum eius.**Vide Baron. in Not. hoc die & Tomo 8. Annal.*

Porro quod narratur prout spirituali de immensa gloria beatissimi Præfulis huius, ex visione quadam, ut fide carens & mendacis respersum, reiiciendum est. Vniuersam scripturam diuinam eum scriptis illustrasse, auctores sunt Cassiodorus, Sophronius & Suidas. Indignum verò planè est eius nomine circumferri 54. homil. illas, opus imperfectum in Mattheum appellatas: hæresibus scatentes. Tractatum quoque composuit, de eo quod nemo lædatur nisi à seipso: quæ eius vltima videtur lucubratio. Refert de eo S. Nilus epistola ad Anastasium: quod omni ferè tempore, quo diuinum incrementum offerebatur sacrificium, videret domum Domini refertam Angelorum cætu. Memoria autem eius ritu solenni in Ecclesia anniuersaria die celebrari incepit Calend. Octob. Anno salutis 428. sub Celestino Papa, Imp. Theodosio & Valentiniano.

Cæterum sacræ eius reliquæ fuere trigessimò primo ab obitu eius anno, qui fuit Christi 438. Theodosij Iunioris Imp. 31. Comanis Constantinopolim solennissima pompa translata: atque à Proclo Antistite, in SS. Apostolorum Basilica honorificentissimè recondita: sexto Calend. Februarij quo die celebris eius memoria, festiuo gaudio à quibusdam Ecclesijs recolitur.

DE SOLENNITATE EXALTATIONIS

S. Crucis; quando Heraclius Imp. Constantinopolim de Perside Hierosolymam reportauit.

COS.

COSRHOAS Persarum rex, extremis
Phocæ temporibus Aegypto & Aphrica
bello deuictis, ac Hierosolyma, multis
Christianorum admodum millibus cæsis, occu-
pata, Christi Domini crucem, quam Helena in
monte Caluarie collocauerat, in Persidem ab-
tulit. Itaque Heraclius, qui Phocæ successerat, fert,
multis belli incommodis & calamitatibus affe-
ctus, pacem petebat, quam à Cosrhoas victorijs
insolente ne iniquis quidem conditionibus im-
petrare poterat. Quare in summo discrimine
assiduus ieiunijs & orationibus exercens, o-
rem à Deo vehementer implorabat: cuius mo-
tus, exercitu comparato, signa cum hoste cõ-
tulit, ac tres duces Cosrhoæ cum tribus exerci-
tibus prospero Marte superauit. Quibus cladi-
bus fractus Cosrhoas, in fuga, qua traicere Ti-
erim parabat, Mardefam filium socium regni
designat. Sed eam contumeliam cum Syroes
Cosrhoæ maior natus filius ferret atrociter,
patri simul & fratri necem machinatur; quam
paulò post utrique ex fuga retracto attulit:
atque ita regnum ab Heraclio impetrauit,
quibusdam acceptis conditionibus; quarum
prima fuit, ut Crucem Christi Domini resti-
tueret.

Ergò Crux decem & quatuor post annis quã
in Persarum potestatem venerat, recepta est:
quam rediens Hierosolymã, à Heraclio solẽ-
ni celebritate suis humeris in eum montẽ re-
tulit, quo eam Saluator tulerat. Quod factum
illustri, miraculo commendatum est. Nam He-
raclius, ut erat auro & gemis ornatus, insiste-
re coactus est, in porta quæ ad Caluarie mon-

14. Septẽ.

*Cosrhoas rex
Crucem Do-
mini in Per-
sidem trans-
fert.*

*Heraclij
pietas pro
recuperanda
Cruce Domi-
ni.*

*Cosrhoæ
filij mors.
Heraclius
crucem re-
cipit.*

*a Contigere
hæc anno e-
ius Imperij
19 qui fuit
Domini 628.
Honorij Pa-
pæ 3.
Nota insigne
miraculum.*

tē ducebat: quo enim magis progredi conabatur; eò magis retineri videbatur: cumque ea re & ipse Heraclius & reliqui omnes stupore defixi hererent, Zacharias Hierosolymorum Antistes; Vide, inquit, ô Imperator ne isto triumphali ornatu in Cruce ferēda, parū Iesu Christi paupertatem & humilitatē imitere. Tū Heraclius, abiecto amplissimo vestitu, detractisque calceis, ac plebeio indutus amictu, reliquū viæ facile confecit; & in eodem Caluariæ loco Crucem statuit, vndē fuerat à Persis asportata. Itaque decretum est, vt quotānis, Exaltationis Crucis memoria celebraretur, quòd ibidē fuerat reposita ab Heraclio, vbi Saluatori primū fuerat constituta. Agunt & Græci hac die Solennitatem Exaltationis S. Crucis, non tamē quādo per Heraclium Imp. deuictō Cosrohe restituta est; sed cū Constantino Imperante, gloria exaltatæ Crucis, maiori fulgore in orbe effulsit. Exstat tractatus egregius Epiphanijs Episcopi, de signo Crucis quod apparuit Constantino Magno Imperat. Græci itaque longē antē Heraclij tempora, hac ipsa die eiusmodi celebritatem agebant: Latini etiā antē Heraclij tempora hanc diem Exaltationi S. Crucis dicātam coluisse videntur; nam in Sacramentario S. Gregorij de eadem hac die agitur. Putatur itaque eādem solennitatem multō prius celebrari solitā; tanta deindē parva victoria, auctam; redditamque ex eius rei memoria illustriorem.

*Hæc C. Baron. in Not.
ad Martyr.
Roman.*

VITA S. MATERNI COLONIEN-

sum, Treurenf. ac Tungrens. Apostoli; Ex quo- *Vide Baron.*
 dam præclaro M S. Codice. Obseruandum autē *Notat in*
 à studioso lectore, duos fuisse eiusdem nominis, *Martyr.*
Rom.
 Coloniensis ciuitatis Episcopos. Maiorem hunc *hac die*
 Petri Apostoli videlicet discipulum; qui obiit *Anna rom.*
 anno Domini 130. & Minorem; qui claruit tem- *3 anno Chri-*
 poribus Constantini Imperatoris. *sti 313.*

CVM Petrus Apostolorum Princeps soli- *14. Septē.*
 diffima fidei Christianæ fundamēta Ro-
 mæ iaceret, cerneretque omnē occidē-
 talem plagam, suo specialiter Apostolatui de-
 stinatum, à se vno peragrari non posse, dilige-
 tes vineæ cultores in omnes & Italiæ & Galliæ
 fines destinauit, qui terram illā vomere diui-
 ne prædicationis subigerent, subactamq; satis
 Euangelij fructiferam redderēt. Inter quos ad
 Metropolim Treuironū trinos destinauit vni-
 ce Trinitatis adstipulatores Euchariū videli-
 cet, Valerium atque Maternum. Et Eucharium
 quidem pontificatus; Valerium verò diacona-
 tūs; Maternum autem subdiaconatūs dotaui-
 t honorē. Qui vrbe Roma egressi, cū omnibus
 circa ciuitatibus transeundo verbum salutis
 prædicarent, tandem in Elegia castello Mater-
 nus valida correptus febre humanis rebus ex-
 cessit. Reliqui dolore insperato perculsi, bea-
 ti corpore sepulturæ tradito, pleni doloris &
 tristitiæ ad Apostolum regressi sunt: tanti ca-
 sam infortunij nunciantes.

*Treueros
 mittuntur
 ab Apostolo.
 rñ Principe
 Eucharius,
 Valerius &
 Maternus.
 Maternus
 obit.*

At verò Apostolus benignè eos consolans,
 iubet cōfidenter ad opus Euangelij redire: tra-
 ditoque eis pontificali baculo suo signorū pa-

*Reuocatur
ad vitam.*

*Ecclesia cō-
struitur ad
sempiternam
tanti mira-
culi memo-
riam.*

*Eucharij &
Valerij obi-
tus.*

*Maternus in
Episcopatu
eis succedit.*

tratore efficacissimo, monet ut eum defuncto imponant corpori; contestantes ut cōcitè surgat, iterque ceptum peragens opus Euangelistæ faciat. Hac illi consolatione erecti confirmatique quadragesimo demum defunctionis die ad corpus redeunt. Quo terra egesto, cuius umbra omne genus morborum depulerat, eius baculus defunctum ad vitam quoque reuocauit Maternum. Cuius mortis occasio multorum fuit ad vitam resurrectio. Incolæ enim loci illius, viso tam stupendo miraculo, comminutis protinus simulacris, Christo sua dedere nomina: eodemque in loco Christiani Ecclesiam paulò post construxerunt; quam resurrectionis nomini ac gloriæ consecratam posteris tanti miraculi testem esse voluerunt. Illi verò postquam gentem illā Christianæ disciplinæ præceptionibus ritè imbuissent, per Gallias miraculis ubique clari iter habentes, ad antiquissimā Treuironum metropolim peruenerunt; quam ingressi & doctrina & miraculorum gloria ita illustrarunt, ut omnes in circuitu gentes breuiter repulsis errorum tenebris Euangelicam lucē receperint: & sese suaque omnia Christi ministris libenter submiserint. Cum igitur beatus Eucharis annis viginti & tribus, & Valerius decem & quinque vicissim in vrbe Treuirense pontificatum tenuissent, tandem & vitæ & pontificatus munere sanctissimè perfuncti, curam omnem & administrationem Materno transmiserunt.

Qui tertius in ea sede pontifex constitutus, virtute ac doctrina ipsis haudquaquàm inferior, ut Christi imperium latius propagaret, & finit-

amicas quoque gentes à miseranda dæmonis seruitute eriperet, alias duas sibi contiguas adiit ciuitates: Agrippinam cognomento Coloniā, & Tungrensem ciuitatem. Hæc Tungrorum metropolis Francorum, quæ iuxta prædicationem B. Seruatij coram Hunis corruit, florētissima erat vrbium, & diris adhuc idolorū superstitionibus dedita. Cōtra hanc pugnaturus Maternus Crucis vexillo armatus, omnium se odijs & gladijs constanter exposuit, quò gentē illam in Christi libertatem assereret. Tandem post multas, quas ab idolorū pontificibus perpassus est, persecutiones, pōdere veritatis prodigiorumque ac cælestium splendore signorū omnes ad Christum conuertit: destructisque idolorum templis, ecclesiā Virginis Mariæ extruxit. Sed & alias plurimas insigni opere condidit basilicas: inter quas Mariæ Hoyensis facillimas tenet. His ita constitutis, beatus Maternus ab vniuerso Tungrensium populo primus eligitur antistes: & Pontificali in sede honorificè collocatur. Igitur Tungrensibus & Agrippinensibus ad fidem cōuersis, cū his tribus ciuitatibus, Treuirensi, Tungrensi & Coloniensi, pontifex præesset, fertur vno eodemque Natiuitatis Domini die, Angelo ductore diuinum celebrasse officium.

Quadam autem nocte dum ex pia consuetudine sanctorum loca psallens inuiseret, & ingressus ecclesiam, vigiliarum prolixitate lassatus in somnū laberetur, vidit Eucharium & Valerium socios sibi assistere, & mirabili gemarum splendore coruscantes, splendidissimis in capite coronis ornatos, tertiā manu tenere

Prædicat Coloniensibus & Tungrensibus.

Construit templa, idolis deiecit.

Maternus primus Tungrensium Episcopus.

Eucharium & Valerius ei apparent.

*Feliciter
obit.*

*S. Corpus e-
ius Treuiros
translatum.*

dicentes: Materne, En cerne incorruptilē prae-
mij tui coronam, quā die tertio in Christi gau-
dio percipies foeliciter. His dictis, disparuere:
ille verò à somno excitatus, ilicò corporis sen-
sit adesse molestiam; ita vt, debilitatis planè vi-
ribus ministri sui ope ad cellulā deduci debe-
ret. Sequenti verò die cōuocata fratrum cater-
ua, præclarum ad eos sermonem instituit, & in
multam vsque noctem protraxit: reliquum ve-
rò, quod supererat noctis, psallendo cum eis
pereggit. Indè corporis Dominici viatico muni-
tus, eleuatis in cælum manibus, spiritum exha-
lauit. Obijt autem haud procul ab Vrbe Agrip-
pina, octauo decimo Kal. Octob. anno Domini
cētesimo trigesimo. Cui⁹ obitu Treuirenses cō-
perto, mox profecti pastorem suum repetebāt.
Aderant & Tungrenses, qui sibi Colonienfibus
eum retentare volebāt. Cumq; pertinaci alter-
catione diu ab vtrifq; certaretur, quidā graui-
tate & canitie venerabilis cūctos monuit, vt à
lite desistentes sano parerent consilio; & cor-
pus Pontificis naui imponent: eamque à lit-
tore fluctibus impellentes demū quo Deus
vellet abire sinerent. Mira res. Nauis sacro o-
nusta pignore, velo ac remige destituta, aqua-
rum fluctuumq; impetu dirigitur; ac paruz
horæ spatio miliario ab vrbe confecto littori
applicatur: qui deindè locus ex tristitia Colo-
niensium Rouvverkercken vocitatus est. Tunc
Treuirenses corpus sui pōtificis à Deo sibi de-
stinatum cum gratiarum actione Treuerim re-
uexerunt: & in Ecclesia non longè à reliquijs
Sanctorum Eucharij & Valerij honorificè con-
diderunt.

VITA

ITA ET MARTYRIVM S. CORNELIJ Papæ: Ex C. Baron. Annal. Tom. 2. Coronatus est anno Christi saluatoris 255. Galli & Volusiani Imp. 2. cum sedisset biennium.

CORNELIVS ciuis Romanus ex patre Castino, qualis quâtusque fuerit, & quo modo in Pontificem Romanum electus, Cyprianus ad Ad Antonianum scribens, narrat his verbis: Venio iam nunc, frater charissime, ad personam Cornelij collegæ nostri: vt Cornelium nobiscum veriùs noueris, non de magnorum & detrahentium mendacio, sed de Domini Dei iudicio, qui Episcopum fecit, & episcoporum testimonio, quorum numerus vniuersus per totum mundum concordè unanimitate consensit. Nam, quod Cornelium charissimum nostrum Deo, & Christo & Ecclesiæ eius, item confacerdotibus cunctis laudabili prædicatione commendat, non iste ad Episcopatum subito peruenit; sed per omnia Ecclesiastica officia promotus & in diuinis administrationibus Dominum sæpè promeritus, ad sacerdotij sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit. Tum deindè Episcopatum ipsum nec postulauit, nec voluit; nec ceteri, quos arrogantia & superbiæ suæ tumor inflat, inuasit; sed quietus & modestus & tales esse consueuerunt, qui ad hunc locum diuinitus eliguntur, pro pudore virginalis cōscientiæ suæ, & pro humilitate ingentis sibi & custoditæ verecundiæ, non vt quidam vim ferat, vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, vt Episcopatum coactus exciperet. Et factus est

14. Sept.

Cyprian. epist. 52.

Cornelij e. lectio qua. lra.

LII 5

Episco-

*Electiōnem
Cornelij an-
no Imperij
Decij 2. mē-
se Aprili, fa-
ctū esse do-
cet Baron.
Annal. To-
mo 2. Anno
Christi 254.*

Episcopus à plurimis collegis nostris, qui tunc in vrbe Roma aderant, qui ad nos literas honorificas, & laudabiles, & testimonio suæ prædicationis illustres de eius ordinatione miserunt. Factus est autem Cornelius Episcopus de Dei & Christi eius iudicio; de Clericorum penè omnium testimonio; de plebis, quæ tunc adfuit, suffragio; & de sacerdotum antiquorū & bonorum virorum collegio; cū nemo antè se factus esset; cū Fabiani locus, id est, cū locus Petri & gradus Cathedræ sacerdotalis vacaret; quo occupato de Dei voluntate, atque omnium nostrū consensione firmato, quisquis iam Episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est, nec habeat Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesiæ non tenet vnitatem.

*Quanta lau-
de Ecclesiæ;
præfuerit.*

Tum deindè post Episcopatum non exambitum, nec extortum, sed de Dei, qui sacerdotem facit, voluntate susceptum, quanta in ipso suscepto Episcopatu suo virtus? Quantū robur animi? qualis firmitas fidei? quod nos simplici corde & perspicere penitus, & laudare debemus: sedisse intrepidum Romæ in sacerdotali cathedra eo tēpore, cū Tyrannus infestus sacerdotibus Dei, fanda, atq; infanda comminaretur; cum multò patientius & tolerabilius audiret leuari aduersus se æmulum Principem, quàm cōstitui Romæ æmulum sacerdotē. Nonnè hic, frater charissime, summo virtutis & fidei testimonio prædicandus est? Nonnè inter gloriosos cōfessores & martyres deputandus, qui tantum temporis sedit expectans corporis sui carnifices, & Tyranni ferocientis ultores; qui Cornelium aduersus edicta feralia resisten-

mentem & minas, & cruciatus, & tormenta fidei vigore calcantem, vel gladio inuaderent; vel crucifigerent; vel igne torrerent: vel quolibet inaudito genere poenarum viscera eius & membra laniarent? Etiam si Maestas Domini protegentis & bonitas, sacerdotem, quem sibi voluit, factum quoque protexit, tamen Cornelius, quantum ad eius deuotionem pertinet & timorem, passus est quidquid pati potuit, & Tyrannum armis, & bello postmodum victum, prior sacerdotio suo vicit.

Ea tempestate Nouatus Episcopus Africanus Romam venerat, ut (quemadmodum in Africa fecerat) Romae similiter discordias conflaret.

Erat is homo (ut scribit Cyprianus) rerum novarum semper cupidus; auaritia inexplibili rapacitate furibundus; arrogantia & stupore superbi tumoris inflatus; semper istic Episcopis male cognitus: quasi haereticus semper & perfidus; omnium sacerdotum voce damnatus; curiosus semper ut prodat, ad hoc adulator ut fallat: nunquam fidelis ut diligat; fax & ignis ad conflanda seditionis incendia; turbo & tempestas ad fidei facienda naufragia; hostis quietis; tranquillitatis aduersarius; pacis inimicus. Spoliati ab illo pupilli: fraudatae viduae; pecuniae quoque Ecclesiae denegatae. Pater etiam eius in vico fame mortuus, & ab eo in morte postmodum nec sepultus. Vterus uxoris calce percussus, & abortione properante in parturidium partus expressus.

Hanc conscientiam criminum cum iam pridem timeret, seque de presbyterio non excitari tantum,

Nouati impietas & machinationes aduersus Cornelium. Epistol. 42.

*Item Noua-
tiant.*

tantum, sed & communicatione prohiberi pro-
certo teneret, per se iudicium sacerdotum vo-
luntaria discessione præcessit; quasi euasisse sit
pœnam, præuenisse sententiam. Igitur euaden-
dæ & lucrandæ damnationis voto ab Ecclesia
discedens, Romæ Nouatianum presbyterum
Romanum, ob Cornelij electionem inuidiæ
stimulis agitatum & animo auersatum, inue-
niens, vnâ cum illo aduersus Cornelium age-
re, atque alios quoque quoscunque posset ab
eius communicatione retrahere, multa de illo
falsa iactare; cum confessoribus quoque in car-
cere adhuc detentis in illum obloqui; ac fal-
so quodam pietatis intuitu probos etiam il-
li inensos reddere conatus est. Machinaban-
tur hæc primùm secretò Nouatianus atq; No-
uatus; ambo Nouantes, & ad res optimas qual-
que statutas innouandas ac inuertendas egre-
giè comparati.

Epistol. 52.

Quænam autem calumniæ à Nouatiano at-
que Nouato aduersus Cornelium fuerint ex-
cogitatæ, ac iam propalatæ, atque ore propèi-
psorum omnium diffamatæ, Cyprianus eas om-
nes falsitatis redarguens, scribit ad Antonia-
num his verbis. Quod autem quædam de illo
inhonesta & maligna iactantur, nolo mireris;
cùm scias hoc esse opus semper diaboli, vt ser-
uos Dei mendacio laceret, & opinionibus fal-
sis gloriosum nomen infamet; vt qui consci-
entiæ suæ luce clarescunt, alienis rumoribus sor-
didentur. Explorasse autem collegas nostros
scias & verissimè comperisse, nulla illum li-
belli (vt quidam iactant) labe maculatum esse;
sed neque cum Episcopis, qui sacrificauerunt,

*Endetra-
tionis au-
dorem.*

*Purgatur
Cornelius ab
aduersario-
rum calum-
nijs.*

com-

communicationem sacrilegam miscuisse: sed
 nos demum, quorum causa audita & innocen-
 tia comprobata sit cōiunxisse nobiscum. Nam
 de Trophimo, de quo tibi scribi desiderasti,
 non ita res est, ut ad te pertulit rumor, & men-
 tium malignorum. Nam, sicut antecessores
 nostri sæpè fecerunt, colligendis fratribus no-
 stris, charissimus frater noster Cornelius ne-
 cessitati succubuit, & quoniam cum Trophimo
 pars maxima plebis abscefferat, redeunte nunc
 ad Ecclesiam Trophimo, & satisfaciente, & pe-
 nitentia deprecationis errorem pristinum cō-
 mite, & fraternitatem, quam nuper abstraxe-
 rat, cum plena humilitate & satisfactione re-
 vocante, audita sunt eius preces; & in Ecclesiā
 Domini non tam Trophimus, quàm maximus
 eorum numerus, qui cum Trophimo fuerat,
 admissus est: qui omnes regressuri ad Ecclesiā
 non essent, nisi cum Trophimo comitante ve-
 nissent. Tractatu ergò illic cum collegis plu-
 rimis habito, susceptus est Trophimus; pro
 quo satisfaciebat fratrum reditus, & restitu-
 tum multorum salus. Sic tamen admissus est Tro-
 phimus, ut laicus communicet; non secun-
 dum quod malignorum ad te literæ pertule-
 runt, quasi locum sacerdotis usurpet. Sed &
 quod passim communicare Sacrificatis Cor-
 nelius tibi nunciatus est, hoc etiam de Aposta-
 tarum factis rumoribus nascitur. Hæc Cypria-
 nus de calumnijs in Corneliū iam Papam con-
 stis.
 Cæterum Cornelius in curam & salutē gre-
 gis sibi commissi sedulò intentus, confessores,
 qui hæreticorū perfidia & loquacitate captio-
 facir-

sa circumuenti ab Ecclesia descuerant, iusto dolore prostratos in Ecclesiam recepit. Erant hi nobiles illi tot Cypriani olim præconijs commendati, qui seducti aliquamdiu Nouatiano fauentes, partam tot laboribus gloriam denigrarant.

Interea hæreticis & scismaticis sedem Apostolicam acriter impugnantibus, & varijs insidijs vndique appetentibus, & Cornelio maiori virtute ac constantia defendente, vehemens sanè persecutio Romæ in Christianos exarsit, quam ipse Cornelium per breui Epistola ad Lupicinum Viennensem Episcopum exponit: Scias frater charissime, aream Dominicam vêtore persecutionis acerrimè commoueri; & edictis Imperatorum Christianos ubique tormētis varijs affici: nam in Vrbe Romana Imperator adhuc constitutus est. Vndè publice neque in cryptis notioribus Missas agere Christianis licet. Exhortetur itaque Charitas vestra omnes credentes in Christum, ne timeant eos qui occidunt corpus, sed potius eum qui habet corpus & animam potestatem perdendi. Iam plures martyrio coronati sunt. Ora vt perficiamus cursum nostrum nobis à Domino reuelatum. Vale frater in Domino, & saluta omnes qui nos amant in Christo. Hæc Cornelius ipso persecutionis exordio, antequàm teneretur: coronatis interea nonnullis (vt ait) martyrio, & inter alios Moyse Romano presbytero, sub Decio olim iam propè biennium detento in vinculis.

Interea Gallus, cum regnum eius prospero fortunæ flatu ferretur, & res omnes ad voluntatem

*Extat tomo
primo Bib-
liot. Sanct.
a Significat
Volustianum
Galli filium
à Patre Au-
gusti nomine
insignitum,
nisi intelligi
placeat Ho-
stilianū Per-
pennam, qui
regnantibus
Gallo & Vo-
lustiano Im-
perator à se-
natu creatus
non multo
post pestilen-
tia absum-
ptus est.
Consule an-
nal. C. Baron.
Tom. 2. Cor-
nelij Papæ,
anno 2.*

rem fluere, sanctos ac pios viros, qui pro pa-
trius Imperij, proque vitæ incolumitate eni-
Deum precabatur, crudeliter exegit; neque
Cornelio Romano Pontifici hac in re pe-
percit. Nam post gloriosam tum suam, tum to-
tus Cleri sibi Catholica communicatione cō-
sancti confessionem exul mittitur ad Centum-
cellas; vbi eum Cyprianus de prostrata perfu-
dia triumphantem literis persecutus est.

*Mittitur in
exilium Cor-
nelius Papa.
Cyprian.
Epist. 57.*

Cum verò hoc modò vnà cum presbyteris
& diaconis Romanæ Ecclesiæ Centumcel-
las missus exultaret, * Volusianus Augustus au-
dens frequētem ad eum concursum, quodque
multi & inter alios Cyprianus ad eum scribe-
rent, iussit eum ad se Romam perducī. Fuit ili-
co Imperatoris mandato obtemperatum; ex-
hibitusque est ei noctu, & in Tellude, Præfecto
que Urbis præsente, auditus, & ab eo interro-
gatus est: Sic definisti, vt nec deos consideres,
nec pcepta Principū, nec maiorū, nec nostras
minas timeas, vt contra Rempubicam literas
accipias, & dirigas? Cornelius Episcopus re-
spodit: Ego de a corona Domini literas accepi:
non cōtra Rempubicam. Iratus vehementer
Imperator, iussit eum à suo amoueri conspe-
ctu: & sacrum eius os plumbatis cædi. Et si-
quidem Marti sacrificium offerre recusaret,
sinè mora capite plecteretur. Itaque sanctis-
simo viro fortiter impietati repugnante, lata
est sententia, vt ad vltimi supplicij locum du-
ceretur.

* Sic C. Bar.
qui reliquos
omnes mani-
festi erroris,
de Decio,
redarguit.

a Per Coronā
intelligit,
populi mul-
titudinem,
vel coronam
martyrij.

Tunc Cerealis, cuius custodiæ Pontifex com-
missus erat, virum sanctum supplex roga-
re, vt in domum suam, vxorem * quindecim
annis

annis lecto affixam, omniumque membrorum officio miserè destitutam visitare dignaretur. Erat illi nomen Sallustia. Ingressus Cornelius domum Cerealis cum duobus presbyteris & vno clerico lectore, fudit hanc ad Deum orationem. Domine Deus, creator omnium visibilium & inuisibilium, qui dignatus es ad nos peccatores venire, ut nos saluos faceres; tu erige allisam hanc famulam tuam, & dona ei misericordiam tuam, sicut cæco nato donasti lumen ad cognoscendam gloriam tuam. Et tenens manum Sallustiae, erexit eam, dicens: In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & sta supra pedes tuos. Quæ protinùs surrexit, clamâs, & dicens: Verè Christus est Deus, & Dei filius. Et dixit tunc Cornelio: Per Christum te adiuro, baptiza me. Et currens attulit vas aqua plenum. Viso tanto miraculo, milites quoque, qui erant, cum Cereali, omnes se ad Cornelij pedes abiecerunt magno cum timore, eandem baptismatis gratiam postulantes. Cornelius autem videns Dei manum in his omnibus, cunctos aqua saluari lustravit: Oblatoque pro eis sacrificio laudis, sacrosancti corporis & sanguinis Domini participes fecit.

His ad aures Imperatoris ilicò perlatis, is furore & amentia plenus, omnes foras muros portæ Appiæ ad templum Martis, ut sacrificarent, duci præcepit. At illi in precepta Christi gratia constantes, in idolum expuerunt. Quo facto, protinùs ad supplicium protracti, & capite cæsi sunt; numero omnes viginti & vnus, vnà cum beatissimo Pontifice, & Cereali cum coniuge Sallustia, octauo decimo Kalend. Octob.

Oratio Cornelij pro salute Sallustiae, vxoris Cerealis.
Ioan. 9.

Cerealis cuncta domo & militibus credit.

S. Cornelium Papa cum Cereali eiusque coniuge & militibus capite ple-
ctunt.

Job. Eadem nocte beata Lucina cum Clericis
suaque familia rapuit martyrum corpora, se-
peliuitque in agro suo in Crypta iuxta cœmi-
terium * Calixti. Adnumerat S. Hieronymus * *al. Callisti.*
eundem Cornelium inter Ecclesiasticos scri-
ptores. Rexit verò Ecclesiam annis duobus sub
Gallo & Volusiano. Cui ob Christum martyrio
coronato successit Lucius. Porro S. Leo Papa
extruxit Basilicam S. Cornelij Papæ nomine,
iuxta cæmeterium Callisti, via Appia; vt patet
ex lib. de Rom. Pontif. in Leone Primo.

VITA ET MARTYRIUM BEATI CY-
priani, Episcopi Carthaginensis: Ex Tom. 2.
Annal. Ecclesiast. C. Baron. Passus est multis
trophæis inclutus, anno Incarnati verbi 261. Dio-
nysij Papæ & Valerian. & Gallie. Imp. 7.

CYPRIANVS, qui & Thascius, Cartha-
gine ciuitate Africæ primaria oriundus,
parentes habuit (quanquam eorum nul-
quam mentionem faciat) diuitijs claros; por-
ta conspicuos; genere cognitos; & senatorij
ordinis nobilitate illustres. A teneris literarum
studijs adhibitus, pectus suum bonis artibus ac
studijs egregiè locupletauit: adeò vt rhetoricis
disciplinis egregiè excultus, cum adhuc Gentili-
um superstitione teneretur, magna apud eos
existimatione viueret, & florentissimè Orato-
riam Carthagine doceret. Verum cum iam
Christianam amplexus esset religionem, ab illis
derisus ac vilipèsus, & loco Cypriani, Copria-
nus vocitatus est: quasi quod elegans inge-
nium, & melioribus rebus aptum, ad aniles se-
stercorarius.

14. Septē.
Cypriani
Patria &
genus clarum.

Cyprianus à
Gentilibus
appellatus
Coprianus. i.
stercorarius.

M m m fabu-

Cyprianus
Senator Car-
thagin.

fabulas contulisset. Cum autem genere esset admodum illustris, & potētia clarus, summis- que eloquentiæ laudibus ornatus, primariam suæ ciuitatis adhuc Gentilis Senator obtinere meruit dignitatem.

Epist. 2.

Verum enimvero in eo rerum statu consti- tutus, quas cum animo suo volueret cogitatio- nes, ipse ad Donatum (quem in baptismo col- legam habuit) scribens, hæc ait memoratu sa- nē dignissima. Ergo cum in tenebris atque nocte ceca iacerem, cumq; in salo iactantis sæculi nuta- bundus, ac dubius vestigijs oberrantibus fluctuare, vitæ meæ nescius, veritatis ac lucis alienus, difficile prorsus ac durum pro illis tunc moribus opinabar, quod in salutē mihi diuina indulgentia polliceba- tur; ut quis renasci denuō posset, utq; in nouā vitā lauacro aque salutaris animatus, quod prius fue- rat exponeret: corporis licet manente compage, ho- minem mente ac animo mutaret. Qui possibilis aiebam, est tanta conuersio: ut repente ac permi- ter exuatur, quod vel genuinum situ materia na- turalis obduruit, vel usurpatū diu senio vetustatis inoleuit? alta hæc, & profunda penitus radice sede- runt. Erat iam senescens, ut apparet ex his, quā- do Christo nomen daturus erat. At quid pos- tea? eandē difficultatem mente volutans, hæc addit.

Quam diffi-
cile assueti
relinquere.

Quando Parsimoniam discit, qui epularibus cœnis & largis dapibus assuevit? & qui preciosa veste conspicuus in auro atque purpura fulsit, ad plebeium se ac simplicem cultum quando deponit? Fascibus ille oblectatus & honoribus, priuatus & inglo-

ere effe
summis-
imariam
obtinere

u consti-
ogitatio-
mate col-
oratu sa-
que nocte
culi nuta-
fluctuare,
is, difficile
opinabar,
polliceba-

novā vitā
prins fue-
mpage, bo-
i possibilia,
c pernici-
ateria na-
vetustati
adice sede-
x his, quā-
quid po-
rans, hac

epularibus
i precisa
fulsit, ad
deponit?
riatus &
inglo.

inglorius esse non potest. Hic stipatus clientium cu-
neis, frequentiori comitatu officiosi agminis hone-
stus, pœnam putat esse cum solus est: tenacibus
semper illecebris assuetum, necesse est, ut vinolen-
tia inuitet; inflet superbia; iracundia inflammet;
capacitas inquietet; crudelitas stimulet; ambitio
delectet; libido præcipitet. Hæc egomet sæpè me-
cum; nam ut ipse quam plurimis vitæ prioris erro-
ribus implicitus tenebar, quibus exui me posse
non crederem, sic vitij inhaerentibus obsecun-
dans eram: & desperatione meliorum, malis meis
veluti iam proprijs ac vernaculis adfauebam.
Hæc ipse nondum sacro baptismo illustra-
tus.

Sed postquam Cæcilij presbyteri (alij Cæci-
lianum appellant, vnde & Cyprianus Cæci-
lij prænomen sortitus est) rhetoris Afri nobi-
lissimi ope ad fidem Christianam perductus est,
& sacri baptismi vnda respersus, in spem con-
tra spem ad Ecclesiam tandem se cōtulit, quid
sensierit, idem ipse his planè verbis testatur:
Sed postquam vnda genitalis auxilio superioris
cui labe deteresa, in expiatum pectus ac purum,
desuper se lumen infudit; postquam cælitus spiritu
lavato, in novum me hominem natiuitas secun-
da reparavit: mirum in modum protinùs confir-
mare se dubia: patere clausa: lucere tenebrosa: fa-
cultatem dare, quod prius difficile videbatur: ge-
nere posse, quod impossibile putabatur: ut esset agno-
scere terrenum fuisse, quod prius carnaliter natū,
selectis obnoxium viueret: Dei esse cœpisse, quod

Cyprianus
Ceciliū
Catechista
habuit.]

Nota quid
post conuer-
sionem.

M m m 2 iam

iam Spiritus sanctus animaret. Scis ipse profecto,
& mecum pariter recognoscis, quid detraxerit no-
bis, quidve contulerit mors ipsa criminum, vita
virtutum. Hæc & alia plura de se Cyprianus sa-
cro imbutus baptisinate.

*Hieron. in
Ion. cap. 3.*

Magnæ sanè fuisse admirationis eius ad
Christum conuersionem, S. Hieronymus illis
verbis significare videtur, quibus ait: Propona-
mus nobis beatum Cyprianum, qui cùm prius idole-
latria assertor fuisset, in tantam gloriam venit, ut
oratoriam doceret Carthagine, audisse sermonem
Ionæ, & ad pœnitentiam conuersum in tantam ve-
nisse virtutem, ut Christum publicè predicaret, &
pro illo cervicem gladio flecteret. Quanto verò

*Cyprianus
omnibus re-
nunciat.*

cùm primùm fidei Christianæ sacramenta li-
bavit, se ipso fortior, & ad victoriam sui robu-
stior factus sit, Pontius quoque diaconus, qui
eius gesta est prosequutus, docet; dum ait, ip-
sum non longo solum tempore acquisitas diui-
tias in pauperes erogasse, sed sæculo nuncium
remisisse, charissima coniuge & dulcissimis
liberis Christi amore liberrimo animo,
commendatis illis Cæcilio presbytero, reli-
ctis, eminentioris vitæ iter confestim arri-
puisse.

*Cyprianus
adhuc Gen-
tilis uxorem
& filios ha-
buit.*

Cæterum adhuc Neophytus per omnia ec-
clesiastica munia ad presbyterium promotus,
defuncto Donato Carthaginensi Episcopo, sum-
mo tum Cleri, tum populi totius cōsensu, vno
tantum aduersante Fœlicissimo presbytero,
eiusdem Sedis Episcopus eligitur. Nec mirum
videri debet, vno pene eodemq; tempore, quo
Cæcilio eguit Catechista, ad episcopalis Sedis
fasti-

*Fit episcopus
anno Christi
350.*

fastigium prouectum esse. Nam dubio procul adhuc Gentilis Christianæ religionis libros trivit assidue, & Tertulliani lector studiosissimus, tantam Christianæ Theologiæ doctrinam & Ecclesiasticæ disciplinæ vsum acquisiuerat, ut diuinarum scripturarum scientia imbuta memoria & intellectus exfatiatus, sui exuberantia mox in torrentes ad alios irrigandos foras eruperint.

Verum ea dignitate ornatus, non tantum ea quæ mala sibi visa sunt, & Catholicæ Ecclesiæ aduersantia, procul abiecit: sed & excultam illam suam totoque Orbe spectatam dicendi facultatem, tot sudoribus partam, ac iugi exercitatione prouectam eloquentiam, Christianæ simplicitati posthabuit, ac ut minus utilem & necessariam missam fecit: testatur hoc ipse ad Donatum rescribens his verbis. *In iudicijs, in Cyprian. E. concione, pro rostris, opulenta facundia volubili Pist. 2. ambitione iactetur. Cum de Domino Deo vox est, vocis pura sinceritas, non eloquentiæ viribus, mititur ad fidei argumenta, sed rebus. Denique accipe non deserta, sed fortia: nec ad audientie popularis illecebram culto sermone fucata, sed tionem in ad diuinam indulgentiam prædicandam rudi veritate simplicia.*

Ac licet ipse eiusmodi in dicendo atque scribendo inierit rationem, ut non excrecentem modò facundiam circumcideret, ac ressecaret, sed solotenus demeteret: tamen tam Latini quàm Græci eiusdem facultatis omnium disertissimi, tam sunt vehementer admirati. Nam Latinorum æthorum culmen Lactantius hæc habet: *Vnus præci-*

Lactant. lib.
5. cap. 1. de
eloquentia
Cypriani.

precipuus & clarus extitit Cyprianus; qui magnam sibi gloriam ex artis oratoriae professione quaesierat, & admodum multa conscripsit in suo genere admiranda. Erat enim ingenio facili, copioso, suauis; & quæ sermonis maxima est virtus, aperto: ut discernere nequeas, utrum ne ornatior in loquendo, ac facilius in explicando, an promptior in persuadendo quisquam fuerit. Græcorum verò

Gregor. Nazianz. orat.
in Laud. Cypriani.

Gregorius Nazianz. eloquentissimus, dum de Cypriani eloquentia disserit, eam adeo eminentem atque sublimem prædicat, ut dicere illud audeat, ipsum ea comparatione cæteris hominibus præstitisse, quæ solent homines bruta animalia antecellere.

Quod si post messem tanti æstimata sunt pauca humi inhærentes spicæ residua; quanti facienda erat prima illa florentissima eloquentiæ seges, quam humanæ gloriæ spirans aura iucundissime agitabat? Quam quidem ex aliquibus eiusdem Cypriani locis licet veluti per transennam adspicere: reliquisse enim alicubi Cyprianum quædam impressa vestigia, quibus qualis quantaque eius in dicendo vis esset quemlibet facile mente conspiciere potuisset, S. Augustinus testatur.

De doctrina
Christiana
lib. 4. 14.

Principio adhuc pace Ecclesiæ perdurante in eam totis viribus incubuit curam, ut disciplinam diuinitus traditam, sed longa pace (ut ipse testatur) corruptam restitueret: sed cum non multis in episcopatu elapsis mēsis horribili persecutione, quodam veluti terremotu, Ecclesia vniuersa concuteretur, eoque sciretur impetu tyrannis, ut complures licet fortissimi

sele

se subducerent; sanctissimus Cyprianus pro
 talibus meritis Proscriptionis gloriā prome-
 ruit. Sed cum hæc plebi ethnicæ non sufficeret, *Cyprianus*
 turbationis impetu, clamore violento, ad Leo *ad Leonem*
 nem eum populus repetitis suffragijs postula- *petitum.*
 uit: quorum ille furorem diuino Spiritu nedū
 suadente, sed propemodum impellente, pru- *Fuga eius*
 denter declinans cessit; nè per inuerecundam *prudens &*
 eius præsentia seditio, quæ coeperat, plus pro- *utilis.*
 uocaretur. Ante tamen secessum, aliquod con-
 fessionis pro Christo specimen edidit. In ipso
 autem secessu, etsi absens corpore, spiritu ta- *Sollicitudo*
 men, nec actu, nec monitis defuit: quo minus *S. Cypriani*
 secundum Domini præcepta fratribus consu- *pro Ecclesia*
 leret. Testatur hoc abundè illius epistolæ sum- *sua in ex-*
 ma vigilantia & solitudine refertur. Et quidē *ilio.*
 cum alia multa absens suo gregi prouideret,
 tum, constitutis, qui sua vice fungerentur, Ter-
 tulio presbytero postea Episcopo, & Rogatia-
 no seniore postmodum martyre, Britio denique
 & Numidico presbyteris, ipse libros de Spe- *Scripta que-*
 ctaculis, de Disciplina & Bono pudicitia, & de *dam eius in*
 laudibus Martyrij elucubrauit. *exilio.*

Atqui absentis Cypriani animum angebat
 haud parum Lapsorum (quos sacrificatos & Li- *Lapsi sacrifi-*
 bellaticos vocat (impudentia, qui, quum, ini- *cati & Li-*
 tio Decianæ persecutionis sacrilegis cōtactib. *bellatici: quo*
 manus suas atque ora maculassēt, vel nefandis *modo sint re-*
 libellis conscientiam polluisent, ex ambibant *ciendi ad*
 (inquit) ad Martyres passim: Confessores quo- *communione*
 que importuna deprecatione corrumpebāt, ut *& reconci-*
 sine discrimine vel examine singulorum darē- *liandi.*
 tur Libellorum milia. Immò verò presbytero-
 rum quorundam temeritas, qui siue prece siue

Epist. 10.
11. 12.

precio conducti, pacem temerè Lapsis dabant, citra Episcopi conscientiam. Qua de re suam ipse in epistolis ita definit sententiam, ut antè exactam pœnitentiam, antè exomologesin factam, antè manum ab Episcopo & Clero impositam, ad communionem non admittantur Lapsi; neque nomen eorum in Ecclesia recitetur. Ita tamen, ut ijs, qui in infirmitate deprehensi essent & pœnitescentes communicationem desiderarēt, subueniretur. Hæc autem piè non minùs quàm prudenter à Clero Carthaginensi fieri volebat; ne ex facili indulgentia vigor Ecclesiasticæ disciplinæ eneruaretur, sibi quæ diuinæ censure solueretur, si gregatim passimque nulla habita distinctiōe proprii cuiusque delicti, nec irrogata legib. Ecclesiasticis statuta pœna, prematurè nimis in Ecclesiā admitteretur.

Alie B. Cypriano accrescunt tribulationes.

Accessit absentis Cypriani animo tabescēti dolor maior; accessit alia persecutio, & alia tēratio, quod infesta tēpestas, quæ plebem maxima ex parte prostrauerat, etiam Cleri portionē sua strage perstringeret; quod nempe non modò ex Clero quamplurimi Christi fidem desererent tormentorū metu: sed etiam semel confessi Christi Confessores gloriā suā vita improba cōmacularent. Quod quidam etiā Presbyteri plusculū sibi auctoritatis arrogare præsumerent, atque adeò scismatis fomenta quædā ministrarent. Erant enim quinque numero, qui temerè nimis pacem & Communionem Lapsis concedebant. Alij quidam, & inter hos Novatus & Fortunatus, omnem omninò pacis spem illis præcludebant. Quum verò ad horum scripta rescribere differret Cyprianus, & certi alij quid

quid prætereà de Lapsis nollet antè pacem Ecclesiæ datam statuere; criminibus in vnum cõuenientibus, ex vtrâque sibi mutuò repugnante, conflata est vna factio.

Haud parum interim commendanda venit Cypriani etiam adhuc delitescantis vigilantiæ; Caldonio siquidem & Herculano Episcopis, alijsque presbyteris scripsit, vt Felicissimũ & complices excommunicarent; idque in hæc verba: *Quum Felicissimus comminatus sit, nõ communicaturos in monte sicum qui nobis obtemperassent, id est, qui nobis communicarent: accipiat sententiam quam prior dixit; vt Abstentum se à nobis sciat.* Ad plebem verò insuper scripsit Cyprianus, vti diligenter sibi cauerent à lupis illis. Quile Dominicum infestantibus; vt ab eorum contagione discederent; & sermones eorum velut cancrum & pestem fugiendo vitarent. Seruatus est itaque ad hoc à Domino Cyprianus in secessu, vt ipse postmodum martyrio destinatus, prius ad Dominum complures sua exhortatione martyres præmitteret, qui alioqui incentiuo tubæ cælestis destituti, è fide excidissent. Cùm autem in eo secessu constitutus insigni apologetica ad Romanum clerum scripta, doceret eam fugam nequaquã ex formidine, sed ex Domini præcepto ortam esse, tum Carthaginensem Clerum præclarè docuit monuitque, quã solitudine pauperes atque vinctos tractarent. Et quia hoc fixum ei in corde erat, vt in carcere constitutis fidei confessoribus omne exhiberetur officium, dedit in mandatis, vt corpora eorum, qui in carcere

Eccè tibi heretice anti-qua excommunicationis forma, Epist. 38. & 39.

Absens Cyprianus diligenter curas Ecclesiam Carthaginensem.

Matth. 10.

M m m 5 defun-

*Cyprian. E-
pist 37. De
cura Marty-
rum eorum-
que nomini-
bus scriben-
dis.
Quo pacto
Confessores
fiunt marty-
res.
Martyrum
festiuitas.*

defuncti essent, perinde ac martyrum cura-
rentur, dicens: Corporibus etiam omnium, qui esti-
tort non sunt, in carcere tamen glorioso exitu mor-
tis excedunt, impertiatur & vigilantia, & cura
propensior. Neque enim virtus eorum aut honor mi-
nor est, quod minus ipsi quoque inter beatos marty-
res aggregentur. Quid in illis est tolerauerunt; quid-
quid tolerare parati & prompti fuerunt. Admo-
net & illud magnoperè, ut dies eorum, quibus
ex hac vita migrarent, diligenter adnotarent;
ut instar Sanctorum Martyrum certis diebus,
more Maiorum, eorum celebritas die anniuersa-
ria ageretur oblatione sacrificij. Sūt hæc ver-
ba eius: Denique & dies eorum quibus excedunt adno-
tate: ut cōmemorationes eorum inter memorias martyrum
celebrare possimus. In eodem quoque secessu cum
positus ad confessores adhortationem & ex-
torres obiurgationem scriberet, hortaretur-
que omnes ut sæuiantem persecutionem la-
chrymis, ieiunijs, orationibus renocare nite-
rentur; tum solutam quorundam flaccescentiū
ac declinatiū à recto disciplinæ tramite Chri-
stianorū vitam & mores corruptos seueriore
disciplina astringere conatus est: simul conue-
nientē quorundā fragilitati adhibens medici-
nā; nihil nō moliens, ut gregē sibi creditū per
aduersa & prospera, per dura & lenia, ad reg-
num cælestis patriæ perduceret. Hinc cū Pom-
ponius eū de virginibus Deo dicatis quid agē-
dū esset consuleret, quæ violata pudicitia inte-
gras se adhuc virgines perseuerare iactabāt; ip-
se nomine omniū Episcoporū respondit; dete-
stans quidē vehementer infamē eiusmodi con-
suetudinem; demū relaxare magna ex causa
votum

rotum simplex consultius existimās, quā hisce
turpitudinib. Ecclesiā infamari, hæc ait : Quod
sex fide se Christo dicauerūt, pudicē & castē sine vlla fa-
bula perseverēt: ita fortes & stabiles premiū virginis
expectent. Si autem perseverare nolant, vel non possunt,
melius est nubant, quā in ignem delictis suis cadant.

Interea cū vir sanctissimus modis omnibus
pro salute suorum laboraret, quid demū diu-
nitus sibi fuerit reuelatū, necessitate exposcē-
te, ne ipsorum animi tot tantisq; malis cōster-
nari deficerent, cogitur propalare, dicēs : Deni-
que ad minimū famulum suū, & in delictis licet plurimis
constitutum, & dignatione eius indignum, tamē ille pro sua
virtute nos bonitate mandare dignatus est. Dic illi, inquit,
securus sit, quia pax ventura est: sed quod interim morula
est, supersunt adhuc aliqui, qui probentur.

Porrò elapso primo persecutionis anno &
secundo iam inchoato, cū morte Decij planē
reddita esset pax Ecclesiæ, Cyprianus Car-
thagini restitutus, quod antē literis pollicitus
fuerat, commemorationes sanctorum marty-
rum oblatione sacrificij incruenti vnā cum
suis solenniter celebrauit; aliosq; sacre
disciplinæ ritus, qui persecutionis furore in-
termisī videbantur, restituit. Reddita autem
pace: accidit dira admodum Barbarorum in-
curso in Numidiā, à quibus cōplures Christia-
ni captiui abducti sunt: quo tempore Numidiæ
episcopi datis ad Cyprianū literis rogārūt, vt
pro redimēdis captiuis pecuniā colligere dig-
naretur. Qui, collecta ex more Christianis in-
dicta, pecuniæ summā ex fidelīū liberali colla-
tione coactā mittēs ad eosdē Numidiæ episco-
pos scripsit epistolam, cuius illud exordium:

Cūm

Cyprianus
dispensat
rotum sim-
plex castita-
tis.

Epist. 62.
Vide in ea
Notat Pa-
melij. 9.

Cyprianus
diuinitus
admonitus
predicit pa-
cem.

Quamdiula-
tuerit. S. Cy-
prianus in
exilio.
En comme-
morationes
Sanctorum
in sacrificio
Missæ.

Epist. 62.

Cum maximo animi nostri gemitu, & non sine lachrymis legimus literas vestras, fratres charissimi; quas ad nos pro dilectionis vestre sollicitudine, de fratrū nostrorū & sororū captiuitate fecistis. Quis. n. non doleat in eiusmodi casibus? aut quis non dolorem fratris sui suum proprium computet?

*En eximiam
S. Viri chari-
tatem.*

*a faciunt
3000. Au-
reorum sum-
mam, mone-
te nunc Ro-
mane, iuxta
C. Baron.*

Et post multa: Denique maximas vobis gratias agimus, quod nos vestre sollicitudinis, & tam bone ac necessarie operationis participes esse voluistis: ut offerretis nobis agros vberes, in quibus spei nostre semina mitteremus: expectaturi messem de amplissimis fructibus qui de hac celesti & salutari operatione proueniunt. Misimus autem sestertia, a centum millia nummum, quae istuc in Ecclesia, cui de Domini indulgentia praesumus, Cleri & plebis apud nos consistentis collatione collecta sunt: quae vos illic pro vestra diligentia dispensabitis. Et optamus quidem nihil tale de cetero fieri & fratres nostros Domini maiestate protectos ab eiusmodi periculis incolumes reseruari. Si tamen ad explorandam nostri animi charitatem, & examinandam nostri peccatoris fidem tale aliquid acciderit, nolite cunctari nunciare haec nobis literis vestris: pro certo habentes, Ecclesiam nostram & fraternitatem istuc vniuersam, ne haec ultra fiant, precibus orare: si facta fuerint, libenter & largiter subsidia prestare. Hec & alia Cyprianus quib. tanquam in viua tabula expressa relucet pulcherrima in dilectione fratrum illorum temporum Ecclesiae facies.

*Horrenda
pestis totam
penè vastat
Africam.*

*En eximiam
miseriam.*

Erupit postmodum lues dira, & detestabilis morbi vastitas nimia; innumeros per diem populos a sua quemque sede abrupto impetu rapiens, continuas per ordinem domos vulgitementis inuasit. Horrere omnes; fugere; vitare contagium; exponere suos impiè; quasi cum illa peste morituri etiā mortem ipsam aliquis posset excludere. Iacebāt interim tota ciuitate non

non iam corpora, sed cadauera plurimorum; & misericordiam in se transeuntium contemplatione fortis mutuae flagitabant. Nemo ad ea misericordiae reflexit oculos; sed lucro omnes crudeli inhiabant. Nemo similis euertus recitatione trepidauit; nemo fecit alteri, quod sibi fieri voluit. Quid inter hæc egerit Christi & Dei pontifex, qui pontifices mundi huius tanto plus pietate, quanto religionis veritate precesserat, scelus est præterire. Aggregatam primò in loco vno plebem, de misericordiae bono instruit: docens diuinæ lectionis exemplis, quantum ad promerendum Deum prosunt officia pietatis. Tunc deindè subiungit, nõ esse mirabile, si nostros tantum debito charitatis obsequio foueremus; eum perfectum posse fieri, qui plus aliquid publicano vel ethnico fecerit: qui malum bono vincens, & diuinæ clementiæ instar exercens, inimicos quoque dilexerit: qui pro persequentium salute, sicuti Dominus monet & hortatur orarit. Distributa sunt ergò cõtinuò pro qualitate hominum atque ordinum ministeria. Multi qui angustia paupertatis beneficia sumptus exhibere non poterant, plus sumptibus exhibebant, compensantes proprio labore mercedem diuitijs omnibus chariorem. Et quis non sub tanto doctore properaret inueniri in parte aliqua talis militiæ, per quam placeret & Deo Patri & Iudici Christo, & tam bono interim Sacerdoti?

Grassabantur interim vnà cùm peste fames pariter atque bella: nam Persarum motus re-
crudescebant, iamque Armeniam occupabant,
totum-

*Egregia Cy-
priani pietas
& charitas
tempore pe-
stis.*

Matth. 5.

*Pestis, fames
ac bella: Dei
flagella.*

a Gallus &
Volusianus.

totumque Romanum Imperium acerbissimis cladibus afflictabatur; idque ijs potissimum temporibus quibus eius a Imperatores publicis edictis deorum cultum magis magisque instaurare (qui iam propemodum frequentia Christianorum præterlapsus erat) & restituere conabantur, imperatisque omnibus sacrificijs, & vel ijs, vel eorum sanguine, qui non facerent, deos placare studebant. Insultabant enim ubique Christianis Gentiles; ipsosque, quod deos contemnerent, malorum omnium esse causam, solito more iactabant, ac procacius exprobebant.

Cyprianus
in Demetrianum
pro
Christiana
pietate inue-
bitur.

Cum verò hæc in Christianos per Demetrianum in Africa his diebus Procōsulem, atque alios ethnicos in dies magis magisque ipsorum omnium ore diffamarentur; S. Cyprianus haud diutius ferenda censuit: qui eo argumento ad eundem apologeticam & inuectivam pariter scripsit orationem; in cuius exordio vir licet studio modestissimus, & natura placidissimus, tamen diuinæ religionis ardore succensus, sacerdotali vigore pollens, hæc prima celsiori animo intorquet in hostem insultantem fortissima verborum iacula: Oblatrantem te, & adversus Deum, qui unus & verus est, ore sacrilego & verbis impijs obstrepentem, frequenter Demetrianæ contempsit: verecundius ac melius existimans, errantis imperitiam silentio spernere; quam loquendo dementis insaniam provocare. Sed enim cum dicas, plurimos conqueri, quod bella crebrius surgant, quod lues, quod fames seuiant, quodque imbres & pluvias serena longa suspendant, nobis imputari: tacere ultra non oportet: ne iam non verecundie, sed diffi-

diffidentiae esse incipiat, quod tacemus: & dum
 criminationes falsas contemnimus refutare, videa-
 mur crimen agnoscere. Respondeo igitur & tibi
 Demetriane pariter & ceteris, quos tu forsitan con-
 citasti, & aduersum nos odia tuis maledictis vocibus se-
 minando comites tibi plures, radicis atque originis tuae
 pullulatione fecisti: quos tamen sermonis nostri admittere
 credo rationem; nam qui ad malum motus est fallente
 mendacio, multo magis ad bonum mouebitur, veritate co-
 gente. Dixisti per nos fieri, & quod nobis debeant impu-
 tari omnia ista quibus nunc mundus quatitur & vrge-
 tur: quod dii vestri à nobis non colantur; &c. Hanc au-
 tem calumniam cum pluribus diluit, tum e-
 tiam in ipsum, ac reliquos impios cladium o-
 mnium culpam iure reijcit, cum ait: Imperiosus, Cypriani li-
 & nimis seruitutis exactor flagellas; verberas; fame, si-
 bertas in di-
 ti, ferro frequenter & carcere affligis, & crucias; & non cendo.
 agnoscis miser Dominum Deum tuum, cum sic exerceas
 in homines dominatum? Merito ergo incurstantibus pla-
 gis non desunt DEI flagella, nec verbera. Satis
 non est, quod ipse tu Deum non colis: adhuc insuper, eos
 qui colunt, sacrilega infestatione persequeris. Et post-
 multa:

Præclara
 Cypriani
 fortitudo &
 constantia.

Quin tu potius, inquit, elige tibi alterum de duo-
 bus: Christianum esse, aut est crimen, aut non est? Si cri-
 men est: quid non interficis confitentem? Si crimen non
 est: quid persequeris innocentem? Torqueri enim de-
 bi, si negarem: si penam tuam metuens, id quod
 prius fueram & quod deos tuos non colerem, menda-
 cio fallente celarem, tunc torquendus fuisset: tunc ad
 confessionem criminis vi doloris adigendus: sicut in cæ-
 teris questionibus torquentur rei, qui se negant crimi-
 ne, quo accusantur, teneri, ut facinoris veritas, quæ
 iudice voce non promittitur, dolore corporis exprimatur.

Nunc

Nunc verò cum sponte confitear & clamem, & crebris ac repetitis identidem vocibus Christianum me esse confiter, quid tormenta admoues constienti? & deos tuos non in abditis & secretis locis, sed palam, sed publice, sed in foro ipso magistratibus & Præsidibus audientibus destruenti? ut, etsi parum fuerat quod in me criminaberis, creuerit quod & odisse, & punire plus debeas? quod dum me Christianum celebri loco, & populo circumstante pronuncio, & vos & deos vestros clara & publica prædicatione confundo. Quid te ad infirmitatē corporis vertis? quid cum terrene carnis imbecillitate contendis? cum animi vigore congregere; virtutem mentis infringere; fidem destruis: disceptatione, si potes, vinces; vince ratione; Vel si quid diis tuis numinis & potestatis est, ipsi in vltionem suam surgant: ipsi se sua maiestate defendant: aut quid prestare colentibus possunt, qui se de non colentibus vindicare non possunt.

*Demonstrat
simulacrorū
vanitatem.*

*Nouæ calū-
nie in Cypri-
anū à schis-
maticis.*

Cæterum anno sedis illius sexto rursus à schismaticis nouis est calūnijs impetitus; quas vnus ex illis Florentius Pupianus scriptis ad eum literis confarcinauit; magnoque fastu, perindè ac si iudex illius esset, ut se illis purgaret, admonuit. Ad quem Cyprianus rescribens (ut par erat) ironia semper elusit, & sui erroris, quo se emendaret, prudenter eum admonuit.

*Controuersia
olim in Ec-
clesia, nū ab
hereticis
baptizati re-
baptizandi
essent.*

Eodem tempore, Nouatianorum & Cataphrygarum occasione magna inter Episcopos agitata est controuersia: Num qui ab hereticis baptizati erant, cum ad Catholicam se conferret Ecclesiam, essent denuò baptizandi. Et quidem quòd Nouatiani, & antè eos Cataphrygæ, soliti essent, quos ab Ecclesia Catholica diuulsissent, ut immundos denuò baptizare, id pro-

locavit ad æmulationem quosdam Episcopos
in Africa potissimum consistentes, eorumque
Præmæ sanctissimum Cyprianum; qui bap-
tizatos ab hæreticis denuo lustrandos asseruit
lustravitque; quod negaret vllū apud hostes Ec-
clesiæ reperiri posse baptismum; quod vnum tã-
tum esset & in vna Ecclesia collocatum. His
accedebat, quod omnes propemodum scriptu-
ra diuinæ tum ex veteri, tum ex nouo Testa-
mento petita, in hoc ipsum vna sententia vi-
se sunt conspirare; dum quæ ab impijs facta es-
sent, quo sacratiora, eo execrabiliora Deus
habuerit, ac penitus improbârit. Veruntam-
en in eo Cyprianus vindicandus est, à Nece-
phori calumnia; qua mendacissimè ait, eum
non aliter recipere consueuisse lapsos, qui in
persecutione negassent, quam per sanctū bap-
tismum. Quæ quidem cum à Cypriano planè
abhorreant, tum, S. Augustinus Cyprianum ab
illo errore rebaptizationis excusat, quod A-
grippinus, qui Carthaginensi Ecclesiæ antè eū
antistes præfuerat, primus antiquam Ecclesiæ
consuetudinē, qua ratus haberetur hæretico-
rum baptismus secundum Catholicæ Ecclesiæ
formam collatus, prætextu quodā pietatis cō-
uulserit, cæterosque Africæ Episcopos per Cō-
cilij sententiam in eundem errorem protraxe-
rit: prorsus vt Cyprianus receptæ consuetudi-
ni, rationibus veri similibus cōfirmatæ, refra-
gari non posset. Veruntamen eū talē sententiā
postmodum correxisse, seque in vnitatē Rō-
manæ Ecclesiæ continuisse, neque vnquā à Ste-
phano Papa Apostolica communicatione pri-
uatum, dubium non est.

Niceph. lib. 6. Cap. 2.

August. de baptis. contra Donatis-
tas Lib. 2. Cap. 9.

Vide Hieron. contra
Luciferia-
nos.

N n n

C x t e .

*Affligit
legiti-
tima Passio
nis S. Cypri-
ani, ex Tom.
2. Annal.
C. Baron.*

*Præclara
Cypriani cō-
fessio.*

*Cyprianus
alios prode-
rere refusat.*

*Mittitur in
exilium.*

Cæterum ut longissimis, quæ supersunt, am-
bagibus omissis, ad tanti tamq; præclari marty-
ris agonem veniamus, Imp. Valeriano quartū
& Gallieno tertium Consulibus, tertio Kalendarum Septembriū, Carthagine Paternus Pro-
consul dixit Cypriano: Sacratissimi Imperato-
res datis ad me literis mandant, ut cunctos ad
deorum venerationē compellā. Tu ergo quid
respondes? Cui antistes: Christianus ego sum,
& antistes. Nullos novi deos præter unū cali-
terræque conditorē; cui deseruimus; quemque
die ac nocte, nō solum pro nobis ac nostris ho-
minibus, sed & pro ipsorum incolumitate Im-
peratorum deprecamur. Tum Proconsul: In
hac ergo voluntate, inquit, perseveras? Respō-
dit Cyprianus: Bona voluntas, quæ Deum no-
uit, immutari non potest. Et proconsul: Poteris
ergo tu ad urbem Curubitanā exul proficisci.
Et quia Inuictissimi Imperatores nō solum de
Episcopo, sed & de presbyteris omnibus man-
datum mihi scripsere, equidē ex te scire volo,
qui sint presbyteri, qui in hac ciuitate cōsistūt.
Respōdit Cyprianus: Cum legibus vestris be-
nē atque utiliter censueritis, delatores nos nō
esse, nequaquā a me detegi & deferri possunt.
Tunc Proconsul: Cautum est, inquit, insuper
præcepto Imperatorum, ne aliquibus in locis
conciliabula fiant. Si quis itaque præceptum
hoc tam salubre non obseruauerit, capite ple-
ctetur. Respondit Cyprianus: Quin tu quod ti-
bi præceptum est exequere.

Tunc Proconsul ilicō virum sanctum exilio
damnavit, Curubimq; proficisci iussit: vbi pri-
mo ipso die admirabili visitatione Deus de
mar-

martyrij gloria eū securū reddere dignat⁹ est.
 Nam nondum somni quiete sepulto apparuit *visio Cypri-*
 iuuenis vltra modum enormis, qui cū me, in *ani.*
 quit; quasi ad prætōrium duceret, videbar mi-
 hi tribunali sedentis tum Proconsulis admo-
 ueri. Is vt in me respexit, annotare statim cœ-
 pit in tabula sententiam, quam non sciebam:
 nihil enim de me solita interrogatione quæsie-
 rat. Sed enim iuuenis, qui à tergo eius stabat
 admodum curiosus legit, quidquid fuerat an-
 notatum. Et quia id verbis proferre non pote-
 rat, nutu declarante monstrauit, quid in literis
 tabulæ illius haberetur. Manu enim expansa &
 complanata ad spathæ modum, ictum solitæ
 adinaduersionis imitat⁹, quod volebat inte-
 ligi, ad instar liquidi sermonis expressit. Intel-
 lexi sententiam passionis futuram: rogare cœ-
 pi & petere cōtinuū, vt dilatio mihi vel vnus
 diei prorogaretur, donec res meas legitima or-
 dinatione disponderem. Et cum preces frequē-
 ter iterassem, rursus in tabula cœperat nescio
 quid annotare: Sensi tamen de vultūs serenita-
 te, iudicis mentem quasi iusta petitione com-
 motam. Sed & ille Iuuenis, qui iamdudum de
 passionis indicio gestu potius quam sermone
 prodiderat, clandestino identidē nutu, conces-
 sam dilationem, quæ in castrinum petebatur,
 contortis post iudicem digitis significare pro-
 perauit. Ego, etsi de gaudio dilationis acceptæ
 lato admodum corde exultarem, metu tamen
 interpretationis incertæ sic tremebam, vs reli-
 quæ formidinis cor exultans adhuc toto pa-
 nore pulsarent.

Quid hac reuelatione manifestius? quid hac

N n n 2

di. 2-

*Visionis ve-
ruas.*

*Est Epistol.
77 78. 79.
81.*

*Mirus ardor
predicandi
verbū Dei in
Cypriano.*

dignatione foelicius? Antè illi prædicta sunt omnia, quæcunque postmodū subsequuta sunt: nihil de Dei verbis imminutum, nihil de tam sancta promissione mutilatum. Sequenti namque anno (dies enim pro anno in visione accipiendus est) ipsa eadem die, qua Curubim exul peruenit, martyriū subiit. Porro toto illo anno totis viribus in fouendis Ecclesiæ suæ membris incubuit, scriptisq; ab ex illo literis, suos ad metalla & carceres abreptos cōsolari confortareq; conatus est. Extāt illę lectu sanè dignissimæ: siquidem mirificè in ijs Christiani nominis excellentia relucet; quæ eo gloriosior redditur atque præclarior, quo magis fuerit afflictata molestijs, ac rebus fatigata contrarijs. Legat eas attendatq; qui libet, utpote nouissimos cygneos viri sanctissimi cātus; qui mirificū quendā reddūt flagrātis spiritūs cū suauitate concentū. Cū enim nihil penes eum antiquius esset, quā Dei verbum assiduò prædicare, & quotidianis Euangeliorū tractatibus fidei & scientiæ incrementa fidelibus præstare, tum seculo illo intumescēte & dira quælibet Christianis minitāte, ille seruos Dei (prout dabatur occasio exhortationibus Dominicis instruebat, & ad calcandas passiones huius tēporis, contēplatione superuenturę claritatis animabat. Videlicet tanta illi fuit sacri cupido sermonis, ut optaret sic sibi passionis vota contingere, ut dum de Deo loquitur, in ipso sermonis opere necaretur. Et hi erant quotidiani actus destinati ad placentem Deo hostiam sacerdotis.

Cū igitur Cyprianus diu in exilio constitutus,

me, omni diligētia per litteras Ecclesiam cura-
ret, successit Aspasio Paterno Procōsuli Gale-
rius Maximus Proconsul; qui S. Cyprianum ab
exilio renocatum suo iussit conspectui præsenta-
ri. Cumq; electus à Deo martyr ab exilio de
ciuitate Curibitana Carthaginē regressus es-
set, morabatur in hortis suis (quos inter initia
fidei suæ venditos & Dei indulgētia restitutos
possidebat, iterumq; dubio procul ad vsus pau-
perum vēdidisset, nisi inuidiam de persecutio-
ne vitaret) ibidē indies gloriosi certaminis fi-
nem expectās. Sed contigit, vt Proconsul mis-
se d. Frumentarijs illū Vticam, vbi is agebat,
perduci praeiperet: vt ibi capitis supplicium
martyr subiret. At verò Cyprianus, ne Vticam
perduceretur, ad modicum temporis spatium
secessit, vt Carthagine, quod id sciret suæ Ec-
clesiæ expedire, gloriosum agonē absolueret.
Cupiebat enim, quos assidue tractando sanctis
imbuerat disciplinis, quosq; amantissimos
filios iugiter verbi lacte potauerat, eisdem to-
tius Christianæ doctrinæ compendium, ab-
solutissimam virtutum omnium formam, fin-
cerissimamq; perfectionem sanguine config-
natam, atque huiusce martyrij illustribus notis
suum erga illos immensum amorem testatum
relinquere.

Et accidit res ex animi sententia. Et si enim
non intra Carthaginis mœnia certamē subijs;
tamen cū sese tota vrbs ad locum martyrio
cōstitutum effunderet, perindē fuit ac si in me-
ditullio eiusdē amplissimæ vrbs passus esset.
Erat locus ille, Sexti, nominatus, quod sexto à
Carthagine lapide distaret. Ad eum locum Ga-

a Frumenta-
rij, erant
milites ali-
cuius mili-
tie ordinis,
qui ad exse-
quenda mā-
data Princi-
pum in di-
uersa loca
mittebātur.
Cyprianus
latitat ali-
quādiu, vt
Carthagine
martyrium
subeat.

Locus Sexti.

lerius Maximus Proconsul instaurandę valetu-
dinis gratia commigrauerat, illucque Cypria-
num in hortis hactenus commorantem ad se
perduci iussit. Processit ergo animo sublimi
martyr, & in domū Principis à Prætorio re-
uertebatur, cū subito per Carthaginem to-
tam sparsus rumor increbuit, productum esse
iam Thascium; quem, præter celebrem & glo-
riosa opinione notitiam, etiam de commemo-
ratione præclarissimi operis nemo non noue-
rat. Concurrerāt vndique uersus omnes ad spe-
ctaculū, fidelibus pro deuotione fidei glorio-
sum, Gentilibus & dolēdum. Receptū eum ta-
men & in domo Principis cōstitutum, vna-
nitate continuit custodia delicata, ita ut amici &
chari suauissimis nō modò sermonibus, sed &
epulis pariter cum eo fruerentur. Interim
plebs tota sollicita ne per noctem aliquid finē
conscientia sui fieret, antē fores Principis ex-
cubabat. Id ut comperit Cyprianus, ne quid
dispendij pateretur virgineus pudor, puellas
custodiri mandauit. Neque enim, vicina licet
corporis morte mori in animo pastoris vigi-
lantia pastoralis poterat.

Deniq; ut illuxit dies alius, ille signatus, il-
le promissus, ille diuinus quem si tyrannus
ipse differre voluisset, nunquam prorsus va-
leret, egressus est domum Principis inuidus
Christi athleta Cyprianus, agminibus multi-
tudinis mixtæ ex omni parte vallatus. Tanta
enim vtriusque sexūs multitudo latera eius
stipabat, quasi ad expugnandam mortem, ma-
nu facta, venisset. Vbi autem ad Prætorium
ventum est, nondum procedente Proconsule,
secre-

a Is Prin-
ceps erat sta-
tor offi. ij.

Per officiam
verò intelli-
gitur hic
magistratus
apparitura,
ipsi que pala-
tina militia.

Cyprianus
proximè
moxiturus
causam egit
de virgini-
bus.

secretior locus datus est; vbi cum post iter longum nimio sudore madidatus sederet, fedile fortuito erat tectum linteum, vt & sub ictu passionis, Episcopatus honore frueretur. Ibi verò quidā ex tesseraijs, quondā Christianus, res suas obtulit; quasi vellet ille vestimentis suis humidis sicciora mutare: qui videlicet nihil aliud in rebus oblatis ambiebat, quàm vt proficiscentis ad Deum martyris sudores iam sanguineos possideret. Cui ille respondit: Medelas adhibemus querelis, quæ hodiè forsitan non erunt. Quid plura? Subitò Proconsuli nunciatum est: producit; admouetur. Interrogatus, Tu es Thascius Cyprianus? Respondit: Ego sum: Tum Proconsul; Tu, inquit, Papam te sacrilegæ mentis hominibus præbuisisti? Cyprianus respondit: Ego. Rursus Proconsul: Iusserunt te sacratissimi Imperatores cæremoniarum. Respondit Cyprianus; Non facio: Fac quod tibi præceptum est: In re tam iusta, nulla est consultatio.

Milites tesseraij dicebantur, quæ præceptum Ducis per contubernia militum nuntiabant.

Galerius Maximus, habito concilio, sententiam vix ægrè dixit verbis huiusmodi: Diu sacrilega mente vixisti; & plurimos nefariæ tibi cõspirationis homines aggregasti; & inimicum te dijs Romanis & sacris legibus cõstitui: nec te pii & sacratissimi Principes Valerianus & Gallienus Augusti, & Valerianus nobilissimus Cæsar ad sectam cæremoniarum suarum renocare potuerunt: Et ideò, cum sis nequissimorum criminum auctor & signifer deprehensus, eris ipse documento ijs quos scelere tecum aggregasti: sanguine tuo sancietur disciplina. Et his dictis, decretum ex tabella recita-

Impia Sententia in Cyprianum lata.

N n n 4 uita

uit: Thascium Cyprianum gladio animaduertit placet. Cyprianus, accepta sententia, dixit: Deo gratias (Addunt hæc alia Acta) qui me à vinculis huius corporis dignatur absolvere.

*En feruidam
subditorum
in Pastorem
charitatem.
Birrum quid
sit vide apud
Baron.
Tom. 2.
fol. 613.*

**al. viginti
quinque.*

*En studium
antiquorum
fidelium, in
colligendis
martyrum
reliquijs.*

*Decollatur
S. Cypria-
nus.*

*Vide hic an-
tiquum ritum
sepeliendi
Christianos.*

Leeta hac sententia, turba fratrum incredibili amore Episcopi sui accensa exclamabat: Et nos cū ipso decollemur. Vario deindē clamore hinc indē exorto, fratres eum ad certaminis locum prosequuti sunt. Ut verò ad agrum Sexti peruentum est, ilicò se lacerno birro expositians, fixis in terram genibus, admiranda cum pietate preces Domino fudit; Deindē dalmatica diaconibus tradita, venientem spiculatorē viginti aureis donari præcepit. Fratres verò infusi lachrymis, orarijs & linteaminibus sanctum cruorem excipere præparabant. Tanti enim sacras martyrum reliquias faciebāt, fideles, ut sudoris, si possent, guttas haurirent, & stillas sanguinis etiam persecutore vidente & inuidente, atque exserto gladio minicāte, qualibet arte susciperent, atque recondere. Mirares; eodē planē tempore duplici victoria vincitur crudelis impietas; sanguine martyris, & fide credentium.

Interea martyr manu sua oculos sibi textit; eumque lacinias manuales ligare sibi non potuisset, Iulianus presbyter & Iulianus subdiaconus ei hoc officij præstiterunt; atque ita demum Centurionis manu capite truncatus, victrix anima ad Dominum migravit. Sacrum eius funus fuit à Christianis magna sanè pompa & magno triumpho, clero diuersarum classium atque scholarum cum cereis & facibus præcedente, curatum; & in via Mappaliēsi sepultu-

putura honorificè mandatum. Imperterriti enim Christiani nequicquam planè consueti officij in antistitis sui funere antè persecutoris oculos magna constantia agentes prætermittere voluerunt; quod cuperent omnes (vt eadē Acta testantur) vna cum suo ipsorum Episcopo decollari. Fuit hui⁹ præclari martyris Græcis quidem celeberrima solennitas: In qua S. Gregorius Nazianzenus præclaram habuit orationem. Sed tam ipse quam Metaphrastes, ac ceteri Græcorum, errore lapsi sunt; dum eundem esse existimarunt cum Cypriano mago, qui passus est (circa annum Domini 311.) cum Iustina virgine; nomine nimirum & martyrij titulo decepti; dum reuera multis differentijs constet inter se esse distinctos.

*Christianarū
magnanimitas.*

Hæc C. Baronius in Notat. ad Martyr. Roman. cui ad stipulantur Lippoman. Pamel. & veteres latini omnes.

MARTYRIUM S. NICETAE GOTTHICI

Ex eo quod est per Metaphrasten. Coronatus est temporibus Gratiani Imp. sub Athanarico Gothorum Rege, circa annum Domini 376.

Vide Tom. 4 C. Baron. Annal.

NICETAS cuius hodiè victricia celebramus certamina, Gotthica prosapia apud fluuium Istrum (quem Danubium appellant) oriundus, (alius planè ab eo, qui Pontificis Clementis socius ab Apostolorum principe eruditus est,) primos apud gentē barbaram tam propter generis claritatem, quam propter alias animi & corporis dotes sanè eximias, nactus honores, studio virtutis, Gotthorum intemperantiam feritatemque præclare vitauit. Hic à primis annis Theophili Gotthorum antistitis disciplinis imbutus, haud con-

15. Septē.

Patria eius.

Theophilus Gotthorum Antistes.

Nan s tem

temnendū admirandæ virtutis specimen præbebat: quod postmodum ita in gente illa eluxit, ut magna pars dæmonis seruitute oppressa; per eum in Christi libertatem vindicata fuerit.

Bellum intestinum Gotthorum.
* al. Fridigernes.

Cum enim in gente Gotthorum bella erupissent intestina; mutuisque se cædibus, factionum capita * Phritigernes & Athanarichus foedarent, Athanarichus suscepta maximis copijs expeditione aduersarium profligauit: & lætabundus trophæa ubique erexit. Phritigernes autem rebus suis planè diffusus ad Romanum cōfugit imperium, opem à Valente Christi inimico imploraturus. Valens verò afflictum exulem benignè susceptū omni ope munire instituit; Thraciumque exercitum ei assignauit: quorum transmissio * Istro fluuio infecta signa intrepidus in hostem duxit. Itaque fer-

* Danubio.

En Crucis v. su n antiquū à militibus in bello exhibitum.

rentes diuinam Christi crucem, præcedentem omnes suas copias, impressione facta, Athanarici copias in effusam fugam compulerunt: & ingenti multitudine ferro concisa, Athanaricum egrè fuga elapsū omnibus viribus exuerunt. Hæc tam præclara victoria, quam Crucis beneficio nemo nō acceptam referebat, multis Gotthorum Religionem Christianam amplexandi occasio fuit.

Theophili successor in Episcopatu.
* Vphilas.

Interea Theophilo vitæ munere cum sanctitate perfuncto * Vphilus præclari viri successor omni contentione teneram adhuc in Gotthorum animis religionem confirmare nō destitit, effecitque, ut res Christiana apud barbaros mirificè multiplicata, indies magis magisque effloresceret. Athanarichus autem cum proceden-

dente tempore ab accepta clade respirasset tandemque in pristinum locum reuertisset, illico præcipiti furore à Christi cultoribus vindictam expetere aggressus est. Erat tùm Nicetas omnium Christianorum cum generis dignitate tum pietate facilè princeps, qui publicè priuatim Christi nomen annunciabat; omnesque, quæ poterat, Christianæ eloquætiæ præstantia, ad religionis pietatisque amorem inflammabat. Cum autem præclara serui Dei virtus & animi magnitudo cunctis Christianis admirationi esset, tum ipsos Dei hostes, ac Athanarium præcipuè incredibili indignatione commouit; accenditque, ut tam egregiam & excelsum virtutem internecione delere aggredere-
tur. Quæ Nicetas flocci faciens, admiranda alacritate cœptum Euangelij opus prosequ-
batur.

*Egregia Ni-
cetae virtus
in conuertem-
dis ad Chri-
stū ethnicis.*

Fremebant interim aduersarij; minabantur; ac tandem furentis animi ira victi repente martyrem inuadunt eo tempore quo prædica-
bat; trahunt, vrgent, ut fidem abiuret. At ille nec verbis, nec factis pietatem deterēs, illorū insuper furorem impietatemque cōstanti gra-
uitate arguebat. Minitantes autem horrenda supplicia deridebat; asserens cruciatus & tor-
menta pro Christi nomine inflicta, Christianis summæ delectationi & honori esse. Tum il-
li impetu facto eum cōterunt, & omnibus pe-
nè corporis partibus fractis, in rogam ardentē conijciunt: At verò martyr in medijs flammis
præ gaudio exultans, nunc Christi bonitatem
gloriamque hymnis & psalmis celebrabat;
nunc circumfulam multitudinē, ad religionis

*Nicetas va-
riè cruciatur
& vexatur,
ut fidem de-
serat.*

*Eius cōstan-
tia.*

*In ignē mis-
sus absoluit
martyrium.*

Chri-

Christianę amorē & virtutis constantiam hor-
tabatur; donec extremum spiritum in ea con-
fessione exhalaret.

*Corpus eius
ab igne man-
sit illesum.* Aderat insigni pietate vir Marianus, Cilix
genere: è Mopsuestia ciuitate oriundus; qui in-
tempestæ noctis silentio sacrum martyris cor-
pus ex ignis reliquijs eripuit, ac thecæ inclu-
sum in patriam domum suam transtulit. Vbi
cū miraculorum gloria indies coruscarer,
Mopsuestiani communi deuotione excitati,
*Templum
ei excitatur.* honorificum tanto martyri templum extru-
xerunt; in quod ab Auxentio vrbis illius Epif-
copo debita cum veneratione translatum est;
ibidemque multis & magnis clarum miracu-
lis quiescit.

VITA S. AICHARDI, * al. AICHARDI

* al. Gime-
sens.
Pide C. Bar.
in Notat. ad
Martyr.
Rom.
15. Septēb.
Patria &
Parentes
eius.

Abbatii * Gemmeticensis: propè Valencenas in
Præpositura Hasprensi Hannania quiescen-
tis; Ex ea quæ est per Fulbertum. Claruit circa
annum Domini sexcentesium octogesium.

INTER nobilissimas Aquitanie vrbes haud
postremas obtinet Pictauis; cū alijs doti-
bus, tū Sanctorum patrocinijs in primis
incluta. Huius intra mœnia miles quidam Au-
scharius nomine, claris natalibus ortus, & di-
uitiarum opumque gloria præstans, ducta in
matrimonium Ermena æquē nobili & genero-
si sanguinis fœmina, inter conciuēs vitam nul-
li inuidiæ affinem (quod rarum esse constat)
ducebat. Accidit autem, vt vxor insigni pietate
ac præcipua in pauperes benignitate matrona
filium pareretur; cui Aichardi nomen fuit impo-
situm.

rum. Qui sacro lustratus fonte, & intra pa-
trios enutritus lares, mox vt primos intelligē-
tiae annos attigit, tam multiplici coepit virtu-
tum omnium emicare splendore, vt parentes
haud dubiam in eo summæ virtutis spem re-
positam haberent. Interea cum pater, milita-
ris gloriæ laude celeberrimus, militarib. eum
negotijs assuescere veller, mater è contra relu-
ctari, filiumque in magno partus discrimine,
diuinis cultibus per votum à se destinatum esse
dixit. Cumque pater votum pertinaci conten-
tione improbarer, vellerque modis omnibus
filium ad summos militaris gloriæ honores
prouectum, ecce Aichardus ad dirimendam
littem medius interuenit dixitque: Me sanè,
nisi mors, à Christi militia auellere non po-
terit.

*Aichardi
virum in te-
nera adhuc
aetate.*

Erat eo tempore in finitima regione vir
prudētiæ opinione inprimis celebris: cui prin-
cipes & magnates filios suos disciplinis opti-
mis imbuendos trans mittebant. Multi enim ex
eius disciplina moribus & eruditione præstan-
tissimi prodibant: quorum deinde virtutes in
Ecclesia cum ingenti omnium admiratione re-
lucebant. Huius igitur fama excitatus optimæ
indolis & generosi animi puer, ilicò eum adiit,
& parentibus nequaquam inuitis in eius sese
disciplinam tradidit. & quidem cum omnes
morum & eruditionis specie emicarent, tum
ille cæteris longè superior, tenera adhuc ætate
(Decennis quippè) cunctis admirationi erat:
Erat locus cælestis disciplinæ opinione cele-
berrimus Ansfionis nomine; in quo ingens mo-
nachorum turba sub regularis vitæ disciplina,
piè

*Tradit se in
disciplinam
cuiusdam san-
cto viro.*

*Mirum profe-
ctum eius.*

*Confert se ad
monasteriū
a. sion.*

*claret mul-
tis miracu-
lis.*

Psalm. 83.

*Audit cali-
tus vocem.*

*Tendit ad
perfectiora.*

piè admodum Deo militabat. Eò iam duodeni-
nis properans, coma capitis de more deposita,
suaue Christi iugum constanti non minùs quā
ardenti animo amplexatus est. Et quidem pa-
rentes quāquā eximio animi dolore propter
filium cruciarentur, quòd cernerent teneram
ætatem tantis laboribus subditam; tamen post-
quā admirandas illius virtutes & auribus &
oculis haurirent, priori tristitia & luctu in
gaudium conuerso, & sibi & filio gratulaban-
tur; quod propter eum, haud dubiam à Deo be-
nedictionem sperarent. Nam cæci, claudi,
alijsque varia clade depressi, Angelicis moni-
tis ad eum ire iubebantur; optatam mox salu-
tem percepturi. Celebrabatur miro omni-
um gaudio & exultatione Aichardi nomen;
per vicos & plateas cantica illius in laudem
resonabant: cumque homines iussu viri Dei si-
lere cogeretur, demones ex obsessis fugati cor-
porib. virtutes eius sanctitatemque prædicabāt.

Iamque vinginti annorum cursum à primis
adolescentiæ annis in stadio virtutis illius ex-
pleuerat, cum die quodam à fratribus ad opus
obedientiæ missus, longius à monasterio digre-
ditur, psalmodiæ cursum ex more solus decan-
tans: & ecce repentè vox cælitus ad aures eius
demissa insonuit; Ibunt Sancti de virtute in
virtutem. Ea vox ut summo illi gaudio fuit,
ita acriores multò stimulos addidit ad sum-
mum virtutis culmen viriliter conscenden-
dum. Itaque arctioribus indies ieiunijs & vi-
gilijs carnem domare; præsentis vitæ curas
penitus negligere; assidua mente & cogita-
tione coelestibus inhærere; charitatis opera
inde-

indefessè sectari: denique nihil non moliri, vt non modò suam, sed & aliorum salutem in tuto collocaret.

Hinc pia illi inprimis sollicitudo, quomodò parentem, diuitijs inclytum & delicijs assuetum, ad strictioris vitæ viam alliceret; suaderetque, vt opes & possessiones amplissimas, ad vnius Dei cultum transferret. Nec mora: Fufis ritè ad Deum precibus, fiducia rei benè gerendæ plenus patrem aggreditur, & multis verbis grauiissimaque oratione pro voto commouet,

vt ex hæreditarijs bonis Ecclesiam Deo construat. Annuir benignè pater: ei que non modò ingentem auri & argenti vim, sed & vicum Quintianum cum possessionibus amplissimis tribuit, vt in eo cæleste domicilium construeret.

Hac parentis voluntate magno cum gaudio accepta, * Ansolaldum Pictauiensem adiit antistitem, (eius enim in diœcesi locus situs erat) vt nouum condendi monasterium ab eo facultatem impetraret. Annuir nō modò libēs antistes, sed & primus omnium manum operi admouit; perfectumque oratoriū Virgini Matri sacrum dedicauit: & donis ac muneribus testamento collatis monasticæ vitæ institutum roborauit. Igitur ordinatis omnibus, quæ loci & temporis opportunitas exigebat, Aichardus omni studio & diligentia ilicò Christianæ militiæ athletas sanè egregios sub signis collegit; tantaque dexteritate ac gratia disciplinam instituit, vt passim omnes in magnam sui admirationem pertraheret.

Ea tempestate Gimesiensis cœnobij Abbas Philibertus, vir maximarum virtutum laude orna-

Pater ei vicum Quintianum offert, vt in eo monasteriū construat.

** al. Ansoaldum.*

Constructo monasterio multos congregat monachos.

*Vide hac
plenius in
vita S. Phi-
liberti, 20.
Augusti.
Audoëni ve-
ro 24. Au-
gusti.*

*Substituitur
D. Aichardus
Abbas Gi-
mesiensis.*

*900. Mona-
chi in Ceno-
bio Gimesi-
ensi.*

ornatissimus, ab impio Ebroino Maiore do-
mus scelerata fraude in maximum B. Audoëni
Rothomagensis Episcopi odiū inciderat; pro-
sus ut B. Antistes, iniqui viri calumnijs dece-
ptus, tetro eum ergastulo concluderet. Ex quo,
cū re patefacta non sine honore per eundem
sanctum Episcopum fuisset dimissus, & in pri-
stinum dignitatis gradum restitutus, vir Do-
mini timens, ne feruescens Ebroini odium in
totum gregem deriuaret, illius furori ad tem-
pus cedendum ratus, decreuit ab eo cui præ-
erat loco longius recedere, & eremiticæ vitæ
laboribus tamdiu sese exercere, donec concitatus
Ebroini furor conquiesceret, & terras ac
possessions monasterij assiduus vastare incur-
sionibus cessaret. Interea ne pius Christi grex
legitimo destitutus pastore penuria diuini ver-
bi interiret, vel certè ad infortunata pascua &
salutis inuia declinaret, audita iam ante fama
virtutum B. Aichardi, eum consilio, & aucto-
ritate Archipræsulis Audoëni loci illius Re-
ctorem sibi substituit. Et quidem, dictu mi-
rum, quàm excellens eius in omni genere vir-
tus monasterij istius gubernacula tractauerit.
Insultabat quidem ei per se perque suos satel-
lites inuidus dæmon; sed inania tentationis
sue spicula semper confusus reportabat.

Residebat quadam die vir Dei in cellula so-
litaris; cū animum ipsius vehementer cepit
agitare, quod viribus exhaustis veterana ætas
ad regendam tantam Christi familiam (erat e-
nim numerus Deo militantium nongentorum
monachorum) iam sibi sufficere nō videbatur.
Petit itaque à Domino profusus lachrymis, qua-
uis

his ut consilij sui prouida dispensatione tanti oneris sarcinam alleuiaret; cum ecce Sole occidente, cum fratres membra quieti tradidissent, apparens Angelus Domini habitu coruscans & virgam manu gestans, post longam altercationem cum dæmone habitam, hisce eum verbis affatur: Maior pars horum iam (ut à Domino petijsti) ad expeditionē adscripta est; & hi imprimis ex nomine quos hac virga designari mox considerabis: tu diligenter aduerte, & hos nominatim iube mox esse paratos. Quid multis? Vir sanctus noctem illam totam insomnem ducens, prima luce fratres in auditorium collegit; intellecta quæ singulorum eadem nocte habitam visionem, earundem mysteria illis exposuit: ac demum cum & cuncta ex ordine quæ ipse viderat & audierat eis manifestasset, cunctos ad instātem vltimi certaminis horam iuberet esse paratos. Nec mora: corpora nuda certatim virgis cadere; pugnis conscia pectora tundere; pura amarissimis admixta lachrymis confessione, alijsque pijs pœnitentiæ operibus, contractas animi sordes expurgare; atque omnis corporei alimenti expertes superuenturum diem expectare.

Iam quarti diei aurora illuxerat; cum vniuersi cælestis alimonix percepturi viaticum conueniunt; & se suasque animas mutua charitate inuicem commédant. Ecce verò cum alienata præ nimia amoris dulcedine mente precibus incumbūt, singulorum facies eximia claritatis specie radiare cœperunt. Iamque hora diei tertia inclaruerat, & ecce pars vna tanquā somno quietis resoluta suas Deo animas tradidit;

O o o.

*Apparet S.
Aichardo
Angelus Do-
mini.*

*En quomodo
se se præpa-
rent ad mor-
tem fratres.*

Enadmirabilem felicissimamque fratrum mortem.

Obitus sancti viri.

didit: altera verò hora sexta pari ratione mortalitatis vinculis soluta è corpore migravit: & rursum tertia, tribus deindè post horis è corporeis ergastulis ad eandem beatitudinis gloriam tetendit: Vespere autem factò, subsequenter pars quarta, facta oratione, spiritum reddidit. Post quorum sepulturam, eorumque, qui se relictos dolebant, exhortationem & consolationem sanè suauissimam, vir diuinus & ipse in lectulum cilicio constratum se collegit: atque ita eleuatis in cælum oculis spiritum Deo reddidit, 17. Kalend. Octobris.

ILLVSTRE MARTYRIVM SS. LV-

Vide & Notat. C. Baron. in Martyr. Roman.

16. Septē.

Fuit is Christi Domini 296. Caij Papæ 13.

Lucia Vidua etas de- uecta.

Iudith. 8.

Hortatur filium Euprepium, ad Christum confitendum.

cia, & Geminiani: Ex eo quod est ab Adone Treuirorum Archiepiscopo conscriptum.

CONSVLIEVS Diocletiano octies & Maximiniano septies, in vrbe Roma, anno Imperij eorū a terdecimo, tam seua in Christianos exarsit persecutio, vt vix quispiam, truculenta morte vbique præposita, Christi nomen proferre auderet. Erat eadem illa tempestate insigni pietate matrona, Lucia nomine, annorum plus minus 75. cum alijs virtutibus cunctis spectabilis, tum eo nomine imprimis illustris, quod annos admodum 36. in viduitate constituta, illustrissimæ illius heroinæ Iudith virtutes miro pietatis ardore æmularetur.

Hæc igitur, audito crudeli Imperatorum edicto, mox filium, qui Euprepus appellabatur, hortari cepit, vt vnà secum, spretis dæmonum simulacris & vanis idolis, Christum Iesum con-

confiteretur, & gloriosum, si opus esset, pro illius nomine certamen subiret. At ille, à matre-na pietate planè degener concito cursu ad Imperatores abiit; matremque (prò scelus) religionis Christianæ accusauit. Diocletianus verò subito mentis furore correptus, confestim misso ad ædes eius Iebale assessore suo, iussit eam adduci. Porro Iebal domum ingressus, Iouis quoddam simulacrū ibi statuit, ut ei thura offerret. At Christi ancilla eo Iebalis scelere offensa, simulacrum execrans, ilicò domo egressa est; Christi sanctissimum numen obtestans, se polluta limina domus nunquam deinceps prætergressuram: sed mortem pro illius gloria, qui eam sacrosancto sanguine redemerat, fortiter & constanter opetituram.

Igitur Iebale ductore ad Diocletianum peruenit; q. regali in folio residēs, auroque & purpura fulgens, venientem his verbis affatus est: Audio te sacrilegam reum illum Crucifixum confiteri, deosque nostros irridere. Nunc igitur si parata es viuere, parati sunt & dii ut thura eis offeras, ut possint tibi esse propitij: & viuas. Respondit Lucia: Nec sibi sunt propitij, nec cultoribus suis. Nam mihi propitiabitur Christus Iesus, pro cuius amore parata sum ignem, vincula, & quas volueris poenas sufferre. Audiens Diocletianus constantiā fidei eius, iussit eam in tetrum abduci carcerem: ybi consolatione cælesti recreari meruit.

Paucis deindè post diebus ad Diocletianum reducta, cum pari constantia Christianam religionem prædicaret, gloriosa fœmina humi prostrata fustibus diutissimè cæsa est. Cumque

Accusat ille matrem.

Egregia matrone pietas.

Sistitur Diocletiano.

*Constantia
& fortis ei
animus.*

Ceditur fustibus.

000 2

hinc

hinc inde crudeles & impij tortores ei insultarent, & illa tota mente precibus intenta omnipotentem inuocaret, ecce subito ingens terramotus exoritur; ac terribili fragore templum Iouis subuertit: prorsus vt lapidibus in minutissima fragmenta comminutis, cuncti extremum exitium vehementer formidarent. Diocletianus autem maiore furore incandescens, lebetem æreum adduci præcepit; inque eum, pice & plumbo horribiliter bullientem, sanctam Christi martyrem demergi: vbi casta & sancta matrona toto admodum triduo illæsa consistens Christo psallebat.

*In lebetecandenti tri-
dud illæsa
consistit.*

*Ducitur plateam ferro
onerata.*

Nemo non in cineres & fauillas eam redactam credebat: sed vt Imperator eam saluam & incolumem intellexit, vix mentis sue præfurore compos; iussit eam ferro & plumbo oneratam per plateas ad ludibrium duci.

*Geminianus
fit Christianus
ex idololatra.*

Erat in Vrbe vir præpotens Geminianus nomine; cuius domus simulacrorum multitudine & ornatu celebris habebatur. Cuius ædes Lucia cum pertransiret, fertur niuei candoris columba cælitus super Geminiani caput delapsa tertio resedisse. Ea re homo idololatra ita repente animo immutatus est, vt sui suorumque oblitus concito cursu ad locum, in quo sancta Dei pro Christi nomine decertabat, torquebaturque, properaret, seseque eius pedibus prosterneret, & multis cum lachrymis baptismi lauacrum flagitaret. Stupebāt ad tantā rei nouitatem omnes, quod cernerent præcipuum idolorum cultorem diuitijs & gloria inclitum Luciae pedibus prostratum, & infimis precibus Christiana sacra cum præsentis capitis peri-

periculo postulantem. Et quidem Lucia vna cū
Geminiano mox ad carcerem abrepti fuere, vt
exquisitissimis supplicijs ad aliorū terrorem
afficerentur.

*Lucia &
Geminianus
carceri n. a. r.
cipantur.*

Porro eadem in Vrbe erat quidam Protasius
nomine, insigni pietate & prudentia sacerdos;
cui nocte Angelus Domini apparens sedulo
mandauit, vt iret festinus ad carcerē, & Gemi-
nianum fontem salutis requirentem lustraret.
Abijt ille summa cum festinatione, & Gemi-
nianum lymphis salutaribus non modo abluit
sed cunctis, qui eo ergastulo pro Christi nomi-
ne clausi tenebantur, animum addidit confir-
mauitque, alacriter certamen expeterent.

*Protasius sa-
cerdos et m
baptizati.*

Tertium post diem Imperator, quod de Ge-
miniano audisset, iussit eum vnā cum Lucia ad-
esse & Christianæ professionis palinodiam ca-
nere. At ille Christi gratia præclarè roboratus
minantem æquè ac supplicantem spreuit Ty-
rannum; nihilque sibi delectabilius esse, quàm
cum Christi martyre vltimum subire suppli-
cium, constanter respondit. Tum verò Impera-
tor omnibus tormentorum machinis admotis
grauissimè eos afflixit, torfitque ad satietatem:
ac postremò peruersissimo cuidam tradidit Iu-
dici: vt is, quod deerat poenarum, furibunda
mente suppleret.

*Lucia &
Geminianus
exhibentur
Diocletiano.*

*Torquentur
dire marty-
res.*

Qui primò fustibus ceruices eorum contun-
di iussit. Sed cū homo nefarius in suo scelere
exultaret, & Christi athletis impiè insultaret,
mox terræmotus domum iudiciariam à fun-
damentis subuertit, ipsumque iudicem misera-
biliter oppressit. Neque tamen eo miraculo
Imperatoris furor quieuit; sed protinùs homo

*Vltio diuina
in crudelem
Iudicem.*

crudelis Abofrasio sanctos martyres exhibuit: qui cum varijs supplicijs & diabolicis artibus sanctos à Christi confessione abducere nitentur, & illi interim stupendis virtutibus & miraculis clari dæmonis insidias fraudesque eluderent, alij quinque & septuaginta, sanctorum martyrum virtutibus permoti, sua Christo nomina dedere; qui protinus ad martyrij gloriâ perueniunt. Cæterum impijssimus Iudex, fuso martyrum sanguine, cum gloriabundus inequitarer, equus eius à dæmone incitatus de ponte in flumē eum præcipitem dedit; vbi anima ad inferos delata est, & corpus nullo unquam loco repertum. Lucia verò & Geminianus, à Megalio viro consulari arctati, post gloriosa certamina martyrij palmam capitis abscessione promeruere xvi. Kalend. Octob. Quorum corpora, eximia pietate ac religione matrona Maxima, clam subducta honorifice tumulauit.

Alij 75. credunt in Christum: & protinus martyrii coronantur.

Alius seuus Iudex misere perit.

S. Lucia cum socio decollatur.

VITA S. EDITHAE VIRGINIS: REGIS Anglorum Edgari filia. Ex ea qua habetur fide optima apud V. P. Laurent. Sur. Claruit circa annum Domini nongentesimum octogesimum.

Vide C. Bar. in Notat. ad Martyr. Rom.

16. Septēb. Patria & Parentes eam.

EDGARVS Anglorum Rex cum Vulftrudem regij ducis filiam perpetuam regni consortem sibi eligere decreuisset, suscepit ex ea filiam haud contemnenda specie virginem: cui Edithæ nomē in sacro fonte imposuit. Porro Vulftrudis à partu absoluta, cum deinceps continentiae studium sectari quæ carnis

nis illecebris seruire mallet, in sacrarum virginum collegium apud VVilthoniam concessit: ubi manibus Ethelvvoldi antistitis Christo cōsecrata, tantis breui virtutibus, cunctis præluxit, vt communi omnium consensu sacræ illi societati præfici mereretur. Porro Editha sub matris cura relicta, eiusdēque pijs studijs & exercitijs ad æmulationem prouocata, eodē in monasterio monasticæ vitæ disciplinā professæ est. Eam verò mater non auro, non monilibus, non multiuario ornatu, sed literarum ac virtutum splendore instruxit: atque ita instituit vt illa cæteris omnibus viuum quoddam perfectissimæ vitæ exemplum esset.

*Mater eius
fit Monialis.*

*Item Editha
filia.*

Vigiliarum & inediæ patientissima, morbidis ac humana ope destitutis sese impendebat alacriter; terrenosque prorsus deuotans honores, liberis regijs leprosos præferebat; & quanto quisq; morbis deformior, tanta ei maior ad seruiendum erat animi propensio: adeò vt omnium ore vnicum illa & verum desolatorum solamen prædicaretur. Cilicium asperriuum, quo die nocteque carnem macerabat, nitidis extrinsecus occultabat vestibus. Cumque die quodam beatus Ethelvvoldus ornatiori eam habitu ingredi vidisset, ait ad eā: Non his, filia mea, indumentis itur ad Christi thalamum; nec externo cultu corporis delectatur sponsus celestis. Illa verò interni conscia habitatoris, ita respondit: Crede mihi, pater, nequaquam deterior mens, Deo aspirante, sub hoc tegmine deget, quam sub pelle caprina. Habeo Dominum meum: qui non tam vestem quam mentem attendit. Sensit ergo vir Dei in vir-

*Eximia eius
charitas in
pauperes, a-
liæ virtutes.*

*En quo pacto
studeat celande
occultum
cilicij vsum.*

gine gratiæ auctoritatem, plurimumque gavisus, quod cerneret puram mentem & in purpure & in sacco placere Deo; nunquam deinde summum Iudicem in ea contristare est ausus.

Recusat dignitates.

Quindecim annos natam pater eius Rex Edgarus tribus monialium monasterijs, Vintoniensi, Berckingensi, & tertio cuidam Abbatissam præfecit: sed illa, ab omni fastu & gloria abhorrens, constanter eas dignitates repulit; maluitque piæ matri humilis subesse, quàm alijs imperare. Defuncto autem patre Edgardo, & succedente ei filio Eduardo adhuc infantulo, in somnis sibi dexterum oculum amisisse est visa: quam illa visionem prophetico spiritu sororibus interpretans ait: Visio hæc patris mei Eduardi portendit casum. Nec diu post idem Eduardus, fratrem suum Ethelredum inuisurus, ab impijs in via trucidatus est. Cumque procures, regno legitimo heredem destituto, virginem sanctam e monasterio extrahere, & in paterno solio (recepta plerisque nationibus consuetudine, ubi foemina dominantur) collocare vellent, & tandem etiam vim intentarent: illa adeò non assensit, ut quiduis potiùs perferre, quam à suauissimo Christi amplexu auulsa, mundanæ gloriæ sentire vellet.

Respicit regnum.

Erat virgini in more positum, ut ubicunque ageret & quocunque pedem ferret, crebrò se Crucis signo muniret. Cum autem ecclesiam insigni opere beato Dionysio sacram cõdidisset, & sanctum Dunstanum ad eius dedicationem inuitasset, & is sacram virginem crebrius dexte-

Crebrò se munit signaculo S. Crucis.

dextero pollice frontem signare cerneret; apprehensa manu eius dextera, ait: Nunquam putrescat hic digitus. Indè ad Missarum solennia concedens, totus coepit in lachrymas resolui; rogantiq̃ue Diacono cur largo aded lachrymarum imbre faciem rigaret, suspirans & ab imo pectore vocem trahens: Hæc, inquit, Deo dilecta anima, hæc sydereæ gemma ad patriam sanctorū ab illuie terrena rapietur. Tertio & quadragesimo abhinc die occidet nobis hæc stella luculenta. Neque sefellit prædictio. Nā eodem illo die virgo sancta anno ætatis sue vigesimo tertio, Christi verò noningentesimo octogesimo plus minus quarto, migravit ad Christum; sepeliuitq̃ue eam Dunstanus in Dionisij basilica, quam illa exstruxerat, & in atrio monasterij præclaro xenodochio ad sustentationem tredecim pauperum egregiè decorauerat.

Porro cum 30. ab obitu suo die virgo sancta Matri suæ Vuestrudi apparuisset, seque gloriæ sempiternæ participem iam factam ei declarasset: ter diodecimo post anno similiter Dunstano Archiepiscopo apparuit, monuitque ut corpusculum è terra eleuaret. Et ne, inquit, phantasmate te deludi existimes, hoc tibi veritatis esto signum: quòd præter officia membrorum, quibus in puellari leuitate abusa sum, putata oculorum, manuum, pedum, reliquum corpus meum vei illibatum, ita & incorruptum inuenies. Pollicem quoque dexterum, ob venerandam Crucis figuram, illa sum videbis: ut appareat clementia Domini in parte seruata; & paterna castigatio, in parte, absumpta. Hanc

O o o 5

præter

*S. Dunstanum
predicit S.
Edithæ obi-
tum: cuius
Dunstani
vitam repe-
riet lector
19. Maij.
Anno à Chrī.
sti Incarna-
tione plus
minus 984.
ætatis verò
sue 23. mori-
tur B. Edi-
tha.*

*Apparet ma-
tri suæ Vir-
go Sancta.*

*Item S. Dun-
stano: tubetq̃;
corpus suum
elevatori.*

præter visionem Dunstanus alia insuper sedulo admonitus, tandem in VVilthonia ecclesiâ concitus abiit; & tertio Nonas Nouemb. corpus è tumultu leuauit; cunctaque, vt prædictum erat, ordine inuenit.

*Infidelitas
Canuti Regis
castigatur.*

Canutus Rex in sacra Pentecoste apud VVilthoniam crebris cachinnis eorum opinionem irridebat, qui virginem diuinis honoribus afficiendam prædicabant: negabatque se vnquam crediturum Editham, Edgari Regis filiam, sanctam esse: cuius pater libidini ac tyrânidi semper addictus fuisset. Contradixit autem illi Ednotus Archipræsul; eumque redarguens, statim virginis tumultum aperuit. Et ecce corpus cingulotenus se erigens, in cõtumeliosum Regem impetû facere visum est. Tum ille præ metu cõternatus animo, humi ceu exanimis corruit; tandemque respirans, suæ temeritatis veniam poposcit: sanctamque virginem miraculorum signis postmodum admodum illustrem multo deinceps in honore habuit.

Nota miraculum.

MARTYRIVM SANCTAE VIRGINIS

*Euphemia: Ex eo quod est per Metaphrasten.
Passa est sub Diocletiano Imperatore.*

*Vide Notat.
C. Baron.
in marty.
Rom.
16. Septē.
Patria &
parentes.*

PHILOPHRON vir honoribus & diuitijs in vrbe Chalcedonia inclytus, ducta in matrimoniû Theodorosia insigni pudicitia ac pietate matrona, cum alijs à Deo bonis, tum filia incredibili pulchritudine & prudentia virgine ditari meruit. Quam salutaribus lymphis expiatam, Euphemiam appellârunt; dederuntque operam, vt à teneris, disciplinis opti-

optimis & literis imbuta, sanctioris vitæ instituta tenacius sectaretur. Illa verò nequam à parentum pietate degenerans, Christianæ religionis dogmata callebat egregie; totamque penè regionem pietatis & prudentiæ suæ fama complebat: adeò ut persecutionis tempore, & diebus quibus Gentilium scelerata superstitione dæmonum festa celebrabat, Christiani Euphemie antè omnia instructionem expeterent: & precibus ac vigilijs cum ea pariter incumbere gauderent. Diocletianus ea tempestate Romani Imperij sceptrum administrabat; Priscus autem Asiæ Proconsul sæuam sanè & formidabilem aduersus Christianos persecutionem commouebat. Erat ei assessor, Appellianus nomine, egregius impietatis socius; qui sanctam virginem cum alijs ad quadraginta nouem vtriusque sexûs Christianis, diuinis studijs intentam, compræhendit, ac Prisco Proconsuli, gratum in primis munus obtulit.

*Egregia S.
Euphemie
pietas.*

*Sæua in
Christianos
persecutio
excitatur.*

*Euphemia
cum alijs cõ-
præheditur.*

Et quidem Tyrannus inanem prudentiæ & virtutis captans apud Diocletianum opinionem, insignè sibi de martyrum constantia victoriam spondebat; nihil non tentans, ut deo Marti, honorato apud eos cum primis simulacro, thura offerrent. At martyres, Tyranni blanditias minasque despicientes, vtrò eum ad inferenda supplicia prouocabant; graui se damno affectos asserentes, si non exquisitissima quæque tormenta proferret.

*Constantia
Martyrum.*

Ea martyrum constantia & animorum magnitudo Tyrannum tanto furore succendit, ut diebus admodum nouendecim continuis eorum

*Dire cruci-
antur.*

virtu-

virtutem vario tormentorū genere expugnandam susciperet, impositisque plagis & retris liuoribus membra singulorum fædè discerneret. Cū aut iam 20. adesset dies, omnes vnà cū Euphemia, quæ prioribus istis certaminibus nō interfuerat, Iudici oblatis iussi sunt dijs immolare, vel extremam suppliciorum omnium atrocitatem subire. Illi verò animis interriti responsum sua virtute dignum dedēre, dicentes: Quousque, ô Iudex falsa opinione duceris, existimans Christianorum vires, Christi Iesu sanguine fundatas, tuis vel blanditijs vel minis frangēdas? Quamobrem satius est, vt amissa mentis tuæ stultitia, vel verum Deum agnoscas, vel nos per quæuis suppliciorum genera Deo reddas.

*Insultant
Iudici.*

*Mittuntur in
carcerem ca.
eis vultibus
loris.*

*Horrendum
supplicium
rotarum in
Virginem.*

Hoc responso martyrum maiori ira Iudex percitus, iussit sanctos loris & flagellis foedè cōcisos in carcerem abripi; solaquē Euphemia relicta, fraudulentam orationem prosequens, certam sibi de virgine spōdebat victoriam. Sed illa, Christi gratia mirificè confirmata, callidas Prisci insidias insigni vitauit prudentia; ipsumque Tyrannum ita cōfudit refutauitque, vt pudore in iram conuerso, inauditis supplicijs virginem excarnificandam clamaret. Nec mora. Quibusdam rotarum machinis dicto citius contructis, in eas præcipitem illam dari iussit. At virgo nihil illis mota terroribus, Crucis signo munita aduersus rotas constanter processit; quibus à ministris fortissimè versis, grauem quidem sensum doloris percepit: sed mens in Christi vulneribus profundè defixa dolores spreuit; cælestēque ea implorante auxilium,

xilium
nas dif
soluta,
decor

Hæc
modò
riori
vt se m
autem
tempu
quem n
eum ex
tota m
Christ
fornax
ribilit
eccè V
dis pra
Prisco
hiberi
pro vi
ditis, P
conuer
& Var
iubet v
dare. C
illæsa
suppli
decore
stodiar
& soft
sacrific
a quib
gnum

xilium, momēto tēporis diuina virtus machinas dissipauit. Igitur gloriosa certatrix à rotis soluta, mox non modò illæsa, sed nouo insuper decore ornata apparuit.

Hæc Priscum sceleratum sanè hominem nò modò ad saniozem non traxère mentem, sed acriori potius iracundia inflammârunt: prorsus ut se martyrem viuam exusturum iuraret. Illa autem nequaquam pusilli & abiecti animi, Ad tempus quidem, inquit, est ô Tyranne ignis quem mihi nunc minaris; ideoque nequaquam eum extimesco, sed potius illum sanè terribilē tota mente formido; qui omnibus impijs à Christo est constitutus in æternnm. Interea fornax pice, sulphure, stuppa, & sarmētis horribiliter accēta martyrem expectabat: cūm ecce Victor & Sosthenes, qui supplicijs inferēdis præerant, ilicò pedem retrahunt, aiuntque Prisco, sese à virginei corporis contactu prohiberi, formidabili quorundam aspectu, qui pro virginis defensione parati stabant. His auditis, Priscus illos quidem ut ad Christum iam conuersos in carcerem abripi; Cæsarem verò & Varium in eorum ministerium substitutos iubet virginem in voraces flammās præcipitē dare. Gloriosa autem virgo in medijs flammis illæsa consistens, ministris verò interim eodē supplicio mirabiliter absumptis, tādē roseo decore nitens egressa, ab impio Iudice in custodiam tradita est. Die verò sequenti Victor & Sosthenes ex ergastulo producti, cūm dijs sacrificare abnuerēt, feris bestijs obiecti sunt; à quibus quidem suffocati, sed integri ad magnum sanè miraculum relictī, à Christiana plebe

*Soluitur di-
uinitus à ro-
ta.*

*Ignis terre-
stris transito-
rius, infer-
nalis verò
perpetuus.*

*Victor &
Sosthenes li-
ttores con-
uertuntur &
carceri man-
cipantur.
Præcipitatur
in ignem S.
Euphemia
sed ab eo nō
leditur.*

*Martyrium
Victoris &
Sosthenis.*

plebe cum hymnis & psalmis sepulturæ mandati sunt.

*Virgo sancta
omnibus
supplicijs su-
perior.*

*En inauditū
supplicium.*

*Bestiæ eam
à periculo
defendunt.*

*Alijs suppli-
cijs frustra
tentatur S.
Virgo.*

Postera autem luce rursum virgo sancta ad noua supplicia producta, pari constantia ea quoque superauit: prorsus ut, defessis licitorum manibus, non virgo supplicijs, sed supplicia virgini deessent. Itaque cum stolidus Iudex omnes suos conatus irritos cerneret, iubet in medio stadio ingentem effodi cisternam, inque eam, carniuoris, quæ mare alit, animantibus plenâ, conijci virginem existimans: illam protinus à bestijs deuorâdam. At verò beata martyr, viso Tyranni consilio, mox ut preces Deo obtulit, seseque toto corpore cõsignauit, in aquam forti & generoso animo insiluit, & impiū Tyrannum præclarè confudit. Nam bestiæ incredibili mansuetudine martyrem excipiētes; eam dorsis suis sustinebant, ne quid ab aquis detrimenti acciperet.

His visis, Priscus magis magisque incandescens, habito cõsilio cū suo assessore Appelliano, qui virtutem diuinam magicis artibus non verebatur adscribere, profundam iussit parari fossam, eamque acutis ferreisque obeliscis oppletam superficietenus terra cõtegi, ut procedens martyr imprudens in foueam incideret, & sic demū miserabiliter interiret. Existimabat enim stolidus eā illa solum magica (ut putabat) arte vincere posse, quorum iam prius accepisset cognitionem; ideoque hæc ei alto silentio pericula creabat, Sed quid agis scelerata fraus? nunquid & Omnipotentis oculos per omnia intentos fallere te posse confidis? Nihil agis. Ecce enim cū virgo ignara prorsus

sus insidiarum per locum transitura esset, mira
 facilitate angelico comitata ministerio per-
 transijt; impij verò & scelerati satellites, pari
 audacia transitum tentantes, in profundum di-
 lapsi repente interierunt. Priscus verò, ea re a-
 nimaduversa, sanè obstupuit: ratusq; virginem
 blanditijs potiùs & promissis quàm tormentis
 superandam, lenitate animi miro artificio si-
 mulata, ita eam affatus est: Fuimus nos quidem
 in te hætenus, ò Euphemia, quàm decuit, petu-
 lantiores: sed & tu Christianorum præstigijs
 decepta nimis temerè tot tantisque mortis te-
 periculis exposuisti. Nunc igitur, quia deorum
 erga te beneficentia tot indicijs patet, (qui nisi
 te tutati essent, iam dudum cum sempiterna no-
 minis ignominia sedè perijsses) petimus à te
 eorum, quæ parùm piè gessimus, veniam; atq; ob-
 secramus, ut magno deo Marti sacrificans cõ-
 stitutus tibi à dijs honoribus cum omni diuitiarum
 gloria securè deinceps frui velis. Adhæc Eu-
 phemia Tyrannum generosè & viriliter intuens
 O Vaser, inquit, & omni dolo & amaritudine
 plene, quousq; scelerata inire cõsilia, & aduer-
 sus Christi seruos laqueos tendere perges? Ego
 nè dijs sacrificem in summi illius, Dei contu-
 meliã, qui me toties tam præclara decorauit vi-
 ctoria, vestramq; arrogantiam dedecore affecit?
 Priscus ægrè admodum hanc orationem ex-
 cipiens exclamauit: Magam istam flagris con-
 cidite. Nec mora: carnifices virgis lorisq; ar-
 mati, horrendis martyrem flagris affecere;
 sed illa Tyranni rabiem irridens, nullum do-
 loris indicium edebat. Tum verò frendens ge-
 mensq; Priscus, ferras, ferreasque sartagine-
 expe-

*Vide mira-
bile iudiciũ
Dei.*

*Iudex san-
ctam Virgi-
nem fraude
nititur euer-
tere.*

*Egregiè ab
ea contem-
nitur.*

*Ceditur vir-
gis sancta
martyr atro-
cissimè.*

*Iubetur ser-
vis ferreis
secari, sed
non lœditur.*

expediri, martyrem secari, sectâ sartaginibus
eliquari iussit. Sed quid, ô Tyranne, aduersus
Deum bella moliris? Serrarum acies cōfestim
obtusa, teneram virginem non tam lædere quā
leniter fricare videbatur. Ignis verò sponte ex-
tinctus, palam Tyranni furorē arguebat. Quid
igitur Priscus? O densas errorum tenebras, quē
ne illis quidem tam præclaris miraculis illu-
strabantur. Itaque impia Tyranni mens vindi-
ctæ cupida, vt omni se consilio, quo martyrem
superaret, destitutam vidit, aliquam adhuc in
feris spem repositam habēs, præcepit eam leo-
nibus vrsisque obiici, & vltimum cum ijs cer-
tamen experiri. Illa autem vitæ huius pertasa,
totoque desiderio ad patriam aspirans, oculis
manibusque insita pietate ad cælum sublatis,
ita orauit: Domine Deus, qui in me inuictam
ruam ostendisti potentiam, quique dæmonum
imbecillitate confusa, me omnibus tormentis
& plagis fortiolem reddidisti; fac nunc quæso
animam meam in pace requiescere: quies be-
nedictus in sæcula.

*Obijcitur
bestijs.*

*Oratio eius,
pro dissolu-
tione corpo-
ris.*

Hæc ea precante, quatuor leones & vrsæ
tres in stadium immissi sunt; qui feritatis obli-
ti diuissim & reuerenter ad eam accedentes,
plâtas eius pedum humane deosculabâtur, do-
nec martyr sanctissimæ solui se à vinculis car-
nis precibus instans, ab vna vrsarū seui morsu
petita expirauit. Hæc dum fierent, ingens ter-
ræ motus non modò ciuitatem, sed omnium
corda magno pauore concussit; ita vt omni-
bus hinc indè fuga dilapsis parentes ea op-
portunitate martyricum illud & preciosum
corpus è stadio abriperent, suisque ipsorum
mani-

*Reddit Chri-
sto purissimā
animam.
Sepeliunt à
proprijs pa-
rentibus.*

manibus honorificè admodum sepulturæ mā-
darent.

MARTYRIVM S. LAMBERTI, EPIS-
copi Traiectensis: Ex ea quæ est per Reuerendiss.
Stephanum, Episcopum Leodiensem. Coronatus
est anno Domini sexcentesimo nonagesimo o-
ctauo Episcopatus sui 40.

Vide C. Bā-
ron. Tom. 8.
Annal.

B Lambertus, insigni prosapia in oppido
Traiectensi oriūsus, patrem habuit A-
prum nomine, matrem Herisplidē; am-
bos multa nobilitate cōspicuos. Porro pueru-
lus multis magnisque naturæ & gratiæ doti-
bus ornatus, ab ipsis primæ ætatis initijs literis
adhibitus, & paulò post beato Landoaldo, vi-
ro, & sapientia & doctrina & sanctitate cum-
primis claro, in disciplinā traditus, mirificos
in omni scientia fecit processus. Tandem diui-
nis pariter & humanis ac monasticis etiam
disciplinis præclarè instructus, ad patrē redi-
it; à quo peramāter exceptus, incredibile cum
parētibus tū cognatis omnibus multiplici sua
eruditione & rara prudentia gaudium attulit.

17. Septēb.
Patria &
parētes eius.

Huius Landoaldi vi-
tā
habet lector
19 Martij.
Tom. 1.

En vt olim
magnatum
filijs monast-
cis discipli-
nis imbue-
bantur.

S. Theodar-
do se in dis-
ciplinam tra-
dit: cuius vi-
ta habetur
supra 10.
Septembris.

Per id tēpus apud Traiectenses pontificiam
obtinebat dignitatem sanctus Theodardus; cu-
ius vita doctrina & virtutibus admiranda cum
omnium ore prædicaretur, Lambertus eius in
disciplinam cōcessit; vt instar lapidis preciosi,
multis modis expolitus, cælestibus ornāmētis
capiēdis idoneus redderetur. Et quidem egre-
gia nobilitate eximi⁹ iuuenis, & corporis for-
ma elegantissimus, tot tantisque; apud B. Antisti-
tem mox clarere cœpit virtutibus, vt is opti-
mam, futurum eum quandoque gratissimū sibi

P p p succes-

successorem, spē contiperet: quinimō, nisi Canonum autoritas obstitisset, eū iā ex nomine designare oprabat. Postquā verò ab impijs trucidatus beatitudinis palmā obtinuit. Theodardus, Traiectēsis Ecclesiæ fideles mox vno ore Lambertū ea sede dignissimum conclamāunt. Cōtra vir pius summa contentione se ea functione prorsus indignū clamitans, tumultuantis populi voces cōpescere & tantū pōdus honoris reiicere nitebatur; sed quē vnayox omniū sanctimonix laudib⁹ cumulatū, & parsimonix ornamentis illustrem, constanter asserebat, alium sibi antistitē præficiendum negabat. Itaq; volens nolensq; pontificali infula decoratus Lambertus, Traiectēsis Ecclesiæ gubernacula suscepit; seseq; non modo normā & exemplū viuendi cunctis exhibuit, sed & omnibus suauem ac mirē iucundum: quo factum, vt subditorum animos ad quæuis pietatis opera subeunda promptos paratosq; semper haberet.

*Succedit
Theodardo
in dignitate
pontificia in-
uitus & co-
actus.*

*Childericus
Francorum
Rex mirē
eum colit.*

*Et interse-
cto sede
suapellitur
vir sanctus.*

Cū autē fama sanctitatis eius longē lateq; sese diffunderet, tū ad notitiam quoque Childerici Francorum Regis peruenit; qui eū præcipuo amore & honore prosequutus, ilicō inter primos amicos habuit. Sed ea animorum concordia & summa, quæ indē oriebatur, regni tranquillitas fuit paulò pōst satanæ inuidia disrupta, & in regni totius atque Ecclesiæ perniciem miserē conuersa. Nam Childerico rege, inuidia satellitum diaboli trucidato, eiusq; Germano Thodorico, prius repudiato, in locum ipsius subrogato, mox inuidiæ pondus & hostile odium opera Ebroini Apostatæ, in Maiorem Domūs restituti, cum
in

in alios insignes antistites quos antè passus erat aduersarios, tum in Christi seruum Lambertum concitatū est; prorsus ut inimicorum rabie indies magis magisque grassante honore & dignitate priuatus, patriam cum exilio mutare deberet. Et quidem cum multa in abeuntem conuicia iactarentur, & ingēs iniuriarum cumulus eum comitaretur, ipse incredibili animi patientia ad Stabulense monasterium sese contulit; ubi cum Senatoribus cæli intrā terrestris paradisi curiam monasticam disciplinam strenuè exercuit. Non erit abs re insigne patientiæ eius exemplum commemorare, quod eodem in monasterio constitutus exhibuit.

Quadā nocte visum ei fuit clām à lecto surgere, ut attētiori animo diurnis precibus vacare posset. Cum autem alterum ē calceis acciperet, alter ē manibus lapsus pauimentum feriens fratrum quietem interturbauit. Expergefactus igitur cœnobij pater, & huius arcani ignarus, Quisquis, inquit, ille est, cuius culpanda temeritate isthuc modò accidit; pro nostra cōsuetudine mox se ad Crucem cōferat, & quod negligētia admisit, obediētia expiet. Mox beatus Lambertus, patientiæ virtute ornatissimus, Abbatis præcepto alacriter parens, ad Crucem tranquillo & prompto animo properauit; soloque, quo indutus erat, cilicio immanem vim frigoris patienter sustinuit: nec prius obediētiam stationem athleta deseruit, quam vigiliarum officio à fratribus expleto, ab Abbate lachrymis & luctu propter facinus imprudenter admissum oppleto reuocaretur. Cum e-

Ppp 2

tim,

*Confert se
ad stabulense
monasterium.*

*Vide humi-
litem tantū
viri & insi-
gnem patien-
tiam.*

nim, officio matutinarum, ut vocant, absoluto fratres ad ignem de more properarent, ut acerrimi frigoris iniuriā à se propulsarent, & cunctis præsens solus Lambertus nō compareret, Abbas à fratribus admonitus, illum esse qui sub Crucem se recipere iussus sit, grauius ingemiscens, suamque temeritatem vehementer accusans, ilicò eum accersiri mandauit: seque vnā cum fratribus eius pedibus prosternens, supplex ab eo illius facti veniam postulauit. Cui vir sanctus ita respondit, ut cuncti faciliè perspicerent, non mediocribus virtutum ornamentis eum esse instructum.

*Abbas cum
fratribus pe-
tunt veniam
à viro san-
cto.*

In huiusmodi virtutū insignis cū toto fere septennio exul vitam egisset, & infelix interim Pharamandus, filius iniquitatis, Traiectensem Ecclesiam tyrannide oppressisset, tandem, Deo hominibusque inuisus & cōtrarius, tota illa prouincia exclusus est: & verus omnium pastor Lambertus à Pipino Principe in propriam sedem restitutus. Quāta verò, illo redeunte, apud omnes extiterit exultatio, nemo pro dignitate explicare queat. Pristino igitur honore affectum, & multis magnisque auctum vitæ meritis, miraculorum insuper gloria cælestis pater eum illustrauit. Cæterum cum iam antè in monasterio cunctis virtutibus animam propriā præclare exornasset, tum omne studium ad gregis custodiam egregiè conuertit: deditque operā, ut cunctos eternæ hereditatis consortes efficeret. Peragrabat oppida villasque diocesis suæ; eosque præcipuo honore prosequēbatur, nullo personarum habito

S. Lambertus restituitur à Pipino. 2. maiore Domino Fræcie, Caroli Martelli Patre.

Miraculis claret.

respectu, quos morum elegantia & vitæ meritis præstare sciebat.

Itaque incredibili esurie sitiq; iustitię semper ardens, in Texandriā est profectus, ut eam gentisissimi erroribus adhuc deditam, & idolorum spurcijs turpiter contaminatam, Euangelicis doctrinis expurgaret, gentemq; miserrimā, & dæmonis seruitute oppressam, in Christi libertatē vindicaret. Sed gens nefaria, furore & crudelitate feruens, veritatis præconē primū aspernari, tū etiam contumelijs atque ludibrijs appetere, ac postremò satanico spiritu bacchās ignominiosa morte afficere voluit. At verò contrā Christi confessor Lambertus tumultuantis populi insaniam blandis verbis comprimere, eorumque furorē modis omnibus lenire instituit. Cumq; obtenta fandi copia fidei Christianæ principia exponere aggrediretur, mox eximia cælestis facundiæ præstantia quorundam animos itā commouit, ut execrabili idolorum cultu detestato, ad Christiana sacra cōuolarēt, seque salutaribus vndis expiatis, duces sanè strenuos ad dæmoniorū fana subuertenda præberent. Hisce initijs egregius doctor fidei fundamenta ibidem collocauit; Ecclesias cōdidit; presbyteros ordinauit; totamque regionem illam Christo consecrauit.

Cumque omniū mores ad exactam iustitiæ normā fideique veritatē summo studio reuocare cōtenderet, tum ne ipsi quidem Principi Pipino pepercit; qui cetera egregius, vno malo tā multa bona corrumpebat, cōtempta legitima vxore, Alpaldi pellicei nimium addictus. Misera profectò res. Princeps, multis magnisque

Ppp 3

victo-

*Predicatio
Texandria
ethnismo
laborante.*

*Multos ibi.
dem post va-
rias mole-
stias conuer-
tit.*

*Non respicit
personas po-
tentium.*

*Arguit Pipi-
nū Lamber-
tus, et pelli-
cem dejerat,
quā Ple-
stradi legiti-
mæ uxori
sue super-
duxerat.*

*Insidiatur ei
pellex Al-
pais per Do-
donē fratrē.*

Proverb. 28.

*Impiissimi
viri sancti e-
mul: Gallus
& Rioldus
trucidantur.*

victorijs illustris, seipsum vincere non pote-
rat, molli libidinis telo prostratus. Id verò,
cæteris ferè Episcopis dissimulantibus, Lam-
bertus zelo iustitiæ & pietatis armatus oppor-
tunè importunè Principem arguebat; qui si,
vt in cæteris, ita & in hoc libenter recta mo-
nentē audisset Episcopum, rectius consuluis-
set sibi. At illa maligna mulier molestè fe-
rens Pipinum à sui amore auelli, Dodonem
fratrem suum, Pipino familiarem genere
& opibus præstantem, hortatur assiduè, verbis-
que venenatis acriter inflamat, vt Episcopi
conatus, fuorum, vt dicebat, in natalium de-
decus vergentes impediret. Nec mora. Dodo
fororis ultionem haud segniter expetens, ami-
cis suis Gallo & Rioldo hoc negotij dat, vt E-
piscopi familiam quouis iniuriæ genere diue-
xent; quò sic demū sacer antistes calumnijs fa-
tigatus Alpaidem impuro Principis amore se-
curè perfrui permittat. Sed vir iustus, vt leo
confidens, iustitiæ patrocinium nulla ratione
deseruit. Cùm verò Gallus ac Rioldus famu-
los beati viri multis modis affligere & diuexa-
re pergeret, quidam pontificis clientes & cog-
nati qui generis nobilitate & diuitiarum glo-
ria multum præstabant, animi dolore & zelo
permoti, maleficos illos oppressores, ignoran-
te, Episcopo, persequendos statuunt, ac eadē
bello petunt; armisque strenui vno impetu in-
terimunt.

Per id tempus Pipinus Princeps in Iopiliam
villam concessit, eodemque virum sanctum ad
consilium pro regni negocijs aduocauit. Ibi
tum Pipinus & pellex, animos iratos vultu se-
reno

reno regentes, alios pariter suo exemplo ad ir-
raz dissimulationem, fictamque latitiam pro-
uocabant. Cumque in varias sese formas cun-
cti transmutarent, pellex summo studio in id
incumberebat, ut offensum Episcopi animum si-
bi conciliaret & à Principis repræhensione
planè abduceret.

Apparatur conuiuium; inuitatur Episco-
pus; latantur aulici omnes. Princeps oblatum
sibi à pincerna poculum innuit Episcopo offe-
rendum, benedictionis loco habiturus, si à cō-
secrata manu ipse poculū acciperet; quod ma-
ximum Imperatorem olim à beatissimo præfu-
le Martino expectasse nouerat. Et Episcopus
quidem illud Pipino tradidit; cuius principis
reliqui procures secuti exemplum optabant à
sancta Episcopi manu sibi poculum porrigi.
Cunctis igitur certatim id expetentibus, & cō-
fusus sese ingerentibus, ut alij alios anteuertāt,
ipsa quoque pellex clām sua inserta manu, po-
culum ex sancti viri dextra accipere tenta-
bat. Sed ille foeminae insidias deuigans, & ad
Principem conuersus, de mulieris conqueri-
tur temeritate, quod calliditate quadam no-
tam ipsi inurere inuisa Deo communionis
conetur. Surgensque à mensa ab aula vult
recedere; & omnis illa conuiuij iucunditas
perturbatur. Nec sic tamen mulieris quies-
cit versutia; sed vesperè volenti recedere E-
piscopo mandat princeps, illa suggerente, ne
insalutata sua coniuge recedat. At antistes
magna animi constantia, Ego verò, inquit, ò
Princeps testor Iesum, spem vitæ meæ, me nun-
quam adulterę communicaturum, prohibente

*En quāti ha-
beatur à tã-
to Principe.*

*S. Martini
vitam repe-
riet lector
11. Novemb.*

*Vide quāta
abominatur
vir sanctus
pellicis com-
munionem.*

1. Corint. 5.

Apostolo, ne commisceamur fornicarijs. Te-
verò illi communicare valdè doleo; te nol-
le resipiscere molestè fero; & timeo sanè iu-
stam omnipotentis Dei iram tibi impende-
re. Cernens ergè pellex, si diutius viuat Lam-
bertus, de sua cum Principe familiaritate actū
esse, omnia Dodoni significat; & oleum ca-
mino addens, obtestatur vt ocyus eum è medio
tollat.

*En in signe
miraculum.*

Ita ergo & cognatorum cædem & sororis
discrimē vlturus Dodo, quotidianas viro san-
cto insidias struit: adiunctisque sibi eam ad re-
hominibus quibusdā audacibus & flagitiosis,
Leodium petit; vbi tum fortè morabatur Anti-
stes. Eadē illa nocte, hostibus propius ad ædes
viri sancti appropinquantibus, fertur Crucis
Dominicæ effigies suprà Episcopi domū ruti-
lasse, tanti splendoris, vt nulla oculorū acies eā
intueri posset. Intereā Dodo cū socijs ferocis-
simis arma expedire; sanctum Dei sacerdotem
hinc indè perquirere; fores effringere; in ædes
atrociter irruere. Eo armorum strepitu excita-
tus Episcopus, surgit è lecto, manu gladiū cor-
ripit, seseque contra hostes defensus strenuè
comparat. Sed confestim mutata sententia ab-
ijcit gladiū, martyrijque ardore incensus, pre-
catur Dominum dicens: Eripe me de inimicis
meis Deus meus, & ab insurgentibus in me li-
bera me; quoniam neque iniquitas mea, neque
peccatum meum Domine, propter quod insur-
rexerunt aduersum me fortes & iniqui. Eccè
Synagogæ potentium quæsierūt animam meā:
quam oro, vt in pace sulcipient, qui es misera-
tor & misericors Dominus.

*Irruentibus
hostibus, ar-
reptum gla-
dium vir
sanctus max
abiecit.
Psalm. 58. 85.*

Hæc

Hæc cum lachrymis illo orante, impij latrones procaciter insultantes in domum irrumperere nitebantur. Sed duo beati viri nepotes Petrus & Andolet⁹, fortiter sese illis opponebāt. At verò vir sanctus, ne desiderata diu martyrij gloria fraudaretur, ait ad illos: Si me filij hætenus verè amâstis, obtemperate nûc consilio meo, & peccata vestra pura & integra oris confessione expiate, vosq; , qui cædis eius participes fuistis, ad hanc ultionis sententiâ libentiùs animis præparate. Satiùs est enim, temporarias hic luere pœnas, quam igne sempiterno apud inferos puniri. Cùm sic omnes confirmâset & pontificali auctoritate corroborasset, iussit nepotes foras ad hostes progredi, vt possint se Domino hostias immolare. Parent illi Pontifici: exeunt ad hostes intrepidi: cæduntur ab impijs: à Christo in cælis eorum animæ coronantur.

*Spontaneum
fuit viri sancti
martyrium.*

*Duo eius nepotes
trucidantur.*

Deindè pater egregius & antistes constantissimus in pavementum pronus prostratus brachijs instar Crucifixi expansis, attentissima mente Dominum precabatur: cùm ecce impij carnifices intrò irruentes obuios quosque ad vnum omnes trucidant. Vnus autem ex illis, immanissimi furoris œstro percitus, in tectum ascendit: cernensque virum sanctum in oratione prostratum, mortifero eum telo percussit. Pauci autem ex Episcopi socijs fuga elapsi, corpus sacrum Traiectum naui transuectum in Apostolorum Principis Ecclesia honorificè tumularunt. Et quidem vt corpus in portu expositum fuit, fama mox per populos volitante, ingens omnium factus est concursus. Cumque

Et alij multiti.

S. Lambertus interficitur.

Traiectum transuehitur, ibidemq; tumulatur.

Ppp s certa.

*Sacrum eius
corpus nulla
pellex potest
contingere.*

certatim sancti membra exosculari cuperent, fertur miri quiddam accidisse; quod cum antistitis gloriam valde illustrabat, tūc Alpaidis impuritatem apertè arguebat. Nam cæteris sine vlla repulsa ad osculandum admissis, si qua pellex accederet, mox quasi turbine quodam exagitata retrocedere compellebatur. Apparebat indè quàm inuisa Deo & sancto martyri esset illa pellex detestabilis. Tanta autem formido iniecta est Traiectensibus eam repulsam cernentibus, ut dignum tanto viro monumentum parare non auderent: sed in paterno sepulcro religiosè eum conderent.

*En vi san-
guis innocēs
effusus, à
Deo vindi-
ctam expe-
tat.
Idē testatur
Sigebertus
in Chronicis.*

Mox verò diuinitus declarari cœpit, quanta apud Deum sanctus martyr gratia flagraret in cælis. Apparuit enim nocte Amalgisilo thesaurario, & blandè eum compellans, Romam, inquit, iuimus; Roma redimus; visitaturi Dodonem & complices eius. Sanguis enim innocentum, qui mecum pro Christo effusus est, à Deo vindictam expetit. His dictis, euauit; & Dodo paulò post teterrima lue correptus, mirè foetentia per os reiecit viscera; corpus quoque eius, vermibus & tæbe corruptum, propter nimiam foetoris intolerantiam in Mosam proiectum est. Qui autem mortiferum in virum sanctum vibrauerat telū, cum fratre suo congressus, illum occidit; pariterq; ab eo peremptus, debitas tanti sceleris poenas luit. Denique intra anni spatium vix quisquā ex ijs euasit, qui cædis illius participes fuerant: si qui verò superfuere, illi aded aut sensibus, aut censu & rebus destituti sunt, ut illos foelices ducerent, qui celeri morte absumpti fuerant. Leodij, vbi
san-

*Vltio diuina
nocisores
sancti viri.*

sanctus antistes martyrio coronatus est, in cubiculo illo, quod sanguinis illius effusione venerandum habetur, sæpius visa sunt luminaria diuinitus accēsa: ita ut tota domus tanto compleretur splendore, ut vix oculi in eum possent intendere. Secuta sunt deindē multa miracula, quæ populum pietate ac deuotione accenderunt, ut ei basilicam extruerent: lectumque fabrefactum eo in loco reponerent, vbi telo percussus occubuerat. Porro S. Hubertus, martyris discipulus & successor, anno Episcopatus sui tertio decimo aperiens sancti patris sarcophagum, corpus integrum & incorruptum suauissimisque odoribus refertum inuenit: vestes mutauit; & priores sigillo munitas pro fidelium deuotione diligenter asseruari curauit. Corpus verò sacrum vnā cū sede Cathedrali Leodium transtulit: quam translationem Deus præclaris miraculorum signis approbauit. Niuellæ enim populo cum sacro pignore quiescente, cæcus lumen recepit, & paralyticus apud Harualt pristinam membrorum sanitatem recuperauit: quibus in locis mox basilicæ in Martyris honorē conditæ sunt. Ab eo verò tempore tot Leodij edita sunt miracula ut numerari non possint.

Miracula.

Extruitur ei basilica.

Corpus eius post annos 13 incorruptum transfertur Leodium. & S. Huberto eius successor.

Alia miracula innumera ad tantulum eius.

VITA S. HILDEGARDIS VIRGINIS, Abbatissæ Cœnobij in Monte S. Roberti prope Bingium: miraculis & prophetijs illustrissimæ: ex ea quæ est per Theodoricum Abbatem. Quo tempore floruerit patet infra.

Vide Notat. C. Baron. ad Martyr. Roman. & Chron. Genebrardi.

DEO

17. Septēb.
Patria &
Parentes
eius.

DE O dilecta virgo Hildegardis, patre quidem Hideberto, matre verò Mechtilde, parentibus sanè tam generis claritudine, diuitiarumque affluentia, quàm sanctitatis opinione celeberrimis, in citerioris Gallie partibus orta est. Qui tametsi essent terrenarum rerum curis impliciti, creatoris attamen donis haud ingrati, filiam vnicam longè charissimam diuino famulatu manciparunt: iam enim ineuntis ætatis eius præmatura sinceritas & columbina simplicitas, ab omni carnalium habitudine multum dissentire & à mundanis voluptatibus plurimum abhorrere videbantur.

Vissēs eius
in tenera ætate.

Et quidē mox ut primam poterat tentare loquelam, tam verbis quàm nutibus significabat his qui circa se erant, secretarum visionū species: quas præter communem cæteris adspēctum, speculatione prorsus insolita intuebatur. Porro iam fere octennis consepelienda Christo, recluditur in Monte S. Disibodi (cuius & vitam postea conscripsit) sub disciplina piæ Deoque deuotæ feminae Iuttæ; sororis Meginhardi Comitissæ Spanheimensis potentissimi: quæ cum illam sub humilitatis & innocentie veste diligēter in requisitis instituisset, voto demum monasticæ professionis emisso, ac sacri velaminis benedictione accepta, Christi sponsam reddidit acceptabilem. Ab eo sane tempore virgo casta multum crescebat & ibat de virtute in virtutem: annitente & congratulante prouectibus eius matre ipsius spirituali.

Eius vitam
reperiet lector S. Iulij.

Profitetur
sub habitu
monastico.

Egregiè proficit.

Eccle. 27.
3. Corin. 12.

Verum quoniam vasa figuli probat fornax, & virtus in infirmitate perficitur; haud defuere ei ab

ei ab ipsa ferè infantia crebri & penè continui languorum cruciatus, à dæmonibus sæpenu- merò Deo permittente illatis; ita ut pedum in- cessu perrarè vteretur: & cū tota carnis mate- ria fluitaret, vita illius esset quædam pretiosæ mortis imago; attamen tunc vehementiori af- flictabatur dolore, quotiescunq̃ muliebri ti- more correpta cunctaretur, vel dubitaret diui- næ reuelationis supernæq̃ voluntatis pera- gere negotia: hoc certitudinis in se capiens argumentum. Ast quantum exterioris homi- nis viribus deerat, tantum interiori per spi- ritum scientiæ ac fortitudinis, diuinarumq̃ consolatione visionum accedebat: & corpore tabescente, mirum in modum feruor spiritus inastuabat.

*Continuè
ferè affligi-
tur agri-
tudinibus.*

Cum siquidem quadraginta duorum anno- rum septemq̃ mensium esset, ecce quodam die maximæ coruscationis igneum lumen a- perto cælo veniens, totum cerebrum, totumq̃ cor atque pectus eius transfudit; eaq̃ velut flamma non tamen ardens sed calens ita inflā- mauit, quemadmodum sol rem aliquam cale- facit, super quam radios suos spargit: & repen- tē intellectum expositionis librorum, videli- cet Psalterij, Euangelij, & aliorum Catholico- rum, tam veteris quàm noui testamenti volu- minum, diuino illo igne illustrata sapiebat; quāquam interpretationem verborum textus eorum, diuisionemq̃ syllabarum atque co- gnitionem casuum, temporumve ignora- ret.

*Mirabili mo-
do diuinitus
illustratur.*

Vt autem ad multorum prouectum vita eius ac doctrina patesceret, cōmonetur cælit⁹ voce ad manifestare.

Cælitus mo-

netur reue-

lationes suas

ad manifestare.

*Inobediens
diuino man-
dato flagella-
tur à Deo.*

*Fit sana dum
paxet.*

*Exhibentur
scripta eius
Antistiti
Moguntino.
a Floruit is
anno Christi
1145. & seq.
* Adelberu.
De Rhemensi
hoc & Tre-
uerensi Con-*

ad eam facta, vt de ceterò quæ videret & audi-
ret sedulò scriptis mandaret. At illa per femi-
mineam verecundiam, ob vulgi vaniloquia, &
temeraria hominum iudicia trepidans ostensa
secreta reuelare, stimulo acriori, longa quippè
ægritudine coarctata compellitur diutius non
hæsitare: Itaq; diuturna infirmitate tabefacta,
primò cuidam monacho quem sibi magistrum
proposuerat, & per eum Abbati suo cum metu
& humilitate causâ huius flagelli aperuit. Ab-
bas verò rei nouitatē mente pertractans, quan-
quam Deo nihil nō possibile esse cognosceret,
conuocatis de Conuentu solertioribus, expe-
riendum iudicauit quod andiebat: itaq; de vi-
sionibus ac reuelationibus eius quædam scif-
citatus, ea quæ Deus daret, monuit liberè ma-
nifestare. Mox autem vt illa scribendi opus
quod non didicerat attentauit, protinus (ò rem
mirabilem) solitam sibi virium redditam for-
titudinem sentiens, de lecto infirmitatis sa-
na exiit: quo sanè insigni miraculo obstupe-
factus Abbas, rem ad publicam noticiam du-
xit esse proferendam. Adiens itaque paulò
post Henricum Archipræsulem Moguntinum,
eidem & Ecclesiæ Præpositis quæ de sancta
Hildegarde cognouerat exposuit: scripta
quoq; quæ beata virgo nuper ediderat ostēdit.
Quo quidem tempore sanctæ Romanæ sedis
Antistes Eugenius, B. Bernardi quondam disci-
pulus, celebrato Rhemis vniuersali Concilio
contra hæresim Gilleberti Pictonum Episcopi
per * Adelberonem Treuirorum Archiepisco-
pum ad Synodum deuocatus, Treuiris cum 18.
Cardinalibus, Episcopis & Abbatibus multis
Mora-

morabatur. Visum itaq; fuit Pontifici Moguntinæ ciuitatis & maioribus cleri, ad Apostolici cognitionem esse veniendum: quatenus ipsius auctoritate discerneretur, quid de cōpertis recipiendū aut refutandū foret. At Papa summæ discretionis, auditu tantæ nouitatis attonitus, cum Deo sciret nihil esse impossibile, rem diligētius inuestigare gestiens, venerabilem Vir-
duni Præsulem & cum eo Adelbertum primi-
cerium, aliasq; personas idoneas dirigit ad
cænobium; sub quo eadem virgo tot annis de-
gebat inclusa: vt sinè strepitu vel curiositatis a-
cumine, quid rerum esset, ab ipsa sciscitarētur.
Quibus humiliter inquirentibus, cum illa sim-
pliciter quæ de se erant manifestasset, demū
reuerſi magna omnium expectatione, quæ au-
diērant retulēre.

His summus Pontifex recognitis iubet re-
præsentari sanctæ Hildegardis scripta, quæ si-
bi de præmemorato Cænobio perlata suscepe-
rat; & ea proprijs manibus tenens, viceq; re-
cimatoris functus, Archiepiscopo & Cardinali-
bus, omnibusq; qui de clero aderant publicè
legit: ac responsa virorum, quos ad præfata in-
daganda miserat, pronuntians omniū mentes
& voces in laudem conditoris & congratula-
tionem excitauit. Aderat & ibidem beatus Ber-
nardus Abbas Claræuallis; quo mediante, cete-
risq; annitentibus monebatur Romanæ sedis
Præsul, nè tam insignem lucernam filētio regi
pateretur: verū tantam gratiam quam tēpo-
re ipsius Dominus manifestare vellet sua au-
thoritate confirmaret. Ad quæ ille tam beni-
gnè quàm & sagaciter assensum præbens, li-
teris saluatorijs beatam virginem visitauit; in

*clio vide
Genebrardū
in Chronico.*

*Legati sum-
mi Pontificis
inquirunt de
sanctæ vir-
ginis negotij
veritate.*

*Comprobantur
scripta S.
Hildegardis
à summo Pon-
tifice.*

*B. Bernardi
vitam repe-
riet lector
20. Augusti.*

*Animatur
ab Eugenio
Papa ad cō-
tinuandare-
uelationum
scripta.*

quibus concessa Apostolica licentia proferendi quæcunque per Spiritum Sanctum cognouisset, eam ad scribendum paterno affectu animauit: quin & locum, quo illa fouebatur, honorauit; datis ad Abbatem & fratres Coenobij gratulatorijs ex suo nomine literarum apicibus.

*Multæ vir-
gines nobiles
sunt religio-
sæ.*

Atque his quidem & tantis viris auctõribus beata Hildegardis cū fiducia humillima, verbis talibus, quæ non ab homine ueque per hominem acceperat, opus pijsimum ad communem vtilitatem continuauit, ac sanctæ conuersationis odorem tam suauem, tamq; longè lateque fragrantem aperuit & perfudit, vt ad eam confluerent breui haud paucæ nobilium filiæ, sub habitu religionis regularibus disciplinis instituendæ: quas quidem omnes cum procedente tempore vnum reclusionis habitaculum, numero incrementum difficulter admodum caperet, iamque de transferendis & ampliandis earum mansionibus mente secum tractaret, demonstratur illi per Spiritum locus, vbi Naha fluuius Rheno confluit; Collis quippè à priscis temporibus S. Roberto Confessori ex nomine attributus: quod illum olim patrimonij iure possederit, ibique cum beata genitrice sua Bertha & S. VVuiberto Confessore tumultatus sit.

*Mons S. Ro-
berti celitus
ei assignatur
pro habita-
tione.*

Itaque dum virgo Dei locum trāsmigrationis, quem non corporeis oculis verum interna visione cognouerat, Abbati suo & fratribus manifestaret; illis verò hæsitantibus ac moras trahentibus, eò quod discessum eius molestè ferrent: decedit illa (vt pridem) in lectum diu-
turnæ

turnæ infirmitatis: adeò vt Abbas (cum & experimento didicisset haud passionis humanæ sed diuinæ correptionis esse quod circa illam gerebatur) & cæteri ad consentiendum diuino se nutu vrgeri conspicerent. Itaque vltius cælesti edicto haud cōtraeundum censens, ingressus iterum ad iacentem & afflictam, iubet vt in nomine Domini surgat; abitura ad mansionem sibi cēlitus prædestinatam: cum eccē illa dicto citius surgens, veluti nihil tam prolixo tempore debilitatis passa, stupore & ingenti admiratione cunctos qui aderant perfudit.

*Infirmatur
dum exectu-
tio diuinæ
voluntatis
differtur.*

*Iterum con-
ualefcit.*

Quoniam verò locus præmemoratus partim ad Moguntinæ Ecclesiæ canonicos pertinebat, & fundus cum oratorio S. Roberti possessio erat Comitis Bernhardi de Hildensheim facta per interuentū fidelium legatione, virgo sancta licentiam sibi & Sororibus suis illic inhabitandi obtinuit. Sicque demum voti commigras pos effecta cum decem & octo virginibus Deo ad Montem sacratis pristinæ habitationis loco decedens, S. Roberti cū quantum his quos deserebat doloris & luctus sibi commiss- derelinquebat, tantum regioni ad quam accedebat gaudij & exultationis afferebat. Fuere namque de Bingenfi oppido & contiguis villis multi honoratorum & de plebe haud exigua multitudo: qui eam cum grandi tripudio & diuinis laudibus exceperunt.

*Commigras
ad Montem
S. Roberti cū
sibi commis-
sorege.*

At illa paratum sibi locū ingressa, diuinam quæ cuncta dispensat sapientiam deuota cordis alacritate magnificare; pusillum suum gremio materno affectu fouere: & regularibus institutis prudenter imbuere. Ne verò alieni

*Optimè præ-
est suis.*

Q q q

iuris

*Monasteriū
omniñō libe-
rum reddit.*

*Præclara
quædam eius
scripta.*

*Diuinitus
multa edoce-
tur.*

*In rem mi-
rabilem.*

iuris possessionem videretur inuasisse vel oc-
cupare, de donarijs fidelium, quæ fama nomi-
nis eius adducti deferebant, locum habitatio-
nis suæ, partim dato pretio partim facto con-
cambio à proprietarijs prædictis obtinuit:
quem, quoniam liberum omniñō iam reddi-
tum, immunem perpetuo manere optaret. Mo-
guntinæ sedis Archiepiscopum in specialem
defensorem ac protectorem sibi ascivit. Post
hæc ad intermissa pro tempore scripta alacris
rediens, librum visionum suarum in Monte S.
Disibodi inchoatum hic consummauit: & quæ-
dam de natura hominis & elementorum, di-
uersarumq; creaturarum, aliaque multa secre-
ta prophetico spiritu manifestauit. Videre et-
iam est quæ præclare epistolis de diuersis pro-
uincijs ad se directis responderit: si quis teno-
rem verborum eius ex reuelatione diuina pro-
latorū altius considerare voluerit. Sunt aut in
vnum volumen compilatæ; & suæ & illæ quæ
ad se fuerant destinatæ. Quis verò non miretur
quòd tantum dulcissimæ melodix mirabili
protulit symphonia; & literas non prius visas
cum lingua edidit antea inaudita? Præter hæc
Euangelia quædam exposuit: aliasque typicas
expositiones composuit. Magnum etiam est
illud & admiratione dignum, quod ea quæ in
spiritu audiuit vel vidit, eodem sensu eisdem-
que verbis circumspecta & pura mente, manu
propria scripsit & ore edidit; vno solo fideli
viro symmysta contenta: qui ad normā Gram-
maticæ artis (quam ipsa ignorabat) casus, tem-
pora & genera quidem disponere, verum ad
sensum vel intellectum eorum nihil omniñō
addere

addere præsumebat vel demere. Inter hæc autem haud desijt tortuosus coluber excitatis impiorum quorundam animis sanctam virginem subindè hisce & similibus subsannare & diuexare dicterijs; Quid est, quod huic stultæ & indoctæ fæminæ tot mysteria reuelâtur? Permisit quoque Deus eam quandoque non modò à communi plebe, verumetiâ à propinquis suis, quin & ab aliquâti qui secum erant, cum eis necessaria deessent haud parum affligi: At post pressuram multiplicis doloris, redijt gratia diuinæ consolationis. Ex contempto-
 ribus siquidem complures effecti munifici, ad eam certatim confluentes, egregijs donis & beneficijs illam affecerunt. Inter quos Philosophus quidam generis ac diuitiarum claritudine admodum conspicuus, cum prius visiones eius tanquam anniles fabulas spreuisset, ac malitiosis verbis sanctam profcidisset, tãdem diuina miseratione illuminatus credidit; & ex Saulo factus Paulus ad eam veniens, veniamque deprecatus, locum illum ædificijs, allodijs, alijsque rebus necessarijs in tantum locupletauit, vt eum communẽ Patrem omnes nominarèt: qui & post obitum (vti viuens petiêrat) honorificè apud eas sepultus est.

*Exercetur
rebus aduer-
sis.*

*Recipit con-
solationem.*

*En miram
conue si nẽ
cuiusdam
philosophi.*

Porro murmurationes quæ per deceptionem satanæ quandoque oriebantur in cordibus puellarum suarum, exhortationibus sanctarum scripturarum prudenter admodum sedabat. Inter aduersa & prospera vnum eundemque seruabat animi vigorem & constantiam; intentam tanquam arcum mentem

*S. Hildegardis
prudencia.*

Q99 2 ad

*Vndique ad
se confluētib.
dat monita
salutis.*

*Claret pro-
phetie spiri-
tu.*

*Diuerſa loca
adit prædi-
cans verbū
Dei.*

1. Corin. 9.

*Miracula in-
ſignia edidit.*

ad omnem disciplinam habens: sicque auctoritate modò mansueta modo ſeuera ſe ſuosque egregiè regebat, alijsque mira orationis ſuaui-
tate monita ſalutis dabat. vndè non modò è tota vicinia ſed & ex omni tripartita Gallia
arque Germania concurrebāt ad eam vtriuſque ſexus populorum examina; quib. per Dei gratiam vtriuſque vitæ accommoda impendebat
exhortamina: ad ſalutem enim animarum ſuarum proponebat eis & ſoluebat quæſtiōes ſan-
ctarum ſcripturarum. Et quoniam prophetico ſpiritu cogitationes & intentiones hominum
cognoſcebat, quosdam vaſtra & duplici mente ad ſe quaſi ad conſultandum, reuera autem ad
carpendum accedentes redarguebat: ac emen-
datos à prauo incepto deſiſtere cogebat: ſed & Indæos ad ſe veniētes de perfidia cōuictos ver-
bis piæ admonitionis ad Chriſti fidem exhor-
tabatur. Præuidebat quoque in ſpiritu vitam
hominum & conuerſationem, nec non & vitæ
præſentis quorudam conſummationem: ac
ſecundum qualitatem morum & meritorum,
gloriam & pœnas animarum eorum. Vndè
ſpiritu diuino quandoque impulſa, Coloniam,
Treuerim, Metim, Herbipolim, Babenbergam,
aliaque diuerſa ad loca proſecta, Clero & po-
pulo, quæ ad vtilitatē animarū pertinebant, iux-
tā ea quæ ei Deus reuelauerat, annunciauit: om-
nibus ſiquidem omnia facta, omnes Chriſto
lucrifacere ſatagebat.

Ceterum quicquid de ea dici poteſt, totum
eſt iucundum & amabile; totum decorum, vti-
le & honorabile: quia nō ſolum omni morum
ſanctitate, & myſteriorum Dei interna con-
tem-

templatione spectabilis, verumetiam miraculorum insignium operatione est & fuit admodum illustris. Nullus siquidem ferè quacunquē detentus infirmitate ad eam accessit: qui non protinus diuina cooperante virtute sanitatem sit adeptus. Specialis verò in dæmonibus ex obsessorum corporibus eiiciendis ei affuit grātia. Demum virgo sancta plena dierum & bonorum operū vitæ præsentis tædio affecta dissolui & esse cum Christo quotidie cupiebat. Cuius desiderium Dēus exaudiēs, finem suum, sicut ipsa præoptauerat ei reuelauit: quem & sororibus aliquandiu prædixit. Itaque valido correpta languore 82. ætatis suæ anno, ad spōsum cælestem (cum ei animam suam, gregemque sibi commissum eximia animi pietate commendasset) felici transitu demigravit. Spiritales autem eius filiæ, quarum omne gaudium & solatium ipsa erat, funeri dilectæ matris amarissimè flentes assistebant.

Philip. 1.

Obit felicissimè.

At Christus Dominus, cuius apud se meriti esset sponsa sua, in exitu eius euidenter declarauit. Nam suprā habitaculum in quo illa primo crepusculo noctis Dominicæ diei sanctam animam Deo reddidit, duo lucidissimi & diuersi coloris arcus in firmamento apparuerunt; qui ad magnitudinem ingentis plateæ se dilatauerunt, in quatuor partes terræ sese extendentes: quorum alter ab aquilone ad austrū alter ab oriente ad occidentem procedebant. In summitate verò vbi hi duo arcus iungebantur, clara lux ad quantitatem lunaris circuli emergebat: quæ latè se protendens, tenebras noctis ab habitaculo depellere videbatur.

En præclarū
miraculum
tempore e-
migrationis
suæ.

mum parua, sed crescendo postea immensa; circa quam innumerabiles varij coloris circuli: in quibus singulis singulae rutilantes Cruculae oriebantur cum circulis suis: priore tamen minores conspiciebantur. Et cum hæ in firmamento se dilataissent, latitudine sua ad orientem magis pertingebant: & ad terram versus domum in qua virgo sancta obierat, declinare visæ totum montem clarificabant. Credendum sanè Diuinam bonitatem hoc signo ostendere voluisse, quanta claritate dilectam suam in cælestibus illustrauerit. Nec defuere alia, antequam sepeliretur, miracula meritum sanctitatis eius testantia. Duo siquidem homines qui sanctum corpus eius spe bona tangere præsumpserunt, à graui infirmitate conualuerunt. Exequijs igitur venerabiliter celebratis, honorificè sepulta est; odore miræ suauitatis de tumulo redolente: vbi & meritis eius, omnibus pio corde quærentibus, multa præstantur beneficia.

Item aliud.

Item sepulchrum eius miraculis celebre.

Vide C. Baron. Tom. 2. Annal. & Notat. in Martyr. Roman. 18. Septeb. Crispinus præses compellit ad sacrificandum Christianos.

MARTYRIVM S. FERREOLI TRIBANI: Ex eo quod est apud V. P. Laur. Sur. Coronatus est anno Salutis 303. | Marcel. Pap. 7. Dioclet. Imp. 20.

CVM per vniuersas prouincias gen^o Christianorum à ministris Satanæ sacrilegis ritibus seruire cogeretur, Crispinus quidam, temporis illius Præses, in Viennensi ciuitate iuxta Imperatorum præceptum cœpit ad sacrificandum Christianos cōpellere: sedens-
que

que pro tribunali, cum detestabili consilio honoraret obtemperantes, contradicentes verò acriter puniret, atque in cunctos Dei seruos crudeliter sæuaret, inter alios etiam beatissimum Martyrem Ferreolum, habitu solo, non officio militan-tem, quòd esset proditus Christianus, sacrificare compulit, dicens; Parere te antè omnes necesse est, Ferreole, inuictissimorum Principum legibus; quibus & pro militiæ stipendijs fidem debes, & pro Maiestate reuerentiam, & pro honoris augmento irreprehensibilem deuotionem. Oportet igitur te obtemperare consilio, ne dissimulantem poena castiget. Sacrifica ergo dijs. Quid moraris? Respondit Ferreolus; Christianus sum: dijs sacrificare non debeo. Imperatoribus, quamdiu salua religione licuit, militaui. Opera mea cum tibi parui iussus, legibus diaboli sacrilegis nunquam seruiui. Aduersus noxios, non aduersus Christianos militare constitui. Stipendia, quæ commemoras, non requiro. Pascat sacrilegum militem sacrilegus Imperator. Temporalis vitæ lucra non ambio: mihi sufficit, si salua religione, liceat viuere Christianū. Quod si id non liceat, paratus sum mori.

Præses ad hæc cunctabundus, Et vndè, inquit tibi Ferreole isthæc tanta moriendi fiducia? Fortassis post iniuriam legum, post contumeliam principum, vitæ desperatio te inuasit. Sed patitur hoc planè abolitum esse humanitas nostra, quod in deos & principes contumaciter protulisti, modò dictorum tuorum te poeniteat, & legibus satisfacias; repudiando sectam Christianorū, & numinibus sacrificādo.

Q 99 4 Fer-

*Inter alios
S. Ferreolum
militem.*

*Ille verò cō-
temnēs præ-
clarum dat
responsum
Præfidi.*

*Blanditur eū
Præses.*

Ferreolus respondit ; Humanitatem tuam & indulgentiam, quam promittis, tibi vel Imperatoribus tuis deinceps militaturus expectet: quorum legibus iniuriam non facit, qui legem Dei eis anteposit. Ille potius reus est, qui diuinitati detrahit, qui insensibilia & caduca veneratur. Ego Creatorem, non creaturam, adoro. Deus verò, qui vniuersorum Dominus est & æternus Imperator, dedit seruis suis per Iesum Christum filium suum fiduciam moriendi. Per quem etiam donat nobis resurgendi spem, ut ad amplioris vitæ incrementa, presentis vitæ detrimenta nobis profutura credamus.

*Præclara
Martyris
vox.*

*Venitur ad
minas.*

*Ceditur
martyr.*

*Mittitur in
carcerem.*

Præses ait; Ut video, iacturam vitæ iam fecisti. At dignum est tamen, ut etiā tormenta contemnat, qui consilij humanitate non flectitur: quæ tu, nisi sacrificaueris, quàm sint acerba, cognosces. Sed cum minis haud quaquam cerne- ret permoueri beatissimum Ferreolum, sisti eū præcepit, & acrius verberari. Cumque nec sic, succedentibus sibi ex more tortoribus, eum flecti posse videret, iussit eum oneratum ferro includi in carcere, dicens; Rebellem hunc squalidus & omnem poenam excedens carcer includat; reum se sentiat Maiestatis: careat luce contemptor deorum. Compedito stare non liceat; sedentem quoque ferri deprimant pondera: iacentem etiam ipsa, quæ stringit, vastior catenarum colligatio consumat; donec feneriori quæstioni præparatus, omnia, quæ in criminosos constituta sunt, supplicia percurrat. Quibus dictis, statim ministri Præsidis beatissimum Ferreolum oneratum ferro, in carcerem conie-

coniec-
uare c

Illi
altius
lutit
gnoui
ceris,
secun
ad ext
tem fo
fixus
cui po
Rhod
mitte
dus in
bus n
Dehi
blicu
Vbi à
post t
nome
crude
relig
uitat
nerat
uitat
frequ

CER

n

E

re

c

l

coniecerunt, adhibitisque custodibus, eum ser-
uare coeperunt denuò præsentandum.

Illic verò biduo exacto, die tertia diluculo
altius (vt fit) depressis sopore custodibus, reso-
lutit spontè vinculis, liberum se Dei seruus a-
gnouit. Et lento accedens gressu ad ostium car-
ceris, patere sibi liberum sensit egressum. Ac
secundum Euangelium fugiēs persecutionem,
ad extraneam properat regionem. Egressus au-
tem foras portam Lugdunensem, ancipiti de-
fixus consilio, substitit; ac secum deliberans,
cui potissimum viæ insisteret, tādē visum est
Rhodanum quanquam difficili natatu trans-
mittere. Præmissa itaque oratione, amnem fi-
dus ingreditur; quem deductis blandè vortici-
bus natādi conatu paucis traiecit impulsibus.
Dehinc concito gradu ingressus aggerem pu-
blicum, vsque ad Iarem fluuium percucurrit.
Vbi à persecutoribus compræhensus, vinctis
post tergum manibus ad vicum, cui Briuata
nomen, ductus est: ibidemque subito instinctu
crudelitatis percussus occubuit. Quem fidelis
religiosorum ciuium deuotio ad præsidium ci-
uitatis non longè à Rhodano cum summa ve-
neratione tumulauit. Cuius beneficia per ci-
uitates sicut expetuntur votis, ita beneficijs
frequentibus approbantur.

*Sponte eius
vincula sol-
uuntur.
Fugit è car-
cere.
Matth 10.*

*Iterum cō-
prehenditur
& occiditur
à persecuto-
ribus: &
claret mira-
calis.*

CERTAMEN GLORIOSVM SS. IAN-
nuarij, Episcopi Beneuentani; & sociorum eius: *Vide Tom.
2. Annal. C.*
Ex eo quod est à Ioanne Diacono S. Ianuarij *Baron. &
Notat. ad
martyr.
Rom.*
co nscriptum. Passi sunt anno Domini 305. Mar-
celli Papa 2. Constantij & Galerij Maximiani
Imp. 2.

Q995 Nume-

19. Septēb.
apud L. Su-
rium 23.
Septembris.
Diocletia-
nus ex humi-
li genere
quippe scri-
bæ filio, fit
Imperator.

Persecutio
Diocletiani
& Maximi-
ani in Chri-
stianos.

NUMERIANO Augusto ab Apro socero suo clādestinis insidijs perempto, & similiter Apro à militibus necē sui Imperatoris ægrè ferētibus trucidato, Diocletianus cuiusdā ex Dalmataia scribæ filius tumultuosa vociferatione Cæsar acclamatus est. Hic ut erat mirè versipellis, Maximianum cōtinuò Herculeū, moribus & feritate haud sibi dissimilem, consortem sibi asciscens iniquo prafatu Reipublicæ summam inuaserunt. Sed quia Carinum Numeriani Germanum, magno Galliarum exercitu instructum, metuendum ducebant, idcirco suis im primordijs lentā in Christianos persecutionem commouerunt, non ignorantes plurimos illi adhærere amicos, quos huius tituli decorabat professio. Vbi aut Cæsar ille penes Murgum prælio deuictus occubuit, confestim laxatis tyrānidis suæ habenis per vniuersum orbē complices suos direxerunt, qui Christianos omnes aut obscœnis manciparent caremonijs, aut exquisitissimis pœnis excarnificatos morti addicerent: cruentissimi itaq; satellites, omni sollicitudine, iniquissima suorum iussa dominorum adimpleuere, ac diram de sanctis carnificinam exercuere.

Multo dein post tempore, cum prænominati Imperatores vna simul imperium deposuissent; ij quidem qui hætenus Cæsarum titulo cum illis Rempublicam administrarant, Constantius nempe Chlorus & Galerius Maximianus, Augusti fuere appellati: ac ille Maximiano Herculeo in Occidente, hic vero Diocletiano in Oriente successere. Verum enimvero quantumlibet Constantius Imperator,

rator, qui se cunctis (Christianis autem potissimum) facilem, humanum, amabilemque præbebat, Occidentalis orbis regimē administraret; in extremis tamen mundi partibus agens, in Britannnia scilicet, alijsque oris occiuis: res Italiæ ex Galerij Maximiani sententia regi potius videbantur. Eius siquidem arbitrio Præsides atque Proconsules cuncta agere, & in eo quoque, ut Christianos acerbissimè vexarent, eidem morem gerere. Ex quibus vnus (qui Campaniæ præsidebat, Dracontius nomine, cum per totam illam Provinciam, tum in oppido Misernatium potissimam excitauit persecutionem. Erat ea tempestate istius Ecclesiæ Diaconus Sosius; vir omni virtute ornatissimus, qui nocte dieque, quanquam cum præsentis capitis sui periculo, incredulos ad fidem inuitabat, & fideles ad imminentes instanter corroborabat, agones. Cuius industria & eximius virtutum splendor cum longè lateque flagrarent, in tantum apud omnes opinio virtutis eius creuit, ut Ianuarius Beneuentanæ sedis egregius antistes, licet dignitate longè superior, sedulus ad illum visitandi gratia properaret: seseque infatigabilem sanctorum laborum comitem adiungeret. Mira sanctorum dilectio; mira & stupenda vtriusque constantia. Nam cum nulla itineris fatigatione frangerentur, nulla terroris intentione retraherentur, quin vicariam sibi exhiberent adfectionem, accidit nutu diuino, ut idem Domini antistes ex more veniens, reperiret illum in cœtu fidelium, sacrosancta Euangelia sonoro iubilo personantem: moxque pater optimus feruo-

Sosius Misenatæ ciuitatis Diaconus.

Ianuarius Beneuentanus Episcopus Sosio familiaris.

*Præfagium
martyrij in
Sofio.*

*Predicit
martyrium
Sofij S. Ia-
nuarii.*

*Accusatur à
perfidis a-
pud Iudicem
Sofius.
Capitur So-
fius.*

*Constantia
eius.*

rem tantæ alacritatis diu multumque admi-
rans, subitò clericalem verticem eius vidit
perspicuam effundere flammam: cuius obla-
tione percussus, intellexit protinùs quid co-
ruscationis radiaret illa, quidve portenderet
inflammatio cælitus in verticem demissa. De-
hinc præparanter accedens, & cōstricto super
eum incumbēs amplexu, flammigerium illud
caput spiritualibus delinuit osculis; & coi-
ram astantibus martyrij tādē diademate co-
ronandum iterum iterumque professus est.

Cū igitur Sofius admirādis pietatis & do-
ctrinæ operibus illustris, vitæ virtutisque pro-
posito strenuè insisteret, & bonus odor alijs ad
vitam, alijs secundū Apostolicam institutio-
nem esset ad mortem: factum est, vt ab his, qui
bono perierunt odore, sepiissimè ad Dracontiū
Campaniæ Iudicem accusaretur. Quorum fre-
quenti suggestionē paganitatis minister in fu-
rias actus, lictoribus suis transmissis vincum
eum ad se perducī præcepit. Et quidem fortis
athleta Dei tentus à militibus, & coram solio
Iudicis præsentatus, stetit interritus. At scele-
ratus arbiter diu multumque admirans elegā-
tem eius corporis formam, Aptè, inquit ad il-
lū, fama corporis cū fama nōminis tui cōgruit.
Sed quia quadam superstitione pollutus asse-
ueraris, necesse est vt accedens libamen offeras
& frustreris accusationem, quæ toties de te
nostras perculit aures. Ad hæc sanctus respon-
sum reddit paucis: Absit hoc Iudex, absit à me,
vt debeam aliquo modo illam maculare reli-
gionem, cui ab ipsis incunabulis oblatus, toto
corde totaque intentione seruiui.

His

His Iudex auditis secum infremuit, & furibundus ad lictores cōuersus ait: Vestras expro-
 mite vires, & loquacitatē huius audacis vali-
 dis comprimite flagris, quatenus resipiscens a-
 nimaduertat ante cuius tribunal assistit. Dixit;
 & dictum cominus ministri exequentes, totū
 corpus sancti foedissimè laniârunt. Cernēs ve-
 rō dæmonum arbiter, robustissimum Christi
 militem palæstra illa patienter flagella tole-
 râsse, stomachando intulit: Hic quia se vultum
 longanimitatis induisse simulat, claustris est
 teterrimis deputandus, vt ibi frigore fameque
 deficiens, & florida ipsius, qua gloriatur, iuue-
 ta tabescat. Erat tunc beatus Athleta annorum
 circiter triginta, cū ad carceris squalores,
 optimo quoque id indignè ferente, abduceba-
 tur. Recluso verò fortissimo martyre in ardua
 arctaque custodia, Proculus diaconus, & *Eu-
 tyces atque Acutius illustrissimi ciues Pu-
 teolani, feruore deuotionis accensi, ethni-
 cos clamorosis obiurgationibus increpabant,
 dicentes: Miseri, dementes, insani, quare
 benignum & innocentem verberibus afflix-
 istis, & tenebris addixistis? Nunquid quia
 vestrarum principis tenebrarum noluit esse
 famulus, idē lucernam ardentem, quæ non
 potest sub medio contegi, carceris obscuritate
 voluistis extinguere? Hæc & his similia vocife-
 rantes, ad ergastula properârunt; omni-
 que solamine sanctum Leuitam recreârunt.

Lictores autem, verbis illorum auditis, sta-
 tim ad iniquum Iudicem properantes eos de-
 tulerunt. Dracontius verò Iudex ilicō eos ci-
 tatis ad se officijs perductos tali corā astantes
 furo-

*Flagellatur
 dirē S. So-
 sius, & car-
 ceri manci-
 patur.*

*Ætas S. So-
 sij.
 Proculi, Eu-
 tyces & A-
 cutij zelus.
 * Eutyces &
 Acutius.*

*Egregium
eorum ad
Iudicem re-
sponsum.*

furore est affatus: Miseri, quæ vos fatalis coëgit impulsio, vt huic insano fauētes homini nostra nostrorumque principum decreta paruipēdatis? An nescitis, quāta super huius Sosij complices Imperatorū deferueat indignatio? Ad hæc sancti magna constantia tale edidēre responsum: O vtinam, Iudex, cælitus insaniam stolidi huius fuisset incurere digni, qui vos vestrosque tyrannos fide contemnit, humilitate despicit; patientia vincit: viceramus & nos irā indignationis non vestræ, sed Dei; qui venturus est ponere orbem terræ desertum: cuius illecebras vos tanta auiditate sectamini, vt merito filij eius adstruamini.

*Dirè vapu-
lant SS. mar-
tyres & in-
carcerantur.
Timotheum
substituunt
Dracontio.*

Talibus extemplo dictis Censor exarsit in iras; & sinè mora furens vapulare sanctos penè ad internecionem præcepit. Cæsis ergò martyribus, & cum sancto Sosio in vno conclaui reclusis, Imperator Diocletianus Timotheum quendam paganissimi superstitione insignē Campaniæ Præsidem substituit: ita dumtaxat, vt insatiabili feritate fideles persequeretur. Qui adueniēs, mox vbi reperit Sosium cū socijs apud Puteolanam urbem ergastulis pro Christi nomiue cōclusos macerari, statim & B. Ianuariū, cuius fama sanctitatis apud omnes in admiratione erat, comprehendere iussit. Et quidē Præsul eximius tyranno oblatus, cū nullis blanditijs, nullis minis vel terroribus, ab orthodoxæ intētionis culmine deijci posset, tyrāno in furorem ac rabiem verso, in ardentē mox fornacē toto triduo vehementer accēsum proiectus est. Sed o immēsam Christi bonitatē, o admirandā confessionis vim. Sanctus antistes in medijs

*Comprehē-
ditur Ianua-
rius à Timo-
theo Præside
Campaniæ.*

flam-

flāmis incolumis persistēs, cōstanter Euangeli-
cæ veritati testimoniū perhibebat; tandē egre-
diens, nec vestimēti nec capilli quidē detrimē-
tum passus, ingenti aduersarios admiratione
defixit. Sed nequissimus Consul, tāti miraculi
magnitudine nequaquam cōmotus, iussit pro-
tinus maiori iracūdia accēsus martyris corpus
vsque eō distrahi, quoad solutis neruorū artuū-
que compagibus, aliquid de animi cōstantia &
magnitudine remittere videretur. Dum hæc
sunt, duo ex agmine Clericorum, Festus scili-
cet Diaconus, & Desiderius Lector, Sancto spi-
ritu admirabiliter inflammati, Nolam prope-
rārunt: magnisq̃ clamoribus Consulem ty-
rannidis arguunt, quod talem tantumq̃ pon-
tificē affligeret, qui omniū necessitatibus sub-
leuandis die noctēque insudaret. Mox & illi
compræhensi, ac vinculis constricti, vnā cum
Episcopo antē rhedam Præsidis Puteolos sunt
protracti; eundemq̃ue in carcerem apud So-
sium & reliquos confessores crudeliter com-
pacti.

His ita peractis, altera luce, præcepto Tyrā-
ni sancti martyres in amphiteatrum à bestiis
laniandi producti sunt. Aderat eum innumera
bili vtriusque & sexūs & ætatis multitudine
Præses, vt eo spectaculo crudeli sanè suam ra-
biem satiaret. Sed sanctis instar mōtium in pa-
læstra consistentibus, & oculos palmasq̃ue cū
eximia pietate ad cælum leuantibus, bestia ca-
tenis soluta, & furibundo impetu in martyres
dimissa, mox (dictu visuq̃ue mirabile) omni fe-
ritate in summam mansuetudinē conuersa, ad
pedes sanctorum procubuere. Hoc tam ingens
mira-

*Missus in ar-
dentem for-
nacem nihil
leditur.*

*Dirè crucia-
tur.*

*Festus Dia-
conus & De-
siderius le-
ctor vincit-
ur, & car-
ceri manci-
pantur.*

*Damnantur
ad bestias.*

*Fera bestia
eos veneran-
tur.*

*Præses caci-
tate punitur.*

*Sanatur ora-
tione Ianua-
rij, & multi
credunt.*

*Decollantur
SS. Marty-
res.*

*Defertur
corpus S. Ia-
nuarij Nea-
polim: &
admirandis
signis floret.*

miraculum ut magnos animorum motus in populo excitavit, ita Præsidem densissimis errorum tenebris miserè obsessum lymphatica intrinsecus rotavit vertigine, ut sanctissimos martyres acrioribus poenis demens subijceret. Sed populi tumultuantis seditionem veritus, capitis in eos sententiam dictavit: cum ecce subito oculorum lumine priuatus cælestem vindictam agnouit. Itaque acri dolore stimulatus, Ianuarij volens nolens implorans suffragium, tandem eo orante lumen recepit: quo sanè miraculo hominum millia admodum quinque Christi fidem susceperunt. Verum ingratus Iudex, nihil placatior factus beneficio, sed conuersione tantæ multitudinis actus in rabiem, veritus maximè Principum decreta, lege protinus agere licitorem iubet. Atque ita beatus Ianuarius cum socijs ad sulphurariam Puteolanam gladio percussus, ad Episcopalis muneris laudem martyrij coronam adiunxit.

Horum corpora finitimæ vrbes, pro suo quæque studio certum sibi Patronum exijs apud Deum ad optandi, sepelienda curarunt. Ianuarij corpus Neapolitani diuino admonitu extulere: quod primo Beneuentum, inde ad monasterium Montis Virginis, postremo Neapolim, Alexandro Sexto Pontifice, translatum, & in cathedrali Ecclesia perhonorificè cõditum, multis miraculis claruit. Sed illud cum primis memorandum, quod erumpentes olim è monte Vesuuio cinerum & flammarum globos, nec vicinis modò, sed lóginquis etiam regionibus vastitatis metum afferentes, exstinxit. Cuius rei pariter ac beati Martyris, memoriam Græci quoque

quoque quotannis semel atque iterum celebrât. Porro insigne ac perenne miraculum sanguinis eiusdem S. Ianuarij, qui cum ampulla vitrea concretus continetur, & in conspectu capitis Martyris positus colliquescere & fluere perindè ac si recens esset effusus, ad hæc usque tempora conspicitur, nō eiusmodi est, ut vnius vel alterius hominis testimonio cōprobetur, sed ita manifestū, ut ipse Martyris sanguis assidue miraculorum operatione, vocibus quibusdam velut Abel sanguis clamās per vniuersum Orbem Christianum intonet.

En duo insignia miracula.

MARTYRIVM SS. * EVSTACHI,
Theophisti vxoris eius, & duorum filiorum Agapij & Theophisti: Ex eo quod est per Metaphrast. Coronati sunt anno Christi Domini 120. Hadriani Imperator. 1.

* al. Eustathij.
Vide C. Bar. Tom. 2.
Annal. ar. 103 & 120.
martyr.
Notat ad Rom.

EO tempore, quo Traianus Romani Imperij sceptrâ tenebat expeditionemque in Decebalum Dacorum Regem parasset, Eustachius qui tum * Placidus dicebatur, Primo militiæ ordini propter egregiam militaris virtutis opinionem, qua ipsi Traiano imprimis charus erat, Dux præfectus, tam præclaram strenuamque suo Imperatori in rebus bellicis (b vt & antè in bello Iudaico sub Vespasiano ac Tito agens tum Magistrum equitū, cum & ipse Traianus ductor esset Decimæ legionis) nauabat operam, ut hostes vel sola aduentus illius mentione in fugam conuerterentur. Erat eximio corporis animique robore vir; & quanquam profundis errorum tenebris: dhuc

20. Septē.
apud Suriñ
2. Nouemb.
* a Græcis
Placidus
dictus.

b Iosephus
de bello Iud.
lib. 3. cap. 4.
& 13. lib. 4.
cap. 2 & lib.
5. cap. 3.

c Idem au-
tor lib. 3.
cap. 11. & 18.

Rrr

inuo-

*Virtutes Eu-
stachij ad
huc gentiliū.*

inuolutus, & infana idolorum cultura infamis, adeò tamen spectata virtute, vt nihil eius moribus honestius, nihil animi candore splendidius, nihil denique eius ingenio suavius videretur. Neque enim sustinebat, vt, dum inclyta victoria externos hostes vinceret, à suis ipse cupiditatibus vitijſque turpiter prostratus iaceret. Ea propter & vitam admiranda quadam prudentia moderabatur, & subditorū sibi animos beneficijs arctissimè deuinciebat, & pauperes, inopelq̃, non ad ostentationē, sed ad occultā virtutis elegantiam larga manu sustentabat. Vibrabat quidem illa strenuè viriliterque hastā militariē in hostes, sed multo praelarius piā & munificam dexterā in pauperes & calamitosos exercebat. Erat autē ei vitæ socia Theopistes nomine, pari virtute ac nobilitate foemina; è qua duos susceperat liberos, quos ita educabat, vt non magis ex corporeis lineamentis quam ex animæ præstantia nobilitateque similitudo appareret.

*Vxor Eusta-
chij Theo-
pistes, Traia-
na olim di-
cta.*

*Obleſtatur
frequenti
venatione
Eustachij.*

Porro quoties à militari pugna otium aut requies dabatur, frequēs belli meditatio ad assiduam penē venationem eum prouocabat. Igitur cū aliquando egresso ad venandum armentum ceruorum haud procul pasci renunciasſet explorator, ipse cæteris, ad persequendum gregem dispositis, ingentis formæ ceruū conspexit; quem vnū sibi pugnaci dextera sternendum suscepit. Itaque admotis equo calcari- bus, in fauces prærupti cuiusdam montis eum persequēs iam iam se victorē putabat: cum repente contrā naturā in verticem petreæ infiliēs ceruus, venatoris conatus omnes eludit, seseq̃ montis

montis supercilio tutans, placidè à cursu, spectante Eustachio ibidè reficit. Cumq; Dux prædæ mente oculisq; inhians viam omnem modumq; inquireret, quo difficilem montis ascensum superaret, eccè tibi suprâ Cerui caput, Crucis Christi radiantis effigies, quæ prima illi æternæ salutis initia tulit. Nā cum is eo spectaculo attonitus consisteret, subito vox ex illa effigie eius auribus insonuit: Placide, Placide, quid me persequeris?

Placidus hac rā noua forma & voce obstupefactus, partim numinis metu, partim reuerentia, ex equo humi delapsus est. Postquā verò resumptis virib. à stupore sese collegit, Domine, inquit, quis es? Cui Dominus; Ego Christus Iesus, qui humanæ salutis causa è cælo in hunc mundum veni; humanam carnē ex virgine sumpsi; famē sitimq; annis triginta admodū tribus pertuli: deniq; ignominiosæ mortis supplicia in Crucis ligno sustinui, vt hominē suo scelere æternis ignibus addictū redimerē, & ad sempiternæ foelicitatis gaudia transferē. Tu itaq; proficiscere in ciuitatē & sacerdotem Christianorū accede: cumq; ab eo cū vxore & liberis viuifico baptismo purificatus fueris, protinūs huc reuertere. Tibi .n. rursus apparebo, & ostendā futura, & reddam manifesta salutis mysteria. His auditis Eustachi⁹, instar Pauli, animo repentē mutatus, foedā sceleratamq; idolorū superstitionem vehementer est execratus. Itaque pudore pariter & dolore affectus, quod dæmonum cultui tamdiu seruissset, domum abiit, singulatimq; omnia, quæq; viderat, quæq; audierat, vxori narrauit.

Rrr 2

rauit.

Crux illi supra caput Cerui apparuit.

*Eustachius execratur idola.
Act. 9.*

*Visio uxoris
eius.*

rauit. Illa verò eadem nocte secundum quietē haud dissimili visione monita ut Christum indueret, admiratione & gaudio affecta : Mi Domine, inquit ad maritum, quæso te, ne tam fausto magnarū rerum nūcio ingrati, socordes & desides simus ad Christiana sacra percipiēda: quin potius sinē mora ad Christianorum sacerdotē cōtendamus: qui nos saluari lauacro expiatis, ab infelici dēmonū seruitute, ad verā Christi libertatem trāsferat. Nec mora : Nocte

Post Catechesim Baptizatur Eustachius cum uxore & liberis.

cōcubia Placidus & Traiana cum duobus filiis & paucis famulis fidelissimis, ad insigni pietate & prudētia sacerdotem Ioannem profecti, ab eo catechesi instructi & ritē lustrati sunt. Et Placido quidem Eustachij nōmen, Traianæ verò Theophistis impositum fuit. Filiorum alter Agapius, alter Theopistus dictus est. Corporis deindē & sanguinis Dominici viuificis resecti mysterijs incredibili cum gaudio domum reuerſi sunt.

Mutātur nomina eorū in baptismo.

Intereā Eustachius cum indies Domini misericordiam gustu suauissimo magis magisque perciperet, memor visionis in monte, rursus eā solitudinem petijt, profusisque lachrymis caput humi defixus Dominum obsecrauit, ut clariore adhuc cognitione ad rectum salutis iter citra offensionem perficiēdum eum instrueret. Et ecce mox Dominus solita benignitate huiusmodi voce eū admonuit: Beatus, quidem es, ō Eustachi, & verè beat⁹, qui percepto regenerationis lauacro heres cælestis regni effect⁹ es. Sed scitō tibi fidei probationem magno & inuictō planē animo subeundam. Nam salutis humanæ aduersarius diabolus, hoc tibi donū

Prædicat ei Christus tentationes.

inui-

inuidens, nullum nō mouebit lapidem, vt rur-
 lum te prosternat, & à Christianæ dignitatis
 gradu aliquando deiciat. Sed tu vide etiā at-
 que etiam, vt nullis dæmonum insultibus frā-
 garis; nullis impugnationibus animum demit-
 tas, sed strenuè ac patienter decertes, vt tādē
 post pugnam inclita cum Iob trophæa erigas.
 In hodiernum vsque diem diuitijs & gloria &
 rebus fortiter & præclarè bello gestis elatus
 fuisti; specie liberorū; bonorum copia; generis
 nobilitate; alijsq̃ue rebus, quibus apud homi-
 nes fælicitas exprimitur, honoratus cūctis ad-
 mirationi fuisti. Nunc autem breui his omni-
 bus spoliandus, & opprobrijs hominum extre-
 maq̃ue calamitate afficiendus, vide ne animo
 cōcidas, donumq̃ue fidei cum pietate deserās.
 Si enim acerbum hunc tribulationis calicem
 admiseris, teq̃ue inuictum athletam mea sanè
 gratia munitum præbueris, ego te pristinis vi-
 tæ muneribus ac ornamentis decorabo: ac po-
 stremo martyrij corona redimitum æternum
 illustrabo.

*Itemq̃ue
 prosperitatē
 & martyrij
 palmam.*

His ordine expositis, numinis visio ab oculis
 eius ablata est; & ipse nunc gaudio, nunc tristi-
 tia plenus domum redijt; seseq̃ue vna cum pia
 coniuge ad futuras tempestates assiduīs preci-
 bus & lachrymis muniuit. Nō multi præterie-
 rant dies, cum repentē sæua cōtagio domū eius
 inuadit; quæ primò quidem seruos & ancillas,
 indè equos & mulos, & cuncta deniq; animā-
 tia miserè depascēs, totam domum vacuā red-
 dit. Igitur rebus omnibus breui exuti, qui pau-
 lō antè splendidi & amicis honorati erāt, sub-
 itò despecti, vniuersæ ciuitati miserabili spe-

*Sæua pestis
 eius domum
 inuadit.*

*Eustachius
cum vxore
& liberis,
voluntariū
exilium pau-
pertati præ-
fert.*

ſpectaculo fuere. Itaque omnium opprobria lu-
dibriaque quauis afflictione & calamitate gra-
uiora iudicantes, voluntario exilio miseriam
ſuam mitiorem nonnihil reddere decreuerūt.
Statuerant pariter Aegyptum petere, ibidem-
que in extrema potiùs paupertate viuere, quā
tam multos calamitatis teſtes in patria habe-
re. Sed ecce cum iam proſpero ſatis ventorum
ſtatu mare tranſmiſiſſent, repente noua quādā
calamitas, prioribus miſerijs longè grauior,
in eos irruit.

*Naucerus ei
adimit vxo-
rem.*

Erat naucerus barbaris admodū & impu-
dicis moribus, libidinis ceſtro vehemēter per-
citus. Is conſpecta Theopiftis forma ſanè exi-
mia, protinus impuro illius amore exarſit, a-
deoque ſclerata cupiditatis flāma inceſus eſt,
vt manu in eam iniecta negaret ſe aliam pro
naulo mercedem accepturum. Cumque Eu-
ſtachius ſeſe opponeret, & duplicatam merce-
dē promitteret, Barbarus, vxore per vim abdu-
cta, toruo aſpectu eadem ſpirare, ſtriſtoque
enſe necem intentans, Hic tibi, inquit ad Eu-
ſtachium, vel inuito ſilentium imponet. Eo
metu reſſus Euſtachius, acceptis licet æ-
grè filijs, coeprū iter in Aegyptū luſtu lachry-
miſque miſerè oppletus proſecutus eſt. Hic
igitur vir diuinus tanquam ſui dimidia parte
caſus, ſolis comitatus filijs, qui parentem
ei in memoriam reuocabant, ibat moerens qui-
dem, ſed Deo tamen gratias agens, fide nequa-
quam infirmus, quod coniugem à Barbari ludi-
brio ſeruaret immunem. Cumque hoc modo
grauiffimis animi doloribus ſaucius ad flu-
uium veniſſet, qui propter vehementes flu-
uium

*Agit Deo
gratias in
ſumma cala-
mitate Eu-
ſtachius.*

Atuum impetus non facilè transmitti poterat,
 vnum humeris impositum magno conatu tra-
 iecit. Eo vero humi deposito, cum alterum ac- *Leo eius fi-*
 cepturus reuerteretur, ecce tibi Leo è latebris *liū abducit.*
 prosiliens medium corripit, & rapido cursu
 volatibus per colla iubis abducit. Eo spectacu-
 lo concidens, incredibili dolore sauciabatur;
 sed mox diuinæ admonitionis memor animo
 stetit, cursumque ad alterum vnicam posteri-
 tatis spem conuertit. Sed quid accidit? O cala-
 mitatum acerbitas, ô acerbitalis dolor immê-
 sus. Nondum fluuij ripæ appropinquauerat, &
 ecce lupa, alterum ore rapiens, eū catulis suis *Item Lupa*
 prædam asportat. Quomodò hæc tulit pater; *alterum.*
 quibus oculis tam miserum & crudele specta-
 culum sustinuit? Quomodò non protinus ani-
 mam efflauit? Nec dubium, quin vitam cum
 morte acerbissima confestim permutasset, nisi
 Dominus, qui suos in afflictione consolari &
 cum tentatione prouentum facere nouit, ma- *1. Cor. 10.*
 nu sua eum sustentasset.

Verùm enim uerò diuinæ prouidentiae bene-
 uolentia tot tantisque calamitatibus inuolutū
 Eustachiū nequaquam deseruit; sed paulò post
 maioribus etiam beneficijs & gaudijs mirificè
 cumulauit. Nā & Leo, fortè in pastores incur-
 rens, puerū illæsum restituit; & lupa, in arato-
 res incidens, repētino terrore perculsa, infan-
 tem morsu inoffensum deseruit. Itaq; & pasto- *Seruantur*
 res & aratores acceptos infantes benignè alue *illæsi pueri.*
 runt, & bestiarum humanitate edocti, nullū si- *Educantur à*
 militer humanitatis officium in illos neglexe- *rusticis.*
 runt. Illi aut cognationis mutæ ignari, paula-
 tim adolecebant; pater verò opibus spoliatus,

Rrr 4 vxore

vxore & filijs priuatus, in terra ignota manibus sibi victum parabat, assiduis lachrymis & gemitibus immensum doloris pondus sustinens.

Exercet agriculturam Eustachius. Erat vicus nomine Badisus, in quo terminū diuturnæ peregrinationis cōstituens alienam terram ad vitæ sustētationem colebat, tenuemque admodum victū duro sanè labore annisq; sibi comparabat. Propē eū verò pagū filij eius illorum hominum, quos diximus, beneficio educabantur. Porro vxorem eius Theopisten, tanquam alteram Saram, nulla affectam contumelia Dominus à nefario concubitu intactam conseruauit marito: & defuncto Barbaro, magna illi in ea regione manendi potestas erat. Hæc autem omnia cum laterent Eustachium: ex his nullam capere potuit consolationem.

En diuinam dispositionē. Interea dum hæc fiebant, gens illa barbara, apud quam degebat Theopistes, fractis quæ cum Romanis inierant, foederibus, incurSIONEM in agros Romanorū faciebat: & maxima præda abducta, rebusque ex animi sentētia gestis salua in suam regionem redijt. Ea res cum Imperatorem vehementer angeret, animumque ad vindictæ cupiditatem stimularet, ilicō Eustachium requirendum statuit. Adeo namque illius & prudentiæ & viribus confidebat, vt eo Duce victoriā in manibus se habere crederet. Itaque multis magnisque præmijs à Traiano Imperatore ijs, qui eum inuenirent, propositis, duo quidā viri Acacius & Antiochus, quondam Eustachij in re militari ministri, magno confecto itinere, tandem ad hunc vicum non

Eustachius ab Imperatore Traiano requiritur.

non finè Dei numine peruenerūt. Et quidem à
 sancto viro agniti, vultū eius diuturnis lachry- *Agnosce*
 mis exesum, & corpus squalore ac macie con- *quærentes se*
 fectum, nequaquam cognouerūt. Studiosè au- *vir sanctus,*
 tem cum ab alijs, tum ab ipso etiam Eustachio *sed necdum*
 de viro quodam, coniuge, & duobus liberis sti- *agnoscitur à*
 pato, inquisiuerunt. Ea res nō poterat non om- *nis.*
 nes viri sancti renouare dolores: ille tamen,
 quāquam magnos animi motus sentiret, agre-
 que se à lachrymis temperaret, semper tamen
 ad opem diuinam tacita cogitatione fugiebat;
 precabaturq; Dominum assiduò, vt animi sal-
 tem firmitatem, inuictamque in tantis miserijs
 constantiam largiretur. Factum est autem, vt
 ab eo, die quodam orationi attentius incum- *Diuinitus*
 bète, vox cælitus audiretur: Esto bono animo; *lapla vox eā*
 nam & pristinam gloriam, & cōiugem, & pig- *consolatur.*
 nora charissima, quæ tantis lachrymis amissa
 luges, breui recipies.

Hæc postquam audiuit Eustachius, mixto ti-
 mori gaudio repletus, quod suspectas maligni
 insidias haberet, tandem inquirentes se milites
 ad hospitium inuitauit: tenuiq; apparatu pro-
 feruitutis ratione excepit. Cumque eos mini- *Excipit quæ-*
 strando ab itineris labore recrearet, & illi nūc *rentes se ba-*
 quærendo, nunc narrando, de Placido eiusque *spatio.*
 coniuge & liberis diligenter indagarēt, vir di-
 uinus obortum sæpius lachrymarum imbrem
 abstersurus secedere cogebatur; ne quo modo
 externa indicia eum proderent. Interea cū illi
 defixis in eum oculis graues illius mores, vul-
 tus modestiā, insignemq; animi magnitudinē
 curiosius attenderent, tandem submurmurare
 cœpère, eum haud ab similem esse illi qui quæ-
 rebatur,

*Aggreditur
sande ab eis.*

rebatur. Quid multis? Erat eius collo plagæ concaua admodum & profunda hostili ferro inflicta; eius plagæ cicatricem (certum agnitionis quæsitæ personæ signum) propius accedens cū essent intuiti, immenso perfusi gaudio, protinus è mēsa exiliēre; & bacchico quasi furore moti, eū ipsum Placidū esse inclamāunt. Quid aut̃ dein nō faciebant? Nunc quidē collo eius circūfusi, illud lachrymis rigabāt; nūc pedes prēhensantes, nunc manus tangentes atque crebrò deosculantes incredibilem animi lætitiā significabant. Indē de vxore filijsq; quærentes, Num, inquiunt, falsi sumus? num quem desideramus inuenimus? Ille autem lachrymis oculos infusus interrupta nimio eiulatu voce; Filij quidem, inquit, & vxor, ô amici, periērūt: ego verò solus immensis doloribus & miserijs relictus duram hanc & infālicem, quam videris, exerceo vitam. Hæc eo dicente cōmunis omnium luctus & lachrymæ cōsecuti sunt: certatimque pagi incolæ eò confluxerunt, vt Ducem quondam exercitūs, cum pluribus victorijs inclytum, & prima nobilitate conspicuū, oculis contemplarētur. Sed milites adducto seorsum Eustachio; ei mentem Imperatoris aperuerunt, statimque ablato habitu rusticano, splendidis eum vestibus induerunt. Deindē eo accepto reuersi sunt. Et quidem Eustachius, quod hæc non sinē numine diuino euenisse cognosceret, cuncta admisit: ac protinus iter cum illis ingressus, trigesimo demū die in regiam peruenit. Ibi quanta humanitate, quanto gaudio ac exultatione ab Imperatore except⁹ sit, nemo pro dignitate explicare queat.

*Redit Eustachius
ad Imperatorem.*

*Excipitur
summo cum
gaudio.*

queat. Posthæc Imperator, zona militaris gloria rursus ei tradita, belli negotia cū eo communicauit: & quid ab eo fieri vellet prolixè exposuit. Ille autem maioribus copijs opus esse decernens, vndique militem contripuit. *Conscribit militem Eustachij & duo eius filij et incogniti militas.* Accidit tū, vt vicus ille, qui filios eius nutrebat, duos milites suppeditaret: qui admirabili Dei prouidentia Eustachij filij fuere. Superabant illi robore corporis alios omnes qui cū ipsis erant; erantque ea propter Duci inprimis chari: prorsus vt eos & mensa sua aleret, *Debellat hostes.* & primo honore dignos iudicaret. Ignorans interim filios esse, intrepidè eos in expeditionem duxit: validoque commisso prælio barbarorum, ingenti edita eorum strage, spiritus compressit; nec ea contentus insigni victoria Hydaspem fluuium traiecit, ac reliquos rebelles subegit: sicque vna expeditione bellum profligauit, Romanumque imperium, vt antè pacatum reddidit.

His præclarè & magna cū laude gestis, in reditu castra metatur in quodā vico ad hoc valdè appposito; hortis amoenissimis admodū conspicuo: quorū vnus quidē custodiam vxor Eustachij habebat mercede sibi cōmissam. Ibi tū duo illius filij mutux cognationis prorsus adhuc ignari, cū, vt fieri solet, ab armis feriantes, *Duo fratres, Eustachij filij tandem se mutuo agnoscent.* varios quos in vita pertulerant, casus sibi inuicem narrarēt, stupore & gaudio repleti in fraternam agnitionem mirabiliter venēre. Haud procul ab ea narratione aberat Theopistes (nam tentoria propè hortum illum fixerant) quæ, quanquam eos à feris raptos fuisse ignoraret, tamen ex multis minime dubijs signis

*Item mater
eos agnoscit.*

*Theopistes
marito loqui
tur, nec eum
agnoscit.*

*Agnoscit tan-
dem maritū.*

signis didicit, se eorum esse matrem. Interim verita ne eis suspecta foret, prudenter se præter communem fæminarum consuetudinem animique molliem continuit, totamque se lamentationib. dedens animo agitabat, quoniam potissimum modo se veram eorum matrem esse aperiret. Igitur tota nocte lachrymis & precibus transacta, manè Ducem exercitus adiit, supplexque ab eo petijt, vt eam multis annis exulem vna secum in patriam reducere velit. Ea namque facultate obtenta, & animum oculosque dulci natorū aspectu pascere, & paulatim in certam firmissimamque notitiam venire cogitabat. Precibus eius annuit benigne Dux. Admirans autem mulier Ducis humanitatem, facilitatemque, eum curiosius est intuita: & ecce ex moribus vultusque figura & corporis lineamenti agnoscit maritum. Stupet vehementer, menteque attonita aperto hians ore, pudore simul & cupiditate distracta, (multum enim suā inter abiectionem & viri gloriam interesse cernebat) nesciebat quonam modò se eius uxorem esse profiteretur. Præterea cū ignoraret quomodò in eam affectus esset maritus, eò quòd tanto temporis interuallò corporibus disiuncti fuerant, multo magis amoris eius impetus retardabatur. Tandem victa amoris vehementia, ex imo miserabiliter ingemiscens, & vberes lachrymarum profundens riuulos: o virorum clarissime, inquit, qui multos perpessus labores & dolores ex Placido dictus es Eustachius; qui ex apparenti tibi Crucis figura Christianæ pietatis primordia hausisti; qui futura edoctus ex glorioso inglorius euasisti; qui
olim

olim vxore per summam iniquitatem in naui priuatus fuisti; quæ quidem ego sum misera & infelix; quam barbarus ille prætextu nauti per vim abstulit; quando te quidem asperam & iniquam sortem acerbè desinentem repulit; me autem in naui detentam per marinos fluctus inhonesti amoris cupiditate inflammatus auexit: sed diuina iustitia mox eum persecuta, intactam me & inuiolatam tibi coniugem seruauit. Testor Deum nostramque fidem, ô marite, impollutum & inuiolatum nostrum tibi hucusq; manet cubile. Si ergo ipse es cuius hæc sunt signa, quibus agnoscaris, tu quoque tuam agnosce coniugem, nisi me sic affectam asperneris, & indignam tuo splendore ducas, Stemus hic pariter & cõmunes magnæ Christi prouidentia agamus gratias, quæ res nostras prudenter deduxit.

Hæc profusis lachrymis dicente Theopiste, Dux exercitus non iudicans hæc sufficere ad fidem faciendam rei periculosa, alia omnia diligenter scrutatus est. Postquam autem sublata omni dubitatione vxorem agnouit; vix *Eustachius agnoscit coniugem.* mentis compos in amplexus & oscula ruit. Ortus est vtrinque clamor, magno cum fluxu lachrymarum. Tandem Theopiste prior ad maritum: Et vbi, inquit, charissime, sunt dulces natiue? Ille verò animi dolore totus repente commotus, magno eiulatu respondit; ô mulierum fidelissima Theopiste, à bestiis filij nostri deuorati sunt: quod ego spectaculum crudele nimis hisce vidi oculis. Illa autem nihil ex eo commota, Sed quid, inquit, est quod omnipotens & misericors Deus non possit facere, qui nos præter omnem spem sic fecit conuenire? Deinde singu-

*En ut benignus
Deum omnia
suauiter
disponat.*

*Eustachius
agnosce fili-
os suos.*

*Adrianus im-
perat, redeun-
te Eustachio.*

singulatim ea omnia, quæ filios inter se narra-
tes audiuerat, referens; maritum ingenti admi-
ratione affectit: prorsus ut stupore propemodum
oppressus, arcanam dei sapietiam sine fine sus-
piceret. Deinde accersitis eis ad se, eosque de-
fixo obtutu contemplans; Et quoniam, inquit,
vos estis, quæ patria oriundi, quo sanguine creti
illi autem se claris quidem parentibus natos
esse dicebant, sed quorum splendor & gloria
aduersis fortunæ flatibus in summam abiectio-
nem & infelicitatem deuoluta esset. Cumque
eos singulatim cuncta quæ euenerant aperire
iuberet, & illi exules una cum parentibus fuisse
dicerent, matrisque infortunium non sine la-
chrymis narrarent, ac postremo ad tremendam
illam ferarum historiam venirent; pater eorum
narrationem interrompens protinus insiluit,
eosque peramanter amplexans; ô dulces nati,
inquit, ô filij charissimi, ô filij optatissimi; qui
priusquam solè clare videretis, profundis tenta-
tionum tenebris circumdati fuistis; & priusquam nos-
ceretis parentes, nouam didicistis orbitatem.
Hæc & his similia commixtis lætitiæ lachry-
mis proferente parente, & parētes filios, & filij
parētes amplectebantur; duplexque festum egit po-
pulus & de parata aduersus hostes victoria, & de
Ducis familiæ ad vitam, ut ita dicam, reuoca-
tione.

Post hæc autem Eustachius, iussis sequi cap-
tiuis, & aliorum spoliis multitudinem, ad
urbem regiam victor profectus est Romam.
Ante verò quam urbem ingrederetur, Traia-
nus è viuis excefferat, & Adrianus, vir gentili
superstitione nefarie pollutus & mente barba-
rus, im-

rus, in Imperium successerat. Et ille quidem
venientem Ducem donis muneribusque muni-
fice admodum est prosecutus; & vxoris ac fili-
orum causa lætandum sibi ducens, festos dies
& spectacula ingenti ciuitatis totius gaudio
celebrauit. Cum autem amens ad idolorum
tēpla dijs pro parta victoria sacrificaturus ab-
iret, Eustachius, qui eius latus vbique hono-
ris causa stipabat, impietatem execratus, mox
eum destituit, auctoremq; victoriæ Christum
professus, idola surda & inanima neq; agno-
scere neque colere voluit.

Ea propter Imperator ira repletus, primum
quidē zona militari ac Ducis munere eū spoli-
auit: deinde cū vxore & liberis tyrānico tribu-
nali eū sisti iubēs, à Christo ad cultū idolorum
traducere sūma ope aggressus est. Cumq; alter-
nis blāditiæ minæq; nihil prodesset, ad verbe-
ra cruciatusq; Tyrānus descendit. Deducit ergo
athletas in stadiū seuis obijciēdos leonib. Ad-
erant illi longa exhausti inedia, vt crudelius in
Christi cēfessores irruerēt, eosq; ad ossa vsque
discerperēt. Sed ferarū immanitatē Christi po-
tētia protin⁹ cōpescuit; virtusq; ac fides sancto-
rū vicit egregiē. Nā bestiæ (dictu sane visuque
mirabile) testes pietatis ac religionis Christia-
næ facti, sãctis sua inclinarūt capita eorūq; cor-
pora cū magna cū reuerētia linxissēt, quiete re-
dierūt. Eo tā præclaro miraculo Tyrānus nequa
quā mot⁹, ad ceterā immanitatē bouē æneū ad-
didit: in quē vehemētissimē accēsū martyres vi-
uos cōijci iussit. Crudele sane & horrēdū spect-
aculū; sed quod athletas hos nō modo nō exter-
ruit sed sūmo gaudio & exultatiōe cumulauit.

Bog

*Imperator
Eustachium
omni suo bo-
nore propter
Christum ex-
uit.*

*Obligatur Le-
onibus Eu-
stachius cum
vxore & li-
beris sed ni-
hil leduntur*

*Immane tor-
mentum.*

*Suas ille est
Deo tradunt
animas.*

*Populus lau-
dat Christum*

*S. Martyres
honorificè se-
peliuntur.*

*Vide Tom 1.
C. Baron. &
not. ad mart.
Rom.*

21. Septē.

*Alphæus
Matthæi Pa-
vens.*

Bos verò Christi virtute mox refrigerat⁹, nō ad supplicium, sed ad solatiū potius eos recepit: ita ut placidè sinē vllō doloris sensu suas Christo animas traderet. Apparuit hoc in eorū corporib. quæ triduo post ab ipso Tyranno requisita, non modò integra, sed & candidiora quā prius fuerāt inuēta sūt. Quo miraculo plebs vniuersa commota; Magnum Deum Christianorum exclamauit. Hæc verò & his similia populo clamante & Deum laudante, Tyrannus pudore simul & timore affectus recessit; Christiana verò plebs martyrum corpora sustulit, & cum psalmis & hymnis honorificè in loco sacro cōdidit. Deindè nefaria simulacrorum superstitione paulatim magis magisque quiescente, Christi fideles insignem sanctis martyribus erexere basilicam: in qua multis magnisque beneficijs Sanctorum gloria per Christi potentiam & gratiam cunctis innotescit.

VITA B. MATTHÆI APOSTOLI
& Euangelistæ: Ex ea quæ est per Mataphast.
& Ioachimū Perionium.

MATTHÆVS Alphæi filius, cui & Leui nomen fuit, olim publicanus & pecuniarum exactor, cum omnes quæstus faciendi vias & artes calleret egregiè, inter publicanos principē locum tenere meruerat. Cum verò Christus Dominus aliquandò eius telonium præteriret, & intimas cordis hominis partes occultarum rerum cognitor inspicere, studiumque virtutis atque latentem in in animo eius ardorem cognosceret, eum Christus, ut se sectaretur, hortatus est, quod ille non graua-

grauare illico fecit, introduxitque domum suam Christum: ubi ei, adhibitis multis publicanis, alijsque hominibus, quorum de vita Pharisæi malè existimarent, conuiuium apparauit. Quod cum Pharisæi, qui Christi facta calumniandi causa obseruabant, animaduertissent, illud ei ut probrum obijcere: quod cum publicanis peccatoribusque vesceretur. At ille eam illorum calumniam ita vel elusit, vel diluit, ut diceret, non valentibus medico opus esse, sed ægris. Atque hoc quidem modo se Matthæus in Christi disciplinam tradidit, suasque cupiditates ad Christi Crucem adeo perfecte illisit, ut soli Deo uiuens, eiusque vestigia sequens; omnium signorum ac miraculorum ipsius spectator adesset: quippe qui per totum dispensationis diuinæ tempus vnà cum Iesu versatus, socius laborum ac periculorum fuit.

*Sequitur
Christum vocatus.*

Matthæi. 9.

Cum verò tempus aduenisset, quo Christus suos omnes, atque ex his maxime duodecim, ad omnium gentium salutem constituendam orbem peragrarè voluit, diuisis inter se ex præscripto afflatuque Spiritus prouincijs, Aethiopia Matthæo obtigisse dicitur. Itaque cum se totum collegisset, Euangelium suum & religionis ac pietatis doctrinam literarum monumentis consignauit, ut videlicet, quæ alij ore ac lingua docuissent, ea ipse scriptis mandaret. Cum igitur luculenter totam Christi dispensationem explicasset, Parthos adiit; qui nondum Persarum imperio iuncti erant; ipsisque salute nuntiata, Palestinæ regionis fines peragrauit; ubi cum ingenti multitudine varijs linguis prædicta congressus est; cum fame siti, & crebris ærum-

*Matthæus in
Aethiopia
profectus est,
conscribit E-
uangelium.*

SSf

nis ac

*Adit Par-
thos: eorūque
ingentem
multitudinē
ad Christi fi-
dem conuer-
sit.*

*Item AE-
thiopes.*

*Magi duo in
Aethiopia
Zaroēs &
Arphaxat ab
eo repellun-
tur.*

*Eunuchus, re-
cipit Matthe-
um in domū.
suam in AE-
thiopia.*

AE. 8.

nis ac periculis luctatus; quorum alia super-
stitiosæ impietatis Præsides, alia acerbissi-
mi populorum Tribuni crudelissimè afferebāt.
At ille nihilominus tamen Saluatorem Chri-
stum & mente & voce libera prædicabat, & e-
os qui errore decepti fuerant, ad diuinam cog-
nitionem perducebat. Impia igitur gentium
superstitione de medio sublata omnes homi-
nes vero & soli Deo adiunxit; neque suæ præ-
dicationis doctrinam illis tantum finibus con-
tineri voluit, sed ad Aethiopiā, quam sortitus
fuerat, peruenit: ac primum in vrbe maxima &
nobilissima commoratus, duos ibidem magos
Zaroēs & Arphaxat, falsis quibusdam inani-
busque operibus Regem & populum seducen-
tes, inuenit. Persuaserant enim Aegippo Regi
populoque se deos esse. Matthæus autem pri-
mo suo aduentu eorum præstigias fraudesque
aperuit eosque repulit. Nā & eis, quos illi ex-
cassasse videbantur, aspectum, & surdis audi-
tū restituebat. Angues, quos in homines ita cō-
citabant vt grauissima vulnera infligere vide-
rentur, expellebat, vulneraque curabat.

Erat tum eadem in vrbe Eunuchus reginæ,
qui à Philippo baptizat⁹ fuisse in Actis Aposto-
licis dicitur. Is cum Matthæum hæc omnia fe-
cisse animaduertisset, prouoluit se ad eius pe-
des, Deumque collaudans, recepit eum domū
suam: quo mox amici illius ac necessarij cōflu-
ere cœperūt, auditoque Vitæ verbo crediderūt,
& aqua salutari expiati sūt. Plures indè partim
miraculis, partim singulari illius eloquentia
religionem disciplinamque nostram compro-
bârunt.

Hæc

Hæc aliaque Matthæo, præclare operante, fideique Christianæ gymnasium constituyente, venit qui nuntiaret magos duos cum singulis draconibus aduentare; quorum flatu odoreque teterimo homines necarentur. Matthæus statim signo Crucis intentato, egredi cæpit: quem cum Eunuchus prohiberet, admoneretque ut sibi potius consuleret, atque è specula tuto feras conspicaretur; Tu vero, inquit, qui times, in specula consistite: Ego, qui nihil timeo, in publicum prodeo. Vix dicendi finem fecerat, cum apertis foribus dracones atque magos, qui eos lequebantur, conspicit. Feras autem ut primum Matthæum animaduertunt, ad pedes illius cubantes somno se ac quieti dederunt. Tum apostolus per ridiculum magis, Vbi est, inquit, ars vestra? Excitate eos, si potestis. Equidem si Christum Dominum non rogassem, furor, quæ in me concitauistis, in vos omnis retortus recidisset. Cumque illi arte sua dracones expergefacere conarentur, diuque id tentantes nihil proficerent, Matthæus inuocato Christi nomine dracones excitauit; eosque sua lustra sine cuiusdam detrimento repetere iussit. Cum his Apostoli mandatis prompte parerent, sequi ex omnium conspectu, magno sane populi totius gaudio, proriperent, Matthæus ilicò cunctos qui circumstabat hortari, ut relicta idolorum superstitione, è seruitute draconis diaboli sese eriperent, & ad veram vniuersi Dei religionem conuerterent, oblatam salutem nequaquam negligerent.

Inter ea cum luculento sermone lapsum primi hominis & Christi in terram aduentum explicaret, populumque ab ore suo suspensum tene-

*En Magorum
præstigios.*

*Matthæum
Draconibus
imperat.*

ret, repente tumultus quidam tristitiæ luctûq;
 plenus exortus est. Efferebatur enim cum ma-
 gno omnium gemitu & multorum eiulatu Re-
 gis filius; ad cuius funus ingenti cum multitu-
 dine duo quoque magi illi conuenerant. Qui
 cum illum ab inferis excitare frustra conati
 essent, suaserunt Regi, ut filiû, qui ad deorû con-
 filiû raptus esset, in deorû numero reponeret,
 eiq; templû ædificandû curaret: in quo illi sta-
 tua omnib. adoranda poneretur. Quod cû Eunu-
 ch⁹ intellexisset, Reginâ adiês ei suasisit, ut Mat-
 thæû accerferet qui filium à mortuis excitaret.

*En impium
 magorum cō
 filium.*

Accersitur Matthæus, eumque cum honore
 introductum Euphrosina regina supplex rogare
 ut filium suum excitaret. Se enim credere, illû
 à Deo salutis hominum causa missum, inuoca-
 to Christi nomine facile defunctum ad vitam
 reuocare posse. Apostolus fidem Reginæ admi-
 ratus, manus in cælum tetendit; suscipi ad De-
 um oratione, Euphronomen (hoc enim Regis
 filio nomen erat) cum summa patris voluptate
 & admiratione excitauit. Itaque confestim co-
 ronas & purpuram ei deferri iussit, præcones-
 que misit, qui ex toto Imperio suos accerferet,
 ut Deum in humana figura latentem cerneret.

*Excitat filiû
 Regis vita
 functum.*

*En ingentem
 Regis populi-
 que feruor.*

Fit concursus hominum innumerabilium, qui
 cum cereos & lampades deferrent, thuraq;
 incendere vellent, adhibito vario sacrificiorû
 genere, tum Matthæus, ne id facerent prohibu-
 it: se enim nō Deum, sed Domini sui Iesu Chri-
 sti seruum esse; à quo missus esset, ut ipsi, reli-
 cta simulacrorum superstitione & errore, ad
 veri dei cultum religionemq; reuocarentur. I-
 taque aurum & argentum coronasque aureas e-
 conspe-

conspēctu ipsius tollerent; templūque Deo vero ædificarent; in quod ad Dei verbum audiendum conuenirent.

Hæc illius verba vt Dei oraculum accipientes, tantum architectorum operariorumque numerum adhibuisse dicuntur, vt intra dies triginta opus perfectum absolutumque sit. Templo autem nomen Resurrectionis imposuit; propterea quod filij Regis excitatio ei ædificando occasionem attulisset. Viginti & tres admodum annos illic præfuisse, atque presbyteros & diaconos instituisse, ciuitatibusque Episcopos præposuisse, & complura templa fundasse dicitur. AEgippum quoque Regem & Euphrosiniam cum Euphronomo filio & Iphigenia saluari aqua expiatis, Christianis disciplinis sanctissime instituit.

Et quidem AEgippo vitæ munere præclare ac sanctè perfuncto, Hirtarchus regnum adeptus est. Is cum Iphigeniam AEgippi filiam in matrimonium accipere cuperet, apostolum adiit; dimidium ei regnum pollicitans, si hoc virginis in animum inducere vellet. Erat illa iam antè non modò Christo consecrata, sed & ducentis amplius virginibus præposita; quæ ad extremum vitæ spiritum Deo castitatem suam deuouerant. Itaque apostolus Hirtarcho virginem Christi in coniugem postulanti nec planè concessit, nec denegauit, sed tantum eum admonuit, vt consuetudinem AEgippi seruâs, qui omni sabbatho eò conueniret, vbi verbum Dei prædicaret, ipse virgines omnes quæ cum Iphigenia essent conuocaret: tum illum auditurum quod coniugium laudibus ornaret, ipsumque

AEthiopes & Mattheo cōuersi templū ædificant.

AEgippus Rex cum omni familia baptizatur.

Hirtarchus succedit AEgippo in regno, petitque a Mattheo Iphigeniam virginē Christi sibi coniugem.

En votum virginittis quam anti- quum.

*Coniugia
quando lau-
dabilia.*

*Discrimen
inter Regem
terrestrem
& caelestem.*

*Deus super
omnia ti-
mendus.*

Deo gratum acceptumque esse doceret Omnes autem cum conuenissent, Matthæus hortatus est, ut attentas præberent aures; & quæ iam antè audissent memoria teneret. Ibi tum Apostolus luculento sermone exorsus, inter cetera ait; Coniugia dum inirentur, præclaris honestisque actionibus & officiis ornari, si iuste, si sanctè, si legitimè, si integrè fierent. Verumtamen quòd si seruus quispiam, qui regis sponsam usurpare audeat, tam graue scelus admittere dicatur, ut quamprimum vitius exuratur, quomodo rex terrenus (ad Hirtarchum autem hæc dicens orationem conuertebat) æterni regis sponsam sibi usurpare & in matrimonio ducere poterit? Hirtachus qui Apostoli verba hucusque laudauerat, tum iracundix facibus concitatus discessisse dicitur. Ipse verò multò alacrior cœptum sermonem prosequens, cum ceteros ad audiendum non minùs quàm antea paratos vidisset, Regem dixit, qui in orbe terrarum dominatu alios teneret, haud diuturnum imperium tenere posse; Regis autem qui cælis præesset, æternum esse dominatum & imperium: eundemque ut lætitia gaudioque maximo eos, qui ipsi fidem seruant, perfundit & afficit, ita eos acerrimis supplicijs subdere, qui ab illius fide deficerent. Quòd si Regis ira & furor pertimescendus esset, quid de Deo existimare deberent? præsertim cum hominis ira, siue tormentis, siue ignibus, siue ferro & sanguine satietur, ad quoddam tempus duret: diuina autem ultio sempiterni ignis in scelestos supplicium statuerit.

Hæc

Hæc aliaque luculentis sanè verbis apostolo prosequente, Iphigenia tum spectante populo se ad pedes Apostoli misit; orauitque eum eius nomine, cuius apostolus esset, ut sibi facrisque virginibus omnibus, quæ Domino ipsius sermone cōsecratæ esset manus imponeret, quo facilius minas regis possent contemnere. Ille eius precibus adductus, Christi que præsidio ac spe fretus, contempto regis odio, velum omnium capitibus apposuisse dicitur: Deumque orasse ut illas famulas suas, quas ex omni numero bonus pastor ad seruandam ornamdamque perpetuæ virginitatis castimoniam elegisset, ipse custodiret atque tueretur: & ad omnia virtutum munera & officia duce sapientia ita excitaret atque præpararet, ut victis carnis illecebris, coniugijque non legitimis repudiatis, vinculo, quod res nulla soluere posset, cum Christo colligarentur. Hæc atque alia eiusdem generis cum Apostolus virginibus illis benè precatus esset, sacro Missæ peracto, ad arā, in qua CHRISTI corpus confecerat, reuersus est: ibi cum passis manibus precaretur, eū licitor ab Hirtarcho rege missus securi percussit. Quod ut populus accepit, ad regiam magno furore contēdit, ut subitis ignibus eā assumerent. Obuiā sūt populo furēti sacerdotes omnes ac clerici; qui hortati sūt ne id facerēt quod volūtate diuinā offēderet. Eorū sermone populi furor cōpressus est: & Apostoli martyriū lætis animis celebratū. Porro tātē abstinētię beatissimū hūc Apostolū fuisse Clemēs Alexandrin⁹ testatur, ut à carnibus iugiter abstinēs solis seminibus baccis, atque oleribus victitaret.

En humilitatem Iphigenie Regis filie.

En antiquum veli Sanctimonialium usum.

Securi percussus migrat ad Christum S. apostolus Matthæus.

In pedag. lib. 2. c. 3.

SSf 4

Cete-

*Iphigenia
sua omnia cō-
fert edificā-
do templo in
honorem A-
postoli.*

*En implos
Hirtarchi
Regis cona-
tus in Iphige-
niam.*

*Redduntur
diuinitus in-
vni.*

*Pluio diuina
in Hirtarchū
Regem &
miserabilis
eius interi-
tus.*

Ceterum Iphigenia Christi virgo, quidquid auri & argenti & gemmarum habuit, id cum ad sacerdotes attulisset, ea omnia se ita conferre dixit ut cum dignum CHRISTI Apostolo templum edificassent, quod reliquum esset, e gentibus erogarent. Interea Hirtarchus impuro amoris tota mente incumbens, omnium nobilium uxores ad eam proficisci iussit, ut eam suæ precibus suæ cohortationibus ad consensum carnalis copulæ inflecterent. Quo cum illa nullo modo deduci posset, magos conuocat; qui eam dæmonum præsidio raperent. Sed nihil ars eorum potuit. Itaque alia via rem aggredditur. Incendere constituit locum in quo Iphigenia una cum cæteris virginibus die nocteque Deo seruiebat. Neque verò subiecti ignes nocere potuerunt, flammaque circum domum tantum apparuit. Quin etiam Angelus una cum Matthæo visus esse dicitur; qui Iphigeniam bono animo esse iuberet, nec ignem timere; qui in eum, à quo paratus erat, redundaturus esset. Vix angelus finem dicendi fecerat, cum ventus subito ortus, suo impetu flammam à domo virginis ad regis palatium transtulit; ut consumptis omnibus, ipse cum filio unico ægrè potuerit euadere: quem & protinus cacodæmon inuasit. Cuius impulsu ad Apostoli sepulcrum magno impetu delatus manibus à tergo vinctis paterna scelera palam cogebatur confiteri; quin & ipsum Regem Elephantia totum infecit; quem morbum cum medici adhibiti curare non possent, ipse vi morbi coactus in gladium incubuit. Quod ut rescivit populus, magnam ex morte illius cepit vo-

pit voluptatem; fratremque Iphigeniæ, Beorū nomine, qui sororis opera à Matthæo expiatus erat, regalem potestatem administrare voluit. Is cum quinque & viginti annos natus regnare cœpisset, ad tres & sexaginta imperium propagavit: Duobusque susceptis liberis, vnum exercitui præfecit, alterū regni heredem instituit. Ita pace in Ecclesia Aethiopiæ constituta, Respublica Christiana illic Matthæi meritis ac precibus amplificata est.

*Succedit ei
Beorus; frater
Iphigeniæ: & p̄
37. annis
regnat.*

MARTYRIVM SS. MAVRICII ET

*sociorum eius militum Thebarum: Ex eo quod
Eucherius Lugdunensis Episcopus conscripsit.
Pasi sunt anno Christi 297. Marcellini Papæ
2. Dioclet. & Maxim. Imp. 14.*

*Vide C. Baron. Tomo 2.
Annal. &
Notat. in
Roman.
22. Septē.*

DIOCLETIANVS Romanæ Reipublicæ Princeps, cum ad Imperium totius orbis electus, omnes prouincias turbare quorundam præsumptione perspiceret, ad confortium Imperij, vel laboris, olim sibi commilitonem Herculeum Maximianum, Cæsarem fecit: eumque contra Amandum & Aelianum, qui tumultum in Gallia concitauerant, & factioni suæ Bagaudarum nomen imposuerant, destinavit. Cui ad supplementum exercitus, legionem Thebæā ex orientalibus militibus ire præcepit. Quæ legio sex millia, sexcentos sexaginta sex viros validos animis, & instructos armis, antiquorum Romanorum habebat exemplo. Hi igitur milites Christianæ religionis ritum orientali traditione à Hierosolymitanæ urbis Episcopo susceperunt, fidemque sacram

*Bagaudarū
tumultus in
Gallia.*

Thebæa legio à Zamboda, Episcopo

*Hierosoly-
mitano Chri-
stiana fide
imbuta.*

*Eandem Ro-
ma confir-
mant.*

*Ostodorus
oppidum est,
in Sabaudia.*

*Thebæa le-
gio impium
iuramentum
detestatur.*

*Agaunum
locus Sabau-
diæ est.*

*Mauricius,
Primice-
rius; Exupe-
rius, signifer
Candidus Sen-
ator legio-
nis Thebæa-
næ.*

virtuti & armis omnibus præponebant. Ad urbem quippè Romam itinere attingentes, mox apud beatum Marcellinum Urbis Pontificem eandem Christianitatis fidem, quam acceperant, confirmauerunt, ut antè gladio intirent, quam sacram fidem leuiter violarent.

Electus igitur Maximianus Cæsar cum hoc militiæ robore præclarè instructus in Gallias tenderet, iamque superatis Alpibus, Ostodorū venisset, mox idolis suis sacrificaturæ exercitiū cōuenire iussit; ut datis vtrinque dexteris per aras dæmonibus consecratas iurarent, cōmuni Marte contra Bagaudarum turbas se pugnuros, & non nisi victores è prælio discessuros: Christianos verò omnes, tanquam summos & capitales deorū inimicos, ferro flammaque persecuturos. Quod ut primum ad Thebææ legionis peruenit notitiā, illa à nefando sacrilegoque iuramento tota abhorrens, ut tati sceleris committendi necessitatem declinaret, præterito Ostodorense oppido, ad locum, cui Agauno nomen est, octo millium spatio indè diffitum properant. Quo in loco cum sacri milites Thebææ legionis fessa post laborem tanti itineris curaturi corpora residerent, Maximianus Cæsar legionem requirens, eamque prætergressam esse intelligens, subito iracundiæ furore excandescens, misit eò satellites, qui legionem ad sacramentorum suorum sacrilegia reuocarent.

Erat eadem in legione Primicerius Mauricius; & signifer Exuperius; & Candidus Senator: qui ita militibus suis præerant, ut amore potius diuinitatis, quam terrore militari, obedi-

obedienda præciperent. Viri militaris gloria laude nulli secundi: virtute nobiles, fide in Deum nobiliores: erga Imperatorem fortitudinē, erga Deum deuotione certabant. Igitur ut ex satellitibus à Cæsare missis intellēxere, milites omnes libasse sacrificia; Cæsaremque iubere, ut legio festinanter reuertens, commilitonum pareret exemplo; illi protinus zelo fidei vehementius inflammati, Atqui, inquit, vos Cæsari renunciate legionis virtutem ad bellorum vsum paratam esse: ad committenda verò sacrilegia nequaquam. Nos enim vnum verum, æternumque Deum, nō impia dæmohum simulacra, colimus; nos Christum Dei filium adoramus: ei que, quam dedimus, fidem ad extremum vitæ spiritum inuiolatam seruamus.

Cū hoc responso reuersi satellites, nunciant Imperatori, obstinatos legionis animos nullo modo in eo Imperatoris præceptis parere decreuisse. Quo audito, Maximianus iracundiæ facibus totus succensus: Ergone, inquit, milites mei Imperatoria præcepta & sacrorum meorum ordinem spernunt? Quid? Itane cælestis iniuria meo despectui iungitur, & mecum pariter Religio Romana contemnitur? Sentiat cōtumax miles, me non solū mihi, sed etiam dijs meis dare posse vindictam. Iam igitur fidissimorum meorum turba festinet: decimum quemque morti funesta sors præbeat. Discant æquali nece, quos ordo præmiserit moriendi, qualiter Maximianus vel sibi, vel dijs suis, hac seueritate dederit ultionem. Post hanc vocem, datum ilicò apparitoribus man-

*Nolunt de-
monibus sa-
crificare.*

*Crudele Ma-
ximiani mæ-
datum.*

man-

*Decimus
quisque è
Thebæa le-
gione truci-
datur, iuxta
vetus suppli-
cium, in de-
linquentem
exercitum
exerceri so-
litum.*

*Oratio præ-
clara S.
Mauricij ad
suos.*

Matth. 26.

mandatum, ut ad legionem properent, & decimum quemque ferro trucident. Neque sanè perterritis animis Thebæa legio venientes excepit carnifices; sed cuncti martyrij desiderio incredibiliter accensi inter se certare, quis primus gloriosæ mortis fructum percipiat. Perfecto autem scelere, ut Octodorum legio redeat, iubetur. Tunc Mauricius Primicerius, paululum à satellitibus regijs segregatus, ad legionem talem habuisse orationem fertur.

Quod amore religionis nullam vobis Cæsaris præceptum attulerit formidinem, commilitones optimi, est sanè quod vestræ virtuti gratuler plurimum. Gaudentibus quodammodo animis ad necem gloriosam commilitones vestros tradi vidistis. Quam timui, ne quisquā quod armatis est facile, defensionis specie beatissimis funeribus manus obuiam afferre tentaret. Sed Christus Iesus, qui exemptum vagina Apostoli gladium propriæ vocis iussioni recondidit, vestras planè mentes manusque prohibuit, ne quisquam diuino operi mortalibus dexteris obsisteret. Hactenus exempla sacris inserta codicibus legebamur: iam nūc per nosmetipsos, quos sequi debeamus, adspeximus. Ecce vallatus sum commilitonum meorum corporibus, quos de latere meo funestus satelles abstraxit. Adpersus sum cruore sanctorum, & sacri sanguinis reliquias vestibus meis porto: num igitur eorum sequi necem dubito, quorum admiror exemplum? & vacat cogitare, quid Imperator iubeat, qui sorte mihi mortalitatis æqualis est? Si habere aliquid virium Impera-

toris

toria præcepta potuissent, circa beatissimorū
 trium puerorum corpora Regis Chaldeorum
 valuisset incēdium, nec ora leonum lacu clau-
 sus euadere Propheta potuisset. Sacramenta o-
 lim dedisse nos memini, quod contemptu lu-
 cis istius & desperatione vitæ Rempublicam
 defenderemus. Iam tunc promisi mei corporis
 vilitatem, & spondi hanc Imperatoribus
 fidem: nec tamen vllus mihi tunc regna cæle-
 stia promittebat. Quid, Christo spondente, fa-
 ciendum est, si hoc potuimus militiæ deuotio-
 ne promittere? Quinimò fortissimi commili-
 tones, olim deuotas animas subdamus precio-
 sissimæ passioni. Sit nobis virilis animus, fides
 inuiolata permaneat. Iam cerno ante tribunal
 Christi stantes eos, quos neci paulò ante satel-
 les regius deputauit. Illa vera gloria est, quæ æ-
 ternitatem beatæ vitæ huius breuitate merca-
 tur. Aequali omnes animo, vna voce respon-
 sum satellitibus demus, & id nunciemus: Mili-
 tes quidem, Cæsar, tui sumus, & ad defensionē
 Reipublicæ Romanæ arma suscepimus; nec vn-
 quam aut desertores bellorum, aut proditores
 militiæ fuimus; aut ignauæ formidinis merui-
 mus subire flagitium: Tuis etiam obtempera-
 remus præceptis, nisi instituti legibus Chri-
 stianis, dæmonum cultus & aras sanguine pol-
 lutas vitaremus. Comperimus præcepisse te, vt
 aut sacrilegijs pollueres Christianos, aut de-
 denis interfectis nos terreres. Non inquiras
 longius latitantes: nos omnes Christianos esse
 cognosce. Habebis potestati tuæ subdita om-
 nium corpora: auctorem verò suum respicien-
 tes Christum animas non tenebis.

Dixe-

Dan 3.

Dan. 7.

*En quid pro-
 mereatur
 martyrium.*

*Magis obedi-
 re oportet
 Deo quam
 hominibus.*

*En inuictum
 eorum animi
 robur.*

Rursus decimū quisque ceditur.

S. Exuperij signū feriē gregia ad milites oratio.

Desperatio fortissima in periculis.

Dixerat hæc vir sanctus cum protinus legio fausta acclamatione dicta cōfirmat: satellites verò cuncta ex ordine Cæsari nunciantes, mox redeunt, ut iterum decimum renouata crudelitatem consumant. Nec recusat ceruices suas percussoribus subdere gloriosus miles; donec numerus martyrum completus, reliqui Octodorum redire iubentur. Tunc verò Exuperius cāpiductor correptis legionis suæ signis, hæc circūstātes oratione confirmat: Tenere quidē me, commilitones optimi, sculariū bellorum signa perspicitis: sed non ad hæc arma prouoco; non ad hæc bella animos vestros virtutemque compello. Neque enim per hos gladios ad regna cēlestia properare potestis. Robore nobis animorum est opus, nihil his armis. Proijciant dexterā nostrā arma ista cū signis militaribus: quo mox, præstante Christo, alia vobis signa in regno cēlesti Exuperius monstret. Vadat quin imò funestus satelles, & hæc truculento Regi nunciet: Milites sumus, Imperator, tui: sed tamen serui, quod liberè fatemur, Dei. Tibi militiam debemus, illi innocentiam. A te stipendium laboris accepimus, ab illo vitæ exordium sumpsimus. Sequi Imperatorem in hoc nequaquam possumus, ut auctorem nostrū negemus Deū: auctorem, velis nolis, tuum. Nō nos aduersum te, Imperator, armauit ipsa, quæ fortissima est in periculis, desperatio. Tenem⁹ ecce arma, & non resistimus: quia olida hæc corpora morti libenter subdimus, ut animas ad æterna gaudia præmittamus. Si quid in nos vltrā statueris, ignem, tormenta, ferrum; subiici parati sumus: Christiani sumus, persequi Christianos non possumus.

possumus. Inexpugnabiles istius legionis animos Cæsar, agnosce. Tela proijcimus: exarmatas quidem dexteræ satelles tuus, sed armatū fide catholica pectus inueniet. Occide, prosterne: secandas gladijs ceruices præbemus intrepidi. Hæc nobis iucundiora sunt, dum modo te cum sacri legis tuis cōtempo, ad regna iam cælestia properamus.

*En eximiam
martyrum
constantiam.*

Cum hisce mandatis remeans ad Maximianum satelles, nūciat obstinatos in Christi fide virorum animos nullo vel terrore vel mortis supplicio inflecti posse. Tunc verò Cæsar totus in furorem ac rabiem versus, quasi nihil fuisset iterato scelere perpetratum, iubet properè ire exercitū, legionemq; vniuersam crudeli ferro funditus delere. Nec mora: Circumfusa beatā legionem carnificū turba ferrum stringit; Deoque suas animas fideli mortis professione cōmendantē immanissima tyrannide obtruncat. Licebat tum illic opertā iustorum corporibus terram cernere; sanguinisque preciosi riuulos fluere; crudele quidem hominibus spectaculū sed Deo preciosum: qui purpuratas martyrū animas in cælū recepit. Peracta verò cede, inter omnes percussores præda diuiditur. Dederat namque facultatem Maximianus, vt quisquis legionis illius militem iugulasset, interempti spolijs vteretur.

*Cæsar totam
legionem
deleri iubet.*

*Ceduntur ad
vnum omnes
reliqui mar-
tyres.*

*Diuiditur
præda à fi-
carijs.*

Diuisa igitur omni præda, cum ad vescendū epulandumque victrix turba cōsedisset, ecce tibi veteranus quidam, vltimæ ætatis senio fatigatus, nomine Victor, ad cōtaminatum cædibus locum itineris necessitate deductus est. Qui cum ad epulas pro ætatis veneratione ab omni-

*S. Victor mi-
les.*

102 VITA MAVRITII ET SOCIOR.

omnibus rogaretur, requirere coepit, quænam esset causa lætitiæ, quod inter tot corpora interemptorum, gaudentes exultantesque possent milites epulari. Dictum est à quodam, quod legio Christianæ studio legis, cæremonias Romanas cultumque deorum pariter contemnens data esset neci, ut disciplinæ militaris ordo seuerius deinceps teneretur. Tum victor altè trahens gemitum, grauiterque suspirans, detestatus conuiuas, detestatusque conuiuium, exclamat: Heu me, qui per tot annorum miliciam ad hanc ætatem veni, & in hac legione militare non merui. Quàm benè inter tales, gloriose mortis honore donatos, finem vitæ inuenire potuissem? Saltem, si commilitare indignus eram, vel me antè has duas horas viandi necessitas detulisset, ut senilis pectoris cruor, tantorum virorum victimis misceretur. Obtuleram corpus hoc neci, dummodò tantæ laudis consortio non carerem.

Victoris Veterani militis Virilis Vox.

Talia dicentem prophanorum statim turba vallauit, quæ, utrum Christianus esset, respondere minaciter iubet. At ille paululum oculos ad cælum erigens, tali percunctantibus sermone respondit: Longus me viuendi usus ad hanc quam videtis, perduxit ætatem. Quæcunque in hoc mundo aguntur, aut studium reperit, aut rerum volubilitas agit, aut varius semper casus infestat. Quodcunque volumus, optamus, scimus, aut cupimus; totus mundus caligine submersus, tenebris circumfluentibus latet, nisi nobis aut viam Christus ostenderit, aut lumen Christi affulserit. Quod ego fideli mente perpendens, utinam vltimo contestè affectu: quod

Quam vanus mundus.

tatis
anin
omn
hon
corp
præ
disc
stru
tale
nus
ut q
mag
tam

quod si me ad tempus paulò antè trucidatæ le-
gionis itineris necessitas detulisset, conuiuijs
& epulis vestris horum funerum consortium
prætulissem. Sed iam nunc præstabit Christus,
vt Christianum me, vel ob professionem meâ,
transire vltèrius per beata funera non sinatis. *Trucidatur*
Hæc eum loquentem subita percussoris obtrū- *S. Victor.*
cat insania: ita vir sanctus consortium sancto-
rum celeri confessione promeruit, cæterisque
martyribus eo in loco, sicut morte, ita est ho-
nore coniunctus.

VITA S. *EMMERAMMI, RATISBO-
nensis Episcopi & Martyris: Ex ijs quæ extant a-
pud V. P. Laurent. Sur. ex Cyrino Ratissponensi
Antistite. Claruit anno Domini septingentesimo
quingagesimo.

* al. Hieme-
rammi.

Vide C. Bar-
ron. in No-
tat. ad mar-
tyr Rom.

Item eiusdē
Annal. Tom.

8 anno

Christi 702.

22. Septē.

Patria eius.

Fit Episco-

pus,

Egregie do-

tes animi in

Emmeramo.

EMMERAMMVS in partibus Aquitanix
antiqua vrbe Pictauio oriundus, ab ipsis
pene incunabulis multis magnisque pie-
tatis ornamentis egregiè decoratus, postquam
animum artium maximarum disciplinis ferè
omnibus imbuisset, ad summum Episcopatus
honorem peruenire meruit. Erat vir cum alijs
corporis animique dotibus ornatissimus, tum
præcipuis naturæ adiumentis ad informandos
disciplinis & virtutibus animos præclare in-
structus. Neque sanè, quod à Deo acceperat,
talentum humi defodit, sed prudenter nō mi-
nus quam sagaciter expendit: deditque operâ,
vt quotidie ipsam multiplicato fœnore cum
magno cordis gaudio reciperet. Erat ei tātum
tamque ardens Dominicas oues pascendi desi-

T t t derium,

*Magnus in eo
animarum
zelus.*

derium, ut per vrbes Gallorum & pagos, vicos quoque & fidelium domos huc illuc prædicando discurreret; virtutumque non minus exemplis, quam doctrinis cunctos ad studium virtutis & cælestis patriæ amorem inuitaret. Nec deerat morum & ingenij suauitas; adeo ut regni Gallorum nobiles, ignobiles, locupletes & inopes, ad eum confluerent: eiusque documenta purgatis auribus auidissimè haurirent. Cum autem ad animos omnium intrinsecus ornandos mentis oculos defigeret, tum nullis neque sumptibus neque laboribus parcebat: prorsus ut alijs indumenta, alijs alimenta, plerisque etiam ornamenta largiens, cunctos quò vellet pertraheret.

*Proficiscitur
in Germaniā.*

Cumque vir prudentissimus tot bonis floret, peruenit ad eum fama in quibusdam Europæ partibus, Pannoniæ populum à Christi cognitione penitus alienum idolis nefanda superstitione seruire. Ea re seruus Dei valdè contristatus, ut miseram gentem dæmonis seruitute oppressam in libertatem assereret, confestim relicta domo & immensis facultatibus nobilibusque parentibus & cognatis, alium sibi Episcopum Pictauis substituit; adiunctisque sibi aliquot tantorum laborum comitibus in Germaniam abiit. Cum autem eius gentis linguæ prorsus ignarus verba ad populum facere non posset, calore fidei mirabiliter incensus, per interpretem Vitalem, insigni religione presbyterum, multa illic præclara sanè cum Auditorum profectu verbi semina iactauit.

Hac igitur sollicitudine per Germaniæ fines iter agens, tandem ad urbem Ratisponensem
Baioa-

Baioariorum metropolim peruenit. Eius urbis gubernacula Dux gentis a Theodo possidebat; cui vir beatus cum animi sui arcano detecto diceret, se constituisse ad robustam Auarorum gentem in Pannoniam proficisci, ut ibi vel pro Christo mortem oppeteret, vel eo protegente vitam in pace finiret, Dux Theodo, quod minus recte sibi cum Auaris siue Hunnis conveniret, rogare coepit sanctum virum, ut apud se remaneret, suamque gentem adhuc neophytam clariore veri Dei cognitione illustraret. Erat regio illa multis ornamentis egregia, sed quibusdam adhuc idololatriæ reliquijs infecta: quas vir sanctus illo triennio, quod ibidem prædicando expendit, penitus extirpavit; inque omnes regionis latebras doctrinæ suæ lucem iniecit. Pauperum ei cura erat incredibilis; adeo ut quidquid fidelium oblatione consequeretur protinus in eos erogaret.

Cum autem terminum vitæ præsentis sibi instare sentiret, cepit subditos sibi fideles rogare ut orationis ergo Romam sibi petere liceret, ut pastoralis cura defunctus, liberius in suisque cognitione & rerum cælestium consideratione versari posset. Per id tempus filia illustris Theodonis Ota vel Vta nomine, impurissimi amoris facibus inflammata, ac tandem libidine victa, è Sigibaldo cuiusdam Iudicis filio prolem conceperat. Cumque in scelere deprehensi supplicium pertimescerent, ambo S. Emmerami pedibus aduoluti, multis cum lachrymis eius opem implorârunt. Ille quanquam eorum vicem miseraretur, attamen acriter reprehendens eos, monuit ut animæ potius damnationem quam

*Venit Ratis-
bonam.
a Fuit is eius
nominis s.
Bavaria Dux*

*Ota vel Vta
Theodonis
filia stupra-
tur.*

*Fide eximia
S. viri chari-
tatem.*

corporis supplicia extimescerent : sed nequaquam tamen solita humanitatis pietatisq; subsidia subtrahens , indicta eis satisfactione , attende quæso , quid animus fraterna charitate verè incensus fecerit . Cum nouisset nullatenus veniam eos apud Ducem impetrare posse , secretò mandat , vt in ipsum crimen illud conferant, quo sic facilius poenas euadant.

*Predicit eadem suam
cuidam Presbytero.*

Interim futurorum haud ignarus , impetrata à Principe ad Urbem proficiscendi facultate iter instituit. Antè verò profectionem, cuidam VVolfeto eximia pietate presbytero, ad se accersito, eadem suam prædixit, ne quis fortè verò eum istius criminis reum existimaret. Cum autem trium dierum iter emensus esset, apud fontem quendam perspicuas emanantem aquas concupiti certaminis campum sibi delegit. Neque enim indè recedere voluit, simulans

*Ota perpetuo
damnatur à
patre exilio.*

se quidpiam expectare ; vt ibidem optatam martyrij coronam perciperet . Interea Ota in stupro apertè depræhensa patris iram vehementer accenderat : prorsus vt ægrè sibi à manibus temperans Dux , propriam sobolem suo ense iugulare veller. Sed ab ea crudelitate prohibitus , omnibus rebus & facultatibus priuatam perpetuo in Italia damnauit exilio ; in quo ingloria extremum vitæ spiritum conclusit. Erat autem ei germanus Lantbertus nomine ; qui sororis suæ ignominia vehementer offensus, & in rabiem ac furorem conuersus, Episcopum, quod eum tanti sceleris auctorem audierat, requisivit ; cognitoque eius discessu , mox adiunctis sibi comitibus eum persecutus est : ac tandè

*Lantbertus
frater Ota
persequitur
Emmeram.*

in pa-

in pago Helfendorffo, in quo vir sanctus animam suam Deo per martyrium offerre decreuerat, comprahendit. Stans verò miles Christi in certaminis campo, corde intrepidus diei illius (vt Auctor loquitur) hymnificabat Tertiam. Domum igitur furibūda mente ingressus Lantbertus, mox adductum ad se Episcopum ex oblata rei occasione, seculari fastu elatus, ita compellat: Salue Antistes, affinis noster. Quo respondente, Deo teste, se ex carnali commercio nullum prorsus nosse affinem & ad summum Pontificem prouocāte, princeps post contumelias conuiciaque scelerato ore in eū coniecta tandem arreptū, cui incumbibat, baculum in tanti Pontificis adegit pectus; suisque deindē præcepit, vt in hospitij horreum eum abducerent, & chlamide ac stola spoliatū, honore, quo dignus esset, afficerent. Nec mora: Milites vt furentis domini animū mitigarent, funibus eum ad scalam crudeliter alligauerunt; & sic demum omnibus iniurijs afficiendū ac membratim laniandū statuerūt. Et primò quidem digitis eius, quos eum in principis filiam impudenter coniecisse calumniabatur, articulatim præcisit; oculis eum, Lantberti urgente imperio, naribus deindē ac auribus spoliarunt. In ijs verò cruciamentis constitutus, nō modo gemitum nō edebat, sed pari alacritate & vultu hilari hymnos & psalmos prosequabatur. Necdū verò tot pænis exsatiati carnifices, pedes vtrosque cum palmis, quarum iam digitos absciderant, detruncarunt; ipsaq; etiā verenda impudenter abstraxerunt. Interim tamē pergebat sanctus Martyr, licet exili iā voce, in hym-

*Notat tertia
preces.*

*Lantbertus
insultat S. E.
piscopo.*

*Crudeliter
trahatur S.
Emmeramus.*

*Vide horren-
dum supplicium.*

*Magna eius
patientia.*

nis psalmisque Davidicis. Quod cernētes carnifices, linguæ ministerium illi invidentes, eā ferro in os iniecto præciderunt, atque ita corporis trunco relicto abierunt.

*In ultima
spiritu postu-
lat aquam ad
refrigerium.*

Ibi tum martyr sanguine suo inuolutus victor triumphalis exultans, carnificibus abeuntibus, & Clericis è suis latibulis alijsque vicinis accurrentibus, pro sui refrigerio aquam postulabat. Cui Vitalis presbyter eius respondit: Ecquid pater omnibus membris corporis destitutus refocillationem quæris, cum satiùs,

*Loquitur ea
linguis.*

meo quidem iudicio, mortem tibi optares? Cernens autem Christi martyr secus presbyteri animum affectum, quam decebat, collecto spiritu, abscissa lingua, ut potuit, explicans, ait ad eum: Non tibi venit in mentem eius cuius te sæpius admonui, neminem ad mortem festinare debere, sed potius longiora penitentiae spatia optare, ut contractas animi sordes lachrymis in hac vita abluere possit? An verò pigritie tuæ molestum videtur, cruentum refrigerare pectus? Eccè nunc temporariae vitae hanc ego propono penam, ut quoties potum ori tuo applicueris, mentis inops fias, nec tamen cuiquam noceas, sed inobediētiæ de te exemplum præbeas, & quidem viri sancti dicta, effectus deinceps secutus est.

*Inobediētia
pena.*

Porro viri, qui erāt cum eo, gloria martyrii triumphantem, ex certaminis campo, ex area quippè sublatum plaustro imponentes, ad pagum publicum, quem Aschaim vocant, auertere: optabant siquidem eum in Ecclesiam Principi Apostolorum ibidem sacram inferre: ne in eorum vilibus ædificijs spiritum efflaret. Verū
ante-

antequam eò peruenirent anima iã cœlo digna,
in campo è corpore excessit; tanto cum splen-
dore; vt instar fulminis oculos omnium per-
stringens, apertè suam puritatē indicaret: qui
câpus postmodũ insigni basilica in beati mar-
tyris honorem, innumerisq̃ miraculis illu-
stri decorat⁹ est: similiter & locus passionis ei⁹.

Vitalis presbyter autem, in eadem ciuitate
diu superstes quamdiu ieiunabat, præclara de
se virtutis exempla præbebat. Cũ autem per-
actò ieiunio, certis temporibus alimentum su-
meret, cuiuscunque potionis genus ore perce-
pisset, mox destitutus mente, à spiritu immun-
do arripiebatur; commutata facie cum immē-
sis stridoribus huc illucq̃ discurrens, nefan-
da & turpia proferebat verba; nec tamen ali-
cui nocebat: ita vt cuncta, quæ vir sanctus præ-
dixerat, in eo complerentur.

Et quidem Lanbertus Princeps, eiusq̃ cru-
delitatis administri diuinam ultionem haud
euasere. Is namq̃ue in exilio vitam miserrimè
finiuit: eiusq̃ue posteritas omnis periit: car-
nifices verò, exceptis duobus, qui ad viro
sancto cruciatus inferendos fuerāt coacti, im-
mundis arrepti spiritibus, menteq̃ue destituti
suis ipsi corporibus perniciem attulere. Quin
& certaminis eius loci incolæ, quotquot in
necem eius consenserunt, ad eò ex eodem loco
dissipati fuere, vt nemo eorum illic remaserit.

Ceterum sacrum eius corpus ad pagum me-
moratũ Aschaim perductũ fuit intra ei⁹ Eccle-
siæ septa perquã honorificè tumulatum. Sed ne
ibi perpetuũ requiesceret, cõtinuè quadragin-
ta diebus horrédæ sanè tépestates prohibuere.

Ttt 4

Cum

*Migrat ad
christum
vir sanctus.*

*En admiran-
dum Dei iu-
diciũ.*

*En horren-
dam cœlestē
vindictam
in viri sancti
extermina-
tores, & iss-
dem consen-
tientes.*

*Sepultura
eius.*

*Translatio
eius Ratispo-
nam.*

Cum enim Ratisponensis ciuitas, imò tota illa regio, aquarum inundatione periclitaretur, & quibusdam fidelibus diuinitus reuelatum esset, vt sancti martyris corpus pro ipsorum adiutorio in eam urbem importaretur, mox Princeps & Sacerdotes, communicato inter se consilio, martyris corpus ab eo loco, in quo humatum fuerat auferri, accensisque lampadibus & cereis, non sine maximo miraculo inter torventorum flatus per tam longinquum iter nequaquam extinctis, Ratisponam deferri curarunt. Quo vt allatum fuit, mox optata celi redijt serenitas: tantaque ad eius sepulchrum miracula coruscarunt, quanta scribendo vix comprehendi queant.

*Innumeris
elaret mira-
culis post o-
bitum.*

*Vide C. Ba-
ron Notat.
in Martyr.
Rom. &
Tom 1 An-
nal.*

VITA S. TECLAE VIRGINIS:

*Partim ex ijs quae habentur in Adonis Treuren-
sis Episcopi Martyrologio, partim apud Casa-
rem Baronium.*

*23. Septē.
Patria eius.
S. Paulus Te-
clā ad Christi
fidem cōuer-
sam ad vir-
ginitatem
seruandam
hortatur.*

B Tecla, ciuitate Iconio oriunda; beati Pauli praedicatione ad Christum conuersa est: vnde & honoris causa, tantā nobilissimo titulo, Pauli primogenita nūcupatur. Cum autem sacro baptismo lustrata, haud vūlgaria de se praeberet pietatis exempla, idem Apostolus non dubitauit eam, quanquam iam thalamo oppignoratam, sermone suo in perpetuae virginittatis amorem incendere. Et quidem beata virgo, vt custodem carceris, quo S. Paulus Iconij detinebatur inclusus, sibi conciliaret; gemmis ac muliebri mundo distractis, pecuniam indolente acce-

acceptam illi donauit: quo ad beati Apostoli colloquium sibi pararet aditum. Habebat illa spōsum vr̄bis primarium, genere ac dignitate illustrissimum, corporis quoque & fortunæ bonis ornatissimum, quem tamen, vt cætera omnia quæ mundus admiratur & optat, virgo sancta facilè spreuit, vt cælestium rerum potēs fieret. Vndè ille, ingēti aduersus eam indignatione commotus, virginem Iudici detulit; Quā cum sibi adduci iussisset, & propositum castitatis eius didicisset, eamque Christianam esse, Christumque liberè confitentem audiret, continuò ad bestias damnauit: Interim tamen spe aliqua tam speciosæ virginis à Christo auertēdæ captus, eam nobili cuidam foeminæ, Tryphænā nomine, Cæsaris propinquæ commendauit: quæ cum non modò suasionibus & blāditijs nihil apud Theclā efficeret, sed ipsa insuper Theclā monitis & precibus à tenebris ad admirabile Christi lumen conuerteretur, sequenti die feris obiecta est: sed in certaminis arenā descendens, stupente populo, tam de bestijs quàm de impietate prostrata triumphum reportauit. Et quidem toto certaminis tempore, astitit ei persona, humana imagine vultum Pauli præ se ferens, eam diuina virtute iugiter corroborans atque defensans.

Porro indè ad Tryphænā domum reducta, altera deindè luce iterū feris tradita fuit: sed nudatam virginem neque leones, neque vrsi, neque vlla deniq; ferarum lædere præsumpsit: diuinitus siquidem mansuetæ redditæ, illi blādiebantur. Post quæ in fossam aqua plenā, vbi serpentes adunati & collecti fuerant, à

Ttt 5

furen-

*Enferuorem
B. Virginis.*

*Damnatur
primò ad
bestias.*

*Conuertit
Tryphænā
ad Christi
fidem.*

*Obiecta feris
nihil lædi-
tur.*

Item secūdo.

Quarto: Alligatur duobus tauris.

Damnatur eandem ad ignem. Seruatur illa in medijs flammis.

Sententia Iudicis Teclae absoluitur.

furentibus populis cum vrgeretur, signo Crucis munita infiliuit: omnemque illam serpentum colluuię virtute diuina à suo corpore fugauit. Sed nec eo miraculo Tyranni crudelitas victa, atrociores adhuc bestias parauit: duobus siquidem tauris ferocissimis ferro candente stimularis, vt eam discerperent sanctam alligari iussit. Qui funibus disruptis huc illuc vagabundi, martyre intacta relicta, discurrerunt.

Iis itaque omnibus inuicto robore superatis, demum eam flammarum incendio cõdemnavit. Accurrunt ilicò apparitores, vt eam in rogum præcipitem darent. At illa animo planè virili & excelso lictores quiescere iubens, spontè pyram ascendit; factoque Crucis, signo, inter medios ignium globos constitit. Ecce verò subito imber de cælo irruens & ignem extinxit, & virginem illæsam restituit.

Cæterum hisce tot tantisque victorijs inclitam martyrem Proconsul stupefactus accersit; quæ aut vndè esset quod bestias & ignem superasset sedulo requirit. Respondet virgo, se viui & æterni Dei esse ancillā. Territus autem Proconsul, quod tantæ virtutis esset, edixit sententiam; Theclam, inquit, pietatis ac Dei cultricem relaxo. Dimissa verò in domum Tryphænæ est reuersa; vbi paucis admodum diebus clariore Christi Iesu cognitione Tryphanam eiusque familiam instruxit; ac inde Seleuciam abiit: vbi exemplo & conuersatione vitæ (quæ cunctis adornata virtutibus omnium in oculis mirificè lucebat) & cælesti etiam doctrina plurimos erudiens, prima omnium faminarum (vndè & protomartyr à multis cognominatur) post

post multa certamina duplicis coronæ, virgin-
nitatis & martyrij; in pace requieuit: de qua
hæc apud S. Zenonem Episcopum Veronen-
sem testata reperiuntur: [*Adversus Theclam accu-
sator acerrimus lingue erexit gladium: cum suis sibi mini-
stris publicæ leges inseruiunt. Stimulis acuitur feritas in
ferocitatem: & tamen mitior hominibus inuenitur. Ne
quid scenæ tã diræ humanitatis deesse videatur; immittun-
tur etiam marina monstra. Lacinijs omnibus expoliatur
puella: vestitur incendio. Inter tot instrumenta mortis, spe-
ctatore metuente, securæ calcat genera vniuersa terrorum.
Incolumis quasi orbe subacta, de illo ferali caueæ loco, iam
non miserabilis; sed mirabilis funereo habitu excedit; victi-
seculi triumphum reportans: quam tot supplicijs omnes cre-
diderant perituram.] Item hæc apud Gregorium
Nazianzenum, hisce versibus.*

*Quis Theclam necis eripuit, flammæque periclo?
Quis validos vngues vinxit, rabiemque ferarum?
Virginitas. O res omni mirabilis æuo.
Virginitas fulvos potuit sopire leones;
Dente nec impuro generosos virginis artum
Ausit sunt premere: & rigido discerpere morsu.*

*Feliciter
obit in Se-
leucia.*

*In sermone
de timore.*

*In præcept.
ad virginēs.*

Ceterum visitur quædam specus propè Tri-
polim Palestinæ, in qua quandoque beatam
Theclam delituisse fertur; quam peregrinâtes
Hierosolymam adire solent: referuntque eam
assidujs miraculis illustrari. Eaque nō tantum
fidelibus, sed munificentia martyris, etiam in-
fidelibus (penes quos locus ille religiosissimus
habetur) impertiri. Eius quoque tumu-
lus, Seleuciæ, miraculorum signis
coruscans, totius orientis cele-
bri populorum concursu vi-
sitari solet.

*Specus
Item
Sepulchrum
eius miracu-
lis illustra.*

Vide C. Ba-
ron. Not ad
Martyr.
Rom.

MARTYRIVM S. GERARDI EPISCO-
pi Canadiensis in Pannonia : Ex eo quod ex-
tat apud V. P. Laurent. Sur. Coronatus est anno
Domini 1042.

24. Septē.
Patria eim.

Cogitat Hie-
rosolymam.

Detinetur in
Pannonia à
Rege Ste-
phano : cuius
vitam habes
20. August.
Abdit se in
eremo, Beel
nuncupata.

* Hungaro-
rum.
Educitur ex
eremo &
creatur E-
piscopus.

GERARDVS insigni pietate & marty-
rio illustris Venetijs oriundus, vt primū
robustioris ætatis gradum attigit, iam
antè monasticæ religionis habitu puer deco-
ratus, Hierosolymam petere statuebat; vt ibi-
dem animum oculosque viuificis illis locorū
mysterijs, quæ Christus quondam nostræ salu-
tis causa inambulauit, quæque suo sanguine il-
lustrauit, pasceret. Cumque in Pannoniæ par-
tes, cuius tunc habenas Christianissimus Rex
Stephanus moderabatur, venisset, atque ad Re-
gem itineris sui causam expositurus accessis-
set, Rex eius moribus & doctrina mirifice de-
lectatus, clam dimissis socijs, eum apud se in-
uitum planè retinuit, ei que seruando custodes
adhibuit. Cernens verò seruus Christi se solū
in medijs populi tumultibus relictum, vt stre-
pitus omnes orationi & celæstium rerum stu-
dio inimicos euitaret, eremum eius regionis,
quam Beel vocant, petijt: ibidemque precibus
& ieiunijs toto septennio vacans, soli Mauro
Monacho cognitus habitauit.

Interea Rex Stephanus, profligata gentis
impietate, & * Barbarorum moribus edomitis,
vt pacis tranquillitatem in suo Regno adeptus
est, mox seruum Dei Gerardum ab eremo re-
uocauit, pontificali que infula decoratum ad
Euangelij munus exercendum destinauit. Ea
functione quanquàm illibenter suscepta, tanta
apud

apud omnes loci illius incolas gratia & aucto-
ritate valuit, vt cuncti eum & vt patrem cole-
rent, & vnicè amarent. Itaque crescente indies
fidelium numero, summo studio ac vigilantia
per singulas vrbes ecclesias extruxit: easque
mirificè adornauit, Est ad littus Morisij flumi-
nis templum, eius studio fundatum; insigni
sanè opere cōspicuum; egregio Christi mar-
tyri Georgio sacrum; Sedem Morissenam ap-
pellant: in quo Virgini Matri aram erexit;
antè quam argenteum collocauit thuribulum;
eiusque ministerio duos prouectę etatis homi-
nes adhibuit, qui iugiter illic excubarent, atq;
operam darent, ne vlla vnquam hora thymia-
ma ibi deesset. Singulis quoque Sabbathis cum
nouem lectionibus (vt in die Assumptionis e-
iusdem Sanctissimæ Matris) magnisq; laudū
præconijs deuotionis suæ officium illic exple-
bat. Ceteris autem diebus matutinis & vesper-
tinis precibus absolutis, bis cum processione
eò venire solebat; quæ consuetudo hodieque
persenerat. Porro laudibus & venerationi e-
iusdem sacratissimæ Virginis tantæ humilita-
tis obsequio se subdere nouerat, vt si quis reus,
clàm à sancti viri familiaribus edoctus, veniā
ab ipso per nomen matris Christi peteret, mox
audito nomine Matris misericordiæ, pater
sanctus lachrymis perfunderetur, & perindè
ac si ipse reus esset, à reo veniā peteret: filiumq;
suum fore affirmaret, si eam sincerè Dei geni-
tricem crederet. Ipso auctore, ab Hungarica
gente non pronuntiatur nomen ipsum Matris
Dei, sed Dominam eam vocant. Si verò nomen
illius pronunciatum fuerit, statim flexis geni-
bus

*Sedes Mo-
cissena: tem-
plum S. Ge-
orgij.*

*Sūmo studio
pietatis Vir-
ginem Ma-
riam colit S.
Gerardus.*

*Hūgari quo-
modo reue-
renter ma-
trem Dei co-
luerint.*

bus & demissis in terram capitibus sese inclinant. Atque adeò Pannonia à sancto Rege suo Stephano, familia B. Mariæ appellata est.

*Fecit hoc, ne
vinum ace-
sceret.*

*En quo pa-
stus corpus in
seruitutem
redigat.*

*Magnæ fuit
misericordiæ
S. Gerardus.*

Erga ministeria Ecclesiastica, magna beato viro cura & sollicitudo inerat. Aestiuo tempore in domo Dei vascula glacie plena ponebantur; in quibus lagunculæ & vinum, quod posset optimum inueniri, ad Dominici sanguinis consecrationem asservarètur. Nocturno tempore leprosum in suo reponebat lectulo; & arrepta securi, ad siluam solus pergebat, fasciculosque lignorum pro corporis sui castigatione proprijs humeris indè reportans, seruorū suorum labores sæpè anteuertebat ac subleuabat. Cum illi de loco in locum proficiscendum erat, nō iumento, sed vehiculo utebatur: in quo sedens libros à se compositos relegabat. Vestibus cilicinis & ex arietum pilis confectis frequenter utebatur. Ut autem sanctis hominibus vsuuenire solet, aliquando negligentia aurigæ sui, aut qualibet iniuria læsus, leui ira commotus, iussit protinus hominem reum, flagellis cælum duris vinculis alligari. Parebant verò illi ministri; sed non ignorantes animi eius clementiam & suauitatem, iuxta viam, qua sanctus pater transiturus erat, hominem culpæ obnoxium ad stipitem alligabant; & plagarum vestigia in eius nudo dorso gallinæ aut alterius animantis sanguine exprimebant. Cumque eo peruenisset homo Dei, oblitus seueritatis suæ, ilico è vehiculo exiliens, ad vinctum illum properabat, & modo stipitè, brachia, manus ac vincula, modò pedes osculabatur, munera pollicebatur, si veniam & mise-

misericordiam ab homine consequi mereretur. Si cui tum id videre contingeret, illum virum Dei, pro tanta humilitate, & simplicitate dicere non dubitaret, conuersum in puerum illum, quem Saluator imitandum statuit in medio discipulorum suorum.

Math. 18.

Et si autem episcopalem functionem & dignitatem summa prudentia administraret, attamen eremum non reliquit: sed apud vrbes, ad quas cōcionatur⁹ pergebat, cellulas sibi in filuarum secretioribus locis cōstruxit; in quibus ligatus pernoctasse, multasq; afflictiones, soli Deo cognitās, pertulisse memoratur. Cum aliquando pro cuiusdā defensione ad B. Stephanū Regē properaret, in eius regionis parte quadā, pecoribus pascēdis opportuna, & apta, vir Dei hospitio vsus fuit. In ea autē domo sub noctis medium ancilla quādam versatili mola triticum terebat; laboris molestiam cantilena tēperans. Ea autem cantilena expergefactus vir sanctus, vt ex ministro id quod res erat intellexit, mox pijs iufusus lachrymis; ò foelicem, inquit, foeminam, quæ sub alterius potestate constituta debitum seruitutis officium tam suauiter absque vllō murmure persoluit: iussitque ei non minimum pecuniæ pondus deferri.

*Libenter
versatur in
eremo.*

*Debitum
seruitutis of-
ficium suauiter
persolue-
dum.*

Postquam autem beatus Rex Stephanus totam Pānoniam ad veram Christi lucem adduxit, ipso die Assumptionis Virginis Marię, ipse quoq; ad æternam requiem assumptus est. Successit autem ei Petrus Rex; cui cū omnes Pānoniæ principes fidem suam & amorē pariter obligāssent, vnus ex eis, illo exturbato, regiam

*Moritur Rex
Stephanus.*

*Quidam per
tyrannidem
occupat reg-
num.*

sibi

sibi auctoritatem per vim usurpauit. Qui deinde tyrannidem occupas, ipsis sanctis Quadragesimæ diebus honestissimos sui consilij viros, sudibus ac palis perinde vt immunda pecora interficere non dubitauit, Deinde ad Morissenam sedem, Pontificis locum, Paschalia sacramenta celebraturus, & regium diadema ab Antistite Gerardo, vt sperabat, percepturus aduenit. At illo renuente, reliqui pontifices regali diademate tyrannum adornant; ornatumq; magno Cleri & populi comitatu in S. Georgij basilicam deducunt. Ibi tunc zelo iustitiæ sanctus pater repletur, cædida indutus stola ambonem ascendit, Regemque his verbis per interpretem alloquitur.

*Predicit S.
Gerardus
impio Regi
diuinam vlti-
tionem.*

*Predicit suū
martyrium:
et pie sese
preparat.*

Cum tu Rex Quadragesimam, peccatoribus quidem pro venia, iustis autem pro præmio constitutam, cædibus pollueris, mihi que nomen patris eripueris, per te dulcissimis filijs orbato, nullam hodiè veniam mereris. Et quia pro Christo mortem oppetere paratus sum, tibi quæ euentura sunt pronuntiabo. Anno tertio regni tui gladius vltionis excitabitur in te; qui tibi regnum improba fraude per vim acquisitum pariter cum vita auferet. Vno indè lustrò euoluto, & altero inchoato, immanis in gente illa seditio excitata est: in qua cum ad Albam Regalem vir Dei proficisceretur, apud Ecclesiam S. Sabinæ virginis & martyris hospitio vsus, fratribus in coena instantem certaminis sui diem prædixit. Itaque altera luce peracto Missæ sacrificio, cunctos præsentespannis cælestis fecit participes, letusque ad martyrium perrexit. Vbi autem ad Danubium intendit,

tendit, turba populi furore repleta eum circū-
 sistit lapidumque imbres certatim immittit.
 Ille verò contra benedictionē & Crucis signū
 opponens, tunc quidem illæsus permanet. At *Iactantur in*
 impij homines tandem retortis equorum col- *eum lapides.*
 lis currum subuertunt, patremque humi deie-
 ctum magno impetu lapidare conantur. Tum
 instar protomartyris Stephani primus Panno-
 niæ martyr, positus in terra genibus, clamauit
 voce magna; Domine Iesu Christe, ne statuas
 illis hoc peccatum: quia nesciunt. Hoc cum di-
 xisset, lancea percussus suauiter expirauit. Eo- *Moritur lan-*
 dem autem die, magna Christianorum strages *ce a confos-*
 edita est. Corpus verò beati viri cum in loco *sus.*
 martyrij sui iaceret, nulla sorde commaculatū
 sequenti die à Catholicis viris in Ecclesia Dei
 genitricis conditum est. Multis deindè elapsis
 diebus, fidissimus sancti viri procurator Regē
 Andream adiit, orans vt peregrini atque hospi-
 tis patris corpus celeriter restituat. Quo impe- *Corpus eius*
 trato, adeò nitidum ac luculentum illud inue- *ad sedem*
 nit, ac si eo die martyrium obijisset. Itaque cum *Morissenam*
 hymnis & canticis ad Morissenam sedem illud *transferti.*
 transtulit, ibidemque multa cum reuerentia
 sepeliuit; vbi multæ gratiæ Catholicis viris
 collatæ sunt: non tamen adhuc euidenter; vsq;
 ad tempora Ladislai Regis, & Laurentij Anti- *Is S. Ladis-*
 stitis eius Cathedræ à beato viro quinti. Tum *lani fuit 7.*
 siquidem à S. Romanæ Ecclesiæ Synodo iniun- *Hungariæ*
 ctum est, vt corpora eorum qui Pannoniam fi- *Rex.*
 dei prædicatione irrigassent, summo honore *Elevatur.*
 afficerentur. Veniente etiam sedis Apostolicæ *Miraculis*
 Legato, & Nobilium coacto conuentu, sacrum *floret.*
 huius beati Martyris corpus eleuatū est, atque
 VVV Regis

*Miraculis
flore.*

Regis & Principum humeris translatum, honorificeque depositum eo loco, ubi pro meritis tanti patris superna gratia efficiendis & declarandis miraculis largius coruscat.

*Vide C. Baron. Notat.
ad Martyr.
Rom. qui i-
bidem quen-
dam errorē
Græcorum
castigat.
26. Septē.
Iustinae pa-
tria & Pa-
rentes.*

*Conversio
eius ad Chri-
stum.*

*Conatur ma-
trem Chri-
stianam fa-
cere.*

MARTYRIVM SS. CYPRIANI, DIA-
coni Antiocheni, prius Magi; ac Iustinae virgi-
nis: Ex eo quod extat apud Metaphrastem
Tempus passionis patet infra.

IUSTINA Aedesio & Cledoniam parentibus Antiochię oriunda, primò quidem cum cæteris idolorum cultoribus densis errorū tenebris inuoluta, cum aliquando Praxilium diaconū Antiochenū de lapsu primi hominis deque Christi in terrā aduentu, & redemptionis nostræ mysterijs differentem audisset, statim damnata idolorum impietate, ad Christianæ religionis præstantiam animū adiecit. Hinc percepta tenui quadam veritatis luce, attentas quotidie aures diacono præbebat; summaque dulcedine diuinorum mysteriorum cognitione animum pascebat. Iamque ardebat desiderio incredibili matrem eorum participem facere, sine quibus ad veram salutem neminē pervenire posse intelligebat. Igitur die quodam, igne Sancti Spiritus vehementius incensa, matrem adiungit, Et cur, inquit, o mater, Deos hominum manibus fictos formatosque tanta superstitione colimus? Cur artificis opera adoramus? An tu ignoras Galilæos. (sic enim Christi assēclas illic habitantes vocare solēt) dijs nostris multò terribiliores esse (Si enim eorum quisquam idolis apparuerit, dii nostri eorum conspectum

etum sustinere nequeunt: imò protinùs in fugam versi, vel inuiti Christi potentiam confitentur. Mater verò his auditis filia suæ exitium timens, Vide, inquit, ò filia, ne hic tuus contemptus deorum ad patris aures dimanet. At verò filia nihil patris iram, nihil suppliciorum atrocitatem verita, salutare doctrinam matris auribus instillare pergebat; donec vi veritatis eius expugnata impietas, tacitam visa est præbere assensionem.

Postea verò vna nocte, eadem quæ à filia audierat marito aperuit; qui animo fluctuans, filia pietatem insomnis cum admiratione pertractabat. Tandem diù multumque cogitationibus decertans, somno opprimitur; & ecce Christus angelica stipatus caterua visus adest, eumque hisce vocibus compellare: Venite ad me, quid fluctuatis? Venite, inquam, & regnum cælorum percipite. Hac visione omnis ab animo dubitatio ablata est; statim vnà cum vxore & filia Optatum requisivit Episcopum, ut ab eo salutari lauacro expiatus ad Christi castra iungeretur. Nec repulit sanè Aedesium Antistes, sed mirificè tanti viri, qui idolorum sacerdos magnum apud gentem illam nomen obtinebat, conuersione gauisus, eum vnà cum coniuge & filia Christianis sacris initiavit, Crucisque signo munitos armis salutaribus contra hostiles demonis insultus præclare instruxit.

Et quidem patre Aedesio anno vno & mēibus sex à percepta salute, vitæ munere cū laude sanctitatis defuncto, virgo Iustina (quæ antè regenerationis lauacrum Iusta dicebatur)

VVV 2 admi-

*Christus in
somnia appa-
ret patri
eum.*

*Aedesium pa-
ter Iustina
cum vxore
& filia ab
Optato Epi-
scopo bapti-
zantur.*

*Moritur piè
Aedesius.*

admirandis fidei clarebat virtutibus: quas hostis malignus varijs modis sibi expugnandas suscipiebat. Erat in ciuitate literarum candidatus quidam, Aglaidas nomine, honesto admodum loco, patricio genere natus & opibus præstans: qui visa Iustinæ pulchritudine, tanto illius amore incensus est, vt nihil non moliretur, quò cupitis eius amplexibus frui posset.

*Aglaidas
studiosus, in-
fidiatur pu-
dicitia S. Iu-
stinæ.*

*Egregiè ab
ea repellitur.*

*En vim a-
moris carna-
lis, diaboli
opera exci-
tati.*

Cumq; còstantè virginis animù neq; promissis neq; effœminatis blanditijs expugnare posset, demù haud exigua collecta iuuenum manu, ipsam in via aggressus per vim abducere conabatur; quo vel sic tandem hærentem visceribus pestem exstingueret. Sed neque id quidem in-foelici ex animi successit sentetia. Statim namque vt hoc audax & nefarium facinus in ædibus matris innotuit, exierunt simul cum armis plurimi, ijque fortissimi: Quorum solo còspectu, iuuenis affecta in effusam fugam versi, miser Aglaidas, nullius rei alterius curam gerès, inter medios enses virginem amplectebatur: paratus omnia pati potius, quàm ab ea discedere. Ast illa impuram hominis mentem execrata; Crucis signum tãquam armâ opponens, collectis viribus repenti sese eius manib. excussit: proculq; eum à se reiiciens plurimis affecit còtumelijs: & vultum pugnis ac sputis egregiè foedauit. Et hæc quidem quanquã grauiæ essent & atrocità satis ad omnē amoris vim reprimendam, ille tamen, quòd ad extremam amoris processerat amentiam, hoc vnum tamen vel morte grauius putabat, Iustinã nò assequi. Igitur cum ad impuras cupiditates reprimendas planè inexercitatus esset, totum sese

desiderijs permisit, omniq[ue] forti & generosa
cogitatione reiecta, solum quod dolor & amor
suadebant, exequi statuit.

Erat iisdem temporibus Antiochiæ Cypria-
nus quidam arte magica instructissimus; qui *Cyprianus*
magnum nomen sapientiæ & eruditionis in *magus Anti-*
magicis rebus obtinebat. Eum inſolix iuuenis *ochia spon-*
adiit, & ingentib. oneratum promissis ad Vir- *det se Virgi-*
ginis animum impurissimi amoris facibus in- *nis animum*
ſtammandum prouocauit. Is verò supercilio e- *libidine in-*
ruditionis & sapientiæ elatus, ſpouondit ſe *cenſurum.*
mox quidquid vellet effecturum, virginemq[ue]
ea amoris vehementia incenſurum, vt vltro et-
iam amplexus concupiſceret. Nec mora: Cy- *Conſulit de-*
prianus euocato ex malignis ſpiritibus vno, *monem Cy-*
quem promptè & alacriter ad hæc flagitia opè *prianus.*
ferre nouerat, exponit quod fieri velit. Ille
eum ſine cura eſſe iubet; tradit vaſculum peſti-
fero ſucco plenum; mandat vt eo virginis a-
ſpergat domum; & niſi omnia ex ſententia ſuc-
cedent, ſe de cætero deſpiciendum, & pro nul-
lo habendum pronunciat. Facit cuncta ex man-
dato magiſtri Cyprianus; aſpergit domum; ad-
hibet nefanda carmina; Virgo tentatoris ſen-
tit inſultum. Stupet illa; miratur inſolitam li- *Vehementer*
bidinis vehementia; ad preces conuertitur; *tentatur S.*
lachrymatur; Chriſtū adiutorem magicæ frau- *Iuſtina car-*
dis neſcia inuocat. Sed creſcit magis indè ac *nalibus deſi-*
magis in virginali pectore amoris flāma. Ne- *derijs.*
que tamen deſpondet animum generoſa vir-
go; quin potiùs fide, precibus, alijsq[ue] ſpirita-
libus armis vndiq[ue] tecta, carnem inſtantiùs *Ea fortiter*
edomat, hoſtemq[ue] infringit; ac tandē pudore *ſuperat.*
affectum cum magno metu in fugam cōuertit.

*Crucis signū
demonibus
intolerandū*

Ille autem ad Cyprianum reuersus, cū se victum fateri erubesceret, varijs anfractibus se circumagebat; sed à Cypriano cū vrgeretur, Vidi, inquit, quoddam signum quod vehementer horruī, neque vllō modo vires illius sustinui. Illo ergō sic condemnato, mox alius priore ad agendum longē peritior accersitur dæmon: qui tamen similibus propulsatus armis cum dedecore, ad eum qui miserat, redijt. Post hæc princeps dæmonum, acre suis minitans supplicium, accessit: Cyprianumque solatus, haud dubiam ei de virgine spondit victoriam.

*Dæmon sub
specie mulie-
ris virginem
Iustinam co-
natur euer-
tere.*

Is igitur noua fraude & calliditate instructus, sumpto muliebri habitu, magno sub prætextu pietatis virginem adiit: simulans se eodem virginitatis desiderio inflammata scire cupere, qua ratione hostiles insidias euitare posset. Cumq; virgo sancta multa eximie pietatis documenta proferret, dæmon humana specie tectus, inter verba ad matrimonij dignitatem tanquā tutiorem salutis viam sermonem conuertit, ac valido argumento, carnalem copulam Deo magis quā virginitatis votum gratam esse contendit. Quo audito, Iustina dæmonis insidias pertimescens surgit; ac Crucis trophæo de more se consignans, mox dæmonem, quem verē puellam existimabat, euaniuisse conspicit.

*Crucis signo
fugatur dæ-
mon à S. Iu-
stina.*

*Cyprianus
conuertitur
ad Christum.*

Post quæ dæmonum ille princeps ad Cyprianum redire compulsus & fateri coactus est, sola Crucis virtute in fugam se conuersum esse. Quo cognito, Cyprianus prudenter secū hoc modo philosophari: Si tantæ virtutis est Cru-

eifixus, vt solo Crucis signo inimici eius in fu-
 gam vertantur, quanta demùm amentia est, co-
 relicto, illius sequi inimicos, qui nulla virtute
 præditi tam facilè terrentur? Hæc secum saga-
 ci mente pertractans, assumptis sceleratæ artis
 suæ libris, Anthimum, qui tunc temporis An-
 tiochenam cathedram tenebat, supplex adiit:
 eumque per Christi merita & vulnera cum la-
 chrymis orauit, vt impietatis quibus constri-
 ctus tenebatur vincula dissolueret, lustralibus-
 que expiatum aquis in Christi Ecclesiam pœ-
 nitentem reciperet: ac protinus magiæ libros
 igni consumendos illi tradidit. Anthimus, visa
 viri humilitate animique dolore, gementem
 supplicatæque recepit. Receptus intrâ Eccle-
 siæ fores Cyprianus, totam noctem in confes-
 sione, gemitibus & lachrymis exegit: nihil non
 faciens vt scelerum suorum veniâ & Christi gra-
 tiam perfectè mereretur. Cumq; Asterius dia-
 conus, cæteris catechumenis iam eiectionis, eum
 pariter exire iuberet, ille & Christi & suæ sa-
 lutis amore incensus, negauit se foras iturum,
 nisi omnibus Christianæ religionis initiatus
 mysterijs, verus Christi Iesu seruus diceretur.
 Qua viri alacritate & charitate gauisus An-
 thimus, protinus eum catechesi instruxit;
 diuinoque expiatum baptismo, octauo die
 præconem verbi instituit: vicesimo aut sub-
 diaconum, tricesimo verò diaconum ordinauit.

*a Clauis is
 Antiochenus
 Antistes an-
 no Christi
 293 etc. vt
 patet 2. To-
 mo Annal.
 C. Baron.*

*Magnus ze-
 lus Cyprianus
 magi.*

*Anthimus
 ordinat Cy-
 prianum Dia-
 conum.*

*Item Iusti-
 nam diacon-
 nissam.*

Iustinam verò virginem animo sanè per o-
 mnia generosam diaconissarum in numerum
 retulit: virginumque cœtui matrem dedit, &
 cuncta alia cælestis disciplinæ domicilia spi-
 ritualibus armis præclarè muniit. Orthodoxæ

Vvv 4 verò

*Sic sentit Ba-
ronius in No-
tat hac die.*

*Cyprianus
post exilium,
& Iustina
ab Eutalmio
in carcerem
mittuntur.*

*Sancti mar-
tyres atroci-
ter crucian-
tur.*

verò fidei aduersarios quotidie diuini verbi
tuba ad certamen & salutem prouocabat; adeò
vt breui extirpatis gentilium erroribus lux
veritatis ubique splenderet. Hæc cum dæmo-
nem incredibili furore ad vindictam de Cy-
priano sumendam stimularent, Diocletianum
(qui tunc Romanis leges præscribebat) excita-
uit, vt Antiochenum Cyprianum, Christiano-
rum Diaconum exilio damnet. Damnatu
vnà cum Iustina cum nec siquidē ab opere Eu-
angelij cessaret, fuit nomen eius ad Eutolmiū
Comitem Orientis delatum; qui Cyprianum
virginemque Iustinam in vincula coniecit: &
tribunali suo Damasci præsentari mandauit.
Ibi interrogatus Cyprianus, qua de causa de-
sertor deorū & magicæ artis contemptor nunc
tanta cupiditate Crucifixum prædicaret, alios-
que quamplurimos à cultu deorū abductos ad
Christiana sacra traderet, ita respondit Co-
miti, vt facile deorum vanitatem, si furorem
non nihil posuisset, intelligere potuisset, Sed
Comes, cuius animus impotenti iræ domina-
tu oppressus tenebatur, cum luculētis Cypria-
ni rationibus respondere nō posset, iussit eum
suspensum discerpi: Iustinæ verò os oculosque
verberari. Sed non potuit eorum virtus Christi
sanguine fundata vllis terreri supplicijs: quin
multò constantius & Christum confiterentur,
& Comitē impietatem execrarentur.

Hinc Tyrānus, abiecta victoriæ spe, Cypria-
num quidem in carcerem, Iustinam verò in Te-
rentinæ, quod dicitur, monasteriū includi ius-
sit. Indē opportuno tempore ad secundam
producti examinationem, cum blādicias æque
ac mi-

ac minas generosa animi virtute contemne-
rent, in sartagine pice & bitumine horri-
biliter accensam missi sunt. Sed nihil sanctis
flammarum incendium, nihil foetor fumusque
pice nocuere; prorsus ut eo spectaculo stupe-
factus Comes, praestigijs daemonum eos defen-
di clamaret. Aderat Athanasius quidam homo
gloriae praeter modum cupidus; qui Eutolmij a-
mentiam ut magis foueret, & gratiam aliquam
apud eum iniret, exclamans ait: Ego mox Chri-
sti vestri arguam imbecillitatem. Haec dicens,
inuocato Ioue & Aesculapio, furibunda men-
te eandem in sartagine insiliit; existimans se
pari ratione cum sanctis vim ignis repressurum
Sed momento a voracibus absumptus flammis
dignas suae stultitiae poenas tulit.

*Mittuntur
in Sartagine.*

*Temeritatis
& blasphemiae poenas
tulit Athana-
sius quidam.*

Videns ergo Iudex res adeo novas & stupe-
das, & ignem, tamquam ratione praeditum, ami-
cum ab inimico discernentem, vix mentis suae
compos omnisque consilij inops, sanctos mar-
tyres Nicomediam ad Imperatorem a Diocle-
tianum, qui tunc rerum potiebatur, transmi-
sit; qui lectis Eutolmij literis, cum martyres
per omnia suppliciorum genera inuictos in-
telligeret, capitis in eos sententiam tulit. Fuere i-
lico generosi athlete Christi ad certamen pro-
pter fluuium Gallum, ingenti multitudine ad
spectaculum concurrente, deducti. Et quidem
eo ut peruentum est, Cyprianus de foeminea
imbecillitate sollicitus, Iustinam luculenta or-
atione confirmatam ad certamen praemissit.
Qua glorioso fine coronata, Cyprianus in-
credibili cum gaudio eam sequutus, eandem
martyrij palmam adeptus est. Iacētibus autem

*a Reperitur
Diocletianus
cum Maxi-
miano fuisse
Nicomedie
anno Christi
302. (Tom.
2. Annal. C.
Baronij) ibi-
demque tum
seuissimam
de Christia-
nis carnifi-
cinam exer-
cuisse.*

Item Theodistus, propter verba paucissima.

Sacra eorum reliquiae Romanam transferruntur. Miraculis eoruscant.

Vide Not. C. Baron. ad Martyr. Rom. ac Tom. I. Annal.

27. Septē. Patria & Parens SS. Cosmae & Damiani.

humi sanctorum corporibus, cum die nocteq; impij excubarent custodes, nemo eorum reliquias tollere & honore sepulturæ afficere audebat. Acciderat namque cum in martyres iā lata fuisset sententia ut quidam illac iter habens, cui nomen Theodistus, vidensq; sanctos ad supplicium abduci, solummodò diceret: Quam iniuste sancti illi, morti adiudicati fuere. Hæc simulatq; dixisset mox eum assessor Felicius, qui supplicio præerat, ex equo deiecit, paremque Christi martyribus ei quoque mortem attulit. Porro multo post tempore, sacra eorum reliquiae fuere Romanorum quorundam studio & vigilantia, qui in transmarinas regiones iter fortè habebant, Romam transuectæ; & honorificè admodum tumulatæ: affatim curationes, non Romanis solum, sed etiam ijs, qui illuc veniunt ex omni parte, præbentes quotidie.

MARTYRIVM SS. COSMAE ET DAMIANI ac fratrum eorundem Antimi, Leontij, & Eupropij: Ex eo quod est apud V. P. Laurent. Surium. fide dignissimum Tempus passionis patet infra.

TEMPORIBVS Diocletiani & Maximiani in ciuitate Aegæa, Theodota, insigni pietate matrona, geminos fratres Cosmam & Damianum enixa est. Qui ab ipsa genitrice vnà cum lacte pietate imbuti, ac tādē artium disciplinis eruditi, mirabilem à Deo gratiam consecuti sunt. Nullum enim nō morborum genus eorum cedebat virtuti; ægritudines & infirmitates omnes ad tactum illorū fugā.

fugabantur; optata oculorum lux cæcis redibat; dæmones eorum aduentum formidabant; denique nihil non erat quod eorum sanctitatē venerabatur.

Eo tempore erat matrona quædā, Palladia nomine; quæ longo tempore omnium mēbrorum officio destituta, quidquid facultatum pecuniarumve habebat, in medicos frustra expēderat, lectoquæ affixa omnem salutis spē proiecerat. Quæ, cognita SS. Cosmæ & Damiani virtute, cōfestim eorum opem cum lachrymis imploravit: complexaque pedes illorum per Christi nomen salutem postulavit. Illi verò, explorata mulieris fide, prompto animo optatam ei salutem contulere. Palladia autem sciens eos ab omni cupiditate muneris esse alienissimos, oblataque constanter repulsuros clam sanctum adiit Damianum, eumque sacramentis terribilibus per Iesu Christi nomē adiuravit, ut munusculum acciperet, neque vlllo modò salutare Iesu nomen, spreto munusculo, contēneret. Suscepit ea necessitate constrictus piæ matronæ munus Damianus, quo cognito, Cosmas animo sanè commotus, & immodica tristitia deiectus, seuerè admodū præcepit, ne Damiani fratris corpus communi secum post mortem sepulcro frueretur. Itaque pia inter eos disceptatione de gratuita seruitute Domini orta, nocte vna Dominus Cosmæ apparens, Quare, inquit, tanta seueritate fratrem corripis propter munus illud, quod non mercedis gratia, sed per nomen meum adiuratus suscepit?

Multis igitur virtutibus & signis clari sancti fra-

Palladia paralitica à SS. Cosma & Damiano sanatur.

S. Damianus coactus suscipit paruum munusculū.

Id ægrè fert Cosmas.

Christus apparet Cosmæ.

Comprehenduntur SS. Martyres à Lysia Præsidente in Christianos crudeliss. Teste C. Baron. Tom. 2. Annal. anno Christi 285, Dioclet. & Maximian, 2.

Adducunt etiam suos ipsi fratres ad Præsidentem.

Torquentur SS. martyres.

fratres, die quadam camelum arte diabolica debilitatum inuenerunt; quem protinus sanitati restitutum illæsum abire permiserunt. Hæc aliaque sanè eximia Christianæ fidei documenta cum miro omnium præconio, nec sinè animarum fructu, celebrarentur, tandem quoque ad aures Lysia Præsidis Algæ peruenerunt; qui sinè mora suo eos tribunali lictorum manib⁹ sisti iussit. Oblatos Præsides interrogat, quæ provincia oriûdi, quæq; eorû nomina & cuius fortunæ essent. Cui martyres respõderunt: Arabiæ provinciæ ciues sum⁹; nomina, nostra, Cosmas & Damianus: Fortuna autem quid sit ignorantes, ex magno genere Christiani sumus. Habemus autem & alios fratres, quorum nomina, si requiris, sunt hæc; Antimus, Leontius, & Euprepus. His auditis, Præsides. Ite, inquit, & eos pariter adducite: ut magnis dijs sacrificetis.

Nec mora. Sancti martyres, futuri certaminis & martyrij auidi, abeuntes, fratres adduxerunt: Præsidentemque tormenta & diros cruciatus, nisi sacrificarent, minantem contempsit. Qua iniuria prouocatus Lysias, victos manibus pedibusque, quæstionibus subiecit, torstque vehementer; sed martyres Christo psallentes, in supplicijs inuicti permanebant. Quin & præsidi insultantes dicebant; Si quæ crudeliora tibi suppetunt tormenta, ea proferto; ut Christi potentiam in nostra infirmitate cognoscas. Præsides ea contumelia lacessitus, Ego, inquit, vos catenis victos in mare præcipitari iubeo. Victi igitur catenis martyres ineffabili gaudio repleti, psallentes pergebant; In vijs testi-

testimoniorum tuorum Domine delectari sumus, sicut in omnibus diuitijs. Propter nomen tuum Domine, si ambulemus in medio umbræ mortis, non timebimus mala, quoniam tu nobiscum es. *Psalm. 118.*
Psalm. 22.

Hæc aliaque illis psallentibus venerunt ad locum; moxque ministri crudelitatis eos in mare præcipientes dedere. Sed protinus angeli ministerio soluti ad littus deducti sunt. Ea re intellecta, Præses denuò sibi oblatis, Per deos magnos, inquit, maleficijs vestris & tormenta vincitis, & mare sopitis. Docete ergò & me maleficia ista, ut & ego deinceps sequar vos. Hæc aliaque ubi dixit, duo nequissimi spiritus protinus adfuere, qui faciem eius cædebant, torquebantque; adeò ut dolore victus exclamaret: Deprecor vos Christi milites, ut vestris apud Deum orationibus ab hisce me demonibus liberetis. Orantibus ergo sanctis martyribus, & demonibus repulsis, impius tyrannus ad ingenium redijt; iussitque martyres in carcerem receptos sequenti luce tribunali suo offerri. *Præses à demonibus cæditur.*

Oblati tertio, & minis blanditijsque verborum diu multumque frustra oppugnati, tandem incendijs damnati sunt. Fuit ilicò ingens pyra allatis undique sarmentis exstructa; in quam coniecti martyres tanquam in paradiso deambulantes, flâmis interim longè lateque erumpentibus, & alios absumètib; alios verò ambustos fugantibus, tandem illæsi egressi sunt. Hæc quanquam Præses vehementer miraretur, non tamen diuinæ virtuti, sed magicæ arti contra impietatis caligine occæcatus adscribebat. *Damnantur ad ignem.*
Illæsi egressi diuntur.

Vndè

Vndè martyres nouis denuò eculei tormentis torqueri præcepit; sed ijs ab angelo repressis, sanctisq; illæsis planè cōseruatis, mādauit tyrannus Cosmā & Damianū in crucem sublatos lapidum imbre necari: Antimum verò, Leontium, & Eupropium, vinctos in carcerem duci. Et his quidem in ergastulum abductis, Cosmas & Damianus Cruci affixi sunt: sed missos in eos lapides nullam non modò vim intulère, quin potiùs conuersi grauitè eos, qui illos mittebant, vulnerabant. Vidēs autem insanus Iudex ministros suos vulneratos, furore succensus quatuor militum ordines misit, qui Cosmam & Damianum, alijs fratribus propter crucem positis, sagittis confingerent. Sed neque sagittæ quidquam eis nocuère; verum ingens virorum ac mulierum multitudo, ad spectaculum concurrentium, ijsdem illis sagittis retroactis cōfixa miserabiliter occubuit.

Cosmas & Damianus crucifiguntur.

Plectuntur capite martyres.

Tumulus eorum miraculis clarus.

Vide Procop. lib. 1. & de AEdificatione Iustin. Imper.

Cernens igitur Præses omnem suam malignitatem sanctorum virtute prostratam, animo, in diuersa distractus, gladio in eos animaduerti præcepit. Illi verè vno ore pariq; alacritate Deum laudantes nixi genibus palmisq; ad cælum sublatis, ceruices præbuere; atque ita glorioso martyrio coronati ad regna cælorū commigrarunt; quorum corpora Christiani rapiētes eodem in loco honorificè sepeliērunt: vbi in præsentem diē innumera beneficia largiuntur. Horū quoque meritis Iustinianus Imperator ab aegritudine grauissima liberatus, percelebrem in honorem eorundem martyrum erexit basilicam; addiditq; & aliud in Pamphilia ijsdem martyribus templum. Romæ verò adeò cele-

celebris ijs exhibetur cultus, vt multi ea propter illos Romæ martyrio coronatos esse crediderint.

VITA S. *ELEAZARI, COMITIS OP-

* al. Elzea.

vj.

pidi nomine Ariani, qui cū sancta Coniuge Dalphina vixit continentissimè, Virgoq; permansit: professus illud vitæ institutum, quod vocant de tertia Regula S. Francisci. Excessit ex humanis anno Domini 1323.

Vide C. Bar.

rom. in No-

tat. ad mar-

tyr. Rom.

ELEAZARVS Comes Ariani, è Narbonensi prouincia oriūds, patrem habuit Hermongaum à Sabrano, virum insignē & potentem; matrem verò Laudunam Albanā vel Albæ: quæ tum ob sanguinis claritatem, tū ob vitæ integritatē accepta ab Eleazaro & Cæcilia mariti sui parētibus, Bona Comitissa vocabatur. Itaque pia matrona & mundo planè mortua pulchrum enixa infantem, fertur eum eadem hora cum feruenti deuotione & gratiarum actione Deo obtulisse dicens: Accipe eum tibi seruum Domine, tuæq; benedictionis gratiam ei largire. Quòd si eum nosti diuinæ tuæ voluntati fore rebellem, vbi sacro baptismo erit candidatus, illum sinè mora è medio tollas. Satius enim est, eum innocētem & nullis auctum meritis tecum viuere, & mundo emori, quàm in hac mortali vita tuā offendere maiestatem. Vt autem Deus ostenderet se hoc sacrificiū in odorem accepisse suauitatis, tantam pietatem infantis illius animo in ipsis incunabulis instillauit, vt necdum triennij ætate completa, mirabili erga pauperes commiseratione afficeretur. Nam cum baiularum brachijs

27. Septē.

Patria &

parētes eim.

Mater eum

recens natū

Deo offert.

Pia precatio

matris eim.

*Magna in-
fantis com-
miseratio
erga paupe-
res.*

chijs portaretur, in castris Ausoisij porta sapē
pauperes humanissimē intuens, nullo pacto
progredi volebat, immò verò etiam sinē inter-
missione acerbè plorabat, donec præstita ele-
mosyna eos refectos videret.

** al. VVil-
helmi.
Educatur
sub paruo
Abbate Mas-
siliensi.
Zelus fidei.*

Postquàm autem ætatis quintum excessit an-
num, quidquid ex ludis puerilibus, vel aliundè
acquirere potuit, in pauperes erogabat: infan-
tesque & pueros, quibuscū sua interdum cap-
tabat solatia, præcipuè verò inopes, ad pran-
dium suum inuitabat. Degebat sub cura & mo-
deratione Domini * Guilielmi de Sabrano pa-
trui sui, Abbatis Massiliensis. Ibi & ætate & sa-
pientia mirificè adeò proficiebat, vt in tenera
illa ætate cuidam religioso diceret, se magno
teneri desiderio ad infidelium regionem pro-
ficiscendi, vt illic in confessione Christi per
martyrium è vita excederet.

*Despondetur
ei quedam
nobilis puel-
la.*

Actum est autem diuina prouidentia, vt de-
cennis, mandato Sereniss. principis Caroli se-
cundi Hierusalem & Siciliae Regis, virginem
Dalphinam annorum duodecim in vrbe Mas-
siliensi spōsam acciperet: & post 3. annos in Ca-
stro Poderij Michaelis, ferijs S. Agathæ con-
iugium illud ritu solenni celebraretur. Ea so-
lennitate peracta, quarto demum die virgo
Dalphina cum multa celebritate ad sponsum
suum in castrum Ausoisij adducta est. Ibi tum
virgo, diuino amore egregiè accensa, pectoris
sui arcana aperuit, seseque ad extremum vitæ
spiritum virginittatis votum cōseruare decre-
uisse, si per sponsum liceret, dixit. Eleazarus
quanquam diuini consilij adhuc ignarus, tamē,
vt erat comis & placidus, libenter ista dicentē
spon-

*Pudicitia
ponse eius.*

Migrat ad aliud castrum.

Præclare sanè leges, familia eius ab eo præceptæ.

Pena in blasphemos & periuros.

At verò ubi ad annū ætatis peruenit vigesimum, nec animus eius in castro Aufoisij optata posset tranquillitate potiri, propter importunam aui eiusque familiæ curam, qua eum splendidis huius mûdi titulis ornatum cupiebant, multa precum instantia in castrum Podij Michaelis, quod erat virginis Dalphinæ ex paterna hæreditate, migrandi copiam obtinuit. Vbi sane nouus paterfamilias, nouo quodam modo familiæ suæ præsidens, hæc insignes leges suis præscripsit: Primo: Vt diebus singulis pia mente integrum Missæ officium audirent. Secundo: Vt viuerent castè & purè: qui nollent domo cederet. Tertio: vt qualibet hebdomada animorū sordibus per cōfessionem elutis, singulis mensibus cœlesti pane sese reficerent. Quarto: Vt nobiles virgines & matronæ à primo diluculo ad vsque prandium precibus & diuinarum rerum commentationi incumbere: à prandio operibus manuarijs sedulo vacarent. Quinto: vt nemo, non dico Diuinam maiestatem, sacrosanctam virginem, vel aliquem Sanctorum blasphemare, falso, vitiosè aut leuiter iurare: sed ne inhonestum quidem verbum proferre præsumeret. Cuius quidem constitutionis violatores hac ratione puniri voluit; vt vel toto prandio, solo pane & aqua contenti coram alijs humi accumberent; vel tota die cubiculo inclusi reatum suū dignè expiarent. Sexto: vt nulli fas sit ludere tesseris, aut alio vti lusu illicito, turpi ac inhonesto: Si quis contra fecisset; grauis illū pena manebat. Septimo: vt omnes è sua familia, cōmuni paci & charitati assiduò studerent: seditio-

ditiosos pro ratione culpę puniens. Octauo: vt
quotidiē à pradio vel alia hora vespertina (nisi
necessitas aliud requirat) fiat ab vno illorum i-
pso præsente, aliqua collatio de verbo Domi-
ni, pro animarū salute. Quis verò hęc Comitiss *Quanta vita*
aulā, monasteriū dicere dubitaret; in qua, tam *puritas in-*
excellens in omni genere virtus vigeat, cæle- *ius aula.*
stisquē disciplina aded clarē relucebat?

Ipse Comes reliquos omnes exemplo ante-
ibat, pietatēq; sua & morum suauitate omniū
animos ad æmulationem virtutis prouocabat.
Preces horarias pro Romanę Ecclesię ritu & *Vita eius*
consuetudine tam piē & attentē persoluebat *austeritasq;*
quotidie, vt audientes nō mediocriter ad pie-
tatem incitarentur. Ieiuniorum vigiliarumq;
mirē patiens, aspero insuper cilicio sub vesti-
bus pretiosis carnē edomabat. Sæpē catenulis
ferreis rebelles animi motus infringeat, &
ad quēlibet versum Psalmi quinquagesimi tri-
nos ictus dorso fortiter infligebat. Octauo ve-
rò quolibet die Quadragesimę & aduentūs, &
permultis Sanctorum ferijs, præsertim Virgi-
num, cælesti epulo se muniēbat.

Cæterum inter alias virtutes præcipua erga *Eximia eius*
pauperes & leprosos beneuolētia, & benignē *in miseros*
faciendi studium summa liberalitate con- *benignitas,*
iunctū, in hoc viro relucebat. Quotidiē siqui- *& humani-*
dē habebat duodecim pauperes &, leprosos;
quorum pedes ipse lauabat quotidie, eorum-
que oris peramanter oscula figebat; ac pro-
stremò cibo potuque reſectis largas eleemo-
synas præstabat. Die quodam venatum in suo
comitatu abiturus, omnes antecedere ius-
sit; ipse vero, vno apud se milite cum tonfore

*Sex leprosi
eius osculo
sanantur.*

retento, ad quoddam leproforum diuertit do-
micilium; ubi sex horrida percussos lepra re-
perit. Videbantur eorum labia exesa planè at-
que absumpta: prorsus ut sine horrore adspi-
ci non possent. Quos sanctus iuuenis ut vidit,
salutatione humanissimè impartita, salutari-
bus monitis ad diuini numinis timorem cul-
tumque assiduum hortatus est. Indè singulis
peramanter osculatis, eccè repentè sanitate
donati, totam domum odore suauissimo reple-
tam sentiunt. Mirantur illi, stupent: fixisque o-
culis Eleazarum intuentes, angelumne an ho-
minem esse dubitant. Ille verò cum præstita
insuper eleemosyna recederet, igneus quidam
& luculentus radius ab eius capite, cunctis
cernentibus, emerfit: perdurans quousque il-
le ad suam, quæ procul satis aberat familiam
peruenisset.

*Diuinitus ei
frumentum
restituitur.*

Porro cum magna & penè incredibili esset
erga pauperes cōmiseratione, bis extremæ fa-
mis tempore horreum suū ijs exinanivit; quod
bis similiter diuinitus redūdare inuentum est.

*Sanat mori-
bundam.*

Apud Arelatem puellam septennem, Constan-
tiam nomine, cum ipsa morte colluctantē, ma-
nūs suæ impositione matri viuā exhibuit. Sed
hæc quanquam eximia, parua tamē sunt, si cum
solidis eius virtutibus, è quib. sanctitatis opi-
nio certo constat, conferantur. Anno ætatis sue
tertio & vicesimo, patre ipsi⁹ ex humanis sub-
lato, Baro factus Ausoisij, Comitatus pariter A-
riani oppidi ad eum iusto titulo est deuolutus.
Cū igitur eius Comitatus ergò tū primum Ita-
liam peteret, sensit mox subditorum sibi ani-
mos vehementer rebelles, adeò ut oppidani
coto

*Fit Comes
Ariani op-
pidi & Baro
Ausoisij.*

toto triennio multas illi iniurias, plurima dā-
na & cōtumelias minimè ferēdas inferrēt. Ille
verò, quanquam multis modis ab eis laceffitus
& diuexatus, tantum abest, vt vnquā vindictæ
cupiditate exarserit, vt etiam Tarentinū prin-
cipem, vltionem expetentem, prohibuerit, ne
vel leui iustitia in eorum scelus animaduerte-
ret. Ita enim animo constitutus erat, vt eos po-
tissimum charos haberet, qui varijs eū aduer-
sitatibus ad pietatem & virtutis studium exer-
cebant. Qua sanè patiētia id obtinuit, vt postea
ab omnibus illis honoraretur vt Dominus, &
amaretur vt pater.

Porro Comitatum & Barionatum suum
magno ere alieno obstrictū & pressum eximia
dexteritate alleuiavit: cōstituens homines, qui
certos quosdā prouentus ad se reciperent, atq;
indè paulatim omne æs alienum dissoluerent.
Cum à Roberto Rege, cui inprimis charus e-
rat, fratre S. Ludouici Episcopi, Neapoli eque-
stri esset onnatus dignitate, alijs circa mūdāna
occupatis, ipse tota mente cælestibus inhærēs,
non multò post virginittatis votum cum Dal-
phina sua sponsa emisit, perpetuoq; seruauit:
amplexantes tertium ordinem siuè regulam
S. Francisci. Præstitere hoc in castro Ausoi-
sij in Narbonensi Gallia seu Prouincia; in qua
biennio deindè exacto, ille Neapolim re-
dijt: vbi à Roberto Rege Caroli eiusdem Re-
gis primogeniti & Calabria Ducis præceptor
constitutus, adolescentem illum præclaris
moribus & pietate imbuuit. Erat per id tempus
penes illum Ducē regni totius administratio;
Patre eius Roberto Rege in Prouincia agente.

Xxx 3

In cu-

*Summa eius
intolerandis
iniurijs pa-
tientia*

*Industria e-
ius in ere a-
lienò dissol-
uendo.*

*Factus eques
auratus, e-
mittit votū
Virginittatis
cum sua spō-
sa.*

*Datus Caro-
lo Ducis Ca-
labria filio
pædagogus.*

*Agit prom-
ptissime ad-
uocatū Pau-
perum.*

In cuius aula cū Eleazarus pauperum causas negligi intelligeret, à Duce eorum se patronū institui postulauit. Quod susceptum pietatis munus tam egregiè est executus, vt cum aliquando lotis iam manibus ad mensam accedēti pauper domum intrans importunè se ingessisset, sciscitans de ipsius supplici libello quid actum esset, ille statim benignè respōdens, Sustine, inquit, parumper, & ego, priusquam cibum sumam, rem tuam expediam. Surgensq; à mensa, recta ad curiam abiit, reuertensq; pauperi per omnia satisfecit.

*Moritur Pa-
risius vir
sanctus.*

Tandem autem Rex Robertus, filio suo Carolo nuptias factururus, Comitem Eleazarum in Gallias destinauit, vt inde sponsam regio splēdore & maiestate dignam adduceret. Quo in negotio vir sanctus dum versatur, eccē Parisijs graui correptus morbo, tandem ecclesiasticis munitus sacramētis ex huius mortalitatis ergastulo ad immortalitatis gloriā foelicitē migravit, anno ætatis suæ 28. Cuius corpus in habitu Franciscano apud Minoritas Parisienses primò sepultum, eodem anno Aptam, æquē in ædem Franciscanorum (vti ipse viuens iusserat) translatus est: vbi multis magnisque

*Claret mira-
culis post o-
bitum.*

coruscans miraculis, indies quantæ sanctitatis sit omnibus clarius innotescit.

MARTYRIVM S. VVENCESLAI DV-
al Vences-
lai.
is Boemia : Ex eo quod est per Reuer. Ioan-
Vide Notat.
lib. 4. & 5. hystor. Boemica. Passus est, vt pa-
C. Baron.
tet infrà temporibus Otthonis Imperatoris
in Martyr.
Germanorum Primi, circa annum Salutis non-
Roman.
gentesimum trigessimum sextum.

28. Septēb.

SANCTVS VVenceslaus Boëmię Dux, pa-
Patria eius
& parentes.
 tre religionis nō minus quā fidei orna-
 mentis cultissimo, Vratislao progenitus,
 matrem habuit Drahomiram Lucēsem, à Chri-
 stiana religione longē alienam. Siquidem in
 omnes pietatis & iustitię cultores seuerior
 immaniorque, quā Iezabel quondam in Pro-
 phetas, graui damno rem afficiebat Christia-
 nam. Quade causa Ludmilla Vratislai Ducis
 mater, per speciem salutandi Drahomiram,
 Pragā adiens, filiorum alterum ab ea nutriē-
 dum sibi impetrauit. Erat is VVenceslaus e-
 gregia indole puer, quem Paulo sacerdoti suo,
 sanctitatis opinione celebri, instituendum
 tradidit; à quo primis rudimentis præclarē
 imbutus, postmodum Budecum, ad Nycenum
 presbyterum disciplinis & literis sublimiori-
 bus erudiendus est transmissus.

3. Reg. 18.

Nutritur
Venceslaus
à Ludmilla
auia.

Interea patre Vratislao vita functo, Draho-
 mira, filijs adhuc ætate imbecillioribus, regi-
 men inuadit; ac statim odium in Christianos
 malè diu dissimulatum detegit: edictoquē
 proposito Christianis omnibus religionis ex-
 ercitiā clā palām interdicit. Secus facientibus
 carcer, exilia, mors denunciata. Hæc cū piū
 auxilium vehementer sauciarent, vt tam

Drahomira
matris eius
in Christia-
nos persecu-
tio.

XXX 4 impia

*Vvences-
laus creatur
dux Boëmie.*

impia tamque immania neptis facinora dele-
ret, nepotē Vvenceslaū magno omniū cōsensu
ad gubernacula Boëmorum promouit; fratri
iuniori Boleslao, ad tollendam fraternam
discordiam, parte hæreditatis assignata. Igitur
Vvenceslao principis thronum Pragg occupā-
te, mater filium iuniorem moribus suis cōgru-
entem secuta est, Is Boleslauiam cum suo ter-
ritorio ultra Albim possidebat: v̄t potentia
& dignitate clarus, ita moribus & vitæ ge-
nere prorsus obscurus. At verò Vvenceslaus
ab omni ambitione inuictus, cunctis pietatis
officijs insignis, psalmos laudesque Deo quo-
tidie concinebat; languētes inuisebat; laceros
nudosque vestiebat; pauperibus alimenta sup-
peditabat.

*Vvenceslai
egregia pie-
tas.*

*Drahomiræ
conspiratio
in Ludmillā
socrum suā.*

Interim Drahomira dirumpi præ inuidia,
secumque nefaria aduersus socrum meditari,
quod illa maiore apud Vvenceslaum gratia,
quam ipsa mater, polleret: religionemque
Christianam nimis promoueret. Nec longius
nefariè meditata perficere distulit, quam in-
uenit audaces perficiendæ cædis sicarios. Instā-
te exitij die, quem Ludmilla futurum diuini-
tūs præuiderat, vocat ad se clientulos omnes,
& sua cuique persoluta mercede, quidquid
præterea in penū, in cella, in horreis, in locu-
lis redundabat, id manu sua in sinus vsusque
pauperum trāsfluidit: Post hæc remotis arbitris
ac solo Paulo sacerdote adhibito, antè arā, fa-
cta exomologesi, prouoluitur; cū eccē eadē
hora submissi à nuru, Thomas & Gumo, non
tam genere quā scelere nobiles, in sacrarium
irrupunt, ac velo, quo sancta vidua caput
vela-

*Ludmilla
præuidens
martyrii sui
diem, unctā
sua pauperi-
bus distri-
buit
In templo
necatur.*

velatum habuit, elisis faucibus prostratam suffocant.

Non defuere, qui VVenceslaum ex caede auiæ vehementer perturbatum ad ultionem inflammarent. At ille grauissimis eos verbis corripuens; Nescitis, inquit, quid ore suo dicat Dominus: Mea est ultio, & ego retribuam eis in tempore. Quemadmodum anno nondum euolutu euenit: utroque scilicet sceleris ministro non solum miserè, sed etiam notabiliter extincto, nota sua ad posteros transmissa. Nam cum alter eorum barba rutila insignis, alter male pedatus esset, non aliter nati natorum, & qui hodie nascuntur ab illis, vel rufescunt, vel à pedibus laborant. Cæterum impiæ matri idè impunitas diuturnior concessa, ut filij pietas hoc clarior euaderet. Tamen si alios quoque præter ipsam matrem molestos sibi infestosq; habuit; quasi parum idoneus ad exequenda Principis munia; quæ exequi, non per sacra (dicebant) & cæremonias, sed magis per arma & acies oportere.

Ante alios Radislaus Gurimensis princeps, Mistibogij filius, vana spe inflatus, quasi solo armorum terrore VVenceslaus expugnari posset, agros eius incurfare; armatos ostendere viros; pacis legatos superbissimè repudiare, non dubitabat. Igitur coactus VVenceslaus militem atque aciem contra Radislaum instruit; vidensque omninò sibi dimicandum esse, clasticum cani vetat prius, quàm ipse Radislaum conueniat. Data alloquendi potestate; Si aliter inquit, nisi prælio res pacificari nequit, cur nò potius sinè magna aliorum clade, sine multo

Nulla in VVenceslao vlciscendi libido.

Dent. 32.

Divina ultio in sicarios Ludmilla.

Radislaus quidam aduersus sancti virum insurgit.

VVenceslaus Radislaum ad singulare certamen prouocat.

XXX 5

inson-

insontium sanguine, ipsi inter nos singulari certamine decernimus: victoriæ permiffuri, vter vtri imperare debeat. Perindè quasi iam manibus victoriam Radislaus teneret, conditione propofita lætari, instareque, & ad pugnam ineundam festinare. Loricula super cili- cinam vestem indutus, paruoque ense suc- cinctus erat Vvenceslaus, cum in arenam pro- diret. At Radislaus cataphractus hastatusque cum longa insuper machera contra sese infe- rebat; vtrinque interim acie velut ad nouæ rei spectaculum erecta. Nouum enim esse videba- tur, vt ipse Vvenceslaus, pro imbelli habitus, componere se cum bellatore auderet. Vbi sub- ictum ventum est, alter signo Crucis frontem pingit: alter hastam vibrare festinat; idemque subito Angelos videt, atque hanc vocem ve- lut ab homine promptam ponè se audit: Ne feri: Ac nemine conspecto, qui illam prom- pferit, vim numinis fauore propitio VVen- ceslaum prosequentis veritus, humi procum- bit; veniam audaciæ exposcit; seque potesta- ti victoris permittit. Alleuat prostratū VVen- ceslaus: dataque venia, & dignitate ei resti- tuta, monet vt contumaciam in obsequium de- bitum verat, nè post grauius ab irato numine plectatur.

Hec in Germaniam celeritate nunciata, au- lam Cæsaris, apud alios admiratione, apud quosdam irrisione affecerunt. Ottho tunc re- gnabat; qui Germanorū primus coronam Cæ- saream legitimè sibi traditam in Germaniam intulit, vir illo honore, ob celebrem pietatem, & raram in bellis felicitatem nõ indignus; nec

*Assumit ar-
ma S. Crucis
contra hostē
suū S. VVen-
ceslaum, &
diuinitas
liberatur.*

*Iste Ottho
Imperator
Germanorū
primus, reg-
nauit anno
936. & seq.*

alienus à VVenceslao, propter eximias ipsius virtutes: & qui vna cū alijs Germaniæ Principibus maiestatem Cæsaream officiosè comiterq; obseruabat. Is Ottho deliberandi causa, diem ad conueniendū Principibus VVormaciam edixerat; quò vbi VVenceslaus quoq; euocatus *VVencesla⁹* sine vlla dilatione venisset, dicitur postridiè, *vocatur ad imperialia comitia.* dum solenne sacrificium cunctantius sacerdos facit, ipse similiter cunctatius curiā introiisse, *Prodigium à Cæsare visum.* eamq; moram quasi ex ambitione natam Principes adeò egrè tulisse, vt conspirarent, ne quis ipforum venienti assurgere, nec suprà se locū cōsidendi dare vellet. Persuasum denique Cæsari fuisse, vt sine vllo honore Boëmum velut arrogantem transmitteret. At Cæsar ex cōspectu duorum Angelorum qui VVenceslaum in curiam deducebant, subitoque ibidem disparuerāt, obstupescens, throno exilit; aduersum vadit, ipsumque VVenceslaum tantum non adorat, ac manu mox sua ad subsellia perductū, assidere sibi proximū iubet. Cæteris vehementer factum admirantibus, Cæsar facti causam aperit, vicissimque miratur quòd nemo præter se quisquam Angelos, tam clarū manifestumque sui spectaculum exhibentes, oculis suis aspexerit. Hic Moguntinus Pontifex, se quidem nihil planè vidisse inquit; cæterum horrore quodam se perfunctum fuisse confitetur: ac tunc demum famæ quoque nuper inuulgatæ, quemadmodum videlicet interuētū numinis ab hostis impetu seruatus fuerit VVenceslaus, fidem se habere: quando in præsens paria numina eūdem à calumnia vindicauerint: quare indè simul vniuersi errati veniam deprecantur.

Nec

*Sacras reli-
quias en-
quanti fece-
rit S. VVen-
ceslaus.*

*Abnuis regia
dignitatem
S. VVences-
laus.*

*Construit
templa.*

*Corpus Lud-
mille post
triennium
incorruptum.*

Nec his contentus Cæsar, hunc tam libera-
lem hospiti habuit honorem, vt quiduis ei à
Cæsare petendi potestatem faceret. Existima-
bat autem Cæsar, gloriosa eum & ambitiosa
petiturum. At is brachium diui Viti ex Gallia
sub Ludouico Pio Corbeiam in Saxoniam trans-
lati, magna que religione in Boemia culti: deint
Sigismundi quoque Burgundiae Regis, propterea
quod Vandalicæ nationis fuerit, reliquias
sibi dari postulauit. Ad quæ postulata Cæsar
subridens, Feres tu, inquit, primo quoque à re-
ditu nostro in Saxoniam tempore, quas habe-
re cupis, reliquias; interim dona Cæsare digna
à nobis accipe: Regium in primis decus, quo te
ex dignitate tua meritò decoramus; deinde
tributo absoluius, quod Carolus quondam
Cæsaribus soluendum instituerat. Iussit postre-
mò & insignia sua VVenceslaus ferre; fuscā
aquilam in clypeo candido. Facile hoc & illud
alterum de tributo amplexus est VVenceslaus;
sed idem caput suum diademate cingi, seque
Regem inungi, aut Rex à suis appellari nullo
pacto iustinuit: quanquam à Cæsare atque ab
alijs Regib. & Principibus Rex in epistolis sa-
lutaretur.

Allatis ex Saxoniam sanctorum corporum Pra-
gam reliquijs, VVenceslaus omnia alia ædifi-
cia missa faciens, applicare architectum ma-
nus ad ædem D. Vito designandam constru-
endamque imperat. Simulque auiæ, Ludmille
corpus in D. Gregorij transferri curat; quod
triennio à percepta martyrij corona prorsus
tate incorruptum integrumque apparuit. In-
tereà Drahomira mater magis ac magis furēs,
impia

impia cum filio Boleslao seuo admodum & in-
domito in Venceslaum agitabat consilia; ma-
ximè quòd audiret quotidie tanti esse VVen-
ceslaum in sacerdotes obsequij, vt suis ipse
manibus vinum inter sacra libaque & thura il-
lis subministraret; vt itidem illos domi quem-
que suæ inuiseret, necessarijsque rebus antè te-
pus succurreret; vt denique noctu plerumque
vel in ipsa hyeme nudis ad templum incederet
pedibus, in quibus Peruigilia celebrabant Sa-
cerdotes. Paulisper tamen inter hæc suam ra-
biem Drahomira remisisse videbatur, postquã
certior facta erat, VVenceslaum tadio vitæ
aulicæ & curarum publicarum, circumspicere
locum sepositum, in quem cum sodalib. D. Be-
nedicti ipse quoque sodalis futurus diuerteret.
Nam & Romam ad Pontificem suos iam eum
legatos misisse audierat. Sed dum Romanus
Pontifex Legatos diutiùs propter domesticas
seditiones retinet, dumque interim VVences-
laus nihil quidquam de sua cõsuetudine inter-
mittit, mulier moræ impatiens, conceptũ iam-
pridem de tollendo VVenceslao parricidium
exequi properat.

*En religio-
sum VVen-
ceslai ani-
mum.*

*Drahomira
filio suo
VVenceslao
necem ma-
chinatur.*

Natalis tunc dies infantuli recens ex Boles-
lao editi se obtulerat. Ad hunc concelebran-
dum inuitatus à matre pariter & fratre VVen-
ceslaus Boleslauiam, prius tamen à peccatis o-
mnibus per confessionem ritè expiatus & sa-
cro sancto pane cõmunitus, petit. Prodiit com-
posita adulatione obuiam fratri Boleslaus. Ma-
ter dein conuiuio adhibita, quo magis ad om-
ne facinus exercita erat, tanto blandius hospi-
tem filium habuit, traxitque in seram noctem
conui-

*Inuitatur ad
natalitium à
fratre suo.*

*VVenceslaus
à fratre in
templo tru-
cidatur.*

*Visto Regis
Danie.*

*Floruit infi-
mitis mira-
culis post o-
bitū S. VVē-
ceslaus.*

*Boleslai im-
pietas in sa-
cerdotes &
Christianos.*

*En vnde in-
notescat Po-
diuini cuius-
dam sacer-
dotis sancti-
tas.*

conuiuium. At VVenceslaus' quanquam intel-
ligeret quo tenderent blanditiæ, & quam ob-
rem produceretur conuiuium, nō tamen omi-
sit nocturno tempore solitas in tēplo Dei per-
soluere preces. Qua in re occupatum Boleslaus
à matre ad scelus vigilantiori excitatus inua-
dit, atque haud difficulter inermem fratrem,
patienterque plagam excipientem interficit;
nescius Deum bonis omnibus tam in vita quā
morte semper adesse, suorumque curam inde-
fessam gerere. Eadem quippè nocte Rex Danie
(vide quantò interuallo à Boēmia semotus)
per quietem se admonitum oraculo testatus
est, vt martyris VVenceslai in Boēmia à fratre
obtruncati memoriam sibi colendam suscipe-
ret: id quomodo ab ipso factum, cæremoniæ,
sacerdotes, templum in Dania diuo VVences-
lao dedicatum declarant. Vt interim alia penè
infinita miracula data opera transeamus, par-
tim quia nota & illustria, partim quia decan-
tata à nostratibus diebus penè omnibus ha-
bentur.

Boleslaus, parto audacia & scelere princi-
patu, audacter etiam illum & non sinè scelere
ab initio gessit, idque non obscurè. Siquidem
clara voce, omnib qui aliqua cum diuo VVen-
ceslao familiaritate coniuncti erant, ac præci-
puè Sacerdotibus, quicunque sua spontè è Boē-
mia non excederent, carcerem, exilium, ca-
dem denunciauit. Adiecit mater, ne casti terræ
mandarentur, sed abiecti, vt in campis iacerēt,
esca dilanianda canibus alitibusque. Corre-
ptus inter præcipuos ad supplicium Podiuinus
quoque toto biennio in furca sub dio pendens,
nulla

nulla tabe violari, nedum corrumpi cōficique
 potuit: donec post haustam terræ hiatu Draho-
 miram sepeliretur. Nam quo manifestior gra-
 uiorque pœna appareret, quæ meritò de cru-
 delissima atque impijssima muliere exigenda
 fuerat, eò loci, quo adhuc insepulta iacebant
 ossa occisorum sacerdotum, terra sua sponte
 dehiscens, viam Drahomiram vnà cum curru
 & qui simul vehebantur, absorbuit; solo auriga
 incolumi: qui ad aram iuxta sitam (nunc haud
 exstat) equo defiliens accurrit: cū fortè sig-
 num ad corporis Domini adorationem dari,
 execrante illum Drahomira omnibus maledi-
 ctis, audisset. Quare locum eum etiamnum, vt
 execratum, funestumque declinant viatores,
 qui arcem Pragensē ab occidentali plaga pe-
 tunt. Puniti & illi diuinitus, qui Boleslaum as-
 sectati, gladios etiam suos aduersus diuum
 Venceslaum strinxerunt. Pars enim eorum
 mente alienata, in rabiemque versa præcipites
 ex alto deorsum se dabant: quidam in eos gla-
 dios, quos nudauerant, incubuere. Ad hæc,
 templi paries, quem propè occisus fuit diuus
 Venceslaus, velut cædis ipse quoque con-
 sciens, aut potius, vt testis foret sceleris sempi-
 terni, nulla vllius opera abstergi eluique po-
 tuit à cruore, quo respersus ex corpore diui
 Venceslai fuerat. Quod quidem triennio
 post Pragā translatus, præterquam quòd à
 corruptione incolume repertum est, insuper
 etiam ab omnibus vulneribus, erat percura-
 tum.

*Drahomira
 terræ hiatu
 absorpta.*

*Necis conscij
 omnes diui-
 nitus puniti.*

Miraculum.

*Translatio
 reliquiarum
 eius.*

VITA

VITA ET PASSIO S. CHARITONIS

Vide C. Ba-
ron. Tomo 2.
Annal. anno
279.

præclari Confessoris: Ex ea quæ est per Meta-
phrasten. Claruit anno Dominici Natalis 276.
& sequentibus sub Aureliano ac post eum Ta-
cito, Probo ac cæter. Imperat.

28. Septē.
Patria eius.

Præclara S.
Charitonis
confessio.

Gloriatur se
S. Teclæ dis-
cipulum Cha-
riton.

IN ciuitate Iconiensi Prouinciæ Lycaoniæ,
Chariton summus Christi cultor oriūsus,
egregium & planè admirandum edidit suæ
pietatis documentum. Cū enim Aurelianus,
qui tunc temporis sceptræ Romani administra-
bat Imperij, Christianum nomen inaudita cru-
delitate opprimeret, sæuisq; propositis edictis
terrore loca omnia cōpleret, inter alios Cha-
riton comprehensus, & ab impio Præfide de fi-
de ac religione interrogatus, tale ferè dedisse
responsum fertur. Tu quidem, ô Præses ferro
flammaque Christianos persequeris, & alios
quidem inani timore prostratos in fugam ver-
tis, alios fidei armis præclare instructos in car-
cerem abripis, & immani cruciatu conficis: sed
prius quam ego spreto summo Deo & Christo
Iesu Saluatore meo, (prò scelus) scelestis & in-
uidis demonibus supplex fio, eccè tibi hoc cor-
pus olidum utiq; & periturum, ad quæuis sup-
plicia intrepidus trado. Nam de patria, de re-
ligione, de nomine, quod quæris, nemo est qui
non nouit me hac in ciuitate primas obtinere.
Sed hæc parui faciens, in eo potiùs glorior, me
Teclæ esse discipulum; quæ instar lucidissimi
fideris martyrij splendoribus hac in ciuitate
resplendet: & Pauli magni præconis veritatis;
qui ipsam quoque ad certamina pro Christo
subeunda instruxit, adornauitque. Et ideo ego
quo-

quoque eodem cum Apostolo hodie dico: Quis me separabit à charitate Dei? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an periculum, an gladius?

Roman. 8.

His ad iram motus Præses, confestim iubet sanctum veste nudatum, quatuorque in partes extensum, nervis crudeliter verberari. Eo aliquamdiu fatigatum supplicio rursus interrogat Iudex; Sacrificasne, ô Chariton, diis immortalibus, an vis tuo corpori plures inferri plagas? Cui martyr: Non, inquit, eis sacrifico. Quinimò, si fieri posset, vel millies vitam hanc in supplicijs pro Christi nomine abijcere paratus sum. His auditis, verbera multiplicata sunt, tanta crudelitate, ut viscera sanctissimi martyris horrendo hiatu paterent. Indè humeris tortorum in carcerem abreptus, secundæ fuit quæstioni reservatus. Et quidem blanditijs alternis minisque quin & atrocioribus quàm prius cruciatibus, ad labefactandam eius constantiam adhibitis, cum oleum pariter & operam se perdere intelligeret Iudex, iussit de nuò ferro vinctum in custodiam tradi.

Ceditur S. Martyr.

Egrègia martyr cōstantia.

Interea impio Imperatore Aureliano è vita sublato, meritisque pœnis, ut omniū erat opinio, propter nimiam in Christianos sævitiam à iusto Iudice Deo affecto, * alius, qui & in Imperio successit, fama clementiæ regni sui fundamēta stabilire volens, edicta crudelitatis sustulit, & Christianos omnes è vinculis incolumnes abire iussit. Tunc verò Chariton, multis magnisque martyrij certaminib. inclytus, ut per septa in suo corpore Christi stigmata ad extremam vitæ spiritum conseruaret, ad sanctam civitatem

Mortuo Aureliano imperatore, Christiani libertate potuerunt. * Is fuit X. c.

Yyy

tem

*S. Chariton
Hierosoly-
mam iturus,
incidit in la-
trones.*

tem abire constituit. Iter igitur magno cū gau-
dio ingressus, mox in latrones humani sangui-
nis non minus quā pecuniæ avidos incidit:
qui eum ferro crudelissimè vinctum ad spelū-
cam suam veluti prædam quandā opimam ab-
duxerunt. Ibi eo ferreis vndique nexibus con-
stricto relicto, illi rursus ad alias atq; alias po-
pulabundi se prædas contulerunt. Christi verò
martyr, totus ad preces & gratiarum conuer-
sus actiones, incredibili exultabat gaudio,
quod ijs molestijs propter Christum afficere-
tur. Cumque latabundus multa secum de infi-
nita Christi bonitate volueret, eccè vipera è
latibulis in vas quoddam vino plenum proser-
pens, seseq; ad satietatem ingurgitans, pro be-
neficio, vt ingratorum est consuetudo, malefi-
cium reddēs, potum pestifero veneno infecit,
protinusque recessit. Redeunt interea ad spe-
luncam latrones, vt furore ebrij, ita extrema
penè siti confecti. Nec mora: Auidi ad merum
certatim conuolant; hauriunt; mortemque ad
vnum omnes pariter oppetunt.

*Latrones
veneno diui-
nitatis extin-
guuntur.*

*Chariton o-
mnes eorum
prædas possi-
det.*

Ibi tunc solus planè Chariton relictus, quod
reliquum erat, precibus & lachrymis se Chri-
sto commendare vinctus pergit. Nec deseruit
precantem Christus: sed mox disruptis vinculis
eum & speluncæ possessorem, & pecuniarum
omnium, quas nefarij homines ex prædis, rapi-
nis, & cædibus illic congefferant, ex asse fecit
hæredem. Quid igitur? Chariton admirabili
Dei bonitate & prouidentia stupefactus, ante
omnia ingentem auri argentiq; vim pauperi-
bus & pauperibus in solitudine degentibus di-
stribuit: reliquas opes ad nouæ Lauræ fabricā
appli-

applicat. Ipsa verò spelunca latronum, in Ec-
clesiam conuersa, diuinis ibidem operibus in-
sistens, res adeò admirandas gerebat, vt pluri-
mi Iudæi pariter & gentiles ad eum cõfluerent
eiusque salutarem doctrinam auidè excipe-
rent. Factum est igitur studio illius & vigi-
lantia, vt Laura sacris quotidie militibus im-
pleretur, quos monasticis imbuebat discipli-
nis, imbutosq; deinde Præfecto committebat.
Itaque Laura illa & discipulorum numero,
& cælesti disciplina optimè instituta, ipse qui-
etis ac solitudinis cupidus, itinere diei vnus
ad Hierichūtinās partes vno comitatus disci-
pulo migravit. Ibi herbis solis iucundè victi-
tans, gratum inprimis Deo, nec hominibus in-
utile præstabat obsequium. Nam fama miracu-
lorum eius longè lateque vagante, magnus in-
dies hominum coeptus est fieri cõcursus: pror-
sus vt ibi quoque egregio pietatis domicilio
cõstituto, rursus ad aliam solitudinis partem,
quatuordecim plus minùs stadijs a Thecoorum
regione distantem, commigrare debuerit: ne
gratissima quies penit⁹ illi interiret. Quanquā
nè hic quoque eadem (ob turbas ad ipsum ven-
titantes) perfrui licuit. Collecta itaq; processu
temporis & ibidem haud exigua fratrum con-
gregatione, aliā quoque ædificat Lauram: quæ
Syriacè Suca, Græcè verò vetus nuncupatur.
Cui cum de spiritali patre prouidisset vir diui-
nus, tota mente in cælo degens, vt vltimum
vitæ suæ actum in sola cælestium considera-
tione exigeret, postremò speluncam quan-
dam in præcipiti & prærupto monte sitam
non longè ab hac Laura distantem conscendit:

Yyy 2

cui,

Construit
Lauram.Pharum nū-
cupatam.

Item templū

Antiqua Ec-
clesia nomi-
natum.Iudæos &
Gentiles mul-
tos cōuertit.Commigrat
aliō.Secundam
Lauram ædi-
ficat: & rur-
sus aliō mī-
grat.Tertiā L. æ-
ram ædifi-
cat: Suca dictā.

*Adit spelun-
cam.*

*Impetrat
fontem suis
precibus.*

*Feliciter
obit S. Cha-
riton.*

cui, ab eo quod non nisi scalis ad illam ascen-
sus esset, Cremastos, id est, pensilis, nomen in-
ditum fuit. Ibi cum in omni virtutum exerci-
tatione ætatem penè confecisset, iamque viri-
bus destitutus sibi ipsi ministrando idoneus non
esset, ne cui molestiam inferret, pariterque so-
litudinis dulcedinem amitteret, precibus à
Deo è dura silice fontem impetrauit.

Tandem verò vbi foelix illud diuque deside-
ratum æternæ beatitudinis iter sibi instare co-
gnouit, è spelunca descendens, in sacram Lau-
ram, cui nomen Pharam, vbi primos certami-
nis sui distillauit sudores, venit: eoque cunctis
discipulis conuocatis, luculentum sanè plane-
que diuinum instituit sermonem; hortatusque
omnes ad præsentem certaminis cursum stre-
nuè viriliterque perficiendum, lætus in manus
Creatoris animam efflauit.

*Vide C. Ba-
ron. Notat.
ad Martyr.
Rom. hoc die
8. Maij:
vbi de a-
lijs differit
factis reue-
lationibus.
29. Septē.*

*Ecclesia S.
Michaelis ab
ipso condita.*

DE SOLENNITATE S. MICHAELIS
Archangeli. Ex ijs quæ sunt apud V.P. Laur.
Sur. ex Doctorum Homiliario.

MEMORIAM beati Michaelis Archan-
geli toto orbe venerandam haud im-
meritò Christi colunt fideles, quod is
sæpiùs hominibus apparuisse, & sacrorum li-
brorum auctoritate, & veteri Sanctorum tra-
ditione comprobatur. Declarat hoc inter alia
multa ipsius & opere condita, & nomine con-
secrata ecclesia; quam è cælo veniens, in Gar-
gano monte, vili quidem schemate, sed cælesti
præditam virtute, propria manu condere di-
gnatus est. Quæ qua ratione hominibus inno-
tuerit,

tuerit, non erit abs re paulò fusiùs explicare.

Est locus Apuliæ finibus Sipontina ciuitate celebris: in qua vir quidam prædiues Garganus oriundus, huic monti ex euentu suo vocabulum indidit. Huius enim dum pecora, passim per deuexi montis latera pascerentur, contigit, taurum armenti gregis cõsortia spernentem, singularem incedere solitum, & ad extremum redeunte pecore domum, nõ esse regressum. Quem dominus, collecta seruatorum multitudinem, per deuia quæque requirens, inuenit tandem in vertice eiusdem montis foribus cuiusdam assistere speluncæ. Itaq; ira permotus, cur soliuagus incederet, arrepto arcu, appetit illum sagitta toxicata: quæ veluti venti flamine retrorta, eũ à quo iacta est, mox reuersa percussit. Turbati ciues & stupefacti, qualiter res fuerit effecta, (non enim propiùs accedere audebant) consulunt Episcopum, quid facto opus sit. Qui indicto ieiunio triduano, à Deo monuit esse quærèdum. Quo peracto, sanctus Domini Archangelus Episcopum monuit, in suum locum esse tutela, eoque indicio demonstrasse, velle ibi cultum Deo in sui & Angelorum memoriam adhibere.

Hac reuelatione cõperta, Antistes vnà cum ciuib; locum illum religionis ergo frequentare cœperunt. Neq; tamen vltra cryptam intrare ausi, pro foribus, quotidie orationi vacabant. Inter hæc Neapolitani, nefaria adhuc idolorum superstitione polluti, Sipontinos & Beneuentanos bello laceffere tentant. Qui antistitis sui monitis edocti, tridui petunt inducias; vt triduano ieiunio liceret eis, quasi fidele

*Garganus
mons à quo
unde dicitur.*

Miraculum.

Yyy 3 patro-

*Implorant
præsidium
S. Michaelis
Sipontini cō-
tra hostes
juos.*

*Neapolitani
diuina vir-
tute in fugā
compellun-
tur.*

patrocinium, S. Michaelis implorare præsidium. Quo tempore pagani ludis scenicis falsorum inuitant auxilia deorum. Eccè autem nocte ipsa, quæ belli præcessit diem, adest in visione S. Michael antistiti; preces dicit exauditas: victoriam spondet affuturam; & quarta diei hora præmonet hostibus occurrendum. Læti ergo manè, & de Angelica certi victoria, obuiant Christiani paganis. Atque in primo belli apparatu Garganus mons immenso tremore concutitur: fulgura crebra volant; & caligo tenebrosa totum montis cacumen obducit. Quo terrore in fugam conuersi pagani, partim ferro hostium, partim igniferis impulsis sagittis, Neapolim vsque sequentibus, atque extrema quæque cædentibus aduersarijs, moenia tandem suæ vrbs moribundi subintrant. Qui aut eua- sere periculum, comperto quòd Angelus Dei in adiutoriū venerit Christianis, (Nam & sexcentos fermè suorum fulmine videbant interemptos) Regi regum Christo continuò colla submittentes, armis induuntur fidei.

Cumque domum reuersi victores, vota Domino gratiarum ad templum referrent Archangeli, vident manè iuxta ianuam septentrionalem instar posterulæ pusillæ, quasi hominis vestigia marmori arctius impressa: agnoscunt beatum Michaelē hoc præsentis suæ signum voluisse monstrare. Vbi postea culmen appositum, & altare impositum: ipsaque Ecclesia ob signa vestigiorum Apodonia est vocata. Multa fuit inter Sipontinos dubitatio, quid de loco agerent, vrūm intrare, & dedicare ibi debeant Ecclesiā. Vnde collatione facta, ad meridiem

diem loci illius, beati Petri Apostolorum Principis nomine condunt dedicantque Ecclesiam: in qua etiam Gloriosa Virginis & Sancti Præcursoris statuunt altaria. Tandem Antistes, salubri reperto consilio, Romanum Pontificem per nuncium consulit, quid de his agendum decernat. Respondet ille: Si hominis est illam dedicare basilicam, hoc maxime die, quo victoria obrigit, fieri oportet. Si autem aliud sancto proiutori loci placuerit, eodem præcipue die illius in hoc voluntas est inquirenda. Hoc ergo tempore imminente agamus ambo triduanum cum ciuibus nostris ieiunium: SS. Trinitatem rogantes, ut munera, quæ per summum suæ voluntatis ministrum conferre dignatus est, ad certum usque finem perducatur.

Roman. Pontifex consultatur in re dubia.

Factum est, ut suggererat Pontifex. Nocte S. Michael verò constituti ieiunij suprema, Angelus Domini Michael antistiti Sipontino per visum apparet. Non est, inquit, vobis opus hanc, quam ego ædificauimus, dedicare Ecclesiam. Ipse enim, qui condidi, etiam dedicaui. Vos tantum intrate, & me assistente patrono precibus locum frequentate. Et te quidem crastina die ibi Missas celebrante, populus iuxta morem communicet. Meum autem erit ostendere, quomodo per me metipsum locum sacrauerim illum. Illi adueniunt mane cum oblationibus, & magna precum instantia intrant regiam Australē: & ecce longa porticus in Aquilonem porrecta, atque illam attingens posterulam, extra quam vestigia marmoris diximus impressa. Sed prius quam huc peruenias, apparet ad Orientem basilica, quam per gradus ascenditur. Hæc cum ipsa porticu

S. Michael apparet Episcopo Sipontino, iubens ut Missas celebret in sua Ecclesia.

quingentorum ferè hominum, vt videtur, capax, altare venerandũ rubroq; coniectũ pallio, propè mediũ parietis ad meridiem ostendit. Erat autem ipsa domus angulosa; non in more operis humani, parietib; erectis, sed instar speluncæ præruptis & sæpius eminentibus asperata scopulis; culmine quoque diuersæ altitudinis; quod hic vertice tangi, alibi manu vix possit attingi. Credo, docente Archangelo, Deum non ornatum lapidum, sed cordis querere & diligere puritatem. Vertex verò montis extrinsecus partim cornea sylua tegitur, partim virenti planitie dilatatur. Missarum itaq; celebratione cõpleta, magno attoniti gaudio, quiq; redierunt in sua, Episcopus aut delegatæ ministrorũ, cantorum sacerdotumq; officio, & mansione cõstructa, omnẽ ibidẽ quotidie psal-morum, hymnorũ, Missarumq; cursum, cõgruo præcepit ordine celebrari. Nullus aut huc nocturno tempore ingredi est ausus; sed transacta aurora, matutinas ibidem cõcipiunt laudes. Ex ipso aut saxo, quo sacra tegitur ædes, ad Aquilonem altaris, dulcis & nimium lucida guttatim dilabitur aqua, quam incolæ stillam vocat. Ob hoc & vitrium vas, eiusdem receptui præparatum, argentea pendet catena suspensum; morisque est, populo communicato, singulos ad hoc vasculum ascendere per gradus, donumq; celestis degustare liquoris. Nam & gustu suavis est, & tactu salubris. Deniq; nonnulli post longas febriũ flamas, hac hausta stilla, celeriter cõfestim refrigerio potiuntur salutis. Innumeris quoq; & alijs modis ibi & crebrò sanantur ægroti, & multa, quæ Angelicæ tantum con-

Divina officia quotidie in ea basilica præstantur.

Aqua calidissima manans curat morbos.

congruunt potestati, fieri illic miracula comprobantur: maximè tamen eiusdem die natali; cū & de prouinciis circumquaq; positis plus solito conflua turba recurat, & Angelicæ virtutis maior quodammodo credatur adesse frequentia; vt quod spiritualiter dixit Apostolus, etiam corporaliter agi videatur. Quia Angeli sunt ministratorij spiritus, in ministeriū missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis; in Christo Iesu Domino nostro: qui viuit & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

Innumera
ibidem alia
sunt mira-
cula.

Hebr. 1.

VITA S. HIERONYMI STRIDONENSIS Presbyteri præstantissimi Ecclesiæ Doctō-
ris: Partim ex ea quam conscripsit Marianus Victorius Episcopus Reatinus; Partim ex annalibus C. Baron. Excessit ex humanis anno à Christi Incarnatione, 420. Bonifacij Papæ 2 Honor. 26. Theodos. 13. Iunioris Imp. Aetatis verò suæ Septuagesimo octauo vel nono. Licet quorūdam alia sit sententia.

Vide Tom.
4 & 5. Ann.
nal. C. Baron.
& Not. ad
Martyr.
Rom.

MAGNVS planè & summæ pietatis summæque virtutis & eruditionis vir sacer Hieronymus, Stridonensi oppido in Dalmatia oriundus, patre Eusebio insigniter Christiano, Constantij Constantini magni filij temporibus, anno Christi 342. vel 43. natus est. Matris nomen quanquam literis proditum non sit, certum tamen est eam egregia pietate fuisse matronam; cuius soror Castorina, Hieronymi matertera, nescio quid cum eo dissidij habuerit: quam semel iterumque humanissimis literis ad pacem & concordiam

30. Septē.
Patria &
parētes eius.

Yyy 5

vir

*Paulinianus
eius frater.*

*Præceptor
eius.*

*Epist. 41.
Ruffino.*

*Mittitur
Romam.
Comes eius
Bonosius.
Romæ Do-
natus eius
præceptor.*

*Amittit vir-
ginitatem.*

vir sanctus inuitauit. Sororem habuit, quæ castitatis propositum, post lapsum, in patria, Iuliano diacono hortante, suscepit: illudque ad extremum vitæ spiritum deinde seruauit. Frater eius natus minor, qui post eius accessum in Syriam natus fuit, Paulinianus nomine, demum adolescens cum eo in secundo ab Vrbe discessu Hierosolymam petijt. Cæterum parentes eius diuitijs & opibus splendidi, magnaque seruorum familia honestati, ab ipsis incunabulis, moribus & disciplinis ac Christiana præcipue doctrina eum curarunt imbuendum. Datus illi fuit præceptor, quem Orbilius, ab altero Beneuentano acri atque plagoso, cognominat; qui illum fidē pariter literasque doceret. Bonis igitur literis, quarū tenera adhuc ætas illa capax erat, sanctisq; imbutus moribus, Romam veluti ad primam tum religionē, tum doctrinā, urbem erudiendus puer est missus. Comes illi tam adolescentiæ & studij quā itineris fuit Bonosius prædiues adolescens; qui cum ab infantia ad florentem usque adoleuit ætatem: eodem ambo nutricum sinu, ipsdē baiulorum amplexibus fuit. Porro Romæ, præceptore Donato, nō modò Græcas Latinasque pariter didicit literas, sed nullum doctrinæ genus reliquit intactum.

Bo verò tempore quo Romæ inter Grammaticos Rhetores & Philosophos summa cū laude versabatur, necdū sacro fonte expiatus, miser suæ virginitatis patitur naufragium: quam fanè, in se emissam deplorans, multis magnisq; extulit præconijs. Veruntamen ubi Romæ adolescens per baptismū Christo renatus (quo nomine

mine Vrbs tā sanctissimū ac præclarissimū virū
sibi asserere iure potest, quòd Christianus ex eo
quod renascitur nō ex eo quod nascitur, cēseri
debeat) priores animæ labes dignis lachrymis
alijsq; pœnitentiæ operibus expiauit; Christi-
anam pietatē tam sedulò tamq̃ue ardentē vnā
cum literis coniunxit, vt Dominicis festisq̃ue
diebus Apostolorum & Martyrū sepulcra de-
uotissimē circuiret; totumq̃ue, quòd à studijs
vacabat, tempus religione consecraret.

*Roma bapti-
zatur: & de-
inceps conti-
nentissimē
vixit.*

*Vacat pieta-
ti alterna-
tim & stu-
dijs.*

Postquā verò profanis literis ad plenum
eruditus, grauiora studia & Theologiā præci-
puè animo suo haud segniter proponeret, mox
eorum Philosophorū instar, qui discēdi gratia
varias lustrārūt regiones, Gallias primum co-
mite Bonoso, contēdit; vt Romani studij graui-
tatē Gallico cothurno sustolleret, & ex omni-
bus viris doctis, quib. tūc Gallia abūdabat, cū-
ctisq; bibliothecis, thesaurū sibi scientiæ com-
pararet. Hinc cū Treuiris, vbi magnus ille ex-
ulauerat Athanasius, aliquādiu maneret, pro-
lixum illum S. Hilarii de Synodis librum pro-
pria manu descripsit: aliosq̃ue ibi positos anti-
quos codices, vsus opera amicorum, atq; inter
alios Florentij describendos curauit. Nec Tre-
uiros modò, sed & alias Galliæ oras eū diligē-
ter lustrāsse, ex eo apparet, quòd locorū situs
ac oppidorū Galliæ nomina optimē calleat.

Epist. 6.

*S. Hierony-
mus apud
Treuirenses
aliquandò
degit.*

Epist. 41.

Indē verò profecturus in Orientem cum e-
ruditionis tum religionis causā cum Bonoso è
Gallijs reuertens Aquileiam peruenit; vbi ali-
quandò fructus est cōsortio sanctissimorum vi-
rorū S. Valeriani, eius ciuitatis post fortunati-
anum Episcopi; Heliodori, Nepotiani, Rufini,
Chro-

41. 42. 43.
44.

Epist. 41.

37. & 43.

Quid Hieronymus Antiochia.

Epist. 38.

Chromatij, Iovinij, Eusebij, Bonosij, Florentij, Niceæ Subdiaconi, & Chrysogoni monachi: ad quos omnes intimæ necessitudinis testes eiusdem literæ extant. Eorum verò tres potissimum laudat in Chronico: Florentius, aiens, Bonosus, & Rufinus insignes monachi habentur. Quorum omnium suauissima consuetudine, Aquileiæ aliquantisper detentus, nescio quo improviso rerum euentu (casum forsan sororis suæ spiritu prophetico prænoscentis) inde recedere coactus, in Dalmatiam patriam solum veniens, sororem iuenculam ætatis lubrico lapsam, primū viro maximè pio, Iuliano Diacono (qui eam ad meliorem frugem restituit) deinde etiam, per literas Chromatio commendauit.

Posthæc peragratis Thracia, Ponto, Bithynia, Galatia, Cappadocia, & Cilicia; in Syria cum Euagrio Antiocheno, in via Comite, viro insigniter erudito, prædiuite ac nobili Antiochiæ confedit. Aliquandò autem agens cum Euagrio in villa eius Maronia, nactus ibidem sanctissimum illum Malchum monachum, totius vitæ ipsius cursum, quam postea factus senex conscripsit, accepit; quo planè Malchij exemplo & aliorum plurimorum monachorū, quibus Syria tunc florebat, incaluit cor eius ad consecrandum vitæ monasticæ institutum: cū ad Theodosium magni nominis virum, & alios præclaros anachoretas literas dedit; petens eorum precibus solui vinculis seculi. Inter hæc verò temporis spatia, cum quid esset discernendum de statu suo, Deum seruosque Dei ita consuleret, agens Antiochiæ docentem sape.

sapenumero audiuit Apollinarem Laodicenū
adhuc inter Catholicos profitentem.

Verum cum indies maiori Christo seruiēdi
inflammaretur ardore, nihilque aliud cum a-
nimo suo quotidie versaret, quam ut illi omne
suam vitam dicaret, tandem post multa varia- *Arripit in-*
que consilia prudenter agitata, placuit mona- *stitutum mo-*
chi ac solitarij professionē arripere. Nec mo- *nasticum.*
ra: rebus cunctis rite ordinatis, Syriæ solitudi-
nem tanquam portum salutis vnum omnium
fidissimum expetijt: comitibus Innocentio at-
que Hyla S. Melanij famulo: quibus postea ac- *Euagrius ne-*
cessit Heliodorus. His omnibus Euagrius An- *cessaria illis*
tiochenus cuncta necessaria ministrabat; quin *suppeditat.*
& eius impensis Hieronymo ad scribendos li-
bros sunt antiquarij: (illis enim se abundasse *Ep. 57. 6.*
testatur) eiusdemque Euagrii opera, literæ quæ
diuersis ex locis Antiochiam afferebantur, ei-
dem reddebantur: vicissimque ad alios mitten-
dæ ab ipso ille accipiebat. Posita est autem hæc *Confert se*
solitudo in Chalcide Syriæ; vbi Syri ab Agare- *Hieronymus*
nis barbaris determinatur; in qua præter spar- *in solitudinē*
sos hinc inde monachorum greges, nemo, ex- *Syriæ: cum*
ceptis feris, serpentibus, & Icorpionibus, in- *socijs.*
colebat: horridum profecto & ipsis etiam mo-
nachis, qui solitudinem tantum quærent,
habitaculum. Eam igitur solitudinem, ingres-
sus, mox spiritale bellū generoso sanè animo
est aggressus. Orationi lectionique assiduo va- *Eius pia ibi*
cans, naturæ ardorem, vitiorumque incentiua *dem exerci-*
crebris frangebat ieiunijs: & ne sibi vni in va- *tia.*
sta illa eremo viuere videretur, adhuc adole-
scens quasdam Origenis homilias, quas ille lo-
quebatur ad populum, transferebat. Cumque
mens

*Addiscit lin-
guam He-
braicam.*

mens varijs semper cogitationibus estuans cō-
suetam carnis appeteret libertatem, ad eā edo-
mandam cuidā fratri, qui ex Hebræis credide-
rat sese in disciplinam dedit, ut post Quintilia-
ni acumina, Ciceronis fluuios, grauitatemque
Frontonis, & lenitatem Plinij, alphabetū dis-
ceret, & stridentia anhelantiaq; Hebraicæ lin-
guæ verba meditaretur. Ibi quid laboris insūp-
ferit, quid difficultatis sustinuerit, quoties de-
sperauerit, quoties cessauerit, & contentione
discendi rursus incoeperit, testem ipse suam,
appellat conscientiam, pariterque Domino
gratias agit, quod de amaro semine literarum
dulces fructus carpsit.

*Demon va-
rijs tentatio-
nibus illi in-
fidiatur.*

Ceterum ingressum in eremum tam præcla-
ræ spei adolescentem, humani generis hostis,
qui eum multis ex causis reformidare iam ce-
perat, & à quo magnum sibi exitium imminere
prælagiebat, varijs ac diuersis tentationum ge-
neribus aggressus est. Et quidem inprimis om-
nes sodales, quos secum eam in solitudinem
duxerat, abstulit: etenim Heliodorus, mutato
proposito, ad patriam, veluti sorori viduæ ac
nepoti ex ea paruulo Nepotiano prospectu-
rus, remeauit. Innocentius autem & paulo post
Hylas eo iā secundū annū in solitudine agere,
vitæ munere functi sunt. Solus Euagrius, ex co-
mitibus & amicis in solatiū illi remāsit: Bono-
sus namq; cū quo educatus & à pueritia honestis
sæculi artibus eruditus, quiq; in Galliarum pe-
regrotatione socius illi fuerat, ipse etiam soli-
tudinem petijt; insulā quandam Dalmatio pe-
lago circumfōnate naufragam; cui asperæ cau-
tes, & nuda laxa, ac ipsa solitudo terrori ef-
fenti;

*Privatur so-
cijs.*

Epist. 1. 371.

*Bonus sit
solitarius.*

sent; & cum iuuenis esset apprimè diues ac nobilis, contempta matre, sororibus & charissimo sibi germano, cum vno tantū Onesimo in ea orationibus ac ieiunijs vacans manebat. Porro & ipsum Hieronymum morbis periculosissimis malignus infestauit, venerearumque cogitationum stimulos acutissimos atque perpetuos adeò potenter addidit, vt nullis eos lachrymis, nullis pœnitentiæ doloribus extinguere posset. Cum præter alia morborum genera, ardentissima febris in medio Quadragesimæ affligeretur, iamq; toto frigescente corpore exequiæ veluti morienti parari cœpissent, spiritu ad Christi raptus tribunal grauitèr vapulauit, quod Ciceronis lectioni die nocteque vacaret. Nulla interim vel ab æstu morborum vel cogitationum ei dabatur requies; prorsus vt in media eremo, vbi feræ tantum & scorpiones, præruptæ duntaxat cautes, & plantarum solummodò diuersa videbantur genera, sibi inter choros puellarum interesse videretur. Quid verò talibus in tentationibus fortis & in Christo roboratus adolescens egerit, quàm strenuè pugnauerit, quibus ieiunijs & verberibus rebellatē carnem afflixerit, quibus lachrymis & orationibus Iesum Saluatorem mundi, vt se à tantis hostis impetitionibus erueret, instanter precatus sit: ab ipsomet, qui talia passus est, audiamus.

O quoties ego ipse in eremo constitutus, & in illa vasta solitudine, quæ exusta solis ardoribus, horridum monachis præstat habitaculū, putabam me Romanis interesse delicijs. Sedebam

Vapulat ante tribunal Christi, quia Ciceronianus est.

Epist. 22. ad Eustochium.

*Nota sancti
viri in ere-
mo vitam
durissimam.*

*quid egerit
in varijs
tentationi-
bus constitu-
tus.*

bam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra deformia, & squalida cutis situm Aethiopicæ carnis obduxerat. Quotidiè lachrymæ, quotidiè gemitus: & si quando repugnantem somnus imminens oppresserat, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. De cibis verò & potu taceo; cum etiam languentes monachi aqua frigida vtantur, & coctum aliquid accepisse, luxuria sit. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaueram, scorpionum tantum socius & ferarum, sæpè choris intereram puellarum. Pallebant ora ieiunijs; & mens desiderijs æstuabat in frigido corpore; & antè hominem sua iam carne præmortuum, sola libidinis incendia bulliebant. Itaque omnia auxilio destitutus, ad Iesu iacebam pedes; rigabam lachrymis: crine tergebam; & repugnantem carnem Hebdomadarum inedia subiugabam. Non erubesco confiteri infœlicitatis meæ miseriam: quin potius plango me non esse, quod fuerim. Memini me elamentem, diem crebrò iunxisse cum nocte; nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret, Domino increpante, tranquillitas. Ipsam quoque cellulam meam quasi cogitationum mearum consciam, pertimecebam, & mihi met iratus & rigidus, solus desertam penetrabam. Sicubi concaua vallium, aspera montium, rupium prærupta cernebam, ibi meæ orationis locus, ibi illud miserrimæ carnis ergastulum; & vt mihi testis est Dominus, post multas lachrymas, post cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus angelorum; & latus gaudensque cantare.

Cantabam : Post te in odorem vnguentorum
tuorum curremus.

Videns autem diabolus se nullo molimine
adolescentis animum dimouere ab arrepto
proposito posse, nihilque se aut morbis, aut
carnis tentationibus profecisse, ad secretio-
res artes, quibus fortiores fideiū animos qua-
rere, ac decipere solet, & ad malitiæ commen-
ta postremo confugit : vt quem aperta fronte
veluti manifestus hostis superare non posset,
occulte tanquam amicus, insidians labefa-
ctaret ac caperet. Incitauit enim aduersus eum
Campenses & Tarsenses, Semiarianos hæreti-
cos, qui fidem eius impeterent, & vel vno, vel
altero modo victum iuuenem ad se pertra-
herent. Videbant enim eum adolescentem es-
se maximæ spei, & qui doctrina & sanctitate
Græcos omnes, qui eas & remotiores incole-
bant oras, iam vinceret. Instant igitur apud
eū, an tres, vel vnā potius confiteatur hyposta-
sim. Cautus ille, & ad insidias dæmonis exerci-
tatus, se vnā, si hypostasis nomine vsiam: si verò
personam intelligant, tres cōfiteri hypostases
asseuerat. Non contenti illi sano iuuenis re-
sponso, ipsum hypostasis nomen efflagitant,
vt simpliciter vnamne, an tres hypostases in di-
uina credat esse natura, respondeat. Antioche-
na quoque Ecclesia, quæ in tres tūc partes diui-
sa atque discepta erat, rapere ad se illū oppor-
tū festinat, vnaquæque scilicet pro se pars: Me-
letius, inquam, Paulinus, atq; Vitalis. Hi enim
tres, suarum scilicet factionum, Episcopi tunc
erant. Ille, qui eō accesserat fundatus in ea pe-
tra, aduersus quam portas inferi non præua-
-

*Heretici ei
insidiantur.*

Matth. 16.

Interrogatus, respondet se id credere quod Romana credit Ecclesia.

Epist. 57.

¶ 58.

Consulit Romanum Pontificem in rebus dubijs.

a Ad has scribit Epistolam cuius initium:

Chartæ exiguitas Epist. 39 g Epistol. 77.

* Chalcedonem.

Multa patitur à pseudo Christianis.

turas Christus promiserat, ut qui Romæ fidem baptismumque susceperat, se id credere, quod Romana credit Ecclesia, constanter asseuerat; seque in ea, qua natus sit, fide, mori velle cunctis respondet. Illi, ut eruditissimum iuuenem ad se pertrahant, dicunt & sese cum Romana pariter sentire Ecclesia, ut hac voce allectus protinus succumberet. Verum ille latentes suspicatus dolos, Romam ad Damasum, qui tunc, tempore Valentis scilicet & Valentiniani Imperatorum, Romanam administrabat Ecclesiam, semel iterumque literas mittit: obsecrans & multis eum precibus obtestans, ut, quidnam credere & cuinam in Antiochia ex tribus illis adherere debeat, nunciare dignetur.

Interea illi nouis quotidie calumniis eum impetentes, ea de eo in vulgus sparsere mendacia, ut a virgines in monte Hermon degentes, ab eo coeperint vehementer abhorrere. Alij vero sub Catholicorum nomine, cum tamen schismatici essent, illum adeo acriter persecuti sunt, omni que inhumanitatis genere ita affecerunt, ut ex eremo tandem eiecerint. Explicat hæc omnia ipsemet in Epistola ad B. Marcum * Celedensem, ubi inter cætera ait: Versu cogor clamare vulgato: *Quod genus hoc hominum? quæque hunc tam barbarum morem Permittit patria? Hospitio prohibemur arena: Bella cient, primaque vetant consistere terra.* Quæ idcirco de gentili poeta sumpsimus, ut qui Christi pacem non seruat, pacem saltem discat ab ethnico. Hæreticus vocor, Homousion prædicans Trinitatem. Sabellianæ impietatis arguor, tres subsistentes, veras, integras, perfectasque

que personas indefessa voce pronuncians . Si
 ab Arianis, merito: si ab orthodoxis, qui hu-
 iusmodi arguunt fidem, orthodoxi esse desi-
 runt: Aut, si eis placet, hæreticum me cum Oc-
 cidente, hæreticum cum Aegypto, id cum
 Damaso Petroque condemnent, & infra: Quo-
 tidie exposcor fidem, quasi sine fide rena-
 tus sim. Confiteor, ut volunt, non placet;
 subscribo, non credunt. Vnum tantum pla-
 cet, ut hinc recedam. Iam iam cedo. Abrupe-
 runt partem à me animæ meæ, charissimos fra-
 tres. Ecce discedere cupiunt: immò discedunt,
 melius esse dicentes, inter feras habitare,
 quam cum talibus Christianis. Et ego ipse, ni-
 si me & corporis imbecillitas, & hyemis reti-
 neret asperitas, iam modò fugerem. Verunta-
 mē dum vernum tempus adueniat, obsecro, ut
 paucis mihi mensibus eremi cōcedatur hospi-
 tium: aut, si hoc tardū videtur, abscedo. Domi-
 ni est terra & plenitudo eius. Ascendant foli-
 cælum; propter illos tantum Christus mortuus
 sit: habeant, possideant, glorientur.

Psalm. 23.

Māsit autem in ea solitudine toto, ut scribi-
 tur, quadriennio incredibili quidē vitæ auste-
 ritate sese exercēs, & omne tempus modò stu-
 dijs, modò orationibus impēdens; nūc ab alijs
 monachis & anachoretis inuisus, nūc alios ip-
 se inuisēs: sed & tatis spiritalis vitæ delicijs af-
 fluens, ut indē discessisse sæpē pæniterit. Scri-
 psit verò ibidē annos iam natus plus minus 30.
 Commentariū in Abdiam Prophetā; & Pāma-
 chio dicauit: quem tamen post alios triginta
 annos, cum minus placeret, emendauit. Egres-
 sus ab eremo, vel verius hæreticorum periecū-

*Vinit Anti-
ochia vt
monachum.*

*Ordinatur
illic presby-
ter.
Epist. 61.*

*Gregorius
Nazianzenus
Episcopus
Constantino-
polit. eim
præceptor.
Concilium
Roman. cele-
bratur.*

tionibus inde eiectus, Antiochiam Hierosoly-
mamque iuuenis iam reperijt. Adhæsit autem
Antiochiæ ex tribus illis qui tunc illam diuexa-
bant Episcopis, Paulino; quod ita à Damaso, ad
quem ea de re scripserat, iussus fuerat. Neque
tamen ibi consistens monachi aut solitarij ho-
minis professionem omisit. Nam etsi loca vel
discendi, vel silentio & quieti vacandi causa
sæpius mutaret, ipsum tamen monachi animū
non mutauit: sed literis & precibus semper in-
tentus familiarem hominū congressum, quoad
fieri potuit, semper deuittauit.

Cæterū Antiochiæ triginta plus minus an-
norum vir ad presbyterij dignitatem à Pauli-
no euectus est sanè inuitus, ea tamē cōditiōe
vt nulli adstrictus esset Ecclesiæ; quippè qui sic
cōsentiret in clerū asciri, vt tamē nollet dese-
rere esse monachus, sed pro animi arbitrio li-
ber, quo vellet pergeret: nec vnquā passus fue-
rit alicui adscribi titulo. Neque semper Antio-
chiæ, sed partim etiā Hierosolymæ, in agris ta-
mē & solitudinibus, versatus est: immō & tūc
ab eo Bethleē electa & habitare cœpta. Sed &
hoc tēpore Cōstantinopolim quoq; cōtendit,
vt Gregorium Nazianzenū, doctrinæ & sancti-
tatis fama celeberrimum, audiret; quem & id-
circo præceptorem suum meritō gloriatur: Ap-
ud quem existens tractatum de visione Isaïæ
conscripsit. Imperij habenas Theodosius se-
nior adhuc moderabatur, & Apostolicam Se-
dē Romæ administrabat Damasus, cū ob alias,
tum Antiochenæ præcipuè Ecclesiæ dissen-
siones, omnes Occidentis Orientisq; Episcopi
Romam euocantur. Accesserunt inter alios eo
Pauli-

Paulinus Antiochiæ, à quo presbyter ordinatus fuerat Hieronymus, & Epiphanius Salamina, Episcopi; ambo viro sancto amici, & arcto spiritus vinculo copulati; quibus visum est Latinum & magni nominis iuuenē secum ducere: præsertim quod Damasus multis ex causis notus, & de Antiochenis dissidijs apprimè instructus & eruditus esset: & fortè ipsemet Damasus eū accersuit, literarūq; Imperiales inuitū ac renitentē Romā venire coegerunt. Igitur Urbem ingressus, coepit reuifere loca, in quib. à pueritia, nutritus edoctus & baptizatus fuerat; reuifere Apostolorū martyrumq; templa, quæ olim puer, cum à grāmaticæ ludo vacaret, venerabūdu obire solebat. Inuenit hic Pammachium, suū olim condiscipulū; inuenit alios, tū veteres ex facie, tum ex sola sanctitatis & doctrinæ fama postea sibi factos amicos Damasus aut quā charus, & quā dilectus fuerit, dictu est incredibile. Nouerat enim iuuenē iam tunc in eremo degentem, ex literis & tractatibus, quos sæpè ad eum miserat; nouerat & egressum ab eremo, Antiochiæ primū, mox Bethleem manentem; vt qui ei munera sæpè mittere, & qui ab eō epistolas & quæstionū solutiones recipere solebat; nouerat ex ingēti fama, quæ de eius vitæ probitate, & mira abstinentia ferebatur. Concurritur ex Vrbe ad eū vndique, & vterq; sexus in promerendo viro secum acriter certat. Non matronæ castæ illum dimittere, non ciues, nō presbyteri possunt: alijs sanctitas, alijs doctrina, alijs comitas & vrbalitas placet. Ille, quod Romæ iam viderit puerum tunc optimæ, spei, animo repetit; ille quod austeram in eremo

*Venit Romā
cum Paulino
Antiochiæ
& Epiphaniō
Salamina Episcopis.*

*Visitat loca
sacra Romæ.*

*Magno studio colitur à
Romanis.*

ab eo exactam vitam audierit, attēte vultus cō-
tēplatur & ora: Cōmendat in eo aliquis pres-
byterij dignitatem; aliquis orationis pradicat
puritatem: hic in eo linguarum sciētiam; alter
sacrarū literarū admiratur cognitionē: pariter
suspiciunt, pariter pradicant, & extollunt o-
mnes; & breuiter solus Hieronymus inueni-
tur, in quo omnium oculi, omnium defigantur
obtus, & in quo vno totius cleri populiq̃ue
vota suspirent.

*Vititur Da-
masius eius
opera Romae.*

*Casula &
Calix S. Hie-
ronymi Ro-
mae asser-
uantur.*

Porro Damasus vidēs sibi, velut alterū Pau-
lum Petro adiutorem in Urbem venisse, remis-
sis ad Sedes proprias Episcopis, Hieronymum,
vt sibi in Ecclesiasticis causis inseruiret, & par-
tem Pontificij oneris sustineret, secum retinet;
res fidei & omnes quāstiones religionis ei, vt
vnde quāque doctissimo & maximē orthodoxo
demādat. Cui functioni strenuē viriliterq̃; vir
sanctus insistens, non propterea arctam suā vi-
uendi, & in precibus quotidie coram Deo assi-
stendi omittit consuetudinē. Et quia presbyte-
ri munere insignitus erat, ne tā diuinū sibi cō-
missum talētum occulat, incruentū Christi sa-
crificiū, quod in Cruce peractū fuit, Deo pro
salute omniū offert. Nouit hoc Roma, quā diu
sacrificij seruauit casulam, & adhuc eius calicē
seruat, populoq̃ue reuerēter in memoriā tanti
viri ostentat. Quin & cū in vindicādo Dei ho-
nore, & Ecclesiā pulchritudine asserēda nemi-
ni cederet, tum cūcta Ecclesiā munia vt hone-
stē ac sanctē peragerētur effecit; quicquid etiā
boni vel Antiochię (à qua Petrus Apostolorū
Princeps Romā venerat) vel Hierosolymę (vbi
Ecclesiā quoq̃; idē fundauit, & Iacobo guber-
nandam

nandā postea reliquit) esset: ut Romę quoq; (vbi Petri sedes manet) obseruaretur procurauit.

*Alia eius
Res gestę
Romę.*

Longum nimis foret alia omnia singulatim hic referre, quę toto triennio (quo Romę ipsum morari contigit) ad decorę & vtilitatę vniuersalis Ecclesię fecit, ordinauit atque conscripsit. Et quidem inter alios exantlatos labores, Heluinium atque Iouinianum impurissimos homines ac virginittis hostes acerrimos egregiē compescuit, ac luciferianos confutauit. Paulinianum adolescentem fratrem suum, qui post eius in Syriam secessum natus fuerat, in urbem aduocat, ut eum melioribus literis & sanctioribus pariter moribus imbuat. Pręterea multos virijs & sceleribus artissimē vinctos conuertit, & marronas plurimas ad sanctioris vitę duxit propositum. Inter quas Marcella, Melania, Asella, Albina, Marcellina, Felicitasq; celebrantur: sed ceteris pręstantior Paula Eustochij & Blestillę mater; quę mutata veste monasterium est ingressa, & sanctioris vitę propositum pręclarę adimpleuit.

*Multos Romę
conuertit.*

Cū tot hęc ac tāta vir sanctus Romę perageret, & omnium ore dignus summo Pontificatu acclamaretur, clerici (ō mortaliū vitę sepe incerta) in quorum vitia ille sępē inuectus fuerat, & laici, quos sępe repręhenderat, & quod durius videbatur, exēplo sanctioris vitę & offuscabat quotidie, & viliores reddebat, Hieronymi famę detrahare cōeperunt, capta occasiōe, quōd nobiles ac diuites matronas lucri & amoris inhonesti causa, sanctioris vitę prętextu deceiverat, & Hierosolymam explen-

*Multos patrur Romę
vir sanctus
obrectatores.*

*Hieronymi
fame abe-
mulis eius
destrahitur.*

*Relicta Ro-
ma, Bethleē
reueritur.*

*S. Paulacum
Eustochio &
alijs virgini-
bus cum se-
quitur.*

dæ libidinis gratia ducebat. Subornat⁹ est, quod
facilius res crederetur, quispiam rumigerulus,
qui se nescio quid inhonesti de sancto cū Pau-
la vel vidisse, vel audisse assereret: eoque factū
processit, ut vilis ille homūcio, capt⁹, quæstio-
nib. super ea re examinandus subijceretur. Ne-
gavit ille, quod prius dixerat, & in fontem cla-
mauit in tormentis, quem antea tanquam sce-
lestū infamauerat. Moritur interea Damascus.
Hieronymus occasionem regrediēdi Hieroso-
lymam, cū ex Pontificis morte, tum ex impia
hominum persecutione cōmodē nactus, reli-
cta Roma, magna sanctorum comitāte caterua
nauem in Romano portu conscendit, & per Si-
ciliæ & Italiæ fauces, Peloponesi promonto-
ria, & Cyprum nauigans, adolescentem fratrē
secum ducens, Antiochiæ appellēs, Hierosoly-
mam & suam lætus reuertitur Bethleem. Non
multo post Paula cum Eustochio filia, & Mela-
nia Marcellini Cōsulis nepte, multis comitata
virginibus eō aduenit. Nā Hieronymi nauiga-
tionē secuta, post Cyprum Antiochiæ primum
appulit: deinde sancta Palestīnæ terra lustrata,
Bethleem, ibi perpetuō Christi militiæ inserui-
tura, contendit. Mansit autem ibi per triennū
fatis angusto hospitio: quousque latius sibi
suisque virginibus extruxerit monasterium:
Condedit etiam & aliud; ubi Hieronymus &
viri degerent, & diuersorium hospitibus ad ea
loca pietatis & religionis ergo confluentibus.
Erat enim Paula diuitijs incluta, & Nicopolis
in Actiaco litore posita, ad eius, veluti quæ ab
Agamemnone descendebat, possessionem ma-
ximē pertinebat.

Ipse

Ipse autem Hieronymus, qui usque ab adolescentia monachi egerat vitam, die noctuque studijs, nunc legendo, nunc scribendo, vacabat, & cum alijs fratribus in monasterio labore desudabat: vivebat in paupertate, & (ut Ruffinus ipse testatur) pecunias nec habebat, nec habere volebat; sed tenui victu vestituque contentus in cellula latebat; sacerdotium nec ambiens, nec humilitate damnata, Episcopatum auro redimere festinans. Hospitio omnes tanta benignitate excipiebat, ut etiam pedes illis laueret; solos detestans hæreticos: quos in tantum persequeretur, ut coram eo hæreses, veluti coram Sole nebulæ, evanescerent. Sanctam igitur in sua Bethleem rursus inchoans vitam, & veluti novus quidam miles ad certamina laboresque confurgens, corpus ieiunijs macerat, mentem studijs, spiritum pascit oratione. Vbi oratio deficit, lectio: vbi lectio, oratio incipit. Somnus non ad delicias, sed ad naturæ capitur necessitatem; in duro non in mollibus, cubat: & vili pallio, non precioso ac nitido tegitur indumento. Ex ore nihil, nisi sanctum, nisi castum procedit: quodcumque ex eo audieris, Christi sermo est: & in ipso quoque silentio Deum loquitur. Sed præter omnem tam animi, quam corporis sanctitatem puritatemque, quibus veluti præclara lux quædam mundo irradiat: studijs, nunc aliquid vertendo, nunc commentando, incumbit: summa contentione in eo elaborans, ut extirpatis cunctis hæresibus Ecclesiam à perfidorum insidijs liberet. Canis iam totus aspersus, nihil non modò ex studiorum assiduitate remittit, sed & Didymum illū Ale-

*Epist. 112.**Sanctissimā
ducit in
Bethleem
vitam.**Vadit Ale-
xandriam,
ut consulat*

Zzz 5

xan-

*Didymum
in dubijs
scripturæ.
Epist. 65.*

andrinum olim Athanasio & Antonio admodum charum, atque ob doctrinæ magnitudinem celeberrimum adit, ut & eum videret, & dubiorum, quæ in scripturis habebat, ab eo solutiones audiret.

*Magno studio perdiscit linguam
Hebræam.
Ioan 3.*

Reuersus verò ab Alexandria, rursumque Hierosolymam & Bethleem suam repetens, magno labore & impendio Barrabanum, seu verius Barhanina, Hebræum præceptorem noctu audit. Timebat enim ille Iudæos: proptereaque instar Nicodemi, qui in tenebris Christum adiit, clam ne factum à Iudæis resciretur, hoc est, noctu tantum Bethleem veniens Hieronymum edocebat: magno enim precio eum, ut illuc accederet, conducebat. Hisce studiis acriter intento, Rufinus

*Calumniatur hoc eius
studium Rufinus.*

non minus ineptè, quam impiè obijciebat, quod Barrabam, dimisso Christo, sequeretur, & Iudaicis incumberet lectionibus: pulchrè sibi ex Evangelio lusum accepisse existimans, si cum Iudæorum populo clamaret. Non hunc, sed Barrabam: vir ipse, qui velut inter olores anser obstreperet, & semet sanctorum doctorumque hominum numero auderet immiscere. Sed vir sanctus nihil ea Rufini motus calumnia, ut Ecclesiæ, eius linguæ adiumento genuinas sacrorum librorum relinqueret versiones, non modo hoc studium omisit, sed etiam cum Hebræorum eruditissimis omnem Palæstinæ terram circuiuit, ut cuncta illius loca, situs ac regiones, de quibus scriptura meminit, proprijs collustraret oculis, & quod absens audierat, præsens videret.

*Matth. 27.
Lucæ 23.*

Crescebat hoc eodem tempore in Bethleem monasterium: quod licet, pro viris virginibusque ibidem degentibus satis capax esset habitaculum, tantus

tantus tamen vndique ad ea loca pietatis causa
 monachorum erat concursus, ut diuersorium
 magis amplum Hieronymus ædificare cogita-
 uerit. Mittit propterea Paulinianum sibi germa-
 num in patriam, iam à Gotthis vastatam, ut se-
 mirutas villulas, quæ barbarorum effugerat ma-
 nus, & parentum communium venderet census:
 Quod cum præstitisset, Palæstinam reuersus est.

Hoc tempore inimicitia, quæ olim erant ex
 causa fidei cum Ruffino, & sopita, non extincta
 fuerant, in apertas contumelias eruperunt. Dum
 enim ille Hieronymum secum in hæresis suspi-
 cione, veluti Origenista esset, trahere suis præ-
 conijis conatur, & vir sanctus se ab huiusmodi
 infamia extricare cunctis viribus quærit, neces-
 se fuit aperte in hostem procedere, & amicitiam
 ab adolescentia cum Ruffino contractam, re-
 ligionis causa penitus scindere. Insurgit pro-
 pterea acriter vir sanctus in Ruffinum, & cun-
 ctis viribus insidiantem sibi proterit hostem: &
 non tantum in refellendis falso vitæ obiectis
 criminationibus, quam in abigenda à se hæresis
 infamia occupatur: tantaque indignatione hu-
 ius materiam defensionis suscepit, ut stylum,
 iam ob omissa à multis annis gentilium litera-
 rum studia languentem, & propter Hebraicæ
 linguæ barbariem quandam vitiatum, quasi tunc
 à rhetorum schola egressus esset, ita ornatè a-
 cuteque exacuerit, ut Ruffinus postea ne inter
 doctos quidem haberi inciperet.

Regebat hoc tempore Romanam Ecclesiam
 Anastasius Papa: ei que Ruffinus libellum, cui po-
 stea Hieronymus respondit, dicauit: & in Africa
 Hipponensem gubernans ecclesiam Augustinus,
 suæ

*Multam sub
 eo crescit
 monachorum
 numerum.*

*S. Hierony-
 mus falso à
 Ruffino tan-
 quam Orige-
 nista diffama-
 tur.*

*S. Augustin.
scribit Hieronymo.*

suae doctrinae ac sanctitatis documenta ubique spargebat. Audiens iam celebrem Hieronymi tum senis, per totum terrarum orbem diffusam famam (ad eum enim veluti ad oraculum undique concurrebatur) & se Hieronymi comparatione tanquam novum quendam in Ecclesiasticis studiis militem esse cognoscens, contrahendae amicitiae causa ad eum scribere incipit; interrogans ab eo quaedam, tantumque Hieronymo detulit, ut scripta sua illi discutienda miserit; libros dicauerit; & quaestiones aliquot, praesertim quae sunt de origine animae, ab eo petierit; & quia propter locorum distantiam & animarum curam proficisci ad discendum in Bethleem non poterat, misit ad eum, qui sua vice quaereret, & discerent multa ab Hieronymo, Paulum Orosium, Alipium, & Profuturum quondam presbyterum; qui tamen Profuturus morte praeventus, eò peruenire non potuit.

*Studium hospitalitatis
in S. Hieronymo.*

At non solum Augustinus, sed totus terrarum orbis senem venerabatur. Seuerus Sulpitius propterea eum inuisit; & sex mensibus cum eo mansit: mansissetque, ut ipse ait, perpetuo, si potuisset. Praeter studiorum & orationis occupationem, quotidie aduenientes ad ea loca Christianos excipiebat, tanta charitate, ut pedes etiam singulorum lauaret. Ad decrepitam & ultimam propemodum iam venerat etatem, cum nihil quidquam operae à studiis remittens, non minus ad orandum alacris, quam ad legendum promptus surgebat. Mirum erat in corpore, ieiunijs & aetate consumpto, tantum spiritus, tantum vigere fortitudinis. Quod corpori deerat, supple-

supplebat animus, & sacrarum rerum meditatio mentem quotidie recreabat. Videres hominem à corporeis vinculis absolutum, veluti auiem quādam à nexibus expeditam, nihil aliud nisi cælum spectare ac petere; & quanto magis morti appropinquabat, tanto plus in eo spiritus excitabatur: ita ut mortem, demigrationē quādam à terrenis ad cælestia, à caducis ad æterna, non naturæ dissolutionem, in eo crederes. Languiebant quidem membra, sed animus vigeat, & in corpore iam iam casuro, mens semper cælestia cogitans excitabatur: nec illi, ut cæteris euenire solet, vnā cum senectute animus frigescebat: sed citò tanquam corporeū onus depositurus, alacrior ad finem tendebat. Sciebat se cursum suum benè peregisse, fidem seruasse, & in omnibus ut strenuum militem sub Christo duce fecisse stipendia. Propterea ad coronam illi repositam, lætus gaudensque properabat: & veluti imbribus multis ac procellis exagitatus oppressusque viator, æternū quietis, quo se reciperet, tectū optabat; & post bellorum turbines, & varias mundi pelagi iactationes, quietum cælorum portum ingredi, & amœnum hortum incolere desiderabat: & quo magis se illi appropinquare cernebat, eo lætior incedebat.

Igitur vir sanctissimus cælestibus semper æstuans cogitationibus, in leuē tandem incidit febri culam; quæ illū iam in carne sua præmortuum dum diuexaret, reputabat animo, mundi, quas pertrāsierat, miseras omnes; quibus tempestatibus iactatus, quibus percurtionibus exagitatus fuerit; quomodo in hac vita nihil

*Post multos
exanilatos
labores, læ-
tus ad patriā
cælestem a-
spirat.*

*Incidit in
infirmi-
tatem.*

nihil certum, nihil beatum inueniretur: Orbis dominam concidisse Romam videbat: vrbes potentissimas redactas in cinerem considerabat. Quid non exire ex his miserijs, & in amplexus sponsi volare ille cuperet? quid nō corporis abiecto carcere, expeditum in cælū tendere? Aderant iuxta eum monachi, & Christo dicatæ virgines, & ex varijs sanctorū locorum vndique, qui ad talis viri exitū confluxerant, homines; quos omnes ille læto & alacri vultu ad humilitatem, patientiam, charitatem, ceterasque hortabatur virtutes; & lamentantes, ne sibi cælestem inuiderent patriam, precabatur: quando se nihil aliud optasse semper aiebat, quàm ad eum peruenire diem, vnde illi ad cælestem beatitudinem aditus daretur.

*Hortatur
circumstan-
tes ad pietatem.*

*Obdormit in
Domino.*

His & huiusmodi verbis sanctos omnes, qui aderant, postquā est adhortatus, versus ad spōsum, quem sibi iam adesse videbat, illi spiritum suum placidissimè reddidit: multis charus miraculis: Humatus post mortem in Bethleem fuit; exequijs illi ex Christiana religione, ritè antea celebratis. Translatus indè postea Romā est, vna cum Christi Saluatoris nostri præsepio 7. Idus Maij, eo scilicet die, quo præceptoris eius Gregorij Nazianzeni festum agitur: iacet autem beatissimus vir omni præconio maior, & quem cuncta suspirent secula, super Exquilias; proprio ei iuxta Præsepe Domini erecto altari, vbi sacra adhuc eius seruatur tunica, in Ecclesia S. Mariæ Maioris.

*Corpus S.
Hieronymi
cum præsepio
Domini,
Romam translatus.
Tunica eim
Romæ asservatur.*

Ceterum quod viro sanctissimo antiquitas Leonem tãquam ab eo curatum adpinxit (cum id reuera à Gerasimo Abbate actum testetur Sophro-

Sophronius) hieroglyphico significavit, vehementem eius, quasi leonis, in hæreticos rugitum vel vastam Syriæ solitudinem quam inhabitavit. Porro præter eximia ea opera, quorum Catalogus extat, varia alia insignia, quæ inter-
 ciderunt conscripsit. Plura quoque extant de
 eius vita & rebus gestis, sub virorum quidem
 clarorum nomine, Eusebij, Cyrilli, Augustini
 & incerto quodā auctore impudenter & mendaciter conficta, quæ cum prolixè & egregiè

c. 107. Picat.
Spir.

Multa confi-
cta de S. Hie-
ronymo.

Tom. 4. & 5. Annal. C. Baron. refutentur:

superuacaneum duximus eorum

ulterius hic memi-

nisse.

FINIS TOMI TERTII.

*Annumeror Bibliotheca Fratrum
 Capucinatorum Paderborne...*

